

B.S. 31a

~~360~~ v.

Ethics (General)

~~280j~~

+ P/61/40

efforts to restore a belief in something Divine & immortal were especially needed, when the gradual break-up of philosophical schools in Greece had issued in the temporary triumph of the Sophists. The Eleatics, who began with Xenophanes by setting all things in God, and admitting what the Ionians had rarely admitted, the existence of a Supreme Mind, had sunk down into practical Atheism. They were connected on one side with the Pythagoreans; on the other, with the Atomists. Their Pantheism was the ruin of their moral system. They began with attractive anthropomorphic notions, & substituting Pantheistic ones in their place; thus from believing that something was God, God being one with His works, they ended in an affinity with those who, like Diogenes of Melos, avowed that nothing was God. Empedocles the priestly Philosopher stood almost alone among the Eleatics as a believer in God "who is Love." Love according to him was the Supreme Being.

Free Will.

The will, says St. Thomas Damascene, is defined to be a rational vital appetite depending only on those things which are natural. He distinguished between *Bovdgois* from *Bovdgois*. *Bovdgois* is the simple faculty of wishing for anything. *Bovdgois* is a deliberate will fixed upon some one thing. He adds, that we can wish for what is, or is not in our power. He mentions the possibility of wishing never to die. He says that will (or rather wishing) regards the end, not the means; and after it comes *Investigation*; then if the matter be within our own power, Deliberation. The desire of investigation which arises from those things to be done

the most convenient means, a conclusion is gained
& expressed in words, the person having embraced
and adhered to the thing determined, whence
results the act of choice, or election; next, an
order or impetus for action; lastly, the action itself
or use. Beasts, in days, have no will, no reason
& natural appetite flowing from free Power. In man
who are gifted with Reason the natural appetite
goes as much the leader as the led. A man with
power desires, wishes, seeks, considers, deliberates,
judges, is affected, chooses, is borne on to act, &
finally acts, in things agreeable to Nature.... We
say that God has will, but properly has no choice.
For neither does He deliberate; for it belongs to the ig-
norant to take counsel. Aquinas (Sum. iii. 17) dis-
tinguishes between the voluntas ut Natura (where
we desired a thing for its own sake, as health; &
the voluntas ut Ratio (the good goes of Damascene
as desired a thing in order to something else, as
medicine. By help of this distinction the Angelic
maintains that our Lord as man had "electio",
a voluntas ut Natura of human desires, distinct
from the voluntas ut Ratio, which willed simply the
will of God to be done; and these two voluntates, in
days, were like the two wills of two friends, without
repugnance or contrariety. Damascene goes on to
say, that "unwillingly" means, done by means
of an external principle, the coerced person contri-
buting nothing of himself; "the efficient cause being outside
himself." But a thing is done in ignorance, sometimes
against the will, sometimes not against it; e.g. case
of killing a stranger in a drunken fit, when there
is a primary cause besides drunkenness; so kill
one's father, when, except men ignorance, there is no
primary cause. So he divides the Involuntary
by force, & by Ignorance; and says that that is done
of one's own accord, which has the efficient cause

animal, & human all their circumstances are fully understood & weighed. Now for perfect necessity; "Let it not escape our view that some things there are which hold a mixed place between the voluntary & the involuntary; which — timorously & painful as they are — we still take our measures for the sake of avoiding a greater evil; as when in fear of a wreck we cast our goods overboard." On Free Will, in b. ii. c. 25; he says, — "In the discussion of what is in our very power a question meets us at the outset — Is anything in our own power? For many say that nothing is so." Then he asks — What is the author of men's actions? Not God, for the actions may be wicked; not necessity for they are not uniform, & therefore not Fate. Not Nature, according to the Philosophers themselves. Not Fortune, for they are not rare and unexpected. Not chance, for the Philosophers allow that chance only works when there is no one. "It remains that the very same man who acts & moves is the author of his works, & has them in his power." He asks, if this were not so, why should men have the power of Deliberation given to him? Then (c. 26) he adds that those things are fully done, which we might have left undone; for which we have blame or praise; & for which laws are framed, & Enactment taken. He uses Aristotle's instance — we have it in our power to lie or not to lie. He adduces the presence of Reason in mankind as a proof of Free Will.

Ethics (General)

McLachlan MacCall

Trin. Coll.

185.

ARISTOTELIS

ETHICORUM NICOMACHEORUM

LIBRI DECEM.

AD CODICUM MANUSCRIPTORUM ET VETERUM EDITIONUM FIDEM
RECENSUIT COMMENTARIIS ILLUSTRAVIT IN USUM SCHOLARUM
SUARUM EDIDIT

CAR. LUD. MICHELET.

**VOLUMEN PRIUS
TEXTUM CONTINENS.**

**BEROLINI,
IMPENSIS AD. MT. SCHLESINGERI.
1829.**

41726

On VI. 9. observe that

1. "Whence men usually think that by looking simply to their own interests they are deserving the blame of $\phi\epsilon\omicron\upsilon\iota\sigma\mu\omicron\varsigma$, - it may be said that such pure selfishness is suicidal. Man is naturally $\tau\omicron\upsilon\kappa\omicron\varsigma$. He cannot live alone; the solitary life is only fit for a beast or a god; a man cannot live well for himself unless he can for his Family & his country" (When the particular & general affections are united; a man may "live his country as if he were his friends, & his friends as if he had no country & at the same time provide best for his own welfare. So then is it that in this, as in a higher sense, he who seeks himself loses himself; & the willing abandon himself, finds himself. Selfishness is a man's most enemy.)

2. "But how shall we look to our own interests?" "A boy cannot be $\phi\epsilon\omicron\upsilon\iota\sigma\mu\omicron\varsigma$ for want of $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\iota\varsigma$, but he may be $\sigma\omicron\phi\iota\sigma$ in mathematics." Then below he says, a boy may be a mathematician, but not $\sigma\phi\iota\sigma$ if $\phi\upsilon\sigma\iota\kappa\omicron\varsigma$. This is no contradiction; in "Metaphysics", $\sigma\phi\iota\sigma$, as usually his master Science is divided into $\sigma\phi\iota\alpha \phi\upsilon\sigma\iota\kappa\eta$ - This a boy cannot acquire. $\sigma\phi\iota\alpha \mu\alpha\theta\eta\mu\alpha\tau\iota\kappa\eta$ - This he can $\sigma\phi\iota\alpha \theta\epsilon\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\kappa\eta$.

Now he speaks of $\phi\epsilon$. as involving $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\iota\varsigma$. What is the difference between $\epsilon\delta\omicron\iota\sigma\mu\omicron\varsigma$ and $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\iota\varsigma$? The Logic is the same in each; but the facts of $\epsilon\delta$. are internal, those of $\epsilon\pi\iota\sigma$. external. In $\epsilon\pi\iota\sigma$. there is more of pure observation; s. g. in general physical results; and in getting the results of $\phi\epsilon$. there is equally a process of induction; but in physics the mere study of external phenomena supplies the subject predicate to each proposition. The $\epsilon\delta$ does actually make the major premise; he affixes the predicate to the subject as in - $\tau\omicron\delta \epsilon\sigma\tau\iota \upsilon\alpha\lambda\epsilon\tau\omicron\upsilon$ (ichthium est animal) this the $\epsilon\delta$ supplies, $\tau\omicron\delta \epsilon\sigma\tau\iota \alpha\lambda\epsilon\tau\omicron\upsilon$ $\tau\omicron\delta \alpha\lambda\epsilon\tau\omicron\upsilon$ (fish is animal) $\tau\omicron\delta \alpha\lambda\epsilon\tau\omicron\upsilon \epsilon\sigma\tau\iota \alpha\lambda\epsilon\tau\omicron\upsilon$

P R A E F A T I O.

Cum vetera Aristotelis Ethicorum Nieomacheorum exempla perraro occurrerent, recentiores autem editiones nimio pretio venderentur, novam ipse editionem ad scholas habendas parare constitui, ut auditoribus ejusmodi volumina offerrem, quae et facile possent et parvo comparari. Quo in consilio dum versabar, saepissime dolebam, cum magnam Bekkerianam editionem nondum prolatam in lucem viderem, quippe qui ad exornandam meam editionem ope cariturus essem praestantissima. Plenissimis enim velis jam non potuit navigari. Sed quae mihi tamen auxilia contigerint, qualiacunque ea sunt, enarrabo.

Primum quidem complurium codicum variis lectionibus usus sum. Ullius tamen libri manuscripti accuratiorem descriptionem Bekkero prae-ripere nolo. Id solum addam, me, praeter eas varias lectiones, quas Victorius, Muretus, Lambinus, Turnebus aliique ex suis codicibus afferunt, octo adhibuisse codices, quatuor scilicet Parisienses, tres Britannicos et unum Vratislaviensem. Britannicos illos tres Wilkinsoni editio mihi obtulit: unius vero Parisiensis (1417), nec non Vratislaviensis codicis varias lectiones primus Zellius in commentario suo proposuit. Dicit autem alterum a Joh. Schweighausero amico suo, alterum partim a se ipso, partim a Passovio esse collatum. Tres reliqui Parisienses nondum collati (1854. 2023, 1853) cum ex eorum numero, qui in bibliotheca Regia asservantur, excellentissimi viderentur *), ipse mihi inspiciendos

*) Excepto tamen codice 1853, cujus prior quidem pars, (ut Hasius litteris me docuit), decimo saeculo summa cum cura conscripta est, posterior vero saeculum decimum quartum non antecedens nimiam praese fert negligentiam; qua ipsa parte nostra Ethica continentur, omisso libro nono praeter capitis duodecimi

ἀναγκαῖον, κ. οὐτως ἡ ἀποδοῖς τὸ καὶ ὁ ἄλλος ἐμπεριστα-
But he continues, since some of the intellectual
habits are always true, & some, as δόξα and λόγος,
admit of error; ἐπιστομή ηὖ ὁ νόος are always
true; & nothing is more exact than εἶπε. Except
νόος (he must find the ἀρχή in one of them), but εἶπε
τὴν ἡ ἐμφανὲς reasoning & demonstration, while
the ἀρχαὶ are more easily known than the demonstrated
ἐπιστομή, then is not the ἀρχή, but νόος is. And
thus νόος & ἐπαγωγή seem rivals; and another
chapter decides, as it were, in favor of ἐπαγωγή.
Post Anal. i. 18. Ἀδύνατον ὅτι καὶ ὁ ἄλλος ὅσων
ἔστι ἐν τῇ ἐπαγωγῇ. Here, too, he gives the
nature of ἀφαίρεσις as (not intuitive, but) in-
ductive, provided that we can say that certain pro-
positions belong to each class in that the class is of a
particular kind; if they are not found separ-
ated from it: i.e. if we assume one particular
instance as an inadequate representative of
the whole class. Nothing, he says, can be
known from universals without ἐπαγωγή,
nothing from ἐπαγωγή without ἀποδοῖς.
How shall we reconcile this discrepancy
about the sources of knowledge? - Is the
ἀρχή νόος, or not? Νόος is not the perceptive
power, but the apprehending; & when it does
fully apprehend a truth, the Truth be-
comes necessary. How then does it get its
truth - That is the question. Let us look
to the different kinds of subject-matter:
In Mathematics, by ἀφαίρεσις, a rapid
induction from one single instance: hence
the process seemed intuitive; & thus νόος
being, the prominent element in this
kind of investigation, might be said to
furnish the Truth, as well as recognize
it; for the finishing process, termed
ἀποδοῖς, is blind with νόος, in this sense νόος will be
the ἀρχή. Now, turn to Ethics, where many
instances are required: the promising

process instead of being brief & snapping almost in
words, becomes very long, & the attention is fixed
on it rather than on words; $\epsilon\pi\tau\epsilon\iota\epsilon\iota\alpha$ becomes
the prominent element, & thus it comes to be
said that $\sigma\tau\alpha\gamma\omega\gamma\eta$ is the $\alpha\epsilon\chi\eta$. - The
difference lies here - in one kind of matter the
second process impresses our attention, & we
dwell on the apprehensive faculty: in another
the first process ~~becomes~~ seems all important,
& we magnify the suggestive faculty,
with its multitude of $\pi\alpha\iota\delta\epsilon\iota\alpha$ constituting
 $\epsilon\pi\tau\epsilon\iota\epsilon\iota\alpha$, and each of them springing from
 $\alpha\iota\omicron\delta\eta\sigma\iota\varsigma$. (In the distinction drawn between
 $\sigma\tau\alpha\gamma\omega\gamma\eta$ & $\alpha\phi\alpha\iota\epsilon\sigma\omicron\varsigma$, we may see a trace of
the Aristotelian idea of Inductio per
enumerationem simplicem, as if mere ac-
cumulation of instances constituted validity
of induction). The short answer then to the
question about the source of knowledge is,
words comes after perception, but may be
called the source in those subjects, where
the perceptive process the least to do. The second
question then arises about Perception: what is the
difference between $\alpha\phi$ & $\epsilon\pi\tau\epsilon\iota\epsilon\iota\alpha$, or proper
Induction? Ans. $\alpha\phi$ is a good Induction
drawn from one case; $\epsilon\pi\tau\epsilon\iota\epsilon\iota\alpha$ requires many
cases. Third question - Is $\alpha\phi$ an opera-
tion of words? Ans. Thus far; - it precedes words
(in the thinker), but being so rapid as to be
almost instantaneous, it seems to unite
with words immediately; the elements of sug-
gestion & apprehension seem fused into one,
& thus $\alpha\phi$ appears intuitive.

3. He proceeds to compare $\phi\epsilon\omicron\nu\gamma\omicron\varsigma$ with
the 3^d the phases of intellect, $\epsilon\pi\iota\omicron\tau\eta\mu\eta$, words,
and (incidentally) $\alpha\iota\omicron\delta\eta\sigma\iota\varsigma$.

Now $\phi\epsilon\omicron\nu\gamma\omicron\varsigma$ resembles $\epsilon\pi\iota\omicron\tau$ in two par-
ticulars; both an acquired habits, and both in-
ferential; but they differ, in that $\epsilon\pi\iota\omicron\tau\eta\mu\eta$

eos elegi, cum aestate superiore tres fere menses, quos solos potui, Lutetiae Parisiorum morarer. Sed illo jam tempore non potuit mihi esse animus edendorum Ethicorum Nicomacheorum, quia Berolino proficiscenti pro certo mihi affirmabatur, Bekkerum etiam minorem editionem esse daturum; quam expectationem ad hoc tempus non explevit. Privatae igitur utilitatis causa illud consilium inieram. Attamen cum inter quaerendum incidissem in Syriani commentaria nondum edita, quibus Aristotelis aliquot Metaphysicorum libri illustrantur, summam dedi operam auctori haud spernendo. Itaque cum tempus minime suppeditaret, variarum lectionum partem ab Hasio petii doctissimo, eximiae benivolentiae viro, Academiae Regiae Parisiensis sodali, bibliothecaeque Praefecto, qui quantum de editione mea meruerit, verbis exprimere nequeo: publicoque hoc testimonio gratias ei ago quam maximas, quod precibus meis tam officiose satisfecit.

partem, quae incipit: *ὅτι ἐστίν, αἰγενή· καὶ περὶ τὸν φιλό-
λον κ. τ. λ.* (p. 199).

Deinde mihi adfuerunt veteres editiones et commentarii, quorum exstat elenchus in Zelliana editione: ante omnia graeca Andronici Rhodii*), quae fertur, Paraphrasis (Lugd. Batav. 1607): tum Eustratii, Aspasii aliorumque insignium Peripateticorum Commentaria graece edita (Venet. 1536): etiam latini interpretes: editiones autem, Aldina princeps, Turnebi, Duvallii, Wilkinsoni caeteraeque: latinae tandem versiones Argyropyli, Feliciani et reliquorum.

Sed etiam quosdam libros adhibui, quorum Zellius aut omnino mentionem non facit, aut quos nancisci se potuisse negat: ut Averrois Cordubensis Commentarios latinitate donatos (Venetiis apud Iuntas 1562), qui liber exstat in bibliotheca Regia Berolinensi. Ibi-dem etiam inveni Theodori Zwingeri tabulas, quae commentariorum loco esse queunt (Basil. 1566). Usus sum praeterea commentariis Donati Acciajoli (Lugd. 1588), et Victorini

*) Corayus (in edit. Ethic. Nicom. *Προλεγομ.* p. 3) eam Heliodoro cuidam attribuit.

is $\pi\epsilon\sigma\iota\ \pi\omega\tau\alpha$, & $\phi\epsilon\omicron\nu$. $\pi\epsilon\sigma\iota\ \epsilon\sigma\chi\alpha\tau\alpha$. But what
is $\tau\omicron\ \epsilon\sigma\chi\alpha\tau\omicron\nu$? It may be viewed in two re-
spects. First, as here, practically, as the
last step between action (& surprise, the last
step in analysis is the first in $\tau\omicron\gamma\epsilon\nu\sigma\omicron\varsigma$)
Second, logically, as the minor term.
But there is no real difference.

Again $\phi\epsilon\omicron\nu\gamma\omicron\iota\varsigma$ in the strict sense
($\alpha\nu\tau\epsilon\kappa\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ in v.g. for contradictory p-
position) with $\nu\omicron\upsilon\varsigma$. (Not as tho' there were a
proper repugnance betw. them, & they $\epsilon\delta$ not
coexist in one man; but in that they have
very little in common.) The difference is
threefold. ϕ . is inferential, ν . intuitive; ϕ . $\pi\epsilon\sigma\iota$
 $\epsilon\sigma\chi\alpha\tau\alpha$; ν . $\pi\epsilon\sigma\iota\ \pi\epsilon\omega\tau\alpha$; ϕ . acquired, ν . a natural
gift. $\nu\omicron\upsilon\varsigma$ has to do with $\epsilon\epsilon\omicron\iota$, w^h do not come by
an inferential process; ϕ . with $\tau\omicron\ \epsilon\sigma\chi\alpha\tau\omicron\nu$, w^h come
not by science, but perception. What perception? Not
any of the "5 senses," perceptions belonging to
any individual objects, as sight to things visible
only, hearing to things audible only, &c.; but
a perception like that by w^h we see that a
triangle is the simplest figure in math-
ematics. For there the mind will come to
astound. ($\sigma\tau\eta\sigma\tau\alpha\iota\ \kappa\alpha\kappa\epsilon\iota\ \epsilon\pi\epsilon\tau\iota\sigma\tau\eta\mu\eta$,
therefore w^e refer back the mind to
some first principle, possessing fixed-
ness & certainty, on w^h it may be en-
tirely to rest. Cf. Phys. VII. 4.)

Further, $\tau\omicron\ \epsilon\sigma\chi\alpha\tau\omicron\nu$ belongs not to science,
but to perception. It is thus connected with
two faculties, $\phi\epsilon\omicron\nu\gamma\omicron\iota\varsigma$ and $\alpha\iota\sigma\theta\eta\sigma\iota\varsigma$ (for
 $\alpha\iota\sigma\theta\eta\sigma\iota\varsigma$ is an intuitive faculty, w^h gives
us the minor premise in w^h the $\epsilon\sigma\chi$. or minor
term occurs - $\tau\omicron\delta\epsilon\ \epsilon\sigma\tau\iota\ \kappa\alpha\lambda\omicron\nu$, - & $\phi\epsilon\omicron\nu$. is an infer-
ential faculty, w^h gives the conclusion in w^h also
the minor occurs, $\tau\omicron\delta\epsilon\ \epsilon\sigma\tau\iota\ \alpha\epsilon\sigma\tau\omicron\nu$); & it
says w^h this faculty of intuitively perceiving the
 $\epsilon\sigma\chi\alpha\tau\omicron\nu$ is a $\nu\omicron\upsilon\varsigma$ - i.e. a $\nu\omicron\upsilon\varsigma$ - i.e. a $\nu\omicron\upsilon\varsigma$.

~~And of that other family, particularly, however, the~~
~~εχχστω~~ "But of that other family, i.e. Science,
 this species is quite different;" And quite another
 thing & foreign to our subject. — Some render
 — reading ηρεονηος. But this kind of ηρεον.
 (a) this deserves the name of αιοθης, but of
 the other kind of ηρεον. this species is different,
 Or again — This Mathem. αιοθης deserves
 the name of αιοθης better than ηρεον.
 does, yet it differs in kind from the αιοθ.
 τανιδωρ (i.e. the αιοθ. τανιδωρ is ηρεον. proper-
 — next, the Mathem. αιοθης — lastly, this
 ηρεον. may properly be called αιοθ.).

1. Natural	Thm. 1005 is 1. 3. 5.
2. Acquired —	επισημνη 2. 4. 5.
3. Intuitive	ηρεονηος — 2. 4. 6.
4. Inferential —	αιοθης. 1. 3. 6.
5. ηρεονηος.	ηρεον. thus differs entirely
6. ηρεονηος.	from ηρεον, & becomes near est-
	to επισημνη with α. it has one
	point in common.

Strigellii (Francofurti 1583). Editiones vero contuli et Julii Pacii (Aureliae Allobrogum 1607), et Corayi (Paris. 1822), quae post Zelianam prodiit: postremo Morelii (Parisiis 1560), imprimis insignem, cum instructa sit non solum Petri Victorii variis lectionibus, sed et Parisiensium Morelii codicum haud contemnenda a Victorianis codicibus discrepantia.

Non possunt hujusmodi adminicula cum illa abundantia codicum comparari, quos Bekkerus ubique inspexit. Omnem igitur comparisonem recuso, abhorreo ab omni aemulatione. Illud dicam, a philosopho demum philosophum jure edi optimo. Quam quidem in partem cum virum caeteris laudibus vigentem fere omnibus peccasse videam nonnunquam in editione Platonis, moneo, ne etiam in Aristotele edendo, codicum fide neglecta, perturbet unquam philosophi sententiam. Respicio plures in Platonis Parmenide locos, e quibus unus silentio praetereundus non videtur, quia philologorum mediocrem conjiciendi cupidinem longe excedit.

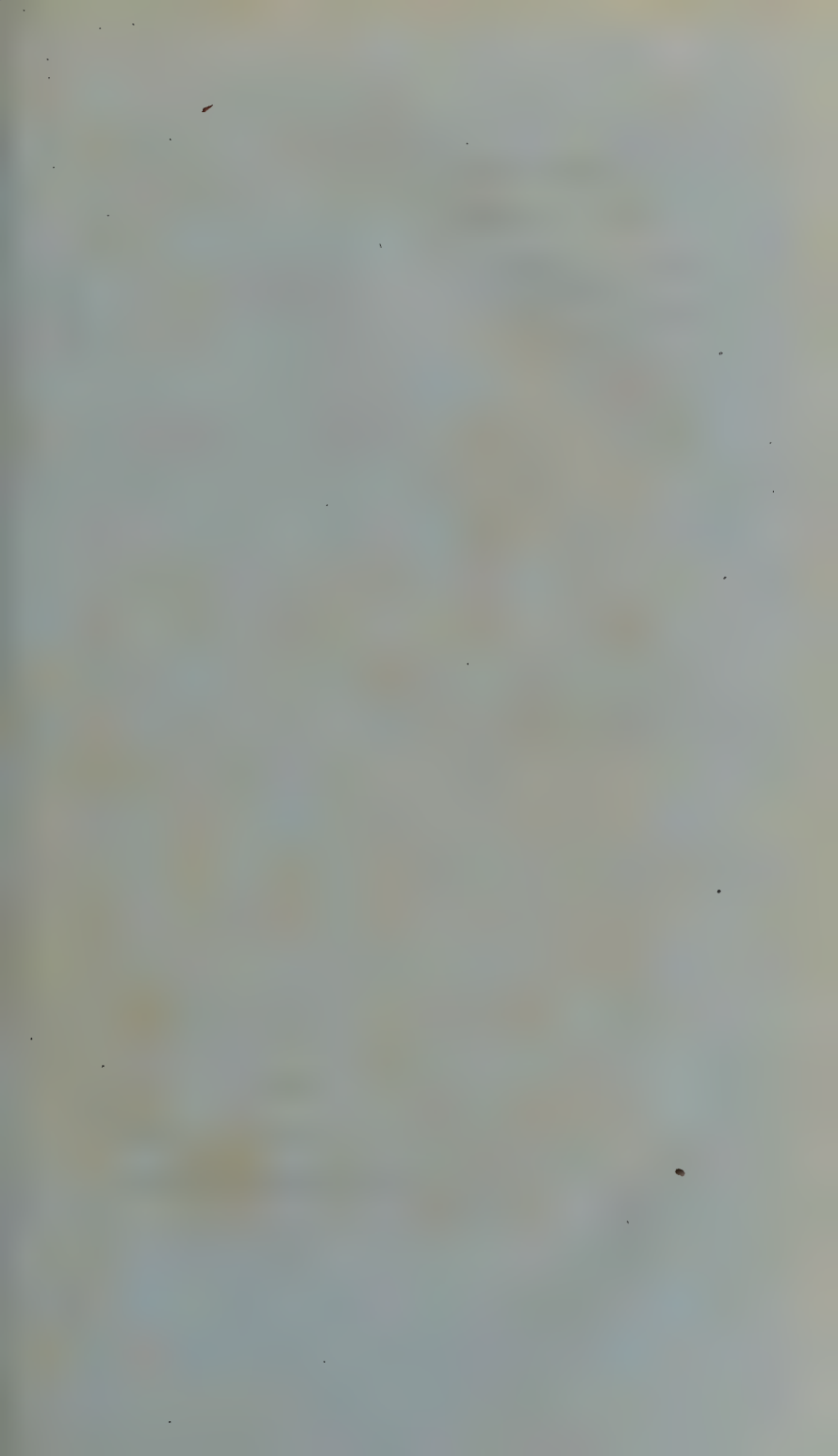
Bekkerus (p. 35; edit. Steph. p. 142 fin.)
ex Schleiermacheri conjectura dedit:

*τῶν μορίων ἑκάτερον τούτων τοῦ ἐνὸς ὄντος,
τό τε ἐν καὶ τὸ ὄν, ἄρα ἀπολείπεσθον ἢ τὸ
ἐν τοῦ ὄντος εἶναι [μόριον] ἢ τὸ ὄν τοῦ ἐνός
[μόριον];*

Contulit Bekkerus Parmenidis septemdecim codices. Omittunt omnes (vid. Bekk. in Plat. comment. critic.*) vol. I, p. 110) posterius ὄντος ante εἶναι: omnes habent prius μόριον, exceptis duobus, quorum alter legit μόριον, superscripto *ου*, alter a prima manu μορίου. Alterum μόριον legitur non nisi in quatuor codicibus, duodecim vero μορίου exhibent, et decimus septimus utramque lectionem ab eadem manu. Est igitur codicum mirus quidam consensus, et qui corrigere textum audet, sententiae philosophi suam opinionem substituit. Itaque ex codicibus legendum est:

τῶν μορίων ἑκάτερον τούτων τοῦ ἐνὸς ὄντος,

*) Quibus commentariis mirum in modum de Platone meritis est Bekkerus, cum tot codicum variae lectiones aptae sint, quae omnem Platonici textus constituendi dubiam rationem expellant.

τό τε ἔν καὶ τὸ ὄν, ἄρα ἀπολείπεσθον ἢ τὸ
 ἔν τοῦ εἶναι μόριον, ἢ τὸ ἐν τοῦ ἐνὸς μο-
 ρίου.

Quod enim Plato sibi vult, hoc fere est. Propo-
 nitur ἔν ὄν, unum, quod est. Ejus partes sunt
 ἔν et ὄν. Nostro jam loco probare Plato cona-
 tur, utramque partem esse totum, ipsum ἔν τὸ
 ὄν continere, et ipsum ὄν τὸ ἔν, nec tantummodo
 totum, sed partem etiam unamquamque ex
 ambabus partibus constare. Quam quidem
 sententiam Plato in sequentibus ipse ita
 enuntiat:

τῶν μορίων ἑκάτερον τό τε ἔν ἴσχει καὶ τὸ ὄν,
 καὶ γίγνεται τὸ ἐλάχιστον ἐκ δυεῖν αὐτῶν μορίων
 τὸ μόριον.

Est autem demonstrandi ratio maxime per-
 spicua, dummodo librorum manuscriptorum
 lectionem servemus. Cur enim τὸ ἔν habet etiam
 τὸ ὄν? Quia nunquam τὸ ἔν desinit esse pars
 (ἀπολείπεσθον τοῦ εἶναι μόριον); etenim si τὸ ἔν
 est pars totius ἐνὸς ὄντος, Esse ipsum inest
 τῷ ἐνί: habet igitur τὸ ἔν τὸ ὄν. Et rursus τὸ
 ὄν etiam τὸ ἔν complectitur, quia nunquam τὸ

ὅν desinit esse una pars (τοῦ ἐνὸς μορίου)
totius ἐνὸς ὄντος.

His demum praemissis recte subjicitur posterior locus supra laudatus. Sin autem priorem locum legis et vertis, ut Schleiermacherus *), rationem desidero, qua alter ille locus probetur:

Wird wohl Einer von diesen beiden Theilen des seienden Eins, das Eins und das Seiende, jemals ablassen das Eins des Seienden zu sein, oder das Seiende des Eins?

Partes nimirum toto comprehendere apparet, sed legitima demonstratio, cur altera pars ad alteram natura sua pertineat, praetermitti non debuit. Quare fieri non potuit, ut ita scripserit philosophus, qui in toto dialogo demonstrationis tenorem nusquam interruperit. Quin Platone multo

*) Quem virum doctissimum hoc loco errasse magno pere miror, cum alioqui de Platonis dialogis, praesertim dum ordinem eorum constituere conatur, optime sit meritus.

adhuc indignius istud esset, quod unam eandemque sententiam uterque locus proferret. Si enim quaeque pars alterius partis est (τὸ ἐν τοῦ ὄντος εἶναι, ἢ τὸ ὄν τοῦ ἐνός), habet quoque quaelibet utramque (τό τε ἐν ἴσχει καὶ τὸ ὄν).

Possum multo graviora adjungere, ut conjecturam istam perpetuam, qua ἐνεῖναι pro ἐν εἶναι aut εἶναι positum est, aliaque similia, quae omnia eruenda mihi proposui commentariis in Platonis Parmenidem, simulac otium erit, edendis; poteritque consilium illud excusationem praebere satis justam, quod in ista controversia diutius forsā versatus sum, cum qui in ea offenderit, nunc certe veniam dabit, si pro specimine novi operis eam habendam esse cognoverit.

Itaque, omissis istis, ad nostram redeamus editionem, rationemque, qua in ea conficienda usi sumus, exponamus. Ne enim inciderem in ea vitia, quae modo tetigi, eam rationem secutus sum, nulla ut conjectura integritatem textus inquinari usquam paterer. Fuere tamen loci nonnulli, in quibus diu haesitavi. Cujus

rei causis multitudo ipsa virorum doctorum annumerari potest, qui Stagiritae verba explanare conati, in diversas sententias discesserunt. Quamquam enim nunc quidem noster oblivione paene obrutus est, praeteritorum tamen temporum eruditissimi philologi et philosophi in praestantissimos illos libros operam impendunt; et cujusvis editoris praefationem evolveris, redundat illa, neque immerito, principis philosophorum laude plenissima. Itaque, ut caetera tacita relinquam, ex vetere paraphrasi imprimis multa mihi in textum irrepsisse videntur, de quibus difficillime, sintne genuina, necne, dijudicari poterit. Nonnunquam enim, exempli causa, ea lectio, quam praeferre volueris, nihil aliud est nisi obscurioris lectionis explanatio, ut nescias, utrum more solito Aristoteles breviter locutus sit, an suam ipse sententiam fusius proposuerit. Codices enim plerumque lectionem comprobant utranque.

Nonnullos etiam locos, qui ab omnibus fere interpretibus jam desperabantur, ita sanare tentavi, ut solam interpungendi rationem mu-

tarem; qua saepe maxima Aristoteleae orationis obscuritas continetur. Quae cum ita sint, summa Bekkerianae editionis etiamnunc teneor expectatione, quamquam mea editio utilitatem jam ex illa percipere non potest. Bekkeri enim commentaria critica omnem poterunt tollere dubitationem, in iis ipsis locis, in quibus, dum codices usque ad hunc diem collati dissentiunt, philosophi sententia ex utraque lectione bene procedit.

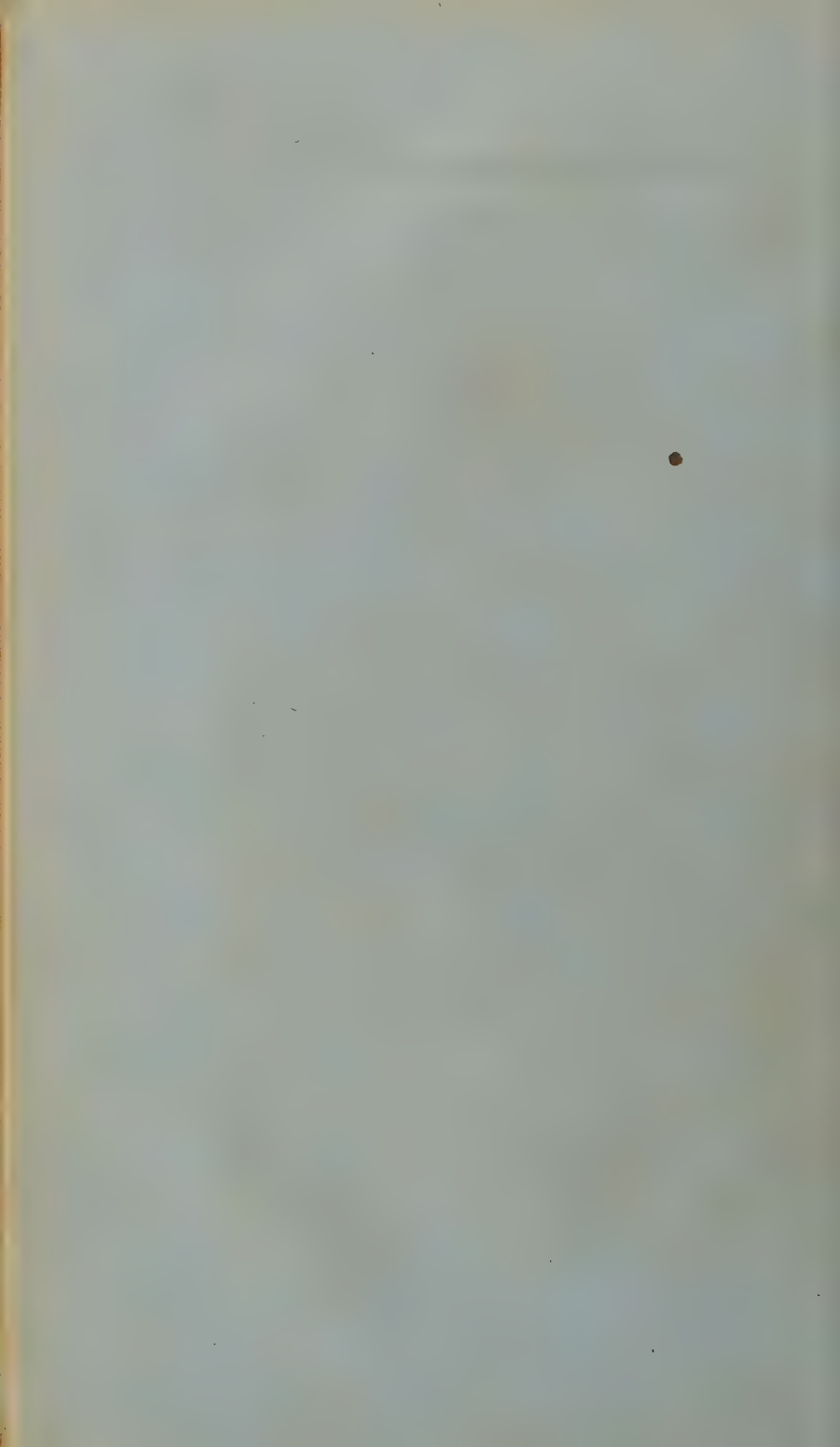
Caeterum textui neque notas adjicio, neque versionem, ut et scholis ea omnia reservem, neve pretium libri augeam; varias autem lectiones etiam illam ob causam omitto, quod nullo modo cum Bekkerianis comparisonem possent sustinere. Postero tamen tempore commentarium meum, altero addendo volumine, divulgabo. Capitum eam divisionem, quam Zellii editio exhibet, servavi, cum etiam veterum auctoritate confirmetur, rebusque ipsis sit maxime consentanea. In textu vero constituendo saepe ab illo debui discedere, quia, quamvis cum diligentia fecerit recensionem,

locis non paucis dormitasse putandus est. Nihilominus tamen satis expolita videri posset editio illa, nisi operarum vitiis, cum et integrae voces versusque nonnunquam omissi sint, nimis squaleret.

Scr. Berolini, d. 28. Mart. 1829.

EDITOR.

ARISTOTELIS

ETHICORUM NICOMACHEORUM

LIBER I.

Ι. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶ- 1
ξις τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δο-
κεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τὰγαθόν, οὐ πάντα
ἐφίεται. Διαφορὰ δὲ τις φαίνεται τῶν τελῶν· τὰ 2
μὲν γὰρ εἰσὶν ἐνέργειαι· τὰ δὲ παρ' αὐτάς ἔργα
τινά. ὧν δ' εἰσὶ τέλη τινὰ παρὰ τὰς πράξεις, ἐν
τούτοις βελτίω πέφυκε τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἔργα. Πολ- 3
λῶν δὲ πράξεων οὐσῶν, καὶ τεχνῶν, καὶ ἐπιστη-
μῶν, πολλὰ γίνεται καὶ τὰ τέλη· ἰατρικῆς μὲν γὰρ,
ὕγεια· ναυπηγικῆς δὲ, πλοῖον· στρατηγικῆς δὲ,
νίκη· οἰκονομικῆς δὲ, πλοῦτος. Ὅσαι δ' εἰσὶ τῶν 4
τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, (καθάπερ ὑπὸ τὴν
ἵππικὴν χαλινοποιητικὴν, καὶ ὅσαι ἄλλαι τῶν ἵππι-
κῶν ὀργάνων εἰσὶν· αὕτη δὲ καὶ πᾶσα πολεμικὴ
πρᾶξις ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
ἄλλαι ὑφ' ἑτέρας), ἐν ἀπάσαις δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκ-
τονικῶν τέλη, πάντων ἐστὶν αἰρετώτερα τῶν ὑφ'
αὐτά· τούτων γὰρ χάριν καὶκεῖνα διώκεται. Δια- 5
φέρει δ' οὐδὲν τὰς ἐνεργείας αὐτάς εἶναι τὰ τέλη

τῶν πράξεων, ἢ παρὰ ταύτας ἄλλο τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν λεχθεισῶν ἐπιστημῶν.

- 1 Π. Εἰ δὴ τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν, ὃ δι' αὐτὸ βουλόμεθα, τὰ ἄλλα δὲ διὰ τοῦτο, καὶ μὴ πάντα δι' ἕτερον αἰρούμεθα, (πρόεισι γὰρ οὕτω γ' εἰς ἄπειρον, ὥστ' εἶναι κενὴν καὶ ματαίαν τὴν ὄρεξιν), δὴ-
 2 λον ὡς τοῦτ' ἂν εἴη τὰγαθόν, καὶ τὸ ἄριστον. Ἄρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπὴν; καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μάλ-
 3 λον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος; Εἰ δ' οὕτω, πειρατέον τύπῳ γε περιλαβεῖν αὐτὸ, τί ποτέ ἐστι, καὶ
 4 τίνος τῶν ἐπιστημῶν, ἢ δυνάμεων, Δόξειε δ' ἂν τῆς
 5 κυριωτάτης καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτονικῆς. Τοιαύτη
 6 δὴ καὶ ἡ πολιτικὴ φαίνεται. Τίνας γὰρ εἶναι χρῶν τῶν ἐπιστημῶν ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ποίας ἐκάστους μακθάνειν, καὶ μέχρι τίνος, αὕτη διατάσσει. ὁρῶ-
 7 μεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνάμεων ὑπὸ ταύτην οὔσας· οἷον στρατηγικὴν, οἰκονομικὴν, ῥητορι-
 8 κήν. Χρωμένης δὲ ταύτης ταῖς λοιπαῖς πρακτικαῖς τῶν ἐπιστημῶν, ἔτι δὲ νομοθετούσης τί, δεῖ πράττειν, καὶ τίνων ἀπέχεσθαι, τὸ ταύτης τέλος περιέ-
 9 χει ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη τὰνθρώπι-
 10 νον ἀγαθόν. Εἰ γὰρ καὶ ταυτόν ἐστιν ἐνὶ καὶ πόλει, μεῖζόν γε καὶ τελειότερον τὸ τῆς πόλεως φαίνεται καὶ λαβεῖν καὶ σώζειν· ἀγαπητὸν μὲν γὰρ καὶ ἐνὶ μόνῳ· κάλλιον δὲ καὶ θειότερον ἔθνει καὶ πόλε-
 11 σιν. Ἡ μὲν οὖν μέθοδος τούτων ἐφίεται, πολιτικὴ τις οὔσα.

- 1 III. Λέγοιτο δ' ἂν ἰκανῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην διασαφηθείη. τὸ γὰρ ἀκριβὲς οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασιν τοῖς λόγοις ἐπιζητητέον, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς
 2 δημιουργουμένοις. Τὰ δὲ καλὰ καὶ τὰ δίκαια, περὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖται, τοσαύτην ἔχει διαφορὰν

καὶ πλανην, ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ
 μὴ. Τοιαύτην δὲ τινα πλάνην ἔχει καὶ τὰγαθὰ, διὰ 3
 τὸ πολλοῖς συμβαίνειν βλάβας ἀπ' αὐτῶν. ἤδη γάρ
 τινες ἀπώλοντο διὰ πλοῦτον, ἕτεροι δὲ δι' ἀνδρίαν.
 Ἀγαπητὸν οὖν, περὶ τοιούτων καὶ ἐκ τοιούτων λέγον- 4
 τας, παχυλῶς καὶ τύπῳ τάληθές ἐνδείκνυσθαι· καὶ
 περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας,
 τοιαῦτα καὶ συμπεραίνεσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
 καὶ ἀποδέχεσθαι χρεῶν ἕκαστον τῶν λεγομένων· πε-
 παιδευμένον γάρ ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον τὰκριβὲς ἐπιζη-
 τεῖν καθ' ἕκαστον γένος, ἐφ' ὅσον ἢ τοῦ πράγμα-
 τος φύσις ἐπιδέχεται· παραπλήσιον γὰρ φαίνεται,
 μαθηματικοῦ τε πιθανολογοῦντος ἀποδέχεσθαι, καὶ
 ῥητορικὸν ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν. Ἐκαστος δὲ κρίνει 5
 καλῶς, ἃ γινώσκει, καὶ τούτων ἐστὶν ἀγαθὸς κρι-
 τής. καθ' ἕκαστον ἄρα ὁ πεπαιδευμένος· ἀπλῶς
 δὲ, ὁ περὶ πᾶν πεπαιδευμένος. διὸ τῆς πολιτικῆς
 οὐκ ἐστὶν οἰκεῖος ἀκροατῆς ὁ νέος· ἄπειρος γὰρ τῶν
 κατὰ τὸν βίον πράξεων· οἱ λόγοι δὲ ἐκ τούτων καὶ
 περὶ τούτων. Ἐτι δὲ, τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικὸς 6
 ὢν, ματαίως ἀκούσεται καὶ ἀνωφελῶς· ἐπειδὴ τὸ
 τέλος ἐστὶν οὐ γνῶσις, ἀλλὰ πράξις. Διαφέρει δ' 7
 οὐθὲν νέος τὴν ἡλικίαν, ἢ τὸ ἥθος νεαρός. οὐ γὰρ
 παρὰ τὸν χρόνον ἢ ἔλλειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ κατὰ
 πάθος ζῆν, καὶ διώκειν ἕκαστα. τοῖς γὰρ τοιούτοις
 ἀνόνητος ἢ γνῶσις γίνεται, καθάπερ τοῖς ἀκρατέσι·
 τοῖς δὲ κατὰ λόγον τὰς ὁρέξεις ποιουμένοις καὶ
 πράττουσι, πολὺωφελὲς ἂν εἴη τὸ περὶ τούτων εἰδέ-
 ναι. Καὶ περὶ μὲν ἀκροατοῦ, καὶ πῶς ἀποδεκτέον, 8
 καὶ τί προτιθέμεθα, πεφροσιμιάσθω τσαῦτα.

IV. Λέγωμεν δὲ ἀναλαβόντες, ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις 1
 καὶ προαίρεσις ἀγαθοῦ τινος ὁρέγεται, τί ἐστίν, οὗ
 λέγωμεν τὴν πολιτικὴν ἐφίεσθαι, καὶ τί τὸ πάντων

- 2 ἀκρότατον τῶν πρακτῶν ἀγαθόν. Ὀνόματι μὲν οὖν σχεδὸν ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμολογεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ, καὶ οἱ χαρίεντες λέγουσι· τὸ δὲ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταῦτόν ὑπολαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν· περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, τίς ἐστίν, ἀμφισβητοῦσι καὶ οὐχ ὁμοίως οἱ πολλοὶ
- 3 τοῖς σοφοῖς ἀποδιδόασιν. Οἱ μὲν γὰρ, τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανερῶν, οἷα ἡδονὴν, ἢ πλοῦτον, ἢ τιμὴν. ἄλλοι δὲ ἄλλο· πολλάκις δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ἔτερον νοσήσας μὲν γὰρ, ὑγίειαν· πενόμενος δὲ, πλοῦτον· συνειδότες δὲ ἑαυτοῖς ἄγνοιαν, τοὺς μέγα τι καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς λέγοντας θαυμάζουσιν. ἔτιοι δὲ ὦντο παρὰ τὰ πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἄλλο τι καθ' αὐτὸ εἶναι, ὃ καὶ τοῖςδε πᾶσιν αἰτιὸν ἐστὶ τοῦ
- 4 εἶναι ἀγαθὰ. Ἀπάσας μὲν οὖν ἐξετάζειν τὰς δόξας, ματαιότερον ἴσως ἐστίν· ἱκανὸν δὲ τὰς μάλιστα ἐπιπολαζούσας, ἢ δοκούσας ἔχειν τινὰ λόγον.
- 5 Μὴ λανθανέτω δ' ἡμᾶς, ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν λόγοι, καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς· εὖ γὰρ καὶ Πλάτων ἠπόρει τοῦτο καὶ ἐξήτει, πότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς ἐστὶν ἡ ὁδός· ὥς περ ἐν τῷ σταδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ τὸ πέρασ, ἢ ἀνάπαλιν. ἀρκτέον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν γνωρίμων. ταῦτα δὲ διττῶς· τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν, τὰ δὲ ἀπλῶς. ἴσως οὖν ἡμῖν γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ἡμῖν γνωρίμων.
- 6 Διὸ δεῖ τοῖς ἔθεσιν ἡχθαι καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ δικαίων, καὶ ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀκουσόμενον
- 7 ἱκανῶς. Ἀρχὴ γὰρ τὸ ὅτι· καὶ εἰ τοῦτο φαίνοιτο ἀρκούντως, οὐδὲν προσδεήσει τοῦ διότι· ὁ δὲ τοιοῦτος ἢ ἔχει, ἢ λάβοι ἂν ἀρχὰς ῥαδίως· ᾧ δὲ μηδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἀκουσάτω τῶν Ἡσιόδου.

Οὗτος μὲν πανήριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασοσύμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾗσιν ἀμείνω.

Ἐσθλὸς δ' αὖ καὶ αἰνός, ὃς εὖ εἰπόντι πείθεται.

Ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέη, μήτ' ἄλλον ἀκοίω

Ἐν θυμῷ βάλλεται, ὃδ' αὖτ' ἀχρήσιος ἀνὴρ.

V. Ἡμεῖς δὲ λέγωμεν ὅθεν παρεξέβημεν· τὸ γὰρ 1
ἀγαθὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἀλόγως ἰοίκασιν
ἐκ τῶν βίων ὑπολαμβάνειν. Οἱ μὲν πολλοὶ καὶ φορ- 2
τικώτατοι, τὴν ἡδονὴν· διὸ καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι
τὸν ἀπολαυστικόν. (τρεῖς γάρ εἰσι μάλιστα οἱ
πρόχροντες, ὅ, τε νῦν εἰρημένος, καὶ ὁ πολιτικός,
καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός). Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ παν- 3
τελῶς ἀνδραποδώδεις φαίνονται, βοσκημάτων βίον
προαιρούμενοι· τυγχάνουσι δὲ λόγου, διὰ τὸ πολ-
λοὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις ὁμοιοπαθεῖν Σαρδανα-
πάλῳ. Οἱ δὲ χαρίεντες καὶ πρακτικοὶ τιμὴν. τοῦ 4
γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν τοῦτο τὸ τέλος· φαί-
νεται δὲ ἐπιπολαιότερον εἶναι τοῦ ζητουμένου. δο-
κεῖ γὰρ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ ἐν τῷ τιμω-
μένῳ· τάχαθ' οὐκ οἰκτιρὸν τι καὶ δυσσφαιρέτον εἶ-
ναι μαντενόμεθα. Ἔτι δὲ ἰοίκασι τὴν τιμὴν διώ- 5
κειν, ἵνα πιστεύωσιν ἑαυτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. Ζη-
τοῦσι γοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων τιμαῖσθαι, καὶ παρ'
οἷς γινώσκονται, καὶ ἐπ' ἀρετῇ· δῆλον οὖν ὅτι
κατὰ γε τούτους ἡ ἀρετὴ κρείττων. Τάχα δὲ καὶ 6
μᾶλλον ἂν τις τέλος τοῦ πολιτικοῦ βίου ταύτην
ὑπολάβοι. φαίνεται δὲ ἀτελεστέρα καὶ αὐτή. δο-
κεῖ γὰρ ἐνδέχεσθαι καὶ καθεύδειν ἔχοντα τὴν ἀρε-
τήν, ἢ ἀπραγεῖν διὰ βίου· καὶ πρὸς τούτοις κακο-
παθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα. τὸν δὲ οὕτω
ζῶντα οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσειεν, εἰ μὴ θέσιν δια-
φυλάττων. καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλης. ἱκανῶς γὰρ
καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται περὶ αὐτῶν. Τρίτος 7
δὲ ἐστὶν ὁ θεωρητικός, ὑπὲρ οὗ τὴν ἐπίσκεψιν ἐν
τοῖς ἐπομένοις ποιησόμεθα. Ὁ δὲ χρηματιστής, 8

βίαιός τις ἐστι, καὶ ὁ πλοῦτος δῆλον ὅτι οὐ τὸ
ζητούμενον ἀγαθόν. χρήσιμον γάρ, καὶ ἄλλου χά-
ριν. διὸ μᾶλλον τὰ πρότερον λεχθέντα, τέλη τις
ἂν ὑπολάβοι. δι' αὐτὰ γὰρ ἀγαπᾶται. φαίνεται
δ' οὐδ' ἐκεῖνα· καὶ τοι πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ κα-
ταβέβληνται. Ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω.

- 1 VI. Τὸ δὲ καθόλου, βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι,
καὶ διαπορῆσαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους
τῆς τοιαύτης γινομένης ζητήσεως, διὰ τὸ φίλους
ἄνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἶδη. δόξαιε δ' ἂν ἴσως βέλτιον
εἶναι, καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ
οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας.
ἀμφοῖν γὰρ ὄντων φίλοι, ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλή-
θειαν.
- 2 Οἱ δὲ κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην, οὐκ
ἐποιοῦν ιδέας, ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον ἔλε-
γον. διόπερ οὐδὲ τῶν ἀριθμῶν ιδέαν κατεσκεύαζον.
τὸ δὲ ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ τί ἐστι, καὶ ἐν τῷ
ποιῶ, καὶ ἐν τῷ πρὸς τι· τὸ δὲ καθ' αὐτὸ καὶ ἡ
οὐσία πρότερον τῇ φύσει, τοῦ πρὸς τι. παραφυάδι
γὰρ τοῦτ' ἔοικε, καὶ συμβεβηκότι τοῦ ὄντος· ὥστ'
- 3 οὐκ ἂν εἴη κοινὴ τις ἐπὶ τούτων ιδέα. Ἐτι ἐπεὶ
τἀγαθὸν ἴσαχῶς λέγεται τῷ ὄντι· (καὶ γὰρ ἐν τῷ τί
λέγεται, οἷον ὁ θεὸς, καὶ ὁ νοῦς· καὶ ἐν τῷ ποιῶ, αἰ-
σρεταί· καὶ ἐν τῷ ποσῶ, τὸ μέτριον· καὶ ἐν τῷ
πρὸς τι, τὸ χρήσιμον· καὶ ἐν χρόνῳ, καιρὸς· καὶ
ἐν τόπῳ, δίαίτα, καὶ ἕτερα τοιαῦτα)· δῆλον ὡς οὐκ
ἂν εἴη κοινόν τι καθόλου καὶ ἕν. οὐ γὰρ ἂν ἐλέγετο
- 4 ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν μιᾷ μόνῃ. Ἐτι
δὲ, ἐπεὶ τῶν κατὰ μίαν ιδέαν μία καὶ ἐπιστήμη,
καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἥν ἂν μία τις ἐπιστήμη. νῦν
δ', εἰσὶ πολλαὶ καὶ τῶν ὑπὸ μίαν κατηγορίαν· οἷον
καιροῦ, ἐν πολέμῳ μὲν, στρατηγική· ἐν νόσῳ δὲ,
ιατρική· καὶ τοῦ μετρίου, ἐν τροφῇ μὲν, ἱατρική·

ἐν πόνοις δὲ, γυμναστικῇ. Ἀπορήσεις δ' ἂν τις, τί 5
 ποτε καὶ βούλονται λέγειν αὐτοέκαστον· εἴπερ ἔν
 τε αὐτοανθρώπῳ καὶ ἀνθρώπῳ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λό-
 γος ἐστίν, ὁ τοῦ ἀνθρώπου. ἢ γὰρ ἀνθρώπος, οὐδὲν
 διοίσουσιν· εἰ δ' οὕτως, οὐδ' ἢ ἀγαθόν. Ἀλλὰ μὴν 6
 οὐδὲ τῷ αἰδίου εἶναι, μᾶλλον ἀγαθὸν ἔσται, εἴπερ
 μηδὲ λευκότερον τὸ πολυχρόνιον τοῦ ἐφημέρου. Πιθα- 7
 νώτερον δ' εἰκόασιν οἱ Πυθαγόρειοι λέγειν περὶ
 αὐτοῦ; τιθέντες ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ
 ἔν· οἷς δὴ καὶ Σπεύσιππος ἐπακολουθησάι δοκεῖ.
 Ἀλλὰ, περὶ μὲν οὖν τούτων, ἄλλος ἔστω λόγος· 8
 τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμφισβήτησις τις ὑποφαίνεται,
 διὰ τὸ μὴ περὶ παντὸς ἀγαθοῦ τοὺς λόγους εἰρη-
 σθαι· λέγεσθαι δὲ καθ' ἓν εἶδος τὰ καθ' αὐτὰ διω-
 κόμενα καὶ ἀγαπώμενα· τὰ δὲ ποιητικὰ τούτων, ἢ
 φυλακτικὰ πως, ἢ τῶν ἐναντίων κωλυτικὰ, διὰ
 ταῦτα λέγεσθαι καὶ τρόπον ἄλλον. Ἀῆλον οὖν 9
 ὅτι διττῶς λέγεται· ἂν τὰγαθὰ· καὶ τὰ μὲν καθ'
 αὐτὰ, θάτερα δὲ διὰ ταῦτα· χωρίσαντες οὖν ἀπὸ
 τῶν ὠφελίμων τὰ καθ' αὐτὰ, σκεπώμεθα, εἰ λέγεται
 κατὰ μίαν ιδέαν. Καθ' αὐτὰ δὲ ποῖα θείη τις ἂν; 10
 ἢ ὅσα καὶ μονούμενα διώκεται· οἷον τὸ φρονεῖν, καὶ
 ὁρᾶν, καὶ ἡδοναί τινες, καὶ τιμαί; (ταῦτα γὰρ, εἰ
 καὶ δι' ἄλλο τι διώκομεν, ὅμως τῶν καθ' αὐτὰ ἀγα-
 θῶν θείη ἂν τις)· ἢ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν, πλὴν τῆς ιδέας;
 ὥστε μάταιον ἔσται τὸ εἶδος. Εἰ δὲ καὶ ταῦτά 11
 ἐστι τῶν καθ' αὐτὰ, τὸν τὰγαθοῦ λόγον ἐν ἅπασιν
 αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἐμφαίνεσθαι δεήσει, καθάπερ ἐν
 χιόνι καὶ ψιμνυθίῳ τὸν τῆς λευκότητος· τιμῆς δὲ,
 καὶ φρονήσεως, καὶ ἡδονῆς, ἕτεροι καὶ διαφέροντες
 οἱ λόγοι ταύτη, ἢ ἀγαθὰ. οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ ἀγαθὸν
 κοινόν τι κατὰ μίαν ιδέαν. Ἀλλὰ πῶς δὴ λέγεται; 12
 οὐ γὰρ ἔοικε τοῖς γε ἀπὸ τύχης ὁμωνύμοις· ἀλλ'

- ἄρα γε τῷ ἀφ' ἐνὸς εἶναι, ἢ πρὸς ἐν ἅπαντα συντε-
 λεῖν, ἢ μᾶλλον κατ' ἀναλογίαν; ὥς γὰρ ἐν σώματι
- 13 ὕψις, ἐν ψυχῇ νοῦς, καὶ ἄλλο δὴ ἐν ἄλλῳ. Ἄλλ' ἴσως ταῦτα μὲν ἀφετέον τὸ νῦν· ἐξακριβοῦν γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν, ἄλλης ἂν εἴη φιλοσοφίας οἰκειότερον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἰδέας. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐν τι τὸ κοινῇ κατηγορούμενον ἀγαθόν, χωριστόν τι αὐτὸ κατ' αὐτὸ, δῆλον ὥς οὐκ ἂν εἴη πρακτόν, οὐδὲ κτητόν ἀνθρώπων· νῦν δὲ τοιοῦτόν τι ζητεῖται.
- 14 Τάχα δέ τῳ δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν αὐτὸ πρὸς τὰ κτητὰ καὶ πρακτὰ τῶν ἀγαθῶν. οἷον γὰρ παρὰδειγμα τοῦτ' ἔχοντες, μᾶλλον εἰσόμεθα καὶ τὰ ἡμῖν ἀγαθὰ· καὶ εἰδῶμεν, ἐπιτενξόμεθα αὐτῶν.
- 15 Πιθανότητα μὲν οὖν ἔχει τινὰ ὁ λόγος. ἔοικε δὲ ταῖς ἐπιστήμαις διαφωνεῖν· πᾶσαι γὰρ ἀγαθοῦ τι-
 νος ἐφιέμεναι, καὶ τὸ ἐνδεές ἐπιζητοῦσαι, παρα-
 λείπουσι τὴν γνῶσιν αὐτοῦ. καὶ τοι βοήθημα τη-
 λικοῦτον ἅπαντας τοὺς τεχνίτας ἀγνοεῖν, καὶ μηδὲ
- 16 ἐπιζητεῖν, οὐκ εὐλογον. Ἀπορον δὲ καὶ, τί ὠφελη-
 θήσεται ὑφάντης ἢ τέκτων πρὸς τὴν αὐτοῦ τέχνην,
 εἰδὼς αὐτὸ τὰγαθόν· ἢ πῶς ἰατρικώτερος ἢ στρα-
 τηγικώτερος ἔσται, ὁ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τεθεαμένος;
 φαίνεται μὲν γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγίειαν οὕτως ἐπισκο-
 πεῖν ὁ ἰατρός, ἀλλὰ τὴν ἀνθρώπου· μᾶλλον δ' ἴσως
 τὴν τοῦδε· κατ' ἕκαστον γὰρ ἰατρεύει. καὶ περὶ
 μὲν τούτων, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.
- 1 VII. Πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον
 ἀγαθόν, τί ποτ' ἂν εἴη. φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο ἐν
 ἄλλῃ πράξει καὶ τέχνῃ. ἄλλο γὰρ ἐν ἰατρικῇ, καὶ
 στρατηγικῇ, καὶ ταῖς λοιπαῖς ὁμοίως. τί οὖν ἐκάστη
 τὰγαθόν; ἢ οὐ χάριν τὰ λοιπὰ πράττεται; τοῦτο
 δ' ἐν ἰατρικῇ μὲν ὑγίεια· ἐν στρατηγικῇ δὲ νίκη· ἐν
 οἰκοδομικῇ δὲ οἰκία· ἐν ἄλλῳ δὲ ἄλλο, ἐν ἀπάσῃ

δὲ πράξει καὶ προαιρέσει, τὸ τέλος· τούτου γὰρ
 ἕνεκα τὰ λοιπὰ πράττουσι πάντες, ὥστ' εἴ τι τῶν
 πρακτῶν ἀπάντων ἐστὶ τέλος, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πρα-
 κτὸν ἀγαθόν· εἰ δὲ πλείω, ταῦτα. Μεταβαίνων δὴ 2
 ὁ λόγος εἰς τὸ αὐτὸ ἀφίκεται. τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον
 διασαφῆσαι πειρατέον. Ἐπεὶ δὲ πλείω φαίνεται τὰ 3
 τέλη, τούτων δ' αἰρούμεθά τινα δι' ἕτερα· οἷον
 πλοῦτον, αὐλοῦς, καὶ ὅλως τὰ ὄργανα· δῆλον ὡς
 οὐκ ἔστι πάντα τέλεια· τὰ δ' ἄριστον, τέλειόν τι
 φαίνεται, ὥστ' εἰ μὲν ἐστὶν ἓν τι μόνον τέλειον,
 τοῦτ' ἂν εἴη τὸ ζητούμενον· εἰ δὲ πλείω, τὸ τελειό-
 τατον τούτων. Τελειότερον δὲ λέγομεν τὸ καθ' αὐτὸ 4
 διωκτὸν τοῦ δι' ἕτερον· καὶ τὸ μηδέποτε δι' ἄλλο
 αἰρετὸν, τῶν καὶ καθ' αὐτὰ καὶ διὰ τοῦθ' αἰρετῶν·
 καὶ ἀπλῶς δὴ τέλειον τὸ καθ' αὐτὰ αἰρετὸν αἰεὶ,
 καὶ μηδέποτε δι' ἄλλο. Τοιοῦτον δ' ἡ εὐδαιμονία 5
 μάλιστα εἶναι δοκεῖ. ταύτην γὰρ αἰρούμεθα αἰεὶ
 δι' αὐτήν, καὶ οὐδέποτε δι' ἄλλο· τιμὴν δὲ, καὶ ἡδο-
 νήν, καὶ νοῦν, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν αἰρούμεθα μὲν
 καὶ δι' αὐτά· (μηδενὸς γὰρ ἀποβαίνοντος, ἐλαίμεθ'
 ἂν ἕκαστον αὐτῶν)· αἰρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμο-
 νίας χάριν, διὰ τούτων ὑπολαμβάνοντες εὐδαιμο-
 νήσειν· τὴν δ' εὐδαιμονίαν οὐδεὶς αἰρεῖται τούτων
 χάριν, οὐδ' ὅλως δι' ἄλλο. Φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς 6
 αὐταρκείας τὸ αὐτὸ συμβαίνειν. τὸ γὰρ τέλειον
 ἀγαθόν, αὐταρκές εἶναι δοκεῖ· τὸ δ' αὐταρκές λέγο-
 μεν οὐκ αὐτῷ τῷ ζῶντι βίον μονώτην, ἀλλὰ καὶ γο-
 νεῦσι, καὶ τέκνοις, καὶ γυναικί, καὶ ὅλως τοῖς φί-
 λοις καὶ πολίταις· ἐπειδὴ φύσει πολιτικὸν ἄνθρω-
 πος. Τούτων δὲ ληπτέος ὅρος τις· ἐπεκτείνοντι γὰρ 7
 ἐπὶ τοὺς γονεῖς, καὶ τοὺς ἀπογόνους, καὶ τῶν
 φίλων τοὺς φίλους, εἰς ἀπειρον πρόεισιν. ἀλλὰ
 τοῦτο μὲν εἰσαυθις ἐπισκεπτέον· τὸ δ' αὐταρκές

- τίθεμεν, ὃ μονούμενον, αἰρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ
 μηδενὸς ἐνδεᾶ. τοιοῦτον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οἴομεθα
 8 εἶναι. Ἐτι δὲ πάντων αἰρετωτάτην, μὴ συναρίθ-
 μουμένην· συναριθμουμένην δὲ δῆλον ὡς αἰρετωτέ-
 ραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀγαθῶν· ὑπεροχὴ γὰρ
 ἀγαθῶν γίνεται τὸ προστιθέμενον. ἀγαθῶν δὲ τὸ
 μεῖζον, αἰρετώτερον αἰεί. τέλειον δὴ τι φαίνεται
 καὶ αὐταρκες ἢ εὐδαιμονία, τῶν πρακτῶν οὐσα τέ-
 9 λος. Ἄλλ' ἴσως, τὴν μὲν εὐδαιμονίαν τὸ ἄριστον λέγειν,
 ὁμολογούμενόν τι φαίνεται· ποθεῖται δὲ ἐναργέστε-
 10 ρον, τί ἐστίν, ἔτι λεχθῆναι. Τάχα δὴ γένοιτ' ἂν
 τοῦτο, εἰ ληφθεῖη τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ
 γὰρ αὐλητῆς, καὶ ἀγαλματοποιῶς, καὶ παντὶ τεχνίτῃ,
 καὶ ὅλως ὧν ἐστίν ἔργον τι καὶ πράξις, ἐν τῷ ἔργῳ
 δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ, οὕτω δόξειεν ἂν
 11 καὶ ἀνθρώπῳ, εἴπερ ἐστί τι ἔργον αὐτοῦ. Πότε-
 ρον οὖν τέκτονος μὲν καὶ σκυτέως ἐστὶν ἔργα τινὰ
 καὶ πράξεις, ἀνθρώπου δὲ οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἄργον
 πέφυκεν; ἢ καθάπερ ὀφθαλμοῦ καὶ χειρὸς, καὶ πο-
 δὸς, καὶ ὅλως ἐκάστον τῶν μορίων, φαίνεται τι
 ἔργον, οὕτω καὶ ἀνθρώπου παρὰ πάντα ταῦτα θείη
 12 τις ἂν ἔργον τι; τί οὖν δὴ τοῦτ' ἂν εἴη ποτέ; Τί
 μὲν γὰρ ζῆν κοινὸν εἶναι φαίνεται καὶ τοῖς φυτοῖς·
 ζητεῖται δὲ τὸ ἴδιον. ἀφοριστέον ἄρα τὴν θρεπ-
 τικὴν καὶ αὐξητικὴν ζωὴν. ἐπομένη δὲ αἰσθητικὴ
 τις ἂν εἴη· φαίνεται δὲ καὶ αὕτη κοινὴ καὶ ἵππῳ,
 13 καὶ βοῖ, καὶ παντὶ ζῳῷ. Λείπεται δὴ πρακτικὴ τις
 τοῦ λόγον ἔχοντος. τούτου δὲ, τὸ μὲν, ὡς ἐπιπει-
 θὲς λόγῳ· τὸ δ', ὡς ἔχον καὶ διανοούμενον. διττῶς
 δὲ καὶ ταύτης λεγομένης, τὴν κατ' ἐνέργειαν θετέον·
 14 κυριώτερον γὰρ αὕτη δοκεῖ λέγεσθαι. Εἰ δ' ἐστίν
 ἔργον ἀνθρώπου, ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον, ἢ μὴ
 ἄνευ λόγου· τὸ δ' αὐτὸ φάμεν ἔργον εἶναι τῷ γένει

τοῦδε, καὶ τοῦδε σπουδαίου· (ὥςπερ κιθαριστοῦ,
 καὶ σπουδαίου κιθαριστοῦ· καὶ ἀπλῶς δὴ τοῦτ' ἐπὶ
 πάντων, προστιθεμένης τῆς κατ' ἀρετὴν ὑπεροχῆς
 πρὸς τὸ ἔργον· κιθαριστοῦ μὲν γάρ, τὸ κιθαρί-
 ζειν· σπουδαίου δέ, τὸ εὖ). εἰ δ' οὕτως, ἀνθρώπου
 δὲ τίθεμεν ἔργον ζωὴν τινα, ταύτην δὲ ψυχῆς ἐνέρ-
 γειαν καὶ πράξεις μετὰ λόγου, σπουδαίου δ' ἀνδρὸς
 εὖ ταῦτα καὶ καλῶς· ἕκαστον δὲ εὖ κατὰ τὴν
 οἰκίαν ἀρετὴν ἀποτελεῖται· εἰ δ' οὕτω, τὸ ἀνθρώ-
 πινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια γίνεται κατ' ἀρετὴν·
 εἰ δὲ πλείους αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τε-
 λειοτάτην. Ἔτι δὲ ἐν βίῳ τελείῳ· μία γὰρ χελιδὼν 15
 ἕαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· οὕτω δὲ οὐδὲ μακά-
 ριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα, οὐδὲ ὀλίγος χρόνος.
 Περιγεγράφθω μὲν οὖν τὸ ἀγαθὸν ταύτῃ· δεῖ γὰρ 16
 ἴσως ὑποτυπῶσαι πρῶτον, εἶθ' ὕστερον ἀναγράφειν.
 δόξεις δ' ἂν παντὸς εἶναι προαγαγεῖν καὶ διαρθρω-
 σαι τὰ καλῶς ἔχοντα τῇ περιγραφῇ, καὶ ὁ χρόνος
 τῶν τοιούτων εὐρετῆς, ἢ συνεργὸς ἀγαθοῦ εἶναι·
 ὅθεν καὶ τῶν τεχνῶν γεγόνασιν ἐπιδόσεις· παντὸς
 γὰρ, προσθεῖναι τὸ ἐλλεῖπον. Μνησθῆναι δὲ καὶ 17
 τῶν προειρημένων χρηῖ, καὶ τὴν ἀκρίβειαν μὴ ὁμοίως
 ἐν ἅπασιν ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἐν ἑκάστοις κατὰ τὴν ὑπο-
 κειμένην ὕλην· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ἕρ' ὅσον οἰκεῖον
 τῇ μεθόδῳ. Καὶ γὰρ τέκτων καὶ γεωμέτρης διαφε- 18
 ρόντως ἐπιζητοῦσι τὴν ὁρθήν· ὁ μὲν γὰρ, ἕρ' ὅσον
 χρησίμη πρὸς τὸ ἔργον· ὁ δὲ, τί ἐστίν, ἢ ποῖόν τι-
 θεατῆς γὰρ τάληθοῦς· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ
 ἐν τοῖς ἄλλοις ποιητέον, ὥπως μὴ τὰ πάρεργα τῶν
 ἔργων πλείω γίγνηται. Οὐκ ἀπαιτητέον δ' οὐδὲ τὴν 19
 αἰτίαν ἐν ἅπασιν ὁμοίως, ἀλλ' ἱκανὸν ἐν τισι τὸ
 ὅτι δειχθῆναι καλῶς, οἷον καὶ περὶ τὰς ἀρχάς· τὸ
 δ' ὅτι, πρῶτον καὶ ἀρχή. Τῶν ἀρχῶν δὲ, αἱ μὲν 20

- ἐπαγωγῇ θεωροῦνται· αἱ δὲ, αἰσθήσει· αἱ δὲ, ἐθισμῷ
 21 **τινι**· καὶ ἄλλαι δὲ ἄλλως. Μετιέναι δὲ πειρατέον ἐκά-
 στας, ἢ πεφύκασι, καὶ σπονδαστέον ὅπως ὀρισθῶσι κα-
 22 **λῶς**. Μεγάλην γὰρ ἔχουσι ῥοπὴν πρὸς τὰ ἐπόμενα. δοκεῖ
 οὖν πλεῖον, ἢ τὸ ἡμῖν τοῦ παντός εἶναι ἢ ἀρχή, καὶ
 πολλὰ ἐμφανῇ γίνεσθαι δι' αὐτῆς τῶν ζητουμένων.
- 1** VIII. Σκεπτέον δὴ περὶ αὐτῆς, οὐ μόνον ἐκ τοῦ
 συμπεράσματος, καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν
 λεγομένων περὶ αὐτῆς. τῷ μὲν γὰρ ἀληθεῖ πάντα
συνάδει τὰ ὑπάρχοντα· τῷ δὲ ψευδεῖ, ταχὺ δια-
 2 φωνεῖ τὰ ληθές. Νεμεμημένων δὴ τῶν ἀγαθῶν τριχῇ,
 καὶ τῶν μὲν, ἐκτὸς λεγομένων· τῶν δὲ, περὶ ψυχὴν
 καὶ σῶμα, τὰ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν, καὶ
 μάλιστα ἀγαθὰ. τὰς δὲ πράξεις καὶ τὰς ἐνεργείας
 τὰς ψυχικὰς περὶ ψυχὴν τίθεμεν, ὥστε καλῶς ἔν
 λέγοιτο κατὰ γε ταύτην τὴν δόξαν παλαιὰν οὖσαν
 3 καὶ ὁμολογουμένην ὑπὸ τῶν φιλοσοφούντων. Ὁρ-
 θῶς δὲ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς λέγονται καὶ ἐνεργεῖαι,
 τὸ τέλος. οὕτως γὰρ τῶν περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν γίνε-
 4 **ται**, καὶ οὐ τῶν ἐκτός. Συνάδει δὲ τῇ λόγῳ καὶ
 τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαιμόνα· σχε-
 5 **δὸν** γὰρ εὐζωΐα τις εἴρηται καὶ εὐπραξία. Φαίνεται
 δὲ καὶ τὰ ἐπιζητούμενα περὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἅπαντα
 6 **ὑπάρχειν** τῷ λεχθέντι. Τοῖς μὲν γὰρ ἀρετῇ, τοῖς
 δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ σοφία τις εἶναι δοκεῖ· τοῖς
 δὲ ταῦτα, ἢ τούτων τι μεθ' ἡδονῆς, ἢ οὐκ ἄνευ
 ἡδονῆς. ἕτεροι δὲ καὶ τὴν ἐκτὸς εὐετηρίαν συμπε-
 7 **ριλαμβάνουσι**. Τούτων δὲ, τὰ μὲν πολλοὶ καὶ πα-
 λαιοὶ λέγουσι, τὰ δὲ ὀλίγοι καὶ ἔνδοξοι ἄνδρες. οὐ-
 δετέρους δὲ τούτων εὐλογον διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις,
 8 **ἀλλ'** ἔν γε τι, ἢ τὰ πλεῖστα κατορθοῦν. Τοῖς μὲν
 οὖν λέγουσι τὴν πᾶσαν ἀρετὴν, ἢ ἀρετὴν τινα, συν-
 φδός ἐστιν ὁ λόγος· ταύτης γὰρ ἐστιν ἡ κατ' αὐτὴν

ἐνέργεια. Διαφέρει δὲ ἴσως οὐ μικρὸν ἐν κτήσει ἢ 9
 χρήσει τὸ ἄριστον ὑπολαμβάνειν· καὶ ἐν ἔξει ἢ ἐνεργείᾳ. τὴν μὲν γὰρ ἔξιν ἐνδέχεται μηδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖν ὑπάρχουσαν, οἷον τῷ καθεύδοντι ἢ καὶ ἄλλως πως ἐξηρηγότι· τὴν δὲ ἐνέργειαν οὐχ οἷόν τε· πράξει γὰρ ἐξ ἀνάγκης, καὶ εὖ πράξει. ὥσπερ δὲ Ὀλυμπιάσιν οὐχ οἱ κάλλιστοι καὶ ἰσχυρότατοι στεφανοῦνται, ἀλλ' οἱ ἀγωνιζόμενοι· (τούτων γὰρ τινες νικῶσιν)· οὕτω καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ καλῶν ἀγαθῶν οἱ πράττοντες ὀρθῶς, ἐπήβολοι γίνονται. Ἔστι 10
 δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καθ' αὐτὸν ἡδύς. τὸ μὲν γὰρ ἡδεσθαι, τῶν ψυχικῶν· ἐκάστω δ' ἔστιν ἡδὺ, πρὸς ὃ λέγεται φιλοτιμοῦτος· οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλίππῳ· θέαμα δὲ, τῷ φιλοθεώρῳ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ δίκαια, τῷ φιλοδικαίῳ· καὶ ὅλως τὰ κατ' ἀρετὴν, τῷ φιλαρέτῳ. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς τὰ ἡδέα μά- 11
 χεται, διὰ τὸ μὴ φύσει τοιαῦτ' εἶναι· τοῖς δὲ φιλοκάλοις ἔστιν ἡδέα τὰ φύσει ἡδέα· τοιαῦτα δὲ αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις. ὥστε καὶ τούτοις εἰσὶν ἡδεῖαι, καὶ καθ' αὐτάς. Οὐδὲν δὴ προσδεῖται τῆς ἡδονῆς 12
 ὁ βίος αὐτῶν, ὥσπερ περιάπτου τινὸς, ἀλλ' ἔχει τὴν ἡδονὴν ἐν ἑαυτῷ· πρὸς τοῖς εἰρημένοις γὰρ, οὐδ' ἔστιν ἀγαθὸς ὁ μὴ χαίρων ταῖς καλαῖς πράξεσιν· οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδεὶς ἂν εἴποι, τὸν μὴ χαίροντα τῷ δικαιοπραγεῖν· οὔτε ἑλευθέριον, τὸν μὴ χαίροντα ταῖς ἑλευθερίοις πράξεσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δ' οὕτω, καθ' αὐτάς ἂν εἶεν αἱ 13
 κατ' ἀρετὴν πράξεις ἡδεῖαι· ἀλλὰ μὴν καὶ ἀγαθαί γε καὶ καλαί, καὶ μάλιστα τούτων ἕκαστον, εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπουδαῖος· κρίνει δ' ὥς εἵπομεν. Ἄριστον ἄρα καὶ ἡδιστον ἢ εὐδαιμο- 14
 νία· καὶ οὐ διώριστα ταῦτα κατὰ τὸ Δηλιακὸν ἐπίγραμμα·

Κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῥστον δ' ὑγιαίνειν.

Ἰδιωτον δὲ πέφυχ' οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

- ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει ταῦτα ταῖς ἀρίστοις ἐνεργείαις.
ταύτας δὲ, ἥ μίαν τούτων τὴν ἀρίστην εἶναι φαιμεν
15 τὴν εὐδαιμονίαν. Φαίνεται δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκτὸς
ἀγαθῶν προσδεομένη, καθάπερ εἵπομεν. ἀδύνατον
γὰρ, ἥ οὐ ῥᾷδιον, τὰ καλὰ πράττειν, ἀχορήγητον
ὄντα. πολλὰ μὲν γὰρ πράττεται, καθάπερ δι' ὀργάνων,
καὶ διὰ φίλων καὶ πλούτου καὶ πολιτικῆς δυνάμεως.
16 Ἐνίων δὲ τητῶμενοι, ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον, οἷον εὐ-
γενείας, εὐτεκνίας, κάλλους. οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμο-
νικὸς ὁ τὴν ιδέαν παναίσχυς, ἥ δυσγενῆς, ἥ μονώ-
της καὶ ἄτεκνος. ἔτι δ' ἴσως ἦττον, εἰ τῷ πάγκακῳ
17 παῖδες εἶεν ἢ φίλοι. ἢ ἀγαθοὶ ὄντες τεθνήσκει. Κα-
θάπερ οὖν εἵπομεν, ἔοικε προσδεῖσθαι καὶ τῆς τοι-
αύτης εὐημερίας. ὅθεν εἰς ταῦτ' ἀτάττουσιν ἔνιοι
τὴν εὐτυχίαν τῇ εὐδαιμονίᾳ. ἔνιοι δὲ τὴν ἀρετὴν.
1 IX. Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται, πότερόν ἐστι μαθητὸν,
ἢ ἄλλως πως ἀσκητόν; ἢ κατὰ τινα θεῖαν μοῖραν,
2 ἢ καὶ διὰ τύχην παραγίνεται. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἄλλο
τι θεῶν ἐστι δῶρημα ἀνθρώποις, εὐλογον καὶ τὴν
εὐδαιμονίαν θεόςδοτον εἶναι, καὶ μάλιστα τῶν ἀν-
3 θρωπίνων ὅσῳ βέλτιστον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως
ἄλλης ἀν' εἴῃ σκέψεως οἰκειότερον. φαίνεται δὲ καὶ
εἰ μὴ θεόπεμπτός ἐστιν, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καὶ τινα
μάθησιν ἢ ἀσκήσιν παραγίνεται, τῶν θειοτάτων
εἶναι. τὸ γὰρ τῆς ἀρετῆς ἀθλον καὶ τέλος, ἀριστον
4 φαίνεται καὶ θεῖόν τι καὶ μακάριον. Εἴη δ' ἂν
καὶ πολὺκοινον. δυνατόν γὰρ ὑπάρξαι πᾶσι τοῖς
μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν, διὰ τίνος μαθήσεως
5 καὶ ἐπιμελείας. Εἰ δ' ἐστὶν οὕτω βέλτιον, ἢ διὰ
τύχην εὐδαιμονεῖν, εὐλογον ἔχειν οὕτως, εἴπερ τὰ
κατὰ φύσιν, ὥς οἶόν τε κάλλιστα ἔχειν, οὕτω πέ-

φυκεν. Ὅμοίως δὲ καὶ κατὰ τέχνην, καὶ πᾶσαν 6
 αἰτίαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀρίστην. τὸ δὲ μέ-
 γιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ, λίαν πλημ-
 μελὲς ἂν εἴη. Συμφανὲς δ' ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ λόγου 7
 τὸ ζητούμενον. εἴρηται γὰρ ψυχῆς ἐνέργεια κατ'
 ἀρετὴν ποιά τις. τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν, τὰ μὲν
 ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ συνεργὰ καὶ χρήσιμα
 πέφυκεν ὁργανικῶς. Ὁμολογούμενα δὲ ταῦτ' ἂν 8
 εἴη καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ. τὸ γὰρ τῆς πολιτικῆς τέλος,
 ἄριστον ἐτίθεμεν· αὕτη δὲ πλείστην ἐπιμέλειαν
 ποιῆται τοῦ ποιοῦς τινος καὶ ἀγαθοῦς τοὺς πολί-
 τας ποιῆσαι, καὶ πρακτικοῦς τῶν καλῶν. Εἰκότως 9
 οὖν οὔτε βοῦν, οὔτε ἵππον, οὔτε ἄλλο τι τῶν ζώων
 οὐδὲν, εὐδαιμον λέγομεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν οἷόν τε
 κοινωνῆσαι τοιαύτης ἐνεργείας. Διὰ ταύτην δὲ τὴν 10
 αἰτίαν, οὐδὲ παῖς εὐδαίμων ἐστίν· οὐπω γὰρ πρακ-
 τικὸς τῶν τοιούτων διὰ τὴν ἡλικίαν· οἱ δὲ λεγόμε-
 νοι, διὰ τὴν ἐλπίδα μακαρίζονται. δεῖ γὰρ, ὥσπερ
 εἵπομεν, καὶ ἀρετῆς τελείας, καὶ βίου τελείου. Πολ- 11
 λαὶ γὰρ μεταβολαὶ γίνονται καὶ παντοῖαι τύχαι
 κατὰ τὸν βίον· καὶ ἐνδέχεται τὸν μάλιστα εὖθη-
 νοῦντα μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ γήρως,
 καθάπερ ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς περὶ Πριάμου μυθεύεται.
 τὸν δὲ τοιαύταις χρησάμενον τύχαις καὶ τελευτή-
 σαντα ἀθλίως, οὐδεὶς εὐδαιμονίσει.

X. Πότερον οὖν οὐδ' ἄλλον οὐδένα ἀνθρώπων 1
 εὐδαιμονιστέον, ἕως ἂν ζῇ· κατὰ Σόλωνα δὲ χρεὼν
 τέλος ὀρᾶν; Εἰ δὲ δὴ καὶ θετέον οὕτως, ἄρ' αὖ γε καὶ 2
 ἔστιν εὐδαίμων τότε, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, ἢ τοῦτο γε
 παντελῶς ἀτοπον, ἄλλως τε καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν
 ἐνέργειάν τινα τὴν εὐδαιμονίαν; Εἰ δὲ μὴ λέγομεν 3
 τὸν τεθνεῶτα εὐδαίμονα, μηδὲ Σόλων τοῦτο βού-
 λεται, ἀλλ' ὅτι τῆνικαῦτα ἂν τις ἀσφαλῶς μακαρί-

σειεν ἄνθρωπον, ὥς ἐκτὸς ἤδη τῶν κακῶν ὄντα καὶ
 δυστυχημάτων, ἔχει μὲν καὶ τοῦτο ἀμφισβήτησιν
 τινα· δοκεῖ γὰρ εἶναί τι τῷ τεθνεῶτι καὶ κακὸν καὶ
 ἀγαθὸν, εἴπερ καὶ τῷ ζῶντι, μὴ αἰσθανομένῳ δέ,
 οἶον τιμαὶ καὶ ἀτιμίαι, καὶ τέκνων καὶ ὅλως ἀπο-
 4 γόνων εὐπραξίαι τε καὶ δυστυχίαι. Ἀπορίαν δὲ καὶ
 ταῦτα παρέχει· τῷ γὰρ μακαριῶς βεβιωκότι μέχρι
 γήρως, καὶ τελευτήσαντι κατὰ λόγον, ἐνδέχεται
 πολλὰς μεταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους·
 καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ τυχεῖν βίου
 τοῦ κατ' ἀξίαν· τοὺς δ' ἐξ ἐναντίας. δῆλον δ' ὅτι
 καὶ τοῖς ἀποστήμασι πρὸς τοὺς γονεῖς παντοδαπῶς
 ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέχεται. ἄτοπον δὲ γίνοιτ' ἂν, εἰ
 5 συμμεταβάλοι καὶ ὁ τεθνεὼς· καὶ γίνοιτο, ὅτε μὲν
 εὐδαίμων, πάλιν δὲ ἄθλιος. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ
 μηδὲν μηδ' ἐπὶ τινα χρόνον συνικνεῖσθαι τὰ τῶν
 6 ἐκγόνων τοῖς γονεῦσιν. Ἄλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ
 πρότερον ἀπορηθέν· τάχα γὰρ ἂν θεωρηθεῖη καὶ τὸ
 7 νῦν ἐπιζητούμενον ἐξ ἐκείνου. Εἰ δὴ τέλος ὁρᾶν
 δεῖ, καὶ τότε μακαρίζειν ἕκαστον, οὐχ ὥς ὄντα μα-
 κάριον, ἀλλ' ὅτι πρότερον ἦν, πῶς οὐκ ἄτοπον, εἰ
 ὅτε ἐστὶν εὐδαίμων, μὴ ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ
 τὸ ὑπάρχον, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τοὺς ζῶντας εὐ-
 δαιμονίζειν, διὰ τὰς μεταβολὰς, καὶ διὰ τὸ μόνι-
 μόν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπειληφέναι, καὶ μηδαμῶς
 εὐμετάβολον· τὰς δὲ τύχας πολλάκις ἀνακινεῖσθαι
 8 περὶ τοὺς αὐτοὺς; Δῆλον γὰρ ὥς εἰ συνακολου-
 θοίημεν ταῖς τύχαις, τὸν αὐτὸν εὐδαίμονα καὶ
 πάλιν ἄθλιον ἐροῦμεν πολλάκις, χαμαιλέοντά τινα
 τὸν εὐδαίμονα ἀποφαίνοντες, καὶ σαθρῶς ἰδρυμέ-
 9 νον. Ἡ τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν οὐδαμῶς
 ὀρθόν; οὐ γὰρ ἐν ταύταις τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ
 προσδεῖται τούτων ὁ ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ

εἰτό-

εἶπομεν· κύριαι δ' εἰσὶν αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνέργειαι
 τῆς εὐδαιμονίας· αἱ δ' ἐναντίαι, τοῦ ἐναντίου. Μαρ- 10
 τυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ νῦν διαπορηθέν. περὶ οὐ-
 δὲν γὰρ οὕτως ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων βεβαιότης,
 ὥς περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετὴν. μονιμώτε-
 ραι γὰρ καὶ τῶν ἐπιστημῶν αὗται δοκοῦσιν εἶναι·
 τούτων δ' αὐτῶν, αἱ τιμιώταται καὶ μονιμώταται,
 διὰ τὸ μάλιστα καὶ συνεχέστατα καταξῆν ἐν αὐ-
 ταῖς τοὺς μακαρίους. τοῦτο γὰρ ἔοικεν αἰτίῳ τοῦ
 μὴ γίνεσθαι περὶ αὐτὰ λήθην. Ὑπάρξει δὴ τὸ 11
 ζητούμενον τῷ εὐδαίμονι, καὶ ἔσται διὰ βίου τοιοῦ-
 τος· αἰεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεω-
 ρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἷσει κάλλι-
 στα καὶ πάντῃ πάντως ἑμμελῶς ὅγ', ὥς ἀγαθὸς ἀληθῶς
 καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Πολλῶν δὲ γενομένων 12
 κατὰ τύχην, καὶ διαφερόντων μεγέθει καὶ μικρό-
 τητι, τὰ μὲν μικρὰ τῶν εὐτυχημάτων, ὁμοίως δὲ
 καὶ τῶν ἀντικειμένων, δῆλον ὥς οὐ ποιεῖ ῥοπήν τῆς
 ζωῆς· τὰ δὲ μεγάλα καὶ πολλὰ, γιγνόμενα μὲν εὖ,
 μακαριώτερον τὸν βίον ποιήσει· καὶ γὰρ αὐτὰ συν-
 επικοσμεῖν πέφυκε, καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν καλὴ καὶ
 σπουδαία γίνεται· ἀνάπαλιν δὲ συμβαίνοντα θλί-
 βει καὶ λυμαίνεται τὸ μακάριον· λύπας τε γὰρ ἐπι-
 φέρει καὶ ἐμποδίζει πολλαῖς ἐνεργείαις· ὅμως δὲ καὶ
 ἐν τούτοις διαλάμπει τὸ καλὸν, ἐπειδὴν φέρῃ τις
 εὐκόλως πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας, μὴ δι' ἀναλ-
 γησίαν, ἀλλὰ γεννάδας ὧν καὶ μεγαλόψυχος. Εἰ δ' 13
 εἰσὶν αἱ ἐνέργειαι κύριαι τῆς ζωῆς, καθάπερ εἶπο-
 μεν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν μακαρίων ἄθλιος· οὐδέ-
 ποτε γὰρ πράξει τὰ μισητὰ καὶ φαῦλα· τὸν γὰρ ὥς
 ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας οἰόμεθα τὰς
 τύχας εὐσχημόνως φέρειν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
 αἰεὶ τὰ κάλλιστα πράττειν· καθάπερ καὶ στρατη-

- γὼν ἀγαθὸν τῷ παρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πο-
 λεμικώτατα· καὶ σκυτοτόμον ἐκ τῶν δοθέντων σκυ-
 τῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τρύ-
 14 πον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Εἰ δ' οὐ-
 τως, ἄθλιος μὲν οὐδέποτε γένοιτ' ἂν ὁ εὐδαιμόνων·
 οὐ μὴν μακαρίος γε, ἂν Πριαμικαῖς τύχαις περι-
 πέσῃ. οὐδὲ δὴ ποικίλος γε καὶ εὐμετάβολος· οὔτε
 γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας κινηθήσεται ῥαδίως, οὐθ'
 ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων, ἀλλ' ὑπὸ μεγά-
 λων καὶ πολλῶν· ἔκ τε τῶν τοιούτων οὐκ ἂν γένοιτο
 πάλιν εὐδαιμόνων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· ἀλλ' ἔπερ, ἐν πολλῷ
 τινι καὶ τελείῳ, μεγάλων καὶ καλῶν ἐν αὐτῷ γένο-
 15 μενος ἐπήβολος. Τί οὖν κωλύει, λέγειν εὐδαιμόνα
 τὸν κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα, καὶ τοῖς ἐκτὸς
 ἀγαθοῖς ἱκανῶς κεχορηγημένον, μὴ τὸν τυχόντα
 χρόνον, ἀλλὰ τέλειον βίον; ἢ προσθετέον, καὶ βιω-
 σόμενον οὕτω, καὶ τελευτήσοντα κατὰ λόγον;
 ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀφανὲς ἡμῖν· τὴν εὐδαιμονίαν δὲ
 16 τέλος καὶ τέλειον τίθεμεν πάντῃ πάντως. Εἰ δ'
 οὕτω, μακαρίους ἐροῦμεν τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ
 ὑπάρξει τὰ λεχθέντα· μακαρίους δὲ ἀνθρώπους· καὶ
 περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω.
- 1 XI. Τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν φίλων
 ἀπάντων, τὸ μὲν μηδοτιοῦν συμβάλλεσθαι, λίαν
 2 ἄφιλον φαίνεται, καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον. Πολ-
 λῶν δὲ καὶ παντοίας ἐχόντων διαφορὰς τῶν συμ-
 βαινόντων, καὶ τῶν μὲν μᾶλλον συνικνουμένων, τῶν
 δ' ἥττον, καθ' ἕκαστον μὲν διαιρεῖν, μακρὸν καὶ
 ἀπέραντον φαίνεται· καθ' ὅλον δὲ λεχθὲν καὶ τύπῳ,
 3 τάχ' ἂν ἱκανῶς ἔχοι. Εἰ δὴ καθάπερ καὶ τῶν περὶ
 αὐτὸν ἀτυχημάτων, τὰ μὲν ἔχει τι βρίθος καὶ ῥο-
 πὴν πρὸς τὸν βίον, τὰ δ' ἐλαφροτέροις ἔοικεν· οὕτω
 4 καὶ τὰ περὶ τοὺς φίλους ὁμοίως ἅπαντας. Διαφέ-

ρει δὲ τῶν παθῶν ἕκαστον περὶ ζῶντας ἢ τελευτή-
σαντας συμβαίνειν πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰ παράνομα
καὶ δεινὰ προϋπάρχειν ταῖς τραγωδίαις ἢ πράττε-
σθαι. Συλλογιστέον δὴ καὶ ταύτῃ τὴν διαφορὰν· 5
μᾶλλον δ' ἴσως τὸ διαπορεῖσθαι περὶ τοὺς κεκημηκό-
τας, εἴ τινος ἀγαθοῦ κοινωνοῦσιν, ἢ τῶν ἀντικει-
μένων· ἔοικε γὰρ ἐκ τούτων, εἰ καὶ διῴκνεται πρὸς
αὐτοὺς ὁτιοῦν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε τὸνναντίον, ἀφαι-
ρὸν τι καὶ μικρόν, ἢ ἀπλῶς, ἢ ἐκείνοις εἶναι· εἰ δὲ
μὴ, τοσοῦτόν γε καὶ τοιοῦτον, ὥστε μὴ ποιεῖν εὐ-
δαίμονας τοὺς μὴ ὄντας· μηδὲ τοὺς ὄντας ἀφαι-
ρεῖσθαι τὸ μακάριον. Συμβάλλεσθαι μὲν οὖν τι 6
φαίνονται τοῖς κεκημηκόσιν αἱ εὐπραξίαι τῶν φίλων·
ὁμοίως δὲ καὶ αἱ δυσπραξίαι· τοιαῦτα δὲ καὶ τηλι-
καῦτα, ὥστε μήτε τοὺς εὐδαίμονας μὴ εὐδαίμονας
ποιεῖν, μήτ' ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν.

XII. Διωρισμένων δὲ τούτων, ἐπισκευώμεθα περὶ 1
τῆς εὐδαιμονίας, πότερα τῶν ἐπαινετῶν ἐστίν, ἢ μᾶλ-
λον τῶν τιμίων· δῆλον γὰρ ὅτι τῶν γε δυνάμεων
οὐκ ἔστι. Φαίνεται δὴ πᾶν τὸ ἐπαινετὸν, τῷ ποιόν 2
τι εἶναι καὶ πρὸς τί πως ἔχειν, ἐπαινεῖσθαι. τὸν
γὰρ δίκαιον, καὶ τὸν ἀνδρεῖον, καὶ ὅλως τὸν ἀγα-
θόν, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν διὰ τὰ ἔργα καὶ
τὰς πράξεις· καὶ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τὸν δρομικόν,
καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, τῷ ποιόν τινα πεφυκέναι,
καὶ ἔχειν πως πρὸς ὀγαθόν τι καὶ σπουδαῖον. Αἷ- 3
λον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν περὶ τοὺς θεοὺς ἐπαίνων.
γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀναφερόμενοι·
τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τοὺς ἐπαίνους
δι' ἀναφορᾶς, ὥσπερ εἵπομεν. Εἰ δ' ἔστιν ὁ ἔπαι- 4
νος τῶν τοιούτων, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν
ἔπαινος· ἀλλὰ μεῖζόν τι καὶ βέλτιον, καθάπερ καὶ
φαίνεται· τοὺς τε γὰρ θεοὺς μακαρίζομεν καὶ εὐ-

- δαιμονίζομεν· καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς θειοτάτους μακαρίζομεν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ, καθάπερ τὸ δίκαιον, ἀλλ'
- 5 ὥς θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. Δοκεῖ δὲ καὶ Εὐδοξος καλῶς συνηγορῆσαι περὶ τῶν ἀριστείων τῇ ἡδονῇ· τὸ γὰρ μὴ ἐπαινέσθαι τῶν ἀγαθῶν οὐσαν, μηνύειν ᾤετο, ὅτι κρεῖττόν ἐστι τῶν ἐπαινετῶν· τοιοῦτον δὲ εἶναι τὸν θεὸν καὶ τὰγαθόν· πρὸς
- 6 ταῦτα γὰρ καὶ τὰλλα ἀναφέρεσθαι. Ὁ μὲν γὰρ ἔπαινος τῆς ἀρετῆς· πρακτικοὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύτης· τὰ δὲ ἐγκώμια, τῶν ἔργων· ὁμοίως καὶ τῶν
- 7 σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως οἰκειότερον ἐξακριβοῦν τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πεπονημένοις. ἡμῖν δὲ δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι
- 8 ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμίων καὶ τελείων. Ἔοικε δ' οὕτως ἔχειν, καὶ διὰ τὸ εἶναι ἀρχήν· ταύτης γὰρ χάριν τὰ λοιπὰ πάντες πάντα πράττομεν· τὴν ἀρχὴν δὲ καὶ τὸ αἷτιον τῶν ἀγαθῶν, τίμιόν τι καὶ θεῖον τίθεμεν.
- 1 XIII. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς ἐπισκεπτέον· τάχα γὰρ οὕτως ἂν βέλτιον καὶ περὶ τῆς εὐδαιμονίας
- 2 θεωρήσαιμεν. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν πολιτικός, περὶ ταύτην μάλιστα πεποιηθῆσαι· βούλεται γὰρ τοὺς πολίτας ἀγαθοὺς ποιεῖν καὶ τῶν νόμων
- 3 ὑπηκόους. Παράδειγμα δὲ τούτων ἔχομεν, τοὺς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἴ τινας
- 4 ἕτεροι τοιοῦτοι γεγένηται. Εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἡ σκέψις αὕτη, δῆλον ὅτι γένοιτ' ἂν ἡ ζήτησις
- 5 κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν. Περὶ ἀρετῆς δὲ ἐπισκεπτέον ἀνθρωπίνης δηλονότι· καὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἀνθρώπινον ἐζητοῦμεν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν
- 6 ἀνθρωπίνην. Ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρωπίνην οὐ

τὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν
 εὐδαιμονίαν δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν λέγομεν. Εἰ δὲ 7
 ταῦθ' οὕτως ἔχει, δηλὸν ὅτι δεῖ τὸν πολιτικὸν εἰδέ-
 ναι πῶς τὰ περὶ ψυχὴν· ὥσπερ καὶ τὸν ὀφθαλμοὺς
 θεραπεύσονται, καὶ πᾶν σῶμα· καὶ μᾶλλον ὅσῳ τι-
 μιωτέρα καὶ βελτίων ἢ πολιτικὴ τῆς ἱατρικῆς· καὶ
 τῶν ἱατρῶν δ' οἱ χαριέντες πολλὰ πραγματεύον-
 ται περὶ τὴν τοῦ σώματος γνῶσιν. Θεωρητέον δὲ 8
 καὶ τῷ πολιτικῷ περὶ ψυχῆς· θεωρητέον δὲ τούτων
 χάριν, καὶ ἐφ' ὅσον ἱκανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα·
 τὸ γὰρ ἐπὶ πλεῖον ἐξακριβοῦν ἐργωθέστερον ἴσως
 ἐστὶ τῶν προκειμένων. Λέγεται δὲ περὶ αὐτῆς καὶ 9
 ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις ἀρκούντως ἓνια· καὶ χρη-
 στέον αὐτοῖς· οἷον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι, τὸ
 δὲ λόγον ἔχον. Ταῦτα δὲ πότερον διώρισται, κα- 10
 θάπερ τὰ τοῦ σώματος μέρη, καὶ πᾶν τὸ μερι-
 στὸν, ἢ τῷ λόγῳ δύο ἐστὶν, ἀχώριστα πεφυκότα,
 καθάπερ ἐν τῇ περιμερείᾳ τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον,
 οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρόν. Τοῦ ἀλόγου δὲ τὸ 11
 μὲν ἔοικε κοινῷ καὶ φυτικῷ· λέγω δὲ τὸ αἷτιον τοῦ
 τρέφεσθαι, καὶ τοῦ αὔξεσθαι· τὴν τοιαύτην γὰρ
 δύναμιν τῆς ψυχῆς ἐν ἅπασιν τοῖς τρεφομένοις θεῖη
 τις ἂν, καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην
 καὶ ἐν τοῖς τελείοις· εὐλογώτερον γὰρ, ἢ ἄλλην τινά.
 Ταύτης μὲν οὖν κοινὴ τις ἀρετὴ καὶ οὐκ ἀνθρω- 12
 πικὴ φαίνεται· δοκεῖ γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις ἐνεργεῖν
 μάλιστα τὸ μέρος τοῦτο, καὶ ἡ δύναμις αὕτη· ὃ
 δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλοι καθ' ὕπνον·
 ὁθεν φασὶν οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἡμῖς τοῦ βίου τοὺς
 εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. Συμβαίνει δὲ τούτ' εἰκό- 13
 τως· ἀρχία γὰρ ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἢ λέγεται
 σπονδαία καὶ φάυλη· πλὴν εἴ πη κατὰ μικρὸν διῶ-
 νοῦνται τινες τῶν κινήσεων, καὶ ταύτῃ βελτίω γί-

νεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν, ἢ τῶν τυχόν-
 14 των. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλis. καὶ τὸ θρεπ-
 τικὸν οὖν ἐατέον, ἐπειδὴ τῆς ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς
 15 ἄμοιρον πέφυκεν. Ὅμοιος δὴ καὶ ἄλλη τις φύσις
 τῆς ψυχῆς ἄλογος εἶναι, μετέχουσα μέντοι πῇ λό-
 γου· τοῦ γὰρ ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρατοῦς τὸν λόγον,
 καὶ τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐπαινοῦμεν· ὁρθῶς γὰρ
 καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα παρακαλεῖ. φαίνεται δὲ ἐν
 αὐτοῖς καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον πεφυκός, ὃ μά-
 χεται τε καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ· ἀτεχνῶς γὰρ κα-
 θάπερ τὰ παραλελυμένα τοῦ σώματος μόρια εἰς τὰ
 δεξιὰ προαιρουμένων κινῆσαι, τὸναντίον εἰς τὰ
 ἀριστερὰ παραφέρεται· καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς οὕτως·
 16 ἐπὶ τὰ ἐναντία γὰρ αἱ ὀρμαὶ τῶν ἀκρατῶν. Ἀλλ' ἐν
 τοῖς σώμασι μὲν ὁρῶμεν τὸ παραφερόμενον, ἐπὶ δὲ
 τῆς ψυχῆς οὐχ ὁρῶμεν· ἴσως δὲ οὐδὲν ἦγγον καὶ ἐν
 τῇ ψυχῇ νομιστέον εἶναι τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναν-
 17 τιούμενον τούτῳ καὶ ἀντιβαῖνον. Πῶς δὲ ἕτερον,
 οὐδὲν διαφέρει. λόγου δὲ καὶ τοῦτο φαίνεται μετ-
 εἶχειν, ὥσπερ εἵπομεν· πειθαρχεῖ γοῦν τῷ λόγῳ τὸ
 τοῦ ἐγκρατοῦς· ἔτι δὲ ἴσως εὐηκοώτερόν ἐστι τὸ
 τοῦ σώφρονος καὶ ἀνδρείου· πάντα γὰρ ὁμοφωνεῖ
 18 τῷ λόγῳ. Φαίνεται δὴ καὶ τὸ ἄλογον διττόν. τὸ
 μὲν γὰρ φυτικὸν οὐδαμῶς κοινωνεῖ λόγου· τὸ δὲ
 ἐπιθυμητικὸν καὶ ὅλως ὀρεκτικὸν μετέχει πῶς, ἢ
 κατήκοόν ἐστιν αὐτοῦ καὶ πειθαρχικόν. οὕτω δὴ
 καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων φαιμέν ἔχειν λόγον,
 καὶ οὐχ ὥσπερ τῶν μαθηματικῶν. ὅτι δὲ πείθεται
 πῶς ὑπὸ λόγου τὸ ἄλογον, μηνύει καὶ ἡ νοουθέν-
 19 σις, καὶ πᾶσα ἐπιτίμησις τε καὶ παράκλησις. Εἰ
 δὲ χρηὶ καὶ τοῦτο φάναι λόγον ἔχειν, διττὸν ἔσται
 καὶ τὸ λόγον ἔχον· τὸ μὲν κυρίως καὶ ἐν ἑαυτῷ, τὸ
 20 δὲ ὥσπερ τοῦ πατρὸς ἀκουστικόν τι. Διορίζεται

δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν
γὰρ αὐτῶν τὰς μὲν διανοητικὰς, τὰς δὲ ἠθικὰς·
σοφίαν μὲν καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν, διανοητικὰς·
ἐλευθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην, ἠθικὰς· λέγον-
τες γὰρ περὶ τοῦ ἡθους οὐ λέγομεν, ὅτι σοφὸς ἢ
συνετὸς, ἀλλ' ὅτι πρᾶτος ἢ σώφρων· ἐπαινοῦμεν
δὲ καὶ τὸν σοφὸν κατὰ τὴν ἕξιν· τῶν ἕξεων δὲ τὰς
ἐπαινετάς, ἀρετάς λέγομεν.

LIBER II.

11. **Δ**ιτῆς δὲ τῆς ἀρετῆς οὔσης, τῆς μὲν διανοη-
 τικῆς, τῆς δὲ ἠθικῆς· ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖστον
 ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξη-
 σιν· διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου· ἡ δ' ἠθικὴ
 ἐξ ἔθους περιγίνεται· ὅθεν καὶ τὸννομα ἔσχηκε μι-
 2 χρόν παρεγκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον,
 ὅτι οὐδὲ μία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνε-
 ται· οὐδὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται·
 οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖη
 ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐδίξῃ τις
 ἄνω ῥίπτων· οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν
 3 τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖη. Οὐτ'
 ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί·
 ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δεῖξασθαι αὐτάς, τελειου-
 4 μένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους. Ἐτι, ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν
 παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τὰς τούτων πρότερον
 κομιζόμεθα· ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν·
 ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολ-
 λάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις
 ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ
 χρῆσάμενοι ἔσχομεν· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνερ-
 γήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχ-
 νῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες
 μαθητάνομεν· οἷον οἰκοδομοῦντες, οἰκοδόμοι γίνον-
 ται, καὶ κιθαρίζοντες, κιθαρισταί· οὕτω δὲ καὶ τὰ

Διανοητικὴ ἀρετὴ. produced by habit. - nobly natured
Habit.

fort. What is by nature is unalterable by Habit;
γδ. &c. is alterable by Habit. 2. This lies as in the
case of acts: the quality or capacity is obtained
by practice, not by nature if it were by Nature
3. Legislators promote virtue by forming good
habits.

We are not to say that Habit depends on
itself: there must be an origin from nature.

Natural qualities are preceded by capacity
acts to exercise them. We have the capacity
of sight before we see: we do not begin by
seeing to acquire the faculty. We do not
the capacity, not up to it: we do not acquire
it, but use it as already implanted. Not
with γδ. &c. we acquire virtue by doing
virtuous acts, ἐνεργουμένης ποτερείας. We
do not acquire reason by acts of seeing; but as we
acquire music by practicing, so we become
just by acts of justice. (To use this language
with respect to Christian Justification, is to
commit the error of the Galatians who
thought to become justified by a series of
legal acts. "The habit of goodness is
produced by good acts" is all we
can say; τὸ δικαιοσύνη is not the result of
δικαιοπραγίας, but the ground of prin-
ciple of them)

"Of things which exist by Nature, nothing can be
changed by Custom". This opinion seemed to Plato
(Adm. of Learning) a misguided opinion. He observed that
even things, in which Nature admitted a latitude,
might be changed, as a wound might be made
deeper otherwise than it grew. - But by Nature
he meant the whole concrete body or thing, not
all its attributes, as at first produced; e.g. the hand
bending into one direction, & capable of being bent
into another. Arist. & Porphyry is, not the whole thing, but its

As we may say, — The origination of a thing, may be changed by an illud mand may be bent, i.e. is susceptible of change; Nature then is susceptible of change. But we may say, — The origination is, not what I mean; it is the essential attribute of a thing which is not changeable in the "Nature", in the illustration; it cannot change this & cease to be flexible. In Bacon's illustration the law of Nature is not changed by habituation; it is another law of Nature which is introduced, & this combination of laws produces the change. But Arist. did not contemplate a combination of natural laws to produce a result contrary to a certain single law. As a matter of fact, we do not apply gifts of Nature to such things as may be changed by habituation.

The reasons why $\eta\omicron\kappa\epsilon\tau\alpha\iota$ is not $\phi\upsilon\sigma\iota\kappa\eta$ —

1. Its natural endowment is changed by Habit. The power of descending he assumes to be an inherent faculty in the stone, in accordance with his false physics. So Butcher speaks of a "passive power of motion in inanimate matter" (Anal. pr. i. ch. 1.) But though not $\phi\upsilon\sigma\iota\kappa\eta$ it need not be $\pi\alpha\rho\alpha\ \phi\upsilon\sigma\iota\kappa\eta$. Goodness may not be absolutely natural to a man, but he may have a real natural disposition towards it, & may grow perfect by Habituation.
2. Were it $\phi\upsilon\sigma\iota\kappa\eta$, the $\delta\upsilon\alpha\chi\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$ would precede the $\epsilon\upsilon\sigma\chi\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$, as the capacity of sight precedes the act of seeing; whereas in this case the $\delta\upsilon\alpha\chi\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$ follows on the $\epsilon\upsilon\sigma\chi\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$. I.E. the $\alpha\epsilon\tau\eta$ in question is not a natural gift at all.

Natural $\alpha\epsilon\tau\eta$ appears in the form of $\alpha\delta\upsilon\lambda\alpha\mu\alpha\iota$
Moral $\alpha\epsilon\tau\eta$ does not so appear.

$\therefore$ Moral $\alpha\epsilon\tau\eta$ is not natural.

3. Lawgiver act as $\epsilon\omicron\gamma\chi\omicron\upsilon\tau\epsilon\varsigma$, habituating men to moral $\alpha\epsilon\tau\eta$, which they would not do, were it natural — add to these,

4. (Very like (2), but different, being in category of $\rho\omicron\tau\iota\omicron\kappa\eta$)
The capacity of virtue is not natural, because the quality of the $\epsilon\upsilon\sigma\chi\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$ precedes it. The quality of the $\epsilon\upsilon\sigma\chi\epsilon\iota\sigma\iota\varsigma$ does

μὲν δίκαια πράττοντες, δίκαιοι γινόμεθα· τὰ δὲ
 σώφρονα, σώφρονες· τὰ δ' ἀνδρεῖα, ἀνδρεῖοι. Μαρ- 5
 τυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ
 νομοθετοῦντες τοὺς πολίτας ἐθίζοντες, ποιοῦσιν ἀγα-
 θούς· καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ'
 ἔστιν· ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν, ἀμαρτά-
 νουσι· καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθῇ
 φαύλης. Ἐτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν 6
 καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται· ὁμοίως δὲ καὶ
 τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ
 γίνονται κιθαρισταί· ἀνάλογον δὲ καὶ οἱ οἰκοδόμοι,
 καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν,
 ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται· ἐκ δὲ τοῦ κακῶς, κακοί.
 Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξον- 7
 τος· ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.
 οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ
 τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους,
 γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι, οἱ δὲ ἄδικοι· πράττον-
 τες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ ἐθιζόμενοι ἢ φοβεῖ-
 σθαι ἢ θαρρῆναι, οἱ μὲν ἀνδρεῖοι, οἱ δὲ δειλοί· ὁμοίως
 δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει, καὶ τὰ περὶ τὰς
 ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ, σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται· οἱ
 δὲ, ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι· οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν
 αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι· οἱ δὲ, ἐκ τοῦ οὕτως· καὶ ἐν
 δὴ λόγῳ, ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται.
 Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποίας ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ 8
 τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις· οὐ
 μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων
 ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ· μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

II. Ἐπεὶ οὖν ἡ παροῦσα πραγματεία οὐ θεωρίας 1
 ἔνεκά ἐστιν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι· (οὐ γὰρ ἴν' εἰδῶμεν, τί
 ἐστιν ἡ ἀρετὴ, σκεπτόμεθα· ἀλλ' ἴν' ἀγαθοὶ γενώ-
 μεθα· ἐπεὶ οὐδὲν ἂν ἦν ὄφελος αὐτῆς)· ἀναγκαῖον

ἔστι σκέψασθαι τὰ περὶ τὰς πράξεις, πῶς πρα-
 κτέον αὐτάς· αὐταὶ γὰρ εἰσι κύριαι καὶ τοῦ ποιᾶς
 2 γενέσθαι τὰς ἔξεις, καθάπερ εἰρήκαμεν. Τὸ μὲν
 οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν, *τοῦ vague, et*
exclamer, et *la langue de main*
on le voit 3 ὑπερκείσθω· ῥηθήσεται δ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ, καὶ
 τί ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλ-
 λας ὁρετάς. Ἐκεῖνο δὲ προδιωμολογήσθω, ὅτι πᾶς
 ὁ περὶ τῶν πρακτῶν λόγος τύπῳ καὶ οὐκ ἀκριβῶς
 ὀφείλει λέγεσθαι, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς εἵπομεν,
 ὅτι κατὰ τὴν ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητέοι· τὰ δ' ἐν
 ταῖς πράξεσι καὶ τὰ συμμέροντα, οὐδὲν ἐστηκός
 4 ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινά. Τοιούτου δ' ὄντος
 τοῦ καθόλου λόγου, ἔτι μᾶλλον ὁ περὶ τῶν καθ'
 ἑκάστα λόγος οὐκ ἔχει τάκριβες· οὔτε γὰρ ὑπὸ
 τέχνην, οὔθ' ὑπὸ παραγγελίαν οὐδεμίαν πίπτει. δεῖ
 δ' αὐτοὺς αἰετὸς πράττοντας τὰ πρὸς τὸν και-
 ρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἱατρικῆς ἔχει καὶ
 5 τῆς κυβερνητικῆς. Ἀλλὰ καίπερ ὄντος τοιούτου
 6 τοῦ παρόντος λόγου, πειρατέον βοηθεῖν. Πρῶτον
 οὖν τοῦτο θεωρητέον, ὅτι τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑπὸ
 ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρεσθαι, (δεῖ γὰρ ὑπὲρ
 τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι),
 ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ὑγιείας ὁρῶμεν· τὰ τε
 γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια, καὶ τὰ ἐλλείποντα,
 φθείρει τὴν ἰσχύν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ
 σιτία, πλείω καὶ ἐλάττω γινόμενα, φθείρει τὴν ὑγίειαν·
 7 τὰ δὲ σύμμετρα καὶ ποιεῖ καὶ αὖξει καὶ σώζει. Οὕ-
 τως οὖν καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει, καὶ
 τῶν ἄλλων ἀρετῶν· ὅτε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φο-
 βούμενος, καὶ μηδὲν ὑπομένων, δειλὸς γίνεται· ὅτε
 μηδὲν ὅλως φοβούμενος, ἀλλὰ πρὸς πάντα βαδίζων,
 θρασύς. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πάσης ἡδονῆς ἀπο-
 λαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος, ἀκόλαστος· ὁ δὲ

... that of the town.

ΕΚ ΤΩΟΥ ΑΥΤΟΥ - by the same circumstances; i.e.,
being in a condition to play the harp. ΔΙΑ ΤΩΟΥ ΑΥΤΟΥ
e. through the same acts under these circumstances; i.e.,
through playing it (well or ill). Virtue, he says, is in-
creased or decayed "from the same source", from being
able to act so & so; "through the same means", from acting
so & so. [ΕΚ ΤΩΟΥ ΑΥΤΟΥ is the material cause, - the
Energies [Δια formal cause, - the
qualities.]

If virtue be ΦΟΒΟΣ, then the same antecedents n^o pro-
duce the same results: whereas they produce very dif-
ferent results.

If ΦΟΒΟΣ & ΟΡΟΣ are forces exercising a repulsion to-
wards each other, how can a man help himself? He must
have an Educator from without, to practise him in
habituation, & give him rules for action. But this
is not enough. Education at best can only make
men mechanically good. They must have ΦΙΛΟ-
ΣΟΦΙΑ, or ΟΔΟΣ, personal knowledge: otherwise they
will but follow other men's lead, but never lead
themselves. They must have extended know-
ledge, or they will be helpless in circumstances
for which their Educator's rules supply no prescription.

The need for an External Educator explains the
earnestness of such passages as in Bk. ii. ch. iii. se-
c. 2. ΔΕΙ Η ΧΑΛΙΠΤΟΣ ΕΥΘΟΣ ΕΚ ΝΕΩΝ, - p. 149. Bk. iii. c.
sec. 6. ΤΟ ΕΘΟΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΑΙ ΧΑΛΙΠΤΟΥ (ΕΘΠΕΡ ΕΥΘΗ
ΛΕΓΕΙ) ΔΤΙ ΤΗ ΦΥΣΕΙ ΕΥΚΕΤΕ. Κ. Τ. Λ. - p. 220.
Bk. X. c. ix. 6 see (ΔΕΙ ΔΗ ΤΟ ΗΘΟΣ ΠΡΟΪΠΑΡΧΕΙΝ
ΟΙΚΕΤΕΡ ΤΗΣ ΑΕΣΤΗΣ. ΕΚ ΝΕΩΝ Δ' ΑΓΩΓΗΣ ΟΡΟΣ
ΤΟ ΧΕΙΡ) when Habituation is spoken of as necessary
for childhood, & for manhood (ΕΥΘΕΩΡΕΥΤΕ
ΕΘΙΣΘΕΘΑ)

Sec. 3... ΤΟΥΤΩΝ. Analogy. Bp. Berkeley says
"nothing is more natural than to make things we
step towards, those we do not think".

Things w^h relate to particular actions to expedite
must be liable to constant change, as prescriptions
according to the state of the patient. - Ιατρικὴ οὐκ
οὐτα an line used for what is right, as in p. 43
Sec. 15: This remark is stronger than any in 1st Book.

Sec. 6. We must attain the mean, if we

within us, one binding us to feel and act, the other to
restrain: we must then choose a person between
too much acting, or too much restraining,
or a middle course.

A habit may be produced and increased, or it
may be destroyed, by the same means, & from
the same cause of acts: i.e. the same acts of flute-
playing repeated continually will make A
a proficient, and confirm B in his bad playing.
And so in higher subjects, the same course of
duties will be a saviour of life to one man who
earnestly discharges them, and of death to another
who systematically rejects them: in their every
opportunity of doing good, being generous lovely, con-
tributing to the good of all goodness— even although
the capacity of good may die away, & cannot be re-
vived. See p. 57. Sec. 14. Victims of judgment & peace
must be gazed unfeelingly turn his sense of right
to blindness (Bishop Warburton). But further, there
is a second Law of Habit— that in these same
actions will be the energies: "By doing a thing (or
a (good) Habit is strengthened, & in these same
acts; the strengthening of Habit is the promise
of earnest of fresh acts."

What is the relation of energies to habits? A
matter of fact, energies react upon habits— so
TOUS AUTOLS DOOVTAL.

Energies will be formed by the same means as
the habits they produce. Principle of Reaction:—
by doing a thing you form a habit of doing it;
the habit reinforces the power of doing. A man
abstains from some particular indulgence, a general
habit of temperance is created; he becomes less
to yield to that indulgence. A man takes much
exercise, becomes strong, & is enabled to take more
exercise. So too Memory.

What is the test of energy & rest?

Pleasure or pain. A man is abstinent— is it with
pain or pleasure? If with pain, he is bad, if with pleasure,
good; or rather, he is a man of self-indulgence, or self-
mastery. Pleasure is the temptation to persist in
pain the temptation to resist it.

πάσας φεύγων, ὥσπερ οἱ ἄγροικοι, ἀναίσθητός τις·
φθείρεται γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς
ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως· ὑπὸ δὲ τῆς μεσότη-
τος σώζεται. Ἄλλ' οὐ μόνον αἱ γενέσεις, καὶ αἱ 8
αὐξήσεις, καὶ οἱ φθοραὶ, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὑπὸ
τῶν αὐτῶν γίνονται, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐνέργειαι ἐν τοῖς
αὐτοῖς ἔσονται· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν φανε-
ρωτέρων οὕτως ἔχει· οἷον ἐπὶ τῆς ἰσχύος· γίνεται
γὰρ καὶ ἐκ τοῦ πολλὴν τροφήν λαμβάνειν καὶ πολ-
λοὺς πόνους ὑπομένειν, καὶ μάλιστα δύναται ταῦτα
ποιεῖν ὁ ἰσχυρός. Οὕτω δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρε- 9
τῶν· ἐκ τε γὰρ τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν, γινό-
μεθα σώφρονες· καὶ γενόμενοι, μάλιστα δυνάμεθα
ἀπέχεσθαι αὐτῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας·
ἐπιτιζόμενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φοβερῶν, καὶ ὑπο-
μένειν αὐτὰ, γινόμεθα ἀνδρεῖοι· καὶ γινόμενοι, μα-
λιστα δυνησόμεθα ὑπομένειν τὰ φοβερά.

III. Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων, τὴν 1
ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ
ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, καὶ αὐτῷ τούτῳ
χαίρων, σώφρων· ὁ δὲ ἀχθόμενος, ἀκόλαστος· καὶ ὁ
μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων, ἢ μὴ λυπούμε-
νός γε, ἀνδρεῖος· ὁ δὲ λυπούμενος, δειλός· περὶ
ἡδονᾶς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἡθικὴ ἀρετὴ· διὰ
μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν, τὰ φαῦλα πράττομεν· διὰ δὲ
τὴν λύπην, τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἡχθαί 2
πως εὐθύς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαί-
ρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία
αὕτη ἐστίν. Ἐτι δ' εἰ ἀρεταὶ εἰσι περὶ πράξεις καὶ 3
πάθη, παντὶ δὲ πάθει καὶ πάσῃ πράξει ἔπεται ἡδονὴ
καὶ λύπη· καὶ διὰ τοῦτ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς
καὶ λύπας. Μηνύουσι δὲ καὶ αἱ κολάσεις γινόμε- 4
ναι διὰ τούτων· ἰατρεῖαι γὰρ τινές εἰσιν· αἱ δὲ ἰα-

- 5 τρεῖαι διὰ τῶν ἐναντίων πεφύκασι γίνεσθαι. Ἐτι, ὡς καὶ πρότερον εἵπομεν, πᾶσα ψυχῆς ἕξις, ὑφ' οἷων πέφυκε γίνεσθαι χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύσιν ἔχει· δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαῦλαι γίνονται, τῷ διώκειν αὐτάς καὶ φεύγειν, ἢ ἄς μὴ δεῖ, ἢ ὅτε οὐ δεῖ, ἢ ὡς οὐ δεῖ, ἢ ὅσαχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ τοιαῦτα. Ἐπὶ δὲ καὶ ὀρίζονται τὰς ἀρετὰς, ἀπαθείας τινὰς καὶ ἡρεμίας· οὐκ εὖ δὲ, ὅτι ἀπλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ, καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ ὅτε, καὶ ὅσα.
- 6 ἄλλα προστίθεται. Ὑπόκειται ἄρα ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, τῶν βελτίστων
- 7 πρακτικῆ· ἡ δὲ κακία, τοῦναντίον. Γένοιτο δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἐκ τούτων φανερόν ἐστι περὶ τῶν αὐτῶν· τριῶν γὰρ ὄντων τῶν εἰς τὰς αἵρέσεις, καὶ τριῶν ὄντων τῶν εἰς τὰς φυγὰς, καλοῦ, συμφέροντος, ἡδέος· καὶ τριῶν τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ, ἀσυνφόρου, λυπηροῦ· περὶ πάντα μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς κατορθωτικός ἐστιν· ὁ δὲ κακὸς, ἀμαρτητικός· μάλιστα δὲ περὶ τὴν ἡδονήν· κοινὴ τε γὰρ αὕτη τοῖς ζώοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν αἵρεσιν παρακολουθεῖ· καὶ γὰρ τὸ καλὸν καὶ συμφέρον, ἡδὺ φαίνεται.
- 8 ται. Ἐτι δ' ἐκ νηπίου πᾶσιν ἡμῖν συντέθραπται· διὸ καὶ χαλεπὸν ἀποτρίψασθαι τοῦτο τὸ πάθος, ἐγκεχωσμένον τῷ βίῳ· κανονίζομεν δὲ καὶ τὰς πράξεις, οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἥττον, ἡδονῇ καὶ λύπῃ.
- 9 Διὰ τοῦτ' οὖν ἀναγκαῖον, εἶναι περὶ ταῦτα τὴν πᾶσαν πραγματείαν· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς τὰς πράξεις, εὖ ἢ κακῶς χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι.
- 10 Ἐτι δὲ, χαλεπώτερον ἡδονῇ μάχεσθαι, ἢ θυμῷ, καθάπερ φησὶν Ἡράκλειτος· περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον αἰεὶ καὶ ἔχνη γίνεται καὶ ἀρετῇ· καὶ γὰρ τὸ εὖ βέλτιον ἐν τούτῳ· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο περὶ ἡδονὰς καὶ λύ-

cf. Plato Rep.
p. 429.

Vat. lies in over-
coming the hardest
temptation;

pleasure is the hardest temptation, &c.

thing, but at guiding it—in the proper direction.

Phacum & pain lie in all feeling & action;

Virtue lies in all feeling part of

Virtue is closely connected with pleasure & pain

Punishments can rise by pain

The remedy is opposite to the disease & its cause;

The cause is pleasant.

κατρεα is opposite because of disease;

Κολασις ιατρικη

κολλοειδ is app. to cause of disease

Pain is opp. to cause of disease.

But pain is pp. & pleasure.

Phosporus is cause of disease.

We have a εξως by certain εὐεψία; & thus
we have really a joined εξως, or if we are doing
isolated acts, we enquire whether the acts are done
with pain, or pleasure.

Early E § 18 refers to the thing w^h makes it better or worse: w^h things are pleasure & pain; i.e. our good habits are weakened by pursuing pleasure or shunning pain overmuch. Then it w^l seem that the virtuous course was to deaden feeling. No: feeling is not evil per se, but only when abused.

x. ὥς-δὲ καὶ δοίγονται. Meaning the Cynics: but they
2 not have proposed to deprive anything. And as there
is a contradiction was impossible (therefore I have
affirmation). They w^d go no further than to
it is like such & such a thing, οὐκ ἐστὶ τοτι ἐστιν οὐ
οὐδὲν. — ποῖον μὲν ἐστιν εὐδὲχεται καὶ δὲ
ἐστὶν — ὡς πρὸς ἀφ' ἑαυτοῦ, τί μὲν ἐστιν οὐδὲν
ἐστὶν κατ' ἑαυτοῦ. Met. vii. 3. The Cynics were strongly
impressed with the idea of εἶσα, and uncertainty in all
things. But instead of taking Plato's line, & dwelling
on the Ideas, they maintained that virtue was the

side good; while Plato maintained Virtue joined with
 Intelligent (λογικὴν) joined with the good (ἀγαθόν). But both things & he
 were seeking some refuge from change, some region of
 certainty. — In all matters of choice & avoidance
 pleasure & pain are the grand motives. The good
 man making a right judgment, & the bad man a wrong
 one, will be chiefly distinguished by their differences
 on the subject of pleasure.

ἡδὺ is found in καλὸν & οὐκ ἡδύ, & is the more un-
 -versal motive. Cf. Rhet. I. 7. Hooker V. 72

The subject-matter of virtue is pleasure and pain.

Why? Eight Reasons.

1. There are temptations to evil.
2. All to which we are connected with them.
3. Κόλασις is an ἐπὶ πόνῳ, produ-
 cing pain as contrary of pleasure.
4. Laws of formation of habits, each
 Habit being much influenced
 by pleasure & pain.

5. Ends of human action — Pleasure the
 the most powerful.
6. Pleasure seeking ingrained in each of us.
7. All men allow Pl. & pain to be the
 tests of action more or less.
8. Virtue is a struggle with the great-
 est difficulty — & the greatest
 difficulty is to oppose pleasure

Ch. 10. 18. Obj. If become just, acc. to the definition, by doing
 just actions, how can I do the actions of a just man without being
 one, as a man cannot do the actions of a musician without
 being one. Ans. The analogy from art is incorrect: the
 you simply acquire knowledge: in virtue you acquire also
 intention & disposition [But besides, a man is not a musician
 by doing a musical act (e.g. from accident or being prompted)
 but by doing it acc. to musical rule]. In the arts you require
 that the thing itself be good; in morals, that the agent
 himself be good. The requisites for a virtuous act are:
 1. Consciousness. 2. Deliberate choice. 3. Deliberate choice
 for its own sake. 4. Fixed resolution. In the arts, only
 the 1st is requisite.

Obj. against the Theory of connexion of things & habits.
 In arts we learn the habit when we perform the acts.
 Not in morals? You say we are not just by doing
 the just action & so, but can only hope to become so by a
 series of such actions. When a man does a good act, he
 ought to be acknowledged as if he had acted a good man.

Ans. 1. ἡ οὐδ' ἐστὶν τὸ αὐτὸ τὸ καλόν; granting that there is an analogy
 between arts & morals. What you say is not true
 respecting arts. Arts require that the act be done
 in a particular way: not in that way, κατὰ τὸν
 by a more external rule — so that the artist may be
 said to be himself, & have a τέλος only κατὰ τὸν

πας πᾶσα ἡ πραγματεία, καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ πολιτικῇ· ὁ μὲν γὰρ εὖ τούτοις χρώμενος, ἀγαθὸς ἔσται· ὁ δὲ κακῶς, κακός. Ὅτι μὲν οὖν ἔστιν ἡ ἀρετὴ 11 περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γίνεται, ὑπὸ τούτων καὶ αὖξεται καὶ φθείρεται μὴ ὡσαύτως γινομένων, καὶ ὅτι ἐξ ὧν ἐγένετο, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ, εἰρήσθω.

IV. Ἀπορήσειε δ' ἂν τις, πῶς λέγομεν ὅτι δεῖ, τὰ 1 μὲν δίκαια πράττοντας, δικαίους γίνεσθαι· τὰ δὲ σώφρονα, σώφρονας. Εἰ γὰρ πράττουσι τὰ δίκαια καὶ τὰ σώφρονα, ἤδη εἰσὶ δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥσπερ εἰ τὰ γραμματικὰ καὶ μουσικὰ, γραμματικοὶ καὶ μουσικοί. Ἡ οὐδὲ ἐπὶ τῶν τεχνῶν οὕτως ἔχει; ἐνδέχεται γὰρ 2 γραμματικόν τι ποιῆσαι καὶ ἀπὸ τύχης, καὶ ἄλλου ὑποθεμένου. τότε οὖν ἔσται γραμματικός, ἐὰν καὶ γραμματικόν τι ποιήσῃ, καὶ γραμματικῶς. τοῦτο δ' ἔστι τὸ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ γραμματικὴν. Ἔτι, οὐδὲ 3 ὁμοίον ἔστιν ἐπὶ τε τῶν τεχνῶν, καὶ τῶν ἀρετῶν· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν τεχνῶν γινόμενα, τὸ εὖ ἔχει ἐν ἑαυτοῖς. ἀρκεῖ οὖν ταῦτά πως ἔχοντα γενέσθαι· τὰ δὲ κατὰ τὰς ἀρετὰς γινόμενα, οὐκ ἐὰν αὐτά πως ἔχῃ, δικαίως ἢ σωφρόνως πράττεται, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ πράττων πως ἔχων, πράττῃ· πρῶτον μὲν, ἐὰν εἰδῶς· ἔπειτ' ἐὰν προαιρούμενος, καὶ προαιρούμενος δι' αὐτά· τὸ δὲ τρίτον, καὶ ἐὰν βεβαίως, καὶ ἀμετακινήτως ἔχων, πράττῃ. ταῦτα δὲ, πρὸς μὲν τὸ τὰς ἄλλας τέχνας ἔχειν, οὐ συναριθμεῖται, πλήν αὐτὸ τὸ εἰδέναι· πρὸς δὲ τὸ τὰς ἀρετὰς, τὸ μὲν εἰδέναι, μικρόν ἢ οὐδὲν ἰσχύει· τὰ δ' ἄλλα, οὐ μικρόν, ἀλλὰ τὸ πᾶν δύναται· ἅπερ καὶ ἐκ τοῦ πολλὰς· πράττειν τὰ δίκαια καὶ τὰ σώφρονα περιγίνεται. Τὰ μὲν οὖν πράγματα δίκαια καὶ σώφρονα 4 λέγεται, ὅταν ᾗ τοιαῦτα, οἷα ἂν ὁ δίκαιός ἢ σώ-

φρων πράξει· δίκαιος δὲ καὶ σώφρων ἐστίν, οὐχ
 ὁ ταῦτα πράττων, ἀλλὰ καὶ ὁ οὕτω πράττων, ὥς
 5 οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σώφρονες πράττουσιν. Εὖ οὖν λέγε-
 ται, ὅτι ἐκ τοῦ τὰ δίκαια πράττειν ὁ δίκαιος γίνε-
 ται, καὶ ἐκ τοῦ τὰ σώφρονα, ὁ σώφρων· ἐκ δὲ τοῦ
 μὴ πράττειν ταῦτα, οὐδεὶς ἂν οὐδὲ μελλήσειε γε-
 6 νέσθαι ἀγαθός. Ἄλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ
 πράττουσιν· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἶον-
 ται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἔσεσθαι σπουδαῖοι,
 ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ τῶν ἰατρῶν
 ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐθὲν τῶν προς-
 ταττομένων. ὥπερ οὖν οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἔξουσι τὸ
 σῶμα, οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν,
 οὕτω φιλοσοφοῦντες.

- 1 V. Μετὰ δὲ ταῦτα, τί ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, σκεπτέον.
 ἐπεὶ οὖν τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστὶ, πάθη,
 2 δυνάμεις, ἔξεις, τούτων τι ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ. Λέγω
 δὲ, πάθη μὲν, ἐπιθυμίαν, ὀργὴν, φόβον, θράσος,
 φθόνον, χαρὰν, φιλίαν, μῖσος, πόθον, ζῆλον, ἔλεον,
 ὅλως οἷς ἔπεται ἡδονὴ ἢ λύπη· δυνάμεις δὲ, καθ'
 ἃς παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς δυ-
 νατοὶ ὀργισθῆναι, ἢ λυπηθῆναι, ἢ ἐλεῆσαι· ἔξεις
 δὲ, καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον
 πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν σφοδρῶς ἢ ἀνειμένως,
 κακῶς ἔχομεν· εἰ δὲ μέσως, εὖ· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς
 3 τὰ ἄλλα. Πάθη μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν, οὔθ' αἱ ἀρεταί,
 οὔθ' αἱ κακίαι, ὅτι οὐ λεγόμεθα κατὰ τὰ πάθη
 σπουδαῖοι, ἢ φαῦλοι· κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς ἢ κακίας,
 λεγόμεθα· καὶ ὅτι κατὰ μὲν τὰ πάθη, οὔτ' ἐπαι-
 νούμεθα, οὔτε ψεγόμεθα. οὐ γὰρ ἐπαινεῖται ὁ φο-
 βούμενος, οὐδὲ ὁ ὀργιζόμενος· οὐδὲ ψέγεται ὁ ἀπλῶς
 ὀργιζόμενος, ἀλλ' ὁ πῶς· κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ
 4 τὰς κακίας ἐπαινούμεθα ἢ ψεγόμεθα. Ἐτι, ὀργι-

es. II. ἘΤΕ ΟΥΔ ΟΜΟΙΟΝ ΕΣΤΙΝ. There is no such analogy. In an
cellum has simply in the work, if done with internal knowl-
; in morals, its dwells in the virtue. True knowledge is of some small
importance, as a preliminary to the act being moral at all: Next we require
οὐλοῖς; then πρῶτος δὲ οὐλοῖς; then (32/34/107/18. Phil. 1-7.
A man may do such an act as a good man w^d do it but
not the feelings & principles with w^h a good man w^d do it. To do it
with such principles requires practice; therefore so to do it, in other
words, to attain real goodness, not a mere imitation of it, is to
be full of practice in doing the acts of a good man. I mean just
as I'm before in becomes thus really just - as the moral
to really just; because the important point is the intention
principles, the attainment which makes him really just; & be-
comes out only οὐλοῖς but οὐλοῖς
By not acting we have no chance of becoming good (Rau-
in ch. 5 say, we have every chance of becoming evil (cf. Butler).
ends the discussion by denouncing men impractical dis-
cussions about virtue by men who do not intend to follow it.
Is γὰρ οὐλοῖς ἀδύνατος, ἔστις, or πᾶς?
Not a πᾶς. We are not called good or bad, prais-
worthy or blamable with regard to any πᾶς as with regard
to virtue & vice: πρῶτος οὐλοῖς is necessary to virtue, not so to πᾶς.
- say we are excited by πᾶς, disposed by virtue.
Not a δύνατος. We are not called good or bad as with
regard to any δύνατος; and δύνατος come naturally, whereas it
and that virtue does not.
Ch. VI begins the formal definition. ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΑΓΕΙΑ; (The
us chapters are an instance of the argument in a circle lighter
by and. He assumes his hypothesis - virtue is a habit; &
from it, draws out his system acc. to it; but does not
forget to prove it afterwards. (This he now begins to do). The
the it is proved, the system w^h was before uncertainty
placed as a certainty but does not need drawing out of
the full & distinct before the mind already. - Now the
definition:-
1. a categorical hypothesis:-
All elements in the soul are included under πᾶς
δύνατος
ἔστις
Virtue is in the soul; therefore &c.
For the Major: Anything γὰρ οὐλοῖς οὐλοῖς ἔστις must be
a quality of the soul. In Categories ch. 6. he enumerates 4 qual-
ities - πᾶς, δύνατος, ἔστις, οὐλοῖς. But οὐλοῖς, external com-
position, cannot exist in the soul; so we fall back on the
three.
All things w^h exist in the soul are qualities of it, all
qualities of the soul are πᾶς, δύνατος, ἔστις. ∴ all things
w^h exist in the soul are included under πᾶς, δύνατος,
ἔστις. (His arrangement of qualities is somewhat a typical
candle column (under qualities - Hardness & Softness &
δύνατος). The central class on w^h the two others de-
pend is πᾶς. δύνατος is the capacity for receiving πᾶς.
The law by w^h the πᾶς proceed one another. Every act of op-
eration is both from within & without. There is a suggestion of
external circumstances, & an internal element to that
operation, w^h element is δύνατος. The result of this combin-
ation is πᾶς. When men are misled by external circumstances

is susceptible of impressions from the outside world. $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ is the lastly at the conclusion. But when in this division do we place $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$? In book X, Plato is supposed to say all goods are qualities, Pleasure is not a quality. And replies, Some goods are not qualities, as Happiness & wisdom. p. 202-3. That is, $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ is not strictly one of the qualities or $\tau\omicron\iota\ \epsilon\upsilon\psi\omicron\chi\eta$. It is rather something proceeding from the mind, a connecting link betw. the $\tau\omicron\iota\ \epsilon\upsilon\psi\omicron\chi\eta$ & its external objects. betw. $\alpha\lambda\omicron\delta\gamma\omicron\iota\varsigma$ and $\alpha\lambda\omicron\delta\gamma\omicron\tau\omicron\upsilon$

2. A Disjunctive.

Virtue is either $\pi\alpha\delta\omicron\varsigma$, $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$, or $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$. It is not $\pi\alpha\delta\omicron\varsigma$. $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$ $\therefore$ it is $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$. Not $\pi\alpha\delta\omicron\varsigma$, for in $\pi\alpha\delta\omicron\varsigma$ there is no moral character (a)
no praise or blame (b)
no $\pi\omicron\omicron\alpha\gamma\epsilon\iota\varsigma$ (c)
no motion, not disposition (d)
Not $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$. For in $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$ — (a) and (b) as before
and $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$ is $\phi\omicron\omicron\sigma\epsilon\iota$, i.e. virtue is not

Aristotle's moral system is defective at the very spring. There is no originating power; in Education there is according to his system nothing to begin with. What can be his originating element? $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ is essentially only a result. The $\delta\omicron\varsigma$ is essentially only passive. $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$ is essentially susceptible of contraries, may be applied in two ways; what is $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma\ \kappa\alpha\tau\omicron\upsilon$ may be equally $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma\ \alpha\pi\alpha\delta\omicron\upsilon$; what is $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma\ \mu\epsilon\lambda\alpha\upsilon$ may be equally $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma\ \lambda\epsilon\upsilon\kappa\omicron\upsilon$. — The idea of necessity is misfold. There is a necessity from without crushing & overpowering all personal tendencies & wishes. This Aristotle opposed; but it did not come in his way, to attack the other idea of necessity (equally destructive of Freedom) as dwelling in the person, making him act so and so by power from within by a Law of his own Nature.

This definition of $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ will only do for moral habits. Business has nothing to do with $\pi\alpha\delta\omicron\varsigma$, yet is a $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ $\alpha\pi\omicron\delta\omicron\kappa\tau\epsilon\iota\kappa\eta$. Similarly there are purely intellectual $\delta\omicron\upsilon\alpha\mu\epsilon\iota\varsigma$ e.g. $\delta\epsilon\iota\chi\upsilon\omicron\tau\eta\varsigma$.

In all kind of quantity there are 2 divisions — Continuum, & Discrete. Space & Numbers are Discrete being made up of distinct points & units. An unit is a $\mu\epsilon\tau\omicron$ or $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$.

The test of continuous is, when the parts have a relative position, with regard to one another; they have a $\kappa\omicron\upsilon\upsilon\alpha\varsigma\ \omicron\pi\omicron\varsigma$ which keeps them together and makes them one. E.g. in a line the $\epsilon\pi\epsilon\gamma\epsilon\iota\gamma\mu\epsilon\iota$ is the $\kappa\omicron\upsilon\upsilon\alpha\varsigma\ \omicron\pi\omicron\varsigma$.

In discrete quantity, the parts do not co-exist, & do not have a relative position, but a $\tau\omicron\lambda\epsilon\iota\varsigma$ or order of succession. In continuous quantity the parts are connected & fit together, require only external measure & answer the question — $\pi\omicron\omicron\sigma\alpha\iota$? & $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ discrete they are disconnected & answer the question — $\pi\omicron\omicron\sigma\alpha\iota$? & $\epsilon\gamma\epsilon\iota\varsigma$ continuous, an instance is the word written; all its parts co-exist, & fit together.

ζόμεθα μὲν καὶ φοβούμεθα, ἀπροαιρέτως· αἱ δὲ
ἀρεταὶ προαιρέσεις τινές, ἢ οὐκ ἄνευ προαιρέσεως.
πρὸς δὲ τούτοις, κατὰ μὲν τὰ πάθη κινεῖσθαι λε-
γόμεθα· κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας, οὐ
κινεῖσθαι, ἀλλὰ διακεῖσθαι πως. Διὰ ταῦτα δὲ, 5
οὐδὲ δυνάμεις εἰσὶν· οὔτε γὰρ ἀγαθοὶ λεγόμεθα, τῷ
δύνασθαι πάσχειν ἀπλῶς, οὔτε κακοί· οὔτ' ἐπαι-
νούμεθα, οὔτε ψεγόμεθα. καὶ ἔτι, δυνατοὶ μὲν
ἐσμὲν φύσει· ἀγαθοὶ δὲ ἢ κακοὶ οὐ γινόμεθα φύσει.
εἵπομεν δὲ περὶ τούτου πρότερον. Εἰ οὖν μήτε πάθη 6
εἰσὶν αἱ ἀρεταί, μήτε δυνάμεις, λείπεται ἕξις
αὐτὰς εἶναι. ὅ, τι μὲν οὖν ἐστὶ τῷ γένει ἢ ἀρετῇ,
εἴρηται.

VI. Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἕξις, ἀλλὰ 1
καὶ ποία τις. Ρητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετὴ οὐκ ἂν 2
ἢ ἀρετὴ, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ, καὶ τὸ ἔργον
αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν· οἷον ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ,
ὅν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ, καὶ τὸ ἔργον
αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν.
ὁμοίως ἢ τοῦ ἵππου ἀρετὴ, ἵππον τε σπουδαῖον
ποιεῖ, καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν, καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβά-
την, καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὲ τοῦτ' ἐπὶ 3
πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν
ἕξις, ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἀνθρώπος γίνεται, καὶ ἀφ' ἧς
εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται,
ἤδη μὲν εἰρήκαμεν. Ἔτι δὲ καὶ ὧδε ἔσται φανερόν, 4
ἐὰν θεωρήσωμεν, ποία τις ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῆς. ἐν
παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν, τὸ μὲν
πλεῖον· τὸ δ', ἔλαττον· τὸ δ', ἴσον· καὶ ταῦτα, ἢ
κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἢ πρὸς ἡμᾶς· τὸ δ' ἴσον
μέσον τι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως. Λέγω δὲ, τοῦ 5
μὲν πράγματος μέσον, τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέ-
ρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ ταὐτὸ πᾶσι· πρὸς

- ἡμᾶς δὲ, ὃ μήτε πλεονάζει, μήτε ἐλλείπει τοῦ δέοντος.
 6 τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ τὸ αὐτὸ πᾶσι. Οἷον εἰ τὰ δέκα,
 πολλά· τὰ δὲ δύο, ὀλίγα· τὰ ἕξ, μέσα λαμβάνουσι
 κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσως γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχε-
 ται. τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν
 7 ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς, οὐχ οὕτω ληπτέον.
 οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μνᾶς φαγεῖν, πολὺ· δύο δὲ, ὀλί-
 γον, ὃ ἀλείπτῃς ἕξ μνᾶς προστάξει· ἐστὶ γὰρ ἴσως
 καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ, ἢ ὀλίγον. Μίλῳ μὲν
 γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων, πολὺ·
 8 ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπι-
 στήμων τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἑλλειψιν φεύγει· τὸ
 δὲ μέσον ζητεῖ, καὶ τοῦθ' αἰρεῖται. μέσον δὲ, οὐ
 9 τὸ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς. Εἰ δὴ
 πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ
 μέσον βλέπουσα, καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα,
 (ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις,
 ὅτι οὐτ' ἀφελεῖν ἐστίν, οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς
 μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἑλλείψεως φθειρούσης τὸ
 εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης), οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχ-
 νῦται, ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες ἐργάζον-
 ται, ἢ δὲ ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ
 ἀμείνων ἐστίν, (ὥσπερ καὶ ἡ φύσις)· τοῦ μέσου ἂν
 10 εἴη στοχαστικὴ. Λέγω δὲ τὴν ἡθικὴν· αὕτη γάρ
 ἐστὶ περὶ πάθη καὶ πράξεις· ἐν δὲ τούτοις ἐστὶν
 ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις, καὶ τὸ μέσον· οἷον καὶ φο-
 βηθῆναι καὶ θαρσύνῃσαι, καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ἀπο-
 στραφῆναι, καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι, καὶ ὅλως
 ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἐστὶ καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον,
 11 καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ. Τὸ δ' ὅτε δεῖ, καὶ ἐφ' οἷς,
 καὶ πρὸς οὓς, καὶ οὗ ἕνεκα, καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε
 12 καὶ ἀριστον, ὅπερ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοιως δὲ καὶ
 περὶ τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις, καὶ

... is continuous. So in the Categories: $\epsilon\sigma\tau\iota \chi\epsilon\omicron\nu\omicron\varsigma \tau\omega\nu \theta\upsilon\lambda\omicron\upsilon$
... $\chi\epsilon\omicron\nu\omicron\varsigma \nu\upsilon\nu \sigma\upsilon\nu\alpha\gamma\epsilon\tau\epsilon\varsigma \pi\rho\omicron\varsigma \tau\epsilon \tau\omicron\nu \pi\alpha\rho\epsilon\lambda\lambda\upsilon\theta\omicron\tau\omicron\varsigma$
... $\pi\rho\omicron\varsigma \tau\omicron\nu \mu\epsilon\lambda\lambda\omicron\upsilon\tau\alpha$. I.e. Time is not made up of dis-
tinct parts with intervals between: Time, part, present, future,
forms a whole - its parts are united & coexist. - Space &
acc. to Kant, are 2 intuitions a priori, i.e. not generated
from experience, the 2 necessary media through which
must be viewed conditions regulating all sensible per-
ceptions whatever. The mind sees external objects, - these are
only called external - $\nu\omicron\upsilon\phi\epsilon\rho\epsilon\nu\alpha$ - through certain medi-
umptions, $\phi\alpha\upsilon\sigma\mu\epsilon\nu\alpha$. But we cannot tell, how far our
mode of seeing, resembles in reality the thing
supposed to be seen. The objects we perceive are modified
these a priori perceptions; hence our intuitions refer
to phenomena, not things in themselves; i.e. we perceive
not as they are, but as they appear to us in space
- w^h 2 last are therefore called the forms of Phenomena
- Space does not adhere to external bodies, but is
of perception - To Time, has no real absolute existence
in the form of all natural intuitions - And as Space is the
medium of our later impressions from without, & is the
medium whatever from within or without? Berkeley, w^h denies
the phenomena really existed: "What we call impressions
of objects external to ourselves are really drawn from the
mind." - We see then how different both these views are
to be: he believed that the $\nu\omicron\upsilon\phi\epsilon\rho\epsilon\nu\alpha$ had a real existence
of Space & Time, instead of being "forms of intuitions", w^h
existences.

In all cases of quantity it is possible to have the Mean
less, & the Equal, w^h is the Mean. This in acts constitutes Perfection
divided into (1) the Absolute Mean; (2) the Mean $\pi\rho\omicron\varsigma \theta\epsilon\omicron\varsigma \eta \mu\epsilon\varsigma$.
as in body, average & such - it is the 2^d that we aim at, e.
the requirements of the person AB; & we infer that it
w^h constitutes excellence. And this is true in the case
of virtue; for

If art observes this rule of seeking the Mean, much more
virtue, w^h is like Nature, & more exact than art.

In $\pi\alpha\theta\eta\delta\epsilon \pi\rho\alpha\gamma\epsilon\iota\varsigma$ excess and defect are blamed; & $\pi\alpha\theta\eta\delta\epsilon$
 $\pi\rho\alpha\gamma\epsilon\iota\varsigma$ are closely connected with virtue.

(Probably & empirical, not demonstrative; alluding to
 $\sigma\upsilon\sigma\tau\omicron\lambda\epsilon\iota\alpha$ after the Pythagoreans.) There are many means
ways, & but one right one. The Mean is definite and virt-
is definite, so virtue appears to be a mean, and is such
difficult to hit exactly. cf. Plato Republic. - iv. ad fin.
Therefore virtue is a $\mu\epsilon\sigma\omicron\tau\eta\varsigma$; but not yet defined to a
to its essence: what has been hitherto said of it is only that
in the Mean, & may be called a mean for practical
poses.

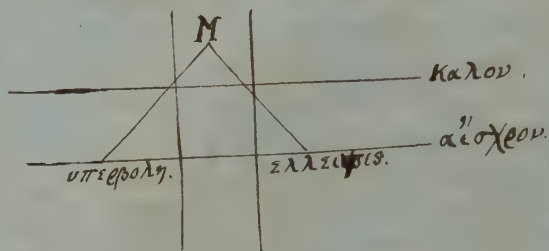
$\pi\rho\alpha\epsilon\lambda\epsilon\sigma\tau\iota\kappa\eta$. - $\alpha\epsilon \alpha\epsilon\tau\alpha \pi\rho\alpha\epsilon\lambda\epsilon\sigma\tau\iota\varsigma \tau\iota\upsilon\epsilon\varsigma \eta \mu\eta \alpha\nu\epsilon$
 $\pi\rho\alpha\epsilon\lambda\epsilon\sigma\tau\epsilon\omega\varsigma$. Ch v. § 4. And $\pi\rho\alpha\epsilon\lambda\epsilon\sigma\tau\iota\varsigma \delta\epsilon \alpha\upsilon\tau\alpha$ is a em-
of moral virtue. Ch 4. This element is discussed at length
afterwards.

$\mu\epsilon\sigma\omicron\tau\eta\tau\iota \delta\upsilon\sigma\alpha \kappa.\tau.\lambda.$ Now he brings virtue under the
category of quantity. See in 1st Eth. i. 3. "In all quantities
there is excess, defect, & the Mean, $\eta \pi\rho\omicron\varsigma \alpha\lambda\lambda\eta\lambda\alpha \eta \pi\rho\omicron\varsigma \theta\epsilon\omicron\varsigma$
... $\eta \pi\rho\omicron\varsigma \alpha\lambda\lambda\eta\lambda\alpha \eta \pi\rho\omicron\varsigma \theta\epsilon\omicron\varsigma$ is continuous, & $\pi\rho\alpha\gamma\epsilon\iota\varsigma$ is $\kappa\iota\nu\eta\tau\iota\varsigma$.
 $\pi\rho\alpha\gamma\epsilon\iota\varsigma \delta\epsilon \tau\omicron \mu\epsilon\sigma\omicron\nu \tau\omicron \pi\rho\omicron\varsigma \theta\epsilon\omicron\varsigma \eta \mu\epsilon\varsigma \beta\epsilon\lambda\tau\iota\sigma\tau\omicron\nu$ - $\tau\omicron\upsilon\tau\omicron \gamma\alpha\rho \epsilon\sigma\tau\iota\nu \delta\delta \eta$
 $\epsilon\pi\tau\omicron\tau\eta \eta \kappa\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\epsilon\iota \kappa\alpha\iota \delta\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$.

$\omega\epsilon\iota\sigma\mu\epsilon\nu\gamma \lambda\omicron\gamma\omega$. - assumed here on the ground of emse-
Nobility, defines virtue to be - The state of mind &
being upon habitual right-action in respect of
... from natural emotion produces it

of a rightly or duly Reason or conscience, then the man has all virtues.

In what sense is virtue a mean? Common consent has attached another meaning to it: that it is an $\alpha\kappa\rho\acute{o}\tau\eta\varsigma$; so it cannot be a $\mu\epsilon\sigma\omicron\tau\eta\varsigma$ in the same sense. In its *specie* ($\sigma\upsilon\sigma\epsilon\alpha$) virtue is a mean; in its *quality* ($\pi\omicron\omega\varsigma$) it is an *extremum* ($\alpha\kappa\rho\acute{o}\tau\eta\varsigma$). This may be seen by the following table.

It does not necessarily follow that one who believes in the doctrine of the middle way, is lukewarm. If he has a strong sense of virtuous positive $\kappa\alpha\lambda\omicron\nu$ in the $\mu\epsilon\sigma\omicron\tau\eta\varsigma$ he will be right. So when he said, that we were Protestants, not from indifference, but from zeal. See Law's letters to Rowley.

Virtue consists in a mean, — that is, in a point between indefinitely extending extremes; "even being in one way good, in many ways bad. Compare the saying of our Lord, that "narrow is the way that leadeth unto life"; while, "broad is the road that leadeth unto death, breaching them in that find it." See also St.

Gregory Nazianzen Orat. 32. "But as pacing along the middle and royal way, in all the specie of the virtue lies, in the judgment of the learned believe in Latin, Gr., and H. Greek also Newman: — "We succeed through failures. We know not how to do right except by having done wrong. We call virtue a mean, — i.e., considering it to be between things that are wrong. We know what is right not positively, but negatively. We fall upon & try error, & find it — not — the Truth. We grope about by touch, not by sight."

τὸ μέσον. ἡ δὲ ἀρετὴ, περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν·
 ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται, καὶ ἡ ἔλλει-
 ψις ψέγεται, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορ-
 θοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω, τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις 13
 ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὕσα τοῦ μέσου.
 Ἔτι, τὸ μὲν ἀμαρτάνειν, πολλαχῶς ἐστὶ· τὸ γὰρ 14
κακὸν, τοῦ ἀπείρου, ὡς οἱ Πυθαγόρειοι εἰκαζον·
τὸ δ' ἀγαθόν, τοῦ πεπερασμένου· τὸ δὲ κατορθοῦν,
μοναχῶς διὸ καὶ, τὸ μὲν, ῥάδιον· τὸ δὲ, χαλεπὸν·
 ῥάδιον μὲν, τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ· χαλεπὸν
 δὲ, τὸ ἐπιτυχεῖν. καὶ διὰ ταῦτ' οὖν, τῆς μὲν κα-
 κίας, ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἔλλειψις· τῆς δὲ ἀρετῆς, ἡ
 μεσότης.

Ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἀλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι 15
οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ, καὶ ὡς ἂν ὁ
φρόνιμος ὀρίσειε· μεσότης δὲ, δύο κακιῶν· τῆς μὲν,
 καθ' ὑπερβολήν· τῆς δὲ, κατ' ἔλλειψιν. καὶ ἔτι τῷ
 ταῖς μὲν ἐλλείπειν· ταῖς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέον-
 τος, ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι· τὴν
 δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὐρίσκειν καὶ αἰρεῖσθαι.
 Διὸ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν λόγον τὸν τί ἦν 16
 εἶναι λέγοντα, μεσότης ἐστὶν ἡ ἀρετὴ· κατὰ δὲ τὸ
 ἄριστον καὶ τὸ εὖ, ἀκρότης. Οὐ πᾶσα δ' ἐπιδέχε- 17
 ται πρᾶξις, οὐδὲ πᾶν πάθος, τὴν μεσότητα· εἶνα
 γὰρ εὐθὺς ὠνόμασται συνειλημμένα μετὰ τῆς φαν-
 λότητος· οἷον ἐπιχειρεκακία, ἀναισχυντία, φθό-
 νος· καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων, μοιχεία, κλοπὴ, ἀνδρο-
 φονία· πάντα γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λέγεται
 τῷ αὐτὰ φανῆλα εἶναι, ἀλλ' οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ αὐ-
 τῶν, οὐδὲ αἱ ἐλλείψεις. Οὐκ ἔστιν οὖν οὐδέποτε 18
 περὶ αὐτὰ κατορθοῦν, ἀλλ' ἀεὶ ἀμαρτάνειν· οὐδ'
 ἔστι τὸ εὖ, ἢ μὴ εὖ, περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν τῷ ἦν δεῖ,

καὶ ὅτε, καὶ ὥς μοιχεύειν· ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ποιεῖν
 19 ὅτι οὖν τούτων, ἀμαρτάνειν ἐστίν. Ὅμοιον οὖν τὸ
 ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ δειλαίνειν, καὶ ἀχο-
 λασταίνειν εἶναι μεσότητα, καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἔλ-
 λειψιν· ἔσται γὰρ οὕτω γε, ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως
 μεσότης, καὶ ὑπερβολῆς ὑπερβολή, καὶ ἐλλείψεως ἐλ-
 20 λείψεως. Ὡς περὶ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας οὐκ
 ἔστιν ὑπερβολή καὶ ἐλλείψις, διὰ τὸ τὸ μέσον εἶναι
 πως ἄκρον· οὕτως οὐδὲ ἐκείνων μεσότης, οὐδὲ ὑπερ-
 βολή καὶ ἐλλείψις, ἀλλ' ὥς ἂν πράττεται, ἀμαρτά-
 νεται· ὅλως γὰρ οὐθ' ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως μεσότης
 ἐστίν, οὐδὲ μεσότητος ὑπερβολή καὶ ἐλλείψις.

1 VII. Δεῖ δὲ τοῦτο μὴ μόνον καθόλου λέγεσθαι,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς καθ' ἕκαστα ἐφαρμοττεῖν· ἐν γὰρ
 τοῖς περὶ τὰς πράξεις λόγοις, οἱ μὲν καθόλου, κοι-
 νότεροί εἰσιν· οἱ δὲ ἐπὶ μέρους, ἀληθινώτεροι· περὶ
 γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα αἱ πράξεις, δεόν δὲ ἐπὶ τούτων
 συμφωνεῖν. ληπτέον οὖν ταῦτα ἐκ τῆς διαγραφῆς.

2 Περὶ μὲν οὖν φόβους καὶ θαρρόη, ἀνδρία μεσότης·
 τῶν δ' ὑπερβαλλόντων, ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ, ἀνώνυ-
 μος· (πολλὰ δ' ἐστὶν ἀνώνυμα)· ὁ δ' ἐν τῷ θαρρόειν
 ὑπερβάλλων, θρασύς· ὁ δὲ, τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερ-

3 βάλλων, τῷ δὲ θαρρόειν ἐλλείπων, δειλός. Περὶ ἡδο-
 νὰς δὲ καὶ λύπας οὐ πάσας, ἥτιον δὲ καὶ περὶ τὰς
 λύπας, μεσότης μὲν σωφροσύνη, ὑπερβολή δὲ ἀχο-
 λασία. ἐλλείποντες δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς οὐ πάνυ γί-
 νονται· διόπερ οὐδ' οὗτοι ὀνόματος τετυχήκασιν·

4 ἔστωσαν δὲ ἀναίσθητοι. Περὶ δὲ δόσιν χρημάτων
 καὶ λήψιν, μεσότης μὲν ἐλευθεριότης· ὑπερβολή δὲ
 καὶ ἐλλείψις, ἄσωτία καὶ ἀνελευθερία. ἐναντίως
 δὲ αὐτὰς ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν· ὁ μὲν γὰρ
 ἄσωτος, ἐν μὲν προέσει ὑπερβάλλει, ἐν δὲ λήψει
 ἐλλείπει· ὁ δὲ ἀνελεύθερος, ἐν μὲν λήψει ὑπερβάλλει,

Instances of the Mean —

Ανδρεία. In cases of φόβος & θάραξ.

υπερβολή.	τῶ μέσον.	ἐλλείψεις.
Δειλία	Ανδρεία	Αφροβία.
ἀκολασία.	^{in cases of φόβος & θάραξ} σωφροσύνη	ἀναίσθησις (namulo)
ἀσωτία.	ἐλευθεριότης.	ἀνελευθεριότης
ἀνελευθεριότης.	ἐλευθεριότης.	ἀσωτία.
οργή.	πραυτής.	ἀοργή.

The satirists look upon the mean as the opposite extreme. The coward calls the brave man rash. In the STATES (Theoc. iii) the σωφρων was called αργός; & virtue is called by the name of the vice it seems to resemble. Then an excess in which the mean is more opposed to one extreme than to the other: 1. because it resembles the other more — bravery resembles rashness more than cowardice; 2. because we are more inclined to one — i.e. the one more opposed to the mean than the other, as self-indulgence, being more natural, is more opposed to σωφροσύνη than is incontinence.

Three other μέσοι περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινῶν εἰναι —

1. about Truth. Αληθεία between Αλγυσιάζειν and εἰρωνεία. (εἰρωνεία. Rhet. 2. 3. 7.)

2. Pleasantness in Raillery εὐτραπέλεια between βωμολοχία and ἄγροικία.

The mean here has the notion of ready repartee — such as was cultivated in Crete as part of education, & in Sparta, the only Greek city where there was a statue erected to Laughter (Muller Dor. 2. 390). Ingenious was εὐτραπέλειος in his famous reply to Charisius the Bald is Good Jestman — "Quid distat inter solum et solum?" — Ans "Mema". — It is expressed to be πειραιστικὴ ἐν ἑσπερίῳ. Rhet. 11. 12. It was frequently used in a bad sense, as = βωμολοχία. Anaxophanes's examples are. we called εὐτραπέλεια. 7th. Paul forbids εὐτραπέλεια along with αἰσχρότης. — βωμολοχία is the low scurril "fool born" jesting of the rabble that haunted the alleys to buy or steal some of the sacrifices — like the "water nit" of the Thames boatmen in James I's day. — In Rhet. 11. 18. The εἰρωνία is preferred to the βωμολοχία, because αὐτοῦ ἐνεκα πλεονεξίας τῶ γελοίου ὁδὸς ὁδοῦ. Εἰρωνία. Aristoph. 11. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ἐν δὲ προέσει ἑλλείπει. Νῦν μὲν οὖν τύπῳ καὶ ἐπὶ 5
 κεφαλαίῳ λέγομεν, ἀρκούμενοι αὐτῷ τούτῳ· ὥστε-
 ρον δὲ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν διορισθήσεται.
 Περὶ δὲ τὰ χρήματα εἰσὶ καὶ ἄλλαι διαθέσεις, μέ- 6
 σότης μὲν, μεγαλοπρέπεια· (ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς δια-
 φέρει ἑλευθερίον· ὁ μὲν γὰρ περὶ μεγάλα, ὁ δὲ περὶ
 μικρά)· ὑπερβολὴ δὲ, ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία·
 ἑλλειψις δὲ, μικροπρέπεια· διαφέρουσι δὲ αὐται
 τῶν περὶ τὴν ἑλευθεριότητα· ᾧ δὲ διαφέρουσιν,
 ὕστερον ῥηθήσεται. Περὶ δὲ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, 7
 μεσότης μὲν, μεγαλοψυχία· ὑπερβολὴ δὲ, χαννότης
 τις λεγομένη· ἑλλειψις δὲ, μικροψυχία. Ὡς δ' ἑλέ- 8
 γομεν ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν ἑλευθε-
 ριότητα, περὶ μικρὰ διαφέρουσιν, οὕτως ἔχει τις
 καὶ πρὸς τὴν μεγαλοψυχίαν, περὶ τιμὴν οὔσαν με-
 γάλην, αὐτὴ περὶ μικρὰν οὔσα· ἔστι γὰρ ὡς δεῖ ὀρέ-
 γεσθαι τιμῆς, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ ἥττον· λέγε-
 ται δὲ, ὁ μὲν ὑπερβάλλων ταῖς ὀρέξεσι, φιλότιμος·
 ὁ δ' ἑλλείπων, ἀφιλότιμος· ὁ δὲ μέσος, ἀνώνυμος·
 ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ διαθέσεις· πλὴν ἡ τοῦ φιλοτί-
 μου, φιλοτιμία· ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς
 μέσης χώρας· καὶ ἡμεῖς δὲ, ἔστι μὲν ὅτε τὸν μέ-
 στον, φιλότιμον καλοῦμεν· ἔστι δ' ὅτε, ἀφιλότιμον·
 καὶ ἔστιν ὅτε μὲν ἐπαινοῦμεν τὸν φιλότιμον, ἔστι
 δ' ὅτε τὸν ἀφιλότιμον. Διὰ τίνα δ' αἰτίαν τοῦτο 9
 ποιοῦμεν, ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται. νῦν δὲ περὶ τῶν
 λοιπῶν λέγωμεν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον. Ἔστι 10
 δὲ καὶ περὶ ὀργὴν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις καὶ μεσό-
 τής· σχεδὸν δὲ ἀνωνύμων ὄντων αὐτῶν, τὸν μέσον
 πρῶτον λέγοντες, τὴν μεσότητα πραότητα καλέσο-
 μεν· τῶν δ' ἄκρων, ὁ μὲν ὑπερβάλλων, ὀργίλος ἔστω,
 ἡ δὲ κακία, ὀργιλότης· ὁ δὲ ἑλλείπων ἀοργητός τις,
 ἡ δ' ἑλλειψις ἀοργησία. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς 11

- μεσότητες, ἔχουσαι μὲν τινα ὁμοιότητα πρὸς ἀλλή-
 λας· διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων· πᾶσαι μὲν γὰρ εἰσι
 περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωνίαν· διαφέρουσι δὲ
 ὅτι ἢ μὲν ἐστὶ περὶ τὸ ἀληθές τὸ ἐν αὐτοῖς· αἱ
 δὲ περὶ τὸ ἡδύ· τούτου δὲ, τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ· τὸ
 δὲ ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον. ῥητέον οὖν καὶ
 περὶ τούτων, ἵνα μᾶλλον κατίδωμεν, ὅτι ἐν πᾶσιν
 ἡ μεσότης ἐπαινετόν· τὰ δ' ἄκρα οὔτε ὀρθὰ, οὔτε
 ἐπαινετὰ, ἀλλὰ ψεκτά· ἔστι μὲν οὖν καὶ τούτων
 τὰ πλείω ἀνώνυμα· πειρατέον δ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν
 ἄλλων, αὐτοὺς ὀνοματοποιεῖν, σαφηνείας ἕνεκεν,
- 12 καὶ τοῦ εὐπαρακολουθήτου. Περὶ μὲν οὖν τὸ ἀλη-
 θές, ὁ μὲν μέσος, ἀληθής τις· καὶ ἡ μεσότης, ἀλη-
 θεία λεγέσθω· ἡ δὲ προσποίησις· ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μει-
 ζον, ἀλαζονεία· καὶ ὁ ἔχων αὐτήν, ἀλαζών· ἡ δὲ
- 13 ἐπὶ τὸ ἔλαττον, εἰρωνεία, καὶ εἰρων· Περὶ δὲ τὸ
 ἡδύ, τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ, ὃ μὲν μέσος, εὐτράπελος·
 καὶ ἡ διάθεσις, εὐτραπελία· ἡ δ' ὑπερβολή, βωμο-
 λογία· καὶ ὁ ἔχων αὐτήν, βωμολόχος· ὁ δ' ἑλλείπων,
 ἄγροικός τις· καὶ ἡ ἕξις, ἀγροικία· περὶ δὲ τὸ λοι-
 πὸν ἡδύ τὸ ἐν τῷ βίῳ, ὁ μὲν ὡς δεῖ ἡδὺς ὢν, φίλος·
 καὶ ἡ μεσότης φιλία· ὁ δ' ὑπερβάλλων, εἰ μὲν οὐδε-
 νὸς ἕνεκα, ἄρεσκος· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτοῦ, κό-
 λαξ· ὁ δ' ἑλλείπων καὶ ἐν πᾶσιν ἀηδής, δύσερίς τις
- 14 καὶ δύσκολος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ἐν
 τοῖς περὶ τὰ πάθη μεσότητες· ἡ γὰρ αἰδὼς ἀρετὴ
 μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπαινεῖται δὲ, καὶ ὁ αἰδήμων· καὶ
 γὰρ ἐν τούτοις ὁ μὲν λέγεται μέσος· ὁ δ' ὑπερ-
 βάλλων, ὡς καταπλήξ, ὁ πάντα αἰδούμενος· ὁ δ'
 ἑλλείπων, ἢ ὁ μηδὲ ὅλως, ἀναίσχυντος· ὁ δὲ μέσος,
- 15 αἰδήμων. Νέμεσις δὲ, μεσότης φθόνου καὶ ἐπιχει-
 ρεκακίας· εἰσὶ δὲ περὶ λύπην καὶ ἡδονὴν τὰς ἐπὶ τοῖς
 συμβαίνουσιν τοῖς πέλας γινομένας· ὁ μὲν γὰρ νεμεση-

345. and the character of the person who is the subject of the
the answer is ΚΡΙΝΕΙΣΙΟΤΕΦΑΝΑΙΣ. Pub. 879. — The defect is simply
and shyness, when a man will not join in conversation — in
the Frenchman's phrase — "a. un grand talent pour le silence".
[I must tell, in "Fortunes of the" is ἀρετικός.)

3. Pleasantly in general life.

φιλικα between ΔΕΣΟΚΕΙΑ and ΔΥΣΚΟΛΙΑ.

παθη

ΜΕΣΟΤΗΤΕΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΘΕΣΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙΤΑΙ

Midway between bashfulness and indulgence
μεσότης between φόβος and επιχρηστικότητα

This last instance is quite gratuitous. He says, The
mean character, μεσοητικός, feels pain at undischarged pros-
perity (το λυπεσθαι ἐπὶ ταῖς ἀναξαις εὐπραμίαις. Rhet. II. 9)
The envious man feels pain yet more, i.e. at all prosperity, the opp.
falls short of this so far as to feel pleasure — at what? at all pros-
perity? or at undischarged prosperity. No: at another thing
altogether, at what he does not mention — at adversity. Thus he
makes the feeling pain or pleasure, simply the ground of opp.
betw. φθ. & εὐαχ. Why? pain is no real opposition: he who
feels pain at prosperity of others, will also without the slightest
change of temper or feeling be pleased at their adversity.

Diseases here used for Habits. In Categ. for non-permanent dispositions. A Habit differs from a Disposition in being longer & more permanent; such as are sciences & virtues; for science appears to be one of the things which are more steadfast & hard to be shaken, if one receives science in a moderate way; unless a great change take place through disease, or anything of the kind. In like manner, as justice & temperance, does not seem easy to be shaken, nor lightly changed. But Dispositions are easily shaken & rapidly changed — as warmth & coldness, sickness and health & the like. For a man is disposed in a certain way in respect of all these, but he rapidly changes, becoming warm instead of cold, sick instead of healthy; unless indeed some Disposition should happen to be from length of time naturalized & unmovable, or very hard to move. & such a one we should at once designate as a Habit. Now all Habits are also Dispositions, but all Dispositions are not necessarily Habits. Categ. c. vi.

Relations of Mean & opposites —

1. Each extreme stands off the mean as belonging to the other extreme.
2. There is a broader opposⁿ betw. the 2 extremes than betw. one extreme & the mean; betw. the contraries than betw. the contradictories.
3. In some cases there is a resemblance betw. one extreme & the mean. The αὐτὸς is nearer the εὐδαιμονία than the ἀναισθησία because he has εὐδαιμονίαν potentially in him — he has only a moderate himself & his actual conduct. This is actually opposed to the ἀναισθησία. This opposition is then called contrariety. But in Categ. IV (p) 10. c. some exact def. seems, εὐαὐτὰ αὐτὰ καὶ ὁμοειδὲς αὐτὰ παρῆναι, διαφερουσὶν κατὰ γένος καὶ τὰ πλείονα διαφερουσὶ τῶν ὅτι τὰ αὐτὰ γένος white & black are contraries, when the thing, as of the same genus, colour, etc. & the popular view or metaphysics must have certain similarity, must be reducible to one standard.

Similiter one extreme is nearest the mean, sometimes and then. The excess ὁρατός is nearer the mean ἀναισθησία
 ὁρατός-ἀναισθησία
 ὁρατός-ἀναισθησία

There is a very perfect opposition betw. the contradictories than betw. the contraries. Yet be true that the second is nearer to the true character than the mean, because

τικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττουσιν· ὁ δὲ φθονερός ὑπερβάλλον τουτόν, ἐπὶ πᾶσι λυπεῖται· ὁ δ' ἐπιχαιρεκακὸς τοσοῦτον ἐλλείπει τοῦ λυπεῖσθαι, ὥστε καὶ χαίρειν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ ἄλλοι 16 καιρὸς ἔσται· περὶ δὲ δικαιοσύνης, ἐπεὶ οὐχ ἀπλῶς λέγεται, μετὰ ταῦτα διελόμενοι, περὶ ἐκατέρας ἑροῦμεν, πῶς μεσότητές εἰσιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.

VIII. Τριῶν δὲ διαθέσεων οὓσων, δύο μὲν κακιῶν, 1 τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν, μιᾶς δὲ ἀρετῆς, τῆς μεσότητος· πᾶσαι πάσαις ἀντίκεινταιί πως· αἱ μὲν γὰρ ἄκραι καὶ τῇ μέσῃ καὶ ἀλλήλαις ἐναντίαι εἰσίν· ἡ δὲ μέσῃ ταῖς ἄκραις. Ὡς- 2 περ γὰρ τὸ ἴσον, πρὸς μὲν τὸ ἕλαττον, μεῖζον· πρὸς δὲ τὸ μεῖζον, ἕλαττον· οὕτως αἱ μέσαι ἕξεις, πρὸς μὲν τὰς ἐλλείψεις, ὑπερβάλλουσι· πρὸς δὲ τὰς ὑπερβαλὰς, ἐλλείπουσιν ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν· ὁ γὰρ ἀνδρεῖός, πρὸς μὲν τὸν δειλόν, θρασὺς φαίνεται· πρὸς δὲ τὸν θρασύν, δειλός· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων, πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον, ἀκόλαστος· πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον, ἀναίσθητος· ὁ δ' ἐλευθέριος, πρὸς μὲν τὸν ἀνελεύθερον, ἄσωτος· πρὸς δὲ τὸν ἄσωτον, ἀνελεύθερος. Διὸ καὶ ἀπω- 3 θοῦνται τὸν μέσον οἱ ἄκροι, ἐκάτερος πρὸς ἐκάτερον, καὶ καλοῦσι τὸν ἀνδρεῖον, ὁ μὲν δειλός, θρασύν· ὁ δὲ θρασὺς, δειλόν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνάλογον. Οὕτω δ' ἀντικειμένων ἀλλήλοις τούτων, 4 πλείστη ἐναντιότης ἐστὶ τοῖς ἄκροις πρὸς ἀλλήλα, ἢ πρὸς τὸ μέσον. πορρότερον γὰρ ταῦτα ἀφίστηεν ἀλλήλων, ἢ τοῦ μέσου· ὥσπερ τὸ μέγα τοῦ μικροῦ, καὶ τὸ μικρὸν τοῦ μεγάλου, ἢ ἄμφω τοῦ ἴσου. Ἐτι πρὸς μὲν τὸ μέσον ἐνίοις ἄκροις ὁμοιό- 5 της τις φαίνεται, ὡς τῇ θρασύτητι πρὸς τὴν ἀν-

δρίαν, καὶ τῇ ἀσωτίᾳ πρὸς τὴν ἐλευθεριότητα· τοῖς δὲ ἄκροις πρὸς ἀλλήλα πλείστη ἀνομοιότης· τὰ δὲ πλείστον ἀπέχοντα ἀλλήλων, ἐναντία ὀρίζονται· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐναντία τὰ πλείον ἀπέχοντα.

6 Πρὸς δὲ τὸ μέσον ἀντίκειται, ἐφ' ὧν μὲν μᾶλλον ἢ ἔλλειψις· ἐφ' ὧν δὲ ἢ ὑπερβολή· οἷον ἀνδρία μὲν οὐχ ἢ θρασύτης, ὑπερβολή οὐσα· ἀλλ' ἢ δειλία, ἔλλειψις οὐσα. τῇ δὲ σωφροσύνῃ, οὐχ ἢ ἀναισθησία, ἔνδεια οὐσα· ἀλλ' ἢ ἀκολασία, ὑπερβολή

7 οὐσα. Διὰ δύο δ' αἰτίας τοῦτο συμβαίνει· μίαν μὲν, τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· τῷ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι καὶ ὁμοιότερον τὸ ἕτερον ἄκρον τῷ μέσῳ, οὐ τοῦτο, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀντιτίθεμεν μᾶλλον. οἷον ἐπεὶ ὁμοιότερον εἶναι δοκεῖ τῇ ἀνδρίᾳ ἢ θρασύτης καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον δὲ ἢ δειλία· ταύτην μᾶλλον ἀντιτίθεμεν· τὰ γὰρ ἀπέχοντα πλείον

8 τοῦ μέσου, ἐναντιώτερα δοκεῖ εἶναι. Μία μὲν οὖν αἰτία αὕτη, ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· ἑτέρα δὲ, ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμεν πως, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ φαίνεται· οἷα, αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμεν πρὸς τὰς ἡδονάς· διὸ εὐκατάφοροί ἐσμεν πρὸς ἀκολασίαν, ἢ πρὸς κοσμιότητα. ταῦτ' οὖν μᾶλλον ἐναντία λέγομεν, πρὸς ἃ ἢ ἐπίδοσις μᾶλλον γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο ἢ ἀκολασία, ὑπερβολή οὐσα, ἐναντιωτέρα ἐστὶ τῇ σωφροσύνῃ.

1 IX. "Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἢ ἡθικὴ μεσότης, καὶ πῶς, καὶ ὅτι μεσότης δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τῆς δὲ καθ' ἔλλειψιν, καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ διὰ τὸ στοχαστικὴ τοῦ μέσου εἶναι τοῦ ἐν 2 τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, ἱκανῶς εἴρηται. Διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι· ἐν ἐκάστῳ γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν, ἔργον· οἷον κύκλον τὸ μέσον οὐ παν-

some his position he can gain the mean more easily, it is no less true, that, looking at the actual nature of the mean & extremes, there is that in virtue which is abhorrent & repulsive to either side, or seems extreme, & there is something essential to the ~~mean~~ extreme in its opposite, rather than in the mean. As Aristotle said - Total abstinence is easier than Temperance to a drunkard. When the virtue has an active tendency, when it says, Use a thing, or Do, the excess is nearer the mean; but when it has a passive - when it is prohibiting - Do not use it, or Forbear, then the defect is nearer. This explains 2 cases. Εὐδαιμονία says, positively, Act so & so: then the active extreme is best. Σοφία says, negatively, Restrain thyself: then the passive extreme is best.

86. 1005 & 1010. I. 2. The direction in which the character has most tendency to grow. When there is a greater tendency to grow ἀκολούτοι: it is farthest off temperance.

Generally, it is true that ἡδονὴ καὶ αἰσθήνη is ἀμετρούτης, but with exceptions. There are some acts which are wrong altogether, & so there is no such thing as a virtuous mean; all is excess or defect, as the case may be.

Contrast with Aristotle's doctrine, that all parts of our nature are good, & faults lie in defect or excess of some feeling; & Aristotle, that virtue is a mean between two extremes, - the doctrine of Opponent teachers & schools, that αἰσθήνη lay in the utter extinction, or in the extreme indulgence of natural feeling.

Rules—

1. Avoid the extreme w^t is farthest from the mean.
2. Beware of y^m own inclinations & avoid the extreme in w^t pleasure is found.

Ἐπίταχος πλὺς is variously explained: "if the first remedy has a failure, try a second"; or, "if the vessel cannot proceed on this tack, try another"; but most probably it is derived from — "if you cannot sail you can row". So in Lydgates Dream of Death, in the Abbess's answer —
Who hath no ship must row in boat or barge.

Αφελκευ. The Puntans made a perverse use of this principle. See Hooten IV. 8. He says they used that rule must be cured by their contraries. — "We are contrariwise of opinion, that he who will perfectly remove a sickness and restore a diseased body unto health must not endeavor ^{to} bring it into a state of simple contrariety as of fit proportion in contrariety unto those evils w^t are to be cured. He that will take away extreme heat by setting the body in extremity of cold shall undoubtedly remove the disease, but together with it the diseased too."

τός, ἀλλὰ τοῦ εἰδότος· οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ὀργι-
σθῆναι παντός, καὶ ῥάδιον, καὶ τὸ δοῦναι ἀργύριον
καὶ δαπανῆσαι· τὸ δὲ ᾧ, καὶ ὕσον, καὶ ὅτε, καὶ
οὗ ἔνεκα, καὶ ὥς, οὐκ ἔτι παντός, οὐδὲ ῥάδιον· ὅπερ
ἐστὶ τὸ εὖ, καὶ σπάνιον καὶ ἐπαινετὸν καὶ καλόν.
Διὸ δεῖ τὸν στοχαζόμενον τοῦ μέσου, πρῶτον μὲν ³
ἐποχωρεῖν τοῦ μᾶλλον ἐναντίου, καθάπερ καὶ ἡ
Καλυψὼ παρήνει τὸ·

— τοῦ μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτός ἔργε

Νῆα. —

Cic. ad. xii. 219.

τῶν γὰρ ἄκρων τὸ μὲν ἐστὶν ἀμαρτωλότερον· τὸ
δὲ ἥττον. Ἐπεὶ οὖν τοῦ μέσου τυχεῖν ἄκρως χα- ⁴
λεπὸν, κατὰ τὸν δευτέρον φασὶ πλοῦν, τὰ ἐλαχί-
στα ληπτέον τῶν κακῶν· τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα
τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ἐλέγομεν· σκοπεῖν δὲ δεῖ πρὸς
ἃ καὶ αὐτοὶ εὐκατάφοροί ἐσμεν· ἄλλοι γὰρ πρὸς
ἄλλα πεφύκαμεν· τοῦτο δ' ἐστὶ γνώριμον ἐκ τῆς
ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης τῆς γινομένης περὶ ἡμᾶς. Εἰς ⁵
τοῦναντίον δ' ἑαυτοὺς ἀφέλκειν δεῖ· πολὺ γὰρ ἀπα-
γαγόντες τοῦ ἀμαρτάνειν, εἰς τὸ μέσον ἤξομεν·
ὅπερ οἱ τὰ διεστραμμένα τῶν ξύλων ὀρθοῦντες
ποιοῦσιν. Ἐν παντὶ δὲ μάλιστα φυλακτέον τὸ ⁶
ἡδὺ καὶ τὴν ἡδονήν· οὐ γὰρ ἀδέκαστοι κρίνομεν
αὐτήν· ὅπερ οὖν οἱ δημογέροντες ἔπαθον πρὸς τὴν
Ἑλένην, τοῦτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἡδο-
νὴν· καὶ ἐν πᾶσι τὴν ἐκείνων ἐπιλέγειν φωνήν· οὕτω
γὰρ αὐτὴν ἀποπεμπόμενοι, ἥττον ἀμαρτησόμεθα.
Ταῦτ' οὖν ποιοῦντες, ὥς ἐν κεφαλαίῳ εἶπεν, μᾶ- ⁷
λιστα δυνησόμεθα τοῦ μέσου τυγχάνειν· χαλεπὸν
δὲ ἴσως τοῦτο, καὶ μάλιστ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον·
οὐ γὰρ ῥάδιον διορίσαι, πῶς, καὶ τίσι, καὶ ἐπὶ
ποίοις, καὶ πόσον χρόνον ὀργιστέον· καὶ γὰρ ἡμεῖς
ὅτε μὲν τοὺς ἐλλείποντας ἐπαινοῦμεν, καὶ πράους

*Phaedo.
Pl. iii. 13.*

φαμέν· ὅτε δὲ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀνδρώδεις ἀπο-
 8 καλοῦμεν. Ἄλλ' ὁ μὲν μικρὸν τοῦ εὖ παρεκβαί-
 νων, οὐ ψέγεται, οὔτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὔτ' ἐπὶ
 τὸ ἥττον· ὁ δὲ πλέον, οὗτος γὰρ οὐ λανθάνει· ὁ
 δὲ μέχρι τίνος καὶ ἐπὶ πόσον ψεκτός, οὐ ῥᾶδιον
 τῷ λόγῳ ἀφορίσαι· οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τῶν αἰσθη-
 τῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, καὶ ἐν
 9 τῇ αἰσθήσει ἢ κρίσει. Τὸ μὲν ἄρα τοσοῦτον δηλοῖ,
 ὅτι ἡ μέση ἕξις ἐν πᾶσιν ἐπαινετή· ἀποκλίνειν δὲ
 10 δὲ, τότε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν, τότε δὲ ἐπὶ τὴν
 ἔλλειψιν· οὕτω γὰρ ῥᾶστα τοῦ μέσου καὶ τοῦ εὖ
 τευζόμεθα.

Subject of B. iii. ΠΕΡΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ. (ἡδὲ καὶ ἀρετῇ living εὖ εἰς
 προαιεστικῇ). ἡμεῖς γὰρ εὖ εἰς ἐν πᾶσι ἐπαινετῇ. Therefore
 as praise & blame imply voluntariness, we must ex-
 amine what is voluntary. (And this is necessary in a political
 point of view)

His method here is not scientific, but popular &
 practical. There are two principles - the positive ΕΚΟΥΣΙΟΝ, the ne-
 gative ΕΚΟΥΣΙΟΝ. Instead of examining the positive first, & then the
 negative he inquires first of all into the negative, & then learns
 the positive. The moral maxims - such as ΕΥΔΟΛΟΝ ΤΟ ΑΥΤΟΝ
 Οἰετὶ ΕΚΤΟΣ, and ΜΕΛΛΕΙΝ ΑΥΤΟΝ ΑΥΤΟΥΝ ΠΑΡΕΧΕΙΝ, and
 ΑΥΤΟΝ ΠΑΡΕΧΕΙΝ ΟΜΟΧΟΡΕΟΝ, show the practical view at his
 times.

ΕΚΟΥΣΙΟΝ is divided into
 (see where the act belongs to ΕΥΔΟΛΟΝ)
 ΕΥΔΟΛΟΝ

In Rhet. he divides ΤΑ ΕΥΔΟΛΑ
 ΑΥΤΟΥΣ into ΑΥΤΟΤΟΧΕΑ into
 ΕΥΔΟΛΑ ΕΥΔΟΛΑ, the ΕΥΔΟΛΑ
 being by ΕΥΔΟΛΑ.

Μικτα πρακτα are really
εκουσια

2005
λογισμος } ορεξω
δυσος }
επιθυμια }

1. αρεται οτε πραττονται.
2. The αχ of the act is in itself.
3. They are in particular instances. If a man say, he did nothing to do the thing as a whole, we can analyse it into its parts, each of which, he cannot deny, was matter of personal choice. I mean many signed his name with assumed differences, & I will, with but, as tho' there were no deliberate acts of choice in the proceeding, wth they affected to bury over as involuntary & mechanical.

Ακουσια

1
Βλα. διαφροσιν.

As this simile is, as if a mind ch^d drive a cart in the air.

A class of actions, partly ακουσια & partly εκουσια are called Μικτα Πραξεις. E.g. A man throws his balls of goods abroad in a storm: the danger is so great, that there is no room for real will; no one wth these over his goods in calm weather; many stand & wth cry a Resignation except by "Calm & Sleep"; still the act is εκουσιον considering the overpowering motive & the angry reluctance, & there is more of the εχω than the ακουσιον about the agent. In ordinary cases men wth submit to danger, but when wrought up to enthusiasm they break through their vulgar habits. And when a man induces men to fight for a just cause he is praised; when he does so for a bad cause he is blamed. Some actions, however, gain not praise indeed, nor blame, but excuse & indulgence: when the moving cause was overpowering by thing, & human nature c^d not resist. E.g. the Plagues excuse then not following facts on the ground that their families were in the power of them, & so claim ον-προσωπ. The lowest of men in Paradise acc. to Dante, is filled by men who done actions thus ον-προσωπικη, & the discuss him for their actions were, or were not voluntary.

Goods may be divided into
Moral Highest Καλον for Spirit
Political Middle Τηρη for Soul
Physical Lowest Ηδον for Body

Division of Μικτα Πραξεις, —
Blamed — when a man sacrifices a just good for little or a

LIBER III.

I. **T**ῆς ἀρετῆς δὴ περὶ πάθη τε καὶ πράξεις οὔσης, 1
καὶ ἐν μὲν τοῖς ἐκουσίοις ἐπαίνων καὶ ψόγων γινο-
μένων, ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμης, ἐνίοτε δὲ
καὶ ἑλέου· τὸ ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον ἀναγκαῖον
ἴσως διορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς ἐπισκοποῦσι. Χρή- 2
σιμον δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι, πρὸς τε τὰς τιμὰς
καὶ τὰς κολάσεις. Δοκεῖ δὲ ἀκούσια εἶναι, τὰ βία 3
ἢ δι' ἄγνοιαν γινόμενα· βίαιον δὲ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξω-
θεν, τοιαύτη οὖσα, ἐν ᾗ μηδὲν συμβάλλεται ὁ πράτ-
των, ἢ ὁ πάσχων· οἷον, εἰ πνεῦμα κομίσαιτό ποι,
ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄντες. Ὅσα δὲ διὰ φόβον μει- 4
ζόνων κακῶν πράττεται, ἢ διὰ καλόν τι· (οἷον, εἰ
τύραννος προστάττοι αἰσχρόν τι πράξαι, κύριος
ὢν γονέων καὶ τέκνων· καὶ πράξαντος μὲν, σώζοιντο·
μὴ πράξαντος δὲ, ἀποθνήσκοιεν)· ἀμφισβήτησιν
ἔχει, πότερον ἀκούσιά ἐστιν, ἢ ἐκούσια. Τοιοῦ- 5
τον δὲ τι συμβαίνει καὶ περὶ τὰς ἐν τοῖς χειμῶσιν
ἐκβολάς· ἀπλῶς μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀποβάλλεται ἐκῶν·
ἐπὶ σωτηρίᾳ δὲ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἅπαντες οἱ
νοῦν ἔχοντες. Μικταὶ μὲν οὖν εἰσιν αἱ τοιαῦται 6
πράξεις· ἰοίκασι δὲ μᾶλλον ἐκουσίοις· αἴρεται γάρ
εἰσι τότε ὅτε πράττονται· τὸ δὲ τέλος τῆς πράξεως
κατὰ τὸν καιρόν ἐστι· καὶ τὸ ἐκούσιον δὴ καὶ τὸ
ἀκούσιον, ὅτε πράττει, λεκτέον· πράττει δὲ ἐκῶν·

- καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῦ κινεῖν τὰ ὀργανικὰ μέρη, ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσιν, ἐν αὐτῷ ἐστιν· ὧν δ' ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ, ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ πράττειν, καὶ μὴ· ἐκούσια δὴ τὰ τοιαῦτα· ἀπλῶς δ' ἴσως ἀκούσια· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔλοιτο καθ' αὐτὸ τῶν τοιούτων οὐδέν.
- 7 Ἐπὶ ταῖς πράξεσι δὲ ταῖς τοιαύταις ἐνίοτε καὶ ἐπαινοῦνται, ὅταν αἰσχρόν τι ἢ λυπηρόν ὑπομένωσιν ἀντὶ μεγάλων καὶ καλῶν· ἂν δ' ἀνάπαλιν, ψέγονται· τὰ γὰρ αἰσχισθ' ὑπομεῖναι, ἐπὶ μηδενὶ καλῷ ἢ μετρίῳ, φάυλον· ἐπ' ἐνίοις δ' ἔπαινος μὲν οὐ γίνεται· συγγνώμη δὲ, ὅταν διὰ τοιαῦτα πράξῃ τις ἢ μὴ δεῖ, ἢ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει,
- 8 καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομεῖναι. Ἔνια δ' ἴσως οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποθανατέον, παθόντα τὰ δεινότατα· καὶ γὰρ τὸν Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνα γελοῖα φαίνεται τὰ ἀναγκάσαντα μητροκτονῆσαι.
- 9 Ἔστι δὲ χαλεπὸν ἐνίοτε τὸ κρῖναι, ποῖον ἀντὶ ποίου αἰρετέον, καὶ τί ἀντὶ τίνος ὑπομενετέον· ἔτι δὲ χαλεπώτερον τὸ ἐμμεῖναι τοῖς γνωσθεῖσιν· ὥς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστι τὰ μὲν προσδοκώμενα, λυπηρά· ἢ δ' ἀναγκάζονται, αἰσχροί· ὅθεν ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται περὶ τοὺς ἀναγκασθέντας ἢ μὴ· Τὰ δὴ ποῖα φατέον βίαια; ἢ ἀπλῶς μὲν, ὅπότ' ἂν ἡ αἰτία ἐν τοῖς ἐκτὸς ᾗ, καὶ ὁ πράττων μηδὲν συμβάλληται; ἢ δὲ καθ' αὐτὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε αἰρετὰ, καὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ πρ' ἔτοντι· καθ' αὐτὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε ἐκούσια· μᾶλλον δὲ ἔοικεν ἐκουσίους· αἱ γὰρ πράξεις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα· ταῦτα δὲ, ἐκούσια· ποῖα δ' ἀντὶ ποίων αἰρετέον, οὐ ῥᾶδιον ἀποδοῦναι· πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ εἰσιν ἐν τοῖς
- 11 καθ' ἕκαστα· Εἰ δέ τις τὰ ἡδέα καὶ τὰ καλὰ φαίη βίαια εἶναι· (ἀναγκάζειν γὰρ, ἔξω ὄντα)· πάντα ἂν

δι' αγνοίαν

ἐν μεταμέλει
absolutely αἰών

οὐκ ἐν μεταμέλει
μηδὲν ὁδοῦ ἑλπίων
μη λυποῦμενος
οὐκ ἔκω
οὐδ' ἀμάρταν.

Difference betw: δι' αγνοίαν and αἰών.

The first is strictly an act for it has no other ultimate cause but from ignorance can be given. The second will be found to arise from some other ultimate cause, as passion: e.g. a man kills another; — is it δι' αγνοίαν from a man mistake; or, is it αἰών, being at the moment conscious that he commits a crime, but really acting from πάθος, or Diontism — nep.

Αγνοί. τῷ διαφθαμένῳ δι' ἡδονὴν ἢ λύπην εὐδὺς οὐ φαίνεται ἡ οὐδὲ δύν τούτου ἐνικεν οὐδὲ διὰ τούτου αἰετοῖσθαι πάντα καὶ πρᾶττειν. p. 119. § 6.

Distinction betw acts done in ignorance of the principle, & through ignorance of the fact — αἰών & δι' αγνοίαν. In the case of δι' αγνοίαν there is really no conscious act whatever, — a man thinks he is doing A when he is doing B. — To return to the ignorance of principle: — it divides itself into ΑΓΝ. ἐν τῇ προαιεσει and ΑΓΝ. καὶ ὁδῶν. What does man know, who is αἰών ἐν τῇ προαιεσει? He knows, or to say, is the major premise; he knows the particular fact is, for himself at least, A; but he does not know the ποιοῦς of the fact. The αἰώνος αἰών, ignores the major term; he does not simply forget to apply the principle to the fact, & so practically forget; but he ignores it absolutely he is not ἀκράτης but ἀκόλαστος. In the syllogism — "Self-indulgence is wrong, this act AB is self-indulgence, this act AB is wrong, therefore he knows the major premise & the subject of the minor, but omits to attach the predicate to it — does not see that AB is self-indulgence. The ἀκόλαστος denies the major.

δι' αγνοίαν — case of unbaptized Heathens

αἰών — voluntary ignorance of Truth in a Christian Land.

put out our own eyes. In the case of a person who
is in the high Lib. III. Cap. I. road to 43

εἴη οὕτω βίαια· τούτων γὰρ χάριν πάντα πάντες
πράττουσι· καὶ οἱ μὲν βία καὶ ἄκοντες λυπηρῶς,
οἱ δὲ διὰ τὸ ἡδὺ μεθ' ἡδονῆς. γελοῖον δὴ τὸ αἰ-
τιᾶσθαι τὰ ἐκτὸς, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν, εὐθύηρατον ὄντα
ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ τῶν μὲν καλῶν ἑαυτὸν, τῶν
δὲ αἰσχυρῶν τὰ ἡδέα. Ἔοικε δὴ τὸ βίαιον εἶναι,
οὗ ἔξωθεν ἡ ἀρχή, μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ βια-
σθέντος. Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν, οὐχ ἐκούσιον μὲν
ἅπαν· ἐστίν· ἀκούσιον δὲ τὸ ἐπίλυπον καὶ ἐν με-
ταμελείᾳ· ὁ γὰρ δι' ἄγνοιαν πράξας ὁτιοῦν, μηδὲν
δὲ δυσχεραίνων ἐπὶ τῇ πράξει, ἐκὼν μὲν οὐ πέπρα-
χεν, ὁ γὰρ μὴ ᾔδει· οὐδ' αὖ ἄκων, μὴ λυπούμενός γε.
τοῦ δὴ δι' ἄγνοιαν, ὁ μὲν ἐν μεταμελείᾳ, ἄκων δο-
κεῖ· ὁ δὲ μὴ μεταμελόμενος, ἐπεὶ ἕτερος, ἔστω οὐχ
ἐκὼν· ἐπεὶ γὰρ διαφέρει, βέλτιον ὄνομα ἔχειν ἴδιον.
Ἔτερον δὲ ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τοῦ
ἀγνοοῦντα ποιεῖν· ὁ γὰρ μεθύων, ἢ ὀργιζόμενος, οὐ
δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διὰ τι τῶν εἰρη-
μένων· οὐκ εἰδῶς δὲ, ἀλλ' ἄγνοῶν· ἀγνοεῖ μὲν οὖν
πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ὃς δὲ πρᾶττει καὶ ὧν δὴ ἀφεκ-
τέον, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἁμαρτίαν ἄδικοι καὶ
ὄλως κακοὶ γίνονται. Τὸ δὲ ἀκούσιον βούλεται
λέγεσθαι, οὐκ εἴ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ
ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια αἰτία τοῦ ἀκουσίου, ἀλλὰ
τῆς μοχθηρίας· οὐδ' ἡ καθόλου· ψέγονται γὰρ διὰ
γε ταύτην· ἀλλ' ἡ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ὧν
ἡ πράξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἔλεος, καὶ συγγνώμη·
ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Ἵσως
οὖν οὐ χεῖρον διορίσαι αὐτὰ, τίνα καὶ πόσα ἐστί,
τίς τε δὴ καὶ τί καὶ περὶ τί ἢ ἐν τίνι πράττει·
ἐνίοτε δὲ καὶ τίνι, οἷον ὀργάνῳ· καὶ ἔνεκα τίνος,
οἷον σωτηρίας· καὶ πῶς, οἷον ἡρέμα ἢ σφόδρα.
Ἄπαντα μὲν οὖν ταῦτα οὐδεὶς ἂν ἀγνοήσκει μὴ

S. Aug. Conf.
vii. 1. 3.
Deate Div.
12
Rhet. i. 10.

what is right.

See How. i. 9.

μαινόμενος· δῆλον δέ, ὥς οὐδὲ τὸν πράττοντα· πῶς
 γὰρ ἑαυτὸν γε; ὃ δὲ πράττει, ἀγνοήσκειν ἂν τις·
 οἷον, λέγοντες φασιν ἐκπεσεῖν αὐτοὺς, ἢ οὐκ εἰδέ-
 ναι ὅτι ἀπόροητα ἦν, ὥς περ Αἰσχύλος τὰ μυστικά·
 ἢ δεῖξαι βουλόμενος ἀφεῖναι, ὥς ὁ τὸν καταπέλτην·
 οἰηθεῖν δ' ἂν τις καὶ τὸν νῖον πολέμιον εἶναι, ὥς-
 περ ἡ Μερόπη· καὶ ἐσφαιρῶσθαι τὸ λελογχωμένον
 δόρυ· ἢ τὸν λίθον κίσσηριν εἶναι· καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ
 παίσας, ἀποκτείνειν ἂν· καὶ δεῖξαι βουλόμενος, ὥς-
 18 περ οἱ ἀκροχειριζόμενοι, πατάξειεν ἂν. Περὶ πάντα
 δὴ ταῦτα τῆς ἀγνοίας οὔσης, ἐν οἷς ἡ προᾶξις, ὁ
 τούτων τι ἀγνοήσας, ἄκων δοκεῖ πεπραχέναι, καὶ
 μάλιστα ἐν τοῖς κυριωτάτοις· κυριώτατα δ' εἶναι
 19 δοκεῖ, ἐν οἷς ἡ προᾶξις καὶ οὐ ἕνεκα. Τοῦ δὴ κατὰ
 τὴν τοιαύτην ἀγνοίαν ἀκουσίον λεγομένου, ἔτι δεῖ
 20 τὴν προᾶξιν λυπηρὰν εἶναι, καὶ ἐν μεταμελείᾳ. Ὀν-
 τος δ' ἀκουσίον τοῦ βιαίου καὶ δι' ἀγνοίαν, τὸ
 ἐκούσιον δόξειεν ἂν εἶναι, οὐ ἡ ἀογὴ ἐν αὐτῷ, εἰ-
 21 δὲ τὰ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς ἡ προᾶξις. ἴσως γὰρ οὐ
 καλῶς λέγεται τὸ ἀκούσια εἶναι τὰ διὰ θυμὸν ἢ
 δι' ἐπιθυμίαν· πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν ἔτι τῶν ἄλ-
 22 λων ζῶων ἐκούσιως πράξει, οὐδ' οἱ παῖδες. Εἴτα
 πότερον οὐδὲν ἐκούσιως πράττομεν, τῶν δι' ἐπιθυ-
 μίαν ἢ θυμὸν; ἢ τὰ καλὰ μὲν ἐκούσιως, τὰ δ'
 αἰσχροῦ ἀκούσιως; ἢ γελοῖον, ἐνός γε αἰτίου ὄντος;
 23 Ἀποπον δὲ ἴσως, τὸ ἀκούσια φάναι, ὧν δεῖ ὀρέγε-
 σθαι· δεῖ δὲ καὶ ὀρεῖσθαι ἐπὶ τισι, καὶ ἐπιθυ-
 νῶν· οἷον ὑγιείας καὶ μαθήσεως. δοκεῖ δὲ
 τὰ μὲν ἀκούσια, λυπηρὰ εἶναι· τὰ δὲ κατ' ἐπιθυ-
 24 μίαν, ἡδέα. Ἐτι δέ, τί διαφέρει τῷ ἀκούσια εἶναι
 τὰ κατὰ λογισμὸν ἢ θυμὸν ἀμαρτηθέντα; φευκτὰ
 μὲν γὰρ ἄμφω. δοκεῖ δὲ οὐχ ἥττον ἀνθρωπικὰ
 εἶναι τὰ ἄλογα πάθη· αἱ δὲ πράξεις τοῦ ἀνθρώ-

X Argumentum *sum duty*. See *Beth in Recitation*. See
 also last words of B. iii. See *Severus*. *Sol. X.* *ad pr.*

Ignorance

In ignorance
αγνοειν.

Εν τῇ προαιεσει.
the κρεατης forgetting
to apply the principle

Through ignorance
δι' ἀγνοίαν

καθολον
the ακολαστος
estate, ignoring
the principle.

See V. 10. ad fin. Typo
VII. 7 among natural
desires.

He night-take 4

grand divisions of
morae: the 1st 3 cases
of α & ν & ω .

1. Suspended Knowledge as of
μεθυσιν or ορεγισμενο

2. αγνοια καθ'ολον.

3. $\alpha\gamma\nu\omicron\iota\alpha$ ευτή πρᾶξις
 εστι = $\alpha\gamma\nu\omicron\iota\alpha$ τοῦ
 συμφέροντος

4th case of $\begin{cases} \text{Συνμεταμελεια} \\ \text{δι' αγνωσιν} \end{cases}$ $\begin{cases} \text{Συνμεταμελεια} \\ \text{λου Συνμεταμελεια} \end{cases}$

Ious πρὸς οὐκ ἔκδως: What is the connexion? Might-it not be
 Necessity is the property of one who has the main spring of action in
 himself: Some objector may say, "not a good definition, for acts of πρὸς οὐκ ἔκδως
 are voluntary": yet depend on an internal main spring
 in the agent. "Stuff!" says Ar.: they are voluntary: my definition
 may stand.

The actions springing from anger or desire involuntary?

No.

1. If $\eta\mu$, non but-adult persons $\epsilon\lambda$ act voluntarily: $\chi\iota\lambda\delta\iota\sigma\mu$ or $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\iota$ from anger or desire.
2. Do we mean that no such actions are voluntary? Or that they are so when they are good? If the latter, then they must be voluntary when they are evil - and when the principle is the same it is absurd to make a distinction.
3. We must be angry at something & desire something.
4. What we desire is pleasant; & nothing pleasant is involuntary.
5. Why need we draw a distinction betw: faults proceeding from reason & those proceeding from passion? Both are equally to be avoided.
6. To a $\lambda\omicron\gamma\alpha\ \pi\alpha\theta\omicron\iota$ as natural, therefore as voluntary, as $\lambda\omicron\gamma\kappa\alpha$.
7. Man's actions, $\epsilon\lambda$ must be voluntary, most of the proceeds from $\theta\omicron\mu\omicron\varsigma$ & $\pi\tau\iota\theta\omicron\upsilon\mu\iota\alpha$.

1100101015. Principle (The New Mind does not express the old principle)
It seems to distinguish character more than mere separate action
can do.

What is προαιρεσις?

1. Not identical with volition - not possessed by unreasoning beings.
2. Not επιθυμία, it is opposed to it: it is unconnected with pleasure or pain.
3. Not βουλος - no one acting from passion acts from προαιρεσις.
4. Not βουλησις; it cannot, as βουλησις can, aim at impossible or things unconnected with oneself. (Charles Lamb says that an impracticable wish was inconceivable to Socrates.) [Eli.] προαιρεσις relates, not like βουλησις, to ends, but to means, & to things within one's own power.
5. Not δοξα: it cannot, like δοξα, dwell on impossibilities; it is not described as true or false (like δοξα), but as good & bad; it cannot be identical with any δοξα whatever can be the test of a good or bad character, as προαιρεσις must be. Their provinces are quite distinct: δοξα says, - This is good or bad, & προαιρεσις, - I will choose or reject this, &c. προαιρεσις is estimated by its rightness or by its truth; προαιρεσις implies absolute conviction, δοξα does not. They do not meet in an equally perfect state in the same person. A man may have true δοξα, but wrong προαιρεσις.

When δοξα is put into practice it passes into προαιρεσις. But a μεινδοξα, with no practical effect on character cannot be a προαιρεσις. The idea of choice, good or bad, does not result from δοξα. The principle that of choosing one δοξα from another. After fixing on a δοξα another act of choice is necessary to put it into practice; this is προαιρεσις.

The principle on which this classification goes is the following: - προαιρεσις is either purely rational, or purely irrational, or practical; if practical, either conversant with ends or means, or with both indifferently. He assumes it is not purely rational; he proves it is not purely irrational: i.e.

A. It is not ^{επι}βουλησις

- a. The involuntary acts from desire against choice.
The intention is -- from choice -- desire.
Desire is opposed to choice.

13. Desire is connected with pain & pleasure, choice is not.

B. It is not βουλος à fortiori: βουλος yet more bars προαιρεσις. It must then be practical. Is it conversant with ends, - is it βουλησις?

Not βουλησις (the word here used in a large sense = wishing, not, as in ch. VI. willing). It then is not δοξα, conversant with means & ends indifferently. It is within δοξα in general, προαιρεσις.

δοξατις
a. Not δοξα: this is πρὸς τὰ ἀληθῆ - εἰδὶα, ἀδυνάτα - distinguishing by truth or falsehood not by right or wrong.

που ἀπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας· ἄτοπον δὴ τὸ τι-
θέναι ἀκούσια ταῦτα.

II. Διωρισμένων δὲ τοῦ τε ἔκουςίου καὶ τοῦ ἀκου- 1
σίον, περὶ προαιρέσεως ἐπεται διελεθῆν· οἰκειότα-
τον γὰρ εἶναι δοκεῖ τῇ ἀρετῇ, καὶ μᾶλλον τὰ ἡθῆ
κρίνειν τῶν πράξεων. Ἡ προαίρεσις δὴ ἔκουςιον 2
μὲν φαίνεται· οὐ ταῦτόν δὲ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον τὸ
ἐκούςιον· τοῦ μὲν γὰρ ἔκουςίου καὶ παῖδες καὶ τὰ
ἄλλα ζῶα κοινωνεῖ· προαιρέσεως δ' οὐ· καὶ τὰ ἐξαί-
φνης ἔκουςια μὲν λέγομεν· κατὰ προαίρεσιν δ' οὐ.
Οἱ δὲ λέγοντες αὐτὴν, ἐπιθυμίαν ἢ θυμὸν ἢ βού- 3
λησιν ἢ τινα δόξαν, οὐκ ἰοίκασιν ὀρθῶς λέγειν·
οὐ γὰρ κοινὸν ἢ προαίρεσις καὶ τῶν ἀλόγων· ἐπιθυ-
μία δὲ καὶ θυμός. Καὶ ὁ ἀκρατής ἐπιθυμῶν μὲν 4
πράττει· προαιρούμενος δὲ οὐ· ὁ ἐγκρατής δ' ἀνά-
παλιν προαιρούμενος μὲν, ἐπιθυμῶν δ' οὐ. Καὶ 5
προαιρέσει μὲν ἐπιθυμία ἐναντιοῦται· ἐπιθυμία δ'
ἐπιθυμία οὐ· καὶ ἡ μὲν ἐπιθυμία ἡδέος καὶ ἐπιλύπου·
ἡ προαίρεσις δ' οὔτε λυπηροῦ οὔθ' ἡδέος. Θυμός δ' 6
ἔτι ἦττον· ἡκιστα γὰρ τὰ διὰ θυμὸν κατὰ προαίρε-
σιν εἶναι δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησις γε, καί- 7
περ σύνεγγυς φαινόμενον· προαίρεσις μὲν γὰρ οὐκ
ἔστι τῶν ἀδυνάτων· καὶ εἴ τις φαίη προαιρεῖσθαι,
δοκοίη ἂν ἡλίθιος εἶναι· βούλησις δ' ἔστι τῶν ἀδυ-
νάτων, οἷον ἀθανασίας. Καὶ ἡ μὲν βούλησις ἔστι 8
καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς δι' αὐτοῦ πραχθέντα ἂν·
οἷον ὑποκριτὴν τινα νικᾶν ἢ ἀθλητὴν· προαιρεῖ-
ται δὲ τὰ τοιαῦτα οὐδεὶς, ἀλλ' ὅσα οἶεται ἂν γε-
νέσθαι δι' αὐτοῦ. Ἔτι δ' ἡ μὲν βούλησις τοῦ 9
τέλους ἔστι μᾶλλον· ἡ δὲ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ
τέλος· οἷον, ὑγιαίνειν βουλόμεθα, προαιρούμεθα
δὲ δι' ὧν ὑγιανοῦμεν· καὶ εὐδαιμονεῖν βουλόμεθα
μὲν, καὶ φαμέν· προαιρούμεθα δὲ λέγειν, οὐχ ἀρ-

Perhaps this
θυμός is
I'm wish-
ness.

but fate
magor-
cality of
death, but
escape from
death in
this life.

μόξει· ὅλως γὰρ ἔοικεν ἡ προαίρεσις περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν
 10 εἶναι. Οὐδὲ δὴ δόξα ἂν εἴη· ἡ μὲν γὰρ δόξα δοκεῖ περὶ
 πάντα εἶναι, καὶ οὐδὲν ἥττον περὶ τὰ ἀτρία καὶ τὰ
 ἀδύνατα, ἢ τὰ ἐφ' ἡμῖν· καὶ τῷ ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ δια-
 ρεῖται, οὐ τῷ κακῷ καὶ ἀγαθῷ· ἡ δὲ προαίρεσις τοῦ-
 11 τοις μᾶλλον. "Ὅλως μὲν οὖν δόξῃ ταυτὸν, ἴσως οὐδὲ
 λέγει οὐδεὶς, ἀλλ' οὐδέ τι· τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι
 τὰγαθὰ ἢ τὰ κακὰ, ποιοὶ τινὲς ἴσμεν· τῷ δὲ δοξά-
 12 ζειν, οὐ. Καὶ προαιρούμεθα μὲν λαβεῖν ἢ φυγεῖν,
 ἢ τι τῶν τοιούτων· δοξάζομεν δὲ, τί ἐστὶν ἢ τί τι
 συμφέρει ἢ πῶς· λαβεῖν δὲ ἢ φυγεῖν οὐ πάντῃ δοξά-
 13 ζομεν. Καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐπαινεῖται, τῷ εἶναι
 οὐ δεῖ μᾶλλον, ἢ τῷ ὀρθῶς· ἡ δὲ δόξα, τῷ ἀληθῶς.
 καὶ προαιρούμεθα μὲν, ἃ μάλιστα ἴσμεν ἀγαθὰ
 14 ὄντα· δοξάζομεν δὲ, ἃ οὐ πάντῃ ἴσμεν. Δοκοῦσί
 τε οὐχ οἱ αὐτοὶ προαιρεῖσθαι τὰ ἄριστα καὶ δοξά-
 ζειν· ἀλλ' ἔτιοι, δοξάζειν μὲν ἄμεινον· διὰ κακίαν
 15 δ', αἰρεῖσθαι οὐχ ἃ δεῖ. Εἰ δὲ προγίνεται δόξα
 τῆς προαιρέσεως, ἢ παρακολουθεῖ, οὐδὲν διαφέρει·
 οὐ τοῦτο γὰρ σκοποῦμεν· ἀλλ' εἰ ταυτὸν ἐστὶ δόξῃ
 16 τινί. Τί οὖν ἢ ποῖόν τί ἐστὶν, ἐπειδὴ τῶν εἰρημένων
 οὐδὲν ἐστίν; ἐκούσιον μὲν δὴ φαίνεται· τὸ δ' ἐκού-
 σιον οὐ πᾶν προαιρετόν· ἀλλ' ἄρα γε τὸ προβε-
 βουλευμένον; ἡ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου καὶ
 διανοίας· ὑποσημαίνειν δ' ἔοικε καὶ τοῦνομα, ὡς
 ὃν πρὸ ἐτέρων αἰρετόν.

1 III. Βουλευόνται δὲ πότῃρα περὶ πάντων, καὶ πᾶν
 2 βουλευτόν ἐστίν, ἢ περὶ ἐνίων οὐκ ἔστι βουλή; λεκ-
 τέον δ' ἴσως βουλευτόν, οὐχ ὑπὲρ οὗ ἂν τις βου-
 λεύσαιτο ἡλίθιος ἢ μαινόμενος· ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὁ
 3 νοῦν ἔχων. Περὶ δὲ τῶν αἰδίων οὐδεὶς βουλεύεται·
 οἷον περὶ τοῦ κόσμου ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλεν-
 4 ρᾶς, ὅτι ἀσύμμετροι. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἐν κινή-

Then MC. is emancipant with means. It implies previous deliberation, is attended by reasoning & exercise of the inferential power. It deliberately chooses AB. in preference to other objects of choice.

1. Things self evident
2. — Eternal and immutable
3. — implying motion, but regulated within by { Necessity
Nature
Any other cause
4. — happening in various ways
5. — fortuitous
6. — without any practical concern to oneself

immovable *Not different at different times* *Not in man's power*
 ΠΑΝΤΑ { οὐκ ἐν κινήσει { οὐκ ἄλλοτε ἄλλως { οὐκ ἐφ' ἡμῶν
 ἐν κινήσει { *movable ab-* *different at different* *ἐφ' ἡμῶν*
 out as we deliberate. *times; ∴ deliberated about.* *— ἐφ' ἡμῶν —*
 Not in man's individual power *in man's power*
 ΕΦ' ἡμῶν { οὐκ δι' ἡμῶν αὐτῶν ∴ *deliberates about*
 δι' ἡμῶν αὐτῶν.
 in an individual power
 ∴ *deliberated about.*

1. *Proxioris* has (β or α has not) the element of α or β , since it seeks the end
2. Now, if it has a moral element, β is purely intellectual
3. It is both of the end (*quâ* conceived with α or β) & of means (*quâ* with β) but β simply of the means.

Province of ΒΟΥΛΕΥΣΙΣ—Τὰ εφ' ἡμιν πρακτὰ
ΒΟΥΛΕΥΣΙΣ is an investigation of causes, apart from

are four — $\alpha\pi\alpha\chi\kappa\eta$, $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$, $\tau\epsilon\lambda\chi\eta$, $\nu\omicron\upsilon\varsigma$. It is unconnected with
 $\alpha\pi\alpha\chi\kappa\eta$, $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$, $\tau\epsilon\lambda\chi\eta$. In Rhet. $\alpha\pi\alpha\chi\kappa\eta$ includes $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ — the
ethical is the scientific account. All effects are produced by cause
working within, or (2) without. $\alpha\pi\alpha\chi\kappa\eta$ & $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ work within —
 $\alpha\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma$ $\epsilon\chi\upsilon\sigma\iota$ $\tau\eta\upsilon$ $\alpha\phi\chi\eta$. A cause within working temporarily;
 $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ — (a tree grows $\epsilon\kappa$ $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$); perpetually, $\alpha\pi\alpha\chi\kappa\eta$ (a
star moves). $\beta\omicron\upsilon\delta\epsilon\upsilon\omicron\iota\varsigma$ has no concern with things settled
by strict rules & not admitting of doubt, but rather with matters
which are not fortuitous, but yet which do not in every case turn out
the same way: with contingent matters, upon the particular
result is uncertain — in which we must advise. It has no concern
with ends — these are assumed, as a physician is assumed if
possible to cure his patient, the speaker to persuade his hearer,
but with means to an end. A man sets before him some one end
he deliberates what means will attain it: if more than one, then
which one best & most readily: and if it is to be attained by one
means, how is that means to attain it? And further, how is that means
(viewed for the moment as an end) to be attained itself? This goes
on till he comes to the first, or efficient, cause, which he discovers last of
all: the last step in the analytical process becomes the first in
the creative process which follows. ($\epsilon\omicron\chi\chi\alpha\tau\omicron\upsilon\delta\epsilon\upsilon\omicron\iota\varsigma$ $\alpha\chi\kappa\alpha\lambda\upsilon\sigma\iota\varsigma$ $\pi\omicron\upsilon\varsigma$
 $\epsilon\upsilon\tau\eta$ $\gamma\epsilon\upsilon\upsilon\omicron\sigma\iota$): we pass at this point from inquiring to action.
Thus the root of the thing to be apprehended is discovered last
& acted upon first: e.g. to tell the $\beta\omicron\upsilon\delta\epsilon\upsilon\omicron\iota\varsigma$ about the means
to happiness: we at last come to this step — how are we to observe
 $\mu\epsilon\omicron\sigma\tau\eta\varsigma$; it is answered by the discovery of the first, or efficient, cause —
"avoid that which Nature is prone". We act on this immediately
& the avoidance, discovered last, is put into practice first.

The question is, how to connect the final cause with the efficient.
Begin with assuming the final cause, $\alpha\phi\epsilon\lambda\epsilon\tau\epsilon$ $\tau\epsilon$ $\nu\omicron\sigma\tau\iota$, e.g. Happiness
& then work backwards, by a regressive or analytical process,
which may be called Practical Analysis, to the efficient which leads
how to observe the mean. First we reach the conclusion, then work
back to the premises which lead up to it. In geometrical analysis of
a Problem, the $\kappa\alpha\tau\alpha$ $\tau\epsilon$ $\nu\omicron\sigma\tau\iota$ (moral) is supposed to have been
effected, & the consequences are traced by a series of geometrical
reasonings, till they terminate in the data of the problem, or
premises, whence the solution is deduced. In logical analysis
of a Problem, begin with the concluding assertion, then tracing the
reasoning backwards, observe on what ground the assertions are
made; i.e. the premises; then take the premises separately,
pursue with each the same plan as with the conclusion (the
if the premises are not self-evident, regard each of them as
conclusion for other premises: examine these till you come
to the original assertion, which ought to need no proof. Ana-
lytical in method, is applied, very differently, to the calculus.
Here, instead of proving a line as already drawn, & then examining
its properties, we construct its gradual evolution, & formation

σει, αἰεὶ δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ γινομένων, εἴτ' ἐξ ἀνάγκης, εἴτε φύσει, ἢ διὰ τινὰ ἄλλην αἰτίαν, οἷον τροπῶν καὶ ἀνατολῶν. Οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως, οἷον 5 αὐχμῶν καὶ ὄμβρων· οὐδὲ περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, οἷον θησαυροῦ εὐρέσεως. Ἄλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν πάντων· οἷον, πῶς ἂν Σκύθαι ἄριστα πολιτεύοιντο, οὐδεὶς Λακεδαιμονίων βουλευέται· οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν τούτων δι' ἡμῶν οὐδέν. Βουλευόμεθα 7 δὲ περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ταῦτα δὲ καὶ ἔστι λοιπά· αἴτια γὰρ δοκοῦσιν εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη· ἔτι δὲ νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου· τῶν δ' ἀνθρώπων ἕκαστοι βουλεύονται περὶ τῶν δι' αὐτῶν πρακτῶν. Καὶ περὶ μὲν τὰς ἀκριβεῖς καὶ αὐ- 8 τάρχεις τῶν ἐπιστημῶν οὐκ ἔστι βουλή· οἷον, περὶ γραμμάτων· οὐ γὰρ διστάζομεν, πῶς γραπτέον· ἀλλ' ὅσα γίνεται δι' ἡμῶν, μὴ ὡσαύτως δὲ αἰεὶ, περὶ τούτων βουλευόμεθα· οἷον περὶ τῶν κατὰ ἰατρικὴν καὶ χρηματιστικὴν, καὶ περὶ κυβερνητικὴν μᾶλλον ἢ γυμναστικὴν, ὅσῃ ἥττον διηκριβῶται. Καὶ ἔτι 9 περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως· μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τὰς τέχνας ἢ τὰς ἐπιστήμας· μᾶλλον γὰρ περὶ αὐτὰς διστάζομεν. Τὸ βουλευέσθαι δὲ ἐν τοῖς 10 ὡς ἐπιπολὺν, ἀδήλοις δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδιόριστον· συμβούλους δὲ παραλαμβάνομεν εἰς τὰ μεγάλα, ἀπιστοῦντες ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οὐχ ἱκανοῖς διαγνῶναι. Βουλευόμεθα δὲ οὐ περὶ 11 τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη· οὔτε γὰρ ἰατρὸς βουλευέται, εἰ ὑγιάσει· οὔτε ῥήτωρ, εἰ πείσει· οὔτε πολιτικὸς, εἰ εὐνομίαν ποιήσει· οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς περὶ τοῦ τέλους· ἀλλὰ θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ τίνων ἔσται, σκοποῦσι· καὶ διὰ πλειόνων μὲν φαινομένου γίνεσθαι, διὰ τίνος ῥᾶστα καὶ κάλλιστα ἐπισκοποῦσι· δι' ἐνὸς δὲ ἐπι-

- τελουμένον, πῶς διὰ τούτου ἔσται· καὶ κεῖνο διὰ
 τίνος, ἕως ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ τὸ πρῶτον αἷτιον, ὃ ἐν
 τῇ εὐρέσει ἔσχατόν ἐστιν· ὃ γὰρ βουλευόμενος
 εἶκοι ζητεῖν καὶ ἀναλύνειν τὸν εἰρημένον τρόπον, ὡς-
 12 περὶ διάγραμμα. Φαίνεται δὲ ἡ μὲν ζήτησις οὐ
 πᾶσα εἶναι βούλευσις, οἷον αἱ μαθηματικά· ἡ δὲ
 βούλευσις πᾶσα ζήτησις· καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ
 13 ἀναλύσει πρῶτον εἶναι ἐν τῇ γενέσει. Κὰν μὲν
 ἀδυνάτω ἐντύχωσιν, ἀφίστανται· οἷον, εἰ χρημά-
 των δεῖ, ταῦτα δὲ μὴ οἷόν τε πορισθῆναι. ἔαν δὲ
 δυνατὸν φαίνεται, ἐγχειροῦσι πράττειν· δυνατὰ
 δὲ, ἃ δι' ἡμῶν γένοιτο ἂν· τὰ γὰρ διὰ τῶν φίλων,
 14 δι' ἡμῶν πῶς ἐστίν· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. Ζητεῖται
 δὲ ὅτε μὲν τὰ ὄργανα· ὅτε δὲ ἡ χρεια αὐτῶν·
 ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, ὅτε μὲν δι' οὐ· ὅτε
 15 δὲ πῶς, ἢ διὰ τίνος. Ἔοικε δὲ, καθάπερ εἴρηται,
 ἄνθρωπος εἶναι ἀρχὴ τῶν πράξεων· ἡ δὲ βουλὴ
 περὶ τῶν αὐτῷ πρακτικῶν· αἱ δὲ πράξεις ἄλλων ἕνεκα.
 16 Οὐκ ἂν οὖν εἴη βουλευτὸν τὸ τέλος, ἀλλὰ τὰ πρὸς
 τὰ τέλη, οὐδὲ δὴ τὰ καθ' ἕκαστα· οἷον εἰ ἄρτος
 τοῦτο, ἢ πέπεπται, ἢ πεποιῶται ὡς δεῖ· αἰσθήσεως
 γὰρ ταῦτα· εἰ δὲ ἀεὶ βουλεύσεται, εἰς ἄπειρον·
 17 ἢ ξεῖ. Βουλευτὸν δὲ καὶ προαιρετὸν τὸ αὐτό· πλην
 ἀφωρισμένον ἤδη τὸ προαιρετόν· τὸ γὰρ ἐκ τῆς
 βουλῆς προκριθὲν, προαιρετόν ἐστι· παύεται γὰρ
 ἕκαστος ζητῶν, πῶς πράξει, ὅταν εἰς αὐτὸν ἀναγᾶγῃ
 τὴν ἀρχὴν, καὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἡγούμενον· τοῦτο γὰρ
 18 τὸ προαιρούμενον. Λήλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν
 ἀρχαίων πολιτειῶν, ὡς Ὀμηρος ἐμιμείτο· οἱ γὰρ
 19 βασιλεῖς, ἃ προέλοιτο, ἀνήγγελλον τῷ δήμῳ. Ὀν-
 τος δὲ τοῦ προαιρετοῦ, βουλευτοῦ ὁρεκτοῦ τῶν ἐφ'
 ἡμῖν, καὶ ἡ προαίρεσις ἂν εἴη βουλευτικὴ ὄρεξις
 τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἐκ τοῦ βουλευσασθαι γὰρ κρίναντες,
 ὁρεγόμε-

I understand, Platonos, 1. to mean come to a stand still; if
 there is no connection to be traced betw. the Final & Efficient
 Cause—there being an $\alpha\epsilon\delta\upsilon\alpha\tau\omicron\nu$ in the way. 2. What are
 $\sigma\upsilon\chi\tau\omicron\varsigma$? What we can do either directly, or indirectly. 3.
 Sometimes we seek for the material ($\mu\omicron\tau\epsilon\tau\epsilon\iota\omicron\varsigma$), sometimes the
 formal Cause. ($\chi\epsilon\iota\tau\omicron\varsigma$)—i.e. how it is to be employed. We
 must have within the means, or the power to use means;
 we cannot begin our work without either. The efficient
 attains the final by, superadding Form to material
 i.e. Everything is made by adding the Form it is to
 take, its $\epsilon\iota\delta\omicron\varsigma$, or $\tau\omicron\upsilon\tau\epsilon\ \gamma\epsilon\gamma\omicron\upsilon\sigma\iota\varsigma$, to the $\alpha\delta\gamma$; even a Horse
 in the mind—not of the Creator of a Horse, as existing
 dual within an. 4. Facts are not ascertainable by
 $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ but by $\alpha\iota\omicron\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$. ($\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ then goes
 from the Final to the Efficient: "I will be virtuous": must
 pass or defect." $\epsilon\upsilon\mu\epsilon\tau\omicron\tau\eta\tau\epsilon$... fly from congenial
 will conform to this: "I shall act $\epsilon\upsilon\mu\epsilon\tau\omicron\tau\eta\tau\epsilon$ ": do good
 acts: be virtuous."

§ 17. The provinces of $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ and $\pi\epsilon\omicron\alpha\iota\epsilon\tau\omicron\varsigma$ are
 the same, speaking abstractedly; but in this particular
 case the $\pi\epsilon\omicron\alpha\iota\epsilon\tau\omicron\varsigma$ is distinguished from the $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$
 (because, e.g. the matter of $\pi\epsilon\omicron\alpha\iota\epsilon\tau\omicron\varsigma$ is out of your reach)
 therefore it is $\pi\epsilon\omicron\alpha\iota\epsilon\tau\omicron\varsigma$ $\alpha\pi\lambda\omega\varsigma$, but not for you

~~Summary~~

§ 18. Every man will cease his enquiries after a right
 Cause when once he brings back the moving Cause to the su-
 preme faculty in itself, & it will compel him to choose it
 who is superior to all man feelings (as Butler says, "the
 Principle of Reason or Conscience. Being compared with the
 various appetites, passions, and affections, in man, is
 manifestly superior & chief.")

Definition of $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$... $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ is the
 faculty which tells us what to
 wish for as being for our good, as Conscience tells us
 what our moral judgments should be

$\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ is the faculty, & it tells us what to
 wish for as being for our good, as Conscience tells us
 what our moral judgments should be

§ 19. Dilemma: If $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ is to be a good, then he
 is a $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ (1) not $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$; if it is a good, it
 is a $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ (2) not $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$. Ans. There is no real opp. $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$
 is "real good" & a good man $\alpha\pi\lambda\omega\varsigma$ & at the same
 time "apparent good" to every man, good or bad.

Two principles—

1. $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ relates only to real good.
2. $\beta\omicron\upsilon\delta\gamma\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ relates only to seeming good.

of. Then there is no such thing as natural Goodness, or *agathon*, but it varies with each man's caprice.

We say, then, that strictly, Goodness relates to real good alone, but in the case of any individual to seeming good: a good man's seeming good is real good; in the case of a bad man, his seeming good varies with his caprices. Plato said, a man might do & do *δὲ καὶ ὄντι*, & not do & *ἔχει* — that a tyrant shed blood, not wishing to do so, but really, wishing for some positive advantage to be gained by it: a bad man *οὐ* not really wish, *ἔχει* to do for bad things, i.e. *ὡς* *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει* must be positively good *ἔχει*.

The good man has this distinctive excellence, a right judgment in all things. His estimate of things good & pleasant corresponds with his habits. He is in himself a standard of truth in answering the question about the province of Goodness we take the perfect type of humanity & judge by him; his Goodness will point out real goods. Others will be cheated by pleasure & pain in real goods; their good is pleasure, their evil pain. The good man's state then is normal, the bad man's exceptional.

Q. This is unsatisfactory. If, be it *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει* in each man's case, how do we know what the true, real, Goodness is?

A. There is one class in which the *ὄν* and *ἔχει* coincide in the minds of men, good men who are a *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει*.

All moral improvement before Socrates was given men learning in a circle — not through intellectual, for a large field of truth will admit of nothing else (e.g. in the case of art — he who is a study & appreciate beauty of form must act as if he were already did so, by going to the great masters: & the question about what is beautiful cannot be demonstrated, & is solved. An opponent may still say, I do not agree with your great masters; & thus the matter must stand, as a question of taste.) The Moral Man & the Immoral — then, no further than a difference of taste; while the *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει* man, professing doubt about the good, went to the *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει* to learn, i.e. *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει* about goodness, & *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει* it. Now when Socrates the Moral Law, as he has been and more fully stated in R. I. has historical evidence to support it: if a man says, I do not myself feel or recognize any such obligations to morality, it may be replied, you then ignore historical testimony: it is a matter of demonstration, not of varying tastes. The man doubts about the law has not to act as if he had no doubts — has not to depend on personal convictions, & to assume, for a time, that they count; he may go out optimally & the region of his own *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει*, to a region of Fact & Evidence. A man who in a religious sense starts with nothing may go to external aid & then require personal conviction; he who begins with *ἔχει* *ἔχει* *ἔχει*

ὀρεγόμεθα κατὰ τὴν βούλευσιν. Ἡ μὲν οὖν προαί- 20
 ρέσις τύπῳ εἰρήσθω, καὶ περὶ ποῖά ἐστι, καὶ ὅτι
 τῶν πρὸς τὰ τέλη.

IV. Ἡ δὲ βούλησις, ὅτι μὲν τοῦ τέλους ἐστὶν, εἴρη- 1
 ται. δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν τὰγαθοῦ εἶναι, τοῖς δὲ
 τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ. Συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν 2
 τὸ βουλευτὸν τὰγαθὸν λέγουσι, μὴ εἶναι βουλευτὸν,
 ὃ βούλεται ὁ μὴ ὀρθῶς αἰρούμενος· εἰ γὰρ ἔσται
 βουλευτὸν, καὶ ἀγαθόν· ἦν δὲ, εἰ οὕτως ἔτυχε, κα-
 κόν. Τοῖς δ' αὖ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν τὸ βουλευ- 3
 τὸν λέγουσι, μὴ εἶναι φύσει βουλευτὸν, ἀλλ' ἐκάστῳ
 τὸ δοκοῦν· ἄλλο δ' ἄλλῳ φαίνεται· καὶ εἰ οὕτως
 ἔτυχε, τὰναντία. Εἰ δὲ δὴ ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἄρα 4
 φασίον, ἀπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλήθειαν βουλευτὸν
 εἶναι τὰγαθόν· ἐκάστῳ δὲ τὸ φαινόμενον; τῷ
 μὲν οὖν σπουδαίῳ τὸ κατ' ἀλήθειαν εἶναι· τῷ δὲ
 φανύῳ τὸ τυχόν· ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων·
 τοῖς μὲν εὖ διακειμένοις, ὑγιεινά ἐστι τὰ κατ' ἀλή-
 θειαν τοιαῦτα ὄντα· τοῖς δ' ἐπινόσοις, ἕτερα-
 ὁμοίως δὲ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα, καὶ θερμὰ, καὶ
 βαρέα, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα· ὁ σπουδαῖος γὰρ
 ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἐκάστοις τάληθές αὐτῷ
 φαίνεται· καθ' ἐκάστην γὰρ ἕξιν ἰδιά ἐστι καὶ καλὰ 5
 καὶ ἡδέα. Καὶ διαφέρει πλεῖστον ὥσως ὁ σπουδαῖος,
 τῷ τάληθές ἐν ἐκάστοις ὄρεν, ὥσπερ κανὼν καὶ μέ-
 τρον αὐτῶν ὢν· τοῖς πολλοῖς δὲ ἡ ἀπάτη διὰ τὴν
 ἡδονὴν ἔοικε γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὕσα, ἀγαθὸν φαί-
 νεται. Αἰροῦνται οὖν τὸ ἡδὺ, ὥς ἀγαθόν· τὴν δὲ 6
 λύπην, ὥς κακὸν φεύγουσιν.

V. Ὅντος δὴ βουλευτοῦ μὲν τοῦ τέλους, βουλευ- 1
 τῶν δὲ καὶ προαιρετῶν τῶν πρὸς τὸ τέλος, αἱ
 περὶ ταῦτα πράξεις κατὰ προαίρεσιν εἶεν ἂν,
 καὶ ἐκούσιοι· αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐνέργειαι περὶ

- 2 ταῦτα. Ἐφ' ἡμῖν δὴ καὶ ἡ ἀρετὴ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία· ἐν οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ πράττειν· καὶ ἐν οἷς τὸ μὴ, καὶ τὸ ναί· ὥστ' εἰ τὸ πράττειν, καλὸν ὄν, ἐφ' ἡμῖν ἐστι· καὶ τὸ μὴ πράττειν ἐφ' ἡμῖν ἔσται, αἰσχρὸν ὄν· καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν, καλὸν ὄν, ἐφ' ἡμῖν· καὶ τὸ πράττειν, 3 αἰσχρὸν ὄν, ἐφ' ἡμῖν. Εἰ δ' ἐφ' ἡμῖν τὸ τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχρὰ, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν· (τοῦτο δὲ ἦν, τὸ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς εἶναι)· 4 ἐφ' ἡμῖν ἔσται τὸ ἐπιεικέσι καὶ φανούλοις εἶναι. Τὸ δὲ λέγειν ὥς

Οὐδεὶς ἐκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μάκαρ,

- ἔοικε τὸ μὲν ψευδεῖ, τὸ δ' ἀληθεῖ· μακάριος μὲν 5 γὰρ οὐδεὶς ἄκων, ἡ δὲ μοχθηρία ἐκούσιον. Ἡ τοῖς γε νῦν εἰρημένοισι ἀμφοτεροβλητέον, καὶ τὸν ἀνθρωπον οὐ φασίον ἀρχὴν εἶναι, οὐδὲ γεννητὴν τῶν πρά- 6 ξων, ὥσπερ καὶ τέκνων; Εἰ δὲ ταῦτα φαίνεται, καὶ μὴ ἔχομεν εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀναγαγεῖν παρὰ τὰς ἐφ' ἡμῖν· ὧν καὶ αἱ ἀρχαὶ ἐφ' ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν 7 καὶ ἐκούσια. Τοιούτοις δ' ἔοικε μαρτυρεῖσθαι καὶ ἰδίᾳ ὑφ' ἐκάστων, καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν νομοθετῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ τιμωροῦνται τοὺς δρῶντας μο- 8 χθηρὰ, ὅσοι μὴ βία ἢ δι' ἄγνοιαν, ἧς μὴ αὐτοὶ αἵτιοι· τοὺς δὲ τὰ καλὰ πράττοντας τιμῶσιν· ὥς τοὺς μὲν προτρέποντες, τοὺς δὲ κολύσοντες, καὶ τοὶ πρός ὅσα μήτ' ἐφ' ἡμῖν ἐστι, μήθ' ἐκούσια, οὐδεὶς προ- 9 τρέπεται πράττειν· ὥς οὐδὲν πρὸ ἔργου ὄντος πει- σθῆναι μὴ θερμαίνεσθαι ἢ ἀλγεῖν ἢ πεινῆν ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν τῶν τοιούτων· οὐθὲν γὰρ ἡττον πεισό- 8 μεθα αὐτά. Καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ ἀγνοεῖν κολά- ζουσιν, ἐὰν αἷτιος εἶναι δοκῇ τῆς ἀγνοίας· οἷον τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιτίμια· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ κύριος γὰρ τοῦ μὴ μεθυσθῆναι· τοῦτο δ' αἷτιος

... may distinguish him in manner, — ... an ex-
nal Law. In the highest state of moral life this law must be combined
with the inward Law of conscience, neither superseding the other. There is the
upward process of ascent — from the Gentile, with nothing but an inward
law to the Jew who has the inward & the outward, but this last only
in precept, & those not fully exhibiting the divine charac-
ter; & from him to the Christian, who has both in perfection — both ex-
ternal teaching & personal realization or knowledge — perfect in
the highest sense. See on p. 26, on the one hand the ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΟΝ
τὸ ἐξ ἑαυτοῦ; on the other, an external Law expressed, not only in
precept, known & known, but by the manifestation of a divine person.

Ch. V. Human action an voluntary; none spring from con-
dition by Fate or Necessity, or external circumstances.

A. Good actions are essentially voluntary; so must bad.
If we can do a thing, we can as easily obtain from doing it.

Fatalism has often been found attractive by persons
feeling the wrong and wickedness in the world, who wish
a comfortable theory. It is like a stupifying drug to such minds.
It has been said, took his stand on the idea of Fate, &
explaining the phenomenon of Free will — explained it as being a
phenomenon only, not a reality. We do voluntarily, he said,
— what we will to do; but that very will
is a necessary will, not a free one.

Proverb — No man is voluntary, wicked, or involuntary
— true as to the latter clause. And even as to the first
— far true, that no man voluntarily chooses wickedness;
— it is usually ὁ ἀποφύγει τὸ κακόν. He does not say,
I will be wicked for wickedness' sake; but he says — This act
is pleasurable, & I will do it (the wickedness often act being over-
looked in the pleasure attending it) There may be a real sting
of belief; passing he will to do right, & will is overcome
(Rom. vii). A man who acts wrongly may "Consent to the Law that
it is good," & yet be too weak to do it, or, not seeing that it
is good, choose a wrong path. There is indeed a last stage
of wickedness, in which men "knowing that they who commit such
things are worthy of death, not only do the same, but have
pleasure in them that do them."

B. Why do languages offer rewards or punishments for
action not in our own power? even in the case of drunken-
ness, when offences may be committed unconsciously, the
man is punished because his unconsciousness was his own fault.
The ignorance of the Law is punishable because it is avoided.
ἡ ἀγνοία τοῦ νόμου ἐστὶν ἐκ τῆς ἐαυτοῦ.

To prove that act, are voluntary. Three arguments.
1. The will chooses ends; προαιρετικόν. Therefore προαιρετικόν
has to do with particular acts. But προαιρετικόν is voluntary
therefore particular acts are so.

2. From the nature of ἐκ τῆς ἐαυτοῦ. If we can act, we can
forbear to act, and vice versa. If we are free to act,
in doing right, we are free not doing it, or in doing
wrong. He who says — I will choose virtue, has also
the power to say — I will choose vice.

3. Punishments imposed on the hypothesis of free action.

Fatal. "But what if I am willing to break off my bad
Ans. That is your own fault. They are formed by your
actions, just as every vice will form any habit or character.
If you were not a fool, you would have known long ago that
your actions were forming your character. Consider now
say, forming in part Philip II's mind to William of Orange,
not outward circumstances, but them, them, them.

Q. "But what if I am willing to break off my bad
if I have a strong wish not to be bad?" Ans. The wish comes
too late; you cannot make yourself good at your own will.
You are like a sick man, who cannot recover by mere wishes
for health, having slighted the advice of physicians. There was a
time when wishes might have done good, when by your own
will you could have been set right. Now, having taken the
you cannot retrieve it. As in the case of disease produced by
these bad habits were voluntarily formed, & the character
suffering from them is therefore blamable. (To Batten's reply to ob-
jections against the Xtian doctrine, [Heb. vi. 7; XII. 17. cf. Xian Year 2 S. Ser.]
This is in this world. Some remorse for bad habits may come
late that the character is irrevocably moulded, & wishes
make no change.)

Q. "But what if I am willing to break off my bad
if I have a strong wish not to be bad?" Ans. The wish comes
too late; you cannot make yourself good at your own will.
You are like a sick man, who cannot recover by mere wishes
for health, having slighted the advice of physicians. There was a
time when wishes might have done good, when by your own
will you could have been set right. Now, having taken the
you cannot retrieve it. As in the case of disease produced by
these bad habits were voluntarily formed, & the character
suffering from them is therefore blamable. (To Batten's reply to ob-
jections against the Xtian doctrine, [Heb. vi. 7; XII. 17. cf. Xian Year 2 S. Ser.]
This is in this world. Some remorse for bad habits may come
late that the character is irrevocably moulded, & wishes
make no change.)

Q. "But what if I am willing to break off my bad
if I have a strong wish not to be bad?" Ans. The wish comes
too late; you cannot make yourself good at your own will.
You are like a sick man, who cannot recover by mere wishes
for health, having slighted the advice of physicians. There was a
time when wishes might have done good, when by your own
will you could have been set right. Now, having taken the
you cannot retrieve it. As in the case of disease produced by
these bad habits were voluntarily formed, & the character
suffering from them is therefore blamable. (To Batten's reply to ob-
jections against the Xtian doctrine, [Heb. vi. 7; XII. 17. cf. Xian Year 2 S. Ser.]
This is in this world. Some remorse for bad habits may come
late that the character is irrevocably moulded, & wishes
make no change.)

Q. "But what if I am willing to break off my bad
if I have a strong wish not to be bad?" Ans. The wish comes
too late; you cannot make yourself good at your own will.
You are like a sick man, who cannot recover by mere wishes
for health, having slighted the advice of physicians. There was a
time when wishes might have done good, when by your own
will you could have been set right. Now, having taken the
you cannot retrieve it. As in the case of disease produced by
these bad habits were voluntarily formed, & the character
suffering from them is therefore blamable. (To Batten's reply to ob-
jections against the Xtian doctrine, [Heb. vi. 7; XII. 17. cf. Xian Year 2 S. Ser.]
This is in this world. Some remorse for bad habits may come
late that the character is irrevocably moulded, & wishes
make no change.)

No other pain prey I for them to be
"But when the Rays both had them from the Right,
"That too they backward widen they may see,
"Even as she is, so goodly, fair, & bright.
"And while they clash them first, thin arms across,
"Grant them good Lord, as thou mayest of thy might
"To get now for losing such a loss." Wyat.

This is the final opening of a wicked man's eyes
to the immediate horrors of his state. His first
... the case is the same & the same. The closed eyes & dull

τῆς ἀγνοίας· καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας τι τῶν ἐν τοῖς νόμοις, ἃ δεῖ ἐπίστασθαι, καὶ μὴ χαλεπά ἐστι, κολάζουσιν. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅσα 9 δι' ἀμέλειαν ἀγνοεῖν δοκοῦσιν, ὡς ἐπ' αὐτοῖς ὄν τὸ μὴ ἀγνοεῖν· τοῦ γὰρ ἐπιμεληθῆναι κύριοι. Ἀλλ' 10 ἴσως τοιοῦτός τις ἐστίν, ὥστε μὴ ἐπιμεληθῆναι· ἀλλὰ τοῦ τοιούτους γενέσθαι αὐτοὶ αἴτιοι, ζῶντες ἀναιμύνως· καὶ τοῦ ἀδίκους ἢ ἀκολάστους εἶναι, οἱ μὲν κακουργοῦντες, οἱ δὲ ἐν πότοις καὶ τοῖς τοιούτοις διάγοντες· αἱ γὰρ περὶ ἕκαστα ἐνέργειαι τοιούτους ποιοῦσι. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν μελε- 11 τῶντων πρὸς ἡντιναοῦν ἀγωνίαν ἢ πρᾶξιν· διατελοῦσι γὰρ ἐνεργοῦντες. Τὸ μὲν οὖν ἀγνοεῖν, ὅτι 12 ἐκ τοῦ ἐνεργεῖν περὶ ἕκαστα αἱ ἕξεις γίνονται, κομιδῇ ἀναισθήτου. Ἐτι δ' ἄλογον, τὸν ἀδικοῦντα 13 μὴ βούλεσθαι ἄδικον εἶναι· ἢ τὸν ἀκολασταίνοντα ἀκόλαστον. εἰ δὲ μὴ ἀγνοῶν τις πράττει, ἐξ ᾧ ἔσται ἄδικος, ἐκὼν ἄδικος ἂν εἴη. Οὐ μὴν εἰάν γε 14 βούληται, ἄδικος ὢν παύσεται καὶ ἔσται δίκαιος. οὐδὲ γὰρ ὁ νοσῶν ὑγιής· καὶ εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐκὼν νοσεῖ, ἀκρατῶς βιοτεύων καὶ ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς. τότε μὲν οὖν ἐξῆν αὐτῷ μὴ νοσεῖν· προεμένῳ δὲ οὐκ ἔτι· ὥσπερ οὐδ' ἀφέντι λίθον, ἔτι αὐτὸν δυνα- τὸν ἀναλαβεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῷ τὸ λαβεῖν καὶ ῥῆραι· ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐπ' αὐτῷ· οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀδίκῳ καὶ τῷ ἀκολάστῳ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐξῆν τοιούτοις μὴ γε- νέσθαι. διὸ ἐκόντες εἰσὶ· γενομένοις δὲ οὐκέτι ἔξε- σσι μὴ εἶναι. Οὐ μόνον δὲ αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι 15 ἐκούσιοί εἰσιν, ἀλλ' ἐνίοις καὶ αἱ τοῦ σώματος, οἷς καὶ ἐπιτιμῶμεν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ φύσιν αἰσχροῖς οὐδεὶς ἐπιτιμᾷ· τοῖς δὲ δι' ἀγυμνασίαν καὶ ἀμέλειαν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀσθένειαν, καὶ αἰσχος, καὶ πῆ- ρωσιν· οὐδεὶς γὰρ ἂν ὀνειδίσειε τυφλῷ φύσει, ἢ

In M. Natalia i. g. he says^{4} It is asked "why don't you blame people who are ill?" We do blame them when we think they are the cause of their own illness.*

- ἐκ νόσου ἢ ἐκ πληγῆς· ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείναι· τῷ
 δ' ἐξ οἰνοφλυγίας ἢ ἄλλης ἀκολασίας, πᾶς ἂν ἐπι-
 16 τιμήσαι. Τῶν δὲ περὶ τὸ σῶμα κακιῶν αἱ μὲν ἐφ'
 ἡμῖν ἐπιτιμῶνται· αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν οὐ· εἰ δ' οὕτω,
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτιμώμεναι τῶν κακιῶν ἐφ'
 17 ἡμῖν ἂν εἴεν. Εἰ δέ τις λέγοι, ὅτι πάντες ἐφίενται
 τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ, τῆς δὲ φαντασίας οὐ κύ-
 ριοι, ἀλλ' ὁποῖός ποθ' ἕκαστός ἐστι, τοιοῦτο καὶ
 τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ· (εἰ μὲν οὖν ἕκαστος ἐαυτῷ
 τῆς ἕξεως ἐστὶ πως αἷτιος, καὶ τῆς φαντασίας ἔσται
 πως αὐτὸς αἷτιος)· εἰ δὲ μηδεὶς αὐτῷ αἷτιος τοῦ
 κακὰ ποιεῖν, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν τοῦ τέλους ταῦτα
 πράττει, διὰ τούτων οἰόμενος αὐτῷ τὸ ἄριστον
 ἔσεσθαι· ἡ δὲ τοῦ τέλους ἕφεσις οὐκ αὐθαίρετος,
 ἀλλὰ φῦναι δεῖ, ὥσπερ ὄψιν ἔχοντα, ἣ κρινεῖ καλῶς,
 καὶ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὸν αἰρήσεται, καὶ ἔστιν
 εὐφυνής, ᾧ τοῦτο καλῶς πέφυκε· (τὸ γὰρ μέγιστον
 καὶ κάλλιστον, καὶ ὃ παρ' ἑτέρου μὴ οἶόν τε λα-
 βεῖν, μηδὲ μαθεῖν, ἀλλ' οἶον ἔφυ, τοιοῦτον ἔξει,
 καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τοῦτο πεφυκέναι, ἡ τελεία
 καὶ ἀληθινὴ ἂν εἴη εὐφυνία)· εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ,
 18 τί μᾶλλον ἢ ἀρετὴ τῆς κακίας ἔσται ἐκούσιον; Ἀμ-
 φοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ, τὸ τέλος
 φύσει ἢ ὅπωςδὴποτε φαίνεται καὶ κεῖται· τὰ δὲ
 λοιπὰ πρὸς τοῦτ' ἀναφέροντες, πράττουσιν ὅπως-
 19 δὴποτε. Εἴτε δὴ τὸ τέλος μὴ φύσει ἐκάστῳ φαίνε-
 ται οἶονδὴποτε, ἀλλὰ τι καὶ παρ' αὐτῷ ἐστίν· εἴτε
 τὸ μὲν τέλος φυσικόν, τῷ δὲ τὰ λοιπὰ πράττειν
 ἐκουσίως τὸν σπουδαῖον, ἡ ἀρετὴ ἐκούσιόν ἐστιν,
 οὐθὲν ἤττον καὶ ἡ κακία ἐκούσιον ἂν εἴη· ὁμοίως
 γὰρ καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχει τὸ δι' αὐτὸν ἐν ταῖς πρά-
 20 ξει· καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει. Εἰ οὖν, ὥσπερ λέγε-
 ται, ἐκούσιοί εἰσιν αἱ ἀρεταί· (καὶ γὰρ τῶν ἕξεων

the wrong proximate ends, or means not good, and
necessarily, but must not be blamed as if he were a free &
conscious agent. (This view explains virtue as a conscious
right seeking after the TENDS, and vice as an unconscious
right seeking after means w^h are not properly TENDS.)

This was the view w^h Aristotle attacked. His point
is to ~~place~~ class all "ends", ultimate or proximate, together -
so he gives the name TENDS to both, & obscures the whole
distinction, as the only way to form his dilemma was to con-
found ends & means, thus - "You say you may have
various fixed conceptions of the ends (a Platonist w^d say
we cannot have various conceptions of the end) so that
vice is necessarily caused by a bad conception (of an end,
well, but this cuts both ways - your good conceptions w^d
be equally fixed, & so virtue necessarily caused by the
(a Platonist w^d say - This does not necessarily follow; I
conceive the end might imply perfect goodness: it is volun-
tary: there is room for necessity only in the case of vice w^h
there can be no goodness: surely, the dilemma is - Either
both virtue & vice are involuntary, or neither. If the latter,
virtue. Platonists w^d refuse to answer to this; they w^d
say, The two things are not in pari materia. Vice
involuntary, for reasons (ignorance & want of skill) w^h
cannot apply to virtue

Butler's dilemma was a different one. He had
to deal with thorough going fatalists, against the
A's alternative - Then virtue must be involuntary
and be powerless, being at once accepted. Hobbes as-
serted that Free will was a contradiction in terms
for altho' the will of a man might have several
predicaments offered to its being acted out, yet it
was already fixed by its own nature; determined in
certain way, by a chain of causes of w^h the highest
was God. The will being thus fixed, virtue as well
as vice w^d be involuntary. Therefore Butler, not
finding any inconsistency in the Theory of his op-
ponents, finds one in their Practice. He does not
like A, admit this, w^h is the point at issue, or else
admit that w^h you will shrink, on your own
principles from admitting: he says, admit this (that we
are governed by rewards & punishments, i.e. as accountable
beings), w^h will be fatal to your attacks on Religion
or else do that (Educate your children in Fatalist
principles, as beings not accountable) w^h will only
a wretched failure: you must take care of your
children as if they were free, & of yourself as if you
were, as if no irreversible destiny precluded you from freedom

συναίτιοι· πως αὐτοὶ ἔσμεν· καὶ τῷ ποιοῖ τινες εἶναι, τὸ τέλος τοιόνδε τιθέμεθα)· καὶ αἱ κακίαι ἐκούσιοι ἂν εἶεν· ὁμοίως γάρ. Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρε- 21 τῶν εἴρηται ἡμῖν· τό, τε γένος τύπῳ, ὅτι μεσότη- τές εἰσιν, καὶ ὅτι ἔξεις, ὑφ' ὧν τε γίνονται, καὶ ὅτι τούτων πρακτικαὶ καὶ καθ' αὐτάς· καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐκούσιοι, καὶ οὕτως ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος προστάξῃ. Οὐχ ὁμοίως δὲ αἱ πράξεις ἐκούσιοί εἰσι, 22 καὶ αἱ ἔξεις· τῶν μὲν γάρ πράξεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους κύριοι ἔσμεν, εἰδότες τὰ καθ' ἕκαστα· τῶν ἔξων δὲ τῆς ἀρχῆς· τῶν καθ' ἕκαστα δὲ ἢ πρὸςθε- σις οὐ γνώριμος, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρρώστων· ἀλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἦν, οὕτως ἢ μὴ οὕτω χρήσασθαι, διὰ τοῦτο ἐκούσιοι. Ἀναλαβόντες δὴ περὶ ἐκάστης, εἰπωμεν 23 τινες εἰσὶ καὶ περὶ ποῖα καὶ πῶς· ἅμα δ' ἔσται δῆλον καὶ πόσαι εἰσὶ· καὶ πρῶτον περὶ ἀνδρίας.

VI. Ὅτι μὲν οὖν μεσότης ἐστὶ περὶ φόβους καὶ 1 θάρρη, ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. Φοβούμεθα δὲ 2 δηλονότι τὰ φοβερά· ταῦτα δ' ἐστὶν, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, κακά· διὸ καὶ τὸν φόβον ὀρίζονται προσδα- κίαν κακοῦ. Φοβούμεθα οὖν πάντα τὰ κακά· οἷον 3 ἀδοξίαν, πενίαν, νόσον, ἀφιλίαν, θάνατον· ἀλλ' οὐ περὶ πάντα δοκεῖ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι· ἓνια γὰρ καὶ δεῖ φοβεῖσθαι, καὶ καλόν· τὸ δὲ μὴ, αἰσχροδν, οἷον ἀδοξίαν· ὁ μὲν γὰρ φοβούμενος, ἐπιεικῆς καὶ αἰδή- μων· ὁ δὲ μὴ φοβούμενος, ἀναίσχυντος. λέγεται δὲ ὑπὸ τινων ἀνδρεῖος κατὰ μεταφοράν· ἔχει γὰρ ὁμοίον τι τῷ ἀνδρεῖῳ· ἄφοβος γὰρ τις καὶ ὁ ἀνδρεῖος. Πενίαν δ' ἴσως οὐ δεῖ φοβεῖσθαι, οὐδὲ νόσον, οὐδ' 4 ὕλως ὅσα μὴ ἀπὸ κακίας μηδὲ δι' αὐτόν· ἀλλ' οὐδ' ὁ περὶ ταῦτα ἄφοβος, ἀνδρεῖος. λέγομεν δὲ καὶ τοῦτον καθ' ὁμοιότητα· ἔνιοι γὰρ ἐν τοῖς πολεμι- κοῖς κινδύνοις δειλοὶ ὄντες, ἐλευθέριοι εἰσι, καὶ

- 5 πρὸς χρημάτων ἀποβολὴν εὐθαρσῶς ἔχουσιν. Οὐδὲ δὴ εἴ τις ὕβριν περὶ παῖδας καὶ γυναῖκα φοβεῖται ἢ φθόνον ἢ τι τῶν τοιούτων, δειλὸς ἐστίν· οὐδ’
- 6 εἰ θαρσύνει, μέλλων μαστιγοῦσθαι, ἀνδρεῖος. Περὶ ποῖα οὖν τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρεῖος; ἢ περὶ τὰ μέγιστα; οὐθαῖς γὰρ ὑπομενετικώτερος τῶν δεινῶν. φοβερώτατον δ’ ὁ θάνατος· πέρας γάρ· καὶ οὐδὲν ἐτι τῷ τεθνεῶτι δοκεῖ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν
- 7 εἶναι. Δόξαιε δ’ ἂν οὐδὲ περὶ θάνατον τὸν ἐν παντί· ὁ ἀνδρεῖος εἶναι· οἷον, εἰ ἐν θαλάττῃ ἢ ἐν νόσοις.
- 8 Ἐν τίσιν οὖν; ἢ ἐν τοῖς καλλίστοις; τοιοῦτοι δὲ οἱ ἐν πολέμῳ· ἐν μεγίστῳ γὰρ καὶ καλλίστῳ κινδύνῳ.
- 9 Ὁμόλογοι δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ αἱ τιμαὶ αἱ ἐν ταῖς
- 10 πόλεσι καὶ παρὰ τοῖς μονάρχοις. Κυρίως δὲ λέγοιτ’ ἂν ἀνδρεῖος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεῆς καὶ ὅσα θάνατον ἐπιφέρει ὑπόγνια ὄντα· τοιαῦτα
- 11 δὲ μάλιστα τὰ κατὰ πόλεμον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ ἐν νόσοις ἀδεῆς ὁ ἀνδρεῖος· οὐχ οὕτω δὲ ὥς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ ἀπεγνώκασιν τὴν σωτηρίαν, καὶ τὸν θάνατον τὸν τοιοῦτον δυσχεραίνουσιν· οἱ δὲ εὐέλπιδες εἰσι παρὰ τὴν ἐμπειρίαν.
- 12 Ἀμα δὲ καὶ ἀνδρίζονται, ἐν οἷς ἐστὶν ἡ ἀλκή, ἢ καλὸν τὸ ἀποθανεῖν· ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φθοραῖς οὐθέτερον ὑπάρχει.
- 1 VII. Τὸ δὲ φοβερὸν οὐ πᾶσι μὲν τὸ αὐτό· λέγομεν δὲ τι καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπου· τοῦτο μὲν οὖν παντὶ φοβερὸν τῷ νοῦν ἔχοντι· τὰ δὲ κατ’ ἀνθρώπου διαφέρει μεγέθει καὶ τῷ μᾶλλον καὶ τῷ ἥττον·
- 2 ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θαρσύναια. Ὁ δὲ ἀνδρεῖος, ἀνέκπληκτος, ὥς ἄνθρωπος· φοβήσεται μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα· ὥς δεῖ δὲ καὶ ὥς ὁ λόγος, ὑπομενεῖ τοῦ
- 3 καλοῦ ἔνεκα· τοῦτο γὰρ τέλος τῆς ἀρετῆς. Ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ ἥττον ταῦτα φοβεῖσθαι· καὶ ἐτι τὰ

Grabbie deserves the misery of the rain "wish not to be had:-"
"Tis sad this offending man will often sigh,
And say, My God, in what a dream am I!
I will awake! — but as the day proceeds,
The weakened mind the day's indulgence needs,
Hating himself at every step he takes,
His mind approves the virtue he forsakes, — (virtutem videtur)
And yet forsakes her, — Oh! how sharp the pain,
Our vice, ourselves, our habits to disdain:
To go where never yet in peace we went,
To feel our hearts can bleed, yet not relent — (Tears of Esau)
To sigh, yet not recede — to grieve, yet not repent.

Andria. Johnson observes that Prudence & Justice might have been put first, ^{prudence} prudence as well as Fortitude or Courage, because: "without Prudence Fortitude is mad, without Justice, it is mischievous."

N. proceeds from φανερὰ κατεργασία to ἀφανὴ, from these two virtues, Courage & Temperance, in which the mean principle is most readily discerned, through a list of other virtues, to Justice in which it is least so (ὅδε δὲ δικαιοσύνη μέσότης ἐστὶν οὐδ' αὖτοῦ αὐτὸν τεσσάρων τῶν προτέρων ἀρετῶν, ἀλλ' ὅτι μέσος ἐστίν, app 101)

Andria is closely analogous to κατεργασία or endurance, which is a condition to the acquiring of any habit — for all acts to which we are unused are at first painful, & matter for κατεργασία, as on p 56 he identifies δειλία with μαλακία, the opp. of κατεργασία

I dare do all that may become a man;
Who dares do more is none.
Common speech of Archidamus Thuc. i. 81.

Celts.

x Herodotus: Ἰοτεος..... ἀεζαμνος ἐκ Κελτῶν κ. Πυρρῶν ποδῶν ἔστι... οἱ δὲ Κελτοὶ γε. ii. 33. Baehr thinks these Celts may be those who dwelt betw: R. Rhodanus. Sacrum (Cape St. Vincent.) To in iv. 1, 9, he puts the ~~at~~ Celts farther westward, after Cynusians.

Aristotle: Warlike, but not γοργήκοι καὶ κραταίεινοι. ii. 9. Named with Scythians, Persians, & Thracians as a people who triumphed above all things strength for war. vii. 2. accustomed to cloth their children scantily. 17. First means by his (not those of W. Europe, but the Galatæ of Ptolemy & Thucyd. (ancient Rom. Hist. i. 5-21.) though the actual invaders of Italy men call the Gauls of History may have joined their movement & passed on to Thace & Paenonia etc.)

Herodotus: In 368 — the year after the Οὐζιων & μισορῶν, who so triumphed the Spartans, & was seconded by an abortive plot within — Spartan and Athenian troops at the Isthmus. 2. allis were aided by Dionysius in (it was the last year of his life) with a body of Celts & Iberians. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

μὴ φοβερά, ὥς τοιαῦτα φοβεῖσθαι. Γίνεται δὲ τῶν 4
 ἀμαρτιῶν ἡ μὲν, ὅτι οὐ δεῖ· ἡ δὲ, ὅτι οὐχ ὥς δεῖ·
 ἡ δὲ, ὅτι οὐχ ὅτε ἢ τι τῶν τοιούτων· ὁμοίως δὲ
 καὶ περὶ τὰ θαρρύαλέα. Ὁ μὲν οὖν ἂν δεῖ, καὶ οὐ 5
 ἔνεκα ὑπομένων καὶ φοβούμενος, καὶ ὥς δεῖ, καὶ
 ὅτε· ὁμοίως δὲ καὶ θαρρύων, ἀνδρείος· κατ' ἀξίαν
 γὰρ καὶ ὥς ἂν ὁ λόγος, πάσχει καὶ πράττει ὁ ἀν-
 δρεῖος. Τέλος δὲ πάσης ἐνεργείας ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν 6
 ἔξιν· καὶ τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἡ ἀνδρία καλόν· τοιοῦτον
 δὲ καὶ τὸ τέλος· ὁρίζεται γὰρ ἕκαστον τῷ τέλει·
 καλοῦ δὲ ἔνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ πράττει τὰ
 κατὰ τὴν ἀνδρίαν. Τῶν δὲ ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν 7
 τῇ ἀφοβίᾳ, ἀνώνυμος· εἴρηται δ' ἡμῖν ἐν τοῖς πρό-
 τερον, ὅτι πολλά ἐστὶν ἀνώνυμα· εἴη δ' ἂν τις μαι-
 νόμενος ἢ ἀνάληγτος, εἰ μὴθὲν φοβοῖτο μήτε σει-
 σμὸν μήτε τὰ κύματα, καθάπερ φασὶ τοὺς ^ΧΚελτούς·
 ὁ δὲ τῷ θαρρύειν ὑπερβάλλον, περὶ τὰ φοβερά, θρα-
 σὺς. Δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζῶν εἶναι ὁ θρασὺς καὶ προς- 8
 ποιητικὸς ἀνδρίας· ὥς οὖν ἐκεῖνος περὶ τὰ φοβερά
 ἔχει, οὕτως οὗτος βούλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν
 δύναται, μιμεῖται. Διὸ καὶ εἰσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν 9
 θρασυδείλοι· ἐν τούτοις γὰρ θρασυνόμενοι, τὰ φο-
 βερὰ οὐχ ὑπομένουσιν. Ὁ δὲ τῷ φοβεῖσθαι ὑπερ- 10
 βάλλον, δειλός· καὶ γὰρ ἂν μὴ δεῖ, καὶ ὥς οὐ δεῖ,
 καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῷ· ἐλλείπει
 δὲ καὶ τῷ θαρρύειν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβάλλον,
 μᾶλλον καταφάνης ἐστι. Δύσελπς δὲ ἡ τις ὁ δει- 11
 λός· πάντα γὰρ φοβεῖται· ὁ δὲ ἀνδρεῖος, ἐναντίος·
 τὸ γὰρ θαρρύειν εὐέλπιδος. Περὶ ταῦτα μὲν οὖν 12
 ἐστὶν ὅτε δειλός καὶ ὁ θρασὺς καὶ ὁ ἀνδρεῖος· δια-
 φόρως δ' ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν γὰρ ὑπερβάλ-
 λουσι καὶ ἐλλείπουσιν· ὁ δὲ μέσως ἔχει, καὶ ὥς
 δεῖ· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς, προπετεῖς καὶ βουλόμενοι

πρὸ τῶν κινδύνων, ἐν αὐτοῖς ἀφίστανται· οἱ δ' ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς ἔργοις ὀξεῖς, πρότερον δ' ἡσύχιοι.
 13 Καθάπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρία μεσότης ἐστὶ περὶ θαρράλεια καὶ φοβερὰ, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἰρεῖται καὶ ὑπομένει· ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μὴ· τὸ δ' ἀποθνήσκειν, φεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἢ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα· καὶ οὐχ ὅτι καλὸν, ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν· ἐστὶ μὲν οὖν ἡ ἀνδρία τοιοῦτόν τι.

- 1 VIII. Λέγονται δὲ καὶ ἕτεροι κατὰ πέντε τρόπους· πρῶτον μὲν ἡ πολιτικὴ· μάλιστα γὰρ ἔοικε· δοκοῦσι γὰρ ὑπομένειν τοὺς κινδύνους οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνειδῆ καὶ διὰ τὰς τιμὰς· καὶ διὰ τοῦτο ἀνδρειότατοι δοκοῦσιν εἶναι, παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἄτιμοι, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι 2 ἔντιμοι. Τοιούτους δὲ καὶ Ὀμηρος ποιεῖ, οἷον τὸν Διομήδη καὶ τὸν Ἑκτορα·

Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχεῖν ἀναθήσει,
 καὶ Διομήδης·

Ἑκτωρ γὰρ ποτε φήσει ἐν Τρώεσσ' ἀγορεύων,
 Τυδείδης ὅπ' ἐμείο. —

- 3 Ὁμοίωται δ' αὖτε μάλιστα τῇ πρότερον εἰρημένη, ὅτι δι' ἀρετὴν γίνεται· δι' αἰδῶ γὰρ καὶ διὰ καλοῦ ὕρεξιν· τιμῆς γὰρ· καὶ φυγὴν ὀνειδούς, αἰσχροῦ 4 ὄντος. Τάξαι δ' ἂν τις καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζομένους εἰς ταῦτό· χείρους δ', ὅσῳ οὐ δι' αἰδῶ, ἀλλὰ διὰ φόβον αὐτὸ δρῶσι, καὶ φεύγοντες οὐ τὸ αἰσχρὸν, ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν· ἀναγκάζουσι γὰρ οἱ κύριοι, ὥςπερ ὁ Ἑκτωρ·

Ὅν δὲ κ' ἔγῳν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,
 Οὐ οἱ ἄρκιον ἐσσεῖται φυγεῖν κύνας. —

See Laidmaid
 omitted.

them, drove another body of them into his pay, who
sought to overtake him, in his exultation at having con-
quered the terrible Celts — as much dreaded as the
Highlanders in 1745 — who were popularly believed to
eat children — hung up the spoils of the bold
Gall in the temple of Athena.

Is it courageous to throw away life in order to
avoid trouble? No.

To Publius of Athens' Suicide. His V. 29. Cf.
Thucyd. VII. 198. For suicide, see V. 15.

Historians held that in certain circumstances
the wise man had a right to kill himself.
e.g. suicide of Ato.

Forms of Courage, besides the pure &
essentially true one, —

1. Political or national
2. ἐκ τῆς εὐπείρας
3. ἐκ θυμοῦ
4. ἐκ τῆς εὐελπίδος
5. ἐξ ἀγνοίας.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ, here in sense of mercenaries (Carian
Cretans — in O. J. Chryseum — & Arcadians anciently
known as mercenaries. Some Arcadians offered to serve
under Perseus. Herod. VIII. 26. Cf. Xen. Hell. 7. 1. 23.

ΚΕΝΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ — Unrealities in war — i.e. the
only, seemingly, dreadful: "mania belli" — Tac. cf.
Thuc. iii. 30. Aristotle proposes to read here κ in Thuc. iii. 30
ΚΑΙΝΑ, instead of ΚΕΝΑ. According to this, reading the meaning
here will be, not, "many panic terrors, empty & groundless," but
"the unforeseen turns of war."

Καὶ οἱ προστάττοντες, καὶ ἀναχωρῶσι, τύπτοντες, 5
τὸ αὐτὸ δρῶσι, καὶ οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ τῶν
τοιούτων παρατάττοντες· πάντες γὰρ ἀναγκάζουσι·
δεῖ δ' οὐ δι' ἀνάγκην ἀνδρεῖον εἶναι, ἀλλ' ὅτι καλόν.
Δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἐμπειρία ἢ περὶ ἕκαστα ἀνδρία τις 6
εἶναι. ὅθεν καὶ ὁ Σωκράτης ᾤθη ἐπιστήμην εἶναι
τὴν ἀνδρίαν· τοιοῦτοι δὲ ἄλλοι μὲν ἐν ἄλλοις·
ἐν τοῖς πολεμικοῖς δ' οἱ στρατιῶται· δοκεῖ γὰρ
εἶναι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου, ἃ μάλιστα συνεω-
ράκασιν οὗτοι. φαίνονται δὴ ἀνδρεῖοι, ὅτι οὐκ
ἴσασιν οἱ ἄλλοι οἷά ἐστιν. Εἴτα ποιῆσαι καὶ μὴ 7
παθεῖν μάλιστα δύνανται ἐκ τῆς ἐμπειρίας, καὶ
φυλάξασθαι καὶ πατάξαι, δυνάμενοι χρῆσθαι
τοῖς ὅπλοις· καὶ τοιαῦτα ἔχοντες, ὅποια ἂν εἴη
καὶ πρὸς τὸ ποιῆσαι καὶ πρὸς τὸ μὴ παθεῖν κρᾶ-
τιστα. Ὡς περ οὖν ἀνόπλοις ὠπλισμένοι μάχον- 8
ται, καὶ ἀθληταὶ ἰδιώταις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοιού-
τοις ἀγῶσιν οὐχ οἱ ἀνδρεῖότατοι μαχιμώτατοί εἰσιν,
ἀλλ' οἱ μάλιστα ἰσχύοντες καὶ τὰ σώματα ἄριστα
ἔχοντες. Οἱ στρατιῶται δὲ δειλοὶ γίνονται, ὅταν 9
ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος, καὶ λείπωνται τοῖς πλήθεσι
καὶ ταῖς παρασκευαῖς· πρῶτοι γὰρ φεύγουσι· τὰ δὲ
πολιτικά μένοντα ἀποθνήσκει. ὕπερ καὶ πῶ Ἑρ-
μαίῳ συνέβη· τοῖς μὲν γὰρ αἰσχρὸν τὸ φεύγειν·
καὶ ὁ θάνατος τῆς τοιαύτης σωτηρίας αἰρετώτερος·
οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκινδύνεον, ὥς κρείττους ὄντες·
γνόντες δὲ φεύγουσι, τὸν θάνατον μᾶλλον τοῦ
αἰσχροῦ φοβούμενοι· ὁ δ' ἀνδρεῖος, οὐ τοιοῦτος.
Καὶ τὸν θυμὸν δὲ ἐπὶ τὴν ἀνδρίαν ἐπιφέρουσιν· ἀν- 10
δρεῖοι γὰρ εἶναι δοκοῦσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν, ὥς περ
τὰ θηρία ἐπὶ τοὺς τρώσαντας, φερόμενοι, ὅτι καὶ
οἱ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς· ἰτήτικώτατον γὰρ ὁ θυμὸς
πρὸς τοὺς κινδύνους· ὅθεν καὶ Ὅμηρος·

— σθένος ἔμβαλε θυμῷ.

καί,

— μένος καὶ θυμὸν ἔχει.

καί,

Δριμὺ δ' ἀνὰ ὄντας μένος.

καί,

— ἔξεσεν αἷμα.

- πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔοικε σημαίνειν τὴν τοῦ θυ-
- 11 μοῦ ἔγερσιν καὶ ὀρμὴν. Οἱ μὲν οὖν ἀνδρεῖοι διὰ τὸ καλὸν πράττουσιν· ὁ δὲ θυμὸς συνεργεῖ αὐτοῖς· τὰ θηρία δὲ διὰ λύπην· διὰ γὰρ τὸ πληγῆναι ἢ φοβεῖσθαι· ἐπεὶ ἂν γε ἐν ὕλῃ ἢ ἐν ἔλει ἢ, οὐ προσέρχονται· οὐ δὴ ἐστὶν ἀνδρία, ὑπ' ἀλγηδόσος καὶ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον ὀρμῶν, οὐθὲν τῶν δεινῶν προορῶντα· ἐπεὶ οὕτω γε καὶ οἱ ὄνοι ἀνδρεῖοι ἂν εἶεν πεινῶντες· τυπτόμενοι γὰρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ καὶ διὰ
- 12 τὴν ἐπιθυμίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. Οὐ δὴ οὖν ἐστὶν ἀνδρεία τὰ δι' ἀλγηδόσος ἢ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον· φρσιζωτάτη δὲ ἔοικεν ἢ διὰ τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ προσλαβοῦσα προαίρεσιν καὶ τὸ οὐ ἔνεκα, ἀνδρία εἶναι· καὶ οἱ ἄνθρωποι δὴ ὀργιζόμενοι μὲν, ἀλγοῦσι· τιμωρούμενοι δ', ἡδοναί· οἱ δὲ διὰ ταῦτα μάχιμοι μὲν, οὐκ ἀνδρεῖοι δὲ· οὐ γὰρ διὰ τὸ καλόν, οὐδ' ὥς ὁ λόγος· ἀλλὰ διὰ
- 13 τὸ πάθος· παραπλήσιον δ' ἔχουσιν τι. Οὐδὲ δὴ οἱ εὐέλπιδες ὄντες, ἀνδρεῖοι· διὰ γὰρ τὸ πολλάκις καὶ πολλοὺς νενικηκέναι, θαρρόουσιν ἐν τοῖς κινδύνοις· παρόμοιοι δὲ, ὅτι ἄμφω θαρρόαλέοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρεῖοι διὰ τὰ προειρημένα θαρρόαλέοι· οἱ δὲ διὰ τὸ οἶσθαι κρείττους εἶναι καὶ μηδὲν ἀντιπα-
- 14 θεῖν. Τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι· εὐέλπιδες γὰρ γίνονται· ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ συμβῇ τοιαῦτα, φεύγουσιν· ἀνδρείου δ' ἦν, τὰ φοβερά ἀνθρώπων ὄντα καὶ γαινόμενα ὑπομένειν, ὅτι κα-
- 15 λόν· καὶ αἰσχρὸν τὸ μῆ. Διὸ καὶ ἀνδρειότερον

Plato gave *θυμος* a higher place than *A.* who makes it only a subsidiary to facilitate courageous acts, not the basis of virtuous action. Butler makes it only subsidiary.

The *παθὴν* an agent to facilitate virtue. Her sentiment may be divided into *θυμος* and *νεμεσις*. These two kinds are stimulants towards the two virtues, which form least of any to be their own reward: *θυμος* stimulates to *αὐδοκία*, which is *εὐελπίτων*; and *νεμεσις* to *σεμνότητι*, which is *ἐλλοτρίαν ἀφ' ἑαυτῶν*.

To a very painful virtue a very strong stimulus is required. *θυμος* is so strong that it might carry one too far, but for another counteracting feeling - *φοβος*, as *νεμεσις* is counteracted by *αἰδώς*. There is a mysterious pleasure at sight of misfortune, but this is counteracted by a sense of pain, which follows & excites us to relieve the unfortunate.

An old soldier has no *θυμος*, and no *φοβος*; an old judge no *νεμεσις*, and so no *αἰδώς* (fear of going too far) and so a charitable person constantly familiar with misfortune, loses that kind of pleasure (which certainly exists, however it is to be accounted for) but also loses the keen pain at the distress of others - he grows "less & less" deeply affected with the various miseries of life, when yet benevolence, considered as a practical principle of action will strengthen." - Butler.

δοκεῖ εἶναι, τὸ ἐν τοῖς αἰφνιδίοις φόβοις ἄφρονον
καὶ ἀτάραχον εἶναι, ἢ ἐν τοῖς προδήλοις· ἀπὸ ἕξως
γὰρ μᾶλλον ἢ καὶ ὅτι ἦττον ἐκ παρασκευῆς· τὰ
προφανῇ μὲν γὰρ καὶ ἐκ λογισμοῦ καὶ λόγου τις
προέλειτο· τὰ δ' ἐξαίφνης κατὰ τὴν ἕξιν. Ἀν- 16
δρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες, καὶ εἰσιν οὐ
πόρρω τῶν εὐελπίδων, χεῖρους δ', ὅσῳ ἀξίωμα οὐ-
δὲν ἔχουσιν· ἐκεῖνοι δὲ· διὸ καὶ μένουσί τινα χρό-
νον· οἱ δ' ἡπατημένοι, ἐὰν γνῶσιν ὅτι ἕτερον, ἢ
ὑποπτεύσωσι, φεύγουσιν· ὕπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον
περιπεσόντες τοῖς Λάκωσιν, ὡς Σικωνίοις. Οἱ τε 17
δὴ ἀνδρεῖοι εἴρηνται ποῖοί τινες, καὶ οἱ δοκοῦντες
ἀνδρεῖοι.

IX. Περί θάρσῃ δὲ καὶ φόβους ἡ ἀνδρία οὕσα, οὐχ 1
ὁμοίως περὶ ἄμφω ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φο-
βερά· ὁ γὰρ ἐν τούτοις ἀτάραχος καὶ περὶ ταῦθ'
ὡς δεῖ ἔχων, ἀνδρεῖος μᾶλλον ἢ ὁ περὶ τὰ θάρσα-
λέα. Τῷ δὴ τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν, ὡς εἴρηται, ἀν- 2
δρεῖοι λέγονται· διὸ καὶ ἐπίλυπον ἡ ἀνδρία, καὶ
δικαίως ἐπαινεῖται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυπηρὰ
ὑπομένειν, ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι. Οὐ μὲν ἀλλὰ 3
δόξειεν ἂν εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρίαν τέλος ἡδὺ,
ὑπὸ τῶν κύκλῳ δὲ ἀφανίζεσθαι· οἷον καὶ ἐν τοῖς
γυμνικοῖς ἀγῶσι γίνεται· τοῖς γὰρ πύκταις τὸ μὲν
τέλος ἡδὺ, οὐ ἔνεκα ὁ στέφανος καὶ αἱ τιμαί· τὸ δὲ
τύπτεσθαι ἀλγεινὸν, εἴπερ σάργανοι, καὶ λυπηρὸν,
καὶ πᾶς ὁ πόνος· διὰ δὲ τὸ πολλὰ ταῦτ' εἶναι, μι-
κρὸν ὃν τὸ οὐ ἔνεκα, οὐδὲν ἡδὺ φαίνεται ἔχειν. Εἰ 4
δὴ τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ περὶ τὴν ἀνδρίαν, ὁ μὲν
θάνατος καὶ τὰ τραύματα λυπηρὰ τῷ ἀνδρεῖῳ καὶ
ἄκοντι ἔσται· ὑπομένει δὲ αὐτὰ, ὅτι καλὸν, ἢ ὅτι
αἰσχρὸν τὸ μὴ· καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν ἔχη
πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονέστερος ἢ, μᾶλλον ἐπὶ τῷ θα-

νάτω λυπήσεται· τῷ τοιούτῳ γὰρ μάλιστα ξῆν
 ἄξιον, καὶ οὗτος μεγίστων ἀγαθῶν ἀποστερεῖται
 εἰδώς· λυπηρὸν δὲ τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἀνδρείος·
 ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, ὅτι τὸ ἐν τῷ πολέμῳ καλὸν
 5 ἀντ' ἐκείνων αἰρεῖται. Οὐδὲ δὴ ἐν ἀπάσαις ταῖς
 ἀρεταῖς τὸ ἡδέως ἐνεργεῖν ὑπάρχει, πλὴν ἐφ' ὅσον
 6 τοῦ τέλους ἐφάπτεται. Στρατιώτας δὲ οὐδὲν ἴσως
 κωλύει μὴ τοὺς τοιοῦτους κρατίστους εἶναι· ἀλλὰ
 τοὺς ἥττον μὲν ἀνδρείους, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μηδὲν
 ἔχοντας· ἔτοιμοι γὰρ οὗτοι πρὸς τοὺς κινδύνους,
 καὶ τὸν βίον πρὸς μικρὰ κέρδη καταλλάττονται.
 7 Περὶ μὲν οὖν ἀνδρίας ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τί δ'
 ἐστὶν, οὐ χαλεπὸν τύπῳ γε περιλαβεῖν ἐκ τῶν εἰρη-
 μένων.

- 1 X. Μετὰ δὲ ταύτην περὶ σωφροσύνης λέγωμεν·
 δοκοῦσι γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὐταὶ εἶναι αἱ ἀρε-
 ταί· ὅτι μὲν οὖν μεσότης ἐστὶ περὶ ἡδονὰς ἢ σω-
 φροσύνη, εἴρηται ἡμῖν· ἥττον γὰρ καὶ οὐχ ὁμοίως
 ἐστὶ περὶ τὰς λύπας· ἐν τούτοις δὲ καὶ ἡ ἀκολα-
 σία φαίνεται· περὶ ποίας οὖν τῶν ἡδονῶν, νῦν
 2 ἀφορίσωμεν. Λιηρῆσθωσαν δὲ αἱ ψυχικαὶ καὶ αἱ
 σωματικαί· οἷον φιλοτιμία, φιλομάθεια· ἐκάτερος
 γὰρ τούτων χαίρει, οὗ φιλητικός ἐστὶν, οὐθὲν πά-
 σχοντος τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας·
 οἱ δὲ περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς οὔτε σώφρονες
 οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται· ὁμοίως δὲ οὐδ' οἱ περὶ
 τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ σωματικαὶ εἰσι· τοὺς γὰρ φι-
 λομύθους καὶ διηγητικούς καὶ περὶ τῶν τυχόν-
 των κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας, ἀδολέσχους, ἀκο-
 λάστους δ' οὐ λέγομεν· οὐδὲ τοὺς λυπουμένους ἐπὶ
 3 χρήμασιν ἢ φίλοις. Περὶ δὲ τὰς σωματικὰς εἴη ἂν
 ἡ σωφροσύνη· οὐ πάσας δὲ οὐδὲ ταύτας· οἱ γὰρ χαί-
 ροντες τοῖς διὰ τῆς ὕψεως, οἷον χρώμασι καὶ σχή-

"The better a man's life is, the more powerful will be his death." Natural with H's belief, in rather negative of belief about the state of death, in that there was beyond - Lamentations iii. 9/7

Bodily pleasures alone the subject matter of $\sigma\omega\phi\rho\omega\nu$; yet not all of these: Not -

$\sigma\psi\iota\varsigma$

$\alpha\kappa\omega\gamma$

$\sigma\phi\mu\eta$ - (except that of pleasures & food, it may be indirectly matter of $\sigma\omega\phi\rho\omega\nu$ & recalling pleasures to a man's mind)

but $\alpha\phi\eta$ } $\epsilon\upsilon\kappa\chi\iota\tau\acute{\alpha}$ λοιπα $\zeta\omega\alpha$ κοινω ν
 $\gamma\epsilon\nu\sigma\iota\varsigma$ }

and mainly in $\alpha\phi\eta$, not in the $\kappa\epsilon\iota\tau\iota\varsigma$ τα χ $\chi\upsilon\mu\omega\nu$; and even $\alpha\phi\eta$ not entirely, only the lower parts of that pleasure including the $\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\theta\epsilon\rho\omega\tau\alpha\tau\alpha$, i.e. $\alpha\lambda\epsilon\upsilon\tau\circ\iota\varsigma$ γυμνασ ι

Philoxenus. Sir. J. Browne defended him, saying that he might mean to advantage his singing, for he was an excellent musician. *Vulg. Err. VII. 14*. The throat is the seat of *gign*, not *gavors*: he wished to be constantly in the act of swallowing. *Sexon Taylor* calls *Philoxenus* a beast.

μασι καὶ γραφῇ, οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκόλαστοι
 λέγονται· καὶ τοι δόξειεν ἂν εἶναι, καὶ ὥς δεῖ χαί-
 ρειν καὶ τούτοις καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειπιν.
 Ὅμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀκοήν· τοὺς γὰρ 4
 ὑπερβεβλημένως χαίροντας μέλεσιν ἢ ὑποκρίσει οὐ-
 δεὶς ἀκόλαστους λέγει· οὐδὲ τοὺς ὥς δεῖ, σώφρονας.
 Οὐδὲ τοὺς περὶ τὴν ὁσμὴν, πλὴν κατὰ συμβεβηκός· 5
 τοὺς γὰρ χαίροντας μῆλων ἢ ῥόδων ἢ θυμιαμά-
 των ὁσμαῖς οὐ λέγομεν ἀκόλαστους· ἀλλὰ μᾶλλον
 τοὺς μύρων καὶ ὕπων· χαίρουσι γὰρ τούτοις οἱ ἀκό-
 λαστοι, ὅτι διὰ τούτων ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς
 τῶν ἐπιθυμητῶν. Ἴδοι δ' ἂν τις καὶ τοὺς ἄλλους, 6
 ὅταν πεινῶσι, χαίροντας ταῖς τῶν βρωμάτων ὁσμαῖς·
 τὸ δὲ τοιούτοις χαίρειν, ἀκόλαστου· τούτῳ γὰρ ἐπι-
 θυμητὰ ταῦτα. Οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις 7
 κατὰ ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἡδονή, πλὴν κατὰ συμ-
 βεβηκός· οὐδὲ γὰρ ταῖς ὁσμαῖς τῶν λαγωῶν αἱ κύ-
 νες χαίρουσιν, ἀλλὰ τῇ βρώσει· τὴν δ' αἰσθῆσιν
 ἡ ὁσμὴ ἐποίησεν· οὐδὲ ὁ λέων τῇ φωνῇ τοῦ βοός,
 ἀλλὰ τῇ ἐδωδῇ· ὅτι δὲ ἐγγύς ἐστι, διὰ τῆς φωνῆς
 ᾗσθητο, καὶ χαίρειν δὴ ταύτῃ φαίνεται· ὁμοίως
 δὲ οὐδ' ἰδὼν ἢ εὐρῶν ἔλαφον ἢ ἄγριον αἶγα, ἀλλ'
 ὅτι βορὰν ἔξει. Περὶ τὰς τοιαύτας δὴ ἡδονὰς ἡ 8
 σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστίν, ὧν καὶ τὰ λοιπὰ
 ζῶα κοινωνεῖ· ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις τράι-
 νονται· αὗται δ' εἰσὶν ἀφή καὶ γεῦσις. Φαίνονται 9
 δὴ καὶ τῇ γεύσει ἐπὶ μικρὸν ἢ οὐδὲν χρῆσθαι· τῆς
 γὰρ γεύσεως ἐστίν ἡ κρίσις τῶν χυλῶν· ὅπερ ποι-
 οῦσιν οἱ τοὺς οἶνους δοκιμάζοντες, καὶ τὰ ὕψα ἀρ-
 τύνοντες· οὐ πάντῃ δὲ χαίρουσι τούτοις, ἢ οὐχ οἷγε
 ἀκόλαστοι, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει, ἢ γίνεται πᾶσα δι'
 ἀφῆς καὶ ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀφροδι-
 σίοις λεγομένοις. Διὸ καὶ ἠῦξάτο τις Φιλόξενος Ἐρύ- 10

ξιος ὀφθαλμός ὢν, τὸν φάρυγγα αὐτῷ μακρότερον γερ-
 ράνου γενέσθαι, ὡς ἡδόμενος τῇ ἀφῇ, κοινοτάτῃ δὴ
 τῶν αἰσθήσεων, καθ' ἣν ἡ ἀκολασία· καὶ δόξειεν
 ἂν δικαίως ἐπονείδιστος εἶναι, ὅτι οὐχ ἡ ἀνθρωποί
 11 ἔσμεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἡ ζῶα. Τὸ δὲ τοιούτοις χαί-
 ρειν καὶ μάλιστα ἀγαπᾶν, θηριῶδες· καὶ γὰρ αἱ
 ἐλευθεριώταται τῶν διὰ τῆς ἀφῆς ἡδονῶν ἀφίστην-
 ται, οἷον αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ τρίψεως καὶ
 τῆς θερμασίας γινόμεναι· οὐ γὰρ περὶ πᾶν τὸ σῶμα
 ἡ τοῦ ἀκολάστου ἀφῆ, ἀλλὰ περὶ τινα μέρη.

β. Κοινὰ

1 XI. Τῶν δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοινὰ δοκοῦσιν
 εἶναι, αἱ δ' ἰδία καὶ ἐπίθετοι· οἷον ἡ μὲν τῆς
 τροφῆς φυσικὴ· πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἐνδείῃ ἢ,
 ξηρᾷ ἢ ὑγρᾷ τροφῇ, ὅτε δ' ἀμφοῖν· καὶ εὐνῇς,

2. ἰδία

2 φησὶν Ὅμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκημάξων. Τὸ δὲ τοι-
 ᾶςδε ἢ τοῖαςδε, οὐκ ἐστὶ πᾶς οὐδὲ τῶν αὐτῶν· διὸ
 φαίνεται ἡμετέρον εἶναι· οὐ μὲν ἀλλ' ἔχει γέ τι καὶ
 φυσικόν· ἕτερον γὰρ ἑτέροις ἐστὶν ἡδία· καὶ ἐνιά τι-

3 σιν ἡδίῳ τῶν τυχόντων. Ἐν μὲν οὖν ταῖς φυσι-
 καῖς ἐπιθυμίαις ὀλίγοι ἀμαρτάνουσι· καὶ ἐφ' ἐν,
 ἐπὶ τὸ πλεῖον· τὲ γὰρ ἐσθίειν τὰ τυχόντα ἢ πί-
 νειν, ἕως ἂν ὑπερπλησθῇ, ὑπερβάλλειν ἐστὶ τὸ κατὰ
 φύσιν τῷ πλήθει· ἀναπλήρωσις γὰρ τῆς ἐνδείας ἡ
 φυσικὴ ἐπιθυμία· διὸ λέγονται οὗτοι γαστρίμαρ-
 γοι, ὡς παρὰ τὸ δέον πληροῦντες αὐτήν· τοιούτοι

4 δὲ γίνονται οἱ λίαν ἀνδραποδώδεις. Περὶ δὲ τὰς
 ἰδίας τῶν ἡδονῶν πολλοὶ καὶ πολλαχῶς ἀμαρτάνουσι-
 τῶν γὰρ φιλοτοιοῦτων λεγομένων, ἢ τῷ χαίρειν οἷς μὴ
 δεῖ, ἢ τῷ μᾶλλον, ἢ ὡς οἱ πολλοὶ, ἢ μὴ ὡς δεῖ, ἢ μὴ
 ὧς δεῖ· κατὰ πάντα δ' οἱ ἀκόλαστοι ὑπερβάλλουσι·
 καὶ γὰρ χαίρουσιν ἐνίοις οἷς οὐ δεῖ· μισητὰ γάρ·
 καὶ εἴ τισι δεῖ χαίρειν τῶν τοιούτων, μᾶλλον ἢ δεῖ,
 5 καὶ ὡς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. Ἡ μὲν οὖν περὶ τὰς

In natural, or common desires

1. Men seldom go wrong, and
 2. When they do, only on one side, - excess.
- (*"To make oneself mellow" is the Jewish phrase for drinking excessively.*)

"Like a beast with lower pleasures, like a beast with lower pain." Lockely, H. A.

Plato-Gorgias. The Good is only that which does not imply the coexistence of evil. Pleasures implies it, being merely the ἀναπληρωσις of pain... §497.

The word ἀκολαστος is used vaguely here, as = the ἐγκρατής of VIIth book. So σωφρων is used here for ἐγκρατής.

Ακολασία more voluntary than Deceit.

1. It is for the sake of attaining pleasure; Deceit for the sake of avoiding pain. And then consider, as connected with this, that pleasure does not turn a man out of his ordinary course (it is a μεταστροφis), nor destiny (it is, according to common opinion, as if almost seems to allow him, ἀγνοίας).
2. It is easier to form a habit with regard to pleasure, than with regard to danger (i.e. to resist temptations to ἀκολασία) for there are many opportunities of learning to withstand the temptations of pleasure.

ἡδονὰς ὑπερβολή, ὅτι ἀκολασία καὶ ψεκτὸν, δῆλον·
 περὶ δὲ τὰς λύπας οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρίας, τῷ
 ὑπομένειν λέγεται σώφρων· οὐδ' ἀκόλαστος τῷ
 μὴ· ἀλλ' ὁ μὲν ἀκόλαστος τῷ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ
 δεῖ, ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει· καὶ τὴν λύπην δὲ
 ποιεῖ αὐτῷ ἡ ἡδονή· ὁ δὲ σώφρων τῷ μὴ λυπεῖσθαι
 τῇ ἀπουσίᾳ καὶ τῷ ἀπέχεσθαι τοῦ ἡδέος. Ὁ μὲν οὖν 6
 ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἢ τῶν μά-
 λιστα, καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὥστε ἀντὶ
 τῶν ἄλλων ταύτ' αἰρεῖσθαι· διὸ καὶ λυπεῖται καὶ
 ἀποτυγχάνων καὶ ἐπιθυμῶν· μετὰ λύπης γὰρ ἡ ἐπι-
 θυμία· ἀτόπῳ δὲ ἔοικε τὸ δι' ἡδονὴν λυπεῖσθαι.
 Ἐλλείποντες δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἥττον ἢ δεῖ 7
 χαίροντες οὐ πάννυ γίνονται· οὐ γὰρ ἀνθρωπικὴ ἐστὶν
 ἡ τοιαύτη ἀναισθησία· καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ζῶα δια-
 κρίνει τὰ βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει, τοῖς δ' οὐ·
 εἰ δὲ τῷ μηδέν ἐστὶν ἡδὺν, μηδὲ διαφέρει ἕτερον
 ἑτέρου, πόρῳ ἂν εἴη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι· οὐ τέ-
 τευχε δὲ ὁ τοιοῦτος ὀνοματος διὰ τὸ μὴ πάννυ γί-
 νεσθαι. Ὁ δὲ σώφρων μέσως περὶ ταύτ' ἔχει· οὔτε 8
 γὰρ ἡδεται, οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον δυσχεραίνει· οὔτε ὅλως οἷς μὴ δεῖ, οὔτε σφό-
 δρα τοιούτῳ οὐδενὶ, οὔτε ἀπόντων λυπεῖται· οὐδ'
 ἐπιθυμεῖ, ἢ μετρίως, οὐδὲ μᾶλλον ἢ δεῖ· οὐδ' ὅτε
 μὴ δεῖ, οὐδ' ὅλως τῶν τοιούτων οὐδενός· ὅσα δὲ
 πρὸς ὑγίειάν ἐστὶν ἢ πρὸς εὐεξίαν ἡδέα ὄντα, τού-
 των ὀρέγεται μετρίως καὶ ὥς δεῖ· καὶ τῶν ἄλλων
 ἡδέων, μὴ ἐμποδιῶν τούτοις ὄντων, ἢ παρὰ τὸ κα-
 λὸν ἢ ὑπὲρ τὴν οὐσίαν· ὁ γὰρ οὕτως ἔχων μᾶλλον
 ἀγαπᾷ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς τῆς ἀξίας· ὁ δὲ σώφρων
 οὐ τοιοῦτος, ἀλλ' ὥς ὁ ὀρθὸς λόγος.

XII. Ἐκουσίῳ δὲ μᾶλλον ἔοικεν ἡ ἀκολασία τῆς 1

δειλίας· ἡ μὲν γὰρ δι' ἡδονήν, ἡ δὲ διὰ λύπην· ὦν
 2 τὸ μὲν αἰρετὸν, τὸ δὲ φευκτόν. Καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξί-
 στησι καὶ φθείρει τὴν τοῦ ἔχοντος φρίσιν· ἡ δὲ
 ἡδονὴ οὐδὲν τοιοῦτον ποιεῖ· μᾶλλον δὲ ἐκούσιον·
 διὸ καὶ ἐπονειδιστότερον· καὶ γὰρ ἐθισθῆναι ῥᾶον
 πρὸς αὐτά· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ τὰ τοιαῦτα, καὶ
 οἱ ἐθισμοὶ ἀκίνδυνοι· ἐπὶ τῶν φοβερῶν δ' ἀνάπα-
 3 λιν. Δόξειέ τ' ἂν οὐχ ὁμοίως ἐκούσιον ἢ δειλία
 εἶναι τοῖς καθ' ἕκαστον· αὕτη μὲν γὰρ ἄλυτος·
 ταῦτα δὲ διὰ λύπην ἐξίστησιν· ὥστε καὶ τὰ ὅπλα
 ῥίπτειν καὶ τὰ ἄλλα ἀσχημονεῖν· διὸ καὶ δοκεῖ
 4 βίαια εἶναι. Τῷ δ' ἀκολάστῳ ἀνάπαλιν τὰ μὲν
 καθ' ἕκαστα, ἐκούσια· ἐπιθυμοῦντι γὰρ καὶ ὀρεγο-
 μένῳ· τὸ δ' ὅλον ἤττον· οὐδεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκό-
 5 λαστος εἶναι. Τὸ δ' ὄνομα τῆς ἀκολασίας καὶ ἐπὶ
 τὰς παιδικὰς ἁμαρτίας φέρομεν· ἔχουσι γὰρ τινα
 ὁμοιότητα· πότερον δὲ ἀπὸ ποτέρου καλεῖται, οὐ-
 δὲν πρὸς τὰ νῦν διαφέρει· δηλὸν δ' ὅτι τὸ ὕστε-
 6 ρον ἀπὸ τοῦ προτέρου. Οὐ κακῶς δ' ἔοικε μετενη-
 νέχθαι· κεκολάσθαι γὰρ δεῖ τὸ τῶν αἰσχυρῶν ὀρεγό-
 μενόν καὶ πολλὴν αὐξήσιν ἔχον· τοιοῦτον δὲ μά-
 λιστα ἢ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν γὰρ
 ζῶσι καὶ τὰ παῖδια· καὶ μάλιστα ἐν τούτοις ἢ τοῦ
 7 ἡδέος ἔρεξις. Εἰ οὖν μὴ ἔσται εὐπειθές καὶ ὑπὸ τὸ
 ἄρχον, ἐπὶ πολὺ ἥξει· ἁπλοστος γὰρ ἢ τοῦ ἡδέος
ὀρεξις, καὶ πανταχόθεν τῷ ἀνοήτῳ· καὶ ἡ τῆς ἐπι-
θυμίας ἐνέργεια αὔξει τὸ συγγενές· καὶ μεγάλαι
καὶ σφυδραὶ ὥσι, καὶ τὸν λογισμὸν ἐκκρούουσι· διὸ
 8 δεῖ μετρίως αὐτὰς εἶναι καὶ ὀλίγας καὶ τῷ λόγῳ
 μὴδὲν ἐναντιοῦσθαι. Τὸ δὲ τοιοῦτον εὐπειθές λε-
 γομεν καὶ κεκολασμένον· ὥσπερ γὰρ τὸν παῖδα δεῖ
 κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ ἔξῃ, οὕτω καὶ
 τὸ

Rechtin.

In ἀκολοία the particular acts are more voluntary
the Habit as a whole is less

In δειλία the particular acts are less
the Habit as a whole is more

For in each act of ἀκολοία it is easy to withstand,
there is no infliction of positive pain: but in each act of δειλία
there is a positive pain inflicted, which tends to make one yield.
And on the other hand, the whole habit of ἀκολοία is one which
is hard & painful to acknowledge: but that of δειλία may be
concealed by trying one without such pain — a man had
rather call himself a coward than a profligate. (This is
not an obvious notion for a Heathen & a Greek.) cf. Eur.
Irr. i. Rhét. i. 15.

In the Topics he says, one may want three things.
He who doubts about facts, not at once evident — e.g. those
of science, will want — λόγος — he who doubts about
morning the gods, or his parents — κόλασις — he who doubts about
things self-evident — that snow is white — αἰσθησις. Thus the ἀκολοτος
belongs to the 3^d class. He is past the reach of κόλασις.
He is quite perished. This is ἀγνοία καὶ βόλον; he totally ig-
nores the principle, while the ἀκατάσφατος forgets to use it. He
never truly thinks with himself, δέο τὸ πάρον ἡδὺ δυνάει
having said to himself — "Evil, be thou my good." He
is past repentance, and past cure. Κόλασις is thrown
away in such desperate cases — they have received the
harshness of years — Discipline can not help thee! So
in Christian language, to be allowed to go on in wickedness,
without pain, misgiving, or chastisement, is the
worst sign possible: ὁ ὀυτιῶν ὀυτιῶσάτω εἴη. So Eccles.
ii. In the punishment of the proud there is no re-
medy, for the plant of wickedness hath taken
root in him.

ἀπληροτος. Kabatikak. ii. 5. cf. Plato Rep. IV. 442.

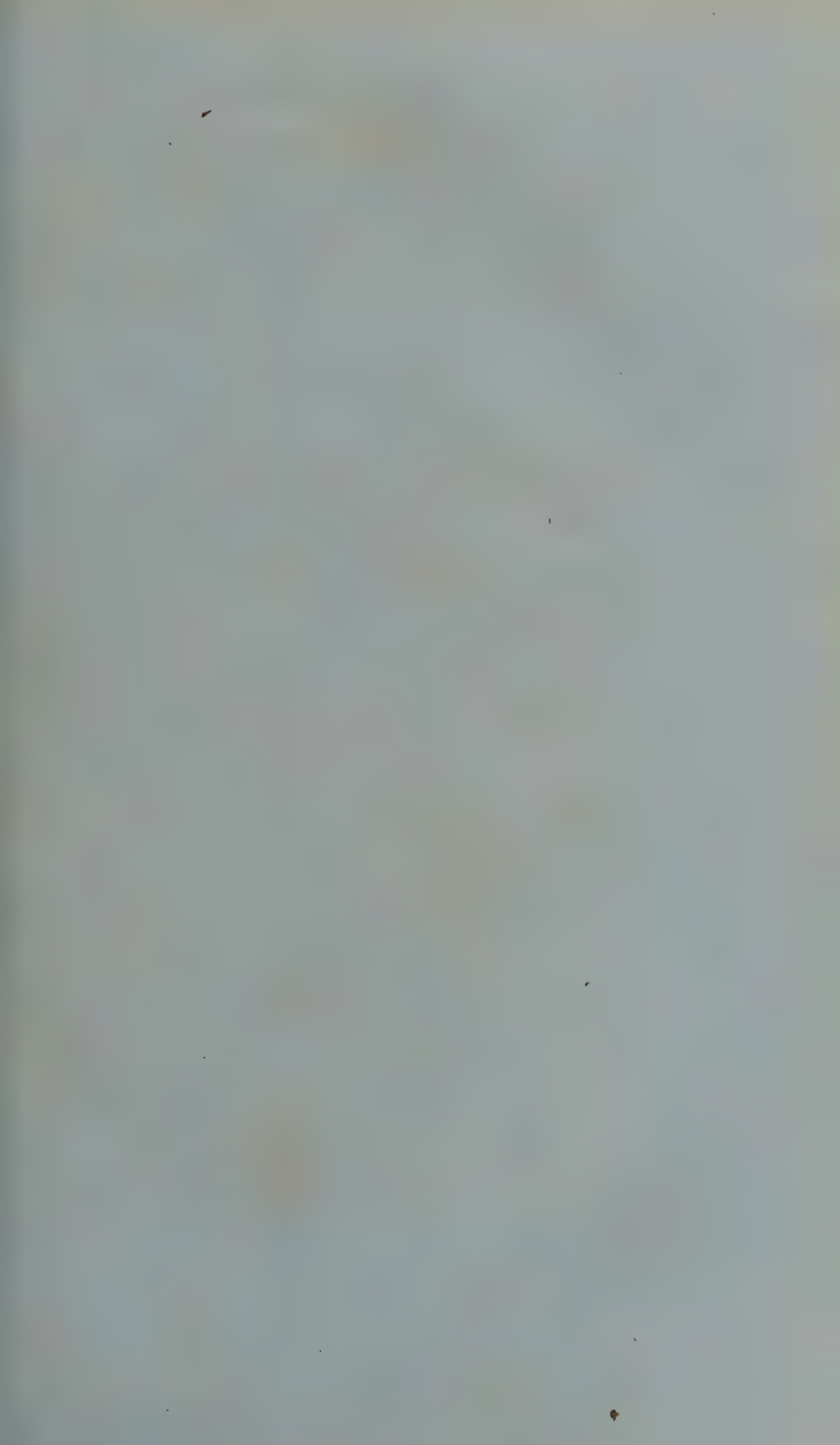
Ουνομένη (united) expresses a parallel direction; ουνομένη
actual Consciousness, or conscience.

There is a gradual disappearance of the
bodily element - that of $\pi\alpha\delta\omega\varsigma$ - after the discussion
of $\pi\alpha\delta\omega\varsigma$ and $\sigma\omega\phi\iota\sigma\tau\iota\sigma\mu\acute{o}\varsigma$ - when he comes to the Social
Intuitions there is scarcely a trace of $\pi\alpha\delta\omega\varsigma$. In B.K.V. there is
no $\pi\alpha\delta\omega\varsigma$, & the mean is simply external. In B.K.VI there
is no trace of $\pi\alpha\delta\omega\varsigma$ or mean.

τὸ ἐπιθυμητικὸν κατὰ τὸν λόγον. Διὸ δεῖ τοῦ 9
σώφρονος τὸ ἐπιθυμητικὸν συμφωνεῖν τῷ λόγῳ·
σκοπὸς γὰρ ἀμφοῖν τὸ καλόν· καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ σώ-
φρων ὧν δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, καὶ ὅτε· οὕτω δὲ τάττει
καὶ ὁ λόγος. Ταῦτ' οὖν ἡμῖν εἰρησίδω περὶ σωφρο- 10
σύνης.

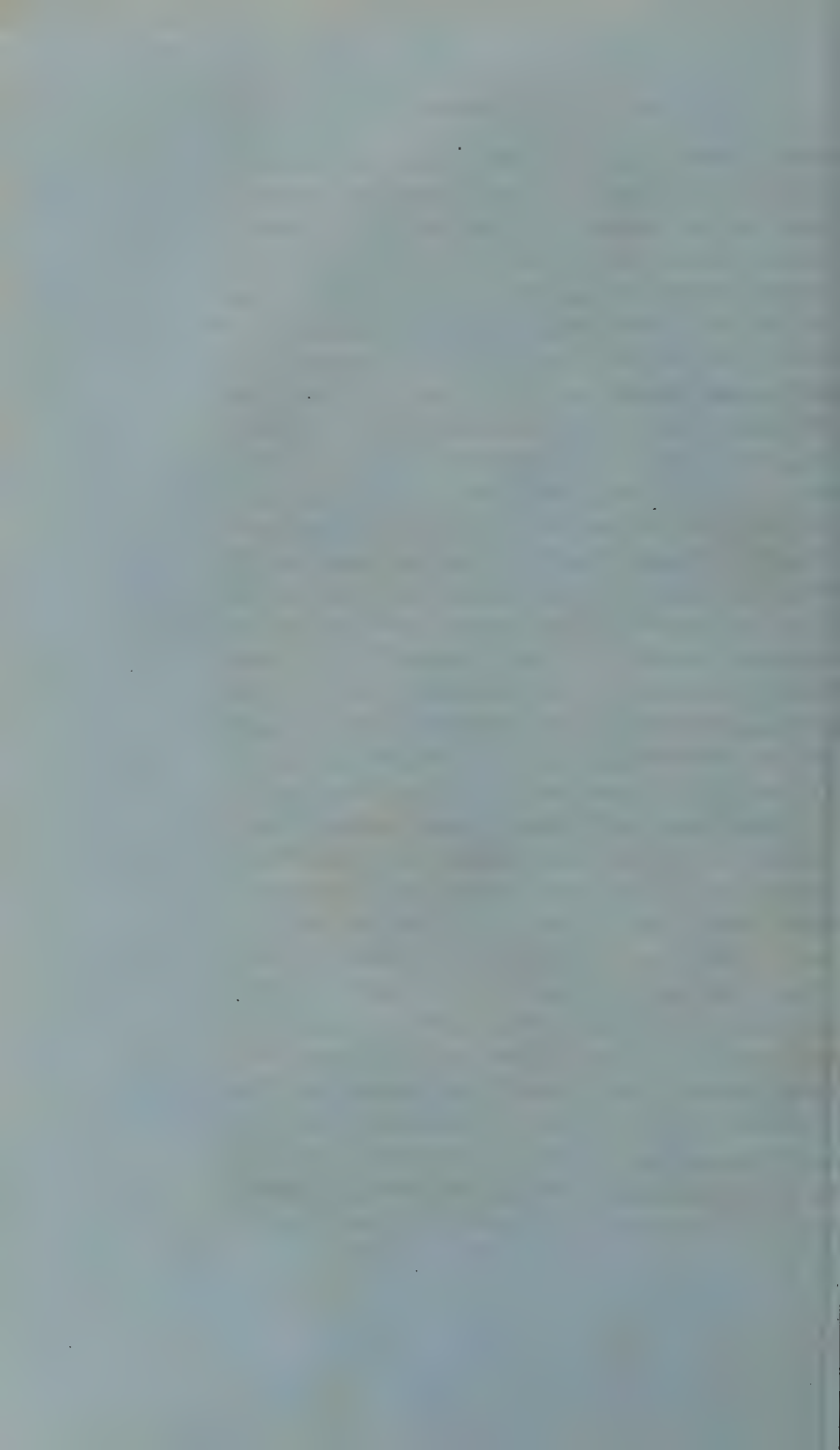
LIBER IV.

11. Λέγωμεν δ' ἐξῆς περὶ ἐλευθεριότητος· δοκεῖ δὲ εἶναι περὶ χρήματα μεσότης· ἐπαινεῖται γὰρ ὁ ἐλευθέριος οὐκ ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὐδ' ἐν οἷς ὁ σώφρων, οὐδ' αὖ ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λήψιν· μᾶλλον δ' ἐν τῇ δόσει. Χρήματα δὲ λέγομεν πάντα, ὅσων ἡ ἀξία νομίσματι μετρεῖται. Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ ἡ ἀνελευθερία περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἑλλείψεις· καὶ τὴν μὲν ἀνελευθερίαν προσάπτομεν αἰεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ δεῖ περὶ χρήματα σπουδαζουσι· τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμπλέκοντες· τοὺς γὰρ ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανηροὺς ἀσώτους καλοῦμεν. Διὸ καὶ φανλότατοι δοκοῦσιν εἶναι· πολλὰς γὰρ ἅμα κακίας ἔχουσιν· οὐ δὲ οἰκείως προσαγορεύονται. Βούλεται γὰρ ἄσωτος εἶναι ὁ ἐν τι κακὸν ἔχων, τὸ φθείρειν τὴν οὐσίαν· ἄσωτος γὰρ ὁ δι' αὐτὸν ἀπολλύμενος· δοκεῖ δὲ ἀπώλειά τις αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ τῆς οὐσίας φθορά, ὥς τοῦ ζῆν διὰ τούτων ὄντος· οὕτω δὲ τὴν ἀσωτίαν ἐκδεχόμεθα.
- 6 Ὡν δὲ ἐστὶ χρεία τις, ἐστὶ τούτοις χρῆσθαι καὶ εὖ καὶ κακῶς· ὁ πλούτος δὲ ἐστὶ τῶν χρησίμων· ἑκάστῳ δ' ἄριστα χρῆται ὁ ἔχων τὴν περὶ ἑαυτοῦ ἀρετὴν· καὶ πλούτῳ δὲ χρήσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετὴν· οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος. Χρήσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων δα-

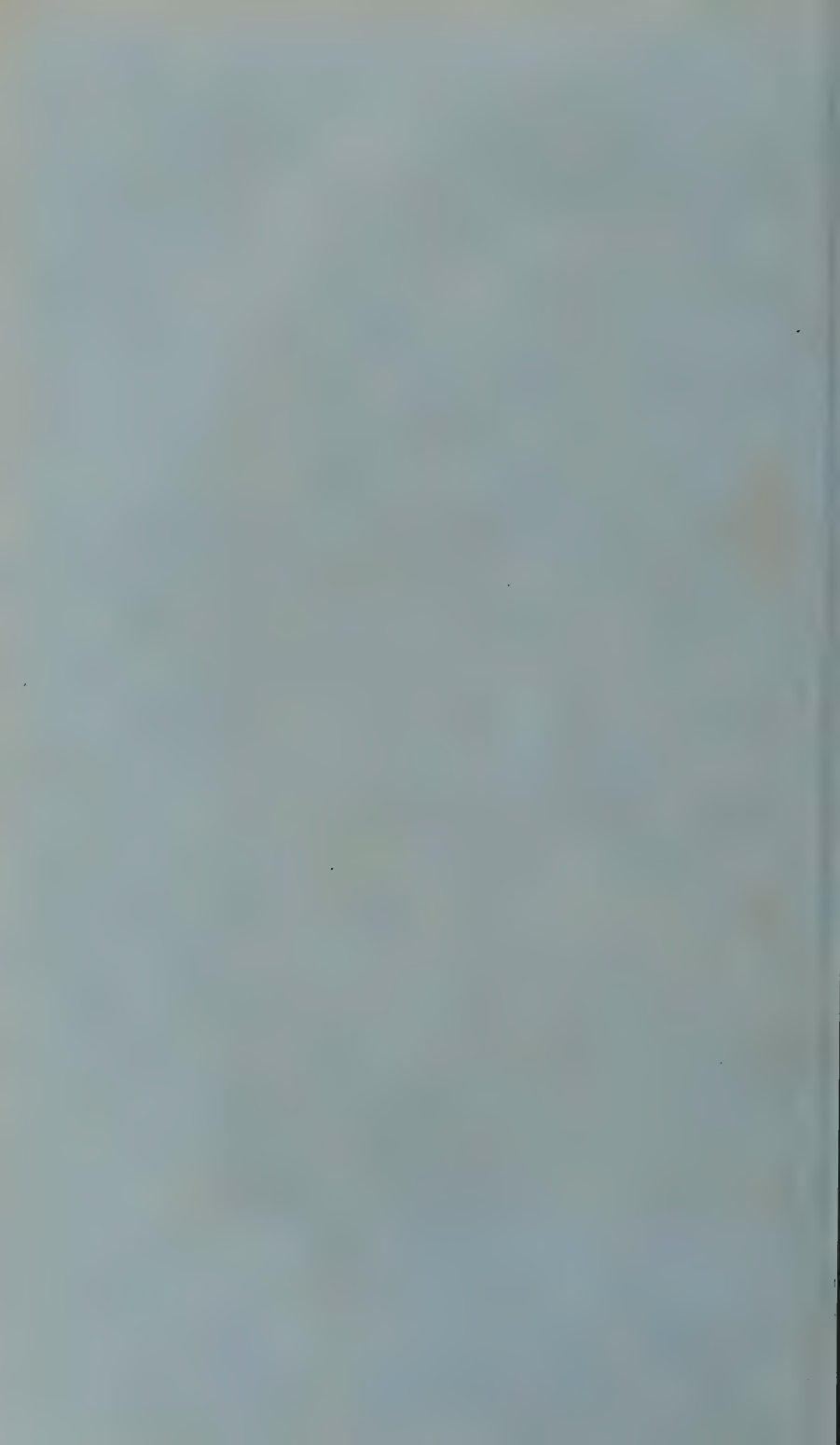
πάνη καὶ δόσις· ἡ δὲ λῆψις καὶ ἡ φυλακὴ κτησί-
 μαλλον· διὸ μᾶλλον ἔστι τοῦ ἐλευθερίου τὸ δι-
 δόναι οἷς δεῖ, ἢ λαμβάνειν ὅθεν δεῖ, καὶ μὴ λαμ-
 βάνειν ὅθεν οὐ δεῖ· τῆς ἀρετῆς γὰρ μᾶλλον τὸ εὖ
 ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν, καὶ τὰ καλὰ πράττειν μάλ-
 λον, ἢ τὰ αἰσχροῦ μὴ πράττειν. Οὐκ ἄδηλον δ' 8
 ὅτι τῇ μὲν δόσει ἔπεται τὸ εὖ ποιεῖν καὶ τὸ καλὰ
 πράττειν· τῇ δὲ λήψει τὸ εὖ πάσχειν, ἢ μὴ αἰσ-
 χροποιεῖν· καὶ ἡ χάρις τῷ διδόντι, οὐ τῷ μὴ λαμ-
 βάνοντι· καὶ ὁ ἔπαινος δὲ μᾶλλον. Καὶ ῥᾶον δὲ 9
 τὸ μὴ λαμβάνειν τοῦ δοῦναι· τὸ γὰρ οἰκτεῖον ἦττον
 προΐενται μᾶλλον, ἢ οὐ λαμβάνουσι τὸ ἀλλότριον.
 Καὶ ἐλευθέριοι δὲ λέγονται οἱ διδύντες· οἱ δὲ μὴ λαμ- 10
 βάνοντες οὐκ εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαινοῦνται· ἀλλ'
 οὐχ ἥττον εἰς δικαιοσύνην. Οἱ δὲ λαμβάνοντες οὐδὲ 11
 ἐπαινοῦνται πάνν· φιλοῦνται δὲ σχεδὸν μάλιστα οἱ
 ἐλευθέριοι τῶν ἀπ' ἀρετῆς· ὠφέλιμοι γάρ· τοῦτο δὲ
 ἐν τῇ δόσει. Αἱ δὲ κατ' ἀρετὴν πράξεις καλαὶ, καὶ 12
 τοῦ καλοῦ ἕνεκα, καὶ ὁ ἐλευθέριος οὖν δώσει τοῦ
 καλοῦ ἕνεκα καὶ ὁρθῶς· οἷς γὰρ δεῖ, καὶ ὅσα, καὶ
 ὅτε, καὶ τᾶλλα ὅσα ἔπεται τῇ ὁρθῇ δόσει. καὶ
 ταῦτα ἡδέως ἢ ἀλύπως· τὸ γὰρ κατ' ἀρετὴν ἡδὺ ἢ
 ἄλυπον, ἥκιστα δὲ λυπηρόν. Ὁ δὲ διδοὺς οἷς μὴ 13
 δεῖ, ἢ μὴ τοῦ καλοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ διὰ τινα ἄλλην
 αἰτίαν, οὐκ ἐλευθέριος, ἀλλὰ ἄλλος τις ῥηθήσεται·
 οὐδ' ὁ λυπηρῶς· μᾶλλον γὰρ ἔλοιτ' ἂν τὰ χρήματα
 τῆς καλῆς πράξεως· τοῦτο δ' οὐκ ἐλευθερίου. Οὐδὲ 14
 λήψεται δὲ, ὅθεν μὴ δεῖ· οὐδὲ γὰρ ἔστι τοῦ μὴ τι-
 μῶντος τὰ χρήματα ἢ τριαύτῃ λῆψις. Οὐκ ἂν εἴη 15
 δὲ οὗτ' αἰτητικός· οὐ γὰρ ἔστι τοῦ εὖ ποιούντος
 εὐχερῶς εὐεργετεῖσθαι. Ὅθεν δὲ δεῖ, λήψεται· οἷον 16
 ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐχ ὥς καλόν, ἀλλ' ὥς
 ἀναγκαῖον, ὅπως ἔχη διδόναι· οὐδὲ ἀμελήσει τῶν

- ιδίων, βουλούμενός γε διὰ τούτων τισὶν ἐπαρκεῖν· οὐδὲ τοῖς τυχοῦσι δώσει, ἵνα ἔχῃ διδόναι οἷς δεῖ,
- 17 καὶ ὅτε, καὶ οὐ καλόν. Ἐλευθερίου δέ ἐστι σφόδρα καὶ τὸ ὑπερβάλλειν ἐν τῇ δόσει, ὥστε καταλείπειν ἑαυτῷ ἐλάττω· τὸ γὰρ μὴ ἐπιβλέπειν ἐφ' ἑαυ-
- 18 τὸν ἑλευθερίου. Κατὰ τὴν οὐσίαν δ' ἡ ἑλευθεριότης λέγεται· οὐ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τῶν διδομένων τὸ ἑλευθέριον, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ διδόντος ἕξει· αὕτη δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν δίδωσιν· οὐθὲν δὲ κωλύει ἑλευθεριώτερον εἶναι τὸν τὰ ἐλάττω διδόντα, ἢ ἀπὸ
- 19 ἐλαττόνων διδῶ. Ἐλευθεριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησάμενοι, ἀλλὰ παραλαβόντες τὴν οὐσίαν· ἄπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδείας· καὶ πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί· πλουτεῖν δ' οὐ ῥάδιον τὸν ἑλευθέριον μήτε ληπτικὸν ὄντα μήτε φυλακτικόν· προετικόν δὲ καὶ μὴ τιμῶντα δι' αὐτὰ τὰ χρήματα, ἀλλ' ἕνεκα
- 20 τῆς δόσεως. Διὸ καὶ ἐγκαλεῖται τῇ τύχῃ, ὅτι οἱ μάλιστα ἄξιοι ὄντες, ἥκιστα πλουτοῦσι· συμβαίνει δὲ οὐκ ἀλόγως τοῦτο· οὐ γὰρ οἷόν τε χρήματα ἔχειν μὴ ἐπιμελούμενον, ὅπως ἔχῃ, ὥσπερ οὐδὲ ἐπὶ
- 21 τῶν ἄλλων. Οὐ μὴν δώσει γε οἷς οὐ δεῖ, οὐδ' ὅτι μὴ δεῖ, οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· οὐ γὰρ ἂν ἔτι πράττοι κατὰ τὴν ἑλευθεριότητα· καὶ εἰς ταῦτα ἀναλώ-
- 22 σας οὐκ ἂν ἔχοι εἰς ἃ δεῖ ἀναλίσκειν. Ὡς περ γὰρ εἴρηται, ἑλευθερίος ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν οὐσίαν δαπανῶν, καὶ εἰς ἃ δεῖ· ὁ δὲ ὑπερβάλλον ἄσωτος· διὰ τοὺς τυράννους οὐ λέγομεν ἄσώτους· τὸ γὰρ πλήθος τῆς κτήσεως οὐ δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ταῖς δόσεσι
- 23 καὶ ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλειν. Τῆς ἑλευθεριότητος δὲ μεσότητος οὕσης περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λήψιν, ὁ ἑλευθέριος καὶ δώσει καὶ δαπανήσῃ εἰς ὅδε καὶ ὅσα δεῖ, ὁμοίως ἐν μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ

ταῦτα ἡδέως· καὶ λήψεται ὅθεν δεῖ καὶ ὅσα δεῖ· τῆς
 ἀρετῆς γὰρ περὶ ἅμφω οὔσης μεσότητος, ποιήσει ἀμ-
 φότερα ὡς δεῖ· ἔπεται γὰρ τῇ ἐπιεικεῖ δόσει ἡ τοιαύτη
 λήψις· ἡ δὲ μὴ τοιαύτη ἐναντία ἐστίν· αἱ μὲν οὖν
 ἐπόμενα γίνονται ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ· αἱ δὲ ἐναν-
 τίαι, δῆλον ὡς οὐ. Ἐὰν δὲ παρὰ τὸ δέον καὶ τὸ 24
 καλῶς ἔχον συμβαίνει αὐτῷ ἀναλίσκειν, λυπηθῆσε-
 ται, μετρίως δὲ καὶ ὡς δεῖ· τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ ἡδε-
 σθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Καὶ εὐ- 25
 κοινώνητος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος εἰς χρήματα· δύ-
 νηται γὰρ ἀδικεῖσθαι μὴ τιμῶν γε τὰ χρήματα·
 καὶ μᾶλλον ἀχθόμενος, εἴ τι δέον μὴ ἀνάλωσεν, ἢ
 λυπούμενος, εἰ μὴ δέον τι ἀνάλωσε, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ
 οὐκ ἀρεσκόμενος. Ὁ δ' ἄσωτος καὶ ἐν τούτοις διαμαρ- 26
 τάνει· οὔτε γὰρ ἡδέεται ἐφ' οἷς δεῖ οὔτε ὡς δεῖ, οὔτε
 λυπεῖται· ἔσται δὲ προϋοῦσι φανερώτερον. Εἴρηται 27
 δ' ἡμῖν, ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις εἰσὶν ἡ ἄσωτία
 καὶ ἡ ἀνελευθερία, καὶ ἐν δυσὶν, ἐν δόσει καὶ λήψει·
 καὶ τὴν δαπάνην γὰρ εἰς τὴν δόσιν τίθεμεν· ἡ μὲν
 οὖν ἄσωτία τῷ διδόναι καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλ-
 λει, τῷ δὲ λαμβάνειν ἐλλείπει· ἡ δὲ ἀνελευθερία τῷ
 διδόναι μὲν ἐλλείπει, τῷ λαμβάνειν δ' ὑπερβάλλει,
 πλὴν ἐπὶ μικροῖς. Τὰ μὲν οὖν τῆς ἄσωτίας οὐ 28
 πάνυ συναύξεται· οὐ γὰρ ῥάδιον μηδαμόθεν λαμ-
 βάνοντα πᾶσι διδόναι· ταχέως γὰρ ἐπιλείπει ἡ οὐ-
 σία τοὺς διδόντας ἰδιώτας, οἵπερ καὶ δοκοῦσιν ἄσω-
 τοι εἶναι. Ἐπεὶ ὅγε τοιοῦτος δόξαι ἂν οὐ μικρῷ 29
 βελτίων εἶναι τοῦ ἀνελευθέρου· εὐίατός τε γὰρ ἐστι
 καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπὶ
 τὸ μέσον δύναται ἐλθεῖν· ἔχει γὰρ τὰ τοῦ ἐλευθε-
 ρίου· καὶ γὰρ δίδωσι καὶ οὐ λαμβάνει· οὐδέτερον
 δ' ὡς δεῖ, οὐδ' εὖ· εἰ δὴ τοῦτο ἐθισθεῖν, ἢ πως ἄλ-
 λως μεταβάλλοι, εἴη ἂν ἐλευθέριος· δώσει γὰρ οἷς

- δεῖ καὶ οὐ λήπεται ὅθεν οὐ δεῖ· διὸ καὶ δοκεῖ οὐκ εἶναι φραῦλος τὸ ἥθος· οὐ γὰρ μοχθηροῦ οὐδὲ ἀγεννοῦς τὸ ὑπερβάλλειν διδόντα καὶ μὴ λαμβάνοντα,
- 30 ἡλιθίου δέ. Ὁ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἄσωτος πολὺ δοκεῖ βελτίων τοῦ ἀνελευθέρου εἶναι, διὰ τε τὰ εἰρημένα καὶ ὅτι ὁ μὲν ὠφελεῖ πολλοὺς, ὁ δὲ οὐθέν·
- 31 ἀλλ' οὐδὲ αὐτόν. Ἄλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀσώτων, καθάπερ εἴρηται, καὶ λαμβάνουσιν ὅθεν μὴ δεῖ καὶ εἰσι
- 32 κατὰ τοῦτο ἀνελεύθεροι. Ληπτικοὶ δὲ γίνονται διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν ἀναλίσκειν, εὐχερῶς δὲ τοῦτο ποιεῖν μὴ δύνασθαι· ταχὺ γὰρ ἐπιλείπει αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα· ἀναγκάζονται οὖν ἐτέρωθεν πορίζειν· ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ μηθὲν τοῦ καλοῦ φροντίζειν, ὀλιγώρως καὶ πάντοθεν λαμβάνουσι· διδόναι γὰρ ἐπιθυμοῦσι· τὸ δὲ πῶς, ἢ πόθεν οὐθέν αὐτοῖς δια-
- 33 φέρει. Διόπερ οὐδὲ ἐλευθέριοι αἱ δόσεις αὐτῶν εἰσιν· οὐ γὰρ καλαί, οὐδὲ τούτου αὐτοῦ ἕνεκα, οὐδὲ ὥς δεῖ· ἀλλ' ἐνίοτε οὓς δεῖ πένεσθαι, τούτους πλουσίους ποιοῦσι, καὶ τοῖς μὲν μετρίοις τὰ ἥθη οὐδὲν ἀνδοῖεν· τοῖς δὲ κόλαξιν, ἢ τινα ἄλλην ἡδονὴν πορίζουσι πολλὰ· διὸ καὶ ἀκόλαστοι αὐτῶν εἰσιν οἱ πολλοί· εὐχερῶς γὰρ ἀναλίσκοντες καὶ εἰς τὰς ἀκολασίας δαπανηροί εἰσι, καὶ διὰ τὸ μὴ πρὸς τὸ κα-
- 34 λὸν ζῆν, πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. Ὁ μὲν οὖν ἄσωτος ἀπαιδαγώγητος γενόμενος εἰς ταῦτα μεταβαίνει· τυχὼν δ' ἐπιμελείας, εἰς τὸ μέσον καὶ τοῦ
- 35 δέον ἀφίκοιτ' ἄν. Ἡ δ' ἀνελευθερία ἀνιάτός ἐστι· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα ἀδυναμία ἀνελευθέρου ποιεῖν, καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον, ἢ δο-
- 36 τικοί. Καὶ διατείνει δὲ ἐπιπολὺ καὶ πολυειδές ἐστὶν· πολλοὶ γὰρ τρόποι δοκοῦσι τῆς ἀνελευθερίας εἶναι· ἐν δυσὶ γὰρ οὖσα, τῇ τε ἐλλείψει τῆς δόσεως καὶ τῇ

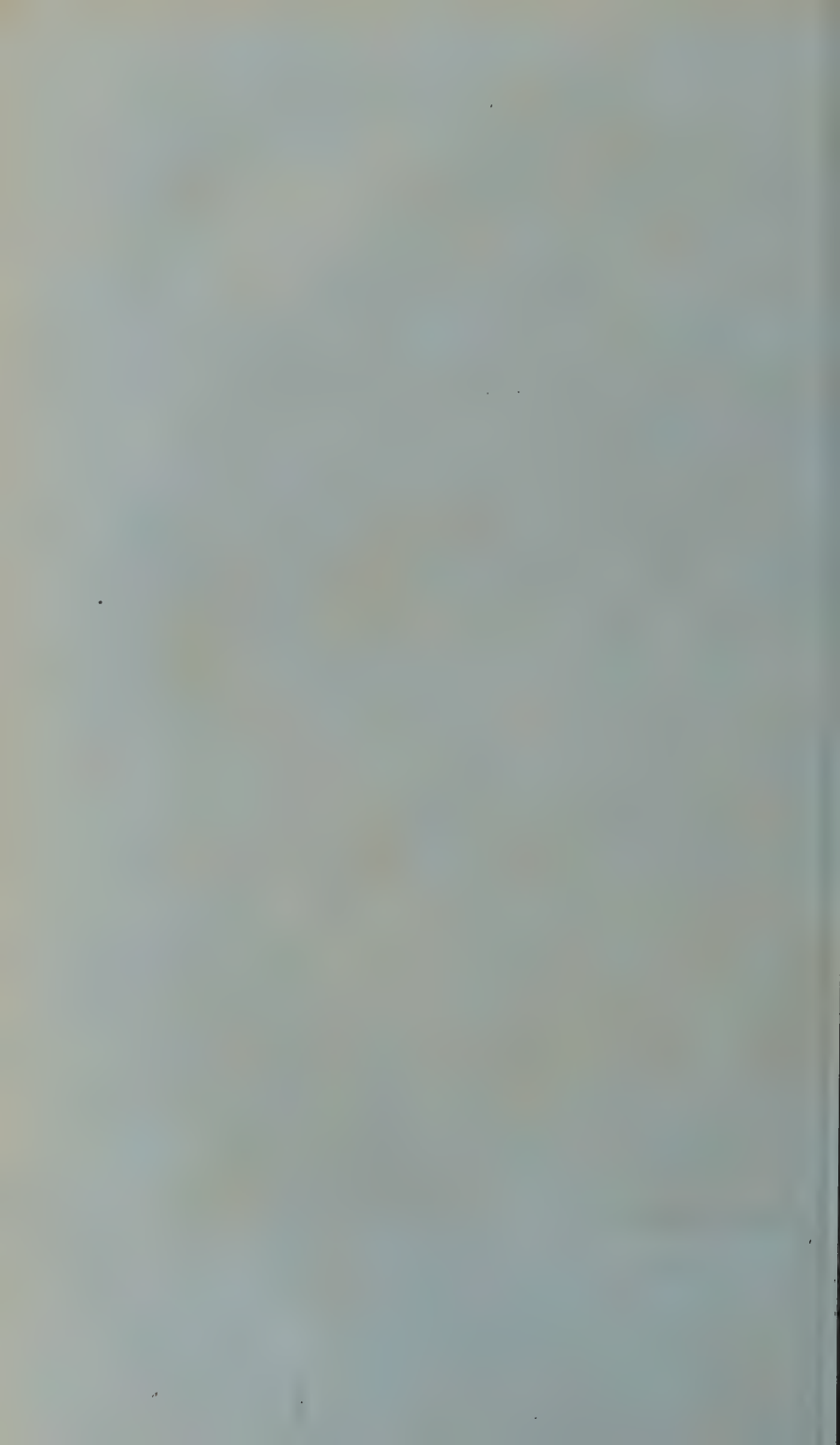
ὑπερβολῇ τῆς λήψεως, οὐ πᾶσιν ὁλόκληρος παραγί-
 νεται, ἀλλ' ἐνίοτε χωρίζεται· καὶ οἱ μὲν τῇ λήψει
 ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῇ δόσει ἐλλείπουσιν. Οἱ μὲν 37
 γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις, οἷον φειδωλοὶ,
 γλίσχροι, κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι· τῶν
 δὲ ἄλλοτρίων οὐκ ἐφίενται, οὐδὲ βούλονται λαμβά-
 νειν· οἱ μὲν διὰ τινὰ ἐπιείκειαν καὶ εὐλάβειαν τῶν
 αἰσχροῶν· (δοχοῦσι γὰρ ἔνιοι, ἣ φασί γε διὰ τοῦτο
 φυλάττειν, ἵνα μὴ ποτε ἀναγκασθῶσιν αἰσχρόν τι
 προᾶξαι· τούτων δὲ καὶ ὁ κυμνοπρίστης καὶ πᾶς ὁ
 τοιοῦτος· ὠνόμασται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ
 μηθενὶ ἂν δοῦναι)· οἱ δ' αὖ διὰ φόβον ἀπέχονται
 τῶν ἄλλοτρίων, ὥς οὐ ῥᾶδιον τὸ αὐτὸν μὲν τὰ ἐτέ-
 ρων λαμβάνειν, τὰ δὲ αὐτοῦ ἑτέροισι μὴ· ἀρέσκει
 οὖν αὐτοῖς τὸ μῆτε λαμβάνειν, μῆτε διδόναι. Οἱ 38
 δ' αὖ κατὰ τὴν λήψιν ὑπερβάλλουσι τῷ πάντοθεν
 λαμβάνειν καὶ πᾶν· οἷον οἱ τὰς ἀνελευθέρους ἐργα-
 σίας ἐργαζόμενοι καὶ πορνοβόσκοι καὶ πάντες οἱ
 τοιοῦτοι, καὶ τομιστὰι, καὶ τὰ μικρὰ ἐπὶ πολλῶν·
 πάντες γὰρ οὗτοι ὅθεν οὐ δεῖ λαμβάνουσι, καὶ ὁπό-
 σον οὐ δεῖ. Κοινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἡ αἰσχροκερδία 39
 φαίνεται· πάντες γὰρ ἕνεκα κέρδους, καὶ τούτου
 μικροῦ, ὀνειδῆ ὑπομένουσι. Τοὺς γὰρ τὰ μεγάλα 40
 μὴ ὅθεν δεῖ λαμβάνοντας, μηδὲ ἂν δεῖ, οὐδὲ λέγομεν
 ἀνελευθέρους· οἷον τοὺς τυράννους πόλεις πορνοῦν-
 τας καὶ ἱερὰ συλῶντας· ἀλλὰ πονηροὺς μᾶλλον, καὶ
 ἄσεβεῖς, καὶ ἀδίκους. Ὁ μὲν τοι κυβευτὴς καὶ ὁ 41
 λωποδύτης καὶ ὁ ληστὴς τῶν ἀνελευθέρων εἰσὶν· αἰσ-
 χροκερδεῖς γάρ· κέρδους γὰρ ἕνεκα ἀμφοτέροι προα-
 γματεύονται, καὶ ὀνειδῆ ὑπομένουσι· καὶ οἱ μὲν κιν-
 δύνους τοὺς μεγίστους ἕνεκα τοῦ λήματος· οἱ δὲ
 ἀπὸ τῶν φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ διδόναι· ἀμ-
 φότεροι δὲ ὅθεν οὐ δεῖ κερδαίνειν βουλούμενοι, αἰσ-

χροκερδεῖς· καὶ πᾶσαι δὴ αἱ τοιαῦται λήψεις ἀνε-
 42 λεύθεροι. Εἰκότως δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἀνελευθε-
 ρία ἐναντίον λέγεται· μεῖζόν τε γὰρ ἐστὶ κακὸν τῆς
 ἀσωτίας, καὶ μᾶλλον ἐπὶ ταύτην ἀμαρτάνουσιν, ἢ
 43 κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ἀσωτίαν. Περὶ μὲν οὖν ἐλευθε-
 ριότητος καὶ τῶν ἀντικειμένων κακιῶν τοσαῦτ' εἰ-
 ρήσθω.

- 1 Π. Δόξεις δ' ἂν ἀκόλουθον εἶναι καὶ περὶ μεγαλο-
 πρεπείας διελθεῖν· δοκεῖ γὰρ καὶ αὕτη περὶ χρήματά
 τις ἀρετὴ εἶναι· οὐχ ὥσπερ δ' ἡ ἐλευθεριότης διατείνει
 περὶ πάσας τὰς ἐν χρήμασι πράξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς
 δαπανηρὰς μόνον· ἐν τοιούτοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευ-
 θεριότητος μεγέθει· καθάπερ γὰρ τοῦνομα αὐτὸ
 ὑποσημαίνει, ἐν μεγέθει πρόπουσα δαπάνη ἐστί.
 2 Τὸ δὲ μέγεθος πρὸς τι· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ δαπάνημα
 τριηράρχῳ καὶ ἀρχιθεώρῳ· τὸ πρόπον δὴ πρὸς αὐτὸν
 3 καὶ ἐν ᾧ καὶ ἅ. Ὁ δὲ ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετρίοις κατ'
 ἀξίαν δαπανῶν οὐ λέγεται μεγαλοπρεπής· οἷον τὸ,

Πολλὰκι δόσκον ἀλήτη·

- ἀλλ' ὁ ἐν μέγαλοις, οὗτος· ὁ μὲν γὰρ μεγαλοπρεπής,
 ἐλευθέριος· ὁ δὲ ἐλευθέριος οὐθὲν μᾶλλον μεγαλοπρε-
 4 πής. Τῆς τοιαύτης δ' ἕξως ἡ μὲν ἔλλειψις μικροπρέ-
 πεια καλεῖται· ἡ δ' ὑπερβολὴ βαναυσία καὶ ἀπειρο-
 καλία, καὶ ὅσαι τοιαῦται οὐχ ὑπερβάλλουσιν τῷ με-
 γέθει περὶ ἃ δεῖ, ἀλλ' ἐν οἷς οὐ δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ
 5 λαμπρυνόμενοι· ὕστερον δὲ περὶ αὐτῶν ἐροῦμεν. Ὁ
 δὲ μεγαλοπρεπὴς ἐπιστήμονι ἔοικε· τὸ πρόπον γὰρ δύ-
 νηται θεωρῆσαι, καὶ δαπανῆσαι μέγαλα ἐμμελῶς.
 6 Ὡσπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, ἡ ἕξις ταῖς ἐνεργείαις
 ὀρίζεται, καὶ ὧν ἐστίν. αἱ δὲ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δα-
 πάναι μεγάλαί καὶ πρόπουσαι. τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ ἔργα·
 οὕτω γὰρ ἔσται μέγα δαπάνημα καὶ πρόπον τῷ ἔργῳ·
 ὥστε τὸ μὲν ἔργον τῆς δαπάνης ἄξιον δεῖ εἶναι· τὴν

δὲ δαπάνην τοῦ ἔργου, ἢ καὶ ὑπερβάλλειν. Δαπανήσει 7
 δὴ τὰ τοιαῦτα ὁ μεγαλοπρεπὴς τοῦ καλοῦ ἔνεκα· κοινὸν
 γὰρ τοῦτο ταῖς ἀρεταῖς· καὶ ἔτι ἡδέως καὶ προετι-
 κῶς· ἢ γὰρ ἀκριβολογία μικροπρεπές· καὶ πῶς κάλ-
 λιστον καὶ πρεπωδέστατον, σκέψαιτ' ἂν μᾶλλον,
 ἢ πόσον καὶ πῶς ἐλαχίστου. Ἀναγκαῖον δὴ καὶ 8
 ἐλευθέριον τὸν μεγαλοπρεπῆ εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἐλευ-
 θέριος δαπανήσει ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ· ἐν τούτοις δὲ τὸ
 μέγα τοῦ μεγαλοπρεποῦς, οἷον μέγεθος περὶ ταῦτα
 τῆς ἐλευθεριότητος οὔσης. Καὶ ἀπὸ τῆς ἴσης δαπά- 9
 νης τὸ ἔργον ποιήσει μεγαλοπρεπέστερον· οὐ γὰρ ἡ
 αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου· κτῆμα μὲν γὰρ τὸ
 πλείστου ἄξιον καὶ τιμιώτατον, οἷον χρυσός· ἔργον
 δὲ, τὸ μέγα καὶ καλόν· τοῦ γὰρ τοιούτου ἡ θεωρία
 θαυμαστή· τὸ δὲ μεγαλοπρεπές θαυμαστόν· καὶ
 ἔστιν ἀρετὴ ἔργου μεγαλοπρέπεια ἐν μεγέθει. Ἔστι 10
 δὲ τῶν δαπανημάτων, οἷα λέγομεν τὰ τίμια, οἷον τὰ
 περὶ τοὺς θεοὺς ἀναθήματα καὶ κατασκευαὶ καὶ θυ-
 σίαι· ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα περὶ πᾶν τὸ δαιμόνιον, καὶ
 ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν εὐφιλοτιμήτᾳ ἔστιν· οἷον εἴ που
 χορηγεῖν οἴονται δεῖν λαμπρῶς ἢ τριηραρχεῖν ἢ καὶ
 ἑστιᾶν τὴν πόλιν. Ἐν ἅπασιν δ' ὥσπερ εἴρηται, καὶ 11
 πρὸς τὸν πράττοντα ἀναφέρεται τὸ τίς ὢν καὶ τί-
 νων ὑπαρχόντων· ἄξια γὰρ δεῖ τούτων εἶναι, καὶ μὴ
 μόνον τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ ποιοῦντι πρέπειν. Διὸ 12
 πένης μὲν οὐκ ἂν εἴη μεγαλοπρεπής· οὐ γὰρ ἔστιν
 ἀφ' ὧν πολλὰ δαπανήσει πρεπόντως· ὁ δ' ἐπιχειρῶν
 ἡλίδιος· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ καὶ τὸ δέον· κατ' ἀρε-
 τὴν δὲ τὸ ὀρθῶς. Πρέπει δὲ καὶ οἷς τὰ τοιαῦτα 13
 προϋπάρχει δι' αὐτῶν ἢ διὰ τῶν προγόνων ἢ ὧν αὐ-
 τοῖς μέτεστι· καὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς ἐνδόξοις
 καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ ταῦτα μέγεθος ἔχει καὶ
 ἀξίωμα. Μάλιστα μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ μεγαλοπρε- 14

- πῆς, καὶ ἐν τοιούτοις δαπανήμασιν ἡ μεγαλοπρέπεια, ὥσπερ εἴρηται· μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμότερα τῶν δὲ ἰδίων, ὅσα εἰσάπαξ γίνεται· οἷον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ περὶ τι πᾶσα ἡ πόλις σπουδάζει ἢ οἱ ἐν ἀξιώματι· καὶ περὶ ξένων δὲ ὑποδοχὰς καὶ ἀποστολὰς καὶ δωρεὰς καὶ ἀντιδωρεάς· οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν δαπανηρὸς ὁ μεγαλοπρεπής, ἀλλ' εἰς τὰ κοινά· τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τι ὅμοιον.
- 15 Μεγαλοπρεποὺς δὲ καὶ οἶκον κατασκευάσασθαι προπόντως τῷ πλούτῳ· κόσμος γὰρ τις καὶ οὗτος· καὶ περὶ ταῦτα μᾶλλον δαπανᾶν, ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων· κάλλιστα γὰρ ταῦτα· καὶ ἐν ἑκάστοις τὸ πρό-
- 16 πον. Οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀριόζει θεοῖς καὶ ἀνθρώποις οὐδ' ἐν ἱερῷ καὶ τάφῳ· καὶ ἐπὶ τῶν δαπανημάτων ἕκαστον μέγα ἐν τῷ γένει· καὶ μεγαλοπρεπέστατον μὲν τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα· ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν τούτοις
- 17 μέγα. Καὶ διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν τῷ δαπανήματι· σφαῖρα μὲν γὰρ ἢ λήκυθος ἢ καλλίστη ἔχει μεγαλοπρέπειαν παιδικοῦ δώρου· ἡ δὲ
- 18 τούτου τιμὴ μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον. Διὰ τοῦτο ἐστὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἐν ᾧ ἂν ποιῇ γένει, μεγαλοπρεπῶς ποιεῖν· τὸ γὰρ τοιοῦτον οὐκ εὐπερόβλη-
- 19 τον καὶ ἔχον κατ' ἀξίαν τοῦ δαπανήματος. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μεγαλοπρεπής· ὁ δὲ ὑπερβάλλον καὶ βάνανσος τῷ παρὰ τὸ δέον ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει, ὥσπερ εἴρηται· ἐν γὰρ τοῖς μικροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ λαμπρύνεται παρὰ μέλος· οἷον ἐρανοστάς γαμικῶς ἐστιῶν, καὶ κωμῳδοῖς χορηγῶν ἐν τῇ παρόδῳ πορφυρεάν εἰσφέρον, ὥσπερ οἱ Μεγαρεῖς· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιήσει, οὐ τοῦ καλοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ἐπιδεικνύμενος, καὶ διὰ ταῦτα οἰόμενος θαυμάζεσθαι· καὶ οὐ μὲν δεῖ πολλὰ ἀναλῶσαι, ὀλίγα δαπανῶν· οὐ δ' ὀλίγα, πολλὰ.

Ὁ δὲ μικροπρεπὴς περὶ πάντα ἐλλείψει, καὶ τὰ μέ- 20
 γιστα ἀναλώσας, ἐν μικρῷ τὸ καλὸν ἀπολεῖ· καὶ ὅτι
 ἂν ποιῇ, μέλλων καὶ σκοπῶν, πῶς ἂν ἐλάχιστον ἀνα-
 λῶσαι· καὶ ταῦτ' ὀδυρόμενος, καὶ πάντ' οἰόμενος
 μεῖζω ποιεῖν ἢ δεῖ. Εἰσὶ μὲν οὖν αἱ ἕξεις αὗται 21
 κακίαι· οὐ μὴν ὀνειδῇ γ' ἐπιφέρουσι διὰ τὸ μῆτε
 βλαβεραὶ τῷ πέλας εἶναι, μῆτε λίαν ἀσχήμονες.

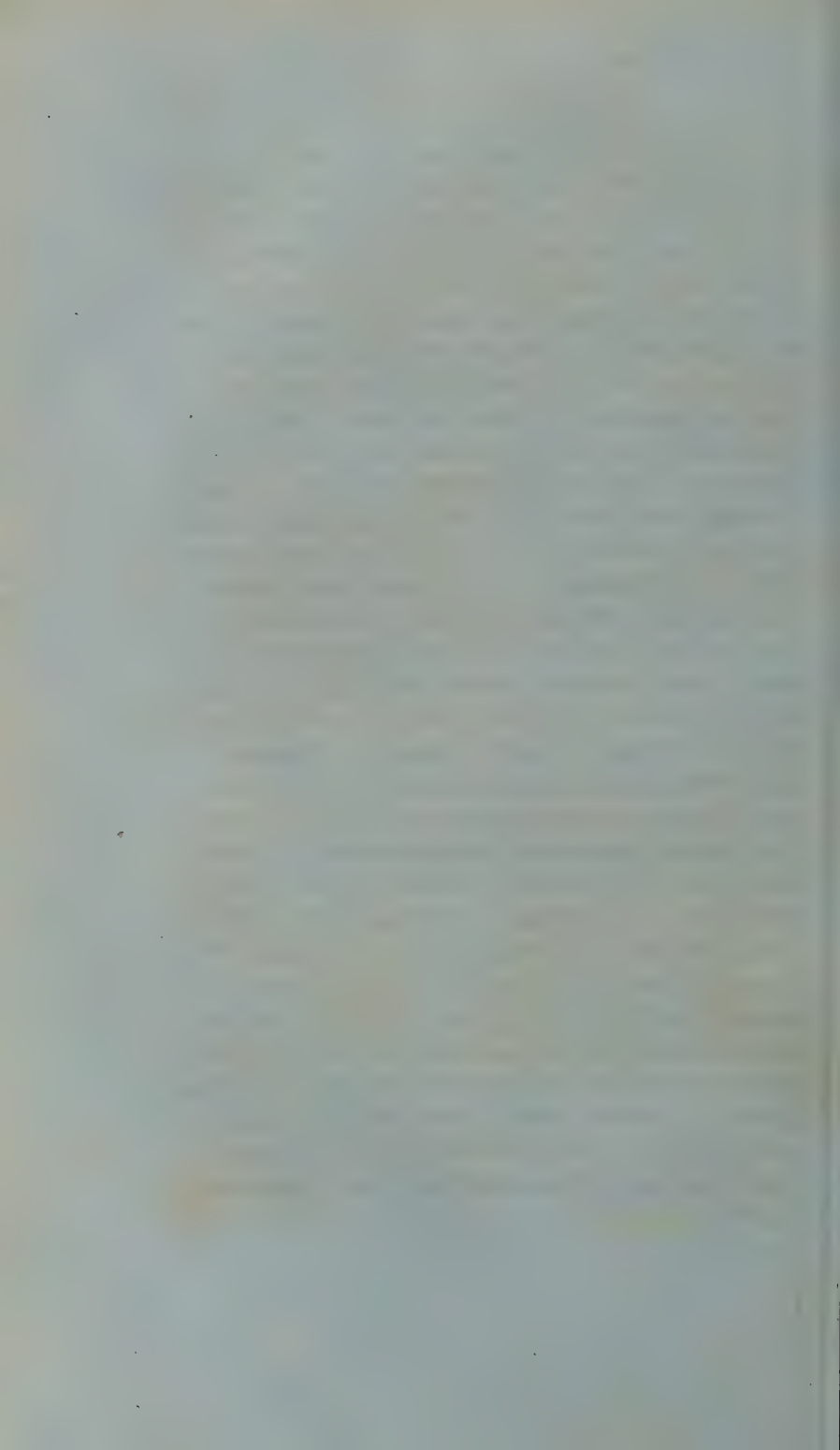
III. Ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα μὲν καὶ ἐκ τοῦ 1
 ὀνόματος ἔοικεν εἶναι· περὶ ποῖα δ' ἐστὶ, πρῶτον λά-
 βωμεν. διαφέρει δ' οὐθὲν τὴν ἕξιν, ἢ τὸν κατὰ τὴν
 ἕξιν σκοπεῖν. Δοκεῖ δὲ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων 2
 αὐτὸν ἀξιῶν, ἄξιος ὢν· ὁ γὰρ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸ
 ποιῶν, ἡλίθιος· τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν οὐδεὶς ἡλίθιος
 οὐδ' ἀνόητος. Μεγαλόψυχος μὲν οὖν ὁ εἰρημένος· 3
 ὁ γὰρ μικρῶν ἄξιος καὶ τούτων ἀξιῶν ἑαυτὸν, σώ-
 φρων, μεγαλόψυχος δ' οὐ· ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγα-
 λοψυχία, ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι· οἱ
 μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὐ. Ὁ δὲ 4
 μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν, ἀνάξιος ὢν, χαῦνος· ὁ δὲ μει-
 ζόνων ἢ ἄξιος, οὐ πᾶς χαῦνος. Ὁ δ' ἐλαττόνων ἢ 5
 ἄξιος, μικρόψυχος, ἐάν τε μεγάλων, ἐάν τε μετρίων,
 ἐάν τε καὶ μικρῶν ἄξιος ὢν, ἔτι ἐλαττόνων ἑαυτὸν
 ἀξιοῖ, καὶ μάλιστα ἂν δόξειεν ὁ μεγάλων ἄξιος· τί
 γὰρ ἂν ἐποίει, εἰ μὴ τοιούτων ἦν ἄξιος; Ἔστι δὲ ὁ 6
 μεγαλόψυχος τῷ μὲν μεγέθει ἄκρος· τῷ δὲ ὡς δεῖ
 μέσος· τοῦ γὰρ κατ' ἀξίαν ἑαυτὸν ἀξιοῖ· οἱ δ' ὑπερ-
 βάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν. Εἰ δὲ δὴ μεγάλων ἑαν- 7
 τὸν ἀξιοῖ ἄξιος ὢν, καὶ μάλιστα τῶν μεγίστων, περὶ
 ἐν μάλιστα ἂν εἴη. Ἡ δ' ἀξία λέγεται πρὸς τὰ 8
 ἐκτὸς ἀγαθὰ· μέγιστον δὲ τοῦτ' ἂν θείημεν, ὃ τοῖς
 θεοῖς ἀπονέμομεν, καὶ οὐ μάλιστα ἐφίενται οἱ ἐν
 ἀξιώματι καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἀθλοῖς τοιοῦ-
 τον δ' ἡ τιμὴ· μέγιστον γὰρ δὴ τοῦτο τῶν ἐκτὸς

- ἀγαθῶν· περὶ τιμᾶς δὴ καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος
 9 ἔστιν, ὡς δεῖ. Καὶ ἄνευ δὲ λόγου φαίνονται οἱ
 μεγαλόψυχοι περὶ τιμὴν εἶναι· τιμῆς γὰρ μάλιστα
 10 οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτούς· κατ' ἀξίαν δέ. Ὁ δὲ
 μικρόψυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς αὐτόν, καὶ πρὸς τὸ
 11 τοῦ μεγαλοψύχου ἀξίωμα. Ὁ δὲ χαῦνος πρὸς ἑαυ-
 τὸν μὲν ὑπερβάλλει· οὐ μὴν τὸν γε μεγαλόψυχον.
 12 Ὁ δὲ μεγαλόψυχος, εἴπερ τῶν μεγίστων ἀξιος, ἀριστος
 ἂν εἴη· μείζονος γὰρ ἀεὶ ὁ βελτίων ἀξιος, καὶ με-
 γίστων ὁ ἀριστος· τὸν ὡς ἀληθῶς ἄρα μεγαλόψυ-
 χον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι· καὶ δόξειε δ' ἂν εἶναι μεγα-
 13 λοψύχου, τὸ ἐν ἐκάστη ἀρετῇ μέγα. Οὐδαμῶς τ'
 ἂν ἀρμόζοι μεγαλοψύχῳ φεύγειν παρασείσαντι οὐδὲ
 ἀδικεῖν· τίνος γὰρ ἔνεκα πράξει αἰσχροῖα, ᾧ οὐθέν
 μέγα; καθ' ἕκαστα δ' ἐπισκοποῦντι πάνπαν γελοῖος
 φαίνοιτ' ἂν ὁ μεγαλόψυχος, μὴ ἀγαθὸς ὢν· οὐκ εἴη
 δ' ἂν οὐδὲ τιμῆς ἀξιος, φαῦλος ὢν· τῆς ἀρετῆς γὰρ
 14 ἄθλον ἢ τιμὴ, καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς. Ἔοικε
 μὲν οὖν ἡ μεγαλοψυχία οἷον κόσμος τις εἶναι τῶν
 ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ καὶ οὐ γίνεται
 ἄνευ ἐκείνων. διὰ τοῦτο χαλεπὸν τῇ ἀληθείᾳ μεγα-
 λόψυχον εἶναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄνευ καλοκάγαθίας.
 15 Μάλιστα μὲν οὖν περὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλό-
 ψυχός ἐστι. καὶ ἐπὶ μὲν ταῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ τῶν
 σπουδαίων μετρίως ἡσθήσεται, ὡς τῶν οἰκείων τυγ-
 χάνων, ἢ καὶ ἐλαττόνων· ἀρετῆς γὰρ παντελοῦς οὐκ
 ἂν γένοιτο ἀξία τιμὴ. οὐ μὴν ἀλλ' ἀποδέχεται γε,
 τῷ μὴ ἔχειν αὐτούς μείζω αὐτῷ ἀπονέμειν. τῆς δὲ
 παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάνπαν ὀλιγω-
 ρήσει· οὐ γὰρ τούτων ἀξιος· ὁμοίως δὲ καὶ ἀτιμίας.
 16 οὐ γὰρ ἔσται δικαίως περὶ αὐτόν. Μάλιστα μὲν
 οὖν ἔστιν, ὥσπερ εἴρηται, ὁ μεγαλόψυχος περὶ τιμᾶς·
 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ πλοῦτον καὶ δυναστείαν, καὶ

πασαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν μετρίως ἔξει, ὅπως
 ἂν γένηται· καὶ οὐτ' εὐτυχῶν περιχαρὴς ἔσται, οὔτε
 ἀτυχῶν περίλυπος· οὐδὲ γὰρ περὶ τιμὴν οὕτως ἔχει,
 ὥς μέγιστον ὄν· αἱ γὰρ δυναστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος
 διὰ τὴν τιμὴν ἐστὶν αἰρετά· οἱ γοῦν ἔχοντες αὐτὰ
 τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν βούλονται· ᾧ δὴ καὶ ἡ τιμὴ μι-
 κρόν ἐστι, τούτῳ καὶ τᾷλλα· διὸ καὶ ὑπερόπται δο-
 κοῦσιν εἶναι. Δοκεῖ δὲ καὶ τὰ εὐτυχήματα συμ- 17
 βάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν· οἱ γὰρ εὐγενεῖς
 ἀξιοῦνται τιμῆς· καὶ οἱ δυναστεύοντες, ἢ οἱ πλου-
 τοῦντες· ἐν ὑπεροχῇ γάρ· τὸ δ' ἀγαθῷ ὑπερέχον πᾶν
 ἐντιμότερον· διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα μεγαλοψυχοτέ-
 ρους ποιεῖ· τιμῶνται γὰρ ὑπὸ τινων. Κατ' ἀλή- 18
 θειαν δὲ ὁ ἀγαθὸς μόνος τιμητός· ᾧ δ' ἄμφοῦ ὑπάρ-
 χει, μᾶλλον ἀξιοῦται τιμῆς· οἱ δ' ἄνευ ἀρετῆς τὰ
 τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες, οὔτε δικαίως ἑαυτοὺς με-
 γάλων ἀξιοῦσιν, οὔτε ὁρθῶς μεγαλόψυχοι λέγον-
 ται· ἄνευ γὰρ ἀρετῆς παντελοῦς οὐκ ἔστι ταῦτα.
 Ὑπερόπται δὲ καὶ ὑβρίζονται καὶ, τὰ τοιαῦτα ἔχον- 19
 τες, κακοὶ γίνονται· ἄνευ γὰρ ἀρετῆς οὐ ῥάδιον φέ-
 ρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα· οὐ δυνάμενοι δὲ φέ-
 ρειν, καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν, ἐκείνων μὲν
 καταφρονοῦσιν· αὐτοὶ δὲ, ὅτι ἂν τύχωσι, πράτ-
 τουσι· μιμοῦνται γὰρ τὸν μεγαλόψυχον, οὐχ ὅμοιοι
 ὄντες· τοῦτο δὲ δρῶσιν, ἐν οἷς δύνανται· τὰ μὲν οὖν
 κατ' ἀρετὴν οὐ πράττουσι· καταφρονοῦσιν δὲ τῶν
 ἄλλων· Ὁ δὲ μεγαλόψυχος, δικαίως καταφρονεῖ· 20
 δοξάζει γὰρ ἀληθῶς· οἱ δὲ πολλοὶ τυχόντως· Οὐκ 21
 ἔστι δὲ μικροκίνδυνος, οὐδὲ φιλοκίνδυνος διὰ τὸ
 ὀλίγα τιμᾶν· μεγαλοκίνδυνος δὲ· καὶ ὅταν κινδυ-
 νεύῃ, ἀφειδῆς τοῦ βίου, ὥς οὐκ ἄξιον ὃν πάντως ζῆν.
 Καὶ οἷος εὖ ποιεῖν· εὐεργετούμενός δ' αἰσχύνεται· 22
 τὸ μὲν γὰρ ὑπερέχοντος, τὸ δὲ ὑπερεχομένου· καὶ

- ἀντενεργητικὸς πλειόνων· οὕτω γὰρ προσοφλήσει ὁ
 23 ὑπάρξας, καὶ ἔσται εὖ πεπονθώς. Δοκοῦσι δὲ καὶ
 μνημονεύειν, οὓς ἂν ποιήσωσιν εὖ, ὧν δ' ἂν πάθωσιν,
 οὐ· ἐλάττων γὰρ ὁ παθὼν εὖ τοῦ ποιήσαντος· βού-
 λεται δὲ ὑπερέχειν· καὶ τὰ μὲν ἡδέως ἀκούει, τὰ δ'
 ἀηδῶς· διὸ καὶ τὴν Θέτιν οὐ λέγειν τὰς εὐεργεσίας
 τῷ Διῷ, οὐδ' οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ'
 24 ἃ πεπόνθεσαν εὖ. Μεγαλοψύχου δὲ καὶ τὸ μηθε-
 ρὸς δεῖσθαι ἢ μόγις· ὑπηρετεῖν δὲ προθύμως· καὶ
 πρὸς μὲν τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις μέγαν εἶναι·
 πρὸς δὲ τοὺς μέσους μέτριον· τῶν μὲν γὰρ ὑπερέ-
 χειν χαλεπὸν καὶ σεμνόν, τῶν δὲ ῥάδιον· καὶ ἐν
 ἐκείνοις μὲν σεμνύνεσθαι οὐκ ἀγεννές, ἐν δὲ τοῖς
 ταπεινοῖς φορτικόν, ὥσπερ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἰσχυ-
 25 ρίζεσθαι. Καὶ εἰς τὰ ἔντιμα μὴ ἰέναι, ἢ οὐ πρω-
 τεύουσιν ἄλλοι· καὶ ἀργὸν εἶναι καὶ μελλητὴν, ἀλλ'
 ἢ ὅπου τιμὴ μεγάλη ἢ ἔργον· καὶ ὀλίγων μὲν πρα-
 26 κτικόν, μεγάλων δὲ καὶ ὀνομαστών. Ἀναγκαῖον δὲ
 καὶ φανερόμισον εἶναι καὶ φανερόσιλον· τὸ γὰρ
 λανθάνειν, φοβουμένου· καὶ μέλειν τῆς ἀληθείας
 μᾶλλον, ἢ τῆς δόξης, καὶ λέγειν καὶ πράττειν φανε-
 ρῶς· καταφρονητικοῦ γάρ· διὸ παρῥησιαστικός·
 παρῥησιαστικοῦ δὲ· διὸ καταφρονητικὸς καὶ ἀλη-
 θευτικός, πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰρωνείαν· εἰρῶνα δὲ πρὸς
 27 τοὺς πολλούς. Καὶ πρὸς ἄλλον μὴ δύνασθαι ζῆν,
 ἀλλ' ἢ πρὸς φίλον· δουλικόν γάρ· διὸ καὶ πάντες
 28 οἱ κόλακες θητικοί· καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες. Οὐδὲ
 θαυμαστικός· οὐθὲν γὰρ μέγα αὐτῷ ἔστιν· οὐδὲ
 μνησικάκος· οὐ γὰρ μεγαλοψύχου τὸ ἀπομνημονεύ-
 ει, ἄλλως τε καὶ κακά· ἀλλὰ μᾶλλον παρορᾷν.
 29 Οὐδὲ ἀνθρωπολόγος· οὔτε γὰρ περὶ αὐτοῦ ἔρεϊ, οὔτε
 περὶ ἑτέρου· οὔτε γὰρ ἵνα ἐπαινῆται, μέλει αὐτῷ,
 οὔτ' ὅπως οἱ ἄλλοι πρέγωνται, οὐδ' αὖ ἐπαινετικός

ἐστι· διόπερ οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν, εἰ
 μὴ δι' ὕβριν. Καὶ περὶ ἀναγκαίων ἢ μικρῶν ἥμισυ 30
 ὀλοφυρτικός· σπουδάζοντας γὰρ οὕτως
 ἔχειν περὶ ταῦτα. Καὶ οἷος κεκτῆσθαι μᾶλλον τὰ 31
 καλὰ καὶ ἄκαρπα τῶν καρπίμων καὶ ὠφελίμων· αὐ-
 τάρχους γὰρ μᾶλλον. Καὶ κίνησις δὲ βραδεῖα τοῦ 32
 μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνὴ βαρεῖα καὶ λέ-
 ξις στάσιμος· οὐ γὰρ σπενστικός ὁ περὶ ὀλίγα σπου-
 δάζων, οὐδὲ σύντονος ὁ μηθὲν μέγα οἶόμενος· ἢ δ'
 ὀξυφωνία καὶ ἡ ταχυτῆς διὰ τούτων. τοιοῦτος μὲν
 οὖν ὁ μεγαλόψυχος. Ὁ δ' ἑλλείπων μικρόψυχος· ὁ 33
 δ' ὑπερβάλλον χαῦνος· οὐ κακοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν
 εἶναι οὐδ' οὔτοι· οὐ γὰρ κακοποιοὶ εἰσιν, ἡμαρ-
 τημένοι δέ· ὁ μὲν γὰρ μικρόψυχος, ἄξιος ὢν ἀγα-
 θῶν, ἑαυτὸν ἀποστερεῖ ὢν ἄξιός ἐστι· καὶ ἔοικε κα-
 κὸν ἔχειν τι, ἐκ τοῦ μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἀγαθῶν,
 καὶ ἀγνοεῖν δ' ἑαυτόν· ὠρέγετο γὰρ ἂν ὢν ἄξιος ἦν,
 ἀγαθῶν γε ὄντων. οὐ μὴν ἡλίθιοί γε οἱ τοιοῦτοι δο-
 κοῦσιν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ὀκηροί. ἡ τοιαύτη δὲ
 δόξα δοκεῖ καὶ χείρους ποιεῖν· ἕκαστοι γὰρ ἐφίεν-
 ται τῶν κατ' ἀξίαν. ἀφίστανται δὲ καὶ τῶν πρά-
 ξεων τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὡς ἀνάξιοι
 ὄντες· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Οἱ δὲ χαῦ- 34
 νοι ἡλίθιοι καὶ ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες, καὶ ταῦτ' ἐπι-
 φανῶς· ὡς γὰρ ἄξιοι ὄντες, τοῖς ἐντίμοις ἐπιχειροῦ-
 σιν, εἴτα ἐξελέγχονται, καὶ ἐσθῆτι κοσμοῦνται καὶ
 σχήματι καὶ τοῖς τοιούτοις· καὶ βούλονται τὰ εὐ-
 τυχήματα φανερὰ εἶναι αὐτῶν, καὶ λέγουσι περὶ
 αὐτῶν, ὡς διὰ τούτων τιμηθῆσόμενοι. Ἀντιτίθε- 35
 ται δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἡ μικροψυχία μᾶλλον τῆς
 χαυνότητος· καὶ γὰρ γίνεται μᾶλλον καὶ χεῖρόν
 ἐστίν. Ἡ μὲν οὖν μεγαλοψυχία περὶ τιμὴν ἐστι 36
 μεγάλην, ὥσπερ εἴρηται.

1 IV. Ἔοικε δὲ καὶ περὶ ταύτην εἶναι ἀρετή τις, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, ἢ δόξειεν ἂν παραπλησίως ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοψυχίαν, ὥσπερ καὶ ἡ ἐλευθεριότης πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν. ἄμφω γὰρ αὐταὶ τοῦ μὲν μεγάλου ἀφεστᾶσι· περὶ δὲ τὰ μέ-

2 τρια καὶ τὰ μικρὰ διατιθέασιν ἡμᾶς, ὥς δεῖ. Ὡςπερ δὲ ἐν λήψει καὶ δόσει χρημάτων μεσότης ἐστὶ, καὶ ὑπερβολή τε καὶ ἔλλειψις· οὕτω καὶ ἐν τιμῇ ὁρέξει, τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἥττον, καὶ τὸ ὅθεν δεῖ καὶ ὥς

3 δεῖ. Τὸν τε γὰρ φιλότιμον ψέγομεν, ὥς καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ ὅθεν οὐ δεῖ, τῆς τιμῆς ἐφιέμενον· τὸν τε ἀφιλότιμον, ὥς οὐδ' ἐπὶ τοῖς καλοῖς προαιρούμενον

4 τιμᾶσθαι. Ἔστι δ' ὅτε τὸν φιλότιμον ἐπαινοῦμεν, ὥς ἀνδρώδη καὶ φιλόκαλον· τὸν δὲ ἀφιλότιμον, ὥς μέτριον καὶ σώφρονα, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις εἵπομεν· δῆλον δ' ὅτι πλεοναχῶς τοῦ φιλοτιοῦν-
του λεγομένου, οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰεὶ φέρομεν τὸν φιλότιμον· ἀλλ' ἐπαινοῦντες μὲν, ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί· ψέγοντες δὲ, ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ. ἀνω-
νύμου δ' οὐσῆς τῆς μεσότητος, ὥς ἐρήμης, ἔοικεν

5 ἀμφισβητεῖν τὰ ἄκρα. Ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερβολή καὶ ἔλλειψις, καὶ τὸ μέσον. ὁρέγονται δὲ τιμῇ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ ἥττον. ἔστι δὴ καὶ ὥς δεῖ· ἐπαι-
νεῖται γοῦν ἡ ἕξις αὕτη, μεσότης οὕσα περὶ τιμὴν ἀνώνυμος. φαίνεται δὲ πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν, ἀφιλοτιμίαν· πρὸς δὲ τὴν ἀφιλοτιμίαν, φιλοτιμίαν·

6 πρὸς ἀμφοτέρω δὲ, ἀμφοτέρῳ πως. Ἔοικε δὲ τοῦτ' εἶναι καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς· ἀντικεῖσθαι δὲ ἐνταῦθα οἱ ἄκροι φαίνονται, διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι τὸν μέσον.

1 V. Πραότης δ' ἐστὶ μὲν μεσότης περὶ ὀργάς· ἀνω-
νύμου δ' ὕντος τοῦ μέσου, σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ἐπὶ τὸν μέσον τὴν πραότητα φέρομεν, πρὸς τὴν ἔλ-
λειψιν

λειψιν ἀποκλίνουσιν, ἀνώνυμον οὖσαν. Ἡ δ' ὑπερ-2
 βολὴ ὀργιλότης τις λέγεται ἂν· τὸ μὲν γὰρ πάθος
 ἐστὶν ὀργή, τὰ δ' ἐμποιοῦντα, πολλὰ καὶ διαφέ-
 ροντα. Ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ οἷς δεῖ ὀργιζόμε-3
 νος, ἔτι δὲ καὶ ὥς δεῖ, καὶ ὅτε, καὶ ὅσον χρόνον,
 ἐπαινεῖται· πρῶτος δὴ οὗτος ἂν εἴη, εἵπερ ἡ πρῶ-
 τής ἐπαινεῖται· βούλεται γὰρ ὁ πρῶτος ἀτάραχος
 εἶναι, καὶ μὴ ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ πάθους· ἀλλ' ὥς ἂν
 ὁ λόγος τάξῃ, οὕτω, καὶ ἐπὶ τούτοις, καὶ ἐπὶ το-
 σοῦτον χρόνον χαλεπαίνειν. Ἀμαρτάνειν δὲ δο-4
 κεῖ μᾶλλον ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν· οὐ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ
 πρῶτος, ἀλλὰ μᾶλλον συγγνωμονικὸς. Ἡ δ' ἔλλει-5
 ψις, εἴτ' ἀοργησία τις ἐστίν, εἴθ' ὅ,τι δὴ ποτε, ψέ-
 γεται· οἱ γὰρ μὴ ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ, ἡλίθιοι
 δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οἱ μὴ ὥς δεῖ, μηδ' ὅτε, μηδὲ οἷς
 δεῖ. Δοκεῖ γὰρ οὐκ αἰσθάνεσθαι, οὐδὲ λυπεῖσθαι· 6
 μὴ ὀργιζόμενός τε οὐκ εἶναι ἀμυντικός· τὸ δὲ προ-
 πηλακιζόμενον ἀνέχεσθαι, καὶ τοὺς οὐκείους περιο-
 ρᾶν, ἀνδραποδῶδες. Ἡ δ' ὑπερβολὴ κατὰ πάντα 7
 μὲν γίνεται· καὶ γὰρ οἷς οὐ δεῖ, καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ,
 καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ θᾶττον, καὶ πλείω χρόνον.
 οὐ μὴν ἅπαντά γε τῷ αὐτῷ ὑπάρχει· οὐ γὰρ ἂν δύ-
 ναιτο εἶναι· τὸ γὰρ κακὸν καὶ αὐτὸ ἀπόλλυσι· καὶ
 ὁλόκληρον ἢ, ἀφόρητον γίνεται. Οἱ μὲν οὖν ὀργί-8
 λοι ταχέως μὲν ὀργίζονται, καὶ οἷς οὐ δεῖ, καὶ ἐφ'
 οἷς οὐ δεῖ, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ· παύονται δὲ ταχέως,
 ὃ καὶ βέλτιστον ἔχουσι· συμβαίνει δὲ αὐτοῖς τοῦτο,
 ὅτι οὐ κατέχουσι τὴν ὀργήν, ἀλλὰ ἀνταποδιδό-
 σιν, ἢ φανεροί εἰσι διὰ τὴν ὀξύτητα· εἴτα ἀποπαύ-
 ονται. Ὑπερβολῇ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρόχολοι ὀξεῖς καὶ 9
 πρὸς πᾶν ὀργίλοι, καὶ ἐπὶ παντί· ὅθεν καὶ τοῦνομα
 Οἱ δὲ πικροὶ, δυσδιάλυτοι, καὶ πολὺν χρόνον ὀργί-10
 ζονται· κατέχουσι γὰρ τὸν θυμόν· παῦλα δὲ γίνε-

- ται, ὅταν ἀνταποδιδῶ· ἡ γὰρ τιμωρία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴν ἀντὶ τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. τοῦτον δὲ μὴ γινόμενον, τὸ βάρος ἔχουσι· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐπιφανὲς εἶναι, οὐδὲ συμπεῖθει αὐτοὺς οὐδεῖς. ἐν αὐτῷ δὲ πέψαι τὴν ὀργήν, χρόνον δεῖ· εἰσὶ δὲ οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς ὀκληρότατοι, καὶ τοῖς μάλιστα
- 11 φίλοις. Χαλεποὺς δὲ λέγομεν τοὺς ἐφ' οἷς τε μὴ δεῖ χαλεπαίνοντας, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ πλείω χρόνον, καὶ μὴ διαλαττομένους ἄνευ τιμωρίας ἢ κολά-
- 12 σεως. Τῇ πράξει δὲ μᾶλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθεμεν· καὶ γὰρ μᾶλλον γίνεται· ἀνθρωπικώτερον γὰρ τὸ μᾶλλον τιμωρεῖσθαι· καὶ πρὸς τὸ συμβιοῦν οἱ χαλεποὶ, χεῖρους. Ὁ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρό-
- 13 τερον εἴρηται, καὶ ἐκ τῶν λεγομένων δῆλον· οὐ γὰρ ῥάδιον διορίσαι τὸ πῶς, καὶ τίσι, καὶ ἐπὶ ποίοις, καὶ πόσον χρόνον ὀργιστέον, καὶ μέχρι τίνος ὀρθῶς ποιεῖ τις ἢ ἁμαρτάνει· ὁ μὲν γὰρ μικρὸν παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, οὐτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον, οὐτ' ἐπὶ τὸ ἥττον ἐνίστε γὰρ τοὺς ἐλλείποντας ἐπαινοῦμεν, καὶ πράους φραμέν· καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀνδρώδεις, ὥς δυναμέ-
- 14 νους ἄρχειν. Ὁ δὲ πόσον καὶ πῶς παρεκβαίνων ψεκτὸς, οὐ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀποδοῦναι· ἐν γὰρ τοῖς καθ' ἕκαστα καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. ἀλλὰ τὸ γε τοιοῦτον δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση ἕξις ἐπαινετὴ, καθ' ἣν οἷς δεῖ ὀργιζόμεθα, καὶ ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ ὥς δεῖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· αἱ δὲ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ψεκταί· καὶ ἐπὶ μικρὸν μὲν γινόμεναι, ἡρέμα· ἐπὶ πλείον δὲ, μᾶλλον· ἐπὶ πολὺ δὲ, σφόδρα.
- 15 δῆλον οὖν ὅτι τῆς μέσης ἕξεως ἀντεκτεόν. Αἱ μὲν οὖν περὶ τὴν ὀργὴν ἕξεις εἰρήσθωσαν.
- 1 VI. Ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις καὶ τῷ συζῆν, καὶ λόγων καὶ πραγμάτων κοινωνεῖν, οἱ μὲν ἄρεσκοι δοκοῦσιν εἶναι οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ οὐ-

θέν ἀντιτείνοντες, ἀλλὰ δὴ οἰόμενοι δεῖν ἄλυποι
 τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. Οἱ δ' ἐξ ἐναντίας τού- 2
 τοις πρὸς πάντα ἀντιτυποῦντες, καὶ τοῦ λυπεῖν
 οὐδ' ὅτιοῦν φροντίζοντες, δύσκολοι καὶ δυσέριδες
 καλοῦνται. Ὅτι μὲν οὖν αἱ εἰρημέναι ἔξεις ψε- 3
 κταί εἰσιν, οὐκ ἄδηλον· καὶ ὅτι ἡ μέση τούτων ἐπαι-
 νετή, καθ' ἣν ἀποδέξεται, ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ· ὁμοίως
 δὲ καὶ δυσχερανεῖ. Ὄνομα δὲ οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ 4
 τι· ἔοικε δὲ μάλιστα φιλία· τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ὁ
 κατὰ τὴν μέσην ἔξιν, οἷον βουλόμεθα λέγειν τὸν
 ἐπιεικῆ φίλον, τὸ στέργειν προσλαβόντα. Διαφέ- 5
 ρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι ἄνευ πάθους ἐστὶ καὶ τοῦ
 στέργειν οἷς ὁμιλεῖ· οὔτε γὰρ τῷ φλεῖν ἢ ἐχθραίνειν
 ἀποδέχεται ἕκαστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τῷ τοιοῦτος εἶναι·
 ὁμοίως γὰρ πρὸς ἀγνώτας καὶ γνωρίμους καὶ συνή-
 θεις καὶ ἀσυνήθεις αὐτὸ ποιήσει, πλὴν καὶ ἐν ἐκά-
 στοις ὡς ἀρμόζει· οὐ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνήθων
 καὶ ὁθνείων φροντίζειν, οὐδ' αὖ λυπεῖν. Καθόλου 6
 μὲν οὖν εἴρηται, ὅτι ὡς δεῖ ὁμιλήσει· ἀναφέρων δὲ
 πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον, στοχάζεται τοῦ
 μὴ λυπεῖν ἢ συνηδύνειν. Ἔοικε μὲν γὰρ περὶ ἡδο- 7
 νῆς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἐν ταῖς ὁμιλίαις γινομένας·
 τούτων δ' ὅσας μὲν αὐτῷ ἐστὶ μὴ καλὸν ἢ βλαβε-
 ρὸν συνηδύνειν, δυσχερανεῖ καὶ προαιρησεται λυ-
 πεῖν. καὶ τῷ ποιοῦντι δὲ ἀσχημοσύνην φέρη, καὶ
 ταύτην μὴ μικράν, ἢ βλάβην, ἢ δ' ἐναντίωσις μι-
 κράν λύπην, οὐκ ἀποδέξεται, ἀλλὰ δυσχερανεῖ. Δια- 8
 φερόντως δ' ὁμιλήσει τοῖς ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυ-
 χοῦσι, καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον γνωρίμοις· ὁμοίως δὲ
 καὶ κατὰ τὰς ἄλλὰς διαφορὰς, ἐκάστοις ἀπονέμων
 τὸ πρέπον. καὶ καθ' αὐτὸ μὲν αἰρούμενος τὸ συνη-
 δύνειν, λυπεῖν δὲ εὐλαβούμενος, τοῖς δὲ ἀποβαίνου-
 σιν, ἐὰν ἢ μείζω, συνεπόμενος, (λέγω δὲ τῷ καλῷ

καὶ τῷ συμφέροντι), καὶ ἡδονῆς δὲ ἕνεκα τῆς εἰσαυ-
 9 θις μεγάλης μικρὰ λυπήσει. Ὁ μὲν οὖν μέσος
 τοιοῦτός ἐστιν· οὐκ ὠνόμασται δέ. τοῦ δὲ συνηδύ-
 ροντος ὁ μὲν τοῦ ἡδῦς εἶναι στοχαζόμενος, μὴ διὰ
 τι ἄλλο, ἄρεσκος· ὁ δ' ὅπως ὠφέλειά τις αὐτῷ γίγ-
 νηται εἰς χρήματα, καὶ ὅσα διὰ χρημάτων, κόλαξ.
 ὁ δὲ πᾶσι δυσχεραίνων, εἴρηται ὅτι δύσκολος καὶ
 δύσερις· ἀντικεισθαι δὲ φαίνεται τὰ ἄκρα ἑαυτοῖς,
 διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον.

- 1 VII. Περὶ τὰ αὐτὰ δὲ σχεδὸν ἐστὶ καὶ ἡ τῆς ἀλα-
 ζονείας μεσότης· ἀνώνυμος δὲ καὶ αὕτη· οὐ χεῖρον δὲ
 καὶ τὰς τοιαύτας ἐπελθεῖν· μᾶλλον τε γὰρ ἂν εἰδεί-
 ημεν τὰ περὶ τὸ ἥθος, καθ' ἕκαστον διελθόντες·
 καὶ μεσότητος εἶναι τὰς ἀρετὰς πιστεύοιμεν ἂν,
 ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχον συνιδόντες. ἐν δὲ τῷ συζῆν,
 οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμιλοῦντες εἴρηται·
 περὶ δὲ τῶν ἀληθευόντων τε καὶ ψευδομένων εἴπω-
 2 μεν, ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῷ προσποιή-
 3 ματι. Δοκεῖ δὴ ὁ μὲν ἀλαζών προσποιητικός τῶν
 ἐνδόξων εἶναι, καὶ μὴ ὑπαρχόντων, καὶ μειζόνων
 4 ἢ ὑπάρχει. Ὁ δὲ εἴρων ἀνάπαλιν, ἀρνεῖσθαι τὰ
 ὑπάρχοντα, ἢ ἐλάττω ποιεῖν. Ὁ δὲ μέσος αὐθέκα-
 5 στός τις ὢν, ἀληθευτικός καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ,
 τὰ ὑπάρχοντα ὁμολογῶν εἶναι περὶ αὐτὸν, καὶ οὔτε
 6 μείζω οὔτε ἐλάττω. Ἔστι δὲ τούτων ἕκαστα καὶ
 ἕνεκά τινος ποιεῖν καὶ μηθενός· ἕκαστος δὲ οἶός
 ἐστι, τοιαῦτα λέγει καὶ πράττει, καὶ οὕτω ζῇ, ἔαν
 7 μὴ τινος ἕνεκα πράττη. Καθ' αὐτὸ δὲ τὸ μὲν ψευ-
 δος φαῦλον καὶ ψεκτόν· τὸ δὲ ἀληθές καλὸν καὶ
 ἐπαινετόν· οὕτω δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθευτικός, μέσος
 ὢν, ἐπαινετός· οἱ δὲ ψευδόμενοι, ἀμφοτέροι μὲν ψε-
 κτοί, μᾶλλον δ' ὁ ἀλαζών· περὶ ἑκατέρου δ' εἴπωμεν,
 7 πρότερον δὲ περὶ τοῦ ἀληθευτικοῦ. Οὐ γὰρ περὶ

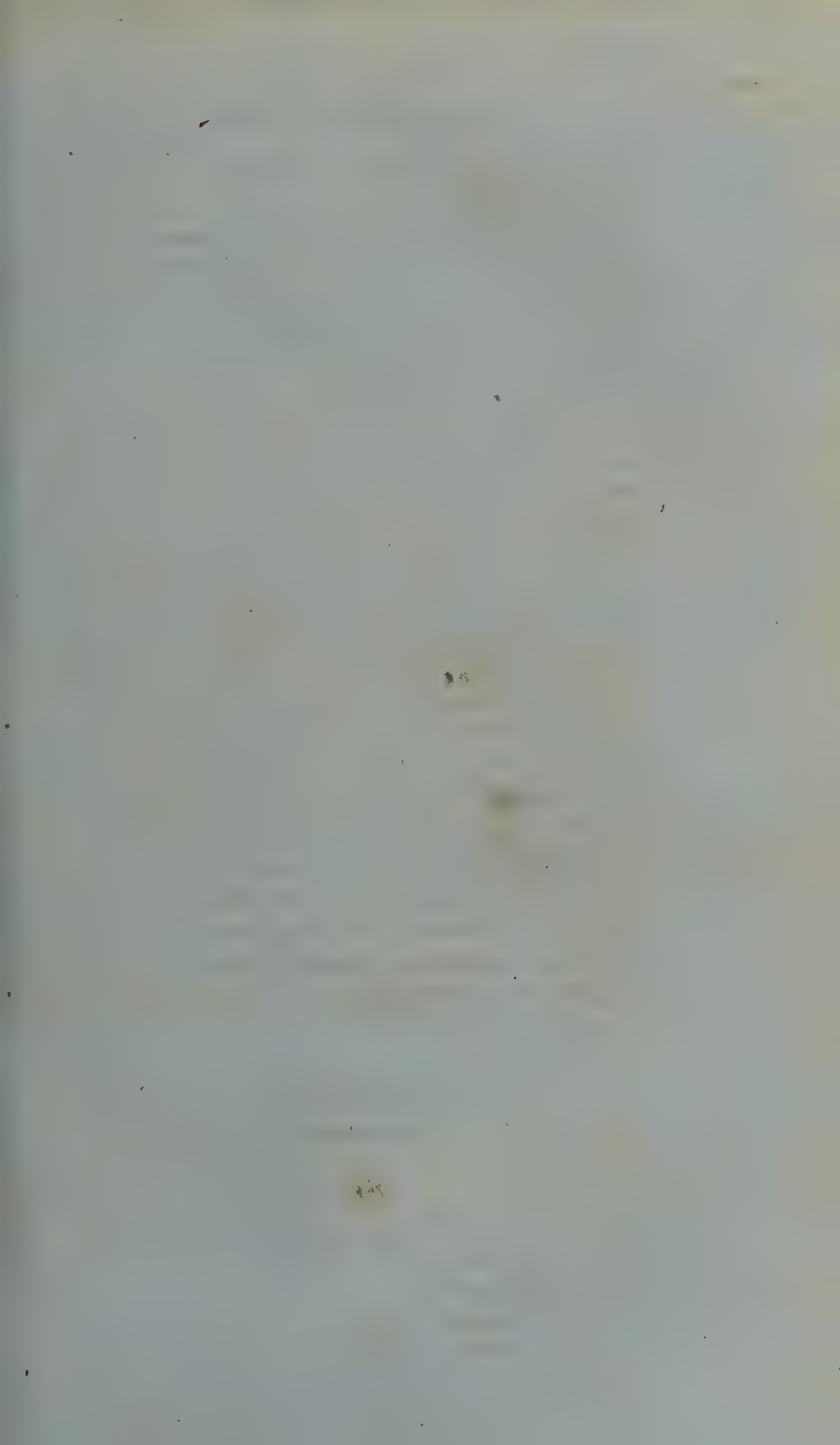
τοῦ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύοντος λέγομεν, οὐδ'
 ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει· (ἄλλης γὰρ
 ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς)· ἀλλ' ὅς ἂν, μηθενὸς τοιούτου
 διαφέροντος, καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν βίῳ ἀληθεύῃ, τῷ
 τὴν ἕξιν τοιούτος εἶναι. Λόξετε δ' ἂν ὁ τοιούτος 8
 ἐπικλήσῃ· ὁ γὰρ φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ δια-
 φέρει ἀληθεύων, ἀληθεύσει καὶ ἐν οἷς διαφέρει ἐτι
 μᾶλλον· ὡς γὰρ αἰσχρὸν τὸ ψεῦδος εὐλαβήσεται,
 ὅγε καὶ καθ' αὐτὸ ἡυλαβεῖτο· ὁ δὲ τοιούτος ἐπαι-
 νητός. Ἐπὶ τὸ ἔλαττον δὲ μᾶλλον τοῦ ἀληθοῦς 9
 ἀποκλίνει· ἐμμελέστερον γὰρ φαίνεται, διὰ τὸ ἐπα-
 χθεῖς τὰς ὑπερβολὰς εἶναι. Ὁ δὲ μείζω τῶν ὑπαρ- 10
 χόντων προσποιούμενος μηθενὸς ἔνεκα, φανύλῳ μὲν
 ἔοικεν· οὐ γὰρ ἂν ἔχαιρε τῷ ψεύδει· μάταιος δὲ
 φαίνεται μᾶλλον ἢ κακός· Εἰ δ' ἔνεκά τινος, ὁ 11
 μὲν δόξης ἢ τιμῆς, οὐ λίαν ψεκτός, ὡς ὁ ἀλαζών·
 ὁ δὲ ἀργυρίου, ἢ ὅσα εἰς ἀργύριον, ἀσχημονέστερος.
 Οὐκ ἐν τῇ δυνάμει δ' ἔστιν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ 12
 προαιρέσει· κατὰ τὴν ἕξιν γὰρ καὶ τῷ τοιόσδε εἶναι
 ἀλαζών ἔστιν, ὥσπερ καὶ ψεύστης· ὁ μὲν τῷ ψεύδει
 αὐτῷ χαίρων, ὁ δὲ δόξης ὀρεγόμενος ἢ κέρδους. Οἱ 13
 μὲν οὖν δόξης χάριν ἀλαζονεύοντες, τὰ τοιαῦτα
 προσποιοῦνται, ἐφ' οἷς ἔπαινος ἢ εὐδαιμονισμός· οἱ
 δὲ κέρδους, ὧν καὶ ἀπόλαυσις ἔστι τοῖς πέλας· καὶ
 αἱ διαλαθεῖν ἔστι μὴ ὄντα, οἷον ἰατρὸν ἢ μάντιν
 σοφόν· διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι προσποιοῦνται τὰ
 τοιαῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται· ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς
 τὰ εἰρημένα. Οἱ δ' εἴρωνες ἐπὶ τὸ ἔλαττον λέγον- 14
 τες, χαριέστεροι μὲν τὰ ἥθη φαίνονται· οὐ γὰρ
 κέρδους ἔνεκα δοκοῦσι λέγειν, ἀλλὰ φεύγοντες τὸ
 ὀγκηρόν· μάλιστα δὲ καὶ οὗτοι τὰ ἔνδοξα ἀπαρνοῦν-
 ται· οἷον καὶ Σωκράτης ἐποίει. Οἱ δὲ καὶ τὰ μικρὰ 15
 καὶ τὰ φανερά προσποιούμενοι βανκοπανοῦργοι λέ-

- γονται, καὶ εὐκαταφρόνητοί εἰσι, καὶ ἐνίοτε ἀλα-
 ζονεία φαίνεται, οἷον ἢ τῶν Λακώνων ἐσθής· καὶ
 γὰρ ἢ ὑπερβολὴ καὶ ἢ λίαν ἔλλειψις ἀλαζονικόν.
- 16 Οἱ δὲ μετρίως χρώμενοι τῇ εἰρωνείᾳ, καὶ περὶ τὰ μὴ
 λίαν ἐμποδῶν καὶ φανερὰ εἰρωνευόμενοι, χαρίεντες
- 17 φαίνονται. Ἀντικεῖσθαι δ' ὁ ἀλαζὼν φαίνεται τῷ
 ἀληθευτικῷ· χείρων γάρ.
- 1 VIII. Οὕσης δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἐν
 ταύτῃ διαγωγῇ μετὰ παιδιᾶς, δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα
 εἶναι ὁμιλία τις ἐμμελῆς, καὶ οἷα δεῖ λέγειν, καὶ
 ὥς· ὁμοίως δὲ καὶ ἀκούειν· διοίσει δὲ καὶ τῷ ἐν
- 2 τοιούτοις λέγειν ἢ τοιούτων ἀκούειν. Διήλον δ'
 ὥς καὶ περὶ ταῦτά ἐστιν ὑπερβολὴ τε καὶ ἔλλειψις
- 3 τοῦ μέσου. Οἱ μὲν οὖν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες,
 βωμολόχοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ φορτικῶι, γλιχόμενοι
 πάντως τοῦ γελοίου, καὶ μᾶλλον στοχαζόμενοι τοῦ
 γέλωτα ποιῆσαι, ἢ τοῦ λέγειν εὐσχήμονα, καὶ μὴ
 λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον. οἱ δὲ μῆτ' αὐτοὶ ἂν εἰπόν-
 τες μὴθὲν γελοῖον, τοῖς τε λέγουσι δυσχεραίνοντες,
 ἄγριοι καὶ σκληροὶ δοκοῦσιν εἶναι. οἱ δὲ ἐμμελῶς
 παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὐ-
 τροποὶ· τοῦ γὰρ ἥθους αἱ τοιαῦται δοκοῦσι κινή-
 σεις εἶναι· ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κρί-
 4 νεται, οὕτω καὶ τὰ ἥθη. Ἐπιπολάζοντος δὲ τοῦ
 γελοίου, καὶ τῶν πλείστων χαιρόντων τῇ παιδιᾷ,
 καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ οἱ βωμολόχοι
 εὐτράπελοι προσαγορεύονται, ὥς χαρίεντες· ὅτι δὲ
 διαφέρουσι, καὶ οὐ μικρὸν, ἐκ τῶν εἰρημένων δη-
 5 λον. Τῇ μέσῃ δ' ἔξει οἰκεῖον καὶ ἡ ἐπιδεξιότης ἐστί·
 τοῦ δ' ἐπιδεξίου ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν,
 οἷα τῷ ἐπιεικεῖ καὶ ἐλευθέρῳ ἄρμόττει· ἐστὶ γὰρ
 τινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ λέγειν ἐν παιδιᾷς μέρει,
 καὶ ἀκούειν· καὶ ἢ τοῦ ἐλευθέρου παιδιὰ διαφέρει

τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ αὐτοῦ τοῦ πεπαιδευμένου
καὶ ἀπαιδευτοῦ. Ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐκ τῶν κωμω- 6
διῶν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν. τοῖς μὲν γὰρ ἦν
γελοῖον ἢ αἰσχρολογία. τοῖς δὲ μᾶλλον ἢ ὑπό-
νοια. διαφέρει δ' οὐ μικρὸν ταῦτα πρὸς εὐσχημο-
σύνην. Πότερον οὖν τὸν εὖ σκώπτοντα ὀριστεῖον τῷ 7
λέγειν ἢ πρέπει ἐλευθέρῳ, ἢ τῷ μὴ λυπεῖν τὸν ἀκού-
οντα, ἢ καὶ τέρειν; ἢ καὶ τόγε τοιοῦτον ἀόριστον;
ἄλλο γὰρ ἄλλῳ μισητὸν τε καὶ ἡδύ. Τοιαῦτα δὲ 8
καὶ ἀκούσεται. ἢ γὰρ ὑπομένει ἀκούων, ταῦτα καὶ
ποιεῖν δοκεῖ. Οὐ δὴ πᾶν ποιήσει. τὸ γὰρ σκῶμμα 9
λοιδορήμα τι ἐστίν. οἱ δὲ νομοθέται ἔνια λοιδοροῦν
κωλύουσιν. ἔδει δ' ἴσως καὶ σκῶπτειν. Ὁ δὲ χα- 10
ρίεις καὶ ἐλεύθερος οὕτως ἔξει, οἷον νόμος ὢν ἑαυτῷ.
τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπιδέξιος, εἴτ'
εὐτράπελος λέγεται. ὁ δὲ βωμολόχος ἥττων ἐστὶ
τοῦ γελοίου, καὶ οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε τῶν ἄλλων ἀπε-
χόμενος, εἰ γέλωτα ποιήσει. καὶ τοιαῦτα λέγων,
ὢν οὐθὲν ἂν ὁ χαρίεις ἐκποι, ἔνια δὲ οὐδ' ἂν ἀκού-
σαι. ὁ δ' ἄγχιος εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίας ἀχρεῖος.
οὐδὲν γὰρ συμβαλλόμενος, πᾶσι δυσχεραίνει. Δο- 11
κεῖ δὲ ἡ ἀνάπαισις καὶ ἡ παιδιὰ ἐν τῷ βίῳ εἶναι
ἀναγκαῖον. Τρεῖς οὖν αἱ εἰρημέναι ἐν τῷ βίῳ με- 12
σότητες. εἰσὶ δὲ πᾶσαι περὶ λόγων τινῶν καὶ πρά-
ξεων κοινωνίαν. διαφέρουσι δ', ὅτι ἡ μὲν περὶ ἀλή-
θειάν ἐστιν, αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ. τῶν δὲ περὶ τὴν ἡδο-
νὴν ἡ μὲν ἐν ταῖς παιδιαῖς, ἡ δ' ἐν ταῖς κατὰ τὸν
ἄλλον βίον ὁμιλίαις.

IX. Περὶ δὲ αἰδοῦς ὥς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει 1
λέγειν. πάθει γὰρ μᾶλλον ἔοικεν, ἢ ἔξει. ὀρίζεται
γούν φόβος τις ἀδοξίας. Ἀποτελεῖται δὲ τῷ περὶ 2
τὰ δεινὰ φόβῳ παραπλήσιον. ἐκυθραίνονται γὰρ
οἱ αἰσχυρόμενοι. οἱ δὲ τὸν θάνατον φοβούμενοι

ὠχρῶσι· σωματικὰ δὴ φαίνεται πως εἶναι ἀμφο-
 3 τερα· ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἔξωτος εἶναι. Οὐ
 πάση δ' ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἀρμόζει, ἀλλὰ τῇ νέᾳ·
 οἴομεθα γὰρ δεῖν τοὺς τηλικούτους αἰδήμονας εἶναι,
 διὰ τὸ πάθει ζῶντας πολλὰ ἀμαρτάνειν, ὑπὸ τῆς
 αἰδοῦς δὲ κωλύεσθαι, καὶ ἐπαινοῦμεν τῶν μὲν νέων
 τοὺς αἰδήμονας· πρεσβύτερον δ' οὐδεὶς ἂν ἐπαιné-
 4 σαιεν, ὅτι αἰσχυντηλός· οὐθὲν γὰρ οἴομεθα δεῖν
 αὐτὸν πράττειν, ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχύνη. Οὐδὲ γὰρ
 ἐπεικοὺς ἐστὶν ἡ αἰσχύνη, εἴπερ γίγνεται ἐπὶ τοῖς
 5 φαύλοις· οὐδὲ γὰρ πρακτέον τὰ τοιαῦτα. Εἰ δ'
 ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν αἰσχροῦ, τὰ δὲ κατὰ δό-
 ξαν, οὐθὲν διαφέρει· οὐδέτερον γὰρ πρακτέον, ὥστ'
 6 οὐκ αἰσχυντέον. Φαύλου δὲ καὶ τὸ εἶναι τοιοῦ-
 τον, οἷον πράττειν τι τῶν αἰσχροῶν· τὸ δ' οὕτως
 ἔχειν, ὥστ' εἰ πράξειέ τι τῶν τοιούτων, αἰσχύνε-
 σθαι καὶ διὰ τοῦτ' οἶεσθαι ἐπεικῇ εἶναι, ἄτοπον·
 ἐπὶ τοῖς ἐκονσίοις γὰρ ἡ αἰδώς· ἐκὼν δὲ ὁ ἐπεικῆς
 7 οὐδέποτε πράξει τὰ φαῦλα. Εἴη δ' ἂν ἡ αἰδώς ἐξ
 ὑποθέσεως ἐπεικῆς· εἰ γὰρ πράξει, αἰσχύνοιτ' ἄν·
 οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο περὶ τὰς ἀρετάς· εἰ δὲ ἡ ἀναι-
 σχυντία φαῦλον, καὶ τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχροῦ
 πράττειν, οὐθὲν μᾶλλον τὸ τοιαῦτα πράττοντα
 8 αἰσχύνεσθαι ἐπεικῆς. Οὐκ ἔστι δὲ οὐδ' ἡ ἐγκρά-
 τεια ἀρετὴ, ἀλλὰ τις μικτή· δειχθήσεται δὲ περὶ
 αὐτῆς ἐν τοῖς ὑστερον· νῦν δὲ περὶ δικαιοσύνης
 εἴπωμεν.

The importance of δεικνύον and ποιεῖν in the system is evident
they are political virtues. Justice is a link betw. the moral and
~~political virtues~~ intellectual virtues. In it the demand of
πάθος disappears; the mean becomes external, lies in the
action and not in the habit. Here, as before, he takes the uni-
versal opinion as the true one. On this one point, Justice, the
Sophists had especially fastened. They considered Justice as
τὸ τῶν κερειτῶν συμφέρον - a weapon by w^h the κερειτῶν
had further advantage; and ἀλλοτρίου ἄγαθον, a good
thing for the stranger party; οἰκία βλάβη an evil for the
nearer. See Thrasymachus in Rep. i. 343. The Sophists
probably call Justice δυνάμεις.

The view in Met. VIII. 2. is - δυνάμεις ἰσχυρὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ
ἢ ἑαυτῷ. It is indifferent, may be used for good or ill, or in technical
phrase, the strict proper δυνάμεις may be of either contrary indiffer-
ently; but ἐπαιότης must be essentially of one contrary, & one only;
accidentally it may be of the other also: or, as he expresses it, ἐπαι-
οὐκαί are of one contrary καὶ αὐτὰς, ἢ ἄλλῃ μὴ καὶ αὐτὰς.
Habit, the moral habit is the opposite to δυνάμεις properly so called,
for it is only of one contrary, good or bad as it may happen, & in a
sense, not even accidentally, of the other. It is not δυνάμεις that Justice
Chetone is the only two δυνάμεις proper. Thus, then, Habit is es-
sentially good, or exclusively evil. Knowledge is primarily good; & second-
arily is evil ἐξ ἑστέως πρὸς τὸν πρακτικόν τῶν δικαιοῦν ἐστί, καὶ ἀπ' ἑστέως
πρὸς τὸν πρακτικόν καὶ βούλονται τὰ δίκαια.
or accidentally
evil or vice versa. Capacity is indifferent, may be used for good or evil,
the possessor will. For ἐπαιότης μὴ ἐπ' ἑστέως. Topic VII. 11. Mendelberg's Logic p. 43.

We argue from the just to the subject-matter; thence to the habit.
We put the πρᾶξις against the νόμος, & the ἀνέρος. We include
the πλεονεκτης against the κοῖος. What is the subject of the law is the sub-
ject of Justice: the subject of Law is all the commerce of men. Now, this
same authority of Law comes from two causes - I. The Heathen had no
moral code purporting to be a divine Revelation. II. The idea of God
left no room for individual liberty. Demost. expressed the first of these
facts, saying that Law was θεοποιοῦσα, i.e. that it was ordained: the
Pythia bade Demophron worship ΑΠΟΛΛΟΝΙΩ ΠΟΛΕΩΣ. and the Law
is expressed in Demosthenes' saying - δεῖ τοῦτο σφί εἶπεσθαι νόμο
See in chapter XV.

The cases of knowledge and capacity are quite differ-
ent from those of habit. Knowledge and capacity in our subject will
be in a totally opposite manner. i.e. he who knows one thing opposite to
another, i.e. so facts, knows also the opposite (e.g. in the false habit).
But one habit will never produce its opposite: he who
has a good habit, so far as he has it, is incapable of having
the bad habit - is opposed to it. A good tree cannot bring
forth evil fruit, & vice versa. But a contrary habit is of the
kind by turning its contrary, altho' the popular notion
that if a man can form a good habit, ipso facto, he can
form a bad one, is quite false; by turning ἀδικία, i.e.
one may turn δίκαιοσύνην. Pericles, it is said, turned the

LIBER V.

I. Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον, 1
 περὶ ποίας τε τυγχάνουσιν οὔσαι πράξεις, καὶ ποία
 μεσότης ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη· καὶ τὸ δίκαιον, τίνων
 μέσον. Ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ἔστω κατὰ τὴν αὐτὴν 2
 μέθοδον τοῖς προειρημένοις. Ὅρωμεν δὴ πάντας 3
 τὴν τοιαύτην ἔξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην,
 ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ, καὶ ἀφ' ἧς δι-
 καιοπραγοῦσι καὶ βούλονται τὰ δίκαια· τὸν αὐ-
 τὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικοῦσι,
 καὶ βούλονται τὰ ἀδίκαια. διὸ καὶ ἡμῖν πρῶτον ὥς
 ἐν τύπῳ ὑποκείσθω ταῦτα. Οὐδὲ γὰρ τὸν αὐτὸν 4
 ἔχει τρόπον ἐπὶ τε τῶν ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων,
 καὶ ἐπὶ τῶν ἔξεων· δυνάμεις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη
 δοκεῖ τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ εἶναι· ἔξεις δ' ἡ ἐναντία
 τῶν ἐναντίων οὐ· οἷον ἀπὸ τῆς ὑγείας οὐ πράττε-
 ται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ τὰ ὑγιεινὰ μόνον· λέγομεν
 γὰρ ὑγιεινῶς βαδίζειν, ὅταν βαδίῃ ὥς ἂν ὁ ὑγιαί-
 νων. Πολλάκις μὲν οὖν γνωρίζεται ἡ ἐναντία ἔξις 5
 ἀπὸ τῆς ἐναντίας, πολλάκις δὲ αἱ ἔξεις ἀπὸ τῶν
 ὑποκειμένων· εἴαν τε γὰρ ἡ εὐεξία ἢ φανερά, καὶ ἡ
 καχεξία φανερά γίνεται, καὶ ἐκ τῶν εὐεκτικῶν ἡ
 εὐεξία, καὶ ἐκ ταύτης τὰ εὐεκτικά· εἰ γὰρ ἐστὶν ἡ
 εὐεξία πικνότης σαρκὸς, ἀνάγκη καὶ τὴν καχεξίαν
 εἶναι μανότητα σαρκὸς· καὶ τὸ εὐεκτικὸν τὸ ποιη-

- 6 τικὸν πυκνότητος ἐν σαρκί. Ἀκολουθεῖ δ' ὡς ἐπι-
τοπολὺ, ἐὰν θάτερα πλεοναχῶς λέγηται, καὶ θάτερα
πλεοναχῶς λέγεσθαι. οἷον, εἰ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ
7 ἄδικον. Ἔοικε δὲ πλεοναχῶς λέγεσθαι ἢ δικαιο-
σύνη καὶ ἢ ἀδικία, ἀλλὰ διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι τὴν
ὁμωνυμίαν αὐτῶν, λανθάνει. καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ
τῶν πόρῳ δῆλη μᾶλλον. ἢ γὰρ διαφορὰ πολλὴ ἢ
κατὰ τὴν ἰδέαν, οἷον ὅτι καλεῖται κτεῖς ὁμωνύμως
ἢ τε ὑπὸ τὸν ἀνχένα τῶν ζώων, καὶ ἢ τὰς θύρας
8 κλείουσιν. Εἰλήφθω δὴ, ὁ ἄδικος ποσαχῶς λέγε-
ται. δοκεῖ δὲ ὅ,τε παρὰ νόμον ἄδικος εἶναι, καὶ ὁ
πλεονέκτης, καὶ ὁ ἄνισος. ὥστε δῆλον, ὅτι καὶ ὁ
δίκαιος ἔσται ὅ,τε νόμιμος, καὶ ὁ ἴσος. τὸ μὲν δί-
καιον ἔρα τὸ νόμιμον, καὶ τὸ ἴσον. τὸ δ' ἄδικον
9 τὸ παρὰ νόμον, καὶ τὸ ἄνισον. Ἐπεὶ δὲ καὶ πλε-
νέκτης ὁ ἄδικος, περὶ τὰ ἀγαθὰ ἔσται, οὐ πάντα,
ἀλλὰ περὶ ὅσα εὐτυχία καὶ ἀτυχία, ἃ ἐστὶ μὲν
ἀπλῶς αἰεὶ ἀγαθὰ. τινὲ δὲ οὐκ αἰεὶ. οἱ δ' ἀνθρώποι
ταῦτα εὐχονται καὶ διώκουσι. δεῖ δ' οὐ. ἀλλ' εὐ-
χισθαι μὲν τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ, καὶ αὐτοῖς ἀγαθὰ
10 εἶναι. αἰρεῖσθαι δὲ τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ. Ὁ δ' ἄδικος
οὐκ αἰεὶ τὸ πλεον αἰρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔλαττον,
ἐπὶ τῶν ἀπλῶς κακῶν. ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ μείον
κακὸν ἀγαθόν πως εἶναι, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστὶν ἢ
11 πλεονεξία, διὰ τοῦτο δοκεῖ πλεονέκτης εἶναι. Ἔστι
δὲ ἄνισος, (τοῦτο γὰρ περιέχει καὶ κοινόν), καὶ πα-
ρά νόμον. τοῦτο γὰρ, (ἢ παρανομία, ἢτοι ἢ ἀνισότης),
περιέχει πᾶσαν ἀδικίαν καὶ κοινόν ἐστι πάσης ἀδι-
12 κίας. Ἐπεὶ δ' ὁ παρὰ νόμον ἄδικος ἦν, ὁ δὲ νόμι-
μος δίκαιος, δῆλον ὅτι πάντα τὰ νόμιμά ἐστὶ πως
δίκαια. τὰ τε γὰρ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς
νόμιμά ἐστι. καὶ ἕκαστον τούτων δίκαιον εἶναι φα-
13 μέν. Οἱ δὲ νόμοι ἀγορεύουσι περὶ ἀπάντων, στο-

about we can know the habit itself, the consequence its em-
p. If we see a bad state of body, we can also tell a good state
we see it. When we see healthful symptoms, we infer a healthy
state, knowing the body to be in a healthy state, we are sure of
its healthy symptoms. If fulness of flesh be health, leanness
is ill health; and whatever produces fulness, a healthy
symptom.)

If we could be taken in various senses, so must the word de-
ing the contrary. $\tau\omicron\delta\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\nu$ may mean several things, so
 $\tau\omicron\delta\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\nu$. Justice and injustice have these various
senses. But in each case the senses are again to each other;
equivocal word is not used for things very different,
to the wise: it is not here easy to distinguish the several
uses, as when $\kappa\alpha\iota\epsilon\iota\varsigma$ is used for two totally different things.
never, in the senses of $\alpha\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$ what they may, anything
plainly, these - a transgressor of law - a man who is law-
less than his due - an unfair man - and the like. We can
tell them from what $\alpha\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$ means, what $\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$ means; as an
absence of law, and, a fair man - what then is justice? That
is lawful and equitable. What is injustice? That which is against
law, unfair. The sense of grasping more than is due, for $\alpha\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$
means that $\alpha\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$ has to do with goods - not all that is called
good; but what may be called the gifts of prosperity, which are
indeed abstractedly good, but are not necessarily good for
any given man. They ought to pray that these gifts of pros-
perity be an abstractedly good, and be ultimately good
to them; but meantime their practical duty is to assist at the
strongest know to be good for them; & be content to hope
at the search for $\tau\omicron\delta\alpha\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma$ will gain for them $\tau\omicron\delta\alpha\pi\lambda\epsilon\omega\varsigma$
eventually. E. S. A man desiring an increase of goodness is to pray
it, but not to forget that his plain duty is for the present to
the best that he can, avoiding impractical aspirations
to a higher standard, trusting that the practice of the more com-
mon & common place duties may be the way to the more per-
fect state at which he aims. So the religious Jews were accustomed, on
one hand, not to rest content with an imperfect standard of
holiness; on the other, not to forget in their desire for a higher ob-
ject, that their obvious duty was the complete attainment of the law
of God, to begin obeying the requirements of the Law as best they
could, believing that to act up first, fall to these or better ends
than their desire for a higher holiness, after natural means to
gratification; thus, to the faithful Jews & Samaritans made
first appeal - those who in the Temple had waited for
the consolation of Israel. - See Thirteenth ii. 147. on the
ins and end of Pythagoras.

When we say the unjust man chooses more than he
ought, we except all cases of evil, for then he chooses less: &
the least of two evils is so far a good, and a $\pi\lambda\epsilon\omega\upsilon\epsilon\kappa\tau\eta\varsigma$
chooses more good than he ought to have; therefore one who
chooses the best of two evils is a $\tau\omicron\lambda\epsilon\omega\upsilon\epsilon\kappa\tau\eta\varsigma$. And he
again, for this includes, a common term, $\pi\lambda\epsilon\omega\upsilon\epsilon\zeta\iota\alpha$, and
the kind of $\alpha\upsilon\iota\omicron\upsilon\tau\eta\varsigma$.

The transgressor of Law is $\alpha\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$, the observer of it, $\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$,
and so obedience to Law is $\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\upsilon\varsigma$: all that is Law is, in fact,
 $\delta\iota\kappa\alpha\iota\omicron\upsilon\varsigma$. But Law aims at -

1. $\tau\omicron\upsilon\kappa\omicron\iota\nu\eta\sigma\omicron\upsilon\mu\phi\epsilon\rho\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma\ \pi\acute{\alpha}\sigma\iota\nu$
2. $\tau\omicron\upsilon\kappa\omicron\iota\nu\eta\sigma\omicron\upsilon\mu\phi\epsilon\rho\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \kappa\upsilon\upsilon\rho\iota\omicron\iota\varsigma$, κατ' ἀρετήν. K.T. Λ.

the benefit of the nation, or the governing body.

On one sense then Justice includes all that produces, or pro-
motes political $\epsilon\upsilon\delta\alpha\iota\mu\omicron\nu\iota\alpha$.

sometimes to virtue, prohibitions of me with wisdom will be, a well
arranged system of law, and badly by one drawn up with care,
lawful.

Justice then is perfect excellence in one's relations to others,
that excellence in action exercise. Some men have moral excel-
lence as regards themselves, not (as just men must have) as regards
neighbours.

Justice then signifies 1. Obedience to law;
2. Fairness.

We use justice in its secondary and confined sense of fairness
not the primary sense of obedience to law. Greek $\eta\delta\epsilon$ states duty
 $\eta\delta\epsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$ $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$, Social virtue; but the last is
 $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ in its primary sense of obedience, is duty. Cf. $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$
 $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ in its primary sense of obedience, from a sense of duty (a
distinction betw. the act of non-obedience, from a sense of duty (a
times calls $\nu\omicron\phi\omicron\varsigma$) and the act of obedience from the principle of
duty. In the law the Mosaic law was the law of duty; and S. Paul
calls it the law of duty, i.e. a new principle was introduced
here is the fulfilling of the law, i.e. a new principle was introduced
over and above the mere consciousness of obligation, with
but obedience on its true and higher grounds.

A great instance of the combination of virtue $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$
with vice in $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$ $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$. See Thucyd. V. 105. 1. In
the Athenians say: $\alpha\lambda\lambda\epsilon\delta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$ $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\mu\epsilon\upsilon$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma$ $\kappa\alpha\iota$ $\tau\alpha$ $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$
cf. Thucyd. VIII. 68: 1, 77; and Tacitus Ann. III. 69; Man-
ning Sem. 2 vol. p. 136; Hooker b. i. c. 16.

$\alpha\epsilon\tau\eta$ $\alpha\upsilon\delta\epsilon\alpha$ $\delta\epsilon\iota\gamma\epsilon\iota$ - i.e. as the case of Henry VIII.
cf. Manning Sem. 2 vol. p. 150, 269.

Definitions of Justice - $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$ $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$
 $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$. The doing what is lawful and equitable, i.e. 1. O-
bedience to law; 2. fairness - $\tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\alpha$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$ $\epsilon\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$
 $\alpha\lambda\lambda\omicron\tau\epsilon\omicron\upsilon$ $\alpha\epsilon\tau\eta$ $\pi\epsilon\omicron\varsigma$.

The most man is he who is best both as to himself, & as to others.
The best good not only but especially to others.
Justice then is only virtue considered in a single aspect.

χαζόμενοι ἢ τοῦ κοινῇ συμφέροντος πᾶσιν, ἢ τοῖς ἀρίστοις, ἢ τοῖς κυρίοις, ἢ κατ' ἀρετὴν, ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον τοιοῦτον· ὥστε ἓνα μὲν τρόπον δίκαια λέγομεν, τὰ ποιητικὰ καὶ φυλακτικὰ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. Προστάττει δὲ ὁ νόμος καὶ τὰ τοῦ 14 ἀνδρείου ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ λείπειν τὴν τάξιν, μὴδὲ φεύγειν, μὴδὲ ῥίπτειν τὰ ὅπλα· καὶ τὰ τοῦ σώφρονος, οἷον μὴ μοιχεύειν, μὴδὲ ὑβρίζειν· καὶ τὰ τοῦ πράου, οἷον μὴ τύπτειν, μὴδὲ κακηγορεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετάς καὶ μοχθηρίας, τὰ μὲν κελεύων, τὰ δ' ἀπαγορεύων· ὁρθῶς μὲν ὁ κείμενος ὁρθῶς· χειρὸν δὲ ὁ ἀπεσχεδιασμένος. Αὕτη 15 μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐστὶ τελεία, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλὰκις κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη· καὶ οὐθ' ἔσπερος, οὐθ' ἑῷος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροικιμαζόμενοί φαμεν,

Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶς ἀρετὴ ἵσται, καὶ τελεία μάλιστα ἀρετὴ, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσις ἐστὶ· τελεία δ' ἐστίν, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὐτόν· πολλοὶ γάρ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις τῇ ἀρετῇ δύνανται χρῆσθαι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον ἀδυνατοῦσι. Καὶ διὰ τοῦτο εὖ δοκεῖ ἔχειν τὸ τοῦ 16 Βίαντος, ὅτι ἀρχὰ τὸν ἄνδρα δεῖξει· πρὸς ἕτερον γὰρ καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἤδη ὁ ἄρχων. Διὰ δὲ τὸ αὐτὸ 17 τοῦτο· καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη μόνῃ τῶν ἀρετῶν, ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἄλλω γὰρ τὰ συμφέροντα πράττει, ἢ ἄρχοντι, ἢ κοινῷ. Κάκιστος μὲν οὖν ὁ πρὸς αὐτόν καὶ πρὸς 18 τοὺς φίλους χρώμενος τῇ μοχθηρίᾳ· ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὐτόν τῇ ἀρετῇ, ἀλλ' ὁ πρὸς ἕτερον· τοῦτο

19 γὰρ ἔργον χαλεπόν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη
 οὐ μέρος ἀρετῆς, ἀλλὰ ὅλη ἀρετὴ ἐστίν· οὐδ' ἡ ἐναν-
 20 τία ἀδικία μέρος κακίας, ἀλλ' ὅλη κακία. Τί δὲ
 διαφέρει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη αὕτη, δηλὸν ἐκ
 τῶν εἰρημένων· ἔστι μὲν γὰρ ἡ αὕτη· τὸ δ' εἶναι,
 οὐ τὸ αὐτό· ἀλλ' ἢ μὲν πρὸς ἕτερον, δικαιοσύνη· ἢ
 δὲ τοιάδε ἕξις, ἀπλῶς ἀρετὴ.

- 1 II. Ζητοῦμεν δέ γε τὴν ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύ-
 νην· ἔστι γὰρ τις, ὥς φαμεν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
 2 ἀδικίας τῆς κατὰ μέρος. Σημεῖον δὲ ὅτι ἔστι· κατὰ
 μὲν γὰρ τὰς ἄλλας μοχθηρίας ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μὲν,
 πλεονεκτεῖ δ' οὐδέν· οἷον ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ
 δειλίαν, ἢ ὁ κακῶς εἰπὼν διὰ χαλεπότητα, ἢ οὐ
 βουηθήσας χρήμασι δι' ἀνελευθερίαν. ὕταν δὲ πλε-
 ονεκτῇ, πολλάκις κατ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων· ἀλλὰ
 μὴν οὐδὲ κατὰ πάσας, κατὰ πονηρίαν δέ γε τινά·
 3 ψέγομεν γὰρ καὶ κατ' ἀδικίαν. Ἔστιν ἄρα γέ τις
 ἄλλη ἀδικία, ὥς μέρος τι τῆς ὅλης, καὶ ἀδικὸν τι
 ἐν μέρει τοῦ ὅλου ἀδίκου, τοῦ παρὰ τὸν νόμον.
 4 Ἐτι εἰ ὁ μὲν τοῦ κερδαίνειν ἕνεκα μοιχεύει καὶ
 προσλαμβάνει, ὁ δὲ, προστιθείς καὶ ζημιούμενος δι'
 ἐπιθυμίαν, οὗτος μὲν ἀκόλαστος· δόξειεν ἂν εἶναι
 μᾶλλον ἢ πλεονέκτης· ἐκεῖνος δ' ἀδίκος, ἀκόλαστος
 5 δ' οὐ· δηλὸν ἄρα ὅτι διὰ τὸ κερδαίνειν. Ἐτι
 περὶ μὲν τᾶλλα πάντα ἀδικήματα γίνεται ἡ ἐπανα-
 φρορὰ ἐπὶ τινι μοχθηρίᾳ αἰεὶ· οἷον εἰ ἐμοίχευσεν,
 ἐπ' ἀκολασίαν· εἰ ἐγκατέλιπε τὸν παραστάτην, ἐπὶ
 δειλίαν· εἰ δὲ ἐπάταξεν, ἐπὶ ὀργήν· εἰ δ' ἐκέρδανεν,
 6 ἐπὶ οὐδεμίαν μοχθηρίαν, ἀλλ' ἢ ἐπ' ἀδικίαν. Ὡστε
 φανερόν ὅτι ἔστι τις ἀδικία παρὰ τὴν ὅλην ἄλλην
 ἐν μέρει συνώνυμος, ὅτι ὁ ὁρισμὸς ἐν τῷ αὐτῷ γένει·
 ἄμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον ἔχουσι τὴν δύναμιν·
 ἀλλ' ἢ μὲν περὶ τιμὴν, ἢ χρήματα, ἢ σωτηρίαν, ἢ

εἴ τιτι ἔχοιμεν ἐνὶ ὀνόματι περιλαβεῖν ταῦτα πάντα·
 καὶ δι' ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τοῦ κέρδους· ἡ δὲ περὶ ἅπαντα,
 περὶ ὅσα ὁ σπουδαῖος. "Ὅτι μὲν οὖν εἰς δικαιοσύνην 7
 πλείους, καὶ ὅτι ἔστι τις καὶ ἑτέρα παρὰ τὴν ὅλην
 ἀρετὴν, δηλον· τίς δὲ καὶ ὁποία τις, ληπτέον. Διὼ- 8
 ρισται δὴ τὸ ἄδικον, τότε παράνομον καὶ τὸ ἄνι-
 σον· τὸ δὲ δίκαιον, τότε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον· κατὰ
 μὲν οὖν τὸ παράνομον, ἡ πρότερον εἰρημένη, ἀδι-
 κία ἐστίν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἄνισον καὶ τὸ πλεον οὐ 9
 ταῦτόν, ἀλλ' ἕτερον, ὥς μέρος πρὸς ὅλον· (τὸ μὲν
 γὰρ πλεον ἅπαν ἄνισον, τὸ δ' ἄνισον οὐ πᾶν πλεον)·
 καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία οὐ ταῦτά, ἀλλ' ἕτερα
 ἐκείνων· τὰ μὲν, ὥς μέρη· τὰ δ', ὥς ὅλα· μέρος γὰρ
 αὕτη ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ δι-
 καιοσύνη τῆς δικαιοσύνης· ὥστε καὶ περὶ τῆς ἐν μέ-
 ρει δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας λεκτέον, καὶ τοῦ δι-
 καίου καὶ τοῦ ἀδίκου ὡσαύτως. Ἡ μὲν οὖν κατὰ 10
 τὴν ὅλην ἀρετὴν τεταγμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία,
 ἡ μὲν τῆς ὅλης ἀρετῆς οὐσα χρῆσις πρὸς ἄλλον, ἡ
 δὲ τῆς κακίας, ἀφείσθω· καὶ τὸ δίκαιον δὲ καὶ ἄδι-
 κον τὸ κατὰ ταύτας φανερόν ὥς διοριστέον· σχεδὸν
 γὰρ τὰ πολλὰ τῶν νομίμων τὰ ἀπὸ τῆς ὅλης ἀρετῆς
 πραττόμενά ἐστι· καθ' ἑκάστην γὰρ ἀρετὴν προς-
 τάττει ζῆν, καὶ καθ' ἑκάστην μοχθηρίαν κωλύει ὁ
 νόμος. Τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν 11
 νομίμων, ὅσα νενομοθέτῃται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς
 τὸ κοινόν· περὶ δὲ τῆς καθ' ἕκαστον παιδείας, καθ'
 ἣν ἀπλῶς ἀνὴρ ἀγαθός ἐστι, πότερον τῆς πολιτι-
 κῆς ἐστίν, ἢ ἑτέρας, ὕστερον διοριστέον· οὐ γὰρ
 ἴσως ταῦτόν ἀνδρὶ τε ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτη
 παντί. Τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ 12
 κατ' αὐτὴν δικαίου ἐν μὲν ἐστὶν εἶδος, τὸ ἐν ταῖς
 διανομαῖς ἢ τιμῆς, ἢ χρημάτων, ἢ τῶν ἄλλων, ὅσα

μεριστὰ τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας· ἐν τούτοις γὰρ ἐστὶ καὶ ἄνισον ἔχειν, καὶ ἴσον ἕτερον ἑτέρου·
 13 ἐν δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. Τοῦτου δὲ μέρη δύο· τῶν γὰρ συναλλαγμάτων τὰ μὲν ἐκούσιά ἐστι, τὰ δὲ ἀκούσια· ἐκούσια μὲν τὰ τοιάδε, οἷον πράσις, ὠνή, δανεισμός, ἐγγύη, χρῆσις, παρακατάθηκη, μίσθωσις· ἐκούσια δὲ λέγεται, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν συναλλαγμάτων τούτων, ἐκούσιος. τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν λαθραῖα· οἷον κλοπή, μοιχεία, φαρμακεία, προαγωγεία, δουλαπατεία, δολοφονία, ψευδομαρτυρία· τὰ δὲ βίαια, οἷον αἰκία, δεσμός, θάνατος, ἀρπαγὴ, πῆρωσις, κακηγορία, προπηλακισμός.

1 III. Ἐπεὶ δ' ὅτε ἄδικος ἄνισος, καὶ τὸ ἄδικον ἄνι-
 2 σον, δηλὸν ὅτι καὶ μέσον τί ἐστὶ τοῦ ἀνίσου. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον· ἐν ᾗ γὰρ πράξει ἐστὶ τὸ πλεον
 3 καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. Εἰ οὖν τὸ ἄδικον ἄνισον, τὸ δίκαιον ἴσον· ὅπερ καὶ ἄνευ λόγου δοκεῖ πᾶσιν· ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον μέσον, τὸ δίκαιον μέ-
 4 σον τι ἂν εἴη. Ἔστι δὲ τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυ-
 σίν· ἀνάγκη τοίνυν τὸ δίκαιον μέσον τε καὶ ἴσον εἶναι καὶ πρὸς τι καὶ τισί· καὶ ἥ μὲν μέσον, τινῶν ταῦτα δ' ἐστὶ πλεῖον καὶ ἔλαττον· ἥ δὲ ἴσον ἐστὶ,
 5 δυοῖν· ἥ δὲ δίκαιον, τισίν. Ἀνάγκη ἄρα τὸ δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον τυγχάνει ὄν, δύο ἐστί· καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα,
 6 δύο. Καὶ ἡ αὐτὴ ἐστὶ ἰσότης, οἷς καὶ ἐν οἷς· ὥς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει τὰ ἐν οἷς, οὕτω καὶ ἐκεῖνα ἔχει· εἰ γὰρ μὴ ἴσοι, οὐκ ἴσα ἔξουσιν· ἀλλ' ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν ἡ ἴσοι μὴ ἴσα, ἡ μὴ ἴσοι
 7 ἴσα ἔχῃσι καὶ νέμονται. Ἴτι ἐκ τοῦ κατ' ἀξίαν τοῦτο δηλόν· τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι· τὴν μὲν

τοι ἀξίαν οὐ τὴν αὐτὴν λέγουσι πάντες ὑπάρχειν,
 ἀλλ' οἱ μὲν δημοκρατικοὶ ἐλευθερίαν· οἱ δ' ὀλιγαρχ-
 χικοὶ, οἱ μὲν πλουῖτον, οἱ δ' εὐγένειαν· οἱ δ' ἀριστο-
 κρατικοὶ ἀρετήν. Ἔστιν ἄρα τὸ δίκαιον ἀνάλο- 8
 γόν τι· τὸ γὰρ ἀνάλογον οὐ μόνον ἐστὶ μοναδικοῦ
 ἀριθμοῦ ἴδιον, ἀλλ' ὅλως ἀριθμοῦ· ἡ γὰρ ἀναλο-
 γία ἰσότης ἐστὶ λόγου, καὶ ἐν τέτταρσιν ἐλαχί-
 στοις. Ἡ μὲν οὖν διηρημένη ὅτι ἐν τέτταρσι, δὴ 9
 λον· ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχὴς· τῷ γὰρ ἐνὶ ὡς δυσὶ χρήσε-
 ται, καὶ δις λέγει· οἶον ὡς ἡ τοῦ α πρὸς τὴν τοῦ
 β, οὕτως καὶ ἡ τοῦ β πρὸς τὴν τοῦ γ· δις οὖν ἡ
 τοῦ β εἴρηται· ὥστε ἂν ἡ τοῦ β τεθῇ δις, τέτ-
 ταρα ἔσται τὰ ἀνάλογα. Ἔστι δὲ καὶ τὸ δίκαιον 10
 ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός· διη-
 ρηνται γὰρ ὁμοίως, οἷς τε, καὶ ἅ. Ἔσται ἄρα ὡς 11
 ὁ α ὅρος πρὸς τὸν β, οὕτως ὁ γ πρὸς τὸν δ· καὶ
 ἐναλλάξ ἄρα, ὡς ὁ α πρὸς τὸν γ, ὁ β πρὸς τὸν δ,
 ὥστε καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον· ὅπερ ἡ νόμῃ συν-
 δυνάξει· καὶ οὕτως συντεθῇ, δικαίως συνδυάζει. Ἡ 12
 ἄρα τοῦ α ὅρου τῷ γ, καὶ ἡ τοῦ β τῷ δ σύζευξις
 τὸ ἐν διανομῇ δίκαιόν ἐστι, καὶ μέσον τὸ δίκαιον,
 τουτέστι τοῦ παρὰ τὸ ἀνάλογον· τὸ γὰρ ἀνάλογον,
 μέσον· τὸ δὲ δίκαιον, ἀνάλογον. Καλοῦσι δὲ τὴν 13
 τοιαύτην ἀναλογίαν γεωμετρικὴν οἱ μαθηματικοί·
 ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς
 τὸ ἕλον, ὅπερ ἐκάτερον πρὸς ἐκάτερον. Ἔστι δ' οὐ 14
 συνεχὴς αὕτη ἡ ἀναλογία· οὐ γὰρ γίνεται εἰς ἀριθμῷ
 ὅρος, ᾧ καὶ ὁ· τὸ μὲν οὖν δίκαιον τοῦτο ἀνάλογον·
 τὸ δ' ἀδίκον, τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον· γίνεται ἄρα
 τὸ μὲν πλεόν, τὸ δὲ ἔλαττον· ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἑρ-
 γων συμβαίνει· ὁ μὲν γὰρ ἀδικῶν πλεῖον ἔχει· ὁ δ'
 ἀδικούμενος ἔλαττον τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐπὶ δὲ τοῦ 15

κακοῦ ἀνάπαλιν· ἐν ἀγαθοῦ γὰρ λόγῳ γίνεται τὸ
 16 ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μείζον κακόν· ἔστι γὰρ
 τὸ ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἰρετὸν τοῦ μείζονος·

17 τὸ δ' αἰρετὸν ἀγαθόν, καὶ τὸ μᾶλλον, μείζον. Τὸ
 μὲν οὖν ἐν εἶδος τοῦ δικαίου τοῦτ' ἔστι.

1 IV. Τὸ δὲ λοιπὸν ἐν, τὸ διορθωτικόν, ὃ γίνεται
 ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἐκουσίοις καὶ τοῖς

2 ἀκουσίοις. Τοῦτο δὲ τὸ δίκαιον ἄλλο εἶδος ἔχει
 τοῦ προτέρου· τὸ μὲν γὰρ διανεμητικὸν δίκαιον τῶν
 κοινῶν αἰεὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐστὶ τὴν εἰρημέ-
 νην· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων κοινῶν, ἐὰν γίγνηται ἡ
 διανομή, ἔσται κατὰ τὸν λόγον τὸν αὐτὸν, ὅνπερ
 ἔχουσι πρὸς ἄλληλα τὰ εἰσνεχθέντα· καὶ τὸ ἄδι-
 κον, τὸ ἀντικείμενον τῷ δικαίῳ τούτῳ, παρὰ τὸ

3 ἀνάλογόν ἐστι. Τὸ δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον
 ἐστὶ μὲν ἰσὸν τι, καὶ τὸ ἄδικον ἄνισον· ἀλλ' οὐ
 κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀριθ-
 μητικὴν· οὐθὲν γὰρ διαφέρει, εἰ ἐπιεικὴς φραῦλον
 ἀπεστέρησεν, ἢ φραῦλος ἐπιεικῇ· οὐδ' εἰ ἐμοίχευσεν
 ἐπιεικὴς ἢ φραῦλος· ἀλλὰ πρὸς τοῦ βλάβους τὴν
 διαφορὰν μόνον βλέπει ὁ νόμος, καὶ χρητὰι ὡς
 ἴσοις, εἰ ὁ μὲν ἀδικεῖ, ὁ δ' ἀδικεῖται· καὶ εἰ ὁ

4 μὲν ἔβλαψεν, ὁ δὲ βέβλαπται. Ὡστε τὸ ἄδικον
 τοῦτο, ἄνισον ὄν, ἰσάζειν πειρᾶται ὁ δικαστής·
 καὶ γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῇ, ὁ δὲ πατάξῃ, ἢ καὶ
 κτείνῃ, ὁ δ' ἀποθάνῃ, διήρηται τὸ πάθος καὶ ἡ
 πράξις εἰς ἄνισα· ἀλλὰ πειρᾶται τῇ ζημίᾳ ἰσάζειν,

5 ἀφαιρῶν τοῦ κέρδους. Λέγεται γὰρ, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν,
 ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, κἂν εἰ μὴ τισιν οἰκεῖον ὄνομα
 εἴη, τὸ κέρδος, οἷον τῷ πατάξαντι, καὶ ἡ ζημία τῷ

6 παθόντι. Ἀλλ' ὅταν γε μετρηθῇ τὸ πάθος, καλεῖ-
 ται τὸ μὲν, ζημία· τὸ δὲ, κέρδος· ὥστε τοῦ μὲν
 πλείο-

πλείονος καὶ τοῦ ἐλάττονος τὸ ἴσον, μέσον· τὸ δὲ
 κέρδος καὶ ἡ ζημία, τὸ μὲν, πλεόν· τὸ δ', ἔλαττον
 ἐναντίως· τὸ μὲν, τοῦ ἀγαθοῦ πλεόν· τοῦ κακοῦ
 δὲ ἔλαττον, κέρδος· τὸ δ' ἐναντίον, ζημία· ὦν ἦν
 μέσον τὸ ἴσον; ὃ λέγομεν εἶναι δίκαιον· ὥστε τὸ
 μὲν ἐπανορθωτικὸν δίκαιον ἂν εἴη, τὸ μέσον ζημίας
 καὶ κέρδους. Διὸ καὶ ὅταν ἀμφισβητῶσιν, ἐπὶ τὸν 7
 δικαστὴν καταφεύγουσι· τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν
 ἰέναι, ἰέναι ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· ὁ γὰρ δικαστὴς
 βούλεται εἶναι οἷον δίκαιον ἔμπνυχον· καὶ ζητοῦσι
 δικαστὴν μέσον, καὶ καλοῦσιν ἔνιοι μεσιδίους, ὡς
 ἂν τοῦ μέσου τύχωσι, τοῦ δικαίου τευξόμενοι.
 Μέσον ἄρα τι τὸ δίκαιον, εἶπερ καὶ ὁ δικαστής· ὁ 8
 δὲ δικαστής ἐπανισοῖ· καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς ἄνισα
 τετμημένης, ᾧ τὸ μείζον τμήμα τῆς ἡμισείας ὑπερ-
 ἔχει, τοῦτ' ἀφεῖλε, καὶ τῷ ἐλάττονι τμήματι προσ-
 ἔθηκεν· ὅταν δὲ δίχα διαιρεθῇ τὸ ὅλον, τότε φρα-
 σὶν ἔχειν τὸ αὐτοῦ, ὅταν λάβωσι τὸ ἴσον. Τὸ δ' 9
 ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς μείζονος καὶ ἐλάττονος κατὰ
 τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν· διὰ τοῦτο καὶ ὀνομά-
 ζεται δίκαιόν, ὅτι δίχα ἐστίν· ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι
 δίκαιον· καὶ ὁ δικαστής, διχαστής. Ἐπὰν γὰρ δύο 10
 ἴσων ἀφαιρεθῇ ἀπὸ θατέρου, πρὸς θατέρον δὲ προσ-
 τεθῇ, δυσὶ τούτοις ὑπερέχει τὸ ἕτερον· εἰ γὰρ ἀφη-
 ρέθῃ μὲν, μὴ προστεθῇ δὲ, ἐνὶ γ' ἂν μόνον ὑπερ-
 εἴχῃ· τοῦ μέσου ἄρα ἐνὶ, καὶ τὸ μέσον τὸ ἀφ' οὗ
 ἀφηρεθῇ, ἐνὶ. Τούτῳ ἄρα γνωριοῦμεν, τί τε ἀφε- 11
 λεῖν δεῖ ἀπὸ τοῦ πλεόν ἔχοντος, καὶ τί προσθεῖναι
 τῷ ἔλαττον ἔχοντι· ᾧ μὲν γὰρ τὸ μέσον ὑπερέχει,
 τοῦτο προσθεῖναι δεῖ τῷ ἔλαττον ἔχοντι· ᾧ δὲ
 ὑπέρχεται, ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ μεγίστου. Ἰσαὶ αἱ 12
 ἐφ' ὧν, αα, ββ, γγ, ἀλλήλαις· ἀπὸ τῆς αα, ἀφη-
 ρήσθω τὸ αε, καὶ προσκείσθω τῇ γγ, τὸ ἐφ' ὧν γδ.

ὥστε ὅλη ἢ δγγ τῆς αε ὑπερέχει τῷ γδ, καὶ τῷ γς·
τῆς ἄρα ββ τῷ γδ.

α ε ————— α

β ————— β

γ ————— ζ ————— γ ————— δ

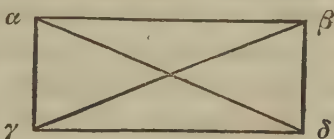
- ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τοῦτο· ἀνηροῦντο
γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιῶν καὶ ὅσον καὶ οἶον·
καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τοῦτο, καὶ τοσοῦτο, καὶ
13 τοιοῦτο. Ἐλήλυθε δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα, ἥ τε
ζημία καὶ τὸ κέρδος, ἐκ τῆς ἐκουσίου ἀλλαγῆς· τὸ
μὲν γὰρ πλεόν ἔχειν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, κερδαίνειν λέγε-
ται· τὸ δ' ἔλαττον τῶν ἐξ ἀρχῆς, ζημιουῖσθαι· οἶον
ἐν τῷ πωλεῖν καὶ ὠνεῖσθαι, καὶ ἐν ὅσοις ἄλλοις
14 ἄδειαν ἔδωκεν ὁ νόμος. Ὅταν δὲ μῆτε πλεόν, μῆτ'
ἔλαττον, ἀλλὰ αὐτὰ δι' αὐτῶν γένηται, τὰ αὐτῶν
φασιν ἔχειν, καὶ οὔτε ζημιουῖσθαι, οὔτε κερδαίνειν·
ὥστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον τὸ δίκαιόν ἐστι
τῶν παρὰ τὸ ἐκούσιον, τὸ ἴσον ἔχειν καὶ πρότερον
καὶ ὕστερον.

- 1 V. Δοκεῖ δὲ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς εἶναι ἀπλῶς
δίκαιον, ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι ἔφασαν· ὠρίζοντο
2 γὰρ ἀπλῶς τὸ δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς ἄλλῳ. Τὸ
δ' ἀντιπεπονθὸς οὐκ ἐφαρμόττει, οὔτ' ἐπὶ τὸ δια-
3 νεμητικὸν δίκαιον, οὔτ' ἐπὶ τὸ διορθωτικόν. Καί
τοι βούλονται γε τοῦτο λέγειν καὶ τὸ Ῥαδαμάνθυνος
δίκαιον·

Εἶπε πάθοι τὰ κ' ἴρεξε, δίκη κ' ἰθεὶα γένοιτο.

- 4 Πολλαχοῦ γὰρ διαφωνεῖ, οἶον εἰ ἀρχὴν ἔχων ἐπά-
ταξεν, οὐ δεῖ ἀντιπληγῆναι· καὶ εἰ ἄρχοντα ἐπάτα-
ξεν, οὐ πληγῆναι μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ κολασθῆναι·
5 Ἐπὶ τὸ ἐκούσιον καὶ τὸ ἀκούσιον διαφέρει πολύ.
6 Ἄλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωνίαις ταῖς ἀλλακτικαῖς συν-
έχει τὸ τοιοῦτον δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς κατ'

ἀναλογίαν, καὶ μὴ κατ' ἰσότητα. τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ ἀνάλογον συμμένει ἡ πόλις. ἢ γὰρ τὸ κακῶς ζητοῦσιν. (εἰ δὲ μὴ, δουλεία δοκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ἀντιποιήσῃ). ἢ τὸ εὖ. εἰ δὲ μὴ, μετάδοσις οὐ γίνεται. τῇ μεταδόσει δὲ συμμένουσι. Διὸ καὶ Χαρίτων ἱερὸν 7 ἐμποδὼν ποιοῦνται, ἵνα ἀνταπόδοσις ᾖ. τοῦτο γὰρ χάριτος ἴδιον. ἀνθυπηρετῆσαι γὰρ δεῖ τῷ χαρισμένῳ, καὶ πάλιν αὐτὸν ἄρξαι χαριζόμενον. Ποιεῖ 8 δὲ τὴν ἀντίδοσιν τὴν κατὰ ἀναλογίαν ἢ κατὰ διάμετρον σύζευξις. οἷον οἰκοδόμος ἐφ' ᾧ α, σκυτοτόμος ἐφ' ᾧ β, οἰκία ἐφ' ᾧ γ, ὑπόδημα ἐφ' ᾧ δ.

δεῖ οὖν λαμβάνειν τὸν οἰκοδόμον παρὰ τοῦ σκυτοτόμου τὸ ἐκείνου ἔργον, καὶ αὐτὸν ἐκείνῳ μεταδιδόναι τὸ αὐτοῦ. ἐὰν οὖν πρῶτον ᾖ τὸ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἴσον, εἴτα τὸ ἀντιπεπονθὸς γένηται, ἔσται τὸ λεγόμενον. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἴσον, οὐδὲ συμμένει. οὐθὲν γὰρ κωλύει κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρον ἔργον, ἢ τὸ θατέρον. δεῖ οὖν δὴ ταῦτα ἴσασθῆναι. Ἔστι 9 δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. ἀνηροῦντο γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν, ὅσον καὶ οἶον, καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τοῦτο, καὶ τοσοῦτον, καὶ τοιοῦτον. οὐ γὰρ ἐκ δύο ἱατρῶν γίνεται κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἱατροῦ καὶ γεωργοῦ, καὶ ὅλως ἐτέρων καὶ οὐκ ἴσων. ἀλλὰ τούτους δεῖ ἴσασθῆναι. Διὸ πάντα 10 συμβλητὰ δεῖ πως εἶναι, ὧν ἐστὶν ἀλλαγὴ, ἐφ' ᾧ τὸ νόμισμ' ἐλήλυθε. καὶ γίνεται πως μέσον. πάντα γὰρ μετρεῖ. ὥστε καὶ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν. πόσα ἅττα δὴ ὑποδήματα ἴσον οἰκία, ἢ τροφῇ. δεῖ τοίνυν ὅπερ ὁ οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτόμον, το-

- σαδὶ ἱποδήματα πρὸς οἰκίαν ἢ τροφήν· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ, οὐδὲ κοινωνία· τοῦτο δ',
- 11 εἰ μὴ ἴσα εἶη πως, οὐκ ἔσται. Δεῖ ἄρα ἐνὶ τινὶ πάντα μετρεῖσθαι, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον· τοῦτο δ' ἐστὶ τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἢ χρεΐα, ἢ πάντα συνέχει· εἰ γὰρ μηδὲν δέοιντο, ἢ μὴ ὁμοίως, ἢ οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ, ἢ οὐχ ἡ αὐτή· οἷον δ' ὑπάλλαγμα τῆς χρεΐας τὸ νόμισμα γέγονε κατὰ συνθήκην· καὶ διὰ τοῦτο τοῦτομα ἔχει νόμισμα, ὅτι οὐ γνῶσει, ἀλλὰ νόμῳ ἐστὶ, καὶ ἐφ' ἡμῖν μεταβάλλειν καὶ ποιῆσαι ἄχρη-
- 12 στον. "Ἐστὶ δὴ ἀντιπεπονθὸς; ὅταν ἴσασθῇ· ὥστε ὅπερ γεωργὸς πρὸς σκυτοτόμον, τὸ ἔργον τοῦ σκυτοτόμου πρὸς τὸ τοῦ γεωργοῦ· εἰς σχῆμα δὲ ἀναλογίας οὐ δεῖ ἄγειν, ὅταν ἀλλάζωνται· εἰ δὲ μὴ, ἀμφοτέρως ἔξει τὰς ὑπεροχὰς τὸ ἕτερον ἄκρον· ἀλλ' ὅταν ἔχωσι τὰ αὐτῶν, οὕτως ἴσοι καὶ κοινοί· ὅτι αὕτη ἡ ἰσότης δύναται ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι· γεωργὸς α, τροφή γ, σκυτοτόμος β, τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ ἴσασμένον δ· εἰ δ' οὕτω μὴ ἦν ἀντιπεπονθέναι, οὐκ
- 13 ἂν ἦν κοινωνία. "Ὅτι δ' ἡ χρεΐα συνέχει ὥσπερ ἐν τι ὄν, δηλοῖ, ὅτι, ὅταν μὴ ἐν χρεΐᾳ ὣσιν ἀλλήλων, ἢ ἀμφοτέροι, ἢ ἕτερος, οὐκ ἀλλάττονται, ὥσπερ ὅταν, οὐ ἔχει αὐτὸς, δέηταί τις· οἷον οἶνον, διδόντες σί-
- 14 του ἐξαγωγήν· δεῖ ἄρα τοῦτο ἴσασθῆναι. Ὑπὲρ δὲ τῆς μελλούσης ἀλλαγῆς, (εἰ νῦν μηδὲν δεῖται, ὅτι ἔσται, ἐὰν δεηθῇ), τὸ νόμισμα οἷον ἐγγνητής ἐστιν ἡμῖν· δεῖ γὰρ τοῦτο γέροντι εἶναι λαβεῖν· πάσχει μὲν οὖν καὶ τοῦτο τὸ αὐτό· οὐ γὰρ ἀεὶ ἴσον δύναται, ὅμως δὲ βούλεται μένειν μᾶλλον· διὸ δεῖ πάντα τετιμῆσθαι· οὕτω γὰρ ἔσται αἰεὶ ἀλλαγὴ· εἰ δὲ τοῦτο, κοινωνία· τὸ δὴ νόμισμα, ὥσπερ μέσον σύμμετρον ποιῆσαν, ἰσάζει· οὔτε γὰρ ἂν, μὴ οὔσης ἀλλαγῆς, κοινωνία ἦν· οὔτ' ἀλλαγὴ, ἰσότητος μὴ οὔσης· οὔτ'.

ἰσότης, μὴ οὐσης συμμετρίας. Τῇ μὲν οὖν ἀληθείᾳ ἀδύ- 15
 νατον τὰ τοσοῦτον διαφέροντα σύμμετρα γενέσθαι·
 πρὸς δὲ τὴν χρείαν, ἐνδέχεται ἱκανῶς. ἔν δὴ τι δεῖ εἶ-
 ναι· τοῦτο δὲ ἐξ ὑποθέσεως· διὸ νόμισμα καλεῖται·
 τοῦτο γὰρ πάντα ποιεῖ σύμμετρα· μετρεῖται γὰρ πάν-
 τα νομίσματι· οἰκία, ἐφ' ἧς α, μυαῖ δέκα β, κλίνη γ.
 τὸ δὴ α τοῦ β ἥμισυ, εἰ πέντε μυῶν ἄξια ἡ οἰκία ἢ
 ἶσον· ἡ δὲ κλίνη ἢ δέκατον μέρος τὸ γ τοῦ β· δη-
 λον τοίνυν πόσαι κλῖναι ἶσον οἰκίᾳ, ὅτι πέντε.
 "Ὅτι δ' οὕτως ἡ ἀλλαγὴ ἦν, πρὶν τὸ νόμισμα ἦ, δη- 16
 λον· διαφέρει γὰρ οὐδέν, ἢ εἰ κλῖναι πέντε ἀντὶ οἰ-
 κίας, ἢ ὅσου αἰ πέντε κλῖναι. Τί μὲν οὖν τὸ ἄδι- 17
 κον, καὶ τί τὸ δίκαιόν ἐστιν, εἴρηται· διωρισμένων
 δὲ τούτων, δηλόν ὅτι ἡ δικαιοπραγία μέσον ἐστὶ
 τοῦ ἀδικεῖν, καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ πλεόν
 ἔχειν, τὸ δ' ἔλαττον ἐστίν· ἡ δὲ δικαιοσύνη μεσό-
της ἐστίν, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς πρότερον ἀρε-
ταῖς, ἀλλ' ὅτι μέσου ἐστίν· ἡ δὲ ἀδικία, τῶν ἄκρων.
 Καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐστὶ κατ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται 18
 πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν τοῦ δικαίου, καὶ δια-
 νημητικὸς καὶ αὐτῷ πρὸς ἄλλον, καὶ ἑτέρῳ πρὸς
 ἕτερον· οὐχ οὕτως, ὥστε τοῦ μὲν αἵρετοῦ, πλεόν
 αὐτῷ, ἔλαττον δὲ τῷ πλησίον, τοῦ βλαβεροῦ δ'
 ἀνάπαλιν, ἀλλὰ τοῦ ἴσου τοῦ κατ' ἀναλογίαν.
 ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλον. "Ἡ δ' ἀδικία 19
 τοῦναντίον τοῦ ἀδίκου· τοῦτο δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ
 καὶ ἔλλειψις τοῦ ὠφελίμου ἢ βλαβεροῦ παρὰ τὸ
 ἀνάλογον. διὸ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις ἡ ἀδικία,
 ὅτι ὑπερβολῆς καὶ ἔλλείψεως ἐστίν· ἐφ' αὐτοῦ μὲν,
 ὑπερβολῆς τοῦ ἀπλῶς ὠφελίμου, ἐλλείψεως δὲ τοῦ
 βλαβεροῦ· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, τὸ μὲν ὅλον, ὁμοίως·
 τὸ δὲ παρὰ τὸ ἀνάλογον, ὁποτέρως ἔτυχε. τοῦ δὲ
 ἀδικήματος, τὸ μὲν ἔλαττον, τὸ ἀδικεῖσθαι ἐστίν·

20 τὸ δὲ μεῖζον, τὸ ἀδικεῖν. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τίς ἑκατέρας ἐστὶν ἡ φύσις, εἰρήσθω τοῦτον τὸν τρόπον· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καθόλου.

- 1 VI. Ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ἀδικοῦντα μήπω ἄδικον εἶναι, ὅποια ἀδικήματα ἀδικῶν ἤδη ἄδικός ἐστιν ἐκάστην ἀδικίαν; οἷον κλέπτῃς, ἢ μοιχός, ἢ ληστής. ἢ οὕτω μὲν οὐδὲν διοίσει; καὶ γὰρ ἂν συγγένοιτο γυναικί, εἰδώς τὸ ἦ· ἀλλ' οὐ διὰ προαιρέσεως ἀρχὴν, ἀλλὰ
- 2 διὰ πάθος. Ἀδικεῖ μὲν οὖν· ἄδικος δ' οὐκ ἐστὶν· οἷον οὐδὲ κλέπτῃς, ἔκλεψε δέ· οὐδὲ μοιχός, ἐμοίχευσε
- 3 δέ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Πῶς μὲν οὖν ἔχει τὸ ἀντιπεπονθὸς πρὸς τὸ δίκαιον, εἴρηται πρότερον.
- 4 Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι τὸ ζητούμενόν ἐστι καὶ τὸ ἀπλῶς δίκαιον, καὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐπὶ κοινωνῶν βίου πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν ἐλευθέρων καὶ ἴσων, ἢ κατὰ ἀναλογίαν, ἢ κατ' ἀριθμόν· ὥστε ὅσοις μὴ ἐστὶ τοῦτο, οὐκ ἐστὶ τούτοις πρὸς ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον,
- 5 ἀλλὰ τι δίκαιον καὶ κατ' ὁμοιότητα. Ἔστι γὰρ δίκαιον, ἐν οἷς καὶ νόμος πρὸς αὐτούς· νόμος δ', ἐν οἷς ἀδικία· ἢ γὰρ δίκη, κρίσις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου· ἐν οἷς δ' ἀδικία, καὶ τὸ ἀδικεῖν ἐν τούτοις· ἐν οἷς δὲ τὸ ἀδικεῖν, οὐ πᾶσιν ἀδικία· τοῦτο δ' ἐστὶ, τὸ πλέον αὐτῷ νέμειν τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν,
- 6 ἔλαττον δὲ τῶν ἀπλῶς κακῶν. Διὸ οὐκ ἐῷμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν λόγον· ὅτι ἐαυτῷ τοῦτο ποιεῖ, καὶ γίνεται τύραννος· ἐστὶ δὲ ὁ ἄρχων φύλαξ τοῦ δικαίου· εἰ δὲ τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ ἴσου.
- 7 Ἐπεὶ δ' οὐθὲν αὐτῷ πλέον εἶναι δοκεῖ, εἴπερ δίκαιος· οὐ γὰρ νέμει πλέον τοῦ ἀπλῶς ἀγαθοῦ αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς αὐτὸν ἀνάλογόν ἐστι· διὸ ἐτέρῳ πονεῖ· καὶ διὰ τοῦτο ἀλλότριον εἶναί φασιν ἀγαθὸν τὴν δι-

καιοσύνην, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. Μι-8
 σθός τις ἄρα δοτέος· τοῦτο δέ, τιμὴ καὶ γέρας·
 ὅσοις δὲ μὴ ἱκανὰ ταῦτα, οὗτοι γίνονται τύραννοι.
 Τὸ δὲ δεσποτικὸν δίκαιον καὶ τὸ πατρικόν, οὐ ταὐτὸ 9
 τούτοις, ἀλλ' ὅμοιον· οὐ γάρ ἐστιν ἀδικία πρὸς τὰ
 αὐτοῦ ἀπλῶς· τὸ δὲ κτῆμα καὶ τὸ τέκνον, ἕως ἂν ἡ
 πηλίκον καὶ μὴ χωρισθῇ, ὥσπερ μέρος αὐτοῦ. Αὐ-10
 τὸν δ' οὐθίς προαιρεῖται βλάπτειν· διὸ οὐκ ἐστιν
 ἀδικία πρὸς αὐτόν· οὐδ' ἄρα ἄδικον, οὐδὲ δίκαιον
 τὸ πολιτικόν· κατὰ νόμον γάρ ἦν, καὶ ἐν οἷς ἐπε-
 φύκει εἶναι νόμος· οὗτοι δ' ἦσαν, οἷς ὑπάρχει ἰσό-
 της τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Διὸ μᾶλλον πρὸς γν-11
 ναϊκά ἐστι δίκαιον, ἢ πρὸς τέκνα καὶ κτήματα·
 τοῦτο γάρ ἐστι τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον· ἕτερον δέ
 ἐστι καὶ τοῦτο τοῦ πολιτικοῦ.

VII. Τοῦ δὲ πολιτικοῦ δικαίου τὸ μὲν φυσικόν 1
 ἐστι, τὸ δὲ νομικόν· φυσικὸν μὲν, τὸ πανταχοῦ τὴν
 αὐτὴν ἔχον δύναμιν, καὶ οὐ τῷ δοκεῖν ἢ μὴ· νομι-
 κὸν δέ, ὃ ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐθὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἄλ-
 λως, ὅταν δὲ θῶνται, διαφέρει· οἷον τὸ μνᾶς λυτροῦ-
 σθαι, ἢ τὸ αἶγα θύειν, ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα· ἔτι,
 ὅσα ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα νομοθετοῦσιν· οἷον, τὸ
 θύειν Βρασίδα, καὶ τὰ ψηφισματώδη. Δοκεῖ δὲ 2
 ἐνίοις πάντα εἶναι τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν φύσει ἀκί-
 νητον καὶ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν· ὥσπερ
 τὸ πῦρ καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Πέρσαις καίει· τὰ δὲ δί-
 καια κινούμενα ὀρῶσι. Τοῦτο δ' οὐκ ἐστιν οὕτως 3
 ἔχον, ἀλλ' ἐστιν ὥς· καὶ τοι παρὰ γε τοῖς θεοῖς
 ἴσως οὐδαμῶς ἔχον· παρ' ἡμῖν δ' ἐστὶ μὲν τι καὶ
 φύσει κινήτόν· οὐ μέντοι πᾶν· ἀλλ' ὅμως ἐστι τὸ
 μὲν φύσει, τὸ δὲ οὐ φύσει. Ποῖον δὲ φύσει τῶν ἐν- 4
 δεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ ποῖον οὐ, ἀλλὰ νο-
 μικὸν καὶ συνθήκη, εἴπερ ἄμφω κινήτὰ ὁμοίως, δη-

λον· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς ἀρμόσει διορισμός· φύσει γὰρ ἡ δεξιὰ κρείττων· καὶ τοι ἐνδέχεται πάν-
 5 τας ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Τὰ δὲ κατὰ συνθήκην, καὶ τὸ συμφέρον τῶν δικαίων ὁμοιά ἐστι τοῖς μέ-
 τροις· οὐ γὰρ πανταχοῦ ἴσα τὰ οἰνηρὰ καὶ σιτηρὰ μέτρα, ἀλλ' οὐ μὲν ὠνοῦνται, μείζω, οὐ δὲ πωλοῦσιν, ἐλάττω· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὴ φυσικὰ, ἀλλ' ἀνθρώ-
 πινα δίκαια, οὐ ταῦτά πανταχοῦ· ἐπεὶ οὐδὲ πολι-
 6 στη. Τῶν δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκαστον, ὡς τὰ καθόλου πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα ἔχει· τὰ μὲν γὰρ πραττόμενα, πολλά· ἐκείνων δὲ, ἕκαστον ἓν· καθό-
 7 λου γάρ. Διαφέρει δὲ τὸ ἀδίκημα καὶ τὸ ἄδικον, καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον· ἄδικον μὲν γὰρ ἐστι τῇ φύσει, ἢ τάξει· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν πραχθῇ, ἀδίκημά ἐστι· πρὶν δὲ πραχθῆναι, οὐπω, ἀλλ' ἄδικον· ὁμοίως δὲ καὶ δικαίωμα· καλεῖται δὲ καὶ τὸ κοινόν, μᾶλλον δικαιοπράγημα· δικαίωμα δὲ,
 8 τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ ἀδικήματος. Καθ' ἕκαστον δὲ αὐτῶν, ποιά τε εἶδη καὶ πόσα, καὶ περὶ ποῖα τυγχάνει ὄντα, ὕστερον ἐπισκεπτέον.

- 1 VIII. Ὅντων δὲ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων τῶν εἰρη-
 μένων, ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ, ὅταν ἐκῶν τις αὐτὰ πράττῃ· ὅταν δὲ ἄκων, οὐτ' ἀδικεῖ, οὔτε δι-
 καιοπραγεῖ, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· οἷς γὰρ συμβέβηκε δικαίοις εἶναι ἢ ἀδίκους, πράττουσιν.
 2 Ἀδίκημα δὲ καὶ δικαιοπράγημα ὠρίσται τῷ ἐκου-
 σίῳ, καὶ ἀκουσίῳ· ὅταν γὰρ ἐκούσιον ᾗ, ψέγε-
 ται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἐστίν· ὥστε ἀδι-
 3 κόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δὲ οὐδέπω, ἐὰν μὴ τὸ ἐκούσιον προσῇ. Λέγω δὲ ἐκούσιον μὲν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται, ὃ ἂν τις τῶν ἐφ' αὐτῷ ὄντων εἰ-
 δώς, καὶ μὴ ἀγνοῶν, πράττῃ, μήτε ὄν, μήτε ὧ,

μήτε οὐ ἔνεκα· οἷον τίνα τύπτει, καὶ τίμη, καὶ τι-
 νος ἔνεκα· καὶ ἐκείνων ἕκαστον, μὴ κατὰ συμβεβη-
 κός, μηδὲ βία· ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ,
 τύπτοι ἕτερον· οὐχ ἐκὼν δέ· οὐ γὰρ ἐπ' αὐτῷ. ἐν-
 δέχεται δὲ τὸν τυπτόμενον πατέρα εἶναι, τὸν δ',
 ὅτι μὲν ἀνθρώπος, ἢ τῶν παρόντων τις, γινώσκειν,
 ὅτι δὲ πατήρ, ἀγνοεῖν. ὁμοίως δὲ τὸ τοιοῦτον διω-
 ρίσθω καὶ ἐπὶ τοῦ οὐ ἔνεκα, καὶ περὶ τὴν πρᾶξιν
 ὅλην. Τὸ δὴ ἀγνοούμενον, ἢ μὴ ἀγνοούμενον μὲν, 4
 μὴ ἐπ' αὐτῷ δὲ ὄν, ἢ βία, ἀκούσιον· πολλὰ γὰρ καὶ
 τῶν φύσει ὑπαρχόντων εἰδότες καὶ πράττομεν καὶ
 πάσχομεν, ὧν οὐθὲν οὔτε ἐκαύσιον, οὔτε ἀκαύσιόν
 ἐστίν· οἷον τὸ γηρᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν. Ἔστι δ' 5
 ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δικαίων, τὸ κατὰ
 συμβεβηκός· καὶ γὰρ ἂν τὴν παρακαταθήκην ἀπο-
 δοίη τις ἄκων καὶ διὰ φόβον, οὔτε δίκαια πράττειν,
 οὔτε δικαιοπράγεῖν φατέον· ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβη-
 κός. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀναγκαζόμενον καὶ ἄκοντα
 τὴν παρακαταθήκην μὴ ἀποδιδόντα, κατὰ συμβε-
 βηκός φατέον ἀδικεῖν, καὶ τὰ ἄδिका πράττειν. Τῶν 6
 δὲ ἐκουσίων, τὰ μὲν προελόμενοι πράττομεν, τὰ δ' οὐ
 προελόμενοι· προελόμενοι μὲν, ὅσα προβουλευσάμε-
 νοι· ἀπροαίρετα δὲ, ὅσα ἀπροβούλευτα. Τριῶν δὴ οὐ- 7
 σῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ' ἀγνοί-
 ας ἀμαρτήματά ἐστιν, ὅταν μήτε ὄν, μήτε ὥς, μήτε
 ὧ, μήτε οὐ ἔνεκα ὑπέλαβε, ταῦτα πράξῃ· ἢ γὰρ αὐ
 βαλεῖν, ἢ οὐ τούτῳ, ἢ οὐ τοῦτον, ἢ οὐ τούτου ἔνεκα
 ᾤήθη· ἀλλὰ συνέβη οὐχ οὐ ἔνεκα ᾤήθη· οἷον, οὐχ
 ἵνα τρώσῃ, ἀλλ' ἵνα κεντήσῃ, ἢ οὐχ ὄν, ἢ οὐχ
 ὥς. Ὅταν μὲν οὖν παραλόγως ἢ βλάβῃ γένηται, 8
 αὐτύχημα· ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνεν δὲ κα-
 κίας, ἀμάρτημα· ἀμαρτάνει μὲν γὰρ, ὅταν ἐν
 ἑαυτῷ ἢ ἀρχῇ ἢ τῆς αἰτίας· αὐτυχεῖ δὲ, ὅταν ἔξω-

- 9 **Θεν.** Ὅταν δὲ, εἰδὼς μὲν, μὴ προβουλεύσας δὲ, ἀδίκημα· οἷον ὅσα τε δι' θυμὸν, καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ φυσικὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· ταῦτα γὰρ βλάπτοντες καὶ ἁμαρτάνοντες, ἀδικοῦσι μὲν, καὶ ἀδικήματά ἐστιν· οὐ μέντοι πω ἀδικοῖ διὰ ταῦτα, οὐδὲ πονηροί· οὐδὲ γὰρ διὰ μοχθηρίαν
- 10 ἢ βλάβη. Ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἀδικὸς καὶ μοχθηρός· διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ προνοίας κρίνεται· οὐ γὰρ ἄρχει ὁ θυμὸς ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας.
- 11 Ἔτι δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφοιβητεῖται, ἀλλὰ περὶ τοῦ δικαίου· ἐπὶ φαινομένη γὰρ ἀδικία ἢ ὀργή ἐστιν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς συναλλάγμασι περὶ τοῦ γενέσθαι ἀμφοιβητοῦσιν, ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι μοχθηρὸν, ἂν μὴ διὰ λήθην αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογοῦντες περὶ τοῦ πράγματος, περὶ τοῦ ποτέρως δίκαιον ἀμφοιβητοῦσιν· ὁ δ' ἐπιβουλεύσας οὐκ ἄγνοεῖ· ὥστε ὁ μὲν οἶεται ἀδικεῖσθαι, ὁ δ' οὐ.
- 12 Ἄν δ' ἐκ προαιρέσεως βλάβη, ἀδικεῖ· καὶ κατὰ ταῦτα ἤδη τὰ ἀδικήματα ὁ ἀδικῶν, ἀδικός, ὅταν παρὰ τὸ ἀνάλογον ἢ, ἢ παρὰ τὸ ἴσον· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δίκαιος, ὅταν προελόμενος δικαιο-
- 13 πραγῇ, δικαιοπραγεῖ δὲ, ἂν μόνον ἐκὼν πράττη. Τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν ἐστὶ συγγνωμονικά, τὰ δ' οἱ συγγνωμονικά· ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἄγνοοῦντες, ἀλλὰ καὶ δι' ἄγνοιαν ἁμαρτάνουσι, συγγνωμονικά· ὅσα δὲ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ' ἄγνοοῦντες μὲν, διὰ πάθος δὲ, μήτε φυσικὸν, μήτ' ἀνθρωπικὸν, οὐ συγγνωμονικά.
- 1 **IX.** Ἀπορήσειε δ' ἂν τις, εἰ ἱκανῶς διώριστα περὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι καὶ τοῦ ἀδικεῖν· πρῶτον μὲν, εἰ ἔστιν, ὥσπερ Εὐριπίδης εἴρηκε, λέγων ἀτόπως·

Μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν· βραχὺς λόγος,

Ἐκὼν ἐκοῦσαν, ἢ θέλουσαν οὐκ ἐκὼν.

πότερον γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐστιν, ἐκόντα ἀδικεῖσθαι,
 ἢ οὐ· ἀλλ' ἀκούσιον ἅπαν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν
 πᾶν ἐκούσιον; καὶ ἄρα ἅπαν οὕτως ἢ ἐκείνως, ὥσ-
 περ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἐκούσιον· ἢ τὸ μὲν ἐκού-
 σιον, τὸ δ' ἀκούσιον; Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δι- 2
 καιοῦσθαι· τὸ γὰρ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἐκούσιον·
 ὥστ' εὐλογον ἀντικεισθαι ὁμοίως καὶ τ' ἐκάτερον, τότ'
 ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ δικαιοῦσθαι ἢ ἐκούσιον, ἢ ἀκού-
 σιον εἶναι· ἄτοπον δ' ἂν δόξαι καὶ ἐπὶ τοῦ δικαι-
 οῦσθαι, εἰ ἅπαν ἐκούσιον· ἐνιοὶ γὰρ δικαιοῦνται
 οὐχ ἐκόντες. Ἐπεὶ καὶ τόγε διαπορήσειεν ἂν τις, 3
 πότερον ὁ τὸ ἄδικον πεπονθὼς, ἀδικεῖται πᾶς· ἢ
 ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πράττειν, καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν
 ἐστὶ· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἐνδέχεται ἐπ' ἀμφοτέ-
 ρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων· ὁμοίως δὲ δῆλον,
 ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων· οὐ γὰρ ταῦτόν τὸ τὰ ἄδικα
 πράττειν τῷ ἀδικεῖν· οὐδὲ τὸ ἄδικα πάσχειν τῷ
 ἀδικεῖσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοπραγεῖν
 καὶ δικαιοῦσθαι· ἀδύνατον γὰρ ἀδικεῖσθαι, μὴ ἀδι-
 κοῦντος· ἢ δικαιοῦσθαι, μὴ δικαιοπραγοῦντος. Εἰ 4
 δ' ἐστὶν ἀπλῶς τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα τινα,
 (τὸ δ' ἐκόντα εἰδὼτα καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ὡς), ὁ δ'
 ἀκρατὴς ἐκὼν βλάπτει αὐτὸς αὐτόν· ἐκὼν τ' ἂν ἀδι-
 κοῖτο, καὶ ἐνδέχοιτο αὐτόν αὐτόν ἀδικεῖν· ἐστὶ
 δὲ καὶ τοῦτο ἐν τι τῶν ἀπορουμένων, εἰ ἐνδέ-
 χεται αὐτόν αὐτόν ἀδικεῖν. Ἐτι ἐκὼν ἂν τις δι' 5
 ἀκρασίαν ὑπ' ἄλλου βλάπτοιτο ἐκόντος· ὥστ' εἴη
 ἂν ἐκόντ' ἀδικεῖσθαι· ἢ οὐκ ὀρθὸς ὁ διορισμός, ἀλλὰ
 προσθετέον τῷ βλάπτειν εἰδὼτα καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ
 ὡς, τὸ παρὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν; Βλάπτεται μὲν 6
 οὖν τις ἐκὼν καὶ τὰ ἄδικα πάσχει· ἀδικεῖται δ'
 οὐθίς ἐκὼν· οὐθίς γὰρ βούλεται, οὐδ' ὁ ἀκρατὴς,
 ἀλλὰ παρὰ τὴν βούλησιν πράττει· οὔτε γὰρ βούλεται

οὐθεις, ὃ μὴ οἶεται εἶναι σπονδαῖον· ὁ δὲ ἀκρατής,
 7 ὃ οὐκ οἶεται δεῖν πράττειν, πράττει. Ὁ δὲ τὰ αὐ-
 τοῦ διδοὺς, ὥςπερ Ὀμηρός φησι δοῦναι τὸν Γλαῦ-
 κον τῷ Διομήδει·

Χρῦσαι χαλκίῳ, ἐκατόμβοι ἑνναβοίων,

οὐκ ἀδικεῖται· ἐπ' αὐτῷ γάρ ἐστι τὸ δίδοναι· τὸ δὲ
 ἀδικεῖσθαι οὐκ ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ
 8 ὑπάρχειν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐχ
 ἐκούσιον, δῆλον· ἔτι δ', ὧν προειλόμεθα, δύο ἐστὶν
 εἰπεῖν, πότερόν ποτε ἀδικεῖ ὁ νείμας παρὰ τὴν ἀξίαν
 τὸ πλεῖον, ἢ ὁ ἔχων· καὶ εἰ ἐστὶν αὐτὸν αὐτὸν ἀδι-
 9 κεῖν. Εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πρότερον λεχθέν, καὶ
 ὁ διανέμων ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐκ ἔχων τὸ πλεῖον, εἴ τις
 πλεον ἐτέρῳ ἢ αὐτῷ νέμει, εἰδὼς καὶ ἐκὼν, οὗτος
 αὐτὸς αὐτὸν ἀδικεῖ· ὅπερ δοκοῦσιν οἱ μέτριοι ποιεῖν·
 ὁ γὰρ ἐπιεικής, ἐλαττωτικός ἐστίν· ἢ οὐδὲ τοῦτο
 ἀπλοῦν; ἐτέρου γὰρ ἀγαθοῦ, εἰ ἔτιγεν, ἐπλεονέ-
 10 κτει· οἷον δόξης, ἢ τοῦ ἀπλῶς καλοῦ. Ἐτι λύεται καὶ
 κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἀδικεῖν· οὐθὲν γὰρ παρὰ
 τὴν αὐτοῦ πάσχει βούλησιν· ὥστε οὐκ ἀδικεῖται
 11 διὰ γε τοῦτο· ἀλλ' εἴ περ, βλάπτεται μόνον· Φα-
 νερόν δὲ καὶ ὅτι ὁ διανέμων ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ
 πλεον ἔχων αἰεὶ· οὐ γὰρ ὅ ὃ τὸ ἀδικον ὑπάρχει, ἀδι-
 κεῖ, ἀλλ' ὃ τὸ ἐκόντα τοῦτο ποιεῖν· τοῦτο δ',
 ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, ἢ ἐστὶν ἐν τῷ διανέμοντι,
 12 ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαμβάνοντι. Ἐτι ἐπεὶ πολλαχῶς
 τὸ ποιεῖν λέγεται, καὶ ἐστὶν ὡς τὰ ἄνυχα κτείνει,
 καὶ ἡ χεὶρ, καὶ ὁ οἰκέτης ἐπιτάξαντος, οὐκ ἀδικεῖ
 13 μὲν, ποιεῖ δὲ τὰ ἄδικα. Ἐτι εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν,
 οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸ νομικὸν δίκαιον, οὐδ' ἄδικος ἡ
 κρίσις ἐστίν· ἐστι δ' ὡς ἄδικος· ἕτερον γὰρ τὸ νο-
 μικὸν δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον· εἰ δὲ γινώσκων ἔκρι-
 νεν ἄδίκως, πλεονεκτεῖ καὶ αὐτὸς, ἢ χάριτος, ἢ

τιμωρίας. Ὡςπερ οὖν καὶ εἴ τις μερίσαιοτο τοῦ ἀδι- 14
κήματος, καὶ ὁ διὰ ταῦτα κρίνας ἀδίκως, πλεον
ἔχει· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὁ τὸν ἀγρόν κρίνας, οὐκ
ἀγρόν, ἀλλὰ ἀργύριον ἔλαβεν. Οἱ δ' ἀνθρώποι ἐφ' 15
ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν· διὸ καὶ τὸ δίκαιον
εἶναι ῥάδιον. τὸ δ' οὐκ ἔστι· συγγενέσθαι μὲν γὰρ
τῇ τοῦ γείτονος, καὶ πατάξαι τὸν πλησίον, καὶ
δοῦναι τῇ χειρὶ τὸ ἀργύριον, ῥάδιον, καὶ ἐπ' αὐ-
τοῖς· ἀλλὰ τὸ ὥδι ἔχοντας ταῦτα ποιεῖν, οὔτε ῥά-
διον, οὔτ' ἐπ' αὐτοῖς. Ὅμοίως δὲ καὶ τὸ γινῶναι τὰ 16
δίκαια καὶ τὰ ἀδिका, οὐδὲν οἴονται σοφὸν εἶναι,
ὅτι περὶ ὧν οἱ νόμοι λέγουσιν, οὐ χαλεπὸν ξυνιέναι·
ἀλλ' οὐ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβε-
βηκός· ἀλλὰ πως πραττόμενα καὶ πως νεμόμενα, δί-
καια. τοῦτο δὲ πλεον ἔργον, ἢ τὰ ὑγιεινὰ εἰδέναι·
ἐπεὶ κακεῖ μὲν μέλι καὶ οἶνον καὶ ἐλλέβορον καὶ
καυσιν καὶ τομὴν εἰδέναι ῥάδιον, ἀλλὰ πῶς δεῖ νεῖ-
μαι πρὸς ὑγίειαν, καὶ τίνοι, καὶ πότε, τοσοῦτον
ἔργον, ὅσον ἰατρὸν εἶναι. Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ 17
τοῦ δικαίου οἴονται εἶναι οὐθὲν ἥττον τὸ ἀδικεῖν·
ὅτι οὐθὲν ἥττον ὁ δίκαιος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δύναται
ἂν ἕκαστον προᾶξει τούτων· καὶ γὰρ συγγενέσθαι
γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρεῖος τὴν ἀσπίδα
ἀφεῖναι, καὶ στραφεῖς ἐφ' ὁποτερανοῦν τρέχειν· ἀλλὰ
τὸ δειλαίνειν καὶ τὸ ἀδικεῖν, οὐ τὸ ταῦτα ποιεῖν
ἐστὶ, πλην κατὰ συμβεβηκός· ἀλλὰ τὸ ὥδι ἔχοντα,
ταῦτα ποιεῖν ἐστίν, ὥςπερ καὶ τὸ ἰατρεύειν καὶ τὸ
ὑγιαίνειν, οὐ τὸ τέμνειν ἢ μὴ τέμνειν, ἢ φαρμακεύειν
ἢ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ὥδι. Ἔστι δὲ 18
τὰ δίκαια ἐν τούτοις, οἷς μέτεστι τῶν ἀπλῶς ἀγα-
θῶν· ἔχουσι δὲ καὶ ὑπερβολὴν ἐν τούτοις καὶ ἔλλει-
ψιν· τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ αὐτῶν, οἷον
ἰσως τοῖς θεοῖς· τοῖς δ' οὐθὲν μόνον ὠφέλιμον τοῖς

ἀνιάτοις καὶ κακοῖς, ἀλλὰ πάντα βλάπτει· τοῖς δὲ μέχρι του· διὰ τοῦτ' ἀνθρώπινόν ἐστι.

- 1 X. Περὶ δὲ ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, πῶς ἔχει ἢ μὲν ἐπιεικεία πρὸς δικαιοσύνην, τὸ δ' ἐπιεικὲς πρὸς τὸ δίκαιον, ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὔτε γὰρ ὡς ταυτὸν ἀπλῶς, οὔθ' ὡς ἕτερον τῷ γενεῖ φαίνεται σκοπουμένοις. καὶ ὅτε μὲν τὸ ἐπιεικὲς ἐπαινοῦμεν, καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον· ὥστε καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα ἐπαινοῦντες μεταφέρομεν, ἀντὶ τῷ ἀγαθοῦ τὸ ἐπιεικέστερον, ὅτι βέλτιον, δηλοῦντες. ὅτε δὲ τῷ λόγῳ ἀκολουθοῦσι φαίνεται ἄτοπον, εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιόν τι ὄν, ἐπαινετόν ἐστιν· ἢ γὰρ τὸ δίκαιον οὐ σπουδαῖον, ἢ τὸ ἐπιεικὲς οὐ, δίκαιον εἰ ἄλλο.
- 2 ἢ εἰ ἄμφω σπουδαῖα, ταυτὸν ἐστιν. Ἡ μὲν οὖν ἀπορία σχεδὸν συμβαίνει διὰ ταῦτα περὶ τὸ ἐπιεικὲς. ἔχει δ' ἅπαντα τρόπον τινὰ ὀρθῶς, καὶ οὐθὲν ὑπεναντίον ἑαυτοῖς· τότε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίου τινὸς ὄν βέλτιόν ἐστι δίκαιον· καὶ οὐχ ὡς ἄλλο τι γένος ὄν, βέλτιόν ἐστι τοῦ δικαίου· τὸ αὐτὸ ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς· καὶ ἄμφοιν σπουδαῖοιν ὄντων,
- 3 κρεῖττον τὸ ἐπιεικὲς. Ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν, ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μὲν ἐστιν, οὐ τὸ κατὰ τὸν νό-
- 4 μον δέ, ἀλλ' ἐπανόρθωμα νομίμου δικαίου. Αἴτιον δ', ὅτι ὁ μὲν νόμος καθόλου πᾶς· περὶ ἐνίων δὲ οὐχ οἷόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν καθόλου. ἐν οἷς οὖν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἷόν τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπιτοπλέον λαμβάνει ὁ νόμος, οὐκ ἄγνοῶν τὸ ἀμαρτανόμενον. καὶ ἔστιν οὐδὲν ἥττον ὀρθῶς· τὸ γὰρ ἀμάρτημα οὐκ ἐν τῷ νόμῳ, οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματός ἐστιν.
- 5 εὐθύς γὰρ ἢ τῶν πρακτῶν ὕλη τοιαύτη ἐστίν. Ὅταν οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος καθόλου, συμβῇ δ' ἐπὶ τούτοις παρὰ τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς ἔχει, ἢ παρα-

λείπει ὁ νομοθέτης, καὶ ἡμαρτεν ἀπλῶς εἰπὼν, ἐπα-
 νορθοῦν τὸ ἐλλειφθῆν, ὃ καὶ νομοθέτης οὕτως ἂν
 εἴποι, ἐκεῖ παρῶν· καὶ εἰ ἤδει, ἐνομοθέτησεν ἂν.
 Διὸ δίκαιον μὲν ἐστι, καὶ βέλτιόν τινος δίκαιον· 6
 οὐ τοῦ ἀπλῶς δὲ, ἀλλὰ τοῦ διὰ τὸ ἀπλῶς ἀμαρ-
 τήματος. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ φύσις ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς,
 ἐπανόρθωμα νόμου, ἢ ἐλλείπει διὰ τὸ καθόλου· τοῦτο
 γὰρ αἷτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι
 περὶ ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι νόμον· ὥστε ψηφίσματος
 δεῖ. Τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανὼν ἐστιν, 7
 ὥςπερ καὶ τῆς Λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολύβδινος κα-
 νὼν· πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται, καὶ
 οὐ μένει ὁ κανὼν· καὶ τὸ ψηφισμα πρὸς τὰ πράγματα.
 Τί μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐπιεικὲς, καὶ τί τὸ δίκαιον, καὶ 8
 τίνος βέλτιον δίκαιον, δηλόν· φανερόν δ' ἐκ τούτου
 καὶ ὁ ἐπιεικὴς τίς ἐστιν· ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προ-
 αἰρετικὸς, καὶ πρακτικὸς, καὶ ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος
 ἐπὶ τὸ χειρόν, ἀλλ' ἐλαττωτικὸς, καίπερ ἔχων τὸν
 νόμον βοηθόν, ἐπιεικὴς ἐστι, καὶ ἡ ἕξις αὕτη ἐπιεί-
 κεια, δικαιοσύνη τις οὕσα, καὶ οὐχ ἑτέρα τις ἕξις.

XI. Πότερον δὲ ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὐ, 1
 φανερόν ἐκ τῶν εἰρημένων· τὰ μὲν γὰρ ἐστι τῶν
 δίκαιων, τὰ κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τε-
 ταγμένα, οἷον οὐ κελεύει ἑαυτὸν ἀποκτενεῖν ὁ νό-
 μος· ἃ δὲ μὴ κελεύει, ἀπαγορεύει. Ἐτι ὅταν παρὰ 2
 τὸν νόμον βλάβη, μὴ ἀντιβλάβη, ἐκὼν ἀδικεῖ·
 ἐκὼν δὲ, ὁ εἰδὼς καὶ ὄν, καὶ ᾧ, καὶ ὡς· ὁ δὲ δι' ὀρ-
 γῆν ἑαυτὸν σφάττων, ἐκὼν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν ἐρ-
 θὸν νόμον, ὃ οὐκ ἐᾷ ὁ νόμος· ἀδικεῖ ἄρα. Ἀλλὰ 3
 τίνα; ἢ τὴν πόλιν, αὐτὸν δ' οὐ; ἐκὼν γὰρ πάσχει·
 ἀδικεῖται δ' οὐθίς ἐκὼν· διὸ καὶ ἡ πόλις ζημιοῖ·
 καὶ τις ἀτιμία πρόσεστι τῷ ἑαυτὸν διαφθεύραντι,
 ὡς τὴν πόλιν ἀδικοῦντι. Ἐτι καθ' ὃ ἀδικος ὁ μό- 4

- νον ἀδικῶν, καὶ μὴ ὅλως φαῦλος, οὐκ ἔστιν ἀδικῆσαι αὐτόν· τοῦτο γὰρ ἄλλο ἐκείνου· ἔστι γάρ πως ὁ ἀδικος οὕτω πονηρὸς, ὥσπερ ὁ δειλὸς, οὐχ ὡς ὅλην ἔχων τὴν πονηρίαν· ὥστ' οὐδὲ κατὰ ταύτην ἀδικεῖ· ἅμα γὰρ τῷ αὐτῷ ἂν εἴη ἀφηρηθῆσθαι καὶ προσχεῖσθαι τὸ αὐτό· τοῦτο δὲ ἀδύνατον· ἀλλ' αἰεὶ ἐν πλείοσιν ἀνάγκη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον.
- 5 Ἐτι δὲ ἐκούσιόν τε καὶ ἐκ προαιρέσεως, καὶ πρότερον· ὁ γὰρ διότι ἔπαθε, καὶ τὸ αὐτὸ ἀντιποιῶν, οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν· αὐτὸς δὲ αὐτόν, τὰ αὐτὰ ἅμα καὶ πείσχει καὶ
- 6 ποιεῖ· ἔτι εἴη ἂν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄνευ τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων οὐθεις ἀδικεῖ· μοιχεύει δὲ οὐδεις τὴν ἑαυτοῦ· οὐδὲ τοιχωρυχεῖ τὸν ἑαυτοῦ τοίχον, οὐδὲ κλέπτει τὰ ἑαυτοῦ· ὅλως δὲ λύεται τὸ ἑαυτὸν ἀδικεῖν, κατὰ τὸν διορισμὸν τὸν
- 7 περὶ τοῦ ἐκούσιως ἀδικεῖσθαι. Φανερόν δὲ καὶ ὅτι ἄμφω μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἔλαττον, τὸ δὲ πλεῖον ἔχειν ἐστὶ τοῦ μέσου· ὥσπερ ὑγιεινὸν μὲν, ἐν ἰατρικῇ· εὐεκτικὸν δὲ, ἐν γυμναστικῇ. ἀλλ' ὅμως χεῖρον τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν μετὰ κακίας καὶ ψεκτὸν ἦν· καὶ κακίας, ἢ τῆς τελείας καὶ ἀπλῶς, ἢ ἐγγύς· (οὐ γὰρ ἅπαν τὸ ἐκούσιον μετὰ ἀδικίας)· τὸ δ' ἀδικεῖσθαι
- 8 ἄνευ κακίας καὶ ἀδικίας. Καθ' αὐτὸ μὲν οὖν, τὸ ἀδικεῖσθαι ἥττον φαῦλον· κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθὲν κωλύει, μείζον κακόν· ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῇ τέχνῃ· ἀλλὰ πλευρίτιν λέγει μείζω νόσον προσπταίσματος· καὶ τοι γένοιτ' ἂν ποτε θάτερον κατὰ συμβεβηκὸς, εἰ προσπταίσαντα διὰ τὸ πεσεῖν συμβαίη
- 9 ὑπὸ τῶν πολεμίων ληγθῆναι καὶ ἀποθανεῖν. Κατὰ μεταφοράν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν οὐκ αὐτῷ πρὸς αὐτόν δίκαιον, ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισίν· οὐ πᾶν δὲ δίκαιον, ἀλλὰ τὸ δεσποτικόν, ἢ τὸ οἰκονομικόν· ἐν

τούτοις

τούτοις γὰρ τοῖς λόγοις διέστηκε τὸ λόγον ἔχον μέρος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἄλογον, εἰς ἃ δὴ βλέπουσι, καὶ δοκεῖ εἶναι ἀδικία πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἔστιν ἐν τούτοις πάσχειν τι παρὰ τὰς ἑαυτῶν ὁρέξεις· ὥς-περ οὖν ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ εἶναι πρὸς ἄλληλα δίκαιόν τι, καὶ τούτοις. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύ- 10 νης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

LIBER VI.

11. Ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες, ὅτι
 δεῖ τὸ μέσον αἰρεῖσθαι, μὴ τὴν ὑπερβολὴν, μήτε
 τὴν ἑλλειψιν, τὸ δὲ μέσον ἐστίν, ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς
 λέγει, τοῦτο διέλωμεν. ἐν πάσαις γὰρ ταῖς εἰρημέ-
 ναις ἔξεσι, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἔστι τις
 σκοπὸς, πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λόγον ἔχων, ἐπι-
 τείνει καὶ ἀνίησι· καὶ τις ἔστιν ὅρος τῶν μεσοτή-
 των, ἃς μεταξὺ φάμεν εἶναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς
 2 ἑλλείψεως, οὕσας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἔστι δὲ
 τὸ μὲν εἰπεῖν οὕτως ἀληθὲς μὲν, οὐθὲν δὲ σαφές·
 καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιμελείαις περὶ ὅσας ἐστὶν
 ἐπιστήμη, τοῦτο ἀληθὲς μὲν εἰπεῖν, ὅτι οὔτε πλείω,
 οὔτε ἐλάττω δεῖ ποιεῖν, οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ τὰ
 μέσα, καὶ ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος· τοῦτο δὲ μόνον ἔχων
 ἂν τις, οὐθὲν ἂν εἰδείη πλέον· οἷον ποῖα δεῖ προσ-
 φέρεσθαι πρὸς τὸ σῶμα, εἴ τις εὔποι, ὅτι ὅσα ἢ
 3 ἰατρικὴ κελεύει, καὶ ὡς ὁ ταύτην ἔχων. Λιὸν δὲ
 καὶ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἔξεις μὴ μόνον ἀληθῶς εἶ-
 ναι τοῦτ' εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ διωρισμένον, τίς τέ
 4 ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ τούτου τίς ὁ ὅρος. Τὰς
 δὴ τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διείλωμεν, καὶ τὰς μὲν εἶναι
 τοῦ ἡθους ἔφαμεν, τὰς δὲ τῆς διανοίας. περὶ μὲν
 οὖν τῶν ἡθικῶν διεληλύθαμεν· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν,
 5 περὶ ψυχῆς πρῶτον εἰπόντες, λέγωμεν οὕτως. Πρό-

τερον μὲν οὖν ἐλέχθη δύο εἶναι μέρη τῆς ψυχῆς, τό, τε λόγον ἔχον καὶ τὸ ἄλογον. νῦν δὲ περὶ τοῦ λόγον ἔχοντος τὸν αὐτὸν τρόπον διαιρετέον. Καὶ 6 ὑποκείμεθω δύο τὰ λόγον ἔχοντα. ἓν μὲν, ᾧ θεωροῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων, ὧν αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν. ἓν δὲ γε, ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα. πρὸς γὰρ τὰ τῷ γένει ἕτερα καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων ἕτερον τῷ γένει, τὸ πρὸς ἐκάτερον πεφυκὸς, εἴπερ καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ οἰκειότητα ἢ γνῶσις ὑπάρχει αὐτοῖς. Λεγέσθω δὲ τούτων τὸ μὲν, ἐπι- 7 στημονικόν. τὸ δὲ, λογιστικόν. τὸ γὰρ βουλευέσθαι καὶ λογίζεσθαι ταυτόν. οὐθίς δὲ βουλευέται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν, ὥστε τὸ λογιστικόν ἐστιν ἓν τι μέρος τοῦ λόγον ἔχοντος. Λη- 8 πτέον ἄρα, ἐκατέρου τούτων τίς ἢ βελτίστη ἕξις. αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἐκατέρου. ἢ δ' ἀρετὴ πρὸς τὸ ἔργον τὸ οἰκεῖον.

II. Τρία δ' ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ κύρια πράξεως 1 καὶ ἀληθείας, αἴσθησις, νοῦς, ὄρεξις. Τούτων δ' 2 ἢ αἴσθησις οὐδεμιᾶς ἀρχὴ πράξεως· δηλὸν δὲ τῷ τὰ θηρία αἴσθησιν μὲν ἔχειν, πράξεως δὲ μὴ κοινωνεῖν. ἔστι δ' ὅπερ ἐν διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τοῦτ' ἐν ὀρέξει δίωξις καὶ φυγὴ. ὥστ' ἐπειδὴ ἢ ἡθικὴ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἢ δὲ προαίρεσις ὄρεξις βουλευτικὴ, δεῖ διὰ ταῦτα τὸν τε λόγον ἀληθῆ εἶναι, καὶ τὴν ὄρεξιν ὀρθὴν, εἴπερ ἢ προαίρεσις σπουδαία. καὶ τὰ αὐτὰ τὸν μὲν φάναι, τὴν δὲ διώκειν. αὕτη μὲν οὖν ἢ διάνοια καὶ ἢ ἀλήθεια πρακτικὴ. Τῆς δὲ θεωρητικῆς διανοίας, 3 καὶ μὴ πρακτικῆς, μηδὲ ποιητικῆς, τὸ εὖ καὶ κακῶς τάληθές ἐστι καὶ ψεῦδος· τοῦτο γὰρ ἐστι παντὸς διανοητικοῦ ἔργον. τοῦ δὲ πρακτικοῦ καὶ διανοητικοῦ ἢ ἀλήθεια ὁμολόγως ἔχουσα τῇ ὀρέξει

4 τῇ ὁρθῇ. Πράξεως μὲν οὖν ἀρχὴ προαίρεσις, ὅθεν
 ἢ κίνησις, ἀλλ' οὐχ οὗ ἕνεκα· προαιρέσεως δὲ, ὕρε-
 ξις καὶ λόγος ὁ ἕνεκά τινος· διὸ οὐτ' ἄνευ νοῦ καὶ
 διανοίας, οὐτ' ἄνευ ἡθικῆς ἐστὶν ἕξεως ἢ προαίρε-
 σις· εὐπραξία γάρ· καὶ τὸ ἐναντίον ἐν πράξει ἄνευ
 5 διανοίας καὶ ἡθους οὐκ ἐστὶ. Διάνοια δ' αὐτὴ οὐ-
 θέν κινεῖ, ἀλλ' ἢ ἕνεκά του καὶ πρακτικῇ· αὕτη γάρ
 καὶ τῆς ποιητικῆς ἄρχει· ἕνεκα γάρ του ποιεῖ πᾶς
 ὁ ποιῶν, καὶ οὐ τέλος ἀπλῶς, ἀλλὰ πρὸς τι, καὶ
 τινὸς τὸ ποιητὸν, ἀλλ' οὐ τὸ πρακτὸν· ἢ γὰρ εὐ-
 πραξία, τέλος· ἢ δ' ὕρεξις, τούτου· διὸ ἢ ὀρεκτι-
 κὸς νοῦς ἢ προαίρεσις, ἢ ὕρεξις διανοητικῇ· καὶ ἢ
 6 τοιαύτη ἀρχὴ ἀνθρώπου. Οὐκ ἐστὶ δὲ προαιρετὸν
 οὐθὲν γεγονὸς· οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται Ἴλιον πε-
 πορθηκέναι· οὐδὲ γὰρ βουλευέται περὶ τοῦ γεγονό-
 τος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου· τὸ
 δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι· διὸ ὁρθῶς
 Ἀγάθων·

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,

Ἀγένητα ποιεῖν, ἅσ' ἂν ἡ πεπραγμένα.

ἀμφοτέρων δὴ τῶν νοητικῶν μορίων ἀλήθεια τὸ ἔρ-
 γον· καθ' ἃς οὖν ἕξεις μάλιστα ἀληθεύει ἐκάτερον,
 αὐταὶ αἰ ἄρεται ἀμφοῖν.

- 1 III. Ἀρξάμενοι οὖν ἀνωθεν, περὶ αὐτῶν πάλιν λέ-
 γωμεν· ἔστω δὴ οἷς ἀληθεύει ἡ ψυχὴ τῷ καταφά-
 ναι ἢ ἀποφάναι πέντε τὸν ἀριθμὸν· ταῦτα δ' ἐστὶ
 τέχνη, ἐπιστήμη, φρόνησις, σοφία, τοῦς· ὑπολή-
 2 ψει γὰρ καὶ δόξη ἐνδέχεται διαψεύδεσθαι. Ἐπι-
 στήμη μὲν οὖν τί ἐστὶν, ἐντεῦθεν φανερόν, εἰ δεῖ
 ἀκριβολογεῖσθαι, καὶ μὴ ἀκολουθεῖν ταῖς ὁμοιότησι·
 πάντες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα μὴ
 ἐνδέχεσθαι ἄλλως ἔχειν· τὰ δὲ ἐνδεχόμενα ἄλλως,
 ὅταν ἔξω τοῦ θεωρεῖν γένηται, λανθάνει εἰ ἐστὶν,

ἡ μὴ· ἐξ ἀνάγκης ἄρα ἐστὶ τὸ ἐπιστητόν· αἰδίων
 ἄρα· τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα ἀπλῶς, αἰδία πάντα,
 τὰ δ' αἰδία ἀγένητα καὶ ἄφθαρτα. Ἐτι διδα- 3
 κτὴ πᾶσα ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστητόν,
 μαθητόν· ἐκ προγινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκα-
 λία, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς ἐλέγομεν· ἡ μὲν
 γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, ἡ δὲ συλλογισμῶ· ἡ μὲν δὴ
 ἐπαγωγή ἀρχὴ ἐστὶ καὶ τοῦ καθόλου· ὁ δὲ συλλο-
 γισμὸς ἐκ τῶν καθόλου· εἰσὶν ἄρα ἀρχαί, ἐξ ὧν
 ὁ συλλογισμὸς, ὧν οὐκ ἔστι συλλογισμὸς· ἐπαγω-
 γὴ ἄρα. Ἡ μὲν ἄρα ἐπιστήμη ἐστὶν ἕξις ἀποδει- 4
 κτική, καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορίζομεθα ἐν τοῖς ἀνα-
 λυτικοῖς· ὅταν γὰρ πῶς πιστεύῃ, καὶ γνώριμοι αὐτῷ
 ᾧσιν αἱ ἀρχαί, ἐπίσταται· εἰ γὰρ μὴ μᾶλλον τοῦ
 συμπεράσματος, κατὰ συμβεβηκὸς ἕξει τὴν ἐπι-
 στήμην. περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης διωρίσθω τὸν τρό-
 πον τοῦτον.

IV. Τοῦ δ' ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν, ἔστι τι καὶ 1
 ποιητόν καὶ πρακτόν· ἕτερον δ' ἐστὶ ποίησις καὶ
 πράξις. Πιστεύομεν δὲ καὶ περὶ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐξω- 2
 τερικοῖς λόγοις· ὥστε καὶ ἡ μετὰ λόγου ἕξις πρα-
 κτική ἕτερόν ἐστι τῆς μετὰ λόγου ποιητικῆς ἕξεως,
 καὶ οὐδὲ περιέχεται ὑπ' ἀλλήλων· οὔτε γὰρ ἡ πράξις
 ποίησις· οὔτε ἡ ποίησις πράξις ἐστίν. Ἐπεὶ δ' ἡ 3
 οἰκοδομική, τέχνη τίς ἐστὶ, καὶ ὅπερ ἕξις τις μετὰ
 λόγου ποιητική, καὶ οὐδεμία οὔτε τέχνη ἐστίν,
 ἥτις οὐ μετὰ λόγου ποιητική ἕξις ἐστίν, οὔτε τοι-
 αύτη, ἢ οὐ τέχνη· ταῦτόν ἂν εἴη τέχνη καὶ ἕξις
 μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητική. Ἐστὶ δὲ τέχνη πᾶσα 4
 περὶ γένεσιν καὶ τὸ τεχνάζειν καὶ θεωρεῖν, ὅπως
 ἂν γένηται τι τῶν ἐνδεχομένων καὶ εἶναι καὶ μὴ
 εἶναι· καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ποιοῦντι, ἀλλὰ μὴ ἐν
 τῷ ποιουμένῳ· οὔτε γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων ἢ

γινομένων ἢ τέχνη· ἐστὶν, οὔτε τῶν κατὰ φύσιν.
 5 ἐν αὐτοῖς γὰρ ἔχουσι ταῦτα τὴν ἀρχήν. Ἐπεὶ δὲ
 ποιήσεις καὶ πράξεις ἕτερον, ἀνάγκη τὴν τέχνην ποιή-
 σεως, ἀλλ' οὐ πράξεως εἶναι· καὶ τρόπον τινὰ περὶ
 τὰ αὐτὰ ἐστὶν ἢ τύχη καὶ ἢ τέχνη, καθάπερ καὶ
 Ἀγάθων φησί·

Τέχνη τύχην ἱστέρεξε, καὶ τύχη τέχνην.

6 Ἡ μὲν οὖν τέχνη, ὥσπερ εῖρηται, ἕξις τις μετὰ λό-
 γου ἀληθοῦς ποιητικὴ ἐστὶν· ἢ δ' ἀτεχνία τοῦναν-
 τίον μετὰ λόγου ψευδοῦς ποιητικὴ ἕξις, περὶ τὸ ἐν-
 δέχόμενον ἄλλως ἔχειν.

- 1 V. Περὶ δὲ φρονήσεως οὕτως ἂν λάβοιμεν θεωρή-
 σαντες, τίνας δὴ λέγομεν τοὺς φρονίμους· δοκεῖ δὴ
 φρονίμου εἶναι τὸ δύνασθαι καλῶς βουλευσασθαι
 περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, οὐ κατὰ μέ-
 ρος, οἷον ποῖα πρὸς ὑγίειαν ἢ ἰσχύν· ἀλλὰ ποῖα
- 2 πρὸς τὸ εὖ ζῆν ὅλον. Σημεῖον δ', ὅτι καὶ τοὺς περὶ
 τι φρονίμους λέγομεν, ὅταν πρὸς τέλος τι σπου-
 दाῖον εὖ λογίσωνται, ὧν μὴ ἐστὶ τέχνη· ὥστε καὶ
- 3 ὅλως ἂν εἴη φρόνιμος ὁ βουλευτικός. Βουλευέται
 δ' οὐθὲς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδὲ τῶν
 μὴ ἐνδεχομένων αὐτῷ πράξαι· ὥστ' εἴπερ ἐπιστήμη
 μὲν μετὰ ἀποδείξεως, ὧν δ' αἱ ἀρχαὶ ἐνδέχονται
 ἄλλως ἔχειν, τούτων μὴ ἐστὶν ἀπόδειξις, (πάντα
 γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν), καὶ οὐκ ἔστι βου-
 λεύσασθαι περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων· οὐκ ἂν εἴη
 ἢ φρόνησις ἐπιστήμη, οὐδὲ τέχνη· ἐπιστήμη μὲν,
 ὅτι ἐνδέχεται τὸ πρακτὸν ἄλλως ἔχειν· τέχνη δ',
- 4 ὅτι ἄλλο τὸ γένος πράξεως, καὶ ποιήσεως. Λείπε-
 ται ἄρα αὐτὴν εἶναι ἕξιν ἀληθῆ μετὰ λόγου πρα-
 κτικὴν περὶ τὰ ἀνθρώπῳ ἀγαθὰ καὶ κακὰ· τῆς μὲν
 γὰρ ποιήσεως ἕτερον τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως οὐκ
- 5 αἰεὶ· ἔστι γὰρ αὕτη ἢ εὐπραξία τέλος. Διὰ τοῦτο

Περικλέα καὶ τοὺς τοιοῦτους φρονίμους οἰόμεθα εἶναι, ὅτι τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις δύνανται θεωρεῖν· εἶναι δὲ τοιοῦτους ἡγούμεθα τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ πολιτικούς. Ἐνθεν καὶ 6 τὴν σωφροσύνην τούτῳ προσαγορεύομεν τῷ ὀνόματι, ὥς σώζουσιν τὴν φρόνησιν. σώζει δὲ τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν· οὐ γὰρ πᾶσαν ὑπόληψιν διαφθείρει, οὐδὲ διαστρέφει τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν, (οἶον ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, ἢ οὐκ ἔχει), ἀλλὰ τὰς περὶ τὸ πρακτόν· αἱ μὲν γὰρ ἀρχαὶ τῶν πρακτῶν, τὸ οὗ ἕνεκα τὰ πρακτά· τῷ δὲ διαφθαρμένῳ δι' ἡδονὴν ἢ λύπην εὐθύς οὐ φανεῖται ἡ ἀρχή, οὐδὲ δεῖν τούτου ἕνεκα, οὐδὲ διὰ τοῦθ' αἰρεῖσθαι πάντα καὶ πράττειν· ἔστι γὰρ ἡ κακία φθαρτικὴ ἀρχῆς· ὥστ' ἀνάγκη τὴν φρόνησιν ἔξιν εἶναι μετὰ λόγου ἀληθῆ περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ πρακτικὴν. Ἀλλὰ μὴν τέχνης μὲν ἐστὶν ἀρετὴ· φρο- 7 νήσεως δ' οὐκ ἔστι· καὶ ἐν μὲν τέχνῃ ὁ ἐκὼν ἀμαρτάνων αἰρετώτερος· περὶ δὲ φρόνησιν ἥττον, ὥς περ καὶ περὶ τὰς ἀρετάς· δηλον οὖν ὅτι ἀρετὴ τις ἐστὶ, καὶ αὐτὴ τέχνη. Λυοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν τῆς 8 ψυχῆς τῶν λόγον ἐχόντων, θατέρου ἂν εἴη ἀρετὴ, τοῦ δοξαστικοῦ· ἢ τε γὰρ δόξα περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ἐστὶ, καὶ ἡ φρόνησις· ἀλλὰ μὴν αὐτὴ ἔξιν μετὰ λόγου μόνον· σημεῖον δ', ὅτι λήθη τῆς μὲν τοιαύτης ἔξεως ἐστὶ· φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν.

VI. Ἐπεὶ δ' ἡ ἐπιστήμη περὶ τῶν καθόλου ἐστὶν 1 ὑπόληψις, καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, εἰσὶ δ' ἀρχαὶ τῶν ἀποδεικτῶν καὶ πάσης ἐπιστήμης, (μετὰ λόγου γὰρ ἡ ἐπιστήμη)· τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπιστητοῦ οὔτ' ἂν ἐπιστήμη εἴη, οὔτε τέχνη, οὔτε φρόνησις· τὴ μὲν γὰρ ἐπιστητὸν ἀποδεικτόν· αἱ δὲ τυγχά-

νοῦσιν οὕσαι περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. οὐδὲ δὴ σοφία τούτων ἐστὶ· τοῦ γὰρ σοφοῦ περὶ ἐνίων
 2 ἔχειν ἀποδείξιν ἐστίν. Εἰ δὴ οἷς ἀληθεύομεν, καὶ
 μηδέποτε διαψευδόμεθα περὶ τὰ μὴ ἐνδεχόμενα,
 ἢ καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν, ἐπιστήμη καὶ φρόνη-
 σις ἐστὶ, καὶ σοφία, καὶ νοῦς, τούτων δὲ τριῶν
 μηθὲν ἐνδέχεται εἶναι, (λέγω δὲ τρία, φρόνησιν,
 σοφίαν, ἐπιστήμην)· λείπεται νοῦν εἶναι τῶν ἀρχῶν.

1 VII. Τὴν δὲ σοφίαν ἐν ταῖς τέχναις τοῖς ἀκριβε-
 στάτοις τὰς τέχνας ἀποδίδομεν· (οἶον, Φειδίαν, λι-
 θουργὸν σοφόν· καὶ Πολύκλειτον, ἀνδριαντοποιόν)·
 ἐνταῦθα μὲν οὖν οὐθὲν ἄλλο σημαίνοντες τὴν σο-
 2 φίαν, ἢ ὅτι ἀρετὴ τέχνης ἐστίν. Εἶναι δὲ τινὰς
 σοφοὺς οἴομεθα ὅλως οὐ κατὰ μέρος, οὐδὲ ἄλλο
 τι σοφοὺς, ὥςπερ Ὀμηρός φησιν ἐν τῷ Μαρ-
 γείτῃ·

Τὸν δ' οὐτ' ἄρ' σκατιῆρα θεοὶ θέσαν, οὐτ' ἄροτῆρα,
 Οὐτ' ἄλλως τι σοφόν.

ὥστε δῆλον ὅτι ἡ ἀκριβεστάτη ἂν τῶν ἐπιστημῶν εἴη
 3 ἡ σοφία. Δεῖ ἄρα τὸν σοφὸν μὴ μόνον τὰ ἐκ τῶν
 ἀρχῶν εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν·
 ὥστ' εἴη ἂν ἡ σοφία νοῦς καὶ ἐπιστήμη, καὶ ὥςπερ
 κεφαλὴν ἔχουσα ἐπιστήμη τῶν τιμιωτάτων· ἄτοπον
 γὰρ, εἴ τις τὴν ἐπιστήμην πολιτικὴν ἢ τὴν φρόνη-
 σιν σπουδαιοτάτην οἶεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἄρι-
 4 στον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπος ἐστίν. Εἰ δὴ
 ὑγιεινὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ἕτερον ἀνθρώποις καὶ
 ἰχθύσι, τὸ δὲ λευκὸν καὶ εὐθὺ ταῦτ' αἰεὶ, καὶ τὸ σο-
 φὸν ταῦτ' πάντες ἂν εἴποιεν, φρόνιμον δὲ ἕτερον,
 (τὸ γὰρ περὶ αὐτὸ ἕκαστα τὸ εὖ θεωροῦν φαῖεν ἂν
 εἶναι φρόνιμον, καὶ τούτῳ ἐπιτρέψειαν αὐτά· διὸ
 καὶ τῶν θηρίων ἔνια φρόνιμά φασιν εἶναι, ὅσα περὶ
 τὸν αὐτῶν βίον ἔχοντα φαίνεται δύναμιν προ-

νοητικὴν). φανερόν δ', ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ σοφία ἡ αὐτή. Εἰ γὰρ τὴν περὶ τὰ ὠφέλιμα 5 τὰ αὐτοῖς ἐροῦσι σοφίαν, πολλαὶ ἔσονται σοφαί· οὐ γὰρ μία περὶ τὸ ἀπάντων ἀγαθὸν τῶν ζώων, ἀλλ' ἑτέρα περὶ ἕκαστον· εἰ μὴ καὶ ἰατρικὴ μία περὶ πάντων τῶν ὄντων· εἰ δ', ὅτι βέλτιστον ἀνθρώπος τῶν ἄλλων ζώων, οὐδὲν διαφέρει· καὶ γὰρ ἀνθρώπου ἄλλα πολὺ θειότερα τὴν φύσιν, οἷον τὰ φανερώτατά γε, ἐξ ὧν ὁ κόσμος συνέστηκεν. Ἐκ 6 δὴ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὅτι ἡ σοφία ἐστὶ καὶ ἐπιστήμη, καὶ νοῦς τῶν τιμιωτάτων τῇ φύσει. διὸ Ἀναξαγόραν καὶ Θαλῆν καὶ τοὺς τοιοῦτους σοφοὺς μὲν, φρονίμους δ' οὐ φασιν εἶναι, ὅταν ἴδωσιν ἀγνοοῦντας τὰ συμφέρονθ' αὐτοῖς, καὶ περιττὰ μὲν καὶ θαναστικά καὶ χαλεπὰ καὶ δαιμόνια εἰδέναι αὐτοὺς φασιν· ἄχρηστα δ', ὅτι οὐ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ ζητοῦσιν. Ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ἀνθρώ- 7 πινα, καὶ περὶ ὧν ἐστὶ βουλευσασθαι· τοῦ γὰρ φρονίμου μάλιστα τοῦτ' ἔργον εἶναι φαμεν, τὸ εὖ βουλευέσθαι· βουλευέται δ' οὐθίς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδ' ὅσων μὴ τέλος τί ἐστι, καὶ τοῦτο πρακτὸν ἀγαθόν· ὁ δὲ ἀπλῶς εὐβουλος, ὁ τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπου τῶν πρακτῶν στοχαστικὸς κατὰ λογισμόν. Οὐδ' ἐστὶν ἡ φρόνησις τῶν καθό- 8 λου μόνον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα γνωρίζειν· πρακτικὴ γάρ· ἡ δὲ πρᾶξις περὶ τὰ καθ' ἕκαστα. διὸ καὶ ἔνιοι οὐκ εἰδότες ἐνίων εἰδότες πρακτικώτεροι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις οἱ ἔμπειροι· εἰ γὰρ εἰδείη, ὅτι τὰ κοῦφα εὐπεπτα κρέα καὶ ὑγιεινὰ, ποῖα δὲ κοῦφα ἀγνοεῖ, οὐ ποιήσει ὑγίειαν, ἀλλ' ὁ εἰδὼς, ὅτι τὰ ὀνύθια κοῦφα καὶ ὑγιεινὰ, ποιήσει μᾶλλον· ἡ δὲ φρόνησις, πρακτικὴ· ὥστε δεῖ ἄμφω ἔχειν

ἢ ταύτην μάλλον· εἴη δ' ἂν τις καὶ ἐνταῦθα ἀρχι-
τεκτονική.

- 1 VIII. Ἔστι δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ φρόνησις ἡ
2 αὐτὴ μὲν ἕξις· τὸ μέντοι εἶναι οὐ τὸ αὐτὸ αὐταῖς. Τῆς
δὲ περὶ πόλιν ἡ μὲν ὡς ἀρχιτεκτονικὴ φρόνησις, νο-
μοθετική· ἡ δὲ, ὡς τὰ καθ' ἕκαστα, τὸ κοινὸν ἔχει
ὄνομα, πολιτικὴ· αὕτη δὲ πρακτικὴ καὶ βουλευ-
τική· τὸ γὰρ ψήφισμα πρακτὸν, ὡς τὸ ἔσχατον.
διὸ πολιτεύεσθαι τούτους μόνον λέγουσι· μόνοι
3 γὰρ πράττουσιν οὗτοι, ὥσπερ οἱ χειροτέχναι. Δο-
κεῖ δὲ καὶ φρόνησις μάλιστ' εἶναι ἡ περὶ αὐτὸν καὶ
εἶνα, καὶ ἔχει αὕτη τὸ κοινὸν ὄνομα, φρόνησις·
ἐκείνων δὲ ἡ μὲν, οἰκονομία· ἡ δὲ, νομοθεσία· ἡ
δὲ, πολιτικὴ· καὶ ταύτης ἡ μὲν, βουλευτική· ἡ
4 δὲ, δικαστική. Εἶδος μὲν οὖν τι ἂν εἴη γνώσεως, τὸ
αὐτῷ εἰδέναι· ἀλλ' ἔχει διαφορὰν πολλήν· καὶ δο-
κεῖ ὁ τὰ περὶ αὐτὸν εἰδὼς καὶ διατρίβων φρόνιμος
εἶναι· οἱ δὲ πολιτικοί, πολυπράγμονες· διὸ καὶ Εὐ-
ριπίδης·

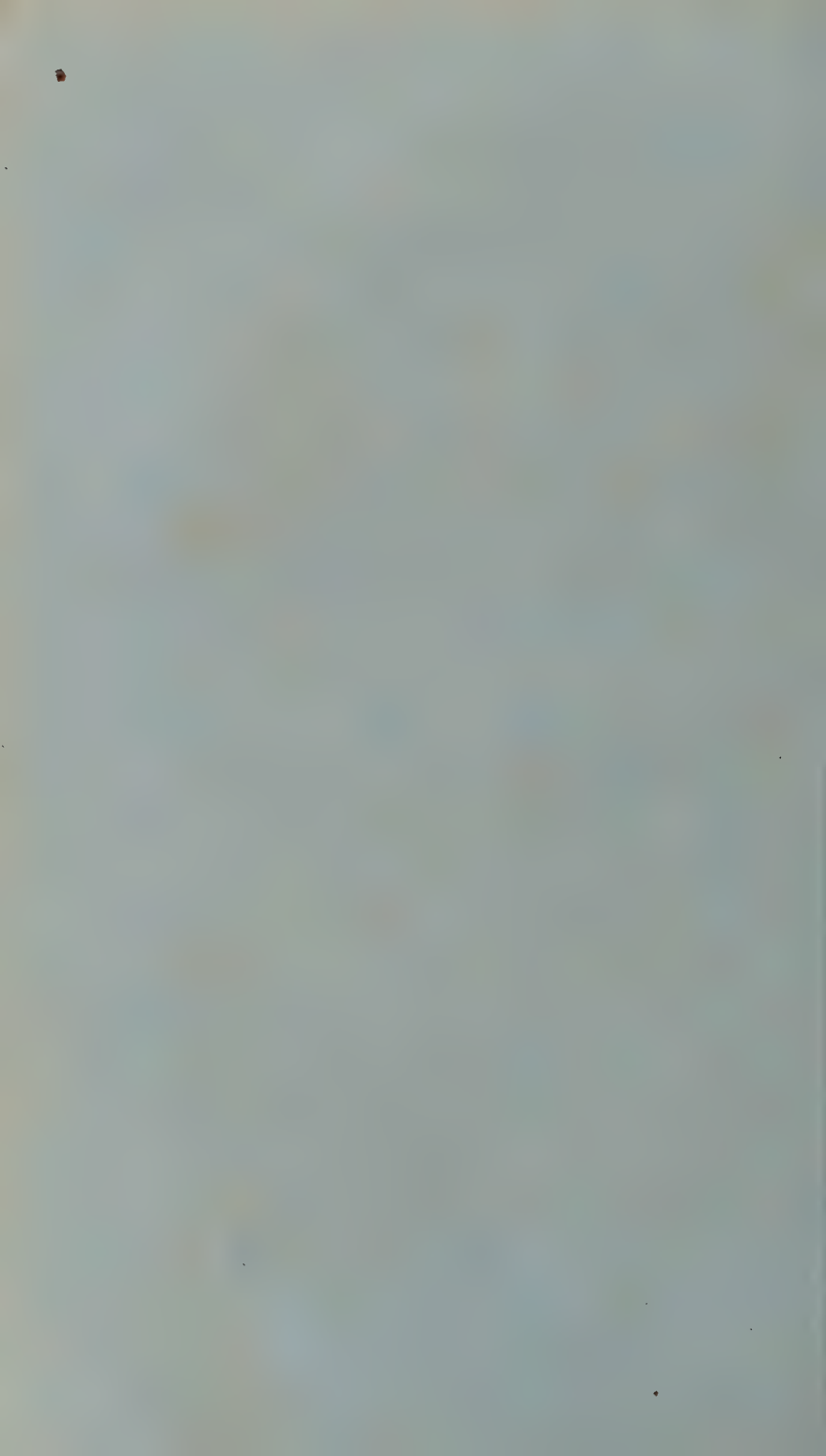
Πῶς δ' ἂν φρονολῶν, ᾧ παρῆν ἀπραγμόνως

Ἐν τοῖσι πολλοῖς ἡριθμημένον στρατοῦ,

Ἴσον μετασχῆν· —

Τοὺς γὰρ περισσοὺς καὶ τι πράσσοντας πλέον·

- ζητοῦσι γὰρ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἴονται τοῦτο
δεῖν πράττειν. ἐκ ταύτης οὖν τῆς δόξης ἐλήλυθε τὸ
τούτους φρονίμους εἶναι· καὶ τοι ὅσως οὐκ ἔστι τὸ
αὐτοῦ ἄνευ οἰκονομίας, οὐδ' ἄνευ πολιτείας. ἔτι
δὲ τὸ αὐτοῦ πῶς δεῖ διοικεῖν, ἀδήλον καὶ σκεπτόν.
5 Σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ εἰρημένου, καὶ διότι γεωμετρι-
κοὶ μὲν νέοι καὶ μαθηματικοὶ γίνονται, καὶ σοφοὶ τὰ
τοιαῦτα· φρόνιμος δ' οὐ δοκεῖ γίνεσθαι. αἴτιον δ',
ὅτι καὶ τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν ἡ φρόνησις, ἃ γί-
νεται γνώριμα ἐξ ἐμπειρίας· νέος δ' ἐμπειρος οὐκ

ἔστι· πλήθος γὰρ χρόνου ποιήσει τὴν ἐμπειρίαν.
 Ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἂν τις σκέψαιτο, διὰ τί μαθηματι- 6
 κὸς μὲν παῖς γένοιτ' ἂν, σοφὸς δὲ ἢ φυσικὸς οὐ· ἢ
 ὅτι τὰ μὲν δι' ἀφαιρέσεώς ἐστι, τῶν δὲ αἱ ἀρχαὶ ἐξ
 ἐμπειρίας; καὶ τὰ μὲν οὐ πιστεύουσιν οἱ νέοι, ἀλλὰ
 λέγουσι· τῶν δὲ τὸ τί ἐστὶν οὐκ ἄδηλον. Ἐτι ἡ 7
 ἁμαρτία ἢ περὶ τὸ καθόλου ἐν τῷ βουλευέσασθαι ἢ
 περὶ τὸ καθ' ἕκαστον· ἢ γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρύ-
 σταθμα ὕδατα φαῦλα, ἢ ὅτι τοδὶ βαρύνσταθμον.
 Ὅτι δ' ἡ φρόνησις οὐκ ἐπιστήμη, φανερόν· τοῦ 8
 γὰρ ἐσχάτου ἐστὶν, ὥσπερ εἴρηται· τὸ γὰρ πρακτὸν
 τοιοῦτον. Ἀντίκειται μὲν δὴ τῷ νῷ· ὁ μὲν γὰρ 9
 νοῦς τῶν ὅρων, ὧν οὐκ ἔστι λόγος· ἡ δὲ τοῦ
 ἐσχάτου, οὐ οὐκ ἐστὶν ἐπιστήμη, ἀλλ' αἰσθησις·
 οὐχ ἡ τῶν ἰδίων, ἀλλ' οἷα αἰσθανόμεθα, ὅτι τὸ ἐν
 τοῖς μαθηματικοῖς ἐσχάτον τρίγωνον· στήσεται γὰρ
 κακεῖ· ἀλλ' αὕτη μᾶλλον αἰσθησις ἢ φρόνησις· ἐκεί-
 νης δὲ ἄλλο εἶδος.

IX. Τὸ ζητεῖν δὲ καὶ τὸ βουλευέσθαι διαφέρει· 1
 τὸ γὰρ βουλευέσθαι ζητεῖν τι ἐστὶ· δεῖ δὲ διαλα-
 βεῖν καὶ περὶ εὐβουλίας, τί ἐστι, πότερον ἐπιστήμη
 τις, ἢ δόξα, ἢ εὐστοχία, ἢ ἄλλο τι γένος. Ἐπι- 2
 στήμη μὲν δὴ οὐκ ἔστιν· (οὐ γὰρ ζητοῦσι περὶ ὧν
 ἴσασι· ἡ δ' εὐβουλία βουλή τις ἐστίν· ὁ δὲ βου-
 λευόμενος ζητεῖ καὶ λογίζεται)· ἀλλὰ μὴν οὐδ' εὐ-
 στοχία· ἄνευ τε γὰρ λόγου καὶ ταχύ τι ἢ εὐστο-
 χία· βουλευόμενοι δὲ πολὺν χρόνον, καὶ φασὶ πράτ-
 τειν μὲν δεῖν ταχύ τὰ βουλευθέντα, βουλευέσθαι
 δὲ βραδέως. Ἐτι ἡ ἀγχίνουα ἕτερον καὶ ἡ εὐβου- 3
 λία· ἔστι δὲ εὐστοχία τις ἢ ἀγχίνουα· οὐδὲ δὴ
 δόξα ἢ εὐβουλία οὐδεμία· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ μὲν κακῶς
 βουλευόμενος ἁμαρτάνει, ὁ δὲ εὖ ὁρθῶς βουλευέ-
 ται· δῆλον ὅτι ὁρθότης τις ἢ εὐβουλία ἐστίν· οὗτ'

ἐπιστήμης δὲ οὔτε δόξης· ἐπιστήμης μὲν γὰρ οὐκ
 ἔστιν ὀρθότης· οὐδὲ γὰρ ἀμαρτία· δόξης δ' ὀρθό-
 τῆς ἢ ἀλήθεια· ἅμα δὲ καὶ διώριστα ἤδη πᾶν, οὐ
 δόξα ἐστίν· ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄνευ λόγου ἢ εὐβουλία·
 διανοίας ἄρα λείπεται· αὕτη γὰρ οὐπω φάσις· καὶ
 γὰρ ἢ δόξα οὐ ζητήσις, ἀλλὰ φάσις τις ἤδη· ὁ δὲ
 βουλευόμενος, εἴν τε εὖ, εἴν τε κακῶς βουλευῆται,
 4 ζητεῖ τι καὶ λογίζεται· Ἀλλὰ ὀρθότης τίς ἐστίν
 ἢ εὐβουλία βουλῆς· διὸ ἢ βουλὴ ζητητέα πρῶτον
 τί καὶ περὶ τί· ἐπεὶ δὲ ἢ ὀρθότης πλεοναχῶς, δῆ-
 λον ὅτι οὐ πᾶσα· ὁ γὰρ ἀκρατής καὶ ὁ φαῦλος, ὃ
 προτίθεται ἰδεῖν, ἐκ τοῦ λογισμοῦ τεύχεται· ὥστε
 ὀρθῶς ἔσται βεβουλευμένος, κακὸν δὲ μέγα εἰλη-
 φῶς· δοκεῖ δὲ ἀγαθόν τι τὸ εὖ βουλευέσθαι· ἢ γὰρ
 τοιαύτη ὀρθότης βουλῆς εὐβουλία, ἢ ἀγαθοῦ τευ-
 5 χτική· Ἀλλ' ἔστι καὶ τούτου ψευδεῖ συλλογισμῷ τυ-
 χεῖν· καὶ ὃ μὲν δεῖ ποιῆσαι, τυχεῖν· δι' οὗ δὲ, οὐ·
 ἀλλὰ ψευδῇ τὸν μέσον ὅρον εἶναι· ὥστ' οὐδ' αὐτὴ
 πω εὐβουλία, καθ' ἣν, οὗ δεῖ μὲν τυγχάνει, οὐ μὲν
 6 τοι δι' οὗ ἔδει· Ἔτι ἐστὶ πολὺν χρόνον βουλευό-
 μενον τυχεῖν, τὸν δὲ ταχύ· οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνη
 πω εὐβουλία· ἀλλ' ὀρθότης ἢ κατὰ τὸ ὠφέλιμον,
 7 καὶ οὗ δεῖ, καὶ ὥς, καὶ ὅτε· Ἔτι ἐστὶ καὶ ἀπλῶς
 εὖ βεβουλευέσθαι, καὶ πρὸς τι τέλος· ἢ μὲν δὴ
 ἀπλῶς, ἢ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἀπλῶς κατορθοῦσα· ἢ
 δὲ τις, ἢ πρὸς τι τέλος· εἰ δὴ τῶν φρονίμων τὸ εὖ
 βουλευέσθαι, ἢ εὐβουλία εἴη ἂν ὀρθότης ἢ κατὰ τὸ
 συμφέρον πρὸς τι τέλος, οὗ ἢ φρόνησις ἀληθὴς ὑπό-
 ληφίς ἐστίν.

1 X. Ἔστι δὲ καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἀσυνεσία, καθ'
 ἃς λέγομεν συνετοὺς καὶ ἀσυνέτους, οὔτε ὅλως τὸ
 αὐτὸ ἐπιστήμη ἢ δόξη· (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνε-
 τοί)· οὔτε τις μία τῶν κατὰ μέρος ἐπιστημῶν, οἷον

ἢ ἱατρικῇ, (περὶ ὑγιεινῶν γὰρ ἂν ᾦν), ἢ γεωμετρία, (περὶ μεγέθη γάρ). οὔτε γὰρ περὶ τῶν αἰεὶ ὄντων καὶ ἀκινήτων ἢ σύνεσις ἐστίν, οὔτε περὶ τῶν γιγνομένων ὁτιοῦν. ἀλλὰ περὶ ὧν ἀπορήσειεν ἂν τις καὶ βουλευσάιτο. Διὸ περὶ τὰ αὐτὰ μὲν τῇ φρονήσει 2 ἐστίν. οὐκ ἔστι δὲ ταῦτόν σύνεσις καὶ φρόνησις. ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἐπιτακτικὴ ἐστίν. τί γὰρ δεῖ πράττειν ἢ μὴ, τὸ τέλος αὐτῆς ἐστίν. ἡ δὲ ξύνεσις κριτικὴ μόνον. ταῦτό γὰρ ξύνεσις καὶ εὐξυνεσία. καὶ γὰρ οἱ συνετοί, καὶ εὐσυνετοί. Ἔστι δ' οὔτε 3 τὸ ἔχειν τὴν φρόνησιν οὔτε τὸ λαμβάνειν ἢ σύνεσις. ἀλλ' ὥσπερ τὸ μανθάνειν λέγεται συνιέναι, ὅταν χρῆται τῇ ἐπιστήμῃ, οὕτως ἐν τῷ χρῆσθαι τῇ δόξῃ ἐπὶ τὸ κρίνειν περὶ τούτων, περὶ ὧν ἡ φρόνησις ἐστίν, ἄλλου λέγοντος, καὶ κρίνειν καλῶς. τὸ γὰρ εὖ τῷ καλῶς ταυτό. Καὶ ἐντεῦθεν 4 ἐλήλυθε τοῦνομα ἢ σύνεσις, καθ' ἣν εὐσυνετοί, ἐκ τῆς ἐν τῷ μανθάνειν. λέγομεν γὰρ τὸ μανθάνειν συνιέναι πολλάκις.

XI. Ἡ δὲ καλουμένη γνώμη, καθ' ἣν εὐγνώμονας 1 καὶ ἔχειν φαρὲν γνώμην, ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς ἐστὶ κρίσις ὀρθή. σημεῖον δέ. τὸν γὰρ ἐπιεικῇ μάλιστα φαρμεν εἶναι συγγνωμονικόν. καὶ ἐπιεικὲς τὸ ἔχειν περὶ ἓνα συγγνώμην. ἡ δὲ συγγνώμη γνώμη ἐστὶ κριτικὴ τοῦ ἐπιεικοῦς ὀρθή. ὀρθή δὲ ἡ τοῦ ἀληθοῦς. Εἰσὶ δὲ 2 πᾶσαι αἱ ἕξεις αὗται εὐλόγως εἰς ταῦτό τείνουσαι. λέγομεν γὰρ γνώμην, καὶ σύνεσιν, καὶ φρόνησιν, καὶ νοῦν, ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέροντες γνώμην ἔχειν, καὶ νοῦν ἥδη, καὶ φρονίμους, καὶ συνετούς. πᾶσαι γὰρ αἱ δυνάμεις αὗται τῶν ἐσχάτων εἰσὶ καὶ τῶν καθ' ἕκαστον. καὶ ἐν μὲν τῷ κριτικὸς εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνιμος, συνετὸς, καὶ εὐγνώμων, ἢ συγγνώμων. τὰ γὰρ ἐπιεικῇ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν ἀπάν-

3 των ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς ἄλλον. "Ἐστὶ δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τῶν ἐσχάτων ἅπαντα τὰ πρακτά· καὶ γὰρ τὸν φρόνιμον δεῖ γινώσκειν αὐτά· καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ γνώμη περὶ τὰ πρακτά· ταῦτα δ' ἔσχα-
 4 τα. Καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ' ἀμφοτέρα· καὶ γὰρ τῶν πρώτων ὅρων καὶ τῶν ἐσχάτων νοῦς ἐστὶ, καὶ οὐ λόγος· ὁ μὲν κατὰ τὰς ἀποδείξεις, τῶν ἀκινήτων ὅρων καὶ πρώτων· ὁ δ' ἐν ταῖς πρακτικαῖς, τοῦ ἐσχάτου καὶ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἐτέρας προτάσεως. ἀρχαὶ γὰρ τοῦ οὗ ἕνεκα αὐται· ἐκ τῶν
 5 καθ' ἕκαστα γὰρ τὸ καθόλου. Τούτων οὖν δεῖ ἔχειν αἴσθησιν· αὕτη δ' ἐστὶ νοῦς. διὸ καὶ φυσικὰ δοκεῖ εἶναι ταῦτα· καὶ φύσει σοφὸς μὲν οὐ-
 6 δείς· γνώμην δ' ἔχει καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. Σημεῖον δ', ὅτι καὶ ταῖς ἡλικίαις οἰόμεθα ἀκολουθεῖν· καὶ ἡδε ἡ ἡλικία νοῦν ἔχει καὶ γνώμην, ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὔσης. διὸ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος, νοῦς· ἐκ τούτων γὰρ αἱ ἀποδείξεις καὶ περὶ τούτων· ὥστε δεῖ προσέχειν τῶν ἐμπείρων καὶ πρεσβυτέρων ἢ φρονίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ δόξαις, οὐχ ἥττον τῶν ἀποδείξεων· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ τῆς
 7 ἐμπειρίας ὅμμα ὁρῶσι τὰς ἀρχάς. Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις, καὶ περὶ τίνα τυγχάνει ἑκατέρα οὕσα, καὶ ὅτι ἄλλου τῆς ψυχῆς μορίου ἀρετὴ ἑκατέρα, εἴρηται.

1 XII. Διαπορήσεις δ' ἂν τις περὶ αὐτῶν τί χρήσιμοί εἰσιν· ἡ μὲν γὰρ σοφία οὐδὲν θεωρεῖ ἐξ ὧν ἔσται εὐδαίμων ἄνθρωπος· οὐδεμιᾶς γὰρ ἐστὶ γενέσεως· ἡ δὲ φρόνησις τοῦτο μὲν ἔχει· ἀλλὰ τίνος ἕνεκα δεῖ αὐτῆς, εἴπερ ἡ μὲν φρόνησις ἐστὶν ἡ περὶ τὰ δίκαια, καὶ καλὰ, καὶ ἀγαθὰ ἀνθρώπῳ, ταῦτα δ' ἐστὶν, ἃ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός ἐστὶ πράττειν; οὐθὲν δὲ πρακτικώτεροι τῷ εἰδέναι αὐτά ἐσμεν, εἴπερ

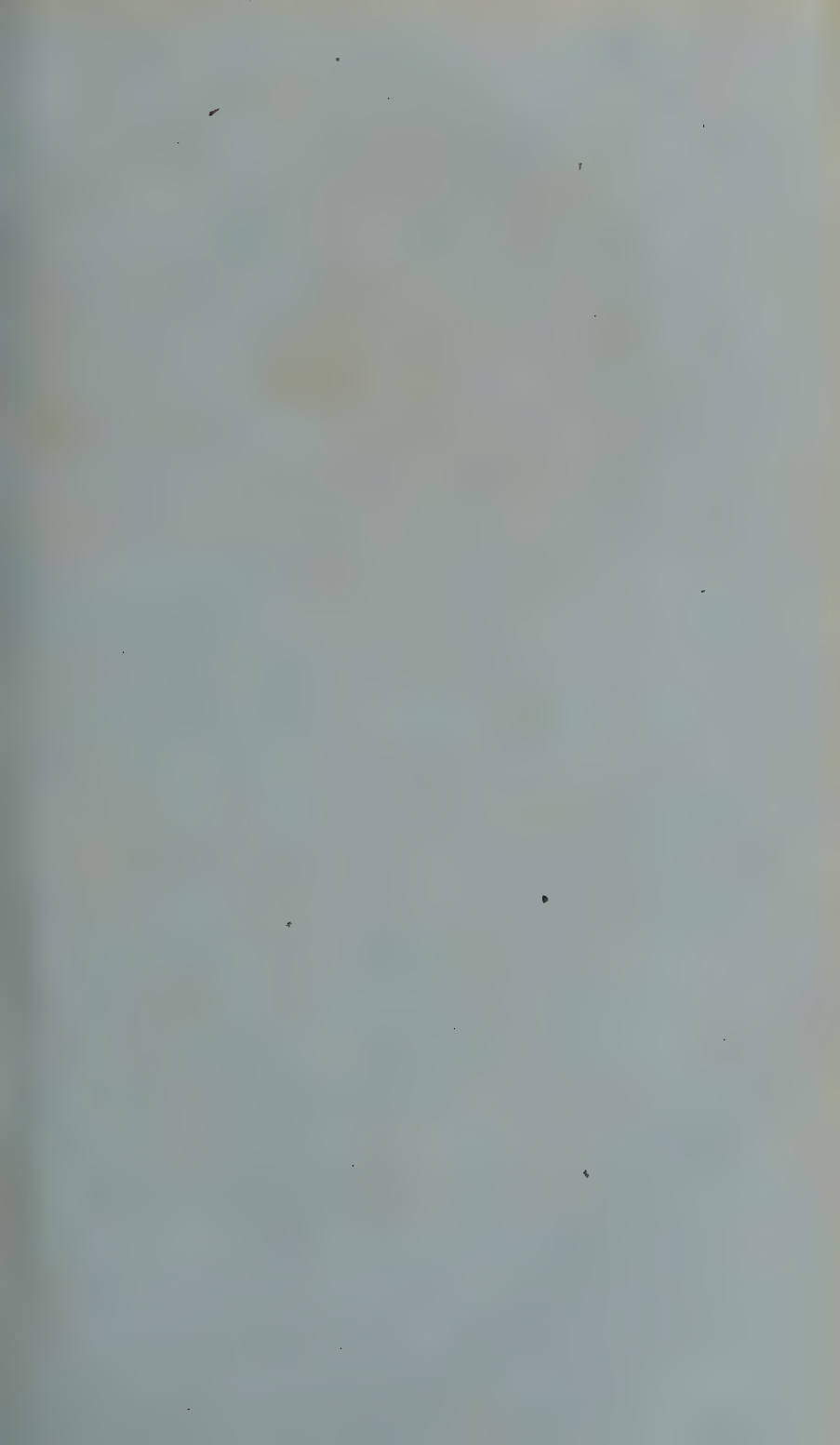
ἔξεις αἱ ἀρεταὶ εἶσιν· ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινὰ οὐδὲ
 τὰ εὐεκτικά, ὅσα μὴ τῷ ποιεῖν, ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τῆς
 ἔξεως εἶναι λέγεται· οὐθὲν γὰρ πρακτικώτεροι τῷ
 ἔχειν τὴν ἰατρικὴν ἢ γυμναστικὴν ἐσμεν. Εἰ δὲ μὴ 2
 τούτων χάριν φρόνιμον θετέον, ἀλλὰ τοῦ γενέσθαι,
 τοῖς οὗσι σπουδαίοις οὐθὲν ἂν εἴη χρήσιμος. ἔτι
 δὲ οὐδὲ τοῖς μὴ ἔχουσιν· οὐθὲν γὰρ διοίσει αὐτοὺς
 ἔχειν, ἢ ἄλλοις ἔχουσι πεῖθεσθαι· ἱκανῶς τ' ἔχοι
 ἂν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ὑγίειαν· βουλόμενοι γὰρ
 ὑγιαίνειν, ὅμως οὐ μανθάνομεν ἰατρικὴν. Πρὸς δὲ 3
 τούτοις ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειεν, εἰ χείρων τῆς σο-
 φίας οὐσα, κυριωτέρα αὐτῆς ἔσται· ἢ γὰρ ποιοῦσα
 ἄρχει καὶ ἐπιτάττει περὶ ἕκαστον. περὶ δὲ τού-
 των λεκτέον· νῦν μὲν γὰρ ἠπόρηται περὶ αὐτῶν
 μόνον. Πρῶτον μὲν οὖν λέγομεν, ὅτι καθ' αὐτάς 4
 ἀναγκαῖον αἰρετάς αὐτάς εἶναι, ἀρετάς γ' οὐσας,
 ἑκατέραν ἑκατέρου μορίου· καὶ εἰ μὴ ποιοῦσι μη-
 δὲν, μὴδ' ἑτέρα αὐτῶν. Ἐπειτα καὶ ποιοῦσι μὲν, 5
 οὐχ ὡς ἰατρικὴ δὲ ὑγίειαν, ἀλλ' ὡς ἡ ὑγίεια, οὕτως
 ἡ σοφία, εὐδαιμονίαν· μέρος γὰρ οὐσα τῆς ὅλης ἀρε-
 τῆς τῷ ἔχεσθαι ποιεῖ καὶ τῷ ἐνεργεῖν εὐδαίμονα.
 Ἐτι τὸ ἔργον ἀποτελεῖται κατὰ τε τὴν φρόνησιν 6
 καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν· ἢ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκο-
 πὸν ποιεῖ ὀρθόν· ἢ δὲ φρόνησις τὰ πρὸς τοῦτον·
 τοῦ δὲ τετάρτου μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ ἔστιν ἀρετὴ
 τοιαύτη, τοῦ θρεπτικοῦ· οὐθὲν γὰρ ἐπ' αὐτῷ πράτ-
 τειν, ἢ μὴ πράττειν. Περὶ δὲ τοῦ μὴδὲν εἶναι 7
 πρακτικωτέρους διὰ τὴν φρόνησιν τῶν καλῶν καὶ
 δικαίων μικρὸν ἄνωθεν ἀρχτέον, λαβόντας ἀρχὴν
 ταύτην· ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ δίκαια λέγομεν πράττον-
 τὰς τινας οὐπω δικαίους εἶναι, (οἷον τοὺς τὰ ὑπὸ
 τῶν νόμων τεταγμένα ποιοῦντας, ἢ ἄκοντας, ἢ δι'
 ἄγνοιαν, ἢ δι' ἑτερόν τι, καὶ μὴ δι' αὐτά· καὶ τοι

πράττουσί γε ἃ δεῖ, καὶ ὅσα χρή τὸν σπουδαῖον),
 οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἔστι τὸ πῶς ἔχοντα πράττειν
 ἕκαστα, ὥστ' εἶναι ἀγαθόν· λέγω δ', οἷον διὰ προ-
 8 αἵρεσιν, καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν πραττομένων. Τὴν
 μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθὴν ποιεῖ ἡ ἀρετὴ· τὸ δ' ὅσα
 ἐκείνης ἕνεκα πέφυκε πράττεσθαι, οὐκ ἔστι τῆς
 ἀρετῆς, ἀλλ' ἐτέρας δυνάμεως· λεκτέον δ' ἐπιστή-
 9 σασι σαφέστερον περὶ αὐτῶν. Ἔστι δὴ τις δύνά-
 μεις, ἣν καλοῦσι δεινότητα· αὕτη δέ ἐστι τοιαύτη,
 ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα σκοπὸν συντείνοντα
 δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τυγχάνειν αὐτῶν.
 ἂν μὲν οὖν ὁ σκοπὸς ᾗ καλὸς, ἐπαινετὴ ἐστίν· ἂν
 δὲ φαῦλος, πανουργία· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους, δει-
 10 νοὺς, καὶ πανούργους φημὲν εἶναι. Ἔστι δὲ ἡ φρό-
 νησις οὐκ ἡ δύνამις, ἀλλ' οὐκ ἄνευ τῆς δυνά-
 μεως ταύτης· ἡ δ' ἔξις τῷ ὕμματα τοῦτω γίνεται
 τῆς ψυχῆς, οὐκ ἄνευ ἀρετῆς, ὡς εἴρηται τε καὶ
 ἔστι δηλόν· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τῶν πρακτῶν ἀρ-
 χὴν ἔχοντες εἰσιν· ἐπειδὴ τοιόνδε τὸ τέλος καὶ τὸ
 ἀριστον, ὅτι δὴ ποτε ὄν· ἔστω γὰρ λόγου χάριν
 τὸ τυχόν· τοῦτο δ', εἰ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ φαίνε-
 ται· διαστρέφει γὰρ ἡ μοχθηρία, καὶ διαψεύδεσθαι
 ποιεῖ περὶ τὰς πρακτικὰς ἀρχάς· ὥστε φανερόν, ὅτι
 ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι, μὴ ὄντα ἀγαθόν.

1 XIII. Σκεπτέον δὲ πάλιν καὶ περὶ ἀρετῆς· καὶ γὰρ
 ἡ ἀρετὴ παραπλησίως ἔχει, ὡς ἡ φρόνησις πρὸς τὴν
 δεινότητα· οὐ ταῦτόν μὲν, ὅμοιον δέ· οὕτω καὶ ἡ
 φροσικὴ ἀρετὴ πρὸς τὴν κυρίαν· πᾶσι γὰρ δοκεῖ ἕκα-
 στα τῶν ἡθῶν ὑπάρχειν φύσει πως· καὶ γὰρ δι-
 καιοί, καὶ σωφρονικοί, καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ τᾶλλα
 ἔχομεν εὐθύς ἐκ γενετῆς· ἀλλ' ὅμως ζητοῦμεν ἔτε-
 ρόν τι, τὸ κυρίως ἀγαθόν εἶναι· καὶ τὰ τοιαῦτα
 ἄλλον τρόπον ὑπάρχειν· καὶ γὰρ παισὶ καὶ θηρίοις

αἱ φυσικαὶ ὑπάρχουσιν ἕξεις· ἀλλ' ἄνευ νοῦ βλα-
 βερὰ φαίνονται οὐσαι· πλὴν τοσοῦτον ἔοικεν ὁρᾶ-
 σθαι, ὅτι ὥσπερ σώματι ἰσχυρῷ ἄνευ ὕψεως κινου-
 μένῳ συμβαίνει σφάλλεσθαι ἰσχυρῶς, διὰ τὸ μὴ
 ἔχειν ὕψιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Ἐὰν δὲ λάβῃ νοῦν, 2
 ἐν τῷ πράττειν διαφέρει· ἢ δ' ἕξις ὁμοία οὐσα, τότε
 ἔσται κυρίως ἀρετὴ· ὥστε καθάπερ ἐπὶ τοῦ δοξα-
 στικοῦ δύο ἐστὶν εἶδη, δεινότης καὶ φρόνησις,
 οὕτως ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ δύο ἐστί· τὸ μὲν ἀρετὴ
 φυσικὴ, τὸ δ' ἡ κυρία· καὶ τούτων ἡ κυρία οὐ
 γίνεται ἄνευ φρονήσεως. Διόπερ φασὶ πάσας τὰς 3
 ἀρετὰς φρονήσεις εἶναι· καὶ Σωκράτης τῇ μὲν ὁρ-
 θῶς ἐξήτει, τῇ δ' ἡμάρτανεν· ὅτι μὲν γὰρ φρονή-
 σεις ᾤετο εἶναι πάσας τὰς ἀρετὰς, ἡμάρτανεν· ὅτι
 δ' οὐκ ἄνευ φρονήσεως, καλῶς ἔλεγε. Σημεῖον δέ· 4
 καὶ γὰρ νῦν πάντες, ὅταν ὁρίζωνται τὴν ἀρετὴν,
 προστιθέασιν τὴν ἕξιν, εἰπόντες καὶ πρὸς αὐτὴν ἐστι,
 τὴν κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον· ὁρθὸς δ' ὁ κατὰ τὴν
 φρόνησιν. εἰκόασιν δὴ μαντεύεσθαι πως ἅπαντες,
 ὅτι ἡ τοιαύτη ἕξις ἀρετὴ ἐστίν, ἡ κατὰ τὴν φρό-
 νησιν. Δεῖ δὲ μικρὸν μεταβῆναι· οὐ γὰρ μόνον ἡ 5
 κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τοῦ ὁρ-
 θοῦ λόγου ἕξις, ἀρετὴ ἐστίν· ὁρθὸς δὲ λόγος περὶ
 τῶν τοιούτων ἡ φρόνησις ἐστι. Σωκράτης μὲν οὖν
 λόγους τὰς ἀρετὰς ᾤετο εἶναι· ἐπιστήμας γὰρ εἶ-
 ναι πάσας· ἡμεῖς δὲ μετὰ λόγου. Αἴηλον τοίνυν 6
 ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν εἶναι
 κυρίως ἄνευ φρονήσεως· οὐδὲ φρόνιμον ἄνευ τῆς
 ἠθικῆς ἀρετῆς· ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ταύτην λύοιτ' ἂν,
 ὃ διαλεχθείη τις ἂν, ὅτι χωρίζονται ἀλλήλων αἱ
 ἀρεταί· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς εὐφύεστατος πρὸς ἀπά-
 σας· ὥστε τὴν μὲν ἥδη, τὴν δ' οὐπω εἰληφὼς ἔσται·
 τοῦτο γὰρ κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἐνδέχε-

ται· καθ' ὅς δὲ ἀπλῶς λέγεται ἀγαθὸς, οὐκ ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ τῇ φρονήσει μιᾷ οὔση πᾶσαι ὑπάρ-
 7 ξουσι. Λήλουν δὲ, καὶ εἰ μὴ πρακτικὴ ἦν, ὅτι ἔδει
 ἂν αὐτῆς διὰ τὸ τοῦ μορίου ἀρετὴν εἶναι· καὶ ὅτι
 οὐκ ἔστιαι ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως, οὐδ'
 ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ τὰ πρὸς
 8 τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κυρία γέ-
 ἐστι τῆς σοφίας, οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου· ὥς-
 περ οὐδὲ τῆς ὑγιείας ἡ ἰατρικὴ· οὐ γὰρ χρῆται αὐ-
 τῇ, ἀλλ' ὁρᾷ ὅπως γένηται· ἐκείνης οὖν ἕνεκα ἐπι-
 τάττει, ἀλλ' οὐκ ἐκείνη· ἔτι ὅμοιον καὶ εἴ τις τὴν
 πολιτικὴν φαίη ἄρχειν τῶν θεῶν, ὅτι ἐπιτάττει
 περὶ πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει.

LIBER VII.

Ι. Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον, ἄλλην ποιησαμένους 1
 ἀρχὴν, ὅτι τῶν περὶ τὰ ἥθη φευκτῶν τρία ἐστὶν
 εἶδη, κακία, ἀκρασία, θηριότης. τὰ δ' ἐναντία τοῖς
 μὲν δυσὶ δῆλα· τὸ μὲν γὰρ ἀρετὴν, τὸ δ' ἐγκρά-
 τειαν καλοῦμεν. πρὸς δὲ τὴν θηριότητα μάλιστ'
 ἂν ἀρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετὴν, ἡρωϊ-
 κήν τινα καὶ θείαν, ὥσπερ Ὅμηρος περὶ Ἑκτορος
 πεποιήκε λέγοντα τὸν Πρίαμον· ὅτι σφόδρα ἦν
 ἀγαθός,

— — — — οὐδὲ ἐφίκει

Ἄνδρός γε θνητοῦ πᾶς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο.

Ῥετ' εἰ, καθάπερ φασὶν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται 2
 θεοὶ δι' ἀρετῆς ὑπερβολὴν, τοιαύτη τις ἂν εἴη δη-
 λονότι ἢ τῇ θηριωδεῖα ἀντιτιθεμένη ἕξις· καὶ γὰρ
 ὥσπερ οὐδὲ θηρίου ἐστὶ κακία οὐδ' ἀρετὴ, οὕτως
 οὐδὲ θεοῦ· ἀλλ' ἢ μὲν τιμιώτερον ἀρετῆς, ἢ δὲ
 ἕτερόν τι γένος κακίας. Ἐπεὶ δὲ σπάνιον καὶ τὸ 3
 θεῖον ἄνδρα εἶναι, καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι
 προσαγορεύειν· (ἔταν ἀγασθῶσι σφόδρα του, Σεῖος
 ἀνὴρ φασίν)· οὕτω καὶ ὁ θηριώδης ἐν τοῖς ἀνθρώ-
 ποις σπάνιος· μάλιστα δὲ ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστὶ·
 γίνεται δ' ἔνια καὶ διὰ νόσους καὶ πηρώσεις· καὶ
 τοὺς διὰ κακίαν δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλλοντας
 οὕτως ἐπιδυσφημοῦμεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοιαύ- 4

της διαθέσεως ὕστερον ποιητέον τινὰ μνείαν· περὶ δὲ κακίας εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ τρυφῆς λεκτέον, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ καρτερίας· οὔτε γὰρ ὡς περὶ τῶν αὐτῶν ἔξεων τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ ἐκατέραν αὐτῶν ὑπο-
 5 ληπτέον, οὐθ' ὡς ἕτερον γένος. Δεῖ δ', ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τιθέντας τὰ φαινόμενα, καὶ πρῶτον διαπορήσαντας, οὕτω δεικνύναι. μάλιστα μὲν οὖν πάντα τὰ ἔνδοξα περὶ ταῦτα τὰ πάθη· εἰ δὲ μὴ, τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα· ἐὰν γὰρ λύηται τὰ δυσχερῆ, καὶ καταλείπηται τὰ ἔνδοξα, δεδειγμένον
 6 ἂν εἴη ἱκανῶς. Δοκεῖ δὴ ἢ τε ἐγκράτεια καὶ καρτερία τῶν σπονδαίων καὶ τῶν ἐπαινετῶν εἶναι· ἢ δὲ ἀκρασία τε καὶ μαλακία τῶν φαύλων τε καὶ ψευ-
 κτῶν· καὶ ὁ αὐτὸς ἐγκρατὴς καὶ ἐμμενετικὸς τῷ λο-
 γισμῷ, καὶ ἀκρατὴς καὶ ἐκστατικὸς τοῦ λογισμοῦ· καὶ ὁ μὲν ἀκρατὴς, εἰδὼς ὅτι φαῦλα, πράττει διὰ πάθος· ὁ δ' ἐγκρατὴς, εἰδὼς ὅτι φαῦλαι αἱ ἐπιθυ-
 μίαι, οὐκ ἀκολουθεῖ διὰ τὸν λόγον· καὶ τὸν σώ-
 φρονα μὲν ἐγκρατῇ καὶ καρτερικόν, τὸν δὲ τοι-
 οῦτον οἱ μὲν πάντα σώφρονα, οἱ δ' οὐ· καὶ τὸν ἀκόλαστον ἀκρατῇ, καὶ τὸν ἀκρατῇ ἀκόλαστον
 7 συγκεχυμένως, οἱ δὲ ἑτέρους εἶναι φασί. Τὸν δὲ φρόνιμον ὅτε μὲν οὐ φασιν ἐνδέχεσθαι εἶναι ἀκρα-
 τῇ· ὅτε δὲ ἐνίους φρονίμους ὄντας καὶ δεινοὺς, ἀκρατεῖς εἶναι· ἔτι ἀκρατεῖς λέγονται καὶ θυμοῦ, καὶ τιμῆς, καὶ κέρδους. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ταῦτ' ἐστίν.

1 II. Ἀπορήσμε δ' ἂν τις, πῶς ὑπολαμβάνων ὁρ-
 θῶς ἀκρατεύεται τις. ἐπιστάμενον μὲν οὖν οὐ φασί
 τινες οἶόν τε εἶναι· δεινὸν γὰρ ἐπιστήμης ἐνούσης, ὥς
 ᾤετο Σωκράτης, ἄλλο τι κρατεῖν, καὶ περιέλκειν αὐτὸν,
 ὥσπερ ἀνδράποδον· Σωκράτης μὲν γὰρ ὕλως ἐμάχετο

πρὸς τὸν λόγον, ὥς οὐκ οὔσης ἀκρασίας· οὐθὲνα
 γὰρ ὑπολαμβάνοντα πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον,
 ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἀμφις-2
 βητεῖ τοῖς φαινομένοις ἐναργῶς, καὶ δέον ζητεῖν
 περὶ τὸ πάθος, εἰ δι' ἄγνοιαν, τίς ὁ τρόπος γίνε-
 ται τῆς ἀγνοίας· ὅτι γὰρ οὐκ οἶται γε ὁ ἀκρατευό-
 μενος, πρὶν ἐν τῷ πάθει γενέσθαι, φανερόν. Εἰςὶ 3
 δέ τινες, οἱ τὰ μὲν συγχωροῦσι, τὰ δ' οὐ· τὸ μὲν
 γὰρ ἐπιστήμης μηθὲν εἶναι κρεῖττον ὁμολογοῦσι·
 τὸ δὲ μηθὲνα πράττειν παρὰ τὸ δόξαν βέλτιον οὐχ
 ὁμολογοῦσι· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀκρατῆ φασιν οὐκ
 ἐπιστήμην ἔχοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν,
 ἀλλὰ δόξαν. Ἀλλὰ μὴν εἴ γε δόξα, καὶ μὴ ἐπιστή- 4
 μη, μηδ' ἰσχυρὰ ὑπόληψις ἢ ἀντιτείνουσα, ἀλλ'
 ἡρεμαία, καθάπερ ἐν τοῖς διστάζουσι, συγγνώμη
 τῷ μὴ ἐν ταύταις μένειν πρὸς ἐπιθυμίας ἰσχυράς·
 τῇ δὲ μοχθηρίᾳ οὐ συγγνώμη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐ-
 δενὶ τῶν ψεκτῶν. Φρονήσεως ἄρα ἀντιτεινούσης· 5
 αὕτη γὰρ ἰσχυρότατον· ἀλλ' ἄτοπον· ἔσται γὰρ ὁ
 αὐτὸς ἅμα φρόνιμος καὶ ἀκρατής· φήσειε δ' ἂν
 οὐδεὶς φρονίμου εἶναι τὸ πράττειν ἐκόντα τὰ φαν-
 λότατα. πρὸς δὲ τούτοις δέδεικται πρότερον, ὅτι
 πρακτικὸς γε ὁ φρόνιμος· τῶν ἐσχάτων γὰρ τις καὶ
 τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς. Ἔτι εἰ μὲν ἐν τῷ ἐπιθυ- 6
 μίας ἔχειν ἰσχυράς καὶ φαύλας ὁ ἐγκρατής, οὐκ
 ἔσται ὁ σώφρων ἐγκρατής, οὐδ' ὁ ἐγκρατής σώ-
 φρων· οὔτε γὰρ τὸ ἄγαν σώφρωνος, οὔτε τὸ φαύ-
 λας ἔχειν. ἀλλὰ μὴν δεῖ γε· εἰ μὲν γὰρ χρησταὶ αἱ
 ἐπιθυμίαι, φαύλη ἢ κωλύουσα ἕξις μὴ ἀκολουθεῖν,
 ὥσθ' ἢ ἐγκράτεια οὐ πᾶσα σπουδαία· εἰ δ' ἀσθενεῖς
 καὶ μὴ φαῦλαι, οὐθὲν σεμνόν· οὐδ' εἰ φαῦλαι καὶ
 ἀσθενεῖς, αὐθὲν μέγα. Ἔτι εἰ πάσῃ δόξῃ ἐμμενε- 7
 τικὸν ποιεῖ ἢ ἐγκράτεια, φαύλη, οἷον εἰ καὶ τῇ

ψευδεῖ· καὶ εἰ πάσης δόξης ἡ ἀκρασία ἐστατικόν,
 ἔσται τις σπουδαία ἀκρασία· οἷον ὁ Σοφοκλέους
 Νεοπτόλεμος ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ· ἐπαινετὸς γάρ, οὐκ
 ἐμμένων οἷς ἐπέισθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεως, διὰ τὸ
 8 λυπεῖσθαι ψευδόμενος. Ἐτι ὁ σοφιστικὸς λόγος
 ψευδόμενος, ἀπορία· διὰ γάρ τὸ παράδοξα βούλε-
 σθαι ἐλέγχειν, ἵνα δεινοὶ ᾧσιν, ὅταν ἐπιτύχωσιν,
 ὁ γενόμενος συλλογισμὸς ἀπορία γίνεται· δέδεται
 γὰρ ἡ διάνοια, ὅταν μένειν μὲν μὴ βούληται, (διὰ
 τὸ μὴ ἀρέσκειν τὸ συμπερανθέν), προιέναι δὲ μὴ
 9 δύνηται, (διὰ τὸ λύσαι μὴ ἔχειν τὸν λόγον). Συμ-
 βαίνει δ' ἕκ τινος λόγου ἡ ἀφροσύνη μετὰ ἀκρα-
 σίας ἀρετῇ· τάναντία γὰρ πράττει ὧν ὑπολαμβάνει,
 διὰ τὴν ἀκρασίαν· ὑπολαμβάνει δὲ τὰ γαθὰ
 κακὰ εἶναι, καὶ οὐ δεῖν πράττειν· ὥστε τὰ γαθὰ καὶ
 10 οὐ τὰ κακὰ πράξει. Ἐτι ὁ τῷ πεπείσθαι πρᾶτ-
 των καὶ διώκων τὰ ἡδέα καὶ προαιρούμενος, βελ-
 τίων ἂν δόξειεν εἶναι τοῦ μὴ διὰ λογισμὸν, ἀλλὰ
 δι' ἀκρασίαν· εὐιατότερος γὰρ διὰ τὸ μεταπεισθῆ-
 ναι ἂν· ὁ δ' ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροίμῃ, ἐν ἣ φα-
 μέν· Ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιπίνειν; εἰ μὲν
 γὰρ μὴ ἐπέπειστο ἂν πράττει, μεταπεισθεὶς ἂν ἐπαί-
 σατο· νῦν δὲ πεπεισμένος οὐδὲν ἥττον ἄλλα πρᾶτ-
 11 τει. Ἐτι εἰ περὶ πάντα ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἐγκρά-
 τεια, τίς ὁ ἀπλῶς ἀκρατὴς; οὐθίς γὰρ ἀπάσας
 12 ἔχει τὰς ἀκρασίας· φαμέν δ' εἶναι τινὰς ἀπλῶς. Αἱ
 μὲν οὖν ἀπορίαι τοιαῦταί τινες συμβαίνουσι· τού-
 των δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ, τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἡ
 γὰρ λύσις τῆς ἀπορίας εὗρεσις ἐστὶ.

1 III. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, πότερον εἰδότες ἢ
 οὐ, καὶ πῶς εἰδότες· εἴτα περὶ ποῖα τὸν ἀκρατῆ
 καὶ τὸν ἐγκρατῆ θετέον· λέγω δὲ, πότερον περὶ πᾶ-
 σαν ἡδονὴν καὶ λύπην, ἢ περὶ τινὰς ἀφωρισμένας·

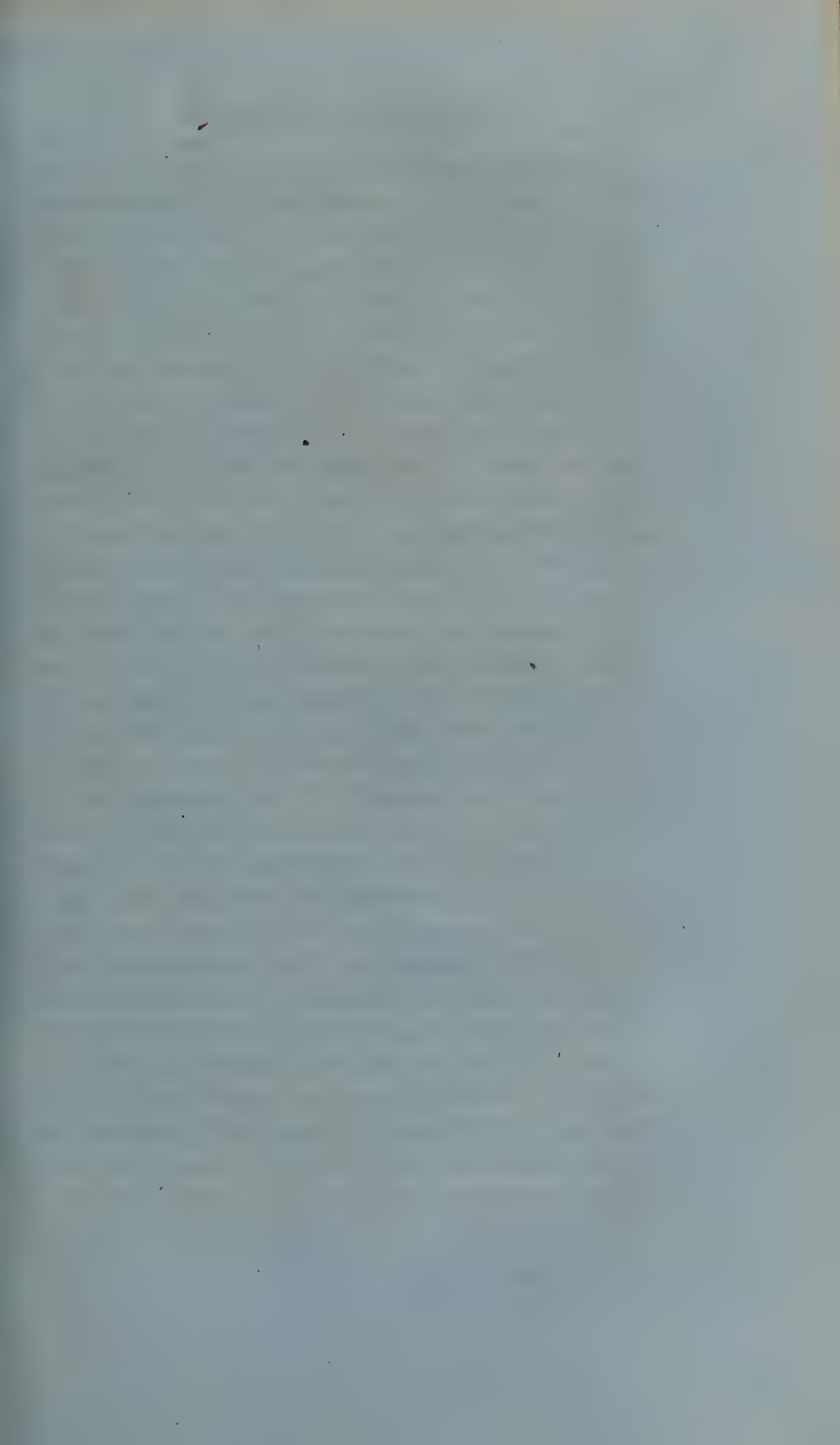
καὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ τὸν καρτερικὸν, πότερον ὁ αὐ-
 τὸς, ἢ ἕτερός ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων
 ὅσα συγγενῇ τῆς θεωρίας ἐστὶ ταύτης. Ἔστι δὲ 2
 ἀρχὴ τῆς σκέψεως, πότερον ὁ ἐγκρατὴς καὶ ἀκρατὴς
 εἶσι, τῷ περὶ ἃ, ἢ τῷ πῶς ἔχοντες τὴν διαφοράν.
 λέγω δὲ, πότερον τῷ περὶ ταδὶ εἶναι μόνον ἀκρα-
 τῆς ὁ ἀκρατὴς, ἢ οὐ, ἀλλὰ τῷ ὥς· ἢ οὐ, ἀλλὰ τῷ
 ἐξ ἀμφοῖν. ἔπειτ' εἰ περὶ ἅπαντ' ἐστὶν ἡ ἀκρασία
 καὶ ἡ ἐγκράτεια, ἢ οὐ· οὔτε γὰρ περὶ ἅπαντά ἐστιν
 ὁ ἀπλῶς ἀκρατὴς, ἀλλὰ περὶ ἅπερ ὁ ἀκόλαστος,
 οὔτε τῷ πρὸς ταῦτα ἀπλῶς ἔχειν· (ταυτὸν γὰρ ἂν
 ἦν τῇ ἀκολασίᾳ). ἀλλὰ τῷ ὡδὶ ἔχειν· ὁ μὲν γὰρ
 ἄγεται προαιρούμενος, νομίζων αἰεὶ δεῖν τὸ παρὸν
 ἡδὺ διώκειν· ὁ δ' οὐκ οἶται μὲν, διώκει δέ. Περὶ 3
 μὲν οὖν τοῦ δόξαν ἀληθῆ, ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμην εἶ-
 ναι, παρ' ἣν ἀκρατεύονται, οὐθὲν διαφέρει πρὸς
 τὸν λόγον· ἔνιοι γὰρ τῶν δοξάζόντων οὐ διστά-
 ζουσιν, ἀλλ' οἶνται ἀκριβῶς εἰδέναι. Εἰ οὖν διὰ 4
 τὸ ἡρέμα πιστεύειν οἱ δοξάζοντες μᾶλλον τῶν ἐπι-
 σταμένων παρὰ τὴν ὑπόληψιν πράξουσιν, οὐδὲν διοί-
 σει ἐπιστήμη δόξης· ἔνιοι γὰρ πιστεύουσιν οὐδὲν ἥτ-
 τον οἷς δοξάζουσιν, ἢ ἕτεροι οἷς ἐπίστανται· δηλοῖ δὲ
 Ἡράκλειτος. Ἄλλ' ἐπεὶ διχῶς λέγομεν τὸ ἐπίστασθαι, 5
 (καὶ γὰρ ἔχων μὲν, οὐ χρώμενος δὲ τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ ὁ
 χρώμενος λέγεται ἐπίστασθαι), διοίσει τὸ ἔχοντα
 μὲν, μὴ θεωροῦντα δὲ, πράττειν ἢ μὴ δεῖ πράττειν,
 τοῦ ἔχοντα καὶ θεωροῦντα· τοῦτο γὰρ δοκεῖ δεινόν,
 ἀλλ' οὐκ εἰ μὴ θεωρῶν. Ἔτι ἐπεὶ δύο τρόποι τῶν 6
 προτάσεων, ἔχοντα μὲν ἀμφοτέρας, οὐθὲν κωλύει
 πράττειν παρὰ τὴν ἐπιστήμην· χρώμενον μὲν τοι
 τῇ καθόλου, ἀλλὰ μὴ τῇ κατὰ μέρος· πρακτὰ γὰρ
 καθ' ἕκαστα. διαφέρει δὲ καὶ τὸ καθόλου· τὸ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ· τὸ δ' ἐπὶ τοῦ πράγματός ἐστιν;

οἷον ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ συμφέρει τὰ ξηρὰ, καὶ ὅτι οὗτος ἄνθρωπος· ἢ ὅτι ξηρὸν τὸ τοιόνδε, ἀλλ' εἰ τόδε τοιόνδε, ἢ οὐκ ἔχει, ἢ οὐκ ἐνεργεῖ· κατὰ γε δὴ τούτους διοίσει τοὺς τρόπους ἀμύχανον ὅσον· ὥστε δοκεῖν οὕτω μὲν εἶναι μὴτὲν ἄτοπον, ἄλλως
7 δὲ θαυμαστόν. Ἐτι τὸ ἔχειν τὴν ἐπιστήμην, ἄλλον τρόπον τῶν νῦν ῥηθέντων ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις· ἐν τῷ γὰρ ἔχειν μὲν, μὴ χρῆσθαι δὲ, διαφέρουσιν ὁρώμεν τὴν ἕξιν· ὥστε καὶ ἔχειν πως, καὶ μὴ ἔχειν· οἷον τὸν καθεύδοντα, καὶ μαινόμενον, καὶ οἰνωμένον· ἀλλὰ μὴν οὕτω διατίθενται οἷγε ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες· θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων καὶ ἑνία τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα μεθιστᾷσιν· ἐνίοις δὲ καὶ μανίας ποιοῦσι· δῆλον οὖν ὅτι ὁμοίως ἔχειν λεκτέον τοῖς ἀνθρώποις
8 τούτοις. Τὸ δὲ λέγειν τοὺς λόγους τοὺς ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης, οὐθὲν σημεῖον· καὶ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πάθεσι τούτοις ὄντες ἀποδείξεις καὶ ἔπη λέγουσιν Ἐμπεδοκλέους· καὶ οἱ πρῶτον μαθόντες συνείρουσι μὲν τοὺς λόγους, ἴσασι δ' οὐπω· δεῖ γὰρ συνηθῆναι· τοῦτο δὲ χρόνον δεῖ· ὥστε καθάπερ τοὺς ὑποκρινόμενους, οὕτως ὑποληπτέον λέγειν καὶ τοὺς ἀκρα-
9 τευομένους. Ἐτι καὶ ὧδε φυσικῶς ἂν τις ἐπιβλέψει τὴν αἰτίαν· ἢ μὲν γὰρ καθόλου δόξα· ἢ δ' ἑτέρα περὶ τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν, ὧν αἰσθησις ἡδη κυρία· ὅταν δὲ μία γένηται ἐξ αὐτῶν, ἀνάγκη τὸ συμπερανθέν ἐνθα μὲν φάναι τὴν ψυχὴν, ἐν δὲ ταῖς ποιητικαῖς πράττειν εὐθύς· οἷον εἰ παντὸς γλυκέος γεύεσθαι δεῖ, τουτὶ δὲ γλυκὺ, ὥς ἐν τι τῶν καθ' ἕκαστον, ἀνάγκη τὸν δυνάμενον καὶ μὴ κωλυόμε-
10 νον, ἅμα τούτῳ καὶ πράττειν. Ὅταν οὖν ἢ μὲν καθόλου ἐνῇ, ἢ κωλύουσα γεύεσθαι· ἢ δὲ, ὅτι πᾶν τὸ γλυκὺ, ἡδύ· τουτὶ δὲ γλυκὺ· (αὕτη δὲ ἐνεργεῖ).

τύχη δὲ ἐπιθυμία ἐνοῦσα· ἡ μὲν λέγει φεύγειν τοῦ-
 το· ἡ δὲ ἐπιθυμία ἄγει· κινεῖν γὰρ ἕκαστον δύνα-
 ται τῶν μορίων, ὥστε συμβαίνει ὑπὸ λόγου πως καὶ
 δόξης ἀκρατεῦσθαι, οὐκ ἐναντίας δὲ καθ' αὐτήν,
 ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Ἡ γὰρ ἐπιθυμία ἐναντία, 11
 ἀλλ' οὐχ ἡ δόξα, τῷ ὁρθῷ λόγῳ· ὥστε καὶ διὰ
 τοῦτο τὰ θηρία οὐκ ἀκρατῇ, ὅτι οὐκ ἔχει καθόλου
 ὑπόληψιν, ἀλλὰ τῶν καθ' ἕκαστα φαντασίαν καὶ
 μνήμην. Πῶς δὲ λύεται ἡ ἄγνοια, καὶ πάλιν γίνε- 12
 ται ἐπιστήμων ὁ ἀκρατής, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ
 οἰνωμένου καὶ καθεύδοντος, καὶ οὐκ ἴδιος τούτου
 τοῦ πάθους, ὃν δεῖ παρὰ τῶν φυσιολόγων ἀκούειν.
 Ἐπεὶ δ' ἡ τελευταία πρότασις δόξα τε αἰσθητοῦ 13
 καὶ κυρία τῶν πράξεων, ταύτην ἢ οὐκ ἔχει ὁ ἐν τῷ
 πάθει ὢν, ἢ οὕτως ἔχει, ὥς οὐκ ἦν τῷ ἔχειν ἐπίστα-
 σθαι, ἀλλὰ λέγειν, ὥς περ ὁ οἰνωμένος τὰ Ἐμπε-
 δοκλέους· καὶ διὰ τὸ μὴ καθόλου, μῆδ' ἐπιστημο-
 νικὸν ὁμοίως εἶναι δοκεῖν τῷ καθόλου τὸν ἔσχατον
 ὅρον. καὶ ἔοικεν ὁ ἐξήτει Σωκράτης συμβαίνειν· οὐ
 γὰρ τῆς κυρίως εἶναι δοκούσης ἐπιστήμης παρούσης
 γίνεται τὸ πάθος· οὐδ' αὐτὴ περιέλεται διὰ τὸ
 πάθος, ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς. Περὶ μὲν οὖν τοῦ 14
 εἰδότα, καὶ μὴ, καὶ πῶς εἰδότα ἐνδέχεται ἀκρατεῦε-
 σθαι, τοσαῦτα εἰρήσθω.

IV. Πότερον δὲ ἐστὶ τις ἀπλῶς ἀκρατής, ἢ πάν- 1
 τες κατὰ μέρος· καὶ εἰ ἔστι, περὶ ποῖά ἐστι, λε-
 κτέον ἐφεξῆς. ὅτι μὲν οὖν περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας
 εἰσὶν οἱ τ' ἐγκρατεῖς καὶ καρτερικοὶ, καὶ ἀκρατεῖς
 καὶ μαλακοὶ, φανερόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν ἀναγ- 2
 καῖα τῶν ποιούντων ἡδονήν, τὰ δ' αἰρετὰ μὲν καθ'
 αὐτὰ, ἔχοντα δ' ὑπερβολήν· (ἀναγκαῖα μὲν τὰ σω-
 ματικά· λέγω δὲ τὰ τοιαῦτα, τά τε περὶ τὴν τρο-
 φήν, καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων χρεῖαν, καὶ τὰ τοι-

αὐτὰ τῶν σωματικῶν, περὶ ἃ τὴν ἀκολασίαν ἔθεμεν
καὶ τὴν σωφροσύνην· τὰ δ' ἀναγκαῖα μὲν οὐ, αἰ-
ρετὰ δὲ καθ' αὐτά· λέγω δὲ, οἷον νίκην, τιμὴν,
πλοῦτον, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡδέων).
τοὺς μὲν οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπερ-
βάλλοντας τὸν ἐν αὐτοῖς, ἀπλῶς μὲν οὐ λέγομεν
ἀκρατεῖς· προστιθέντες δὲ τὸ χρημάτων ἀκρατεῖς,
καὶ κέρδους, καὶ τιμῆς, καὶ θυμοῦ· ἀπλῶς δ' οὐ,
ὡς ἑτέρους καὶ καθ' ὁμοιότητα λεγομένους· ὥσπερ
ἄνθρωπος, ὁ τὰ Ὀλύμπια νενικηκώς· ἐκείνῳ γὰρ ὁ
κοινὸς λόγος τοῦ ἰδίου μικρῷ διέφερεν· ἀλλ' ὅμως
3 ἕτερος ἦν. Σημεῖον δέ· ἡ μὲν γὰρ ἀκρασία ψέγεται
οὐχ ὡς ἀμαρτία μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς κακία τις, ἣ
ἀπλῶς οὐσα, ἣ κατὰ τι μέρος· τούτων δ' οὐθείς.
4 Τῶν δὲ περὶ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις, περὶ ἃς
λέγομεν τὸν σώφρονα καὶ ἀκόλαστον, ὁ μὴ τῷ προ-
αιρεῖσθαι τῶν τε ἡδέων διώκων τὰς ὑπερβολὰς, καὶ
τῶν λυπηρῶν φεύγων, πείνης, καὶ δίψης, καὶ ἀλίας,
καὶ ψύχους, καὶ πάντων τῶν περὶ ἀφὴν καὶ γεῦσιν,
ἀλλὰ παρὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν διάνοιαν, ἀκρα-
της λέγεται, οὐ κατὰ πρόςθεσιν, ὅτι περὶ τὰδε,
5 καθάπερ ὁργῆς, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον. Σημεῖον δέ·
καὶ γὰρ ἀκόλαστοι λέγονται περὶ ταύτας· περὶ ἐκεί-
νων δὲ οὐδεμίαν, καὶ διὰ τοῦτ' εἰς ταὐτὸ τὸν ἀκρα-
τῇ καὶ ἀκόλαστον τίθεμεν, καὶ ἐγκρατῇ καὶ σώ-
φρονα, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων οὐδένα, διὰ τὸ περὶ τὰς
6 αὐτὰς πως ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι. Οἱ δ' εἰσὶ μὲν
περὶ ταῦτά, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως εἰσίν· ἀλλ' οἱ μὲν
προαιροῦνται, οἱ δ' οὐ προαιροῦνται· διὸ μᾶλλον
ἀκόλαστον ἂν εἵπομεν, ὅστις μὴδ' ἐπιθυμῶν ἢ
ἡρέμα διώκει τὰς ὑπερβολὰς, καὶ φεύγει μετρίας
λύπας, ἢ τοῦτον, ὅστις διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν σφόδρα·
τί γὰρ ἂν ἐκείνος ποιήσειεν, εἰ προσγένοιτο ἐπιθυ-

μία νεανική, καὶ. περὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείας
 λύπη ἰσχυρά. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἡδο- 7
 νῶν αἱ μὲν εἰς τῷ γένει καλῶν καὶ σπουδαίων,
 (τῶν γὰρ ἡδέων ἓνα φύσει αἰρετὰ, τὰ δ' ἐναντία
 τούτων, τὰ δὲ μεταξὺ, καθάπερ διείλομεν πρό-
 τερον, οἷον χρήματα, καὶ κέρδος, καὶ νίκη, καὶ
 τιμὴ)· πρὸς ἅπαντα δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ τὰ με-
 ταξὺ, οὐ τῷ πάσχειν καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ φιλεῖν ψέ-
 γονται, ἀλλὰ τῷ πῶς, καὶ ὑπερβάλλειν. διὸ ὅσοι
 μὲν παρὰ τὸν λόγον ἢ κρατοῦνται, ἢ διώκουσι τῶν
 φύσει τι καλῶν καὶ ἀγαθῶν, οἷον οἱ περὶ τιμὴν
 καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ σπουδάζοντες, ἢ περὶ τέκνα καὶ
 γονεῖς· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν· καὶ ἐπαινοῦν-
 ται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες· ἀλλ' ὅμως ἐστὶ
 τις ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη
 μάχοιτο καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς· ἢ ὥσπερ Σάτυρος ὁ
 Φιλοπάτωρ ἐπικαλούμενος περὶ τὸν πατέρα· λίαν
 γὰρ ἐδόκει μωραίνειν. Μοχθηρία μὲν οὖν οὐδεμία 8
 περὶ ταῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι φύσει τῶν
 αἰρετῶν ἕκαστόν ἐστι δι' αὐτό· φαῦλαι δὲ καὶ φεν-
 κταὶ αὐτῶν εἰσιν αἱ ὑπερβολαί. ὁμοίως δὲ οὐδὲ
 ἀκρασία· ἢ γὰρ ἀκρασία οὐ μόνον φευκτόν, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ψευκτῶν ἐστὶ. Δι' ὁμοιότητα δὲ τοῦ πάθους 9
 προεπιτιθέμεντες τὴν ἀκρασίαν περὶ ἑκάστου λέγου-
 σιν· οἷον κακὸν ἱατρὸν, καὶ κακὸν ὑποκριτὴν, ὃν
 ἰπλῶς οὐκ ἂν εἵποιεν κακόν. ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐνταῦθα
 διὰ τὸ μὴ κακίαν εἶναι ἑκάστην αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ
 ἀνάλογον ὁμοίαν· οὕτω δηλονότι καὶ ὑποληπτέον
 μόνον ἀκρασίαν καὶ ἐγκράτειαν εἶναι, ἥτις ἐστὶ περὶ
 τὰ αὐτὰ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ· περὶ
 δὲ θυμὸν καθ' ὁμοιότητα λέγομεν· διὸ καὶ προς-
 τιθέντες ἀκρατῇ θυμοῦ, ὥσπερ τιμῆς καὶ κέρδους
 φραμέν.

- 1 V. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἓν ἡ δέα φύσει, (καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπλῶς, τὰ δὲ κατὰ γένη καὶ ζώων καὶ ἀνθρώπων), τὰ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ πηρώσεις, τὰ δὲ δι' ἔθνη γίνεται, τὰ δὲ διὰ μοχθηρὰς φύσεις· ἔστι καὶ περὶ τούτων ἕκαστα παρα-
- 2 πλησίας ἰδεῖν ἔξεις. Λέγω δὲ τὰς θηριώδεις, οἷον τὴν ἀνθρωπον, ἣν λέγουσι τὰς κινύσας ἀνασχίζουσιν, τὰ παῖδια κατεσθίειν· ἢ οἷοις φασὶ χαίρειν ἐνίοις τῶν ἀπηγριωμένων περὶ τὸν Πόντον, τοὺς μὲν ὠμοῖς, τοὺς δὲ κρέασιν ἀνθρώπων, τοὺς δὲ τὰ παῖδια δανείζειν ἀλλήλοις εἰς εὐωχίαν· ἢ τὸ
- 3 περὶ Φάλαριν λεγόμενον. Αὗται μὲν θηριώδεις· αἱ δὲ διὰ τε νόσους γίνονται καὶ μανίαν ἐνίοις· ὥς περ ὁ τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγών· καὶ ὁ τοῦ συνδούλου τὸ ἥπαρ· αἱ δὲ νοσηματώδεις ἢ ἐξ ἔθους· οἷον, αἱ τῶν τριχῶν τίλσεις, καὶ ὀνύχων τρώξεις, ἔτι δ' ἀνθρώπων καὶ γῆς. πρὸς δὲ τούτοις ἢ τῶν ἀφροδισίων τοῖς ἄρρεσι· τοῖς μὲν γὰρ φύσει, τοῖς δ' ἐξ ἔθους συμβαίνουσιν· οἷον τοῖς
- 4 ἐπιζυγμένοις ἐκ παίδων. Ὅσοις μὲν οὖν φύσις αἰτία, τούτους μὲν οὐδ' ἂν εἰς εἴποι ἀκρατεῖς· ὥς περ οὐδὲ τὰς γυναῖκας, ὅτι οὐκ ὀπνίουσι, ἀλλ' ὀπνιόνται· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς νοσηματωδῶς ἔχουσι δι'
- 5 ἔθος. Τὸ μὲν οὖν ἔχειν ἕκαστα τούτων ἔξω τῶν ὄρων ἐστὶ τῆς κακίας, καθάπερ καὶ ἡ θηριότης· τὸ δ' ἔχοντα κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι, οὐχ ἡ ἀπλῇ ἀκρασία, ἀλλ' ἡ καθ' ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τοὺς θυμοὺς ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ πάθους, ἀκρατῇ δ' οὐ λεκτέον· πᾶσα γὰρ ὑπερβάλλουσα κακία, καὶ ἀφροσύνη, καὶ δειλία, καὶ ἀκολασία, καὶ χαλεπότης, αἱ μὲν θηριώδεις· αἱ δὲ νο-
- 6 σηματώδεις εἰσὶν. Ὁ μὲν γὰρ φύσει τοιοῦτος, οἷος δεδιέναι παντα, καὶ ψοφήσῃ μῦς, θηριώδῃ δειλίαν

δειλός· ὁ δὲ τὴν γαλῆν ἐδεδίει διὰ νόσον· καὶ τῶν
ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως ἀλόγιστοι καὶ μόνον
τῇ αἰσθησει ζῶντες, θηριώδεις, ὥσπερ ἔνια γένη
τῶν πόρρω βαρβάρων· οἱ δὲ διὰ νόσους, οἷον τὰς
ἐπιληπτικὰς, ἢ μανίας, νοσηματώδεις. Τούτων δ' 7
ἔστι μὲν ἔχειν τινὰ ἐνίοτε μόνον, μὴ κρατεῖσθαι
δὲ· λέγω δὲ, οἷον εἰ Φάλαρις κατεῖχεν, ἐπιθυμῶν
παιδίου φαγεῖν, ἢ πρὸς ἀφροδισίων ἄτοπον ἡδο-
νὴν· ἔστι δὲ καὶ κρατεῖσθαι, μὴ μόνον ἔχειν. Ὡς 8
περ οὖν καὶ μοχθηρία ἢ μὲν κατ' ἀνθρώπον ἀπλῶς
λέγεται μοχθηρία, ἢ δὲ κατὰ πρόςθεσιν, ὅτι θη-
ριώδης ἢ νοσηματώδης, ἀπλῶς δ' οὐ· τὸν αὐτὸν
τρόπον δηλόν, ὅτι καὶ ἀκρασία ἐστὶν ἢ μὲν θη-
ριώδης, ἢ δὲ νοσηματώδης· ἀπλῶς δὲ ἢ κατὰ τὴν
ἀνθρωπικὴν ἀκολασίαν μόνη. Ὅτι μὲν οὖν ἀκρα- 9
σία καὶ ἐγκράτειά ἐστι μόνον περὶ ἅτις ἀκολασία
καὶ σωφροσύνη· καὶ ὅτι περὶ τὰ ἄλλα ἐστὶν ἄλλο
εἶδος ἀκρασίας, λεγόμενον κατὰ μεταφορὰν καὶ
οὐχ ἀπλῶς, δηλόν.

VI. Ὅτι δὲ καὶ ἥττον αἰσχροὶ ἀκρασία ἢ τοῦ θυ- 1
μοῦ, ἢ ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν, θεωρήσωμεν· ἔοικε γὰρ ὁ
θυμὸς ἀκούειν μὲν τι τοῦ λόγου, παρακοῦειν δὲ·
καθάπερ οἱ ταχεῖς τῶν διακόνων, οἱ πρὶν ἀκοῦσαι
πᾶν τὸ λεγόμενον ἐκθέουσιν, εἴτα ἀμαρτάνουσι
τῆς πράξεως· καὶ οἱ κύνες, πρὶν σκέψασθαι εἰ φί-
λος, ἂν μόνον ψοφήσῃ, ὑλακτοῦσιν· οὕτως ὁ θυ-
μὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχύτητα τῆς φύσεως
ἀκούσας μὲν, οὐκ ἐπίταγμα δὲ ἀκούσας, ὁρμᾷ πρὸς
τὴν τιμωρίαν· ὁ μὲν γὰρ λόγος ἢ ἡ φαντασία, ὅτι
ὑβρις ἢ ὀλιγωρία, ἐδήλωσεν· ὁ δ', ὥσπερ συλλογι-
σάμενος, ὅτι δεῖ τῷ τοιούτῳ πολεμεῖν, χαλεπαίνει
εὐθύς· ἢ δ' ἐπιθυμία, ἂν μόνον εἴπῃ, ὅτι ἡδὺ, ὁ
λόγος ἢ ἡ αἰσθησις, ὁρμᾷ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν.

ὥςθ' ὁ μὲν θυμὸς ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ πως· ἡ δ' ἐπιθυμία οὐ· αἰσχύων οὖν· ὁ μὲν γὰρ τοῦ θυμοῦ ἀκρατῆς, τοῦ λόγου πως ἡττᾶται· ὁ δὲ τῆς ἐπιθυμίας καὶ οὐ τοῦ λόγου. Ἔτι ταῖς φυσικαῖς συγγνώμῃ μᾶλλον ἀκολουθεῖν ὀρέξουσιν, ἐπεὶ καὶ ἐπιθυμίαις ταῖς τοιαύταις μᾶλλον, ὅσαι κοιναὶ πᾶσι, καὶ ἐφ' ὅσον κοιναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσικώτερον καὶ ἡ χαλεπότης τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων· ὥσπερ ὁ ἀπολογούμενος, ὅτι τὸν πατέρα τύπτει· καὶ γὰρ οὗτος, ἔφη, τὸν ἑαυτοῦ· κακῆϊνος, τὸν ἄνωθεν· καὶ τὸ παιδίον δείξας, καὶ οὗτος ἐμὲ, ἔφη, ὅταν ἀνὴρ γένηται· συγγενὲς γὰρ ἡμῖν· καὶ ὁ ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ, παύεσθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐλκύσαι τὸν πατέρα μέχρις ἐνταῦθα. Ἔτι ἀδικώτεροι οἱ ἐπιβουλότεροι· ὁ μὲν οὖν θυμώδης οὐκ ἐπιβουλος, οὐδ' ὁ θυμὸς, ἀλλὰ φανερός· ἡ δ' ἐπιθυμία, καθάπερ τὴν Ἀφροδίτην φασί,

Δολοπλόκου γὰρ Κυπρογενεῖς·

καὶ Ὅμηρος·

— — — — τὸν κεστὸν ἐμάντα

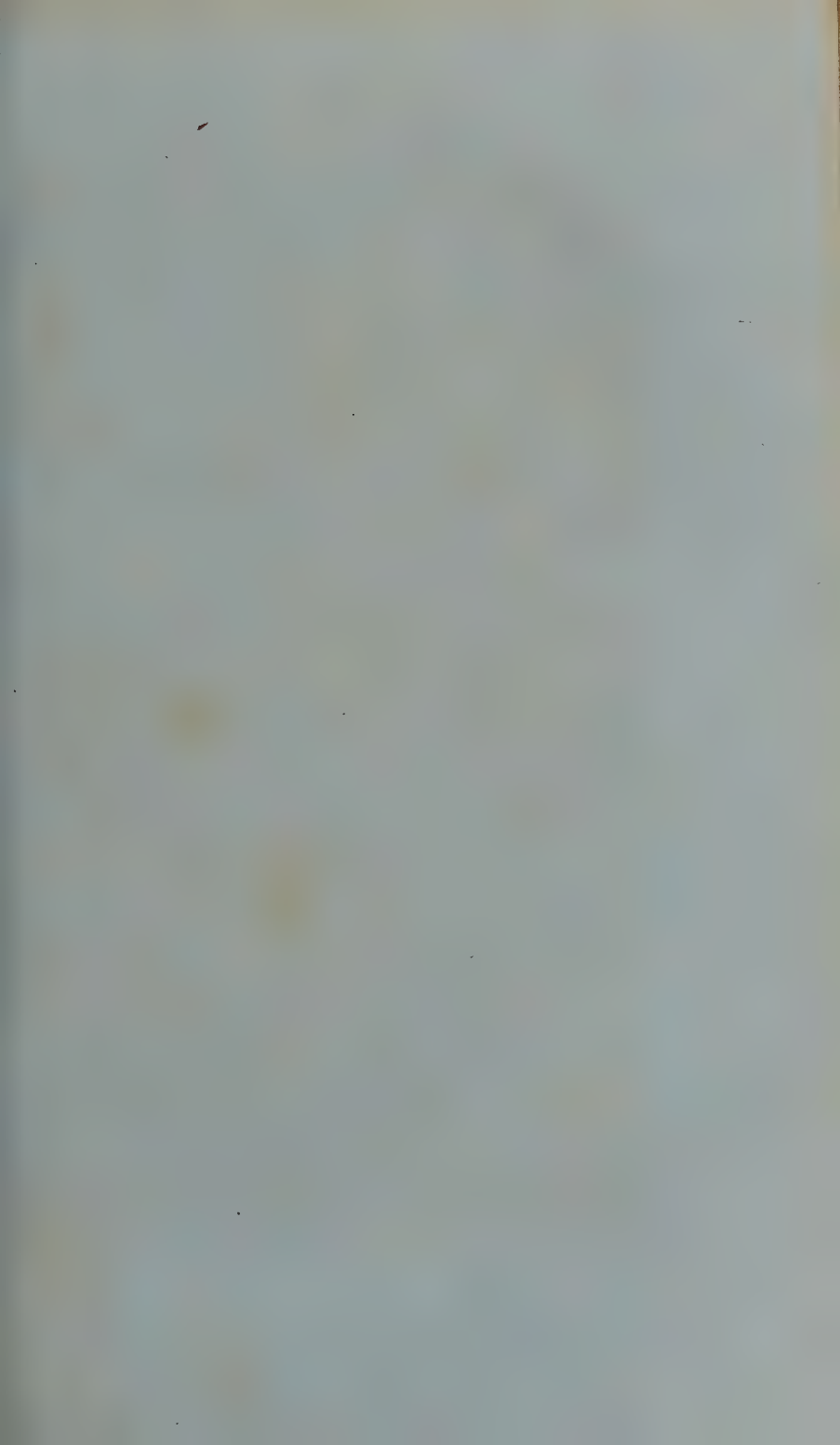
Πάμφασις, ἥτ' ἔκλεψε νόον πικάπερ φρονέοντος.

ὥστ', εἴπερ ἀδικωτέρα καὶ αἰσχύων ἡ ἀκρασία αὐτῇ τῆς περὶ τὸν θυμὸν ἐστι, καὶ ἀπλῶς ἀκρασία καὶ κακία πως. Ἔτι οὐδεὶς ὑβρίζει λυπούμενος· ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς ποιεῖ λυπούμενος· ὁ δ' ὑβρίζων, μεθ' ἡδονῆς. εἰ οὖν, οἷς ὀργίζεσθαι μάλιστα δίκαιον, ταῦτα ἀδικώτερα, καὶ ἡ ἀκρασία ἡ δι' ἐπιθυμίαν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν θυμῷ ὕβρις. Ὡς μὲν τοίνυν αἰσχύων ἡ περὶ ἐπιθυμίας ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυμὸν, καὶ ὅτι ἐστὶν ἡ ἐγκράτεια καὶ ἀκρασία περὶ ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς σωματικὰς, δηλόν. Αὐτῶν δὲ τούτων τὰς διαφορὰς ληπτέον· ὥσπερ γὰρ

εἴρηται κατ' ἀρχάς, αἱ μὲν ἀνθρωπικαὶ εἰσι καὶ
 φυσικαί, καὶ τῷ γένει καὶ τῷ μεγέθει· αἱ δὲ θη-
 ριώδεις· αἱ δὲ καὶ διὰ πηρώσεις καὶ νοσήματα.
 τούτων δὲ περὶ τὰς πρώτας σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκο-
 λασία μόνον ἔστι· διὸ καὶ τὰ θηρία οὔτε σώφρονα
 οὔτε ἀκόλαστα λέγομεν, ἀλλ' ἢ κατὰ μεταφο-
 ράν· καὶ εἴ τιμι ὅλως ἄλλο πρὸς ἄλλο διαφέρει γέ-
 νος τῶν ζώων ὕβρει καὶ σιναμωρία καὶ τῷ παμφά-
 γον εἶναι· οὐ γὰρ ἔχει προαίρεσιν οὐδὲ λογισμὸν,
 ἀλλ' ἐξέστηκε τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι τῶν
 ἀνθρώπων. Ἐλαττον δὲ θηριότης κακίας· φοβε- 7
 ρώτερον δέ· οὐ γὰρ διέφθαρται τὸ βέλτιστον, ὥσ-
 περ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' οὐκ ἔχει. ὅμοιον οὖν,
 ὥσπερ ἄψυχον συμβαλεῖν πρὸς ἔμψυχον, πότερον
 κάκιον· ἀσινεστέρα γὰρ ἡ φανλότης αἰεὶ ἢ τοῦ μὴ
 ἔχοντος ἀρχήν· ὁ δὲ νοῦς ἀρχή· παραπλήσιον οὖν
 τὸ συμβάλλειν ἀδικίαν πρὸς ἄνθρωπον ἀδικον· ἔστι
 γὰρ ὡς ἐκάτερον κάκιον· μυριοπλάσια γὰρ ἂν κακὰ
 ποιήσειεν ἄνθρωπος κακὸς θηρίον.

VII. Περὶ δὲ τὰς δι' ἀφῆς καὶ γεύσεως ἡδονὰς καὶ 1
 λύπας καὶ ἐπιθυμίας καὶ φυγὰς, (περὶ αἷς ἡ τε ἀκο-
 λασία καὶ ἡ σωφροσύνη διωρίσθη πρότερον), ἔστι
 μὲν οὕτως ἔχειν, ὥστε ἡττᾶσθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ
 κρείττους· ἔστι δὲ κρατεῖν, καὶ ὧν οἱ πολλοὶ ἡτ-
 τούς· τούτων δ' ὁ μὲν περὶ ἡδονὰς ἀκρατής· ὁ
 δ' ἐγκρατής· ὁ δὲ περὶ λύπας μαλακός· ὁ δὲ καρ-
 τερικός· μεταξὺ δὲ τῶν πλείστων ἕξις, καὶ εἰ ῥέ-
 πωσι μᾶλλον πρὸς τὰς χεῖρους. Ἐπεὶ δ' ἔναι τῶν 2
 ἡδονῶν ἀναγκαῖαί εἰσιν, αἱ δ' οὐ, καὶ μέχρι τινός,
 αἱ δ' ὑπερβολαὶ οὐ, οὐδὲ αἱ ἐλλείψεις, ὁμοίως δὲ
 καὶ περὶ ἐπιθυμίας ἔχει καὶ λύπας· ὁ μὲν τὰς ὑπερ-
 βολὰς διώκων τῶν ἡδέων, ἢ καθ' ὑπερβολὰς, ἢ
 διὰ προαίρεσιν, καὶ δι' αὐτάς, καὶ μηδὲν δι' ἕτε-

- ρον ἀποβαῖνον, ἀκόλαστος· ἀνάγκη γὰρ τοῦτον μὴ εἶναι μεταμελητικόν· ὥστ' ἀνιάτος· ὁ δὲ ἐλλείπων, ὁ ἀντικείμενος· ὁ δὲ μέσος, σώφρων. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φεύγων τὰς σωματικὰς λύπας, μὴ δι' ἥτταν, ἀλλὰ
- 3 διὰ προαίρεσιν. Τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων ὁ μὲν ἄγεται διὰ τὴν ἡδονήν· ὁ δὲ διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας· ὥστε διαφέρουσιν ἀλλήλων. παντὶ δὲ ἂν δόξειε χεῖρων εἶναι, εἴ τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἡρέμα πράττοι τι αἰσχρὸν, ἢ εἰ σφόδρα ἐπιθυμῶν· καὶ εἰ μὴ ὀργιζόμενος τύπτει, ἢ εἰ ὀργιζόμενος· τί γὰρ ἂν ἐποίει ἐν πάθει ὦν; διὸ
- 4 ὁ ἀκόλαστος χεῖρων τοῦ ἀκρατοῦς. Τῶν δὲ λεχθέντων τὸ μὲν μαλακίας εἶδος μᾶλλον· ὁ δ' ἀκρατής· ἀντίκειται δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ ὁ ἐγκρατής, τῷ δὲ μαλακῷ ὁ καρτερικός· τὸ μὲν γὰρ καρτερεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἀντέχειν· ἡ δὲ ἐγκράτεια ἐν τῷ κρατεῖν. ἕτερον δὲ τὸ ἀντέχειν καὶ κρατεῖν, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἡττᾶσθαι τοῦ νικᾶν· διὸ καὶ αἰρετώτερον
- 5 ἐγκράτεια καρτερίας ἐστίν· Ὁ δὲ ἐλλείπων πρὸς αἱ οἱ πολλοὶ καὶ ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται, οὗτος μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ γὰρ ἡ τρυφή μαλακία τίς ἐστίν· ὃς ἔλκει τὸ ἱμάτιον, ἵνα μὴ πονήσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ αἵρειν λύπην· καὶ μιμούμενος τὸν κάμνοντα οὐκ οἶται ἄθλιος εἶναι, ἀθλίῳ ὅμοιος ὦν.
- 6 Ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ περὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀκρασίαν· οὐ γὰρ εἴ τις ἰσχυρῶν καὶ ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν ἡττᾶται ἢ λυπῶν, θαυμαστόν, ἀλλὰ καὶ συγγνωμονικόν, εἰ ἀντιτείνων, ὥσπερ ὁ Θεοδέκτου Φιλοκλήτης ὑπὸ τοῦ ἔχεως πεπληγμένος· ἢ ὁ Καρκίνου ἐν τῇ Ἀλόπῃ Κερκίων· καὶ ὥσπερ οἱ κατέχειν πειρώμενοι τὸν γέλωτα, ἀθρόον, ἐκκαγχάζουσιν, οἷον συνέπεσε Ξενοφάντῳ· ἀλλ' εἴ τις πρὸς ἃς οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέχειν, τούτων ἡττᾶται καὶ μὴ δύναται

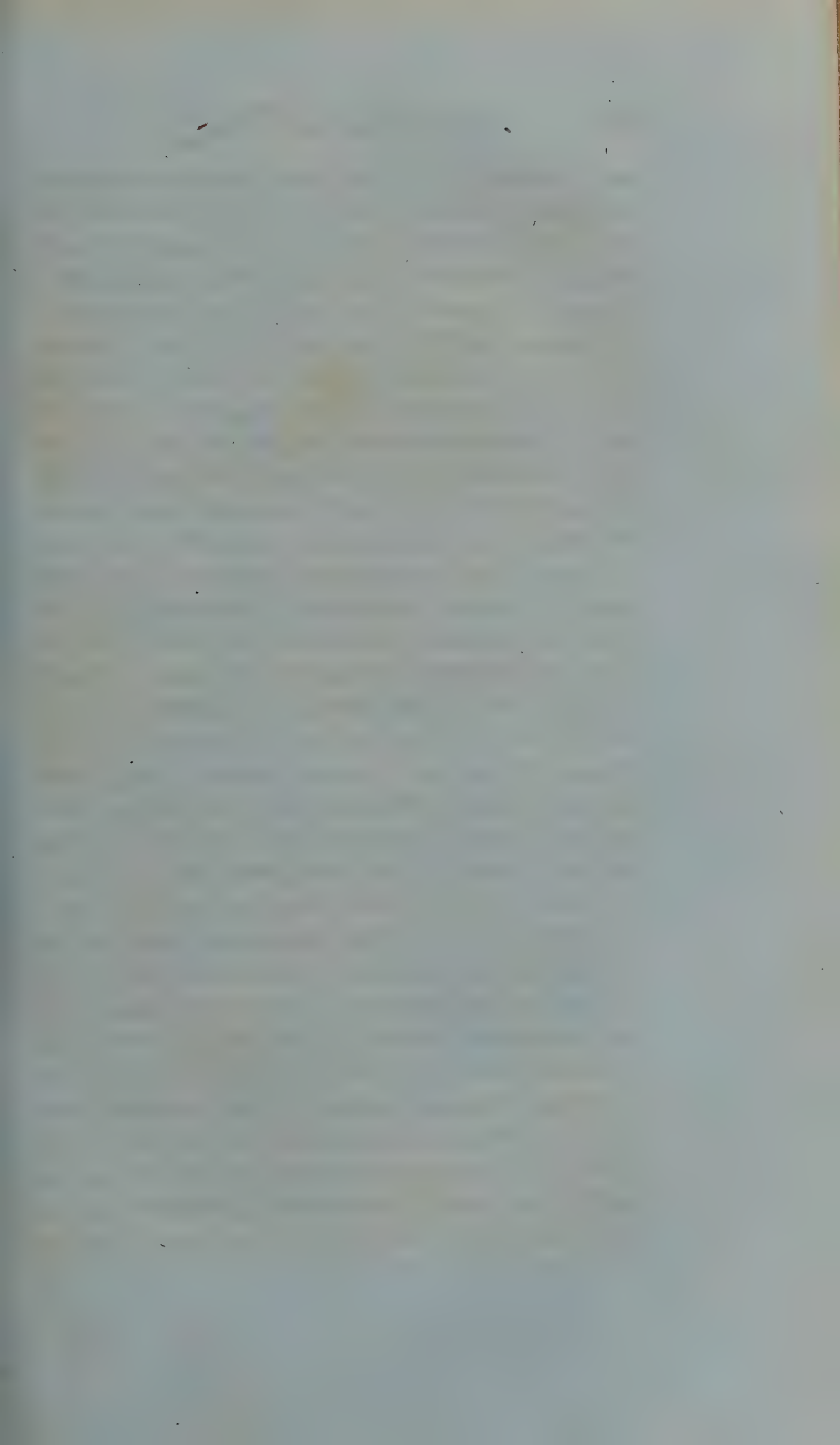
ται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ φύσιν τοῦ γένους, ἢ διὰ νόσον, οἷον ἐν τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἡ μαλακία διὰ τὸ γένος, καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ ἄρρεν διέστηκε. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ παιδιώδης ἀκόλαστος εἶναι. 7 ἔστι δὲ μαλακός· ἡ γὰρ παιδιὰ ἄνεσίς ἐστιν, εἵπερ οὐκ ἀνάπauσις· τῶν δὲ πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὁ παιδιώδης ἐστίν. Ἀκρασίας δὲ τὸ μὲν προ- 8 πέτεια, τὸ δὲ ἀσθένεια· οἱ μὲν γὰρ βουλευσάμενοι οὐκ ἐμμένουσιν οἷς ἐβουλεύσαντο, διὰ τὸ πάθος· οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ βουλεύσασθαι ἄγονται ὑπὸ τοῦ πάθους· ἔνιοι γὰρ, ὥσπερ οἱ προγαγαλίσαντες οὐ γαργαλίζονται, οὕτω καὶ προαισθόμενοι καὶ προιδόντες καὶ προεγείραντες ἑαυτοὺς καὶ τὸν λογισμὸν οὐκ ἡττῶνται ὑπὸ τοῦ πάθους· οὐτ' ἂν ἡδὺ ἦ, οὐτ' ἂν λυπηρόν. Μάλιστα δὲ οἱ ὀξεῖς καὶ μελαγχολικοὶ τὴν 9 προπετῇ ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ταχύτητα, οἱ δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἀναμένουσι τὸν λόγον, διὰ τὸ ἀκολουθητικοὶ εἶναι τῇ φαντασίᾳ.

VIII. Ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀκόλαστος, ὥσπερ ἐλέχθη, 1 οὐ μεταμελητικός· ἐμμένει γὰρ τῇ προαιρέσει· ὁ δ' ἀκρατὴς μεταμελητικός πᾶς· διὸ οὐκ ὥσπερ ἡπορήσαμεν, οὕτω καὶ ἔχει· ἀλλ' ὁ μὲν ἀνίατος, ὁ δὲ ἱατός· ἔοικε γὰρ ἡ μὲν μοχθηρία τῶν νοσημάτων οἷον ὑδέρῳ καὶ φθίσει· ἡ δὲ ἀκρασία τοῖς ἐπιληπτικοῖς· ἡ μὲν γὰρ συνεχὴς, ἡ δὲ οὐ συνεχὴς πονηρία· καὶ ὅλως δὲ ἕτερον τὸ γένος ἀκρασίας καὶ κακίας· ἡ μὲν γὰρ κακία λανθάνει· ἡ δὲ ἀκρασία οὐ λανθάνει. Αὐτῶν δὲ τούτων βελτίους οἱ ἐκστατι- 2 κοὶ, ἢ οἱ τὸν λόγον ἔχοντες μὲν, μὴ ἐμμένοντες δέ· ὑπ' ἐλάττονος γὰρ πάθους ἡττῶνται, καὶ οὐκ ἀπροβούλευτοι, ὥσπερ ἄτεροι· ὁμοίος γὰρ ὁ ἀκρατὴς ἐστι τοῖς ταχὺ μεθυσκομένοις, καὶ ὑπὸ ὀλίγου οἴνου,

3 καὶ ἐλάττονος ἢ ὥς οἱ πολλοί. "Ὅτι μὲν οὖν κακία ἢ ἀκρασία οὐκ ἔστι, φανερόν· ἀλλὰ πῃ ἴσως· τὸ μὲν γὰρ παρὰ προαίρεσιν, τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν ἔστιν· οὐ μὴν ἀλλ' ὁμοίον γε κατὰ τὰς πράξεις, ὥςπερ τὸ Δημοδόκου εἰς Μιλησίους· Μιλήσιοι γὰρ ἀξύνετοι μὲν οὐκ εἰσὶ· δρῶσι δὲ, οἷά περ οἱ ἀξύνετοι· καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἄδικοι μὲν οὐκ εἰσιν, ἀδικούσι δέ. Ἐπεὶ δ' ὁ μὲν τοιοῦτός ἐστιν, οἷος μὴ διὰ τὸ πεπεισθαι διώκειν τὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον σωματικὰς ἡδονὰς, ὁ δὲ πεπεισται διὰ τὸ τοιοῦτος εἶναι, οἷος διώκειν αὐτάς· ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐμετάπειστος, ὁ δ' οὐ· ἡ γὰρ ἀρετὴ καὶ μοχθηρία τὴν ἀρχὴν, ἡ μὲν φθείρει, ἡ δὲ σώζει· ἐν δὲ ταῖς πράξεσι τὸ οὗ ἕνεκα ἀρχή· ὥςπερ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς αἱ ὑποθέσεις. οὔτε δὴ ἐκεῖ ὁ λόγος διδασκαλικὸς τῶν ἀρχῶν, οὔτε ἐνταῦθα, ἀλλ' ἀρετὴ, ἢ φυσικὴ, ἢ ἐθιστὴ, τοῦ ὀρθοδοξεῖν περὶ τὴν ἀρχήν· σώφρων μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος· ἀκόλα-

5 στος δὲ ὁ ἐναντίος. Ἔστι δὲ τις διὰ πάθος ἐκστατικὸς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· ὃν ὥςτε μὲν μὴ πράττειν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, κρατεῖ τὸ πάθος· ὥςτε δ' εἶναι τοιοῦτον οἷον πεπεισθαι διώκειν ἀνέδην δεῖν τὰς τοιαύτας ἡδονὰς, οὐ κρατεῖ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀκρατής, βελτίων τοῦ ἀκολάστου· οὐδὲ φαῦλος ἀπλῶς· σώζεται γὰρ τὸ βέλτιστον, ἡ ἀρχή· ἄλλος δ' ἐναντίος, ὁ ἐμμενετικὸς, καὶ οὐκ ἐκστατικὸς, διὰ γε τὸ πάθος· φανερόν δὴ ἐκ τούτων, ὅτι ἡ μὲν σπουδαία ἔξις, ἡ δὲ φαύλη.

1 IX. Πότερον οὖν ἐγκρατής ἐστιν ὁ ὁποιοῦν λόγῳ καὶ ὁποιοῦν προαιρέσει ἐμμένων, ἢ ὁ τῇ ὀρθῇ; καὶ ἀκρατής δὲ ὁ ὁποιοῦν μὴ ἐμμένων προαιρέσει καὶ ὁποιοῦν λόγῳ, ἢ ὁ τῷ ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῇ μὴ ὀρθῇ, ὥςπερ ἠπορήθη πρότερον; ἢ κατὰ

συμβεβηκὸς ὁ ὀπαιοῦν, καθ' αὐτὸ δὲ τῷ ἀλη-
 θεῖ λόγῳ καὶ τῇ ὀρθῇ προαιρέσει ὁ μὲν ἐμμένει, ὁ
 δὲ οὐκ ἐμμένει· εἰ γὰρ τις τοδὶ διὰ τοδὶ αἰρεῖται
 ἢ διώκει, καθ' αὐτὸ μὲν τοῦτο διώκει καὶ αἰρεῖται·
 κατὰ συμβεβηκὸς δὲ πρότερον· ἀπλῶς δὲ λέγομεν
 τὸ καθ' αὐτό· ὥστε ἐστὶ μὲν, ὡς ὀπαιοῦν δόξῃ ὁ
 μὲν ἐμμένει, ὁ δὲ ἐξίσταται, ἀπλῶς δὲ τῇ ἀληθεῖ.
 Εἰσὶ δὲ τινες οἱ ἐμμενετικοὶ τῇ δόξῃ· εἰσὶ δ' οὐκ κα- 2
 λοῦσιν ἰσχυρογνώμονας, οἷον δῦσπειστοι καὶ οὐκ
 εὐμετάπειστοι, οἱ ὅμοιον μὲν τι ἔχουσι τῷ ἐγκρα-
 τεῖ, οἷον ὁ ἄσωτος τῷ ἐλευθερίῳ, καὶ ὁ θρασὺς τῷ
 θαρρόαλέῳ· εἰσὶ δ' ἕτεροι κατὰ πολλά· ὁ μὲν γὰρ
 διὰ πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, ὁ ἐγκρα-
 τής· ἐπεὶ εὐπειστος, ὅταν τύχῃ, ἔσται ὁ ἐγκρα-
 τής· ὁ δὲ οὐχ ὑπὸ λόγου· ἐπεὶ ἐπιθυμίας γε λαμ-
 βάνουσι, καὶ ἄγονται πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν. Εἰσὶ 3
 δὲ ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες, καὶ οἱ ἀμα-
 θεῖς καὶ ἄγροικοι· οἱ μὲν ἰδιογνώμονες δι' ἡδονὴν
 καὶ λύπην· χαίρουσι γὰρ νικῶντες, ἐὰν μὴ μεταπί-
 θωνται· καὶ λυποῦνται, ἂν ἄκυρα τὰ αὐτῶν ᾦ, ὡς-
 περ ὑψηφίσματα· ὥστε μᾶλλον τῷ ἀκρατεῖ εἰκόασιν
 ἢ τῷ ἐγκρατεῖ. Εἰσὶ δὲ τινες, οἱ τοῖς δόξασιν οὐκ 4
 ἐμμένουσιν, οὐ δι' ἀκρασίαν, οἷον ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ
 τοῦ Σοφοκλέους ὁ Νεοπτόλεμος· καὶ τοι δι' ἡδο-
 νὴν οὐκ ἐνέμεινεν, ἀλλὰ καλήν· τὸ γὰρ ἀληθεύειν
 αὐτῷ καλὸν ἦν· ἐπείσθη δ' ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύος ψεύ-
 δεσθαι· οὐ γὰρ πᾶς ὁ δι' ἡδονὴν τι πράττων ἐστὶν
 ἀκόλαστος, οὔτε φαῦλος, οὔτε ἀκρατής· ἀλλ' ὁ
 δι' αἰσχροῖν· Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τις καὶ τοιοῦτος, οἷος 5
 ἥττον ἢ δεῖ τοῖς σωματικοῖς χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμέ-
 νων τῷ λόγῳ ὁ τοιοῦτος, τούτου καὶ τοῦ ἀκρατοῦς
 μέσος ὁ ἐγκρατής· ὁ μὲν γὰρ ἀκρατής οὐκ ἐμμένει
 τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλον τι· οὗτος δὲ διὰ τὸ ἥττον

τι. ὁ δ' ἐγκρατὴς ἐμμένει, καὶ οὐδὲ δι' ἕτερον με-
 6 ταβάλλει. Δεῖ δὲ, εἴπερ ἡ ἐγκράτεια σπουδαῖον, ἀμ-
 φοτέρας τὰς ἐναντίας ἕξεις φανύλας εἶναι, ὥσπερ
 καὶ φαίνονται· ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ἑτέραν ἐν ὀλίγοις
 καὶ ὀλιγάκις εἶναι φανεράν, ὥσπερ ἡ σωφροσύνη τῇ
 ἀκολασίᾳ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι μόνον, οὕτω καὶ ἡ ἐγκρά-
 7 τεια τῇ ἀκρασίᾳ. Ἐπεὶ δὲ καθ' ὁμοιότητα πολλὰ λέ-
 γεται, καὶ ἡ ἐγκράτεια ἡ τοῦ σώφρονος καθ' ὁμοιό-
 τητα ἡκολούθηκεν· ὅτε γὰρ ἐγκρατὴς οἷος μηδὲν παρὰ
 τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ποιεῖν, καὶ ὁ σώ-
 φρων· ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων, ὁ δ' οὐκ ἔχων φανύλας ἐπι-
 θυμίας. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος, οἷος μὴ ἡδесθαι παρὰ
 τὸν λόγον· ὁ δ' οἷος ἡδесθαι, ἀλλὰ μὴ ἄγесθαι.
 8 Ὅμοιοι δὲ καὶ ὁ ἀκρατὴς καὶ ὁ ἀκόλαστος, ἕτεροι
 μὲν ὄντες, ἀμφοτέροι δὲ τὰ σωματικὰ ἡδέα διώ-
 κουσιν· ἀλλ' ὁ μὲν καὶ οἰόμενος δεῖν, ὁ δ' οὐκ
 οἰόμενος.

1 X. Οὐδ' ἅμα φρόνιμον καὶ ἀκρατῇ ἐνδέχεται
 εἶναι τὸν αὐτόν· ἅμα γὰρ φρόνιμος καὶ σπουδαῖος
 2 τὸ ἡθος δέδεικται ὦν. Ἔτι οὐ τῷ εἶδέναι μόνον
 φρόνιμος, ἀλλὰ καὶ τῷ πρακτικός· ὁ δ' ἀκρατὴς οὐ
 πρακτικός. τὸν δὲ δεινὸν οὐδὲν κωλύει ἀκρατῇ εἶ-
 ναι· διὸ καὶ δοκοῦσιν ἐνίοτε φρόνιμοι εἶναί τινες,
 ἀκρατεῖς δὲ, διὰ τὸ τὴν δεινότητα διαφέρειν τῆς
 φρονήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον ἐν τοῖς πρώτοις
 λόγοις· καὶ κατὰ μὲν τὸν λόγον ἐγγὺς εἶναι, δια-
 3 φέρειν δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν. Οὐδὲ δὴ ὡς ὁ εἰ-
 δὼς καὶ θεωρῶν, ἀλλ' ὡς ὁ καθεύδων ἢ οἰνωμένος·
 καὶ ἐκὼν μὲν· τρόπον γὰρ τινα εἰδὼς, καὶ ὃ ποιεῖ,
 καὶ οὐ ἔνεκα· πονηρὸς δ' οὐ· ἡ γὰρ προαίρεσις ἐπι-
 ειχῆς· ὥσθ' ἡμιπόνηρος καὶ οὐκ ἄδικος· οὐ γὰρ ἐπί-
 βουλος· ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἐμμετρετικός, οἷς ἂν
 βουλευῆται· ὁ δὲ μελαγχολικός, οὐδὲ βουλευτι-

κὸς ὅλως. Καὶ ἔοικε δὴ ὁ ἀκρατὴς πόλει, ἣ ψηφί- 4
ται μὲν ἅπαντα τὰ δέοντα, καὶ νόμους ἔχει σπου-
δαίους, χοῖται δ' οὐδενί, ὥσπερ Ἀναξανδρίδης
ἔσκωπεν.

Ἡ πόλις βούλεθ', ἣ νόμων οὐδέν μελει.

ὁ δὲ πονηρὸς χρωμένη μὲν τοῖς νόμοις, πονηροῖς δὲ
χρωμένη. Ἔστι δ' ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια περὶ τὸ 5
ὑπερβάλλον τῆς τῶν πολλῶν ἕξεως· ὁ μὲν γὰρ ἐμμε-
νει μᾶλλον· ὁ δ' ἥττον τῆς τῶν πλείστων δυνάμεως.
Εὐιατοτέρα δὲ τῶν ἀκρασιῶν, ἣν οἱ μελαγχολικοὶ 6
ἀκρατεύονται, τῶν βουλευσαμένων μὲν, μὴ ἐμμε-
νόντων δέ· καὶ οἱ δι' ἐθισμού ἀκρατεῖς, τῶν φρυσ-
κῶν· ῥῆον γὰρ ἔθος μετακινῆσαι φύσεως· διὰ γὰρ
τοῦτο καὶ τὸ ἔθος χαλεπὸν, ὅτι τῇ φύσει ἔοικεν,
ὥσπερ καὶ Εὐήνος λέγει·

Φημι πολυχρόνιον μελέτην ἔμεναι, φίλε· καὶ δὴ

Ταύτην ἐνθρόποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἐγκράτεια, καὶ τί ἀκρασία, καὶ 7
καρτερία καὶ μαλακία, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἕξεις αὐ-
ται πρὸς ἀλλήλας, εἴρηται.

XI. Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ λύπης θεωρῆσαι τοῦ 1
τὴν πολιτικὴν φιλοσοφοῦντος· οὗτος γὰρ τοῦ τέλους
ἀρχιτέκτων, πρὸς ὃ βλέποντες, ἕκαστον, τὸ μὲν
κακὸν, τὸ δ' ἀγαθὸν ἀπλῶς λέγομεν. Ἔτι δὲ καὶ 2
τῶν ἀναγκαίων ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτῶν· τὴν τε
γὰρ ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν τὴν ἠθικὴν περὶ λύπας
καὶ ἡδονᾶς ἔθεμεν· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖ-
στοι μεθ' ἡδονῆς εἶναι φασί· διὸ καὶ τὸν μακάριον
ὠνομάκασιν ἀπὸ τοῦ χαίρειν. Τοῖς μὲν οὖν δο- 3
κεῖ οὐδεμία ἡδονὴ εἶναι ἀγαθόν, οὔτε καθ' αὐτὸ,
οὔτε κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ ἀγα-
θὸν καὶ ἡδονήν. τοῖς δ' ἔναι μὲν εἶναι, αἱ δὲ πολ-
λαί, φαῦλαι· ἔτι δὲ τούτων τρίτον, εἰ καὶ πᾶσαι

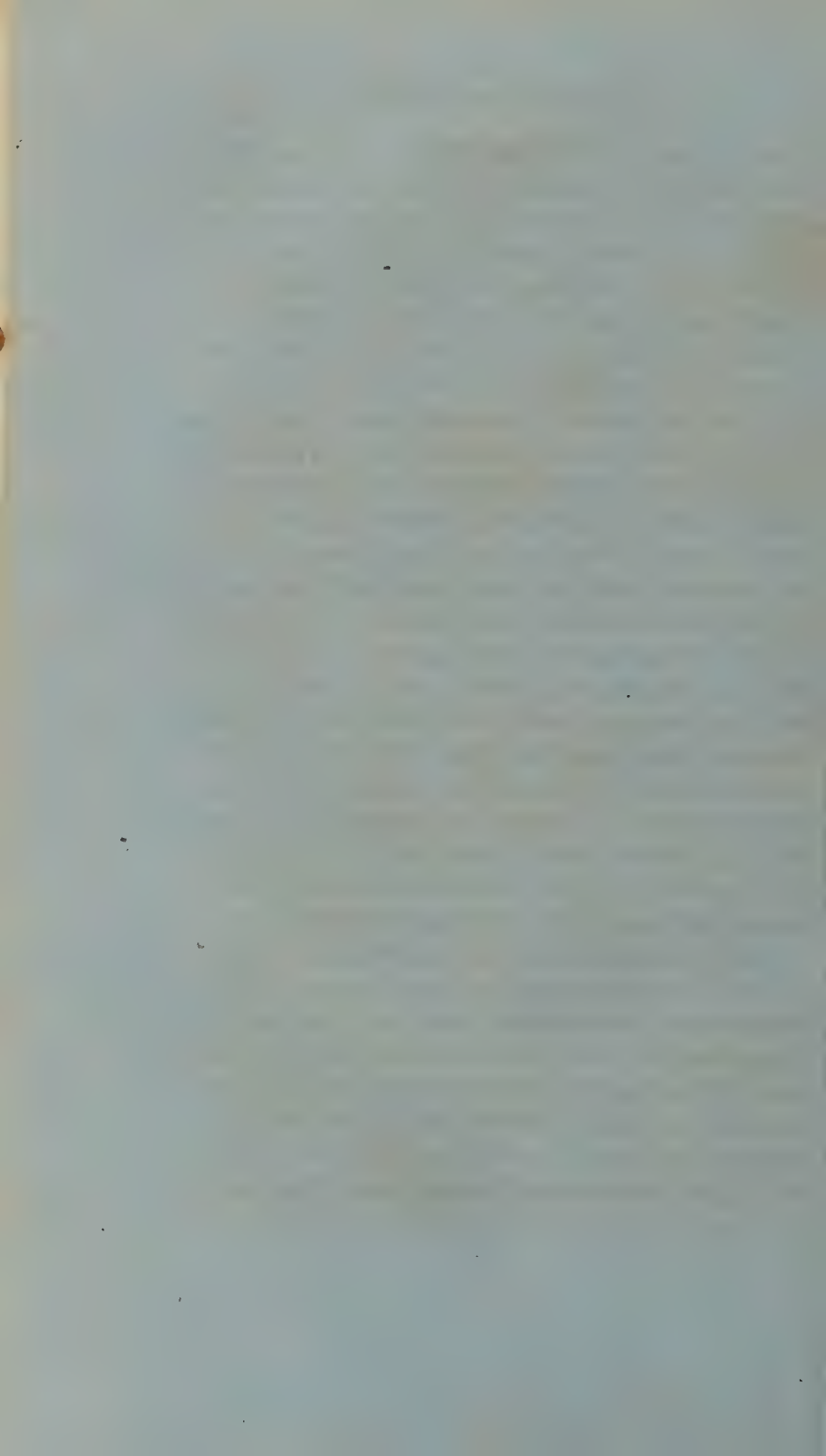
ἀγαθὸν, ὅμως μὴ ἐνδέχεσθαι εἶναι τὸ ἄριστον ἡδο-
 4 νήν. "Ὅλως μὲν οὖν οὐκ ἀγαθὸν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ
 γένεσις ἐστὶν εἰς φύσιν αἰσθητῇ, οὐδεμία δὲ γένε-
 σις συγγενῆς τοῖς τέλεσιν· οἷον οὐδεμία οἰκοδόμη-
 σις οἰκία· ἔτι ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς· ἔτι
 φροῦνιμος τὸ ἄλνπον διώκει, οὐ τὸ ἡδύ· ἔτι ἐμπό-
 διον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναί· καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει,
 μᾶλλον· οἷον τὴν τῶν ἀφροδισιῶν· οὐδένα γὰρ ἂν
 δύνασθαι νοῆσαι τι ἐν αὐτῇ· ἔτι τέχνη οὐδεμία
 ἡδονῆς· καὶ τοι πᾶν ἀγαθὸν, τέχνης ἔργον· ἔτι τὰ
 5 παιδία καὶ τὰ θηρία διώκει τὰς ἡδονάς. Τοῦ δὲ
 μὴ πάσας σπουδαίας, ὅτι εἰσὶ καὶ αἰσχροὶ καὶ ὄνει-
 διζόμεναι, καὶ ὅτι βλαβεραί· νοσώδη γὰρ ἔνια τῶν
 6 ἡδέων. "Ὅτι δ' οὐκ ἄριστον ἢ ἡδονή, ὅτι οὐ τέλος,
 ἀλλὰ γένεσις. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα σχεδὸν ταῦτ'
 ἐστίν.

1 XII. "Ὅτι δ' οὐ συμβαίνει διὰ ταῦτα μὴ εἶναι
 ἀγαθὸν, μηδὲ τὸ ἄριστον, ἐκ τῶνδε δῆλον· πρῶτον
 μὲν, ἐπεὶ τὸ ἀγαθὸν διχῶς· τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς, τὸ
 δὲ τινί· καὶ αἱ φύσεις καὶ αἱ ἔξεις ἀκολουθήσου-
 σιν· ὥστε καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ γενέσεις ἀκολουθή-
 σουσι· καὶ αἱ φαῦλαι δοκοῦσαι, αἱ μὲν ἀπλῶς φαῦ-
 λαι, τινὲ δ' οὐ, ἀλλ' αἱρεταὶ τῷδε· ἔνια δὲ οὐδὲ
 τῷδε, ἀλλὰ ποτὲ καὶ ὀλίγον χρόνον, αἱρεταὶ δ'
 οὐ· αἱ δὲ οὐδὲ ἡδοναὶ, ἀλλὰ φαίνονται, ὅσαι μετὰ
 λύπης, καὶ ἰατρείας ἕνεκεν· οἷον αἱ τῶν καμνόν-
 2 των. "Ἐτι ἐπεὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μὲν ἐνέργεια, τὸ
 δ' ἔξις, κατὰ συμβεβηκὸς αἱ καθιστᾶσαι εἰς τὴν
 φυσικὴν ἔξιν ἡδεῖαί εἰσιν· ἔστι δ' ἡ ἐνέργεια ἐν
 ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ὑπολύπου ἔξεως καὶ φρίσεως·
 ἐπεὶ καὶ ἄνευ λύπης καὶ ἐπιθυμίας εἰσὶν ἡδοναί·
 οἷον αἱ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργειαι, τῆς φύσεως οὐκ ἐν-
 δεούσης. σημειῶν δ', ὅτι οὐ τῷ αὐτῷ ἡδεῖ χαίρου-

σιν, ἀναπληρουμένης τε τῆς φύσεως καὶ καθεστη-
 κυίας· ἀλλὰ καθεστηκυίας μὲν τοῖς ἀπλῶς ἡδέσιν,
 ἀναπληρουμένης δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις· καὶ γὰρ ὀξέσι
 καὶ πικροῖς χαίρουσιν, ὧν οὐδὲν οὔτε φύσει ἡδὺ,
 οὔθ' ἀπλῶς ἡδύ· ὥστε οὐδ' αἱ ἡδοναί· ὥς γὰρ τὰ
 ἡδέα πρὸς ἄλληλα συνέστηκεν, οὕτω καὶ αἱ ἡδο-
 ναὶ αἱ ἀπὸ τούτων. Ἔτι οὐκ ἀνάγκη ἕτερόν τι εἶ- 3
 ναι βέλτιον τῆς ἡδονῆς, ὥσπερ τινὲς φασὶ τὸ τέλος
 τῆς γενέσεως· οὐ γὰρ γενέσεις εἰσὶν αἱ ἡδοναί, οὐδὲ
 μετὰ γενέσεως παῖσαι, ἀλλ' ἐνέργειαι καὶ τέλος·
 αὐτὲς γινομένων συμβαίνουσιν, ἀλλὰ χρωμένων· καὶ
 τέλος οὐ πασῶν ἕτερόν τι, ἀλλὰ τῶν εἰς τὴν τε-
 λείωσιν ἀγομένων τῆς φύσεως. διὸ καὶ οὐ καλῶς
 ἔχει τὸ αἰσθητὴν γένεσιν φάναι εἶναι τὴν ἡδονήν,
 ἀλλὰ μᾶλλον λεκτέον ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν
 ἕξεως· ἀντὶ δὲ τοῦ αἰσθητὴν, ἀνεμπόδιστον. δο-
 κεῖ δὲ γένεσιν τις εἶναι, ὅτι κυρίως ἀγαθόν· τὴν
 γὰρ ἐνέργειαν γένεσιν οἴονται εἶναι· ἔστι δ' ἕτερον.
 Τὸ δ' εἶναι φαύλας, ὅτι νοσώδη ἔνια ἡδέα, τὸ αὐ- 4
 τὸ καὶ ὅτι ὑγιεινὰ ἔνια φαῦλα πρὸς χρηματισμόν·
 ταύτη οὖν φαῦλα ἄμφω, ἀλλ' οὐ φαῦλα, κατὰ γε
 τοῦτο· ἐπεὶ καὶ τὸ θεωρεῖν ποτὲ βλάπτει πρὸς
 ὑγίειαν. Ἐμποδίζει δὲ οὔτε φρονήσει, οὔθ' ἕξει 5
 οὐδεμιᾷ ἢ ἀφ' ἐκάστης ἡδονῆς, ἀλλὰ αἱ ἀλλότριαι·
 ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν καὶ μανθάνειν, μᾶλλον
 ποιήσουσι θεωρεῖν καὶ μανθάνειν. Τὸ δὲ τέχνης μὴ 6
 εἶναι ἔργον μηδεμίαν ἡδονήν, εὐλόγως συμβέβηκεν·
 οὔτε γὰρ ἄλλης ἐνεργείας οὐδεμιᾶς τέχνης ἐστὶ, ἀλλὰ
 τῆς δυνάμεως· καὶ τοὶ καὶ ἡ μυρεψικὴ τέχνη,
 καὶ ἡ ὀψοποιητικὴ δοκεῖ ἡδονῆς εἶναι. Τὸ δὲ τὸν 7
 σώφρονα φεύγειν, καὶ τὸν φρόνιμον διώκειν τὸν
 ἄλυπον βίον, καὶ τὸ τὰ παιδία καὶ τὰ θηρία διώ-
 κειν, τῷ αὐτῷ λύεται πάντα· ἐπεὶ γὰρ εἴρηται πῶς

ἀγαθαὶ ἀπλῶς καὶ πῶς οὐκ ἀγαθαὶ πᾶσαι αἱ ἡδοναί, τὰς τοιαύτας τὰ παιδία καὶ τὰ θηρία διώκει, καὶ τὴν τούτων ἀλυπίαν ὁ φρόνιμος, τὰς μετ' ἐπιθυμίας καὶ λύπης, καὶ τὰς σωματικὰς· τοιαῦται γὰρ αὗται· καὶ τὰς τούτων ὑπερβολὰς, καθ' ἃς ἔσθ' ἀκόλαστος ἀκόλαστος. διὸ ὁ σώφρων φεύγει ταύτας· ἐπεὶ εἶδεν ἡδοναὶ καὶ σώφρωνος.

- 1 XIII. Ἀλλὰ μὴν ὅτι ἡ λύπη κακὸν, ὁμολογεῖται, καὶ φευκτόν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλῶς κακὸν, ἡ δὲ πῇ, τῷ ἐμποδιστικῇ· τῷ δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον, ἢ φευκτόν τι καὶ κακὸν, ἀγαθόν· ἀνάγκη οὖν τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι· ὥς γὰρ Σπεύσιππος ἔλυσεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις· ὥσπερ τὸ μεῖζον τῷ ἐλάττω καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· οὐ γὰρ ἂν φαίη ὕπερ κακὸν τι εἶναι τὴν ἡδονήν.
- 2 Ἀριστον δ' οὐδὲν κωλύει ἡδονὴν τινα εἶναι, εἰ ἔναι φαῦλαι ἡδοναί, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμην τινα, ἐνίων φαύλων οὐσῶν· ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ ἐκάστης ἕξεώς εἰσιν ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, εἴθ' ἡ πασῶν ἐνέργειά ἐστιν εὐδαιμονία, εἴτε ἡ τινὸς αὐτῶν, ἂν ἢ ἀνεμπόδιστος, αἰρετωτάτην εἶναι· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡδονή· ὥστε εἴη ἂν τις ἡδονὴ τὸ ἄριστον, τῶν πολλῶν ἡδονῶν φαύλων οὐσῶν, εἰ ἔτυχεν ἀπλῶς· καὶ διὰ τοῦτο πάντες τὸν εὐδαίμονα ἡδὺν οἴονται βίον εἶναι, καὶ ἐμπλέκουσι τὴν ἡδονὴν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εὐλόγως· οὐδεμία γὰρ ἐνέργεια τέλειος ἐμποδιζομένη· ἡ δ' εὐδαιμονία τῶν τελείων· διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐκτὸς, καὶ τῆς
- 3 τύχης, ὅπως μὴ ἐμποδίζεται ταῦτα. Οἱ δὲ τὸν τροχιζόμενον καὶ τὸν δυστυχίαις μεγάλαις περιπίπτοντα, εὐδαίμονα φάσκοντες εἶναι, ἔαν ἢ ἀγαθὸς,
- 4 ἢ ἐκόντης, ἢ ἄκοντης, οὐδὲν λέγουσι. Διὰ δὲ τὸ προσδεῖσθαι τῆς τύχης, δοκεῖ τισι ταῦτόν εἶναι ἡ

εὐτυχία τῇ εὐδαιμονίᾳ, οὐκ οὕσα· ἐπεὶ καὶ αὐτὴ
ὑπερβάλλουσα, ἐμπόδιός ἐστι. καὶ ὥσως οὐκ ἔτι
εὐτυχίαν καλεῖν δίκαιον· πρὸς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν
ὁ ὅρος αὐτῆς. Καὶ τὸ διώκειν δὲ ἅπαντα καὶ θηρία 5
καὶ ἀνθρώπους· τὴν ἡδονὴν, σημειῶν τι τοῦ εἶναι
πὺς ἄριστον αὐτήν.

Φήμη δ' οὐ τι γε πάντων ἀπόλλυται, ἦν τινα λαοὶ

Πολλοὶ φημιβίων. —

Ἄλλ' ἐπεὶ οὐχ ἡ αὐτὴ, οὔτε φύσις, οὔθ' ἔξις ἡ ἀρί- 6
στη, οὔτ' ἔστιν, οὔτε δοκεῖ, οὐδ' ἡδονὴν διώκουσι
τὴν αὐτὴν πάντες· ἡδονὴν μὲν τοὶ πάντες· ὥσως δὲ
καὶ διώκουσιν, οὐχ ἦν οἶονται, οὐδ' ἦν ἂν φαῖεν,
ἀλλὰ τὴν αὐτήν· πάντα γὰρ φύσει ἔχει τι θεῖον·
ἀλλ' εἰλήφασί γε τὴν τοῦ ὀνόματος κληρονομίαν αἰ
σωματικαὶ ἡδοναί, διὰ τὸ πλειστάκις τε παραβά-
λιν εἰς αὐτάς, καὶ πάντας μετέχειν αὐτῶν. διὰ
τὸ μόνας οὖν γνωρίμους εἶναι, ταύτας μόνας οἶον-
ται εἶναι. Φανερόν δὲ καὶ ὅτι, εἰ μὴ ἡδονὴ ἀγα- 7
θὸν, καὶ ἡ ἐνέργεια, οὐκ ἔσται ζῆν ἡδέως τὸν εὐ-
δαίμονα· τίνος γὰρ ἔνεκα δέοι ἂν αὐτῆς, εἴπερ μὴ
ἀγαθόν; ἀλλὰ καὶ λυπηρῶς ἐνδέχεται ζῆν· οὔτε κα-
κὸν γὰρ, οὔτ' ἀγαθὸν ἢ λύπη, εἴπερ μηδ' ἡδονή·
ὥστε διὰ τί ἂν φεύγοι; οὐδὲ δὴ ἡδίων ὁ βίος ὁ τοῦ
σπουδαίου, εἰ μὴ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ.

XIV. Περὶ δὲ δὴ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἐπισκε- 1
πτέον τοῖς λέγουσιν, ὅτι ἔναι ἡδοναὶ αἰρεταὶ σφόδρα,
οἷον αἱ καλαί, ἀλλ' οὐχ αἱ σωματικαί, καὶ περὶ αἷς
ὁ ἀκόλαστος. Διὰ τί οὖν αἱ ἐναντία λῦπαι, μο- 2
χθηραί; κακῶ γὰρ ἀγαθὸν ἐναντίον. ἢ οὕτως ἀγαθαί
αἱ ἀναγκαῖαι, ὅτι καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀγαθόν ἐστιν,
ἢ μέχρι του ἀγαθαί; τῶν μὲν γὰρ ἔξεων καὶ κινή-
σεων, ὅσων μὴ ἐστι τοῦ βελτίονος ὑπερβολή, οὐδὲ
τῆς ἡδονῆς· ὅσων δ' ἐστὶ, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστι. τῶν

δὲ σωματικῶν ἀγαθῶν ἐστὶν ὑπερβολή· καὶ ὁ φαῦ-
 λος τῷ διώκειν τὴν ὑπερβολὴν ἐστὶν, ἀλλ' οὐ τὰς
 ἀναγκαίαις· πάντες γὰρ χαίρουσι πως καὶ ὄψοις,
 καὶ οἴνοις, καὶ ἀφροδισίοις, ἀλλ' οὐχ ὥς δεῖ· ἐναν-
 τίως δὲ ἐπὶ τῆς λύπης· οὐ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν φεύ-
 γει, ἀλλ' ὅλως· οὐ γὰρ ἐστὶ τῇ ὑπερβολῇ λύπη ἐναν-
 3 τία, ἀλλ' ἢ τῷ διώκοντι τὴν ὑπερβολὴν. Ἐπεὶ δ'
 οὐ μόνον δεῖ τάληθες εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ αἴτιον
 τοῦ ψεύδους· (τοῦτο γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν
 πίστιν· ὅταν γὰρ εὐλογον φανῇ τὸ διὰ τί φαίνεται
 ἀληθές, οὐκ ὂν ἀληθές, πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ
 μᾶλλον· ὥστε λεκτέον διὰ τί φαίνονται αἱ σωμα-
 τικαὶ ἡδοναὶ αἰρετώτεραι)· πρῶτον μὲν οὖν δὴ,
 ὅτι ἐκκρούει τὴν λύπην, καὶ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῆς
 λύπης, ὥς οὔσης ἰατρείας, τὴν ἡδονὴν διώκουσι τὴν
 4 ὑπερβάλλουσαν, καὶ ὅλως τὴν σωματικὴν. Σφο-
 δραὶ δὲ γίνονται αἱ ἰατροῖαι· διὸ καὶ διώκονται διὰ
 τὸ παρὰ τὸ ἐναντίον φαίνεσθαι· καὶ οὐ σπουδαῖον
 δὴ δοκεῖ ἡ ἡδονή, διὰ δύο ταῦτα ὥσπερ εἴρηται·
 ὅτι αἱ μὲν φανύλης φύσεώς εἰσι πράξεις, ἢ ἐκ γε-
 νετῆς, ὥσπερ θηρίου, ἢ δι' ἔθος, οἷον αἱ τῶν φαύ-
 λων ἀνθρώπων· αἱ δ' ἰατροῖαι ὅτι ἐνδεοῦς, καὶ
 ἔχειν βέλτιον ἢ γίνεσθαι· αἱ δὲ συμβαίνουσι τε-
 5 λειουμένων· κατὰ συμβεβηκὸς οὖν σπουδαῖαι. Ἐτι
 διώκονται διὰ τὸ σφοδραὶ εἶναι ὑπὸ τῶν ἄλλαις μὴ
 δυναμένων χαίρειν· αὐτοὶ γοῦν αὐτοῖς δίψας τινὰς
 παρασκευάζουσιν· ὅταν μὲν οὖν ἀβλαβεῖς, ἀνεπι-
 τίμητον· ὅταν δὲ βλαβεράς, φαῦλον· οὔτε γὰρ ἔχου-
 σιν ἕτερα, ἐφ' οἷς χαίρουσι· τότε μηδέτερον πολ-
 λοῖς λυπηρὸν διὰ τὴν φύσιν· αἱ γὰρ πονεῖ τὸ ζῶον,
 ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὀρεῖν,
 τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρόν· ἀλλ' ἤδη συν-
 6 ἡθεις ἐσμέν, ὥς φασιν. Ὁμοίως δ' ἐν μὲν τῇ νεό-

τητι διὰ τὴν αὐξήσιν, ὥσπερ οἱ οἰνωμένοι, διά-
 κεινται, καὶ ἡδὺ ἢ νεότης. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ τὴν
 φύσιν αἰεὶ δέονται ἰατρείας· καὶ γὰρ τὸ σῶμα
 δακνόμενον διατελεῖ διὰ τὴν κράσιν· καὶ αἰὲν ἐν ὀρέ-
 ξει σφοδρᾷ εἰσιν· ἐξελαύνει δὲ ἡδονὴ λύπην, ἢ τε
 ἐναντία καὶ ἡ τυχοῦσα, ἐὰν ᾗ ἰσχυρά· καὶ διὰ
 ταῦτα ἀκόλαστοι καὶ φραῦλοι γίνονται. Αἱ δ' ἄνευ 7
 λύπης, οὐκ ἔχουσιν ὑπερβολήν· αὗται δὲ αἱ τῶν
 φύσει ἡδέων, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός· λέγω δὲ κατὰ
 συμβεβηκός ἡδέα τὰ ἰατρεύοντα· ὅτι γὰρ συμ-
 βαίνει ἰατρεύεσθαι τοῦ ὑπομένουτος ὑγιοῦς πράτ-
 τοντός τι, διὰ τοῦτο ἡδὺ δοκεῖ εἶναι· φύσει δ'
 ἡδέα, ἃ ποιεῖ πρᾶξιν τῆς τοιαύτης φύσεως. Οὐκ αἰὲν 8
 δ' οὐθὲν ἡδὺ τὸ αὐτὸ, διὰ τὸ μὴ ἀπλήν εἶναι ἡμῶν
 τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναί τι καὶ ἕτερον, καθὼ φθαρ-
 τά· ὥστε ἂν τι θάτερον πράττη, τοῦτο τῇ ἑτέρᾳ
 φύσει παρὰ φύσιν· ὅταν δ' ἰσάξῃ, οὔτε λυπηρὸν
 δοκεῖ, οὔθ' ἡδὺ τὸ πραττόμενον· ἐπεὶ εἴ του ἢ φύ-
 σις ἀπλῇ εἴῃ, αἰεὶ ἢ αὐτὴ πρᾶξις ἡδίστη ἔσται·
 διὸ ὁ Θεὸς αἰεὶ μίαν καὶ ἀπλήν χαίρει ἡδονήν· οὐ
 γὰρ μόνον κινήσεώς ἐστιν ἐνέργεια, ἀλλὰ καὶ ἀκι-
 νησίας· καὶ ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἐστίν, ἢ ἐν κι-
 νήσει· μεταβολὴ δὲ πάντων γλυκύτατον κατὰ τὸν
 ποιητὴν, διὰ πονηρίαν τινά· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος
 εὐμετάβολος ὁ πονηρὸς, καὶ ἡ φύσις ἡ δεομένη μετα-
 βολῆς· οὐ γὰρ ἀπλῇ οὐδ' ἐπιεικῆς. Περὶ μὲν οὖν ἐγκρα- 9
 τείας καὶ ἀκρασίας, καὶ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης, εἴρη-
 ται, καὶ τί ἕκαστον, καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ αὐτῶν
 ἐστι, τὰ δὲ κακά· λοιπὸν δὲ καὶ περὶ φιλίας ἐροῦμεν.

LIBER VIII.

- 1 **Ι.** Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἔποιτ' ἂν διελθεῖν· ἔστι γὰρ ἀρετὴ τις, ἣ μετ' ἀρετῆς. ἔτι δ' ἀναγκαϊότατον εἰς τὸν βίον· ἄνευ γὰρ φίλων οὐδεὶς ἂν ἔλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλαντοῦσι καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ μάλιστα φίλων εἶναι χρεῖα· τί γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύτης εὐετηρίας, ἀφαιρεθείσης εὐεργεσίας, ἣ γίγνεται μάλιστα καὶ ἐπαινετωτάτη πρὸς φίλους; ἢ πῶς ἂν τηρηθεῖ καὶ σώζοιτο ἄνευ φίλων; ὅσῳ γὰρ πλείων, τοσοῦτ' ἐπισφαλεστέρα.
- 2 Ἐν πενίᾳ δὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς δυστυχίαις μόνην οἴονται καταφυγὴν εἶναι τοὺς φίλους, καὶ νέοις δὲ πρὸς τὸ ἀναμάρτητον, καὶ πρεσβυτέροις πρὸς θεραπείαν καὶ τὸ ἐλλεῖπον τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν βοηθείας· τοῖς τ' ἐν ἀκμῇ, πρὸς τὰς καλὰς πράξεις,

Σὺν τε δὲ ἐρχομένῳ —

- 3 καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πράξαι δυνατότεροι. Φύσει τ' ἐνυπάρχειν ἔοικε πρὸς τὸ γεγεννημένον τῷ γεννήσαντι· καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ἐν ὀρνέοις, καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ζώων, καὶ τοῖς ὁμοεθνέσι πρὸς ἀλλήλα, καὶ μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις· ὅθεν τοὺς φιλανθρώπους ἐπαινοῦμεν· ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐν ταῖς πλάναις, ὥς οἰκεῖον ἅπας ἄνθρωπος

ἀνθρώπῳ καὶ φίλον. Ἐοικε δὲ καὶ τὰς πόλεις συν- 4
 ἔχειν ἢ φιλία· καὶ οἱ νομοθεταὶ μᾶλλον περὶ αὐ-
 τὴν σπουδάζειν, ἢ τὴν δικαιοσύνην· ἢ γὰρ ὁμόνοια
 ὁμοίον τι τῇ φιλίᾳ ἔοικεν εἶναι· ταύτης δὲ μάλι-
 στα ἐφίενται· καὶ τὴν στάσιν ἐχθρὰν οὖσαν μά-
 λιστα ἐξελαύνουσι. καὶ φίλων μὲν ὄντων, οὐδὲν
 δεῖ δικαιοσύνης· δίκαιοι δὲ ὄντες, προσδέονται φι-
 λίας· καὶ τῶν δικαίων τὸ μάλιστα φιλικὸν εἶναι
 δοκεῖ. Οὐ μόνον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ 5
 καλόν· τοὺς γὰρ φιλοφίλους ἐπαινοῦμεν· ἢ τε πο-
 λυφιλία δοκεῖ τῶν καλῶν ἐν τι εἶναι· ἔτι καὶ ἔνιοι
 τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας οἶονται ἀγαθοὺς εἶναι καὶ φί-
 λους. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα· 6
 οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ
 τοὺς ὁμοίους φίλους· ὅθεν τὸν ὁμοῖον φασὶν ὥς
 τὸν ὁμοῖον, καὶ κολοῖον ποτὶ κολοῖον, καὶ ὅσα
 τοιαῦτα· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κεραμεῖς πάντας τοὺς
 τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι· καὶ περὶ αὐτῶν
 τούτων ἀνώτερον ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον· Εὐ-
 ριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξη-
 ρανθεῖσαν· Ἐρᾶν δὲ σέμνον οὐρανὸν πληροῦμενον
 Ὀμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀν-
 τίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλί-
 στην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι· ἐξ
 ἐναντίας δὲ τούτοις ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὸ
 γὰρ ὁμοῖον τοῦ ὁμοίου ἐφίεσθαι. Τὰ μὲν οὖν φυ- 7
 σικὰ τῶν ἀπορημάτων παρατρέισθω· οὐ γὰρ οἰκεία
 τῆς παρούσης σκέψεως· ὅσα δ' ἐστὶν ἀνθρωπικὰ, καὶ
 ἀνήκει εἰς τὰ ἡθῆ καὶ τὰ πάθη, ταῦτ' ἐπισκεψώ-
 μεθα· οἷον πότερον ἐν πᾶσι γίνεται ἢ φιλία, ἢ οὐχ
 οἷον τε μοχθηροὺς ὄντας, φίλους εἶναι· καὶ πότε-
 ρον ἐν εἶδος τῆς φιλίας ἐστὶν, ἢ πλείω· οἱ μὲν γὰρ
 ἐν οἴόμενοι, ὅτι ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡτ-

τον, οὐχ ἱκανῶς πεπιστευκάσι σημείῳ· δέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, καὶ τὰ ἕτερα τῷ εἶδει· εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἔμπροσθεν.

1 II. Ταχὰ δ' ἂν γένοιτο φανερόν περὶ αὐτῶν, γνωρισθέντος τοῦ φιλητοῦ· δοκεῖ γὰρ οὐ πᾶν φιλεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ φιλητόν· τοῦτο δ' εἶναι ἀγαθόν, ἢ ἡδὺ, ἢ χρήσιμον· δόξειε δ' ἂν χρήσιμον εἶναι, δι' οὗ γίνεται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή· ὥστε φιλητὰ ἂν εἴη

2 τὰ ἀγαθὸν τε καὶ τὸ ἡδὺ, ὡς τέλη. Πότερον οὖν τὰ ἀγαθὸν φιλοῦσιν, ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν; διαφωνεῖ γὰρ ἐνίοτε ταῦτα· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ ἡδὺ αὐτό· δοκεῖ δὲ καὶ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν φιλεῖν ἕκαστος· καὶ εἶναι ἀπλῶς μὲν τὰ ἀγαθὸν φιλητόν· ἐκάστω δὲ τὸ ἐκάστω· φιλεῖ δὲ ἕκαστος οὐ τὸ ὄν αὐτῷ ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον· διοίσει δ' οὐδέν· ἔσται γὰρ

3 τὸ φιλητόν φαινόμενον. Τριῶν δ' ὄντων δι' ἃ φιλοῦσιν, ἐν μὲν τῇ τῶν ἀψύχων φιλήσει οὐ λέγεται φιλία· οὐ γὰρ ἔστιν ἀντιφίλησις, οὐδὲ βούλησις ἐκείνων ἀγαθοῦ· γελοῖον γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ· ἀλλ' εἴ περ, σώζεσθαι βούλεται αὐτόν, ἵνα αὐτὸς ἔχη· τῷ δὲ φίλῳ φασὶ δεῖν βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ, ἐκείνου ἕνεκα· τοὺς δὲ βουλομένους οὕτω τὰ ἀγαθὰ, εὖνους λέγουσιν, ἂν μὴ τὸ αὐτὸ καὶ παρ' ἐκείνου γίγνηται· εὖνοιαν γὰρ ἐν ἀντιπεπον-

4 θόσι φιλίαν εἶναι. Ἡ προσθετέον τὸ μὴ λανθάνουσαν; πολλοὶ γάρ εἰσιν εὖνοι οἷς οὐχ ἑωράκασιν, ὑπολαμβάνουσι δὲ ἐπιεικεῖς εἶναι ἢ χρησίμους· τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐκείνων τις πάθοι πρὸς τοῦτον· εὖνοι μὲν οὖν οὗτοι φαίνονται ἀλλήλοις· φίλους δὲ πῶς ἂν τις εἴποι, λανθάνοντας ὡς ἔχουσιν ἑαυτοῖς; δεῖ ἄρα εὖνοεῖν ἀλλήλοις, καὶ βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ μὴ λανθάνοντας δι' ἐν τι τῶν εἰρημένων.

1 III. Διαφέρει δὲ ταῦτα ἀλλήλων εἶδει· καὶ αἱ φι-

λήσεις αρα καὶ αἱ φιλίαι· τρία γάρ ἐστιν εἶδη τῆς φιλίας, ἰσάριθμα τοῖς φιλητοῖς· καθ' ἕκαστον γάρ ἐστιν ἀντιφίλησις οὐ λανθάνουσα· οἱ δὲ φιλοῦντες ἀλλήλους βούλονται ἀγαθὰ ἀλλήλοις ταύτῃ ἢ φιλοῦσιν. οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ χρήσιμον φιλοῦντες ἀλλήλους, οὐ καθ' αὐτοὺς φιλοῦσιν, ἀλλ' ἢ γίγνεται τι αὐτοῖς παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδονήν· οὐ γὰρ τῷ ποιούς τινας εἶναι ἀγαπῶσι τοὺς εὐτραπέλους, ἀλλ' ὅτι ἡδεῖς αὐτοῖς. Οἱ 2 τε δὴ διὰ τὸ χρήσιμον φιλοῦντες, διὰ τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν στέργουσι· καὶ οἱ δι' ἡδονήν, διὰ τὸ αὐτοῖς ἡδύ· καὶ οὐχ ἢ ὁ φιλούμενός ἐστιν, ἀλλ' ἢ χρήσιμος ἢ ἡδύς. κατὰ συμβεβηκός τε δὴ αἱ φιλίαι αὐταὶ εἰσιν· οὐ γὰρ ἢ ἐστιν, ὅς ποτέ ἐστιν ὁ φιλούμενος, ταύτῃ φιλεῖται, ἀλλ' ἢ πορίζουσιν· οἱ μὲν ἀγαθόν τι, οἱ δ' ἡδονήν. Εὐδιάλυτοι δὴ αἱ 3 τοιαῦται εἰσι, μὴ διαμενόντων αὐτῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ μηκέτι ἡδεῖς ἢ χρήσιμοι ᾖσι, παύονται φιλοῦντες· τὸ δὲ χρήσιμον οὐ διαμένει, ἀλλ' ἄλλοτε γίγνεται ἄλλο· ἀπολυθέντος οὖν δι' ὃ φίλοι ἦσαν, διαλύεται καὶ ἡ φιλία, ὡς οὔσης τῆς φιλίας πρὸς ἐκεῖνα. Μάλιστα δὲ ἐν τοῖς πρεσβύταις ἡ τοιαύτη 4 φιλία δοκεῖ γίνεσθαι· οὐ γὰρ τὸ ἡδὺ οἱ τηλικούτοι διώκουσιν, ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον· καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων, ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν· οὐ πάννυ δ' οἱ τοιοῦτοι οὐδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίστε γὰρ οὐδ' εἰσιν ἡδεῖς· οὐδὲ δὴ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, ἐὰν μὴ ὠφέλιμοι ᾖσιν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ εἰσιν ἡδεῖς, ἐφ' ὅσον ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθοῦ. εἰς ταύτας δὲ καὶ τὴν ξενικὴν τιθέασιν. Ἡ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονήν εἶναι δοκεῖ· κατὰ 5 πάθος γὰρ οὗτοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς ἡλικίας δὲ μεταπι-

πτούσης, καὶ τὰ ἡδέα γίνεται ἕτερα· διὸ ταχέως
 γίνονται φίλοι καὶ παύονται· ἅμα γὰρ τῷ ἡδεῖ ἡ
 φιλία μεταπίπτει· τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα
 ἡ μεταβολή· καὶ ἐρωτικοὶ δὲ οἱ νέοι· κατὰ πάθος
 γὰρ καὶ δι' ἡδονὴν τὸ πολὺ τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ
 φιλοῦσι, καὶ ταχέως παύονται, πολλάκις τῆς αὐ-
 τῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. συνημερεύειν δὲ καὶ συ-
 ζῆν οὗτοι βούλονται· γίνεται γὰρ αὐτοῖς τὸ κατὰ
 6 φιλίαν οὕτως. Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φι-
 λία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τὰγαθὰ
 ὁμοίως ἀλλήλοις βούλονται ἢ ἀγαθοί· ἀγαθοὶ δ'
 εἰσὶ καθ' αὐτούς· οἱ δὲ βουλόμενοι τὰγαθὰ τοῖς φί-
 λοις, ἐκείνων ἔνεκα, μάλιστα φίλοι· δι' αὐτούς γὰρ
 οὕτως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· διαμένει
 οὖν ἡ τούτων φιλία, ἕως ἂν ἀγαθοὶ ᾤσιν· ἡ δ' ἀρε-
 τὴ μόνιμον. καὶ ἔστιν ἐκάτερος ἀπλῶς ἀγαθός, καὶ
 τῷ φίλῳ· οἱ γὰρ ἀγαθοὶ, καὶ ἀπλῶς ἀγαθοὶ καὶ
 ἀλλήλοις ὠφέλιμοι· ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς· οἱ ἀγαθοὶ
 γὰρ, καὶ ἀπλῶς ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις· ἐκάστῳ γὰρ
 καθ' ἡδονὴν εἰσὶν αἱ οἰκεῖται πράξεις καὶ αἱ τοιαῦ-
 7 ται· τῶν ἀγαθῶν δὲ τοιαῦται ἢ ὅμοιοι. Ἡ τοιαύ-
 τη δὲ φιλία μόνιμος εὐλόγως ἐστὶ· συνάπτει γὰρ
 ἐν αὐτῇ πάνθ' ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· πᾶσα
 γὰρ φιλία δι' ἀγαθόν ἐστίν, ἢ δι' ἡδονὴν, ἢ ἀπλῶς,
 ἢ τῷ φιλοῦντι, καὶ καθ' ὁμοιότητά τινα. ταύτη
 δὲ πάντα ὑπάρχει τὰ εἰρημένα καθ' αὐτούς· ταύτη
 γὰρ ὅμοια καὶ τὰ λοιπὰ, τότε ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ
 ἡδὺ ἀπλῶς ἐστὶ· μάλιστα δὲ ταῦτα φιλητά· καὶ
 τὸ φιλεῖν δὲ καὶ ἡ φιλία ἐν τούτοις μάλιστα καὶ
 8 ἀρίστη. Σπανίας δ' εἰκὸς τὰς τοιαύτας εἶναι· ὁλί-
 γοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι· ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ
 συνηθείας· κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἔστιν εἰ-
 δησάιναι ἀλλήλους, πρὶν τοὺς λεγομένους ἄλλας συνα-
 ναλῶ-

ναλῶσαι· οὐδ' ἀποδέξασθαι δὴ πρότερον, οὐδ' εἶ-
 ναι φίλους, πρὶν ἐκάτερος ἐκατέρῳ φανῇ φιλητὸς,
 καὶ πιστευθῇ. Οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ πρὸς ἀλλή- 9
 λους ποιοῦντες, βούλονται μὲν φίλοι εἶναι, οὐκ
 εἰσὶ δὲ, εἰ μὴ καὶ φιλητοὶ, καὶ τοῦτ' ἴσασι. βού-
 λησις μὲν οὖν ταχεῖα γίνεται φιλίας, φιλία δὲ αὖ-
 αὕτη μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν χρόνον, καὶ κατὰ τὰ
 λοιπὰ τελεία ἐστὶ, καὶ κατὰ πάντα ταῦτα γίνε-
 ται, καὶ ὁμοία ἐκατέρῳ παρ' ἐκατέρου· ὅπερ δεῖ
 τοῖς φίλοις ὑπάρχειν.

IV. Ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδὺ, ὁμοίωμα ταύτης ἔχει· καὶ 1
 γὰρ οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διὰ
 τὸ χρήσιμον· καὶ γὰρ τοιοῦτοι ἀλλήλοις οἱ ἀγαθοί·
 μάλιστα δὲ καὶ ἐν τούτοις αἱ φιλίαι διαμένουσιν,
 ὅταν τὸ ἴσον γίγνηται παρ' ἀλλήλων, οἷον ἡδονή·
 καὶ μὴ μόνον οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ,
 οἷον τοῖς εὐτραπέλοις, καὶ μὴ ἄς ἐραστῇ καὶ ἐρω-
 μένῳ· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἡδονται οὗτοι, ἀλλ'
 ὁ μὲν ὀρῶν ἐκεῖνον, ὁ δὲ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ
 ἐραστοῦ. ληγούσης δὲ τῆς ὥρας, ἐνίοτε καὶ ἡ φιλία
 λήγει· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ ὄψις ἡδεῖα, τῷ δὲ
 οὐ γίνεται ἡ θεραπεία· πολλοὶ δ' αὖ διαμένουσιν,
 ἐὰν ἐκ τῆς συνηθείας τὰ ἡδῆ στερέξωσιν, ὁμοήθεις
 ὄντες. Οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλλαττόμενοι, ἀλλὰ 2
 τὸ χρήσιμον ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ εἰσὶν ἥττον
 φίλοι, καὶ διαμένουσιν· οἱ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον
 ὄντες φίλοι, ἅμα τῷ συμφέροντι διαλύονται· οὐ
 γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φίλοι, ἀλλὰ τοῦ λυσιτελοῦς.
 Δι' ἡδονὴν μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ χρήσιμον, καὶ φανύ- 3
 λους ἐνδέχεται φίλους ἀλλήλοις εἶναι, καὶ ἐπιει-
 κεῖς φανύλοις, καὶ μηδέτερον ὁποιροῦν· δι' αὐτοὺς
 δὲ δῆλον ὅτι μόνους τοὺς ἀγαθοὺς· οἱ γὰρ κακοὶ
 οὐ χαίρουσιν ἑαυτοῖς, εἰ μὴ τις ὠφέλεια γίγνοιτο.

- 4 Καὶ μόνη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία ἀδιάβλητός ἐστιν· οὐ γὰρ ῥᾷδιον οὐδενὶ πιστεῦσαι περὶ τοῦ ἐν πολλῷ χρόνῳ ὑπ' αὐτῶν δεδοκιμασμένου· καὶ τὸ πιστεύειν ἐν τούτοις, καὶ τὸ μηδέποτε ἂν ἀδικῆσαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῇ ὥς ἀληθῶς φιλία ἀξιοῦται· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις οὐδὲν κωλύει γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα.
- 5 Ἐπεὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι λέγουσι φίλους καὶ τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον, ὥσπερ αἱ πόλεις, (δοκοῦσι γὰρ αἱ συμμαχίαι ταῖς πόλεσι γενέσθαι ἕνεκα τοῦ συμφέροντος), καὶ τοὺς δι' ἡδονὴν ἀλλήλους στέργοντας, ὥσπερ οἱ παῖδες, ἴσως μὲν δεῖ λέγειν καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς τοιούτους, εἶδη δὲ καὶ τῆς φιλίας πλείω, καὶ πρῶτως μὲν καὶ κυρίως τὴν τῶν ἀγαθῶν ἢ ἀγαθοῖ· τὰς δὲ λοιπὰς καθ' ὁμοιότητα· ἡ γὰρ ἀγαθόν τι καὶ ὁμοίον τι, ταύτῃ φίλοι· καὶ γὰρ τὸ ἡδύ, 6 ἀγαθόν τι τοῖς φιληδέσιν. Οὐ πάννυ δὲ αὗται συνάπτουσιν, οὐδὲ γίνονται οἱ αὐτοὶ φίλοι· διὰ τὸ χρήσιμον καὶ ἡδύ· οὐ γὰρ πάννυ συνδυνάζεται τὸ 7 κατὰ συμβεβηκός. Εἰς ταῦτα δὲ τὰ εἶδη τῆς φιλίας νενεμημένης, οἱ μὲν φαῦλοι ἔσονται φίλοι δι' ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτῃ ὅμοιοι ὄντες· οἱ δ' ἀγαθοὶ δι' αὐτοὺς φίλοι· ἡ γὰρ ἀγαθοί. οὗτοι μὲν οὖν ἀπλῶς φίλοι· ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκός, καὶ τῷ ὁμοιωσθαι τούτοις.
- 1 V. Ὡς περὶ δὲ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οἱ μὲν καθ' ἕξιν, οἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις καὶ πορίζουσι τὰγαθά· οἱ δὲ καθευδόντες ἢ κεχωρισμένοι τοῖς τόποις οὐκ ἐνεργοῦσι μὲν, οὕτω δ' ἔχουσιν, ὥστε ἐνεργεῖν φιλικῶς· οἱ γὰρ τόποι οὐ διαλύουσι τὴν φιλίαν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν· εἰ δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία γένηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ λήθην ποιεῖν· ὅθεν εἴρηται·

Πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυεν.

Οὐ φαίνονται δ' οὐθ' οἱ πρεσβύται, οὐθ' οἱ στρυφ- 2
νοί, φιλικοὶ εἶναι· βραχὺ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδο-
νῆς. οὐδεὶς δὲ δύναται συνημερεύειν τῷ λυπηρῷ,
οὐδὲ τῷ μὴ ἡδεῖ· μάλιστα γὰρ ἡ φύσις φαίνεται
τὸ μὲν λυπηρὸν φεύγειν, ἐφίεσθαι δὲ τοῦ ἡδέος.
Οἱ δ' ἀποδεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δὲ, εὖ- 3
νοὶς εἰόκασιν μᾶλλον ἢ φίλοις· οὐδὲν γὰρ οὕτως
ἐστὶ φίλων, ὥς τὸ συζῆν· ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐν-
δεεῖς ὀρέγονται, συνημερεύειν δὲ καὶ οἱ μακάριοι·
μονώταις μὲν γὰρ εἶναι τούτοις ἥκιστα προσήκει,
συνδιάγειν δὲ μετ' ἀλλήλων οὐκ ἔστι, μὴ ἡδεῖς ὄν-
τας, μηδὲ χαίροντας τοῖς αὐτοῖς, ὅπερ ἡ ἐταιρικὴ
δοκεῖ ἔχειν. Μάλιστα μὲν οὖν ἐστὶ φιλία ἡ τῶν 4
ἀγαθῶν, καθάπερ πολλάκις εἴρηται· δοκεῖ γὰρ φι-
λητὸν μὲν καὶ αἰρετὸν τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν ἢ ἡδύ· ἐκά-
στω δὲ τὸ αὐτῷ τοιοῦτον· ὁ δ' ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ
δι' ἄμφω ταῦτα. Ἔοικε δ' ἡ μὲν φίλησις πάθει, 5
ἡ δὲ φιλία ἔξει· ἡ γὰρ φίλησις οὐχ ἥττον πρὸς τὰ
ἄψυχά ἐστιν, ἀντιφιλοῦσι δὲ μετὰ προαιρέσεως,
ἡ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἑξέως· καὶ τὰ ἀγαθὰ βούλον-
ται τοῖς φιλουμένοις ἐκείνων ἔνεκα, οὐ κατὰ πά-
θος, ἀλλὰ καθ' ἑξιν· καὶ φιλοῦντες τὸν φίλον, τὸ
αὐτοῖς ἀγαθὸν φιλοῦσιν· ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος γε-
νόμενος, ἀγαθὸν γίνεται ὥς φίλος. ἐκάτερος οὖν φι-
λεῖ τε τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἴσον ἀνταποδίδωσι
τῇ βουλήσει καὶ τῷ ἡδεῖ· λέγεται γὰρ φιλότης ἡ ἰσό-
της· μάλιστα δὴ τῇ τῶν ἀγαθῶν ταῦτα ὑπάρχει.

VI. Ἐν δὲ τοῖς στρυφνοῖς καὶ πρεσβυτικοῖς ἥττον 1
γίνεται ἡ φιλία, ὅσω δυσκολώτεροί εἰσι, καὶ ἥτ-
τον ταῖς ὁμιλίαις χαίρουσι· ταῦτα γὰρ δοκεῖ μᾶ-
λιστ' εἶναι φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φιλίας. διὸ νέοι
μὲν γίνονται φίλοι ταχὺ, πρεσβύται δ' οὐ· οὐ γὰρ

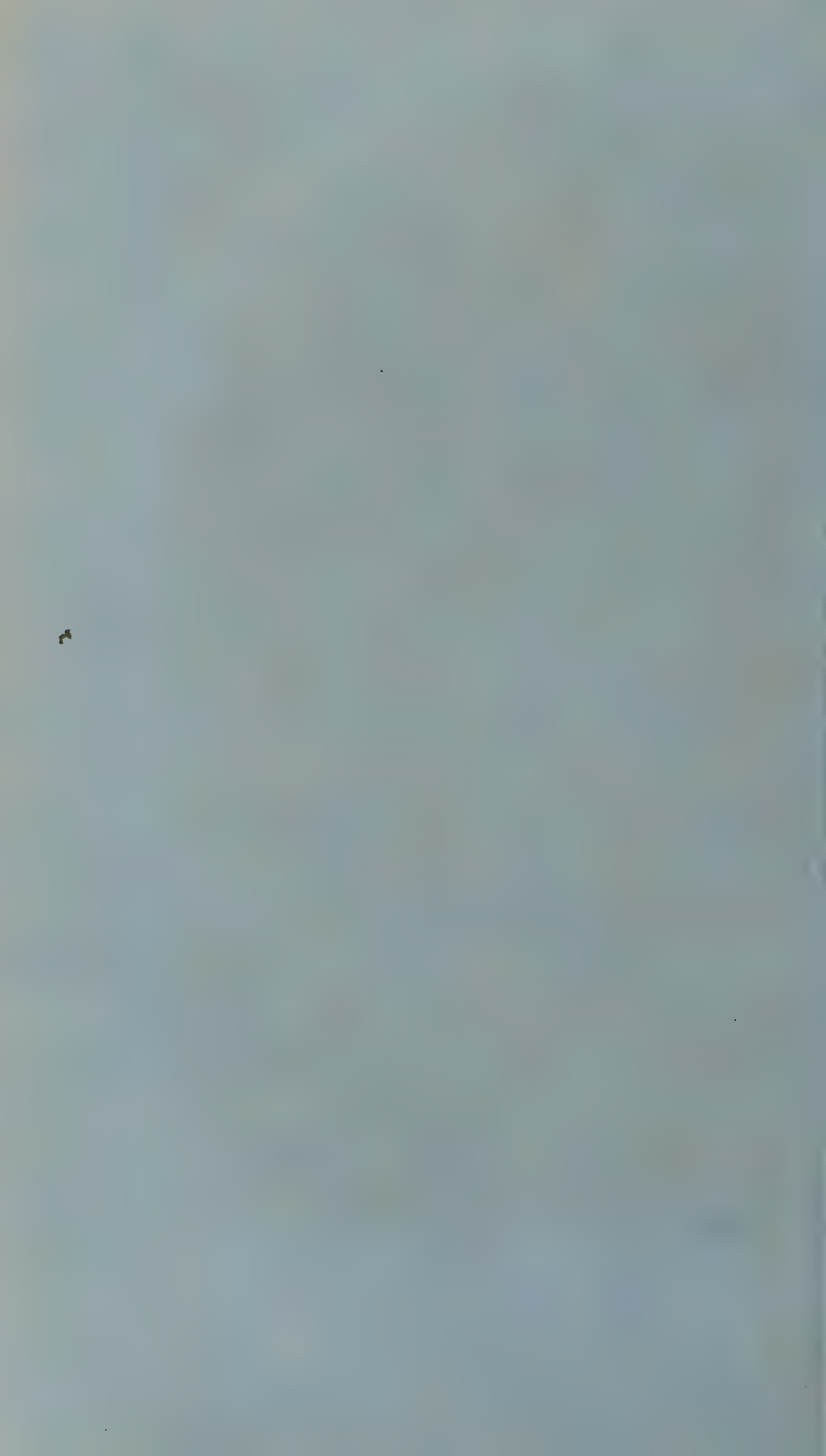
γίνονται φίλοι, οἷς ἂν μὴ χαίρωσιν· ὁμοίως δ' οὐδ' οἱ στρυφνοί· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι εὖνοι μὲν εἰσιν ἀλλήλοις, (βούλονται γὰρ τὰγαθὰ, καὶ ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας), φίλοι δ' οὐ πάννυ εἰσὶ, διὰ τὸ μὴ συνημερεῦν μηδὲ χαίρειν ἀλλήλοις· ἃ δὴ 2
 μάλιστα εἶναι δοκεῖ φιλικά. Πολλοῖς δ' εἶναι φίλον, κατὰ τὴν τελείαν φιλίαν οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐρᾶν πολλῶν ἅμα· ἔοικε γὰρ ὑπερβολῇ. τὸ τοιοῦτο δὲ πρὸς ἓνα πέφυκε γίνεσθαι· πολλοὺς δ' ἅμα τῷ αὐτῷ ἀρέσκειν σφόδρα, οὐ ῥᾶδιον, ἴσως δ' 3
 οὐδ' ἀγαθὸν εἶναι. Δεῖ δὲ καὶ ἐμπειρίαν λαβεῖν, καὶ ἐν συνηθείᾳ γενέσθαι, ὃ παγχάλεπον· διὰ τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχεται· πολλοὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ 4
 αἱ ὑπηρεσίαι. Τούτων δὲ μᾶλλον ἔοικε φιλία ἢ διὰ τὸ ἡδὺ, ὅταν ταῦτά ὑπ' ἀμφοῖν γίνηται, καὶ χαίρωσιν ἀλλήλοις ἢ τοῖς αὐτοῖς· οἶαι τῶν νέων εἰσὶν αἱ φιλῖαι· μᾶλλον γὰρ ἐν ταύταις τὸ ἐλευθέριον· ἢ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἀγοραίων· καὶ οἱ μακάριοι δὲ χρησίμων μὲν οὐδὲν δέονται, ἡδέων δέ· συζῆν μὲν γὰρ βούλονται τισι· τὸ δὲ λυπηρὸν ὀλίγον μὲν χρόνον φέρουσι, συνεχῶς δ' οὐθίς ἂν ὑπομείναι, οὐδ' αὖ τὸ ἀγαθὸν, εἰ λυπηρὸν αὐτῷ εἴη. διὸ τοὺς φίλους ἡδεῖς ζητοῦσι· δεῖ δὲ ἴσως καὶ τοὺς ἀγαθοὺς τοιούτους ὄντας, καὶ ἔτι αὐτοῖς· οὕτω 5
 γὰρ αὐτοῖς ὑπάρξει ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἐξουσίαις διηρημένοις φαίνονται χρῆσθαι τοῖς φίλοις· ἄλλοι γὰρ αὐτοῖς εἰσι χρήσιμοι, καὶ ἕτεροι ἡδεῖς, ἅμω δ' οἱ αὐτοὶ οὐ πάννυ· οὔτε γὰρ ἡδεῖς μετ' ἀρετῆς ζητοῦσιν, οὔτε χρησίμους εἰς τὰ καλὰ· ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐτραπέλους τοῦ ἡδέος ἐφιέμενοι, τοὺς δὲ δεινοὺς πρᾶξαι τὸ ἐπιταχθέν· ταῦτα 6
 δ' οὐ πάννυ γίνεταί ἐν τῷ αὐτῷ. Ἡδὺς δὲ καὶ χρή-

σίμος ἅμα εἴρηται ὅτι ὁ σπονδαῖος· ἀλλ' ὑπερ-
 έχοντι οὐ γίνεται ὁ τοιοῦτος φίλος, ἂν μὴ καὶ τῇ
 ἀρετῇ ὑπερέχεται· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἰσάζει ἀνάλογον
 ὑπερεχόμενος· οὐ πάνυ δὲ εἰώθασι τοιοῦτοι γίνε-
 σθαι. Εἰσὶ δὲ οὖν αἱ εἰρημέναι φιλῖαι ἐν ἰσότητι· 7
 τὰ γὰρ αὐτὰ γίγνεται ἀπ' ἀμφοῖν, καὶ βούλονται
 ἀλλήλοις, ἢ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου ἀντικαταλλάττον-
 ται, οἷον ἡδονὴν ἀντ' ὠφελείας. Ὅτι δὲ καὶ ἡττόν 8
 εἰσιν αὗται αἱ φιλῖαι καὶ μένουσιν, εἴρηται· δοκοῦσι
 δὲ καὶ δι' ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα ταυτοῦ εἶ-
 ναι τε καὶ οὐκ εἶναι φιλῖαι· καθ' ὁμοιότητα γὰρ
 τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνονται φιλῖαι· ἡ μὲν γὰρ τὸ
 ἡδὺ ἔχει, ἡ δὲ τὸ χρήσιμον, ταῦτα δὲ ὑπάρχει κἀ-
 κείνῃ· τῷ δὲ τὴν μὲν ἀδιάβλητον εἶναι καὶ μόνιμον,
 ταύτας δὲ ταχέως μεταπίπτειν, ἄλλοις τε διαφέ-
 ρειν πολλοῖς, οὐ φαίνονται φιλῖαι δι' ἀνομοιότητα
 ἐκείνης.

VII. Ἐτερον δὲ ἐστὶ φιλίας εἶδος, τὸ καθ' ὑπερ- 1
 οχὴν· οἷον πατρὶ πρὸς υἱόν, καὶ ὅλως πρεσβυτέρῳ
 πρὸς νεώτερον, ἀνδρὶ τε πρὸς γυναῖκα, καὶ παντὶ
 ἄρχοντι πρὸς ἀρχόμενον. Διαφέρουσι δ' αὗται καὶ 2
 ἀλλήλων· οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ γονεῦσι πρὸς τέκνα, καὶ
 ἄρχουσι πρὸς ἀρχομένους· ἀλλ' οὐδὲ πατρὶ πρὸς
 υἱόν, καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα· οὐδ' ἀνδρὶ πρὸς γυ-
 ναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα· ἑτέρα γὰρ ἐκάστῳ
 τούτων ἀρετὴ καὶ τὸ ἔργον, ἕτερα δὲ καὶ δι' αὐ-
 λοῦσιν· ἕτεραι οὖν καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλῖαι.
 Τὰ αὐτὰ μὲν δὴ οὔτε γίγνεται ἐκατέρῳ παρὰ θα- 3
 τέρου, οὔτε δεῖ ζητεῖν· ὅταν δὲ γονεῦσι μὲν τέκνα
 ἀπονέμῃ ἃ δεῖ τοῖς γεννήσασιν, γονεῖς δὲ υἱέσιν ἃ δεῖ
 τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἢ τῶν τοιούτων καὶ ἐπιεικὴς
 ἔσται φιλία. Ἀνάλογον δ' ἐν ἀπάσαις ταῖς καθ' 4
 ὑπεροχὴν οὔσαις φιλίαις καὶ τὴν φίλησιν δεῖ γί-

νεσθαι· οἷον τὸν ἀμείνω μᾶλλον φιλεῖσθαι, ἢ φι-
 λεῖν, καὶ τὸν ὠφελιμώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκα-
 στον ὁμοίως· ὅταν γὰρ κατ' ἀξίαν ἢ φίλησις γίγνη-
 ται, τότε γίγνεται πως ἰσότης· ὃ δὴ τῆς φιλίας
 5 εἶναι δοκεῖ. Οὐχ ὁμοίως δὲ τὸ ἴσον, ἐν τε τοῖς
 δικαίοις καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ φαίνεται ἔχειν· ἔστι γὰρ
 ἐν μὲν τοῖς δικαίοις, ἴσον πρώτως τὸ κατ' ἀξίαν,
 τὸ δὲ κατὰ ποσὸν δευτέρως· ἐν δὲ τῇ φιλίᾳ, τὸ
 μὲν κατὰ ποσὸν πρώτως, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν δευτέ-
 6 ρως. Δῆλον δ' εἶαν πολὺ διάστημα γίγνηται ἀρε-
 τῆς, ἢ κακίας, ἢ εὐπορίας, ἢ τινος ἄλλου· οὐ γὰρ
 ἔτι φίλοι εἰσὶν, ἀλλ' οὐδ' ἀξιοῦσιν. ἐμφανεστά-
 τον δὲ τοῦτ' ἐπὶ τῶν θεῶν· πλεῖστον γὰρ οὗτοι
 πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσι· δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
 βασιλέων· οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀξιοῦσιν εἶναι φίλοι
 οἱ πολὺ καταδεέστεροι, οὐδὲ τοῖς ἀρίστοις ἢ σο-
 7 φωτάτοις οἱ μηδενὸς ἀξιοί. Ἀκριβὴς μὲν οὖν ἐν τοῖς
 τοιούτοις οὐκ ἔστιν ὁρισμὸς, ἕως τίνος οἱ φίλοι·
 πολλῶν γὰρ ἀφαιρουμένων, ἔτι μένει· πολὺ δὲ χω-
 8 ρισθέντος, οἷον τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔτι. Ὅθεν καὶ ἀπο-
 ρεῖται, μή ποτ' οὐ βούλονται οἱ φίλοι τοῖς φίλοις
 τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον θεοὺς εἶναι· οὐδὲ
 γὰρ ἔτι φίλοι ἔσονται αὐτοῖς· οὐδὲ δὴ ἀγαθά· οἱ
 9 γὰρ φίλοι τ' ἀγαθ'· Εἰ δὴ καλῶς εἴρηται, ὅτι ὁ φί-
 λος τῷ φίλῳ βούλεται τ' ἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, μέ-
 νειν ἂν δεοί, οἷός ποτε ἔστιν ἐκεῖνος· ἀνθρώπῳ δὲ
 ὄντι βουλήσεται τὰ μέγιστα εἶναι ἀγαθὰ· ἴσως δ'
 οὐ πάντα· αὐτῷ γὰρ μάλισθ' ἕκαστος βούλεται τὰ
 γαθὰ.

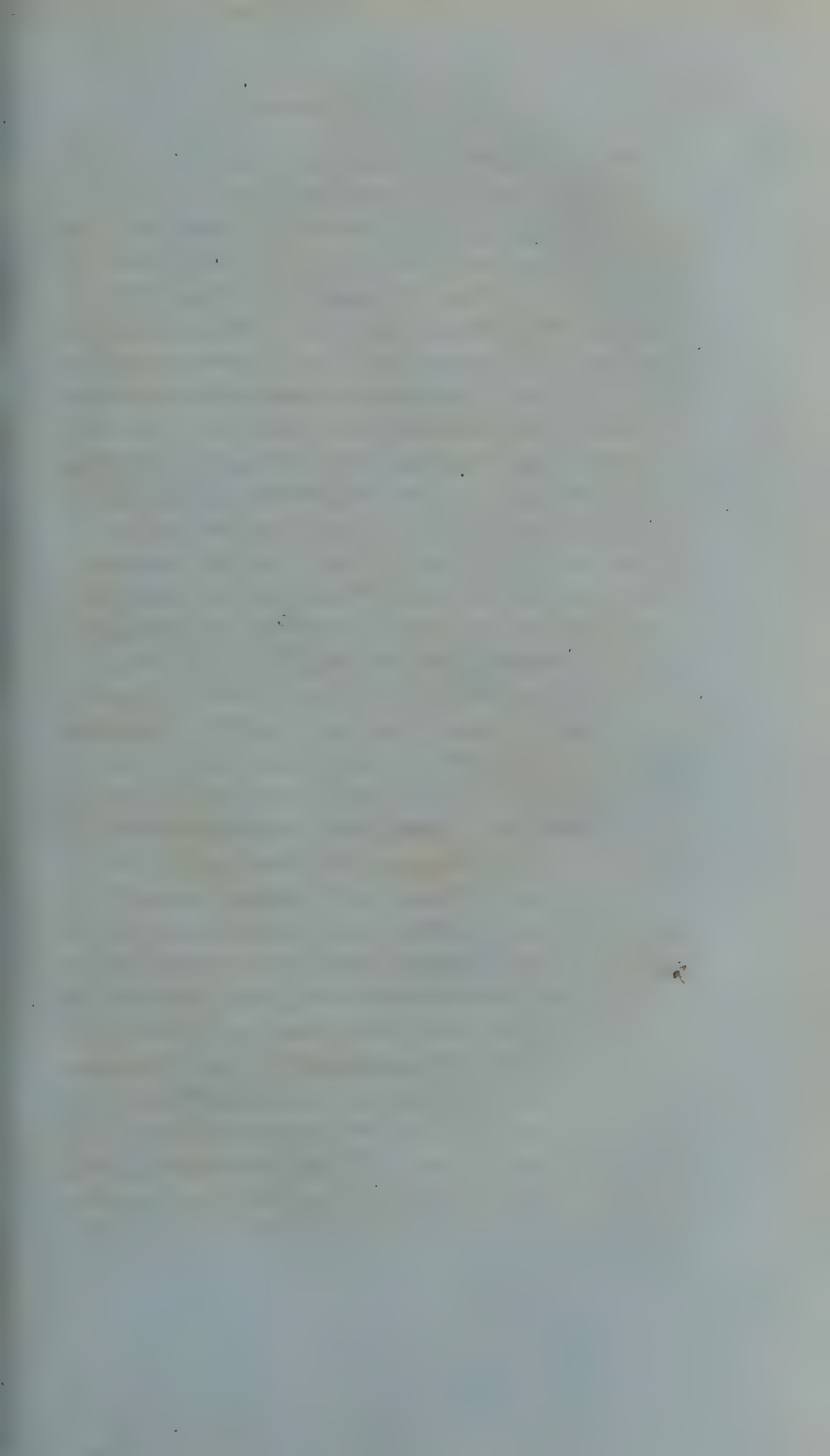
1 VIII. Οἱ πολλοὶ δὲ δοκοῦσι διὰ φιλοτιμίαν βού-
 λεσθαι φιλεῖσθαι μᾶλλον ἢ φιλεῖν· διὸ φιλοκόλακες
 οἱ πολλοί· ὑπερεχόμενος γὰρ φίλος ὁ κόλαξ, ἢ προσ-
 ποιεῖται τοιοῦτος εἶναι καὶ μᾶλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι.

τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγὺς εἶναι δοκεῖ τοῦ τιμᾶσθαι,
 οὗ δὴ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. Οὐ δι' αὐτὸ δὲ εἰκόνα- 2
 σιν αἰρεῖσθαι τὴν τιμὴν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός.
 χαίρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξου-
 σίαις τιμώμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα· οἶονταί γὰρ τεύ-
 ξεσθαι παρ' αὐτῶν, ἂν του δέωνται. ὥς δὴ σημείω
 τῆς εὐπαθείας χαίρουσι τῇ τιμῇ. οἱ δ' ὑπὸ τῶν
 ἐπιεικῶν καὶ εἰδότην ὀρεγόμενοι τιμῆς, βεβαιῶσαι
 τὴν οἰκείαν δόξαν περὶ αὐτῶν ἐφίενται· χαίρουσι
 δὴ ὅτι εἰσὶν ἀγαθοὶ, πιστεύοντες τῇ τῶν λεγόντων
 κρίσει· τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' αὐτὸ χαίρουσι· διὸ
 δόξειεν ἂν κρεῖττον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ ἡ φι-
 λία καθ' αὐτὴν αἰρετὴ εἶναι. Δοκεῖ δὲ ἐν τῷ φι- 3
 λεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι εἶναι· σημεῖον δὲ
 αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσαι· εἶναι γὰρ διδόασιν
 τὰ ἑαυτῶν τρέφεσθαι, καὶ φιλοῦσι μὲν εἰδυῖαι,
 ἀντιφιλεῖσθαι δ' οὐ ζητοῦσιν, ἐὰν ἀμφοτέρω μὴ
 ἐνδέχεται, ἀλλ' ἱκανὸν αὐταῖς ἔοικεν εἶναι, ἐὰν
 ὁρῶσιν εὖ πράττοντας· καὶ αὐταὶ φιλοῦσιν αὐτοὺς,
 καὶ ἐκεῖνοι μὴ δύνωνται τῇ μητέρι ἃ προσήκει ἀπο-
 νέμειν διὰ τὴν ἄγνοιαν. Μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας οὐ- 4
 σης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν φιλοφίλων ἐπαινουμέ-
 νων, φίλων ἀρετὴ τὸ φιλεῖν ἔοικεν· ὥστε ἐν οἷς
 τοῦτο γίνεται κατ' ἀξίαν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι καὶ
 ἢ τῶν τοιούτων φιλία. Οὕτω δ' ἂν καὶ οἱ ἄνιστοι 5
 μάλιστα· εἴεν φίλοι· ἰσάζουντο γὰρ ἄν· ἢ δὲ ἰσότης
 καὶ ὁμοιότης, φιλότης, καὶ μάλιστα μὲν ἢ τῶν κατ'
 ἀρετὴν ὁμοιότης· μόνιμοι γὰρ ὄντες καθ' αὐτοὺς,
 καὶ πρὸς ἀλλήλους μένουσι, καὶ οὔτε δέονται φαν-
 λων οὐθ' ὑπηρετοῦσι τοιαῦτα, ἀλλ' ὥς εἰπεῖν, καὶ
 διακωλύουσι· τῶν ἀγαθῶν γὰρ μὴτ' αὐτοὺς ἀμαρ-
 τάνειν, μῆτε τοῖς φίλοις ἐπιτρέπειν ὑπηρετεῖν· οἱ
 δὲ μοχθηροὶ τὸ μὲν βέβαιον οὐκ ἔχουσιν· οὐδὲ γὰρ

αὐτοῖς διαμένουσιν ὅμοιοι ὄντες· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρό-
 νὸν γίνονται φίλοι, χαίροντες τῇ ἀλλήλων μο-
 6 χθηρίᾳ. Οἱ χορήσιμοι δὲ καὶ ἡδεῖς ἐπὶ πλεῖον δια-
 μένουσιν· ἕως γὰρ ἂν πορίζωσιν ἡδονὰς ἢ ὠφε-
 λείας ἀλλήλοις. ἐξ ἐναντίων δὲ μάλιστα μὲν δο-
 κεῖ ἢ διὰ τὸ χρήσιμον γίνεσθαι φιλία, οἷον πένης
 7 ὦν, τούτου ἐφιέμενος ἀντιδωρεῖται ἄλλο. Ἐνταῦθα
 δ' ἂν τις ἔλκοι καὶ ἐραστήν καὶ ἐρώμενον, καὶ κα-
 λὸν καὶ αἰσχρόν· διὸ φαίνονται καὶ οἱ ἐρασταὶ γε-
 λοῖοι ἐνίοτε, ἀξιοῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλαῦσιν.
 ὁμοίως δὴ φιλητοὺς ὄντας ἕως ἀξιωτέον· μηδὲν
 8 δὲ τοιοῦτον ἔχοντας, γελοῖον. Ἰσως δὲ οὐδὲ ἐφίε-
 ται τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου καθ' αὐτὸ, ἀλλὰ
 κατὰ συμβεβηκός· ἢ δ' ὅρεξις τοῦ μέσου ἐστί· τοῦ-
 το γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ ξηρῷ οὐχ ὑγρῷ γενέσθαι,
 ἀλλ' ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ, καὶ τοῖς
 ἄλλοις ὁμοίως. ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω, καὶ γὰρ
 ἐστὶν ἄλλοτριώτερα.

- 1 IX. Ἔοικε δὲ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ
 ταῦτα καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς εἶναι ἢ τε φιλία καὶ τὸ δίκ-
 2 καιον· ἐν ἀπάσῃ γὰρ κοινωνίᾳ δοκεῖ τι δίκαιον εἶ-
 ναι, καὶ φιλίᾳ δέ· προσαγορεύουσι γοῦν ὡς φίλους
 τοὺς σύμπλους καὶ τοὺς συστρατιώτας, ὁμοίως δὲ
 καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις· καθ' ὅσον δὲ
 κοινωνοῦσιν, ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι φιλία· καὶ γὰρ καὶ
 τὸ δίκαιον· καὶ ἡ παροιμία, Κοινὰ τὰ φίλων, ὁρ-
 2 θῶς· ἐν κοινωνίᾳ γὰρ ἢ φιλία. Ἔστι δὲ ἀδελφοῖς
 μὲν καὶ ἑταίροις πάντα κοινά· τοῖς δὲ ἄλλοις ἀφω-
 ρισμένα, καὶ τοῖς μὲν πλείω, τοῖς δὲ ἐλάττω· καὶ
 3 γὰρ τῶν φίλων αἱ μὲν μᾶλλον, αἱ δὲ ἥττον. Δια-
 φέρει δὲ καὶ τὰ δίκαια· οὐ γὰρ ταῦτα γονεῦσι πρὸς
 τέκνα, καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀλλήλους, οὐδ' ἑταίροις

καὶ πολίταις· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φιλιῶν.
 ἕτερα δὴ καὶ τὰ ἄδικα πρὸς ἐκάστους τούτων, καὶ
 αὐξήσιν λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι·
 οἷον χρήματα ἀποστερηῆσαι ἐταῖρον, δεινότερον ἢ
 πολίτην· καὶ μὴ βοηθῆσαι ἀδελφῷ ἢ ὀθνεῖ· καὶ
 πατάξαι πατέρα ἢ ὄντιναοῦν ἄλλον. αὐξέσθαι δὲ
 πέφυκεν ἅμα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δίκαιον, ὥς ἐν τοῖς
 αὐτοῖς ὄντα καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα. Αἱ δὲ κοινω- 4
 νίαι πᾶσι μορίοις εἰκάσι τῆς πολιτικῆς· συμπο-
 ρεύονται γὰρ ἐπὶ τινι συμφέροντι, καὶ ποριζόμε-
 νοί τι τῶν εἰς τὸν βίον· καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ κοινω-
 νία τοῦ συμφέροντος χάριν δοκεῖ καὶ ἐξ ἀρχῆς
 συνελθεῖν καὶ διαμένειν· τούτου γὰρ καὶ οἱ νομο-
 θέται στοχάζονται, καὶ δίκαιον εἶναί φασι τὸ
 κοινῇ συμφέρον. Αἱ μὲν οὖν ἄλλαι κοινωνίαι κα- 5
 τὰ μέρη τοῦ συμφέροντος ἐφίενται· οἷον πλωτῆρες
 μὲν τοῦ κατὰ τὸν πλοῦν, πρὸς ἐργασίαν ἢ χρημά-
 των, ἢ τι τοιοῦτον· συστρατιῶται δὲ τοῦ κατὰ τὸν
 πόλεμον, εἴτε χρημάτων, εἴτε νίκης, ἢ πόλεως ὀρε-
 γόμενοι. ὁμοίως δὲ καὶ φυλέται καὶ δημόται, (ἐνταῦθα
 δὲ τῶν κοινωνιῶν δι' ἡδονὴν δοκοῦσι γίνεσθαι θια-
 σωτῶν καὶ ἐρασιστῶν· αὗται γὰρ θυσίας ἕνεκα καὶ
 συνουσίας· πᾶσαι δ' αὗται ὑπὸ τὴν πολιτικὴν εἰ-
 κάσιν εἶναι· οὐ γὰρ τοῦ παρόντος συμφέροντος ἢ
 πολιτικῆς ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν βίον), θυ-
 σίας τε ποιοῦντες, καὶ περὶ ταύτας συνόδους τι-
 μάς τε ἀπονέμοντες τοῖς θεοῖς, καὶ ἑαυτοῖς ἀναπαύ-
 σεις πορίζοντες μεθ' ἡδονῆς· αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι
 καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρ-
 πῶν συγκομιδὰς, οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν
 τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. Πᾶσαι δὴ φαί- 6
 νονται αἱ κοινωνίαι μόρια τῆς πολιτικῆς εἶναι· ἀκο-

λουθήσουσι δὲ αἱ τοιαῦται φιλίαι ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις.

- 1 Χ. Πολιτείας δὲ ἐστὶν εἴδη τρία, ἴσαι δὲ καὶ παρεκβάσεις, οἷον φθοραὶ τούτων· εἰσὶ δ' αἱ μὲν πολιτεῖαι, βασιλεία τε καὶ ἀριστοκρατία· τρίτη δ' ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἣν τιμοκρατικὴν λέγειν οἰκεῖον φαίνεται· πολιτείαν δ' αὐτὴν εἰώθασιν οἱ πλείστοι
- 2 καλεῖν. Τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἡ βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία· παρέκβασις δὲ βασιλείας μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι· διαφέρουσι δὲ πλείστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων· οὐ γάρ ἐστι βασιλεὺς, ὁ μὴ αὐτάρχης, καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδενὸς προσδεῖται· τὰ ὠφέλιμα οὖν αὐτῷ μὲν οὐκ ἂν σκοποίη, τοῖς δὲ ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος κληρωτὸς
- 3 ἂν τις εἴη, ἢ βασιλεὺς. Ἡ δὲ τυραννίς ἐξ ἐναντίας ταύτης· τὸ γὰρ ἑαυτῷ ἀγαθὸν διώκει· καὶ φανερώτερον ἐπὶ ταύτης ὅτι χειρίστη· κάκιστον δὲ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ· μεταβαίνει δὲ ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα· φανλότης γὰρ ἐστὶ μοναρχίας ἡ τυραννίς· ὁ δὲ μοχθηρὸς βασιλεὺς τύραννος γίνεται.
- 4 Ἐξ ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν, κακία τῶν ἀρχόντων, οἱ νέμονται τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ πάντα, ἢ τὰ πλείστα τῶν ἀγαθῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς, περὶ πλείστου ποιούμενοι τὸ πλουτεῖν· ὀλίγοι δὲ ἄρχουσι καὶ μο-
- 5 χθηροὶ ἀντὶ τῶν ἐπιεικεστάτων. Ἐκ δὲ δὴ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίαν· σύνοροι γὰρ εἰσιν αὐταί· πλήθους γὰρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι πάντες οἱ ἐν τῷ τιμήματι· ἥκιστα δὲ μοχθηρόν ἐστιν ἡ δημοκρατία· ἐπὶ μικρόν γὰρ παρεκβαίνει τὸ τῆς πολιτείας εἶδος· μεταβάλλουσι μὲν

οὐν μάλισθ' οὕτως αἱ πολιτεῖαι· ἐλάχιστον γὰρ οὕτω καὶ ῥᾶστα μεταβαίνουνσιν. Ὅμοιώματα δ' 6 αὐτῶν καὶ οἷον παραδείγματα λάβοι τις ἂν καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις· ἡ μὲν γὰρ πατὴρ πρὸς υἱεῖς κοινωνία βασιλείας ἔχει σχῆμα· τῶν τέκνων γὰρ τῷ πατρὶ μέλει· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία πατέρα προσαγορεύει· πατρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἡ βασιλεία εἶναι. ἐν Πέρσαις δὲ ἡ τοῦ πατρὸς, τυραννική· χρῶνται γὰρ ὡς δούλοις τοῖς υἱεῖσι· τυραννική δὲ καὶ ἡ δεσπότου πρὸς δούλους· τὸ γὰρ τοῦ δεσπότου συμφέρον ἐν αὐτῇ πράττεται. αὕτη μὲν οὐν ὀρθὴ φαίνεται, ἡ Περσικὴ δὲ ἡμαρτημένη· τῶν διαφερόντων γὰρ αἱ ἀρχαὶ διάφοροι. Ἄνδρὸς δὲ 7 καὶ γυναικὸς ἀριστοκρατικὴ φαίνεται· κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἄρχει, καὶ περὶ ταῦτα ἃ δεῖ τὸν ἄνδρα· ὅσα δὲ γυναικὶ ἀρμόζει, ἐκείνη ἀποδίδωσιν. ἀπάντων δὲ κυριεύων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχίαν μετίσστησι· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ οὐχ ἢ ἁμείνων. ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπὶ κληροῖ οὔσαι· οὐ δὴ γίνονται κατ' ἀρετὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ διὰ πλοῦτον καὶ δύναμιν, καθάπερ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. Τιμοκρατικὴ δ' ἔοικεν ἡ τῶν ἀδελφῶν· ἴσοι 8 γὰρ· πλὴν ἐφ' ὅσον ταῖς ἡλικίαις διαλλάττουσι· διόπερ ἂν πολὺ ταῖς ἡλικίαις διαφέρωσιν, οὐκ ἔτι ἀδελφικὴ γίνεται ἡ φιλία. δημοκρατία δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταῖς ἀδελφότησι τῶν οἰκήσεων· ἐνταῦθα γὰρ πάντες ἐξ ἴσου, καὶ ἐν αἷσι ἀσθενὴς ὁ ἄρχων, καὶ ἐκάστῳ ἐξουσία.

XI. Καθ' ἐκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν φιλία φαί- 1 νεται, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ δίκαιον· βασιλεῖ μὲν πρὸς τοὺς βασιλευμένους ἐν ὑπεροχῇ εὐεργεσίας· εὖ γὰρ ποιεῖ τοὺς βασιλευμένους, εὔπερ ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵν' εὖ πράττωσιν, ὥσπερ νομεὺς προ-

βάτων· ὅθεν καὶ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα ποιμένα
 2 λαῶν εἶπε. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρικὴ· διαφέρει δὲ
 τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων· αἴτιος γὰρ τοῦ εἶ-
 ναι, (δοκοῦντος μεγίστου εἶναι), καὶ τροφῆς, καὶ
 παιδείας, καὶ τοῖς προγόνοις δὲ ταῦτα ἀπονέμεται·
 φύσει τε γὰρ ἀρχικὸν πατὴρ νύων, καὶ πρόγονοι
 3 ἐκγόνων, καὶ βασιλεὺς βασιλευμένων. Ἐν ὑπερ-
 οχῇ δὲ καὶ αἱ φιλίαι αὗται· διὸ καὶ τιμῶνται οἱ
 γονεῖς· καὶ τὸ δίκαιον δὴ ἐν τούτοις οὐ τὸ αὐτό,
 4 ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν· οὕτω γὰρ ἂν καὶ ἡ φιλία. Καὶ
 ἀνδρὸς δὲ πρὸς γυναῖκα ἡ αὐτὴ φιλία, καὶ ἐν ἀρι-
 στοκρατίᾳ· κατ' ἀρετὴν γὰρ καὶ τῷ ἀμείνονι πλεον
 ἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀρμόζον ἐκάστω· οὕτω δὲ καὶ τὸ
 5 δίκαιον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν τῇ ἐταιρικῇ ἔοικεν·
 ἴσοι γὰρ καὶ ἡλικιωταί· οἱ τοιοῦτοι δ' ὁμομαθεῖς
 καὶ ὁμοήθεις ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ· ἔοικε δὴ ταύτῃ καὶ
 ἡ κατὰ τὴν τιμοκρατικὴν· ἴσοι γὰρ οἱ πολῖται βού-
 λονται καὶ ἐπιεικεῖς εἶναι· ἐν μέρει δὴ τὸ ἄρχειν,
 6 καὶ ἐξ ἴσου· οὕτω δὴ καὶ ἡ φιλία. Ἐν δὲ ταῖς παρ-
 εκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἐπὶ μικρὸν ἔστιν,
 οὕτω καὶ ἡ φιλία ἔστι, καὶ ἡμιστά ἐν τῇ χειρίστη·
 ἐν τυραννίδι γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν φιλίας· ἐν οἷς γὰρ
 μηδὲν κοινόν ἐστι τῷ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, οὐδὲ
 φιλία· οὐδὲ γὰρ δίκαιον· ἀλλὰ οἷον τεχνίτη πρὸς
 ὄργανον, καὶ ψυχῇ πρὸς σῶμα, καὶ δεσπότη πρὸς
 δοῦλον· ὠφελεῖται μὲν γὰρ ταῦτα ὑπὸ τῶν χρωμέ-
 7 νων, Φιλία δ' οὐκ ἔστι πρὸς τὰ ἄψυχα, οὐδὲ δί-
 καιον, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἵππον ἢ βοῦν, οὐδὲ πρὸς
 δοῦλον ἢ δοῦλος· οὐδὲν γὰρ κοινόν ἐστιν· ὁ γὰρ
 δοῦλος ἔμψυχον ὄργανον· τὸ δ' ὄργανον ἄψυχος
 8 δοῦλος. Ἡ μὲν οὖν δοῦλος, οὐκ ἔστι φιλία πρὸς
 αὐτόν, ἢ δ' ἄνθρωπος· δοκεῖ γὰρ εἶναί τι δίκαιον
 παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς πάντα τὸν δυνάμενον κοινω-

νησαι νόμον καὶ συνθήκης· καὶ φιλίας δὴ, καθ' ὅσον ἄνθρωπος. Ἐπὶ μικρὸν δὴ καὶ ἐν ταῖς τυραν- 9 νίσειν αἱ φιλίαι καὶ τὸ δίκαιον· αἱ δὲ ἐν ταῖς δημοκρατίαις ἐπὶ πλεῖστον· πολλὰ γὰρ τὰ κοινὰ ἴσοις οὖσιν.

XII. Ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν πᾶσα φιλία ἐστὶ, κα- 1 θάπερ εἴρηται· ἀφορίσεις δ' ἂν τις τὴν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἐταιρικὴν· αἱ δὲ πολιτικαὶ, καὶ φυλετικαὶ, καὶ συμπλοικαὶ, καὶ ὅσαι τοιαῦται κοινωνικαῖς ἐοίκασι μᾶλλον· οἷον γὰρ καθ' ὁμολογίαν τινὰ φαίνονται εἶναι· εἰς ταύτας δὲ τάξιεν ἂν τις καὶ τὴν ξενικὴν. Καὶ ἡ συγγενικὴ δὲ φαίνεται πο- 2 λυειδὴς εἶναι, καὶ ἡρτησθαι πᾶσα ἐκ τῆς πατρικῆς. οἱ γονεῖς μὲν γὰρ στέργουσι τὰ τέκνα, ὥς ἑαυτῶν τι ὄντα· τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς, ὥς ἀπ' ἐκείνων τι ὄντα. μᾶλλον δ' ἴσασιν οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν, ἢ τὰ γεννηθέντα ὅτι ἐκ τούτων· καὶ μᾶλλον συνω- κεῖται τὸ ἀφ' οὗ τῷ γεννηθέντι, ἢ τὸ γεννώμε- νον τῷ ποιήσαντι· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ οὐκείον τῷ ἀφ' οὗ, οἷον ὁδοὺς, ἢ θοῖξ, ἢ ὅτιοῦν τῷ ἔχοντι· ἐκεί- νων δ' οὐθενὶ τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἥττον. καὶ τῷ πλήθει δὲ τοῦ χρόνου· οἱ μὲν γὰρ εὐθύς γενόμενα στέργουσι· τὰ δὲ προελθόντα τοῖς χρόνοις τοὺς γονεῖς, σύν- εσιν ἢ αἰσθησιν λαβόντα. ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ δι' ἃ φιλοῦσι μᾶλλον αἱ μητέρες. Γονεῖς μὲν οὖν 3 τέκνα φιλοῦσιν ὥς ἑαυτούς· (τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν, οἷον ἕτεροι αὐτοὶ τῷ κενωρίσθαι)· τέκνα δὲ γονεῖς, ὥς ἀπ' ἐκείνων πεφνκότα· ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους, τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν πεφνκέναι· ἢ γὰρ πρὸς ἐκείνα ταυτότης ἀλλήλοις ταῦτό ποιεῖ. διό φασι ταῦτόν αἷμα, καὶ ῥίζαν, καὶ τὰ τοιαῦτα· εἰσὶ δὴ τὸ αὐτό πως καὶ ἐν διηρημένοις. Μέγα δὲ πρὸς φιλίαν καὶ τὸ σύν- 4 τροφον καὶ τὸ καθ' ἡλικίαν· Ἡλιξ γὰρ ἡλικία· καὶ

οἱ συνήθεις ἑταῖροι. διὸ καὶ ἡ ἀδελφικὴ τῇ ἑταιρι-
 κῇ ὁμοιοῦται· ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς
 ἐκ τούτων συνωκείωνται· τῷ γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν
 εἶναι· γίνονται δ' οἱ μὲν οἰκειότεροι, οἱ δ' ἄλλο-
 τριώτεροι, τῷ σύνεγγυς ἢ πόρρω τὸν ἀρχηγὸν εἶ-
 5 ναι. Ἔστι δ' ἡ μὲν πρὸς γονεῖς φιλία τέκνοις, καὶ
 ἀνθρώποις πρὸς θεοὺς, ὡς πρὸς ἀγαθὸν καὶ ὑπερ-
 ἔχον· εὖ γὰρ πεποιήκασι τὰ μέγιστα· τοῦ γὰρ εἶ-
 ναι καὶ τραφῆναι αἵτιοι, καὶ γενομένοις τοῦ παι-
 6 δευθῆναι. Ἐχει δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον ἡ τοι-
 αύτη φιλία μᾶλλον τῶν ὁθνείων, ὅσῳ καὶ κοινότε-
 ρος ὁ βίος αὐτοῖς ἐστίν· ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ ἀδελφικῇ,
 ἅπερ καὶ ἐν τῇ ἑταιρικῇ· καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἐπιει-
 κέσι, καὶ ὅλως τοῖς ὁμοίοις, ὅσῳ οἰκειότεροι, καὶ
 ἐκ γενετῆς ὑπάρχοντες, στέργουσιν ἀλλήλους· καὶ
 ὅσῳ ὁμοηθέστεροι οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν, καὶ σύντροφοι
 καὶ παιδευθέντες ὁμοίως· καὶ ἡ κατὰ τὸν χρόνον
 7 δοκιμασία πλείστη καὶ βεβαιωτάτη. Ἀνάλογον δὲ
 καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῶν συγγενῶν τὰ φιλικά· ἀν-
 δρὶ δὲ καὶ γυναικὶ φιλία δοκεῖ κατὰ φύσιν ὑπάρ-
 χειν· ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συνδυναστικὸν μᾶλ-
 λον ἢ πολιτικόν· καὶ ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαιό-
 τερον οἰκία πόλεως, καὶ τεκνοκοῖτα κοινότερον
 8 ζῶσις. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κοινω-
 νία ἐστίν· οἱ δ' ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεκνο-
 ποιίας χάριν συνοικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν
 βίον· εὐθὺς γὰρ διήρηται τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν ἕτερα
 9 ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Ἐπαρκοῦσιν οὖν ἀλλήλοις,
 εἰς τὸ κοινὸν τιθέντες τὰ ἴδια· διὰ ταῦτα δὲ καὶ
 τὸ χρήσιμον εἶναι δοκεῖ, καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ
 φιλίᾳ. εἴη δ' ἂν καὶ δι' ἀρετὴν, εἰ ἐπιεικεῖς εἶεν·
 ἔστι γὰρ ἑκατέρου ἀρετὴ· καὶ χαίροιν ἂν τῷ τοι-
 ούτῳ· σύνδεσμος δὲ τὰ τέκνα δοκεῖ εἶναι· διὸ θάτ-

τον οἱ ἄτεκνοι διαλύονται· τὰ γὰρ τέκνα κοινὸν ἀγαθὸν ἀμφοῖν· συνέχει δὲ τὸ κοινόν. Τὸ δὲ πῶς 10 συμβιωτέον ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα, καὶ ὅλως φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν ἕτερον φαίνεται ζητεῖσθαι, ἢ πῶς δίκαιον· οὐ γὰρ ταῦτὸ φαίνεται τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον, οὐδὲ πρὸς τὸν ὀθνεῖον, καὶ τὸν ἐταῖρον, καὶ τὸν συμφοιτητήν.

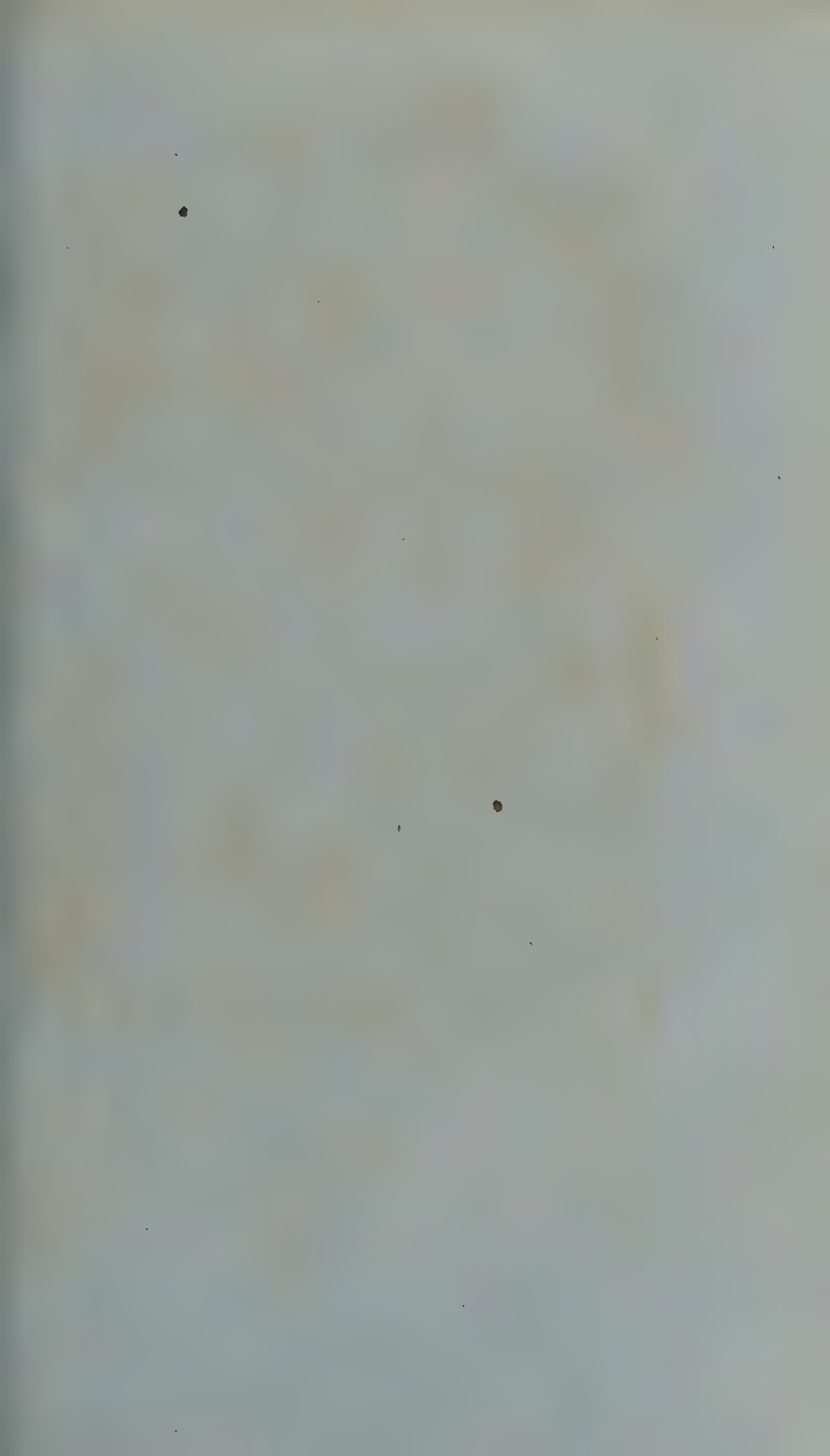
XIII. Τριττῶν δὴ οὐσῶν φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ 1 εἴρηται, καὶ καθ' ἑκάστην, τῶν μὲν ἐν ἰσότητι φίλων ὄντων, τῶν δὲ καθ' ὑπεροχὴν· (καὶ γὰρ ὁμοίως ἀγαθοὶ γίνονται φίλοι, καὶ ἀμείνων χεῖρονι· ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς, καὶ διὰ χρήσιμον ἰσάζοντες ταῖς ὠφελείαις καὶ διαφέροντες)· τοὺς ἴσους μὲν κατ' ἰσότητα δεῖ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἰσάζειν· τοὺς δ' ἀνίσους τῷ ἀνάλογον ταῖς ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι. Γίνεται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις ἐν 2 τῇ κατὰ τὸ χρήσιμον φιλίᾳ ἢ μόνη ἢ μάλιστα, εὐλόγως· οἱ μὲν γὰρ δι' ἀρετὴν φίλοι ὄντες εὖ δρᾶν ἀλλήλους προθυμοῦνται· τοῦτο γὰρ ἀρετῆς καὶ φιλίας· πρὸς τοῦτο δ' ἀμιλλωμένων οὐκ ἔστιν ἐγκλήματα, οὐδὲ μάχαι· τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ εὖ ποιῶντα οὐδεὶς δυσχεραίνει· ἀλλ' ἐὰν ἢ χαρίεις, ἀμείβεται εὖ δρῶν· ὁ δ' ὑπερβάλλον, τυγχάνων οὐ ἐφίεται, οὐκ ἂν ἐγκαλοῖη τῷ φίλῳ· ἐκάτερος γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφίεται. Οὐ τάνυ δ' οὐδ' ἐν ταῖς δι' ἡδο- 3 νήν· ἅμα γὰρ ἀμφοῖν γίνεται οὐ δρέγονται, εἰ τῷ συνδιαίγειν χαίρουσι· γελοῖος δ' ἂν φαίνοιτο καὶ ὁ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέρποντι, ἐξὸν μὴ συνδιημερεῦειν. Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἐγκληματική· ἐπ' ὠφελείᾳ 4 γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις, αἰεὶ τοῦ πλείονος δέονται, καὶ ἔλαττον ἔχειν οἴονται τοῦ προσήκοντος, καὶ μέμφονται ὅτι οὐχ ὅσων δέονται, τοσούτων τυγχάνουσιν, ἄξιοι ὄντες· οἱ δ' εὖ ποιῶντες οὐ δύναν-

ται ἐπαρκεῖν τοσαῦτα, ὅσων οἱ πάσχοντες δέονται.
 5 Ἐοικε δὲ, καθάπερ τὸ δίκαιόν ἐστι διπλόν, (τὸ μὲν
 γὰρ ἄγραφον, τὸ δὲ κατὰ νόμον), καὶ τῆς κατὰ τὸ
 χρήσιμον φιλίας ἢ μὲν ἡθικῇ, ἢ δὲ νομικῇ εἶναι.
 γίνεσθαι οὖν τὰ ἐγκλήματα μάλιστα, ὅταν μὴ κατὰ
 6 τὴν αὐτὴν συναλλάξωσι καὶ διαλύωνται. Ἔστι δ'
 ἢ νομικῇ μὲν, ἢ ἐπὶ ῥητοῖς, ἢ μὲν πάμπαν ἀγο-
 ραία, ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα· ἢ δὲ ἐλευθεριωτέρα, εἰς
 χρόνον, καθ' ὁμολογίαν δὲ, τὴν ἀντὶ τινός. δῆλον
 δὲ ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα, κοῦκ ἀμφίλογον· φιλι-
 κὴν δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει· διὸ παρ' ἐνίοις τούτων
 οὐκ εἰσὶ δίκαι, ἀλλ' οἴονται δεῖν στέργειν τοὺς κα-
 7 τὰ πίστιν συναλλάξαντας. Ἡ δ' ἡθικὴ οὐκ ἐπὶ ῥη-
 τοῖς, ἀλλ' ὥς φίλῳ δωρεῖται ἢ ὅτι δὴ ποτε ἄλλῳ·
 κομίζεσθαι δὲ ἀξιοῖ τὸ ἴσον, ἢ πλεον, ὥς οὐ δεδω-
 8 κώς, ἀλλὰ χρήσας. Οὐχ ὁμοίως δὲ καὶ συναλλά-
 ξας καὶ διαλυόμενος ἐγκαλέσει· τοῦτο δὲ συμβαί-
 νει διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τοὺς πλείστους
 τὰ καλὰ, προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα· καλὸν δὲ
 τὸ εὖ ποιεῖν, μὴ ἵνα ἀντιπάθῃ· ὠφέλιμον δὲ τὸ
 9 εὐεργετεῖσθαι. Δυναμένῳ δὴ ἀνταποδοτέον τὴν
 ἀξίαν ᾧν ἔπαθε, καὶ ἔχοντί· ἄκοντα γὰρ φίλον οὐ
 ποιητέον, ὥς δὴ διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ εὖ
 παθόντα ὑφ' οὗ οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ ὑπὸ φίλου, οὐδὲ
 δι' αὐτὸ τοῦτο δρῶντος. καθάπερ οὖν ἐπὶ ῥητοῖς
 εὐεργετηθέντα διαλυτέον· καὶ ὁμολογήσαι δ' ἂν, δυνά-
 μενος ἀποδώσειν· ἀδυνατοῦντα δὲ οὐδὲ ὁ δοὺς ἡξιώ-
 σεν ἂν· ὥστ' εἰ δυνατὸς, ἀποδοτέον· ἐν ἀρχῇ δ'
 ἐπισκεπτέον, ὑφ' οὗ εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ τίνι, ὅπως
 10 ἐπὶ τούτοις ὑπομένη, ἢ μὴ. Ἀμφισβήτησιν δὲ
 ἔχει, πότερα δεῖ τῇ τοῦ παθόντος ὠφελείᾳ μετρεῖν,
 καὶ πρὸς ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀνταπόδοσιν, ἢ
 τῇ τοῦ δράσαντος εὐεργεσίᾳ· οἱ μὲν γὰρ παθόντες

τοιαῦτά φασι λαβεῖν παρὰ τῶν εὐεργετῶν, ἃ μικρὰ ἦν ἐκείνοις, καὶ ἐξῆν παρ' ἐτέρων λαβεῖν, κατασμικρίζοντες· οἱ δ' ἀνάπαλιν, τὰ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ ἃ παρ' ἄλλων οὐκ ἦν, καὶ ἐν κινδύνοις, ἢ τοιαύταις χρεΐαις. Ἄρ' οὖν διὰ μὲν τὸ χρη- 11
σιμον τῆς φιλίας οὔσης, ἢ τοῦ παθόντος ὠφέλεια μέτρον ἐστίν; οὗτος γὰρ ὁ δεόμενος, καὶ ἐπαρκεῖ αὐτῷ, ὥς κομιούμενος τὴν ἴσιν. τοσαύτη οὖν γεγενηται ἡ ἐπικουρία, ὅσον οὗτος ὠφελεῖται· καὶ ἀποδοτέον δὴ αὐτῷ ὅσον ἐφεύρατο, ἢ καὶ πλέον· κάλλιον γάρ· ἐν δὲ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐγκλήματα μὲν οὐκ ἔστι· μέτρῳ δ' ἔοικεν ἡ τοῦ δρᾶσαντος προαί-
ρεσις· τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ τοῦ ἡθους ἐν τῇ προαι-
ρέσει τὸ κύριον.

XIV. Διαφέρονται δὲ καὶ ἐν ταῖς κατ' ὑπεροχὴν 1
φιλίαις· ἀξιοῦ γὰρ ἐκάτερος πλέον ἔχειν· ὅταν δὲ τοῦτο γίγνηται, διαλύεται ἡ φιλία· οἷεται γὰρ ὃ, τε βελτίων προσήκειν αὐτῷ πλέον ἔχειν· τῷ γὰρ ἀγαθῷ νέμεσθαι πλέον· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ὠφελιμώ-
τερος· ἀχρεῖον γὰρ ὄντα οὐ φασι δεῖν ἴσον ἔχειν· λειτουργίαν τε γὰρ γίνεσθαι, καὶ οὐ φιλίαν, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ἔσται τὰ ἐκ τῆς φιλίας· οἶον-
ται γὰρ, καθάπερ ἐν χρημάτων κοινωνίᾳ πλείω λαμβάνουσιν οἱ συμβαλλόμενοι πλείω, οὕτω δεῖν καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ· ὁ δ' ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων ἀνάπαλιν· φίλου γὰρ ἀγαθοῦ εἶναι τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς ἐνδεέσι· τί γὰρ, φασίν, ὕψελος σπουδαίῳ ἢ δυνάστη φίλον εἶναι, μηθέν γε μέλλοντα ἀπολαύειν; Ἔοικε δὲ 2
ἐκάτερος ὁρθῶς ἀξιούν, καὶ δεῖν ἐκατέρῳ πλέον νέμειν ἐκ τῆς φιλίας· οὐ τοῦ αὐτοῦ δὲ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπερέχοντι τιμῆς, τῷ δὲ ἐνδεεῖ κέρδους· τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας ἡ τιμὴ, γέρας· τῆς δ' ἐνδεΐας ἐπικουρία, τὸ κέρδος. Οὕτω δ' ἔχειν 3

τοῦτο καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαίνεται· οὐ γὰρ τι-
 μᾶται ὁ μὴδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ πορίζων· τὸ κοινὸν
 γὰρ δίδεται τῷ τὸ κοινὸν εὐεργετοῦντι· ἡ τιμὴ δὲ
 κοινόν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἅμα χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν
 κοινῶν καὶ τιμᾶσθαι· ἐν πᾶσι γὰρ τὸ ἔλαττον οὐ-
 4 δεις ὑπομένει. Τῷ δὲ περὶ χρήματα ἐλαττουμένῳ
 τιμὴν ἀπονέμουσι, καὶ τῷ δωροδόκῳ χρήματα· τὸ
 κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπανισοῖ καὶ σώζει τὴν φιλίαν, κα-
 5 θάπερ εἴρηται. Οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἀνίστοις ὁμιλητέον,
 καὶ τῷ εἰς χρήματα ὠφελουμένῳ ἢ εἰς ἀρετὴν, τιμὴν
 ἀνταποδοτέον, ἀνταποδιδόντα τὸ ἐνδεχόμενον· τὸ
 δυνατόν γὰρ ἡ φιλία ἐπιζητεῖ, οὐ τὸ κατ' ἀξίαν·
 οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἐν πᾶσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
 θεοὺς τιμαῖς, καὶ γονεῖς· οὐδεὶς γὰρ τὴν ἀξίαν ποτ'
 ἂν ἀποδοίη· εἰς δύναμιν δὲ ὁ θεραπεύων, ἐπιεικὲς
 6 εἶναι δοκεῖ. Διὸ καὶ δόξειεν οὐκ ἐξεῖναι υἱῷ πα-
 τέρα ἀπείπασθαι, πατρὶ δ' υἱόν· ὀφείλοντα γὰρ
 ἀποδοτέον· οὐθὲν δὲ, ποιήσας, ἄξιον τῶν ὑπεργμέ-
 νων δέδρακεν· ὥστ' αἰεὶ ὀφείλει. οἷς δ' ὀφείλεται,
 ἐξουσία ἀφίεναι· καὶ τῷ πατρὶ δὴ· ἅμα δὲ ἴσως
 οὐδεὶς ποτ' ἂν ἀποστῆναι δοκεῖ μὴ ὑπερβάλλοντος
 μοχθηρίας· χωρὶς γὰρ τῆς φυσικῆς φιλίας, τὴν ἐπι-
 κουρίαν ἀνθρωπικὸν μὴ διωθεῖσθαι· τῷ δ' ἐπι-
 φευκτὸν, ἢ οὐ σπουδαστὸν τὸ ἐπαρκεῖν, μοχθηρῶ
 ὄντι· εὖ πάσχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βούλονται· τὸ δὲ
 7 ποιεῖν φεύγουσιν, ὥς ἀλυσιτελέες. Περὶ μὲν οὖν τού-
 των ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

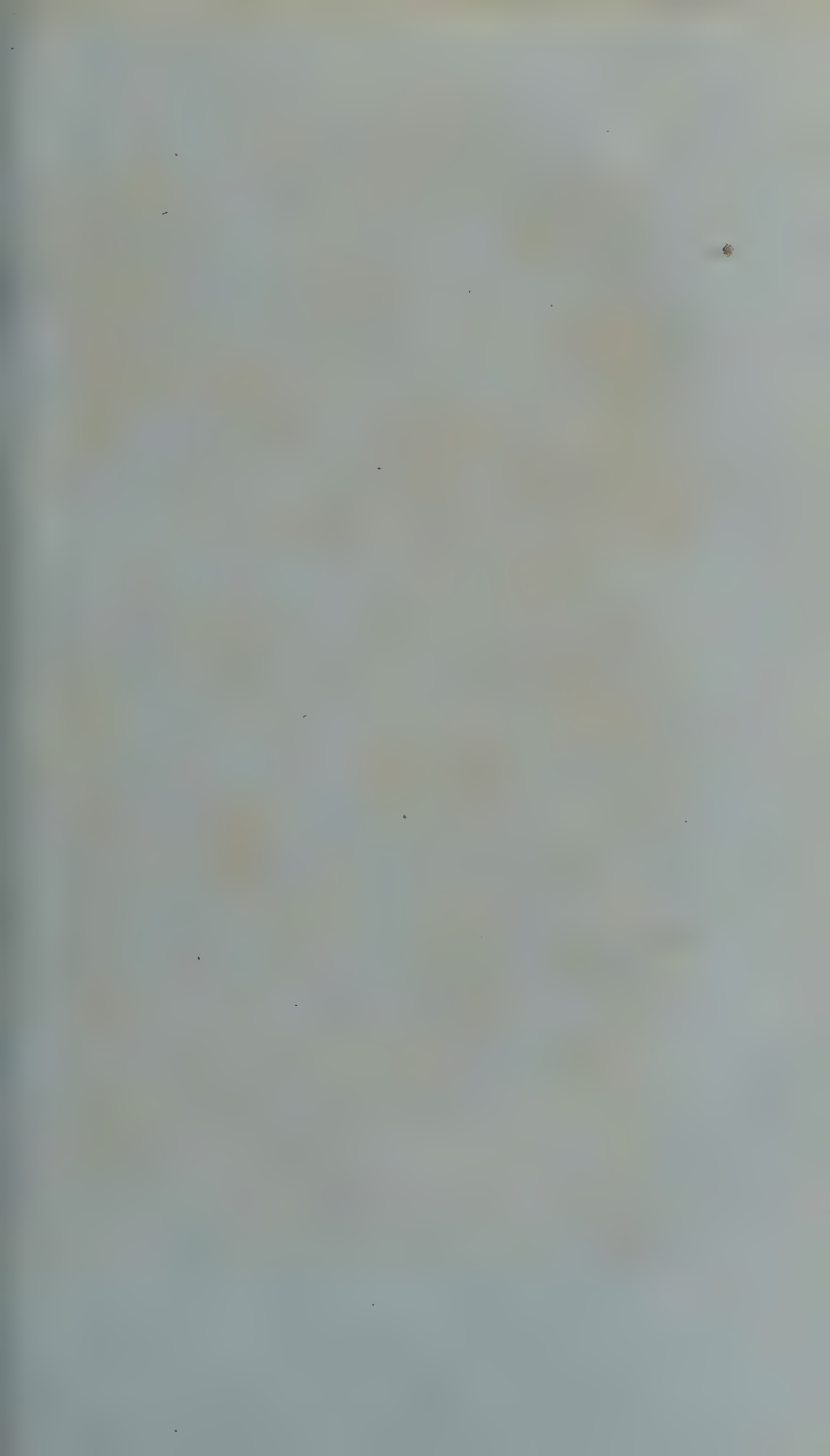
LIBER IX.

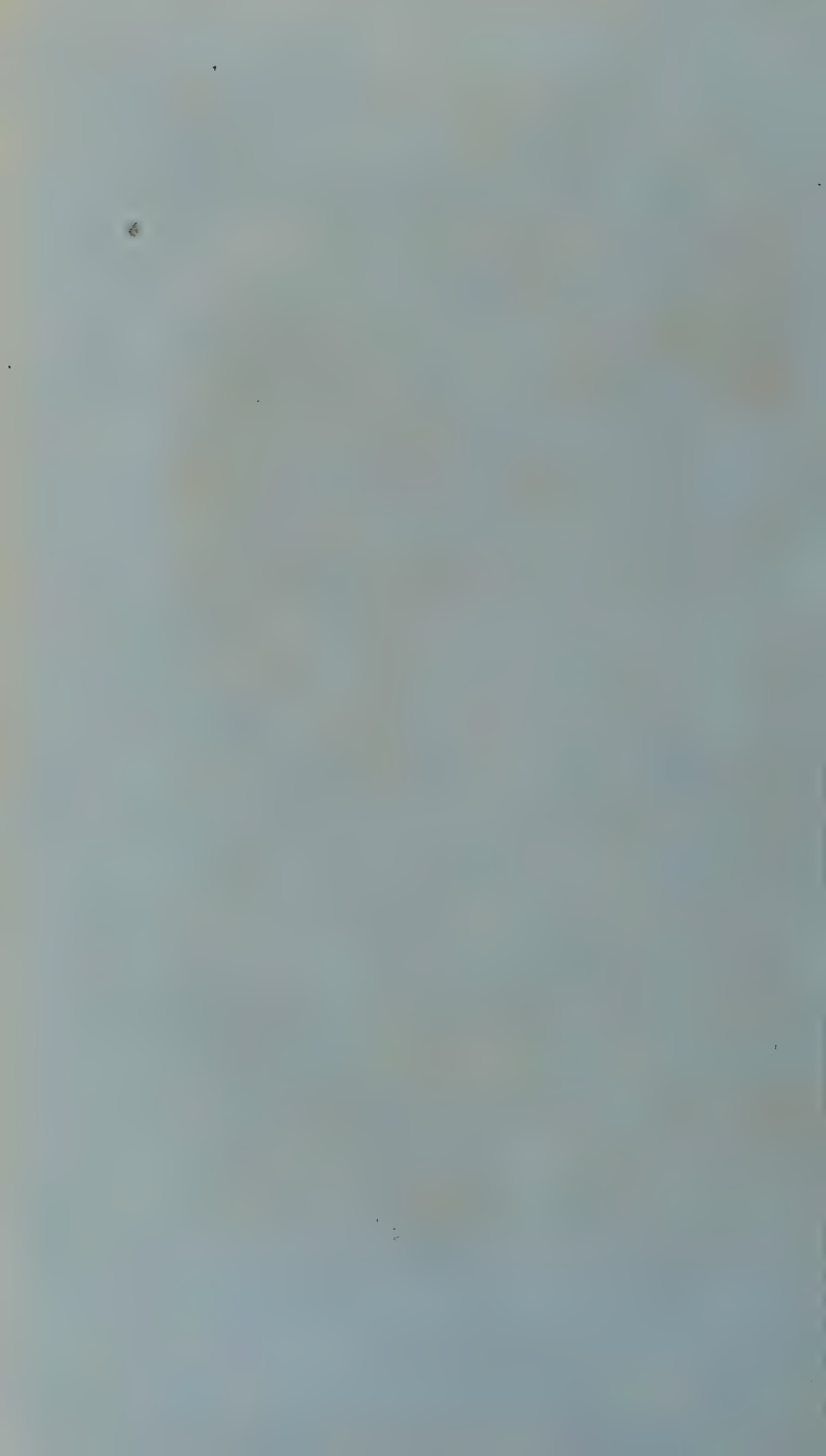
I. Ἐν ἀπάσαις δὲ ταῖς ἀνομοιοειδέσι φιλίαις τὸ 1
 ἀνάλογον ἰσάζει, καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴ-
 ρηται, οἷον καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ, τῷ σκυτοτόμῳ
 ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων ἀμοιβὴ γίνεται κατ' ἀξίαν,
 καὶ τῷ ὑφάντῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς. Ἐνταῦθα μὲν 2
 οὖν πεπόρισται κοινὸν μέτρον τὸ νόμισμα· πρὸς
 τοῦτο δὴ πάντα ἀναφέρεται, καὶ τούτῳ μετρεῖται.
 ἐν δὲ τῇ ἐρωτικῇ ἐνίοτε μὲν ὁ ἐραστὴς ἐγκαλεῖ, ὅτι
 ὑπερφιλῶν οὐκ ἀντιφιλεῖται, οὐθὲν ἔχων φιλητὸν,
 εἰ οὕτως ἔτυχε· πολλάκις δὲ ὁ ἐρώμενος, ὅτι πρό-
 τερον ἐπαγγελλόμενος πάντα, νῦν οὐθὲν ἐπιτελεῖ.
 Συμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπειδὴν ὁ μὲν δι' ἡδο- 3
 νὴν φιλῇ τὸν ἐρώμενον, ὁ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον τὸν
 ἐραστὴν, ταῦτα δὲ μὴ ἀμφοῖν ὑπάρχει· διὰ ταῦτα
 γὰρ τῆς φιλίας οὔσης, διάλυσις γίνεται, ἐπειδὴν
 μὴ γίνηται ὧν ἕνεκα ἐφίλουν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔστερ-
 γον, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα οὐ μόνιμα ὄντα· διὸ
 τοιαῦτα καὶ αἱ φιλίαι· ἡ δὲ τῶν ἡθῶν καθ' αὐ-
 τὴν οὕσα μένει, καθάπερ εἴρηται. Διαφέρονται 4
 δὲ, καὶ ὅταν ἕτερα γίνηται αὐτοῖς, καὶ μὴ ὧν
 ὀρέγονται· ὅμοιον γὰρ τῷ μηθὲν γίνεσθαι, ὅταν
 οὐ ἐφίεται μὴ τυγχάνῃ· οἷον καὶ τῷ κιθαρωδῷ ὁ
 ἐπαγγελλόμενος, καὶ ὅσῳ ἄμεινον ἄσειε, τοσούτῳ
 πλείω· εἰς ἧς δ' ἀπαιτοῦντι τὰς ὑποσχέσεις, ἀνθ'.

- 5 ἡδονῆς ἡδονὴν ἀποδεδωκέναι ἔσθῃ. Εἰ μὲν οὖν
 ἑκάτερος τοῦτο ἐβούλετο, ἱκανῶς ἂν εἶχεν· εἰ δ'
 ὁ μὲν τέρψιν, ὁ δὲ κέρδους, καὶ ὁ μὲν ἔχει, ὁ
 δὲ μὴ, οὐκ ἂν εἴη τὸ κατὰ τὴν κοινωνίαν καλῶς.
 ὦν γὰρ δεόμενος τυγχάνει, τούτοις καὶ προσέχει.
 6 κακείνου γε χάριν ταῦτά δώσει. Τὴν ἀξίαν δὲ πο-
 τέρου τάξαι ἐστί; τοῦ προϊέμενου, ἢ τοῦ προλα-
 βόντος; ὁ γὰρ προϊέμενος ἔοικεν ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ·
 ὅπερ φασὶ καὶ Πρωταγόραν ποιεῖν· ὅτε γὰρ διδά-
 ξιεν ἂν δὴ ποτε, τιμῆσαι τὸν μαθόντα ἐκέλευεν,
 ὅσου δοκεῖ ἄξια ἐπίστασθαι, καὶ ἐλάμβανε τοσοῦ-
 7 τον. Ἐν τοῖς τοιούτοις δ' ἐνίοις ἀρκεῖ τὸ,

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ —

- οἱ δὲ προλαβόντες τὸ ἀργύριον, εἴτα μηθὲν ποι-
 οῦντες ὦν ἔφασαν, διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπαγ-
 γελιῶν, εἰκότως ἐν ἐγκλήμασι γίνονται· οὐ γὰρ
 8 ἐπιτελοῦσιν ἂν ὠμολόγησαν. Τοῦτο δ' ἴσως ποι-
 εῖν οἱ σοφισταὶ ἀναγκάζονται, διὰ τὸ μηθὲν ἂν
 δοῦναι ἀργύριον ὦν ἐπίστανται. οὗτοι μὲν οὖν
 ὦν ἔλαβον τὸν μισθὸν μὴ ποιοῦντες, εἰκότως ἐν
 ἐγκλήμασιν εἰσιν· ἐν οἷς δὲ μὴ γίγνηται διομολο-
 γία τῆς ὑπουργίας, οἱ μὲν δι' αὐτοὺς προϊέμενοι,
 εἴρηται ὅτι ἀνέγκλητοί εἰσι· τοιαύτη γὰρ ἡ κατ'
 ἀρετὴν φιλία· τὴν ἀμοιβὴν τε ποιητέον κατὰ τὴν
 προαίρεσιν· αὕτη γὰρ τοῦ φίλου καὶ τῆς ἀρετῆς.
 9 Οὕτω δ' ἔοικε καὶ τοῖς φιλοσοφίας κοινωνήσασιν·
 οὐ γὰρ πρὸς χρήμαθ' ἢ ἀξία μετρεῖται, τιμὴ τ'
 ἰσόρροπος οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ' ἴσως ἱκανὸν, καθά-
 περ καὶ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς γονεῖς, τὸ ἐνδεχό-
 10 μενον. Μὴ τοιαύτης δ' οὔσης τῆς δόσεως, ἀλλ'
 ἐπὶ τινι, μάλιστα μὲν ἴσως δεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν
 γίγνεσθαι, ἀμφοῖν δοκοῦσαν κατ' ἀξίαν εἶναι. εἰ
 δὲ τοῦτο μὴ συμβαίνοι, οὐ μόνον ἀναγκαῖον εἶναι

δόξειεν ἂν τὸν προέχοντα τάττειν, ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ὅσον γὰρ ἂν οὗτος ὠφελήθῃ, ἢ ἂνθ' ὅσου τὴν ἡδονὴν εἴλετ' ἂν, τοσοῦτον ἀντιλαβὼν ἔξει τὴν παρὰ τούτου ἀξίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὠνίοις οὕτω φαίνεται γινόμενον. Ἐνιαχοῦ τ' εἰσὶ νόμοι, τῶν 11 ἐκουσίων συμβολαίων δίκας μὴ εἶναι· ὥς δέον, ᾧ ἐπίστευσε, διαλυθῆναι πρὸς τοῦτον, καθάπερ ἐκωνήσεν· ᾧ γὰρ ἐπετράφθῃ, τοῦτον οἶεται δικαιοτερον εἶναι τάξαι τοῦ ἐπιτρέψαντος· τὰ πολλὰ γὰρ οὐ τοῦ ἴσου τιμῶσιν οἱ ἔχοντες, καὶ οἱ βουλόμενοι λαβεῖν· τὰ γὰρ οἰκεῖα, καὶ ἃ διδόασιν ἑκάστοις, φαίνεται πολλοῦ ἀξία· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀμοιβὴ γίνεται πρὸς τοσοῦτον, ὅσον ἂν τάττωσιν οἱ λαβόντες· δεῖ δ' ἴσως οὐ τοσοῦτον τιμᾶν, ὅσον ἔχοντι φαίνεται ἀξίον, ἀλλ' ὅσον πρὶν ἔχειν ἐτίμα.

II. Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ τοιαῦδε, οἷον· πότερα 1 δεῖ πάντα τῷ πατρὶ ἀπονέμειν καὶ πείθεσθαι; ἢ κάμνοντα μὲν ἰατρῷ πειστέον, στρατηγὸν δὲ χειροτονητέον τὸν πολεμικόν; ὁμοίως δὲ φίλῳ μᾶλλον, ἢ σπουδαίῳ ὑπηρετητέον; καὶ εὐεργέτῃ ἀνταποδοτέον χάριν μᾶλλον, ἢ ἑταίρῳ δοτέον, ἔαν ἀμφοῖν μὴ ἐνδέχεται; Ἄρ' οὖν πάντα τὰ τοιαῦτα 2 ἀκριβῶς μὲν διορίσαι οὐ ῥάδιον; πολλὰς γὰρ καὶ παντοίας ἔχει διαφορὰς, καὶ μεγέθει καὶ μικρότητι, καὶ τῷ καλῷ, καὶ ἀναγκαίῳ. Ὅτι δὲ οὐ 3 πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδοτέον, οὐκ ἄδηλον· καὶ τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνταποδοτέον ὥς ἐπιτοπολὺ μᾶλλον, ἢ χαριστέον ἑταίροις· καὶ ὥσπερ δάνειον, ᾧ ὀφείλει, ἀποδοτέον μᾶλλον, ἢ ἑταίρῳ δοτέον. Ἴσως δ' οὐδὲ 4 τοῦτο ἀεὶ· οἷον τῷ λυτρωθέντι παρὰ ληστῶν, πότερον τὸν λυσάμενον ἀντιλυτρωτέον, καὶ ὅστις οὖν ἦ, ἢ καὶ μὴ ἐαλωκότι, ἀπαιτοῦντι δὲ ἀποδοτέον; ἢ τὸν πατέρα λυτρωτέον; δόξειε γὰρ ἂν καὶ ἑαυτοῦ

- 5 μᾶλλον τὸν πατέρα. Ὅπερ οὖν εἴρηται, καθόλου
 μὲν τὸ ὀφείλημα ἀποδοτέον· ἐὰν δὲ ὑπερτείνῃ ἡ
 δόσις τῷ καλῷ, ἢ τῷ ἀναγκαίῳ, πρὸς ταῦτ' ἀπο-
 κλιτέον· ἐνίοτε γὰρ οὐδ' ἔστιν ἴσον τὸ τὴν ἑτέρου
 προὔπαρξιν ἀμείψασθαι· ἐπειδὴν ὁ μὲν, σπου-
 δαῖον εἰδὼς, εὖ ποιήσῃ, τῷ δὲ ἡ ἀνταπόδοσις
 6 γίγνηται, ὃν οἶεται μοχθηρὸν εἶναι. Οὐδὲ γὰρ τῷ
 δανείσαντι ἐνίοτε ἀντιδανειστέον· ὁ μὲν γὰρ, οἶο-
 μενος κομιεῖσθαι, ἐδάνεισεν ἐπιεικεῖ ὄντι· ὁ δ' οὐκ
 ἐλπίζει κομιεῖσθαι παρὰ πονηροῦ. εἴτε τοίνυν τῇ
 ἀληθείᾳ οὕτως ἔχει, οὐκ ἴσον τὸ ἀξίωμα· εἴτ'
 ἔχει μὲν μὴ οὕτως, οἴονται δὲ, οὐκ ἂν δόξαιεν
 7 ἄτοπα ποιεῖν. Ὅπερ οὖν πολλάκις εἴρηται, οἱ περὶ
 τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔχουσι
 τὸ ὠρισμένον τοῖς περὶ ἅ εἰσιν· ὅτι μὲν οὖν οὐ
 ταῦτά πᾶσιν ἀποδοτέον, οὐδὲ τῷ πατρὶ πάντα,
 8 καθάπερ οὐδὲ τῷ Λυῖ θυέται, οὐκ ἄδηλον. Ἐπεὶ
 δ' ἕτερα γονεῦσι, καὶ ἀδελφοῖς, καὶ ἑταίροις, καὶ
 εὐεργέταις, ἐκάστοις τὰ οἰκεία καὶ τὰ ἀρμόττοντα
 ἀπονεμητέον. οὕτω δὲ καὶ ποιεῖν φαίνονται· εἰς
 γάμους μὲν γὰρ καλοῦσι τοὺς συγγενεῖς· τούτοις
 γὰρ κοινὸν τὸ γένος καὶ αἱ περὶ τοῦτο δὴ πρά-
 ξεις· καὶ εἰς τὰ κήδη δὲ μάλιστα' οἴονται δεῖν
 9 τοὺς συγγενεῖς ἀπαντᾶν διὰ ταυτό. Δύξειε δ' ἂν
 τροφῆς μὲν γονεῦσι δεῖν μάλιστα' ἐπαρκεῖν, ὥς ὀφεί-
 λοντας· καὶ τοῖς αἰτίοις τοῦ εἶναι κάλλιον, ἢ ἐαν-
 τοῖς εἰς ταῦτ' ἐπαρκεῖν· καὶ τιμὴν δὲ, καθάπερ
 θεοῖς, οὐ πᾶσαν δὲ γονεῦσιν· (οὐδὲ γὰρ τὴν αὐ-
 τὴν πατρὶ καὶ μητρὶ, οὐδ' αὖ τὴν τοῦ σοφοῦ, ἢ
 τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν, ὁμοίως δὲ καὶ
 μητρικὴν)· καὶ παντὶ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ τιμὴν τὴν
 καθ' ἡλικίαν, ὑπαναστάσει, καὶ κατακλίσει, καὶ τοῖς
 τοιούτοις· πρὸς ἑταίρους δ' αὖ καὶ ἀδελφοὺς, παρ-

ρησίαν καὶ ἀπάντων κοινότητα· καὶ συγγενέσι δὲ, καὶ φυλέταις, καὶ πολίταις, καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν αἰεὶ πειρατέον τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν, καὶ συγκρίνειν τὰ ἐκάστοις ὑπάρχοντα κατ' οἰκειότητα καὶ ἀρετὴν ἢ χρῆσιν. Τῶν μὲν οὖν ὁμογενῶν ῥάων 10 ἢ κρίσις· τῶν δὲ διαφερόντων ἐργωδεστέρα· οὐ μὴν διὰ γε τοῦτο ἀποστατέον, ἀλλ' ὥς ἂν ἐνδέχεται, οὕτω διοριστέον.

III. Ἐχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς 1
φιλίας, ἢ μὴ, πρὸς τοὺς μὴ διαμένοντας. ἢ πρὸς μὲν τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ φίλους ὄντας, ὅταν μηκέτι ταῦτ' ἔχωσιν, οὐδὲν ἄτοπον διαλύεσθαι; ἐκείνων γὰρ ἦσαν φίλοι· ὧν ἀπολιπόντων, εὐλογον τὸ μὴ φιλεῖν. ἐγκαλέσεις δ' ἂν τις, εἰ διὰ τὸ χρήσιμον, ἢ διὰ τὸ ἡδὺ ἀγαπῶν, προσεποιεῖτο διὰ τὸ ἡθος· ὅπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, πλεῖστα διαφοραὶ γίνονται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ ὁμοίως οἴωνται, καὶ ὥσι φίλοι. Ὅταν μὲν οὖν διαψευσθῇ 2
τις καὶ ὑπολάβῃ φιλεῖσθαι διὰ τὸ ἡθος, μηθὲν τοιοῦτον ἐκείνου πράττοντος, ἑαυτὸν αἰτιῶντ' ἂν· ὅταν δ' ὑπὸ τῆς ἐκείνου προσποιήσεως ἀπατηθῇ, δίκαιον ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς τὸ νόμισμα κιβδηλεύουσιν, ὅσω περὶ τιμιώτερον ἢ κακουργία. Ἐὰν δὲ ἀποδέχεται ὥς ἀγα- 3
θόν, γένηται δὲ μοχθηρὸς ἢ καὶ δοκῇ, ἅρ' ἔτι φιλητέον; ἢ οὐ δυνατόν, εἴπερ μὴ πᾶν φιλητόν, ἀλλὰ τᾶγαθόν; οὔτε δὲ φιλητέον πονηρόν, οὔτε δεῖ φιλοπόνηρον γὰρ οὐ χρὴ εἶναι, οὐδ' ὁμοιοῦσθαι φαύλῳ· εἴρηται δ' ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. ἅρ' οὖν εὐθύς διαλυτέον; ἢ οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀνιάτοις διὰ τὴν μοχθηρίαν; ἐπανόρθωσιν δ' ἔχουσι μᾶλλον βοηθητέον εἰς τὸ ἡθος, ἢ τὴν οὐσίαν, ὅσω βέλτιον καὶ τῆς φιλίας οἰκειότερον. δόξειε δ' ἂν ὁ

διαλυόμενος οὐθὲν ἄτοπον ποιεῖν· οὐ γὰρ τούτῳ ἢ
 τοιούτῳ φίλος ἦν· ἀλλοιωθέντα γοῦν ἀδυνατῶν ἀνα-
 4 σῶσαι, ἀφίσταται. Εἰ δ' ὁ μὲν διαμένοι, ὁ δ'
 ἐπιεικίστερος γένοιτο, καὶ πολὺ διαλλάττοι τῇ
 ἀρετῇ, ἄρα χρηστέον φίλῳ; ἢ οὐκ ἐνδέχεται; ἐν
 μεγάλῃ δὲ διαστάσει μάλιστα δῆλον γίνεται, οἷον
 ἐν ταῖς ἐκ παιδιᾶς φιλίαις· εἰ γὰρ ὁ μὲν διαμένοι
 τὴν διάνοιαν παῖς· ὁ δ', ἀνὴρ εἴη οἷος κράτιστος,
 πῶς ἂν εἶεν φίλοι, μήτ' ἀρεσκόμενοι τοῖς αὐτοῖς,
 μήτε χαίροντες καὶ λυπούμενοι; οὐδὲ γὰρ περὶ ἀλ-
 λήλους ταῦθ' ὑπάρξει αὐτοῖς· ἀνευ δὲ τούτων οὐκ
 ἦν φίλους εἶναι· συμβιοῦν γὰρ οὐχ οἷόν τε· εἴρη-
 5 ται δὲ περὶ τούτων. Ἄρ' οὖν οὐθὲν ἀλλοιότερον
 πρὸς αὐτὸν ἐκτέον, ἢ εἰ μὴ ἐγγένοι φίλος μηδέποτε;
 ἢ δεῖ μνείαν ἔχειν τῆς γενομένης συνηθείας; καὶ
 καθάπερ φίλοις μᾶλλον ἢ ὁθνείοις οἰόμεθα δεῖν
 χαρίζεσθαι, οὕτω καὶ τοῖς γενομένοις ἀπονεμη-
 τέον τι, διὰ τὴν προγενομένην φιλίαν, ὅταν μὴ
 δι' ὑπερβολὴν μοχθηρίας ἢ διάλυσιν γένηται.

- 1 IV. Τὰ φιλικὰ δὲ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ οἷς αἱ
 φιλίαι ὀρίζονται, ὅμοιον ἐκ τῶν πρὸς ἑαυτὸν ἐλη-
 λυθέναι· τιθέασι γὰρ φίλον, τὸν βουλόμενον καὶ
 πράττοντα τὰγαθὰ, ἢ τὰ φαινόμενα, ἐκείνου
 ἔνεκα· ἢ τὸν βουλόμενον εἶναι καὶ ζῆν τὸν φίλον
 αὐτοῦ χάριν, (ὅπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέκνα πε-
 πόνθασι, καὶ τῶν φίλων οἱ προσκεκρουκότες)· οἱ
 δὲ τὸν συνδιάγοντα καὶ τὰ αὐτὰ αἰρούμενον, ἢ
 τὸν συναλγοῦντα καὶ συγχαίροντα τῷ φίλῳ· μᾶ-
 λιστα δὲ καὶ τοῦτο περὶ τὰς μητέρας συμβαίνει.
 2 τούτων δὲ τινι καὶ τὴν φιλίαν ὀρίζονται. Πρὸς
 ἑαυτὸν δὲ τούτων ἕκαστον τῷ ἐπιεικεῖ ὑπάρχει, τοῖς
 δὲ λοιποῖς, ἢ τοιοῦτοι ἱπολαμβάνουσιν εἶναι· ὅμοια
 γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἐκάστῳ ἢ ἀρετῇ

καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. οὗτος γὰρ ὁμογνωμονεῖ
 ἐαυτῷ, καὶ τῶν αὐτῶν ὁρέγεται κατὰ πᾶσαν τὴν
 ψυχὴν. Καὶ βούλεται δὴ ἐαυτῷ τὰγαθὰ καὶ τὰ 3
 φαινόμενα, καὶ πράττει. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ τὰγα-
 θὸν διαπονεῖν, καὶ ἐαυτοῦ ἕνεκα. τοῦ γὰρ διανοη-
 τικοῦ χάριν, ὅπερ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. καὶ ζῆν δὲ
 βούλεται ἐαυτὸν καὶ σώζεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦτο,
 ᾧ φρονεῖ. ἀγαθὸν γὰρ τῷ σπουδαίῳ τὸ εἶναι.
 Ἐκαστος δ' ἐαυτῷ βούλεται τὰγαθὰ. γενόμενος δ' 4
 ἄλλος, οὐδεὶς αἰρεῖται πάντ' ἔχειν ἐκεῖνο τὸ γε-
 νόμενον. ἔχει γὰρ καὶ νῦν ὁ θεὸς τὰγαθὸν, ἀλλ'
 ὢν ὁ, τί ποτ' ἐστί. δόξεις δ' ἂν τὸ νοοῦν ἕκαστος
 εἶναι, ἢ μάλιστα. Συνδιάγειν τε ὁ τοιοῦτος ἐαυ- 5
 τῷ βούλεται. ἡδέως γὰρ αὐτὸ ποιεῖ. τῶν τε γὰρ
 πεπραγμένων ἐπιτερεπεῖς αἱ μνημαί, καὶ τῶν μελ-
 λόντων ἐλπίδες ἀγαθαί. αἱ τοιαῦται δὲ ἡδεῖαι. Καὶ 6
 θεωρημάτων δ' εὐπορεῖ τῇ διανοίᾳ. συναλγεῖ τε καὶ
 συνήδεται μάλιστα ἐαυτῷ. πάντῃ γὰρ ἐστί τὸ αὐτὸ
 λυπηρόν τε καὶ ἡδὺ, καὶ οὐκ ἄλλοτ' ἄλλο. ἀμετα-
 μέλητος γὰρ, ὡς εἰπεῖν. Τῷ δὲ πρὸς αὐτὸν ἕκαστα 7
 τούτων ὑπάρχειν τῷ ἐπιεικεῖ, πρὸς δὲ τὸν φίλον
 ἔχειν, ὥσπερ πρὸς ἐαυτὸν, (ἔστι γὰρ ὁ φίλος ἄλλος
 αὐτός), καὶ ἡ φιλία τούτων εἶναι τι δοκεῖ. καὶ
 φίλοι, οἷς ταῦθ' ὑπάρχει. Πρὸς αὐτὸν δὲ πότε- 8
 ρόν ἐστιν ἢ οὐκ ἐστί φιλία, ἀφείσθω ἐπὶ τοῦ παρ-
 όντος. δόξεις δ' ἂν ταύτῃ εἶναι ἢ φιλία, ἢ ἐστί δύο
 ἢ πλείω ἐκ τῶν εἰρημένων. καὶ ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς φι-
 λίας τῇ πρὸς ἐαυτὸν ὁμοιοῦται. Φαίνεται δὲ τὰ εἰρη- 9
 μένα καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν, καίπερ οὓσι φανύ-
 λοις. ἄρ' οὖν ἢ ἀρέσκουσιν ἑαυτοῖς καὶ ὑπολαμ-
 βάνουσιν ἐπιεικεῖς εἶναι, ταύτῃ μετέχουσιν αὐ-
 τῶν; ἐπεὶ τῶν γε κομιδῇ φανύλων καὶ ἀνοσιουργῶν
 οὐθενὶ ταῦθ' ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται. Σχε- 10

- δὸν δὲ οὐδὲ τοῖς φαύλοις· διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ ἐτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βούλονται, οἷον οἱ ἀκρατεῖς· αἰροῦνται γὰρ ἀντὶ τῶν δοκούντων ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι τὰ ἡδέα βλαβερὰ ὄντα. οἱ δ' αὖ διὰ δειλίαν καὶ ἀργίαν ἀφίστανται τοῦ πράττειν, ἃ οἴονται ἑαυτοῖς βέλτιστα εἶναι.
- 11 Οἷς δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ πέπρακται, καὶ διὰ τὴν μοχθηρίαν μισοῦνται, φεύγουσι τὸ ζῆν, καὶ ἀναίρουσιν ἑαυτούς. ζητοῦσί τε οἱ μοχθηροὶ μεθ' ὧν συνημερεύουσιν, ἑαυτούς δὲ φεύγουσιν· ἀναμιμνήσκονται γὰρ πολλῶν καὶ δυσχερῶν, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτούς ὄντες· μεθ' ἐτέρων δ' ὄντες, ἐπιλανθάνονται· οὐθέν τε φιλητὸν ἔχον-
- 12 τες, οὐθέν φιλικὸν πάσχουσι πρὸς ἑαυτούς. Οὐδὲ δὴ συγκαίρουσιν, οὐδὲ συναλγοῦσιν οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς· στασιάζει γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχὴ· καὶ τὸ μὲν διὰ μοχθηρίαν ἀλγεῖ, ἀπεχόμενόν τινων· τὸ δὲ ἡδέται· καὶ τὸ μὲν δεῦρο, τὸ δ' ἐκεῖσε ἔλκει, ὥσπερ διασπῶντα. εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ἅμα λυπεῖσθαι καὶ ἡδεσθαι, ἀλλὰ μετὰ μικρόν γε λυπεῖται ὅτι ἦσθη, καὶ οὐκ ἂν ἐβούλετο ἡδέα ταῦτα γενέσθαι αὐτοῦ.
- 13 μεταμελείας γὰρ οἱ φαῦλοι γέμουσιν. Οὐ δὴ φαίνεται ὁ φαῦλος οὐδὲ πρὸς ἑαυτὸν φιλικῶς διακεῖσθαι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν φιλητόν· εἰ δὴ τὸ οὕτως ἔχειν, λίαν ἐστὶν ἄθλιον, φευκτέον τὴν μοχθηρίαν διατεταμένως, καὶ πειρατέον ἐπιεικῇ εἶναι· οὕτω γὰρ καὶ πρὸς αὐτὸν φιλικῶς ἂν ἔχοι, καὶ ἐτέρων φίλος γένοιτο.
- 1 V. Ἡ δὲ εὐνοια φιλία μὲν ἔοικεν, οὐ μὲν ἐστὶ γε φιλία, (γίνεται γὰρ εὐνοια καὶ πρὸς ἀγνώτας, καὶ λανθάνουσα, φιλία δ' οὐ, καὶ πρότερον δὴ ταῦτ' εἴρηται), ἀλλ' οὐδὲ φιλῆσις ἐστίν· οὐ γὰρ ἔχει διά-
τασιν, οὐδ' ὄρεξιν· τῇ φιλῆσει δὲ ταῦτ' ἀκολου-

θεῖ. Καὶ ἡ μὲν φιλίῃσις μετὰ συνηθείας, ἡ δ' εὐνοια 2
 καὶ ἐκ προσπαίου, οἷον καὶ περὶ τοὺς ἀγωνιστὰς
 συμβαίνει· εὖνοι γὰρ αὐτοῖς γίνονται, καὶ συνθέ-
 λουσι, συμπράττειν δ' ἂν οὐδέν· ὅπερ γὰρ εἵπομεν,
 προσπαίως εὖνοι γίνονται καὶ ἐπιπολαίως στέργου-
 σιν. Ἔοικε δὲ ἀρχὴ φιλίας εἶναι, ὥσπερ τοῦ ἐρᾶν 3
 ἡ διὰ τῆς ὀψεως ἡδονή· μὴ γὰρ προησθίεις τῇ ἰδέᾳ,
 οὐθίεις ἐρᾶ· ὁ δὲ χαίρων τῇ εἰδῇ, οὐθὲν μᾶλλον
 ἐρᾶ· ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῇ, καὶ τῆς παρου-
 σίας ἐπιθυμῇ. οὕτω δὲ καὶ φίλους οὐχ οἷόν τε εἶ-
 ναι, μὴ εὖνους γενομένους· οἱ δ' εὖνοι οὐθὲν μᾶλ-
 λον φιλοῦσι· βούλονται γὰρ μόνον τὰγαθὰ, οἷς
 εἰσιν εὖνοι· συμπράττειν δ' οὐθὲν ἂν, οὐδ' ὀχλη-
 θεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. Διὸ μεταφέρων φραίη τις ἂν αὐτὴν 4
 ἀργὴν εἶναι φιλίαν· χρονοζομένην δὲ καὶ εἰς συνη-
 θειαν ἀφικνουμένην, γίνεσθαι φιλίαν, οὐ τὴν διὰ
 τὸ χρήσιμον, οὐδὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ· οὐδὲ γὰρ ἡ
 εὐνοια ἐπὶ τούτοις γίνεται· ὁ μὲν γὰρ εὐεργετηθείς,
 ἀνθ' ὧν πέπονθεν, ἀπονέμει τὴν εὐνοίαν, τὰ δί-
 καια δρῶν· ὁ δὲ βουλούμενός τινα εὐπραγεῖν, ἐλ-
 πίδα ἔχων εὐπορίας δι' ἐκείνου, οὐκ ἔοικεν εὖνους
 ἐκείνῳ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτῷ, καθάπερ οὐδὲ
 φίλος, εἰ θεραπεύει αὐτὸν διὰ τινα χρῆσιν.
 Ὅλως δ' ἡ εὐνοια δι' ἀρετὴν καὶ ἐπιείκειάν τινα 5
 γίνεται, ὅταν τῷ φανῇ καλὸς τις, ἢ ἀνδρεῖος, ἢ
 τι τοιοῦτον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωνιστῶν εἵπομεν.

VI. Φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φράίνεται· διόπερ
 οὐκ ἔστιν ὁμοδοξία· τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ἀγνοοῦσιν 1
 ἀλλήλους ὑπάρχειν ἂν· οὐδὲ τοὺς περὶ ὁτουοῦν
 ὁμογνωμονοῦντας ὁμονοεῖν φασιν, οἷον τοὺς περὶ
 τῶν οὐρανίων· οὐ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ τούτων ὁμο-
 νοεῖν· ἀλλὰ τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασιν, ὅταν περὶ
 τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι, καὶ τὰ αὐτὰ

προαιρῶνται, καὶ πράττωσι τὰ κοινῇ δόξαντα.

2 Περὶ τὰ πρακτὰ δὴ ὁμονοοῦσι, καὶ τούτων περὶ τὰ ἐν μεγέθει, καὶ ἐνδεχόμενα ἀμφοῖν ὑπάρχειν, ἢ πᾶσιν, οἷον αἱ πόλεις, ὅταν πᾶσι δοκῇ τὰς ἀρχὰς αἰρετάς εἶναι, ἢ συμμαχεῖν Λακεδαιμονίοις, ἢ ἄρχειν Πιπτακὸν, ὅτε καὶ αὐτὸς ἠθέλην· ὅταν δ' ἐκάτερος ἑαυτὸν βούληται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς Φοινίσσαις, στασιάζουσιν· οὐ γὰρ ἐστ' ὁμονοεῖν, τὸ αὐτὸ ἐκάτερον ἐννοεῖν ὃ δὴ ποτε, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ, οἷον ὅταν καὶ ὁ δῆμος, καὶ οἱ ἐπιεικεῖς τοὺς ἀρίστους ἄρχειν· οὕτω γὰρ πᾶσι γίγνεται οὗ

3 ἐφίενται. Πολιτικὴ δὲ φιλία φαίνεται ἡ ὁμόνοια, καθάπερ καὶ λέγεται· περὶ τὰ συμφέροντα γὰρ ἐστὶ, καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον ἀνήκοντα. ἐστὶ δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια ἐν τοῖς ἐπιεικέσιν· οὗτοι γὰρ καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ ἀλλήλοις, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες, ὡς εἶπεῖν· τῶν τοιούτων γὰρ μένει τὰ βουλήματα, καὶ οὐ μεταρρέει, ὥσπερ Εὐριπος· βούλονται τε τὰ δίκαια, καὶ τὰ συμφέροντα· τούτων δὲ

4 καὶ κοινῇ ἐφίενται. Τοὺς δὲ φαύλους οὐχ οἷόν τε ὁμονοεῖν, πλην ἐπὶ μικρὸν, καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας ἐφιεμένους ἐν τοῖς ἀφελίμοις, ἐν δὲ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς λειτουργίαις ἐλλείποντας· ἑαυτῷ δ' ἕκαστος βουλούμενος ταῦτα, τὸν πέλας ἐξετάζει καὶ κωλύει· μὴ γὰρ τηρούντων τὸ κοινὸν ἀπόλλυται· συμβαίνει οὖν αὐτοῖς στασιάζειν, ἀλλήλους μὲν ἐπαναγκάζοντας, αὐτοὺς δὲ μὴ βουλομένους τὰ δίκαια ποιεῖν.

1 VII. Οἱ δ' εὐεργέται τοὺς εὐεργετηθέντας δοκοῦσι μᾶλλον φιλεῖν, ἢ οἱ εὖ παθόντες τοὺς δράσαντας· καὶ ὡς παρὰ λόγον γινόμενον, ἐπιζητεῖται. τοῖς μὲν οὖν πλείστοις φαίνεται, ὅτι οἱ μὲν ὀφείλουσι, τοῖς δὲ ὀφείλεται· καθάπερ οὖν ἐπὶ τῶν δανείων

οἱ μὲν ὀφείλοντες βούλονται μὴ εἶναι οἷς ὀφείλου-
 σιν, οἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμέλονται τῆς τῶν
 οφειλόντων σωτηρίας· οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετήσαν-
 τας βούλεσθαι εἶναι τοὺς παθόντας, ὥς κομιου-
 μένους τὰς χάριτας, τοῖς δ' οὐκ εἶναι ἐπιμελὲς τὸ
 ἀνταποδοῦναι. Ἐπίχαρμος μὲν οὖν τάχ' ἂν φαίη 2
 ταῦτα λέγειν αὐτοὺς, ἐκ πονηροῦ θεωμένους· ἔοικε
 δ' ἀνθρωπικῷ· ἀμνήμονες γὰρ οἱ πολλοὶ, καὶ μᾶλ-
 λον εὖ πάσχειν, ἢ ποιεῖν ἐφίενται. Δόξειε δ' ἂν 3
 φυσικώτερόν τε εἶναι τὸ αἷτιον, καὶ οὐχ ὅμοιον
 τῷ περὶ τοὺς δανείσαντας· οὐ γάρ ἐστι φίλησις
 περὶ ἐκείνους, ἀλλὰ τοῦ σώζεσθαι βούλησις, τῆς
 κομιδῆς ἕνεκα· οἱ δ' εὖ πεποιηκότες φιλοῦσι καὶ
 ἀγαπῶσι τοὺς εὖ πεπονθότας, καὶ μὴτὲν ὥσι χρή-
 σιμοι, μὴδ' εἰς ὕστερον γένοιντ' ἂν. Ὅπερ καὶ 4
 ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβέβηκε· πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον
 ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπηθεῖη ἂν ὑπὸ τοῦ ἔρ-
 γου, ἐμψύχου γενομένου. μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο
 περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γὰρ
 οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες ὥσπερ τέκνα.
 Τοιούτῳ δὴ ἔοικε καὶ τὸ τῶν εὐεργετῶν· τὸ γὰρ εὖ 5
 πεπονθὸς, ἔργον ἐστὶν αὐτῶν· τοῦτο δὴ ἀγαπῶσι
 μᾶλλον, ἢ τὸ ἔργον τὸν ποιήσαντα· τούτου δ'
 αἷτιον, ὅτι τὸ εἶναι πᾶσιν αἰρετὸν καὶ φιλητόν·
 ἐσμεν δ' ἐνεργεῖα· τῷ ζῆν γὰρ καὶ πράττειν· ἐνερ-
 γεία δὴ ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἐστὶ πῶς· στέργει δὴ
 τὸ ἔργον, διότι καὶ τὸ εἶναι· τοῦτο δὲ φυσικόν·
 ὃ γὰρ ἐστι δυνάμει, τοῦτο ἐνεργεία τὸ ἔργον μὴ-
 νύει. Ἄμα δὲ καὶ τῷ μὲν εὐεργέτῃ καλὸν τὸ 6
 κατὰ τὴν πρᾶξιν, ὥστε χαίρειν ἐν ᾧ τοῦτο· τῷ δὲ
 παθόντι οὐθὲν καλὸν ἐν τῷ δρᾶσαντι, ἀλλ' εἴ περ,
 συμφέρον· τοῦτο δ' ἦττον ἡδὺ καὶ φιλητόν. Ἡδεῖα 7
 δ' ἐστὶ τοῦ μὲν παρόντος ἢ ἐνέργεια, τοῦ δὲ μέλ-

λοντος ἢ ἐλπίς, τοῦ δὲ γεγενημένου ἢ μνήμη· ἡδιστον δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, καὶ φιλητὸν ὁμοίως· τῷ μὲν οὖν πεποιηκότι μένει τὸ ἔργον· τὸ καλὸν γὰρ πολυχρόνιον· τῷ δὲ παθόντι τὸ χρήσιμον παροίχεται· ἢ τε μνήμη τῶν μὲν καλῶν ἡδεῖα, τῶν δὲ χρησίμων οὐ πάνυ, ἢ ἥττον· ἢ προσδοκία δ' ἀνάπαλιν ἔχειν ἔοικε· καὶ ἢ μὲν φίλησις ποιήσει ἔοικε, τὸ δὲ φιλεῖσθαι τῷ πάσχειν· τοῖς ὑπερέχουσι δὲ περὶ τὴν πράξιν ἔπεται τὸ φιλεῖν καὶ τὰ φιλικά. Ἔτι δὲ τὰ ἐπιπόνως γεγόμενα πάντες μᾶλλον στέργουσιν, οἷον καὶ τὰ χρήματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων· δοκεῖ δὴ τὸ μὲν εὖ πάσχειν ἄπονον εἶναι, τὸ δ' εὖ ποιεῖν ἐργώδες· διὰ ταῦτα δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι· ἐπιπονωτέρα γὰρ ἢ γέννησις, καὶ μᾶλλον ἴσασιν ὅτι αὐτῶν· δόξειε δ' ἂν τοῦτο καὶ τοῖς εὐεργέταις οἰκεῖον εἶναι.

- 1 VIII. Ἀπορεῖται δὲ, πότερον δεῖ φιλεῖν ἑαυτὸν μάλιστα, ἢ ἄλλον τινά· ἐπιτιμῶσι γὰρ τοῖς ἑαυτοὺς μάλιστα ἀγαπῶσι· καὶ ὡς ἐν αἰσχυρῷ, φιλαύτους ἀποκαλοῦσι· δοκεῖ τε ὁ μὲν φραυλὸς ἑαυτοῦ χάριν πάντα πράττειν, καὶ ὅσῳ ἂν μοχθηρότερος ᾖ, τοσούτῳ μᾶλλον· ἐγκαλοῦσι δὴ αὐτῷ, οἷον ὅτι οὐθὲν ἀπ' αὐτοῦ πράττει· ὁ δὲ ἐπιεικὴς διὰ τὸ καλὸν, καὶ ὅσῳ ἂν βελτίων ᾖ, μᾶλλον διὰ τὸ κα-
- 2 λὸν, καὶ φίλου ἕνεκα· τὸ δ' αὐτοῦ παρήσι· τοῖς λόγοις δὲ τούτοις τὰ ἔργα διαφωνεῖ, οὐκ ἀλόγως· φασὶ γὰρ δεῖν φιλεῖν μάλιστα τὸν μάλιστα φίλον· φίλος δὲ μάλιστα ὁ βουλούμενος, ᾧ βούλεται τὰγαθὰ, ἑκείνου ἕνεκα, καὶ εἰ μηθεὶς εἴσεται· ταῦτα δ' ὑπάρχει μάλιστα αὐτῷ πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰ λοιπὰ δὴ πάντα, οἷς ὁ φίλος ὀρίζεται· εἴρηται γὰρ, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ φιλικὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους

δῆκει· καὶ αἱ παροιμίαι δὲ πᾶσαι ὁμογνωμονοῦσιν,
 οἷον τὸ, Μία ψυχὴ· καὶ, Κοινὰ τὰ τῶν φίλων· καὶ,
 Ἰσότης φιλότης· καὶ, Γόνυ κνήμης ἔγγιον· πάντα
 γὰρ ταῦτα πρὸς αὐτὸν μάλισθ' ὑπάρχει· μάλιστα
 γὰρ φίλος ἑαυτῷ· καὶ φιλητέον δὴ μάλιστα ἑαυ-
 τόν. ἀπορεῖται δὲ εἰκότως, ποτέροις χρεὼν ἐπεσθαι,
 ἀμφοῖν ἐχόντων τὸ πιστόν. Ἴσως οὖν τοὺς τοιου- 3
 τους δεῖ τῶν λόγων διαιρεῖν καὶ διορίζειν, ἐφ' ὅσον
 ἑκάτεροι καὶ πῇ ἀληθεύουσιν· εἰ δὴ λάβοιμεν τὸ
 φίλαντον, πῶς ἑκάτεροι λέγουσι, τάχ' ἂν γένοιτο
 δῆλον. Οἱ μὲν οὖν εἰς ὄνειδος ἄγοντες αὐτὸ, φι- 4
 λαύτους καλοῦσι τοὺς ἑαυτοῖς ἀπονέμοντας τὸ
 πλεῖον ἐν χρήμασι, καὶ τιμαῖς, καὶ ἡδοναῖς ταῖς
 σωματικαῖς· τούτων γὰρ οἱ πολλοὶ ὀρέγονται, καὶ
 ἐσπουδάκασιν περὶ αὐτὰ, ὥς ἄριστα ὄντα. διὸ καὶ
 περιμάχητά ἐστιν. οἱ δὲ περὶ ταῦτα πλεονέκται
 χαρίζονται ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ὅλως τοῖς πάθεσι,
 καὶ τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς· τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ πολ-
 λοί· διὸ καὶ ἡ προσηγορία γεγένηται ἀπὸ τοῦ πολλοῦ
 φράυλου ὄντος. δικαίως δὲ τοῖς οὕτω φιλαύτοις
 ὀνειδίζεται. Ὅτι δὲ τοὺς τὰ τοιαῦθ' αὐτοῖς ἀπο- 5
 νέμοντας εἰώθασιν λέγειν οἱ πολλοὶ φιλαύτους, οὐκ
 ἄδηλον· εἰ γὰρ τις αἰεὶ σπουδάζει τὰ δίκαια πράτ-
 τειν, αὐτὸς μάλιστα πάντων, ἢ τὰ σώφρονα, ἢ
 ὅποιαοῦν ἄλλα τῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς, καὶ ὅλως
 αἰεὶ τὸ καλὸν ἑαυτῷ περιποιῶτο, οὐθὲν ἐρεῖ φί-
 λαυτον τοῦτον, οὐδὲ ψέξει. Δόξειε δ' ἂν ὁ τοιοῦ- 6
 τος εἶναι μᾶλλον φίλαντος· ἀπονέμει γὰρ ἑαυτῷ
 τὰ κάλλιστα καὶ μάλιστα ἀγαθὰ, καὶ χαρίζεται
 ἑαυτοῦ τῷ κυριωτάτῳ, καὶ πάντα τούτῳ πείθεται.
 ὥσπερ δὲ καὶ πόλις τὸ κυριώτατον μάλιστ' εἶναι
 δοκεῖ, καὶ πᾶν ἄλλο σύστημα, οὕτω καὶ ἄνθρω-
 πος· καὶ φίλαντος δὴ μάλιστα ὁ τοῦτο ἀγαπῶν,

καὶ τούτῳ χαριζόμενος· καὶ ἐγκρατὴς δὴ καὶ ἀκρα-
 τὴς λέγεται, τῷ κρατεῖν τὸν νοῦν ἢ μὴ, ὡς τού-
 του ἐκάστου ὄντος· καὶ πεπραγέναι δοκοῦσιν αὐ-
 τοῖ καὶ ἐκουσίως τὰ μετὰ λόγου μάλιστα. ὅτι
 μὲν οὖν τοῦθ' ἐκαστός ἐστι μάλιστα, οὐκ ἄδηλον,
 καὶ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς μάλιστα τοῦτο ἀγαπᾷ· διὸ φί-
 λαυτος μάλιστ' ἂν εἴη, καθ' ἕτερον εἶδος τοῦ ὀνει-
 διζομένου, καὶ διαφέρων τοσοῦτον, ὅσον τὸ κατὰ
 λόγον ζῆν, τοῦ κατὰ πάθος, καὶ ὀρέγεσθαι ἢ τοῦ
 7 καλοῦ, ἢ τοῦ δοκοῦντος συμφέρειν. Τοὺς μὲν
 οὖν περὶ τὰς καλὰς πράξεις διαφερόντως σπουδά-
 ζοντας πάντες ἀποδέχονται καὶ ἐπαινοῦσι· πάν-
 των δὲ ἀμιλλιομένων πρὸς τὸ καλὸν, καὶ διατεινο-
 μένων τὰ κάλλιστα πράττειν, κοινῇ τ' ἂν ταυτὶ
 εἴη τὰ δέοντα, καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ τὰ μέγιστα τῶν
 ἀγαθῶν, εἴπερ ἡ ἀρετὴ τοιοῦτόν ἐστιν. ὥστε τὸν
 μὲν ἀγαθὸν δεῖ φίλαυτον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς
 ὀνήσεται τὰ καλὰ πράττων, καὶ τοὺς ἄλλους ὠφε-
 λήσει· τὸν δὲ μοχθηρὸν οὐ δεῖ· βλάψει γὰρ καὶ
 ἑαυτὸν καὶ τοὺς πέλας, φαύλοισι πάθεισιν ἐπόμει-
 8 νος. Τῷ μοχθηρῷ μὲν οὖν διαφωνεῖ, ἃ δεῖ πράτ-
 τειν καὶ ἃ πράττει· ὁ δὲ ἐπιεικὴς ἃ δεῖ, ταῦτα
 καὶ πράττει· πᾶς γὰρ νοῦς αἰρεῖται τὸ βέλτιστον
 9 ἑαυτῷ· ὁ δὲ ἐπιεικὴς πειθαρχεῖ τῷ νῷ. Ἀληθὲς δὲ
 τὸ περὶ τοῦ σπουδαίου, καὶ τὸ τῶν φίλων ἕνεκα
 πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, καὶ δέη ὑπερα-
 ποθνήσκειν· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα, καὶ τι-
 μὰς, καὶ ὅλως τὰ περιμάχητα ἀγαθὰ, περιποιού-
 μενος ἑαυτῷ τὸ καλόν· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡσθῆναι
 σφόδρα μᾶλλον ἔλοιτ' ἂν, ἢ πολὺν ἡρέμα· καὶ
 βιώσαι καλῶς ἑναιαυτὸν, ἢ πολλὰ ἔτη τυχόντως·
 καὶ μίαν πρᾶξιν καλὴν καὶ μεγάλην, ἢ πολλὰς καὶ
 10 μικράς. Τοῖς δ' ὑπεραποθνήσκουσι τοῦτ' ἴσως συμ-
 βαίνει·

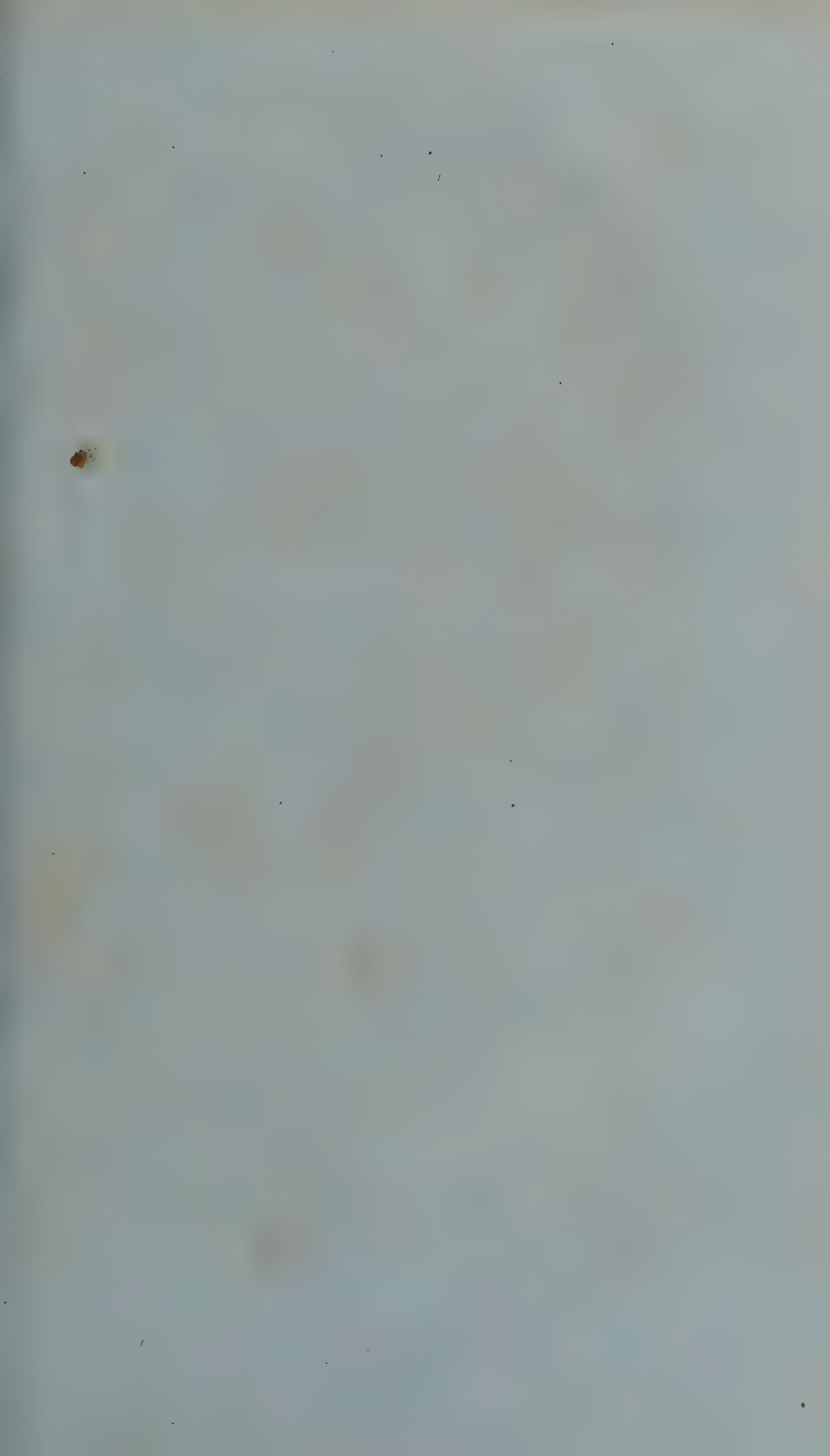
βαίνει· αἰροῦνται δὴ μέγα καλὸν ἑαυτοῖς· καὶ χρή-
 ματα πρόοιנט' ἂν, ἐφ' ᾧ πλείω λήφονται οἱ φίλοι·
 γίγνεται γὰρ τῷ μὲν φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ τὸ
 καλόν· τὸ δὲ μεῖζον ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀπονέμει. καὶ
 περὶ τὰς τιμὰς δὲ καὶ ἀρχὰς ὁ αὐτὸς τρόπος· πάν-
 τα γὰρ τῷ φίλῳ ταῦτα προήσεται· καλὸν γὰρ αὐ-
 τῷ τοῦτο καὶ ἐπαινετόν. Εἰκότως δὴ δοκεῖ σπου- 11
 δαῖος εἶναι, ἀντὶ πάντων αἰρούμενος τὸ καλόν·
 ἐνδέχεται δὲ καὶ πράξεις τῷ φίλῳ προῖεσθαι, καὶ
 εἶναι κάλλιον τοῦ αὐτὸν πράξει, τὸ αἷτιον τῷ φίλῳ
 γενέσθαι. Ἐν ἅπασιν δὴ τοῖς ἐπαινετοῖς ὁ σπου- 12
 δαῖος φαίνεται ἑαυτῷ τοῦ καλοῦ πλέον νέμων· οὕτω
 μὲν οὖν δεῖ φίλαντον εἶναι, καθάπερ εἴρηται· ὥς δ'
 οἱ πολλοὶ, οὐ χρή.

IX. Ἀμφισβητεῖται δὲ καὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ 1
 δεήσεται φίλων, ἢ μή· οὐθὲν γὰρ φασὶ φίλων δεῖν
 τοῖς μακαρίοις καὶ αὐτάρκεσιν· ὑπάρχειν γὰρ αὐ-
 τοῖς τὰγαθὰ· αὐτάρκεις οὖν ὄντας, οὐδενὸς προς-
 δεῖσθαι· τὸν δὲ φίλον, ἕτερον αὐτὸν ὄντα, πορίζειν,
 ἃ δι' αὐτοῦ ἀδυνατεῖ· ὅθεν τὸ,

Ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;

Ἔοικε δ' ἀτόπῳ, τὸ πάντα ἀπονέμοντας τὰγαθὰ 2
 τῷ εὐδαίμονι, φίλους μὴ ἀποδιδόναι· ὃ δοκεῖ τῶν
 ἐκτὸς ἀγαθῶν μέγιστον εἶναι. εἰ δὲ φίλου ἔστι
 μᾶλλον τὸ εὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν, καὶ ἔστι τοῦ
 ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν, κάλλιον δ'
 εὖ ποιεῖν φίλους ὁθνείων· τῶν εὖ πεισομένων δεή-
 σεται ὁ σπουδαῖος. Διὸ καὶ ἐπιζητεῖται, πότερον 3
 ἐν ἀτυχίαις μᾶλλον δεῖ φίλων, ἢ ἐν εὐτυχίαις· ὥς
 καὶ τοῦ ἀτυχοῦντος δεομένου τῶν εὐεργετησόντων,
 καὶ τῶν εὐτυχούντων, οὓς εὖ ποιήσουσιν. Ἄτο- 4
 πον δὲ ἴσως καὶ τὸ μονώτην ποιεῖν τὸν μακάριον·
 οὐθίς γὰρ ἔλοιτ' ἂν καθ' αὐτὸν τὰ πάντ' ἔχειν

ἀγαθὰ· πολιτικὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ συνῆν πεφυ-
 κός· καὶ τῷ εὐδαίμονι δὴ τοῦθ' ὑπάρχει· τὰ γὰρ
 τῇ φύσει ἀγαθὰ ἔχει· δῆλον δὲ ὡς μετὰ φίλων καὶ
 ἐπαικῶν κρεῖττον, ἢ μετ' ὀθνείων καὶ τῶν τυχόν-
 5 των συνημερεύειν· δεῖ ἄρα τῷ εὐδαίμονι φίλων· Τί
 οὖν λέγουσιν οἱ πρῶτοι, καὶ πῇ ἀληθεύουσιν; ἢ
 ὅτι οἱ πολλοὶ φίλους οἴονται τοὺς χρησίμους εἶναι;
 τῶν τοιούτων μὲν οὖν οὐθὲν δεῖσεται ὁ μακάριος,
 ἐπειδὴ τὰγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ· οὐδὲ δὴ τῶν διὰ τὸ
 ἡδὺν, ἢ ἐπὶ μικρόν· ἡδὺς γὰρ ὁ βίος ὢν, οὐθὲν δεῖ-
 6 ται ἐπεισάκτου ἡδονῆς· οὐ δέομενος δὲ τῶν τοιού-
 των φίλων, οὐ δοκεῖ δεῖσθαι φίλων· Τὸ δ' οὐκ
 ἔστιν ἴσως ἀληθές· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἴρηται, ὅτι ἡ
 εὐδαιμονία ἐνέργειά τις ἐστίν· ἢ δ' ἐνέργεια δῆ-
 λον ὅτι γίνεται, καὶ οὐχ ὑπάρχει, ὥσπερ κτῆμά
 7 τι· Εἰ δὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἕνῃ καὶ ἐνε-
 ρεῖν, τοῦ ἀγαθοῦ δ' ἡ ἐνέργεια σπουδαία καὶ ἡδεῖα
 καθ' αὐτήν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, ἔστι δὲ καὶ
 τὸ οἰκεῖον τῶν ἡδέων, θεωρεῖν δὲ μᾶλλον τοὺς
 πέλας δυνάμεθα ἢ ἑαυτοὺς, καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις,
 ἢ τὰς οἰκείας, αἱ τῶν σπουδαίων δὴ πράξεις φίλων
 ὄντων ἡδεῖαι τοῖς ἀγαθοῖς, (ἅμω γὰρ ἔχουσι τὰ
 τῇ φύσει ἡδέα)· ὁ μακάριος δὴ φίλων τοιούτων
 δεῖσεται, εὔπερ θεωρεῖν προαιρεῖται πράξεις ἐπι-
 8 κειῖς καὶ οἰκείας, τοιαῦται δ' αἱ τοῦ ἀγαθοῦ φί-
 λου ὄντος, οἴονται δὲ δεῖν ἡδέως ἕνῃ τὸν εὐδαί-
 9 μονα· Μονώτῃ μὲν οὖν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ ῥάδιον
 γὰρ καθ' αὐτὸν ἐνεργεῖν συνεχῶς· μεθ' ἑτέρων δὲ καὶ
 πρὸς ἄλλους ῥᾶον· Ἔσται οὖν ἡ ἐνέργεια συνε-
 χεστέρα, ἡδεῖα οὖσα καθ' αὐτήν, ὃ δεῖ περὶ τὸν
 μακάριον εἶναι· ὁ γὰρ σπουδαῖος, ἢ σπουδαῖος,
 ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι χαίρει, ταῖς δ' ἀπὸ κα-
 κίας δυσχεραίνει· καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς

μέλεσιν ἡδεται, ἐπὶ δὲ τοῖς φανύλοις λυπεῖται.
 Γένοιτο δ' ἂν καὶ ἄσκησίς τις τῆς ἀρετῆς ἐκ τοῦ 10
 συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ Θεόγνις φησιν.
 φυσικώτερον δὲ ἐπισκοποῦσιν ἔοικεν ὁ σπουδαῖος
 φίλος τῷ σπουδαίῳ τῇ φύσει αἰρετὸς εἶναι· τὸ γὰρ
 τῇ φύσει ἀγαθὸν εἴρηται ὅτι τῷ σπουδαίῳ ἀγαθὸν
 καὶ ἡδὺ ἐστὶ καθ' αὐτό. τὸ δὲ ζῆν ὀρίζονται τοῖς
 ζώοις δυνάμει αἰσθήσεως, ἀνθρώποις δὲ αἰσθή-
 σεως ἢ νοήσεως· ἡ δὲ δύναμις εἰς τὴν ἐνέργειαν
 ἀνάγεται· τὸ δὲ κύριον ἐν τῇ ἐνεργείᾳ· ἔοικε δὲ τὸ
 ζῆν εἶναι κυρίως τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ νοεῖν· τὸ δὲ
 ζῆν τῶν καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων· ὠρισμένον
 γὰρ· τὸ δ' ὠρισμένον τῆς τἀγαθοῦ φύσεως· τὸ δὲ
 τῇ φύσει ἀγαθὸν, καὶ τῷ ἐπιεικεῖ· διόπερ ἔοικε
 πᾶσιν ἡδὺ εἶναι. Οὐδ' εἰ δὲ λαμβάνειν μοχθηρὰν 11
 ζωὴν καὶ διεφθαρμένην, οὐδ' ἐν λύπαις· ἀόριστος
 γὰρ ἡ τοιαύτη, καθάπερ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῇ· ἐν
 τοῖς ἐχομένοις δὲ περὶ τῆς λύπης ἔσται φανερώτε-
 ρον. Εἰ δ' αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθὸν, καὶ ἡδὺ· ἔοικε δὲ 12
 καὶ ἐκ τοῦ πάντας ὀρέγεσθαι αὐτοῦ, καὶ μάλιστα
 τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ μακαρίους· τούτοις γὰρ ὁ βίος
 αἰρετώτατος, καὶ ἡ τούτων μακαριωτάτη ζωὴ· ὁ δ'
 ὁρῶν, ὅτι ὁρᾷ, αἰσθάνεται· καὶ ὁ ἀκούων, ὅτι
 ἀκούει· καὶ ὁ βαδίζων, ὅτι βαδίζει· καὶ ἐπὶ τῶν
 ἄλλων ὁμοίως ἐστὶ τι τὸ αἰσθανόμενον, ὅτι ἐνε-
 ροῦμεν· αἰσθανοίμεθα δ' ἂν, ὅτι αἰσθανόμεθα·
 καὶ νοοῦμεν, ὅτι νοοῦμεν· τὸ δ', ὅτι αἰσθανόμεθα,
 ἢ νοοῦμεν, ὅτι ἐσμέν· τὸ γὰρ εἶναι ἦν τὸ αἰσθά-
 νεσθαι, ἢ νοεῖν· τὸ δ' αἰσθάνεσθαι ὅτι ζῆν, τῶν
 ἡδέων καθ' αὐτό· φύσει γὰρ ἀγαθὸν ἢ ζωὴ· τὸ δ'
 ἀγαθὸν ὑπάρχον ἑαυτῷ αἰσθάνεσθαι, ἡδὺ· αἰρε-
 τὸν δὲ τὸ ζῆν, καὶ μάλιστα τοῖς ἀγαθοῖς, ὅτι τὸ
 εἶναι ἀγαθὸν ἐστὶν αὐτοῖς καὶ ἡδὺ· συναισθανό-

- 13 **μενοι γὰρ τοῦ καθ'** αὐτὸ ἀγαθοῦ ἡδονται. Ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς ὁ φίλος ἐστί· καθάπερ οὖν τὸ αὐτὸν εἶναι, αἰρετόν ἐστιν ἐκάστω, οὕτω καὶ τὸ τὸν φίλον, ἢ παραπλησίως· τὸ δ' εἶναι ἢν αἰρετόν, διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτοῦ ἀγαθοῦ ὄντος· ἢ δὲ τοιαύτη αἰσθησις ἡδεῖα καθ' αὐτήν· συναισθάνεσθαι ἄρα δεῖ καὶ τοῦ φίλου ὅτι ἐστί· τοῦτο δὲ γίνοιτ' ἂν ἐν τῷ συζῆν, καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας· οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τὸ συζῆν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων λέγεσθαι, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν βοσκη-
- 14 **μάτων, τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νέμεσθαι.** Εἰ δὴ τῷ μακαρίῳ τὸ εἶναι αἰρετόν ἐστι καθ' αὐτὸ, ἀγαθὸν τῇ φύσει ὄν καὶ ἡδὺ, παραπλήσιον δὲ καὶ τὸ τοῦ φίλου ἐστί· καὶ ὁ φίλος τῶν αἰρετῶν ἂν εἴη. ὃ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἰρετόν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, ἢ ταύτη ἐνδεής ἐσται· δεήσει ἄρα τῷ εὐδαιμονήσουσι φίλων σπουδαίων.

- 1 **X.** Ἀρ' οὖν ὥς πλείστους φίλους ποιητέον; ἢ καθάπερ ἐπὶ τῆς ξενίας ἐμμελῶς εἰρησθαι δοκεῖ τὸ,

Μῆτε πολὺ ξεινος, μήτ' ἄξιμος,

- καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἀρμόσει μήτ' ἀφίλον εἶναι, μήτ'
- 2 **αὐτὸ πολὺ φίλον καθ'** ὑπερβολήν; Τοῖς μὲν δὴ πρὸς χοῦσιν καὶ πάννυ δόξειεν ἂν ἀρμόζειν τὸ λεχθέν· πολλοῖς γὰρ ἀνθυπηρετεῖν ἐπίπονον, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὁ βίος αὐτοῖς τοῦτο πράττειν. οἱ πλείους δὴ τῶν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον ἱκανῶν περιέργοι καὶ ἐμπόδοι πρὸς τὸ καλῶς ζῆν· οὐθὲν οὖν δεῖ αὐτῶν. καὶ οἱ πρὸς ἡδονὴν δὲ ἀρκούσιν ὀλίγοι, καθάπερ ἐν
- 3 **τῇ τροφῇ τὸ ἡδυσμα.** Τοὺς δὲ σπουδαίους πότερον πλείστους κατ' ἀριθμόν; ἢ ἐστί τι μέτρον καὶ φιλικοῦ πλήθους, ὥσπερ πόλεως; οὔτε γὰρ ἐκ δέκα ἀνθρώπων γένοιτ' ἂν πόλις, οὔτε ἐκ δέκα μυρια-

δων ἔτι πόλις ἐστί· τὸ δὲ ποσὸν οὐκ ἔστιν ἴσως ἐν
 τι, ἀλλὰ πᾶν τὸ μεταξὺ τινῶν ὠρισμένων· καὶ
 φίλων δὴ ἐστί τι πλῆθος ὠρισμένον· καὶ ἴσως οἱ
 πλεῖστοι, μεθ' ὧν ἂν δύναιτό τις συζῆν· τοῦτο γὰρ
 ἐδόκει φιλικώτατον εἶναι. Ὅτι δ' οὐχ οἶόν τε πολ- 4
 λοῖς συζῆν καὶ διανέμειν αὐτὸν, οὐκ ἄδηλον· ἔτι
 δὲ κακείνους δεῖ ἀλλήλοις φίλους εἶναι, εἰ μέλ-
 λουσι πάντες μετ' ἀλλήλων συνημερεύειν· τοῦτο
 δὲ ἐργῶδες ἐν πολλοῖς ὑπάρχει. Χαλεπὸν δὲ γίγνε- 5
 ται καὶ τὸ συγκαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν οἰκείως
 πολλοῖς· εἰκὸς γὰρ συμπίπτειν ἅμα, τῷ μὲν συν-
 ἡδεσθαι, τῷ δὲ συνάχθασθαι· ἴσως οὖν εὖ ἔχει,
 μὴ ζητεῖν ὥς πολυφιλώτατον εἶναι, ἀλλὰ τοσοῦ-
 τους, ὅσοι εἰς τὸ συζῆν ἱκανοί· οὐδὲ γὰρ ἐνδέ-
 χασθαι δόξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι φίλον σφόδρα· διό-
 περ οὐδὲ ἐρᾶν πλειόνων· ὑπερβολὴ γὰρ τις εἶναι βού-
 λεται φιλίας· τοῦτο δὲ πρὸς ἓνα· καὶ τὸ σφόδρα δὴ
 πρὸς ὀλίγους. Οὕτω δ' ἔοικεν ἔχειν καὶ ἐπὶ τῶν 6
 πραγμάτων· οὐ γίνονται γὰρ φίλοι πολλοὶ κατὰ
 τὴν ἐταιρικὴν φιλίαν· αἱ δ' ὑμνούμεναι ἐν δυσι
 λέγονται· οἱ δὲ πολύφιλοι, καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐν-
 τυγχάνοντες, οὐδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι, πλὴν
 πολιτικῶς, οὓς καὶ καλοῦσιν ἀρέσκους. Πολιτικῶς 7
 μὲν οὖν ἐστὶ πολλοῖς εἶναι φίλον καὶ μὴ ἄρεσκον
 ὄντα, ἀλλ' ὥς ἀληθῶς ἐπιεικῇ· δι' ἀρετὴν δὲ καὶ
 δι' ἑαυτοὺς οὐκ ἔστι πρὸς πολλοὺς· ἀγαπητὸν δὲ
 καὶ ὀλίγους εὐρεῖν τοιούτους.

XI. Πότερον δὲ ἐν εὐτυχίαις φίλων μᾶλλον δεῖ 1
 ἢ ἐν ἀτυχίαις; ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιζητοῦνται· οἱ
 γὰρ ἀτυχοῦντες δέονται ἐπικουρίας, οἱ τ' εὐτυχοῦν-
 τες συμβίων, καὶ οὓς εὖ ποιήσουσι· βούλονται
 γὰρ εὖ δρᾶν. ἀναγκαιότερον μὲν γὰρ δὴ ἐν ταῖς ἀτυ-
 χίαις· διὸ τῶν χρησίμων ἐνταῦθα δεῖ· κάλλιον δ'

ἐν ταῖς εὐτυχίαις· διὸ καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ζητοῦσι·
 τούτους γὰρ αἰρετώτερον εὐεργετεῖν, καὶ μετὰ τού-
 2 των διάγειν. Ἔστι γὰρ καὶ ἡ παρουσία αὐτῇ τῶν
 φίλων ἡδεῖα, καὶ ἐν ταῖς εὐτυχίαις καὶ ἀτυχίαις·
 κουφίζονται γὰρ οἱ λυπούμενοι, συναλγούντων τῶν
 φίλων· διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἂν τις, πότερον ὥσπερ
 βάρους μεταλαμβάνουσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὐ· ἡ παρ-
 ουσία δ' αὐτῶν, ἡδεῖα οὖσα, καὶ ἡ ἔννοια τοῦ
 συναλγεῖν, ἐλάττω τὴν λύπην ποιεῖ. εἰ μὲν οὖν
 διὰ ταῦτα ἢ δι' ἄλλο τι κουφίζονται, ἀφείσθω·
 3 συμβαίνειν δ' οὖν φαίνεται τὸ λεχθέν. Ἔοικε δ' ἡ
 παρουσία μικτὴ τις αὐτῶν εἶναι· αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ
 ὁρᾶν τοὺς φίλους, ἡδὺ, ἄλλως τε καὶ ἀτιχοῦντι·
 καὶ γίνεται τις ἐπικουρία πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι·
 παραμυθητικὸν γὰρ ὁ φίλος καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ
 λόγῳ, ἐὰν ᾗ ἐπιδεξίος· οἷδε γὰρ τὸ ἡθος καὶ ἐφ'
 4 οἷς ἡδεται καὶ λυπεῖται. Τὸ δὲ λυπούμενον αἰσθά-
 νεσθαι ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ ἀτυχίαις, λυπηρόν· πᾶς
 γὰρ φεύγει λύπης αἷτιος εἶναι τοῖς φίλοις· διόπερ
 οἱ μὲν ἀνδρώδεις τὴν φύσιν εὐλαβοῦνται συλλυ-
 πεῖσθαι τοὺς φίλους αὐτοῖς· καὶ μὴ ὑπερτείνῃ τῇ
 αλυπία, τὴν ἐκείνοις γενομένην λύπην οὐχ ὑπο-
 μένει· ὅλως τε συνθρήνους οὐ πρὸςίεται, διὰ τὸ
 μηδ' αὐτὸς εἶναι θρηνητικός· γύναια δὲ καὶ οἱ τοι-
 οῦτοι ἄνδρες τοῖς συστενάζουσι χαίρουσι, καὶ
 φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συναλγοῦντας· μιμεῖσθαι
 5 δ' ἐν ἅπασι δεῖ δηλονότι τὸν βελτίω. Ἡ δ' ἐν
 ταῖς εὐτυχίαις τῶν φίλων παρουσία τὴν τε διαγω-
 γὴν ἡδεῖαν ἔχει, καὶ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡδονται ἐπὶ
 τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς· διὸ δύξειεν ἂν δεῖν εἰς μὲν
 τὰς εὐτυχίας καλεῖν τοὺς φίλους προθύμως· εὐερ-
 γητικὸν γὰρ εἶναι, καλόν· εἰς δὲ τὰς ἀτυχίας

ὀκνοῦντα· μεταδιδόναι γὰρ ὡς ἥκιστα δεῖ τῶν κα-
κῶν· ὅθεν τὸ,

* *Alis ego δυστυχῶν.* —

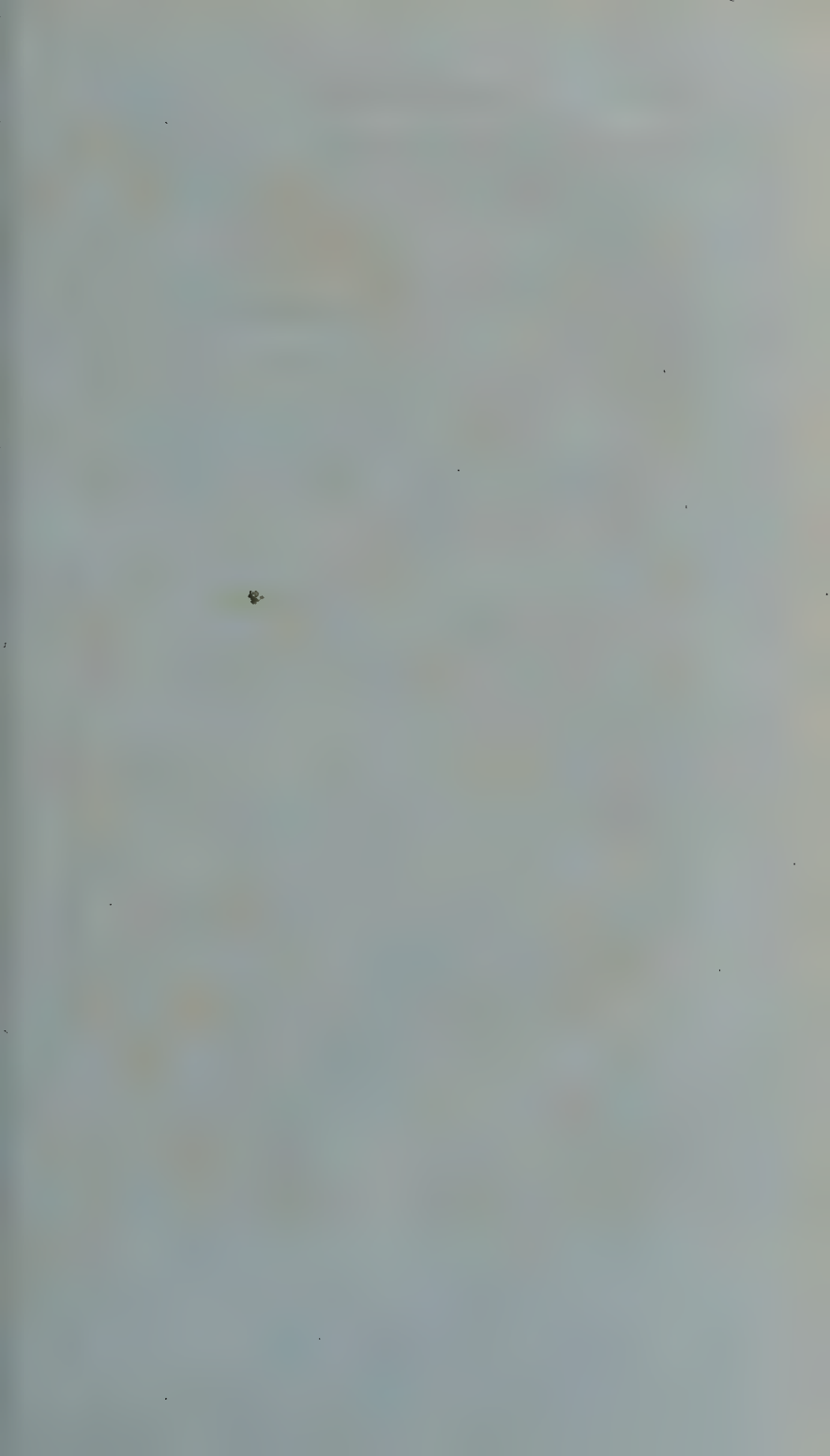
μάλιστα δὲ παρακλητέον, ὅταν μέλλωσιν ὀλίγα
ὀχληθέντες, μεγάλα αὐτὸν ὠφελήσιν. Ἴέναι δὲ 6
ἀνάπαλιν ἴσως ἀρμόζει, πρὸς μὲν τοὺς ἀτυχοῦν-
τας, ἀκλήτον καὶ προθύμως· φίλου γὰρ εὖ ποιεῖν,
καὶ μάλιστα τοὺς ἐν χρεῖα, καὶ τοὺς μὴ ἀξιώσαν-
τας· ἀμφοῖν γὰρ κάλλιον καὶ ἥδιον· εἰς δὲ τὰς
εὐτυχίας συνεργοῦντα μὲν προθύμως· καὶ γὰρ
εἰς ταῦτα χρεῖα φίλων· πρὸς εὐπάθειαν δὲ σχο-
λαίως· οὐ γὰρ καλὸν τὸ προθυμεῖσθαι ὠφελεῖσθαι.
δόξαν δ' ἀηδίας ἐν τῷ διωθεῖσθαι ἴσως εὐλαβητέον·
ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει. Ἡ παρουσία δὲ τῶν φίλων ἐν 7
ἅπασιν αἰρετὴ φαίνεται.

XII. Ἀρ' οὖν ὥσπερ τοῖς ἐξῶσι τὸ ὀρεῖν ἀγαπητό- 1
τατόν ἐστι, καὶ μᾶλλον αἰροῦνται ταύτην τὴν αἵσθη-
σιν, ἢ τὰς ἄλλας, ὡς κατὰ ταύτην μάλιστα τοῦ
ἔρωτος ὄντος καὶ γινομένου· οὕτω καὶ τοῖς φίλοις
αἰρετώτατόν ἐστι τὸ συζῆν; κοινωνία γὰρ ἡ φιλία·
καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω καὶ πρὸς τὸν φίλον·
περὶ αὐτὸν δὲ ἡ αἵσθησις ὅτι ἐστίν, αἰρετὴ· καὶ
περὶ τὸν φίλον δὲ· ἡ δὲ ἐνέργεια γίνεται αὐτῆς ἐν
τῷ συζῆν· ὥστ' εἰκότως τούτου ἐφίενται. Καὶ ὅ 2
ποτε ἐστίν ἐκάστοις τὸ εἶναι, ἢ οὐ χάριν αἰροῦν-
ται τὸ ζῆν, ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βούλονται
διάγειν· διόπερ οἱ μὲν συμπίνουσιν, οἱ δὲ συγκυ-
βεῖουσιν· ἄλλοι δὲ καὶ συγγυμνάζονται καὶ συγκυ-
νηγοῦσιν ἢ συμφιλοσοφοῦσιν, ἕκαστοι δ' ἐν τού-
τῳ συνημερεύοντες, ὅ, τι περ μάλιστα ἀγαπῶσι τῶν
ἐν τῷ βίῳ· συζῆν γὰρ βουλόμενοι μετὰ τῶν φίλων,
ταῦτα ποιοῦσι, καὶ τούτων κοινωνοῦσιν, οἷς οἶον-
ται συζῆν. Γίνεται οὖν ἡ μὲν τῶν φανύλων φιλία, 3

μοχθηρά· κοινωνοῦσι γὰρ φαύλων, ἀβέβαιοι ὄν-
τες· καὶ μοχθηροὶ δὲ γίνονται, ὁμοιούμενοι ἀλλή-
λοις· ἢ δὲ τῶν ἐπικεικῶν ἐπικεικῆς, συναυξανομένη
ταῖς ὁμιλίαις· δοκοῦσι δὲ καὶ βελτίους γίνεσθαι
ἐνεργοῦντες, καὶ διορθοῦντες ἀλλήλους· ἀπομάτ-
τονται γὰρ παρ' ἀλλήλων, οἷς ἀρέσκονται· ὅθεν,

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλά.

4 Περὶ μὲν οὖν φιλίας ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἐπόμε-
νον δ' ἂν εἴη διελθεῖν περὶ ἡδονῆς.

LIBER X.

Ι. Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς ἵσως ἔπεται διελ- 1
 θεῖν· μάλιστα γὰρ δοκεῖ συνωκειῶσθαι τῷ γένει
 ἡμῶν· διὸ παιδεύουσι τοὺς νέους, οἰακίζοντες ἡδο-
 νῇ καὶ λύπῃ· δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἥθους ἀρ-
 χὴν μέγιστον εἶναι τὸ χαίρειν οἷς δεῖ, καὶ μισεῖν
 ἃ δεῖ· διατείνει γὰρ ταῦτα διὰ παντὸς τοῦ βίου,
 ῥοπὴν ἔχοντα καὶ δύναμιν πρὸς ἀρετὴν τε καὶ τὸν
 εὐδαίμονα βίον· τὰ μὲν γὰρ ἡδέα προαιροῦνται, τὰ
 δὲ λυπηρὰ φεύγουσιν. Ὑπὲρ δὲ τῶν τοιούτων 2
 ἥκιστα ἂν δόξειε παρετέον εἶναι· ἄλλως τε καὶ πολ-
 λὴν ἐχόντων ἀμφισβήτησιν· οἱ μὲν γὰρ τὰγαθὸν
 ἡδονὴν λέγουσιν· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαῦλον·
 οἱ μὲν ἵσως πεπεισμένοι οὕτω καὶ ἔχειν· οἱ δὲ οἴο-
 μενοι βέλτιον εἶναι πρὸς τὸν βίον ἡμῶν, ἀποφαί-
 νειν τὴν ἡδονὴν τῶν φαύλων, καὶ εἰ μὴ ἐστί· ῥέ-
 πειν γὰρ τοὺς πολλοὺς πρὸς αὐτὴν, καὶ δουλεύειν
 ταῖς ἡδοναῖς· διὸ δεῖν εἰς τοῦναντίον ἀνάγειν· ἐλ-
 θεῖν γὰρ ἂν οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον. Μὴ ποτε δὲ οὐ 3
 καλῶς τοῦτο λέγεται; οἱ γὰρ περὶ τῶν ἐν τοῖς πά-
 ρεσι καὶ ταῖς πράξεσι λόγοι ἡττόν εἰσι πιστοὶ
 τῶν ἔργων, ὅταν οὖν διαφωνῶσι τοῖς κατὰ τὴν
 αἴσθησιν, καταφρονούμενοι καὶ τάλληθες προσαναί-
 ρουσιν· ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἡδονὴν, ὀφθαίς ποτε ἐφιέ-
 μενος, ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν, ὥς τοιαύτην

οὐσαν ἅπασαν· τὸ διορίζειν γὰρ οὐκ ἔστι τῶν πολ-
 4 λῶν. Ἐοίκασιν οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων οὐ μόνον
 πρὸς τὸ εἰδέναι χρησιμώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς
 τὸν βίον· συνοδοὶ γὰρ ὄντες τοῖς ἔργοις, πιστεύον-
 ται· διὸ προτρέπονται τοὺς ξυνιέντας ζῆν κατ'
 5 αὐτούς. Τῶν μὲν οὖν τοιούτων ἄλλες· τὰ δὲ εἰρη-
 μένα περὶ τῆς ἡδονῆς ἐπέλθωμεν.

1 II. Εὐδοξος μὲν οὖν τὴν ἡδονὴν τάγαθόν ᾤετο
 εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὀρεῖν ἐφιέμενα αὐτῆς, καὶ
 ἔλλογα καὶ ἄλογα· ἐν πᾶσι δ' εἶναι τὸ αἰρετὸν
 ἐπιεικὲς, καὶ τὸ μάλιστα, κράτιστον· τὸ δὲ πάντ'
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ φέρεσθαι, ὡς πᾶσιν ἄριστον μνηύειν·
 ἕκαστον γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν εὐρίσκειν, ὥσπερ καὶ
 τροφήν· τὸ δὲ πᾶσιν ἀγαθόν, καὶ οὐ πάντ' ἐφίε-
 2 ται, τάγαθόν εἶναι. Ἐπιστεύοντο δ' οἱ λόγοι διὰ
 τὴν τοῦ ἥθους ἀρετὴν μᾶλλον, ἢ δι' αὐτούς· δια-
 φερόντως γὰρ ἐδόκει σώφρων εἶναι· οὐ δὲ ὡς φίλος
 τῆς ἡδονῆς ἐδόκει ταῦτα λέγειν, ἀλλ' οὕτως ἔχειν
 3 κατ' ἀλήθειαν. Οὐχ ἥττον δ' ᾤετο εἶναι φανερόν
 ἐκ τοῦ ἐναντίου· τὴν γὰρ λύπην καθ' αἰτὸ πᾶσι
 φευκτὸν εἶναι· ὁμοίως δὲ τὸ ἐναντίον αἰρετόν·
 μάλιστα δὲ εἶναι αἰρετόν, ὃ μὴ δι' ἕτερον μηδ'
 ἕτερον χάριν αἰρούμεθα· τοιοῦτον δ' ὁμολογούμε-
 νως εἶναι τὴν ἡδονήν· οὐδένα γὰρ ἐπερωτᾶν, τίνας
 ἕνεκα ἡδέται, ὡς καθ' αὐτὴν οὐσαν αἰρετὴν τὴν
 ἡδονήν· προστιθεμένην τε ὁτιοῦν τῶν ἀγαθῶν,
 αἰρετώτερον ποιεῖν· οἷον τῷ δικαιοπραγεῖν καὶ σω-
 φρονεῖν· καὶ αὐξέσθαι δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ἐαυτῷ.
 4 Ἐοικε δὲ οὕτως γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀπο-
 φαίνειν, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἑτέρου· πᾶν γὰρ μεθ'
 5 ἑτέρου ἀγαθοῦ αἰρετώτερον, ἢ μονούμενον. Τοιού-
 τῳ δὲ λόγῳ καὶ Πλάτων ἀναιρεῖ, ὅτι οὐκ ἔστιν
 ἡδονὴ τάγαθόν· αἰρετώτερον γὰρ εἶναι μετὰ φρο-

νήσεως τὸν ἡδὺν βίον, ἢ χωρίς· εἰ δὲ τὸ μικτον
 κρεῖττον, οὐκ εἶναι τὴν ἡδονὴν τάγαθόν· οὐδενὸς
 γὰρ προστεθέντος αὐτῷ, τάγαθὸν αἰρετώτερον γί-
 νεσθαι. δῆλον δ' ὡς οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τάγαθὸν ἂν
 εἶη, ὃ μετὰ τινος τῶν καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν αἰρετώτε-
 ρον γίνεται. Τί οὖν ἐστι τοιοῦτον, οὗ καὶ ἡμεῖς 6
 κοινωνοῦμεν; τοιοῦτον γὰρ ἐπιζητεῖται. οἱ δ' ἐνι-
 στάμενοι ὡς οὐκ ἀγαθόν, οὗ πάντ' ἐφίεται, μὴ οὐ-
 θέν λέγουσιν; ὃ γὰρ πᾶσι δοκεῖ, τοῦτο εἶναί φασιν.
 ὃ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίστιν, οὐ πάνυ πιστό-
 τερα ἔρεϊ· ἥ μὲν γὰρ τὰ ἀνόητα ὀρέγεται αὐτῶν,
 ἣν ἂν τι λεγόμενον· εἰ δὲ καὶ τὰ φρόνιμα, πῶς
 λέγοιεν ἂν τι; ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φράυλοις ἐστί τι
 φυσικὸν ἀγαθὸν κρεῖττον ἢ καθ' αὐτὰ, ὃ ἐφίεται
 τοῦ οἰκείου ἀγαθοῦ. Οὐκ ἔοικε δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ 7
 ἐναντίου καλῶς λέγεσθαι· οὐ γὰρ, φασιν, εἰ ἡ λύπη
 κακὸν ἐστί, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· ἀντικεῖσθαι
 γὰρ κακὸν κακῷ, καὶ ἄμφω τῷ μηδέτερον· λέγον-
 τες ταῦτα δ' οὐ κακῶς, οὐ μὴν ἐπὶ γε τῶν εἰρημέ-
 νων ἀληθεύοντες· ἄμφοῖν μὲν γὰρ ὄντων κακῶν,
 καὶ φευκτὰ ἔδει εἶναι ἄμφω· τῶν μηδετέρων δὲ,
 μηδέτερον, ἢ ὁμοίως· νῦν δὲ φαίνονται τὴν μὲν
 φεύγοντες ὡς κακὸν, τὴν δ' αἰρούμενοι ὡς ἀγαθόν·
 οὕτω δὴ καὶ ἀντίκειται.

III. Οὐ μὴν οὐδ' εἰ μὴ τῶν ποιότητων ἐστὶν ἡ 1
 ἡδονή, διὰ τοῦτ' οὐδὲ τῶν ἀγαθῶν· οὐδὲ γὰρ αἱ τῆς
 ἀρετῆς ἐνέργειαι ποιότητές εἰσιν· οὐδ' ἡ εὐδαιμο-
 νία· λέγουσι δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν ὠρίσθαι, τὴν δ'
 ἡδονὴν ἀόριστον εἶναι, ὅτι δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ
 τὸ ἥττον. Εἰ μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἡδесθαι τοῦτο κρί- 2
 νουσι· καὶ περὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας
 ἀρετάς, (καθ' ἃς ἐναργῶς φασι μᾶλλον καὶ ἥττον
 τοὺς ποιούς ὑπάρχειν καὶ κατὰ τὰς ἀρετάς), ἔσται

τὸ αὐτό· δίκαιοι γάρ εἰσι μᾶλλον καὶ ἀνδρεῖοι·
 ἔστι δὲ καὶ δικαιοπραγεῖν καὶ σωφρονεῖν μᾶλλον
 καὶ ἥττον· εἰ δ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς, μὴ ποτ' οὐ λέ-
 γουσι τὸ αὔτιον, ἐὰν ὧσιν αἱ μὲν ἀμιγεῖς, αἱ δὲ
 3 μικταί; Τί κωλύει δὲ, καθάπερ ἡ ὑγίεια ὠρισμένη
 οὔσα δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, οὕτω καὶ
 τὴν ἡδονήν; οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ συμμετρία ἐν πᾶσιν
 ἔστιν· οὐδ' ἐν τῷ αὐτῷ μία τις αἰεὶ· ἀλλὰ ἀνε-
 μένη διαμένει ἕως τινός, καὶ διαφέρει τῷ μᾶλλον
 καὶ ἥττον. τοιοῦτο δὴ καὶ τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐν-
 4 δέχεται εἶναι. Τελειὸν τε τὰ γὰρ θὸν τιθέντες, τὰς
 δὲ κινήσεις καὶ τὰς γενέσεις ἀτελεῖς, τὴν ἡδονὴν
 κίνησιν καὶ γένεσιν ἀποφαίνειν πειρῶνται· οὐ κα-
 λῶς δ' εἰκότασι λέγειν, οὐδ' εἶναι κίνησιν· πάση
 γὰρ οἴκειον εἶναι δοκεῖ τάχος καὶ βραδυτής· καὶ
 εἰ μὴ καθ' αὐτήν, οἷον τὸ τοῦ κόσμου, πρὸς ἄλλο·
 τῇ δ' ἡδονῇ τούτων οὐδέτερον ὑπάρχει· ἡσθῆναι
 μὲν γὰρ ἔστι ταχέως, ὥσπερ ὀργισθῆναι· ἡδεσθαι
 δ' οὐ, οὐδὲ πρὸς ἕτερον· βαδίζειν δὲ καὶ αὖξασθαι,
 καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. μεταβάλλειν μὲν οὖν εἰς
 τὴν ἡδονὴν ταχέως καὶ βραδέως ἔστιν· ἐνεργεῖν δὲ
 κατ' αὐτήν ταχέως οὐκ ἔστι· λέγω δὲ ἡδεσθαι·
 5 Ἰένεσις τε πῶς ἂν εἴη; δοκεῖ γὰρ οὐκ ἐκ τοῦ τυ-
 χόντος τὸ τυχὸν γίνεσθαι· ἀλλ' ἐξ οὗ γίνεται,
 εἰς τοῦτο διαλύεσθαι· καὶ οὗ γένεσις ἡ ἡδονή, τού-
 6 του ἡ λύπη φθορά· Καὶ λέγουσι δὲ τὴν μὲν λύ-
 πην ἐνδειαν εἶναι τοῦ κατὰ φύσιν· τὴν δ' ἡδονὴν
 ἀναπλήρωσιν· ταῦτα δὲ σωματικά ἔστι τὰ πάθη· εἰ
 δὴ ἔστι τοῦ κατὰ φύσιν ἀναπλήρωσις ἡδονή, ἐν ᾗ
 ἡ ἀναπλήρωσις, τοῦτ' ἂν καὶ ἡδοίτο· τὸ σῶμα
 ἄρα· οὐ δοκεῖ δέ· οὐκ ἔστιν ἄρα ἀναπλήρωσις ἡ
 ἡδονή· ἀλλὰ γινομένης μὲν ἀναπληρώσεως, ἡδοίτο
 7 ἂν τις, καὶ τεμνόμενος λυποῖτο· Ἡ δόξα δ' αὕτη

δοκεῖ γεγενῆσθαι ἐκ τῶν περὶ τὴν τροφὴν λυπῶν
καὶ ἡδονῶν· ἐνδεεῖς γὰρ γινομένους καὶ προλυπη-
θέντας, ἤδεσθαι τῇ ἀναπληρώσει. Τοῦτο δ' οὐ 8
περὶ πάσας συμβαίνει τὰς ἡδονάς· ἄλλοι γὰρ εἰσιν
αἱ τε μαθηματικαὶ καὶ τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις
καὶ διὰ τῆς ὀσφρήσεως· καὶ ἀκροάματα δὲ καὶ ὀρά-
ματα· πολλὰ δὲ καὶ μνημαὶ καὶ ἐλπίδες. τίνος
οὖν αὗται γενέσεις ἔσονται; οὐδενὸς γὰρ ἔνδεια
γεγέννηται, οὐ γένονται' ἂν ἀναπληρώσεις. Πρὸς δὲ 9
τοὺς προφέροντας τὰς ἐπονειδίστους τῶν ἡδονῶν,
λέγοι τις ἂν, ὅτι οὐκ ἔστι ταῦθ' ἡδέα· οὐ γὰρ εἰ
τοῖς κακῶς διακειμένοις ἡδέα ταῦτ' ἔστιν, οἷητέον
αὐτὰ καὶ ἡδέα εἶναι ἀπλῶς, πλὴν τούτοις· καθά-
περ οὐδὲ τὰ τοῖς κάμνουσιν ὑγιεινὰ, ἢ γλυκέα, ἢ
πικρά· οὐδ' αὖ λευκὰ, τὰ φαινόμενα τοῖς ὀφθαλ-
μιῶσιν. Ἡ οὕτω δὴ λέγοιτ' ἂν, ὅτι αἱ μὲν ἡδοναὶ 10
αἵρεται εἰσιν· οὐ μὴν ἀπὸ γε τούτων· ὥσπερ καὶ
τὸ πλουτεῖν, προδόντι δ' οὐ· καὶ τὸ ὑγιαίνειν, οὐ
μὴν ὅτι οὖν φαγόντι; Ἡ τῷ εἶδει διαφέρουσιν αἱ 11
ἡδοναί; ἕτεραι γὰρ αἱ ἀπὸ τῶν καλῶν, τῶν ἀπὸ
τῶν αἰσχυρῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἡσθῆναι τὴν τοῦ δι-
καίου, μὴ ὄντα δίκαιον· μηδὲ τὴν τοῦ μουσικοῦ,
μὴ ὄντα μουσικόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
Ἐμφανίζειν δὲ δοκεῖ καὶ ὁ φίλος, ἕτερος ὢν τοῦ 12
κόλακος, οὐκ οὔσαν ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν, ἢ διαφό-
ρους εἶδει· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁμιλεῖν δοκεῖ,
ὁ δὲ πρὸς ἡδονήν· καὶ τῷ μὲν ὀνειδίζεται, τὸν δ'
ἐπαινοῦσιν, ὥς πρὸς ἕτερα ὁμιλοῦντα. Οὐδεὶς τ' 13
ἂν ἔλοιτο ζῆν παιδίον διάνοιαν ἔχων διὰ βίου, ἡδό-
μενος ἐφ' οἷς τὰ παιδία, ὥς οἶονται μάλιστα· οὐδὲ
χαίρειν, ποιῶν τι τῶν αἰσχίστων, μηδέ ποτε μελ-
λων λυπηθῆναι· περὶ πολλὰ τε σπουδὴν ποιησαί-
μεθα ἂν, καὶ εἰ μηδεμίαν ἐπιφέρει ἡδονήν, οἶον

ὁρᾶν, μνημονεύειν, εἰδέναι, τὰς ἀρετὰς ἔχειν· εἰ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔπονται τούτοις ἡδοναί, οὐδὲν διαφέρει· ἐλοίμεθα γὰρ ἂν ταῦτα, καὶ εἰ μὴ γένοιτ' 14 ἂν ἀπ' αὐτῶν ἡδονή. "Ὅτι μὲν οὖν οὔτε τὰ γαθὸν ἢ ἡδονή, οὔτε πᾶσα αἵρετή, δῆλον ἔοικεν εἶναι, καὶ ὅτι εἰσὶν αἵρεταί τινες καθ' αὐτάς, διαφέρου- 15 σαι τῷ εἶδει, ἢ τῷ ἀφ' ὧν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ἱκανῶς εἰρησθῶ.

1 IV. Τί δ' ἐστίν, ἢ ποῖόν τι, καταφανεστέρον γένοιτ' ἂν ἀπ' ἀρχῆς ἀναλαβοῦσι· δοκεῖ γὰρ ἡ μὲν ὄρασις καθ' ὄντιναοῦν χρόνον τελεία εἶναι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐνδεὴς οὐδενός, ὃ εἰς ὕστερον γενόμενον τελειώσει αὐτῆς τὸ εἶδος. τοιούτῳ δ' ἔοικε καὶ ἡ ἡδονή· ὅλον γὰρ τί ἐστι· καὶ κατ' οὐδένα χρόνον λά- 2 βουσι τις ἂν ἡδονήν, ἥς ἐπὶ πλείῳ χρόνον γινομένης, τελειωθήσεται τὸ εἶδος. Διόπερ οὐδὲ κίνησις ἐστίν· ἐν χρόνῳ γὰρ πᾶσα κίνησις, καὶ τέλους τινός, οἷον ἡ οἰκονομικὴ τελεία, ὅταν ποιήσῃ οὐ ἐφίεται, ἢ ἐν ἅπαντι δὴ τῷ χρόνῳ τούτῳ· ἐν δὲ τοῖς μέ- 3 ρεσι τοῦ χρόνου πᾶσαι ἀτελεῖς, καὶ ἕτεραι τῷ εἶδει τῆς ὅλης καὶ ἀλλήλων· ἡ γὰρ τῶν λίθων σύν- 4 θεσις ἑτέρα τῆς τοῦ κίονος ῥαβδώσεως, καὶ αὐταὶ τῆς τοῦ ναοῦ ποιήσεως. καὶ ἡ μὲν τοῦ ναοῦ, τελεία· οὐδενός γὰρ ἐνδεὴς πρὸς τὸ προκείμενον· ἡ δὲ τῆς κρηπίδος καὶ τοῦ τριγλύφου, ἀτελής· μέρους γὰρ 5 ἑκατέρα. Τῷ εἶδει οὖν διαφέρουσι, καὶ οὐκ ἐστὶν ἐν ὁπωσὺν χρόνῳ λαβεῖν κίνησιν τελείαν τῷ εἶδει· ἀλλ' εὔπερ, ἐν τῷ παντί. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ βα- 6 δίσσεως καὶ τῶν λοιπῶν· εἰ γὰρ ἐστὶν ἡ φορὰ κίνη- 7 σις πόθεν ποῖ, καὶ ταύτης διαφοραὶ κατ' εἶδος, 8 πτήσις, βάδισις, ἄλσις, καὶ τὰ τοιαῦτα. οὐ μόνον δὲ οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βαδίσει· τὸ γὰρ 9 πόθεν ποῖ, οὐ ταυτὸν ἐν τῷ σταδίῳ καὶ τῷ μέρει,

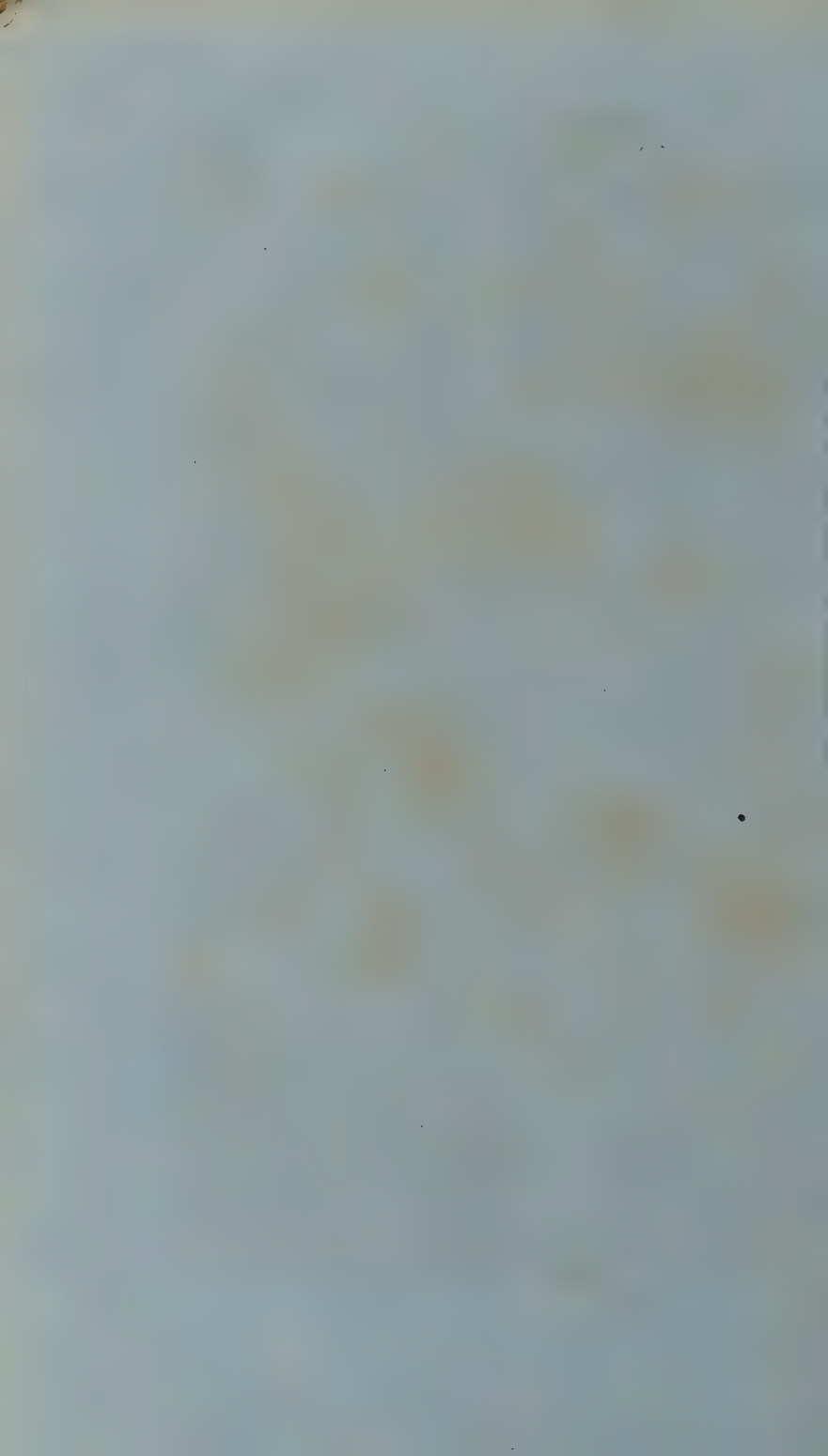
καὶ ἐν ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ μέρει· οὐδὲ τὸ διεξιέναι τὴν γραμμὴν τήνδε κακείνην· οὐ μόνον γὰρ γραμμὴν διαπορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τόπῳ οὕσαν· ἐν ἑτέρῳ δ' αὕτη ἐκείνης. Δι' ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ 4 κινήσεως ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἔοικε δ' οὐκ ἐν ἅπαντι χρόνῳ τελεία εἶναι, ἀλλ' αἱ πολλαὶ ἀτελεῖς καὶ διαφέρουσιν τῷ εἶδει, εἴπερ τὸ πόθεν ποῦ εἰδοποιόν. τῆς ἡδονῆς δ' ἐν ὅτῳ χρόνῳ τέλειον τὸ εἶδος. δῆλον οὖν ὡς ἕτεραί τε ἂν εἴεν ἀλλήλων, καὶ τῶν ὅλων τι καὶ τελείων ἢ ἡδονή. Δόξειε δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ μὴ 5 ἐνδέχασθαι κινεῖσθαι μὴ ἐν χρόνῳ, ἥδεσθαι δέ· τὸ γὰρ ἐν τῷ νῦν, ὅλον τι· ἐκ τούτων δὲ δῆλον, καὶ ὅτι οὐ καλῶς λέγουσι κίνησιν ἢ γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονήν· οὐ γὰρ πάντων ταῦτα λέγεται, ἀλλὰ τῶν μεριστῶν καὶ μὴ ὅλων· οὐδὲ γὰρ ὁράσεώς ἐστι γένεσις, οὐδὲ στιγμῆς, οὐδὲ μονάδος· (οὐδὲ τούτων οὐδὲν κίνησις, οὐδὲ γένεσις)· οὐδὲ δὴ ἡδονῆς· ὅλον γάρ τι. Αἰσθήσεως δὲ πάσης πρὸς τὸ αἰσθητὸν 6 ἐνεργούσης, τελείως δὲ τῆς εὖ διακειμένης πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν κειμένων, (τοιούτον γὰρ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ ἢ τελεία ἐνέργεια, αὐτὴν δὲ λέγειν ἐνεργεῖν, ἢ ἐν ᾧ ἐστι, μηδὲν διαφερέτω)· καθ' ἕκαστον δὲ βελτίστη ἐστὶν ἢ ἐνέργεια τοῦ ἁρίστα διακειμένου πρὸς τὸ κράτιστον τῶν ὑφ' αὐτήν· αὕτη δ' ἂν τελειοτάτη εἴη καὶ ἡδίστη· κατὰ πᾶσαν γὰρ αἴσθησιν ἐστὶν ἡδονή, ὁμοίως δὲ καὶ διάνοιαν καὶ θεωρίαν· ἡδίστη δὲ ἢ τελειοτάτη· τελειοτάτη δὲ ἢ τοῦ εὖ ἔχοντος πρὸς τὸ σπουδαιότατον τῶν ὑφ' αὐτήν. Τελειοῖ δὲ τὴν ἐνέργειαν ἢ 7 ἡδονή· οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἢ τε ἡδονὴ τελειοῖ καὶ τὸ αἰσθητὸν τε καὶ ἢ αἴσθησις, σπουδαῖα ὄντα· ὥσπερ οὐδὲ ἢ ὑγίεια καὶ ὁ ἰατρὸς ὁμοίως αἰτία ἐστὶ τοῦ ὑγιαίνειν. Καθ' ἕκαστην δ' αἴσθησιν ὅτι γίνε- 8

- ται ἡ ἡδονή, δῆλον· φαμέν γὰρ ὁράματα καὶ ἀκοί-
σματα εἶναι ἡδέα· δῆλον δὲ καὶ ὅτι μάλιστα, ἐπει-
δὲν ἡ τε αἰσθησις ἢ κρατίστη, καὶ πρὸς τοιοῦτον
ἐνεργῇ. τοιούτων δὲ ὄντων, τοῦ τε αἰσθητοῦ καὶ
τοῦ αἰσθανομένου ἀεὶ ἔσται ἡδονή, ὑπάρχοντός
9 γε τοῦ ποιήσαντος καὶ τοῦ πεισομένου. Τελειοὶ δὲ
τὴν ἐνέργειαν ἡ ἡδονή, οὐχ ὥς ἡ ἔξις ἐνυπάρχουσα,
ἀλλ' ὥς ἐπιγιγνόμενόν τι τέλος, οἷον τοῖς ἀκμαίοις
ἡ ὥρα· ἕως δ' οὗ ἂν ποτε τὸ αἰσθητὸν ἢ νοητὸν ἢ,
οἷον δεῖ, καὶ τὸ κρίνον ἢ θεωροῦν, ἔσται ἐν τῇ
ἐνεργείᾳ ἡ ἡδονή· ὁμοίων γὰρ ὄντων, καὶ πρὸς ἄλ-
ληλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τοῦ τε παθητι-
κοῦ καὶ τοῦ ποιητικοῦ, τὸ αὐτὸ πέφυκε γίνεσθαι.
- 10 Πῶς οὖν οὐδεὶς συνεχῶς ἡδέται, ἢ κάμνει; πάντα
γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν· οὐ
γίνεται οὖν οὐδ' ἡδονή· ἔπεται γὰρ τῇ ἐνεργείᾳ·
ἔνια δὲ τέρπει καινὰ ὄντα· ὕστερον δὲ οὐχ ὁμοίως
διὰ ταῦτα· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον παρακέκληται ἢ διά-
νοια, καὶ διατεταμένως περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ
κατὰ τὴν ὄψιν οἱ ἐμβλέποντες· μετέπειτα δὲ οὐ
γίνεται τοιαύτη ἡ ἐνέργεια, ἀλλὰ παρημελημένη·
- 11 διὸ καὶ ἡ ἡδονή ἀμαυροῦται. Ὁρέγεσθαι δὲ τῆς
ἡδονῆς οἰηθεῖη τις ἂν ἅπαντας, ὅτι καὶ τοῦ ζῆν
ἅπαντες ἐφίενται· ἡ δὲ ζωὴ ἐνέργειά τις ἐστί· καὶ
ἕκαστος περὶ ταῦτα καὶ τούτοις ἐνεργεῖ, ἃ καὶ μά-
λιστα ἀγαπᾷ· οἷον ὁ μὲν μουσικὸς τῇ ἀκοῇ περὶ
τὰ μέλη, ὁ δὲ φιλομαθὴς τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ θεω-
ρήματα· οὕτω δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστος· ἡ δὲ
ἡδονὴ τελειοῖ τὰς ἐνεργείας· καὶ τὸ ζῆν δὲ, οὗ
ὀρέγονται· εὐλόγως οὖν καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίενται·
- 12 τελειοῖ γὰρ ἕκαστῳ τὸ ζῆν, αἰρετὸν ὄν. Πότερον
δὲ διὰ τὴν ἡδονὴν τὸ ζῆν αἰρούμεθα, ἢ διὰ τὸ ζῆν
τὴν ἡδονήν, ἀφείσθω ἐν τῷ παρόντι· συνεξεῦχθαι
μὲν

μὲν γὰρ ταῦτα φαίνεται, καὶ χωρισμὸν οὐδέ-
χασθαι· ἄνευ τε γὰρ ἐνεργείας οὐ γίνεται ἡδονή,
πᾶσάν τε ἐνέργειαν τελειοῖ ἢ ἡδονή.

V. Ὅθεν δοκοῦσι καὶ τῷ εἶδει διαφέρειν· τὰ γὰρ 1
ἕτερα τῷ εἶδει ὑφ' ἐτέρων οἰόμεθα τελειοῦσθαι.
οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικά, καὶ τὰ ὑπὸ
τέχνης, οἷον ζῶα, καὶ δένδρα, καὶ γῆραφῃ, καὶ
ἀγάλματα, καὶ οἰκία, καὶ σκεῦος. ὁμοίως δὴ καὶ
τὰς ἐνεργείας τὰς διαφερούσας τῷ εἶδει ὑπὸ διαφε-
ρόντων τῷ εἶδει τελειοῦσθαι. Διαφέρουσι δὲ αἱ 2
τῆς διανοίας τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ αὗται
ἀλλήλων κατ' εἶδος· καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ ἡδοναί.
φανεῖη δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ συναρκειῶσθαι τῶν
ἡδονῶν ἐκάστην τῇ ἐνεργείᾳ ἣν τελειοῖ· συναύξει
γὰρ τὴν ἐνέργειαν ἢ οἰκεία ἡδονή· μᾶλλον γὰρ ἕκαστα
κρίνουσι καὶ ἐξακριβοῦσιν οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργοῦν-
τες· οἷον γεωμετρικοὶ γίνονται οἱ χαίροντες τῷ
γεωμετρεῖν, καὶ κατανοοῦσιν ἕκαστα μᾶλλον· ὁμοίως
δὲ καὶ φιλόμουσοι, καὶ φιλοικοδόμοι, καὶ τῶν
ἄλλων ἕκαστοι ἐπιδιδόασιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἔργον,
χαίροντες αὐτῷ. συναύξουσι δὴ αἱ ἡδοναί· τὰ
δὲ συναύξοντα οἰκεῖα· τοῖς ἐτέροις δὲ τῷ εἶδει,
καὶ τὰ οἰκεῖα ἕτερα τῷ εἶδει. Ἔτι δὲ μᾶλλον 3
τοῦτ' ἂν φανεῖη ἐκ τοῦ τὰς ἀφ' ἐτέρων ἡδονὰς ἐμ-
ποδίους ταῖς ἐνεργείαις εἶναι· οἱ γὰρ φίλαυλοι
ἀδυνατοῦσι τοῖς λόγοις προσέχειν, ἐὰν κατακού-
σωσιν αὐλοῦντος, μᾶλλον χαίροντες αὐλητικῇ τῆς
παρούσης ἐνεργείας. ἢ κατὰ τὴν αὐλητικὴν οὖν
ἡδονὴ τὴν περὶ τὸν λόγον ἐνέργειαν φθείρει. Ὅμοιως 4
δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει, ὅταν ἅμα
περὶ δύο ἐνεργῇ· ἢ γὰρ ἡδίων τὴν ἐτέραν ἐκκρούει,
καὶ ἐὰν πολὺ διαφέρει κατὰ τὴν ἡδονήν, μᾶλλον·
ὥστε μηδὲ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐτέραν. διὸ χαίροντες

- ὁπωρὺν σφόδρα οὐ πάνυ δρῶμεν ἕτερον, καὶ ἄλλα
 ποιούμεν ἄλλοις ἡρέμα ἀρεσκόμενοι, οἷον καὶ ἐν
 τοῖς θεάτροις οἱ τραγηματίζοντες, ὅταν φραῦλοι
 οἱ ἀγωνιζόμενοι ᾧσι, τότε μάλιστα αὐτὸ δρῶσιν.
- 5 Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν οἰκεία ἡδονὴ ἐξακριβοῖ τὰς ἐνεργείας,
 καὶ χρονιωτέρας καὶ βελτίους ποιεῖ, αἱ δ' ἀλλότριαι
 λυμαινονται, δῆλον ὡς πολὺ διεστᾶσι. σχεδὸν γὰρ αἱ
 ἀλλότριαι ἡδοναὶ ποιοῦσιν, ὅπερ αἱ οἰκεῖαι λύπαι·
 φθείρουσι γὰρ τὰς ἐνεργείας αἱ οἰκεῖαι λύπαι· οἷον εἴ
 τῷ τὸ γράφειν ἀηδὲς καὶ ἐπίλυπον, ἢ τὸ λογίζεσθαι,
 ὁ μὲν οὐ γράφει, ὁ δὲ οὐ λογίζεται, λυπηρὰς οὔσης
- 6 τῆς ἐνεργείας. Συμβαίνει δὴ περὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ-
 ναντίον ἀπὸ τῶν οἰκείων ἡδονῶν τε καὶ λυπῶν· οἰ-
 κεῖαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ καθ' αὐτὴν γινό-
 μεναι· αἱ δ' ἀλλότριαι ἡδοναί, εἴρηται, ὅτι παρα-
 πλήσιόν τι τῇ λύπῃ ποιοῦσι· φθείρουσι γὰρ, πλὴν
- 7 οὐχ ὁμοίως. Διαφερουσῶν δὲ τῶν ἐνεργειῶν ἐπι-
 εικεία καὶ φανυλότητι, καὶ τῶν μὲν αἰρετῶν οὐσῶν,
 τῶν δὲ φευκτῶν, τῶν δὲ οὐδετέρων, ὁμοίως ἔχουσι
 καὶ αἱ ἡδοναί· καθ' ἑκάστην γὰρ ἐνέργειαν οἰκεία
 ἡδονὴ ἐστίν. ἡ μὲν οὖν τῇ σπουδαίᾳ οἰκεία, ἐπι-
 εικῆς, ἡ δὲ τῇ φανύλῃ, μοχθηρά· καὶ γὰρ αἱ ἐπιθυ-
 μίαι τῶν μὲν καλῶν ἐπαινεταί, τῶν δ' αἰσχρῶν
 ψεκταί· οἰκειότεραι δὲ ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐν αὐταῖς
 ἡδοναὶ τῶν ὀρέξεων· αἱ μὲν γὰρ διωρισμέναι εἰσὶ
 καὶ τοῖς χρόνοις, καὶ τῇ φύσει· αἱ δὲ συνέγγυς
 ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἀδιόριστοι οὕτως, ὥστ' ἔχειν
 ἀμυγισβήτησιν, εἰ ταυτόν ἐστιν ἡ ἐνέργεια τῇ ἡδο-
- 8 νῇ. Οὐ μὲν ἔοικέ γε ἡδονὴ διάνοια εἶναι, οὐδ'
 αἴσθησις· ἄτοπον γάρ· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι
 φαίνεται ταυτόν τισιν. ὥσπερ οὖν αἱ ἐνέργειαι
 ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναί· διαφέρει δὲ ἡ ὄψις ἀφ᾽ ἧς
 καθαριότητι, καὶ ἀκοῇ καὶ ὁσφρησις γεύσεως·

ὁμοίως δὴ διαφέρουσι καὶ αἱ ἡδοναί, καὶ τούτων αἱ
περὶ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκάτεραι ἀλλήλων. Δοκεῖ 9
δ' εἶναι ἐκάστω ζῳῇ καὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὥσπερ καὶ
ἔργον· ἢ γὰρ κατὰ τὴν ἐνέργειαν· καὶ ἐφ' ἐκάστω
δὲ θεωροῦντι τοῦτ' ἂν φανείη· ἑτέρα γὰρ ἵππου
ἡδονὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, καθάπερ Ἡράκλειτός
φησιν, ὄνον σύρματα ἂν ἐλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν·
ἡδίων γὰρ χρυσοῦ τροφή ὄνοις. αἱ μὲν οὖν τῶν
ἑτέρων τῷ εἶδει, διαφέρουσιν εἶδει· τὰς δὲ τῶν
αὐτῶν, ἀδιαφόρους εὐλογον εἶναι. Διαλλάττουσι 10
δὲ οὐ μικρὸν ἐπὶ γε τῶν ἀνθρώπων· τὰ γὰρ αὐτὰ
τοὺς μὲν λυπεῖ, τοὺς δὲ τέρπει· καὶ τοῖς μὲν λυ-
πηρὰ καὶ μισητὰ ἐστι, τοῖς δὲ ἡδέα καὶ φιλητὰ.
καὶ ἐπὶ γλυκέων δὲ τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ τὰ
αὐτὰ τῷ πυρέττοντι δοκεῖ καὶ τῷ ὑγιαίνοντι, οὐδὲ
θερμὸν εἶναι τῷ ἀσθενεῖ καὶ τῷ εὐεκτικῷ· ὁμοίως
δὲ καὶ ἐφ' ἑτέρων τοῦτο συμβαίνει, Δοκεῖ δ' ἐν 11
ἅπασιν τοῖς τοιούτοις εἶναι τὸ φαινόμενον τῷ σπου-
δαίῳ. εἰ δὲ τοῦτο καλῶς λέγεται, καθάπερ δοκεῖ,
καὶ ἐστὶν ἐκάστου μέτρον ἡ ἀρετὴ, καὶ ὁ ἀγαθός,
ἢ τοιοῦτος· καὶ ἡδοναὶ εἶεν ἂν αἱ τούτῳ φαινόμε-
ναι, καὶ ἡδέα, οἷς οὗτος χαίρει. τὰ δὲ τούτῳ
δυσχερεῖ εἰ τῷ φαίνεται ἡδέα, οὐδὲν θαυμαστόν·
πολλὰ γὰρ φθοραὶ καὶ λύμαι ἀνθρώπων γίνονται·
ἡδέα δ' οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ τούτοις, καὶ οὕτω δια-
κειμένοις. Τὰς μὲν οὖν ὁμολογουμένως αἰσχροῦς, 12
δῆλον ὡς οὐ φατέον ἡδονὰς εἶναι, πλὴν τοῖς δι-
εφθαρμένοις· τῶν δ' ἐπιεικῶν δοκουσῶν εἶναι, ποίαν
ἢ τίνα φατέον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι; ἢ ἐκ τῶν
ἐνεργειῶν δῆλον; ταύταις γὰρ ἔπονται αἱ ἡδοναί.
εἴτ' οὖν μία ἐστίν, εἴτε πλείους αἱ τοῦ τελείου καὶ
μακαρίου ἀνδρός, αἱ ταύτας τελειοῦσαι ἡδοναὶ κυ-
ρίως λέγοντ' ἂν ἀνθρώπου ἡδοναὶ εἶναι· αἱ δὲ

λοιπαὶ δευτέρως καὶ πολλοστῶς, ὥσπερ αἱ ἐνέργειαι.

- 1 VI. Εἰρημένων δὲ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς τε καὶ φιλίας καὶ ἡδονᾶς, λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ διελθεῖν, ἐπειδὴ τέλος αὐτὴν τίθεμεν τῶν ἀνθρωπίνων· ἀναλαβοῦσι δὴ τὰ προειρημένα, συντομώ-
- 2 τερος ἂν εἴη ὁ λόγος. Εἵπομεν δ', ὅτι οὐκ ἔστιν ἕξις· καὶ γὰρ τῷ καθεύδοντι διὰ βίου ὑπάρχοι ἂν, φρυτοῦ ζῶντι βίον, καὶ τῷ δυστυχοῦντι τὰ μέγιστα. εἰ δὴ ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνέργειάν τινα θετέον, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, τῶν δ' ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἰρεταί, αἱ δὲ καθ' αὐτάς· δηλὸν ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν καθ' αὐτάς αἰρετῶν τινα θετέον, καὶ οὐ τῶν δι' ἄλλο· οὐδενὸς γὰρ ἐνδεῆς ἡ εὐδαιμονία,
- 3 ἀλλ' αὐτάρκης. Καθ' αὐτάς δ' εἰσὶν αἰρεταί, ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπιζητεῖται παρὰ τὴν ἐνέργειαν· τοιαῦται δ' εἶναι δοκοῦσιν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις, (τὰ γὰρ καλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν, τῶν δι' αὐτὰ αἰρετῶν), καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδεῖαι· οὐ γὰρ δι' ἕτερα αὐτάς αἰροῦνται· βλάπτονται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ ὠφελοῦνται, ἀμελοῦντες τῶν σωμάτων καὶ τῆς κτήσεως· καταφεύγουσι δ' ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαγωγὰς τῶν εὐδαιμονιζομένων οἱ πολλοί· διὸ παρὰ τοῖς τυράννοις εὐδοκιμοῦσιν οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς εὐτράπελοι· ὧν γὰρ ἐφίενται, ἐν τούτοις παρέχουσι σφᾶς αὐτοὺς ἡδεῖς· δέονται δὲ τοιούτων· δοκεῖ μὲν οὖν εὐδαιμονικὰ ταῦτα εἶναι, διὰ τὸ τοὺς ἐν ταῖς δυναστείαις ἐν τούτοις ἀποσχο-
- 4 λάζειν. Οὐδὲν δὲ ἴσως σημεῖον οἱ τοιοῦτοὶ εἰσιν· οὐ γὰρ ἐν τῷ δυναστεύειν ἡ ἀρετὴ, οὐδ' ὁ νοῦς, ἀφ' ὧν αἱ σπουδαῖαι ἐνέργειαι· οὐδ', εἰ ἄγευστοι οὗτοι ὄντες ἡδονῆς ἐίλικρινουῖς καὶ ἐλευθερίου, ἐπὶ

τὰς σωματικὰς καταφεύγουσι, διὰ τοῦτο ταύτας οἰητέον αἰρετωτέρας εἶναι· καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώμενα κράτιστα οἴονται εἶναι· εὐλογον δὴ, ὥσπερ παισὶ καὶ ἀνδράσιν ἕτερα φαίνεται τίμια, οὕτω καὶ φράυλοις καὶ ἐπιεικέσι. Καθ' ἅπερ 5 οὖν πολλάκις εἴρηται, καὶ τίμια καὶ ἡδέα ἐστὶ τὰ τῷ σπουδαίῳ τοιαῦτα ὄντα· ἐκάστω δὲ ἢ κατὰ τὴν οἰκείαν ἔξιν αἰρετωτάτῃ ἐνέργεια, καὶ τῷ σπουδαίῳ δὲ ἢ κατὰ τὴν ἀρετὴν. Οὐκ ἐν παιδιᾷ ἄρα ἡ 6 εὐδαιμονία· καὶ γὰρ ἄτοπον τὸ τέλος εἶναι παιδιάν, καὶ πραγματεύεσθαι καὶ κακοπαθεῖν τὸν βίον ἅπαντα τοῦ παίζειν χάριν· ἅπαντα γὰρ, ὥς εἰπεῖν, ἑτέρου χάριν αἰρούμεθα, πλην τῆς εὐδαιμονίας· τέλος γὰρ αὕτη· σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾷς χάριν, ἡλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ· ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες δὲ συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται· οὐ δὴ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ἔνεκα τῆς ἐνεργείας. Δοκεῖ δ' ὁ εὐδαίμων βίος κατ' ἀρε- 7 τὴν εἶναι· οὗτος δὲ σπουδαῖος, ἀλλ' οὐκ ἐν παιδιᾷ· βελτίω τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῶν γελοίων καὶ μετὰ παιδιᾷς, καὶ τοῦ βελτίονος ἀεὶ καὶ μορίου καὶ ἀνθρώπου σπουδαιοτέραν τὴν ἐνέργειαν· ἢ δὲ τοῦ βελτίονος, κρείττων καὶ εὐδαιμονικωτέρα ἤδη. Ἀπο- 8 λαύσειέ τ' ἂν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ὁ τυχὼν καὶ ἀνδραπόδον οὐχ ἥττον τοῦ ἀρίστου· εὐδαιμονίας δ' οὐδεὶς ἀνδραπόδῳ μεταδίδωσιν, εἰ μὴ καὶ βίου· οὐ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις, καθ' ἅπερ καὶ πρότερον εἴρηται.

VII. Εἰ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνέρ- 1 γεια, εὐλογον κατὰ τὴν κρατίστην· αὕτη δ' εἴη τοῦ

- ἀρίστου. εἴτε δὴ νοῦς τοῦτο, εἴτε ἄλλο τι, ὃ δὴ κατὰ φύσιν δοκεῖ ἄρχειν καὶ ἡγεῖσθαι, καὶ ἔννοιαν ἔχειν περὶ καλῶν καὶ θείων, εἴτε θείων ὧν καὶ αὐτὸ, εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον· ἢ τοῦτου ἐνέργεια κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν ἡ τελεία εὐδαιμονία· ὅτι δ' ἐστὶ θεωρητικὴ, εἴρηται. Ὁμολογούμενον δὲ τοῦτ' ἂν δόξειεν εἶναι καὶ τοῖς πρότερον, καὶ τῷ ἀληθεῖ· κρατίστη τε γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τῶν γνωστῶν, περὶ ᾧ ὁ νοῦς, ἔτι δὲ συνεχεστάτη· θεωρεῖν τε γὰρ δυνάμεθα συνεχῶς μᾶλλον, ἢ πράττειν.
- 3 ὁτιοῦν. Οἰόμεθά τε δεῖν ἡδονὴν παραμεμίχθαι τῇ εὐδαιμονίᾳ· ἡδίστη δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἢ κατὰ τὴν σοφίαν ὁμολογουμένως ἐστί· δοκεῖ γοῦν ἢ σοφία θαυμαστάς ἡδονὰς ἔχειν καθαριότητι καὶ τῷ βεβαίῳ· εὐλογον δὲ τοῖς εἰδόσι τῶν ζητούντων.
- 4 ἡδῖω τὴν ἀγωγὴν εἶναι. Ἡ τε λεγομένη αὐτάρκεια περὶ τὴν θεωρητικὴν μάλιστα ἂν εἴη· τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ σοφός, καὶ δίκαιος, καὶ οἱ λοιποὶ δέονται· τοῖς δὲ τοιούτοις ἱκανῶς κεχορηγημένων, ὁ μὲν δίκαιος δεῖται πρὸς οὓς δικαιοπραγήσει καὶ μεθ' ὧν, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων, καὶ ὁ ἀνδρεῖος, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος· ὁ δὲ σοφός, καὶ καθ' αὐτὸν ὧν, δύναται θεωρεῖν· καὶ ὅσῳ ἂν σοφός ᾖ, μᾶλλον· βέλτιον δ' ἴσως, συνεχέως ἔχων· ἀλλ' ὅμως αὐταρχέστατος. Δόξιε δ' ἂν αὐτὴ μόνη δι' αὐτὴν ἀγαπᾶσθαι· οὐδὲν γὰρ ἀπ' αὐτῆς γίνεται παρὰ τὸ θεωρῆσαι, ἀπὶ δὲ τῶν πρακτικῶν ἢ πλείον ἢ ἔλαττον περιποιούμεθα παρὰ τὴν
- 6 πράξιν. Δοκεῖ τε ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ σχολῇ εἶναι· ἀσχολούμεθα γὰρ, ἵνα σχολάζωμεν· καὶ πολεμουμέν, ἵνα εἰρήνην ἄγωμεν. τῶν μὲν οὖν πρακτικῶν ἀρετῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἢ τοῖς πολεμικοῖς αἱ

ἐνέργειαι, αἱ δὲ περὶ ταῦτα πράξεις δοκοῦσιν
 ἄσχολοι εἶναι. αἱ μὲν οὖν πολεμικαὶ, καὶ παντε-
 λῶς· οὐδεὶς γὰρ αἰρεῖται τὸ πολεμεῖν τοῦ πολε-
 μεῖν ἕνεκα, οὐδὲ παρασκευάζειν πόλεμον· δόξαι
 γὰρ ἂν παντελῶς μισαιφόνος τις εἶναι, εἰ τοὺς φί-
 λους πολεμίους ποιοῖτο, ἵνα μάχαι καὶ φόνοι γί-
 γνουντο. ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ πολιτικοῦ ἄσχυλος, καὶ
 παρ' αὐτὸ τὸ πολιτεύεσθαι περιποιουμένη δυναστεί-
 ας καὶ τιμᾶς, ἣ τὴν γε εὐδαιμονίαν αὐτῷ καὶ τοῖς
 πολίταις, ἑτέραν οὖσαν τῆς πολιτικῆς, ἣν καὶ ζη-
 τοῦμεν δῆλον ὡς ἑτέραν οὖσαν. Εἰ δὲ τῶν μὲν ⁷
 κατὰ τὰς ἀρετὰς πράξεων αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμι-
 καὶ κάλλει καὶ μεγέθει προέχουσιν, αὗται δὲ
 ἄσχολοι καὶ τέλους τινὸς ἐφίενται, καὶ οὐ δι' αὐ-
 τὰς εἰσιν αἰρεταί, ἡ δὲ τοῦ νοῦ ἐνέργεια σπουδῇ
 τε διαφέρειν δοκεῖ, θεωρητικὴ οὖσα, καὶ παρ' αὐ-
 τὴν οὐδενὸς ἐφίεσθαι τέλους, ἔχειν τε ἡδονὴν οἰ-
 κείαν, (αὕτη δὲ συνάυξει τὴν ἐνέργειαν), καὶ τὸ
 αὐταρκές δὴ καὶ σχολαστικὸν καὶ ἄτρυτον, ὡς
 ἀνθρώπινον, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ μακαρίῳ ἀπονέμε-
 ται, κατὰ ταύτην τὴν ἐνέργειαν φαίνεται ὄντα·
 ἡ τελεία δὲ εὐδαιμονία αὕτη ἂν εἴη ἀνθρώπου, λα-
 βούσα μῆκος βίου τέλειον· οὐδὲν γὰρ ἀτελές ἐστι
 τῶν τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ δὲ τοιοῦτος ἂν εἴη κρείτ- ⁸
 των βίος, ἢ κατὰ ἀνθρώπον· οὐ γὰρ ἢ ἀνθρωπὸς
 ἐστίν, οὕτω βιώσεται, ἀλλ' ἢ θεῖον τι ἐν αὐτῷ
 ὑπάρχει· ὅσῳ δὲ διαφέρει τοῦτο τοῦ συνθέτου,
 τοσούτῳ καὶ ἡ ἐνέργεια, τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρε-
 τήν. εἰ δὲ θεῖον ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἀνθρώπον, καὶ
 ὁ κατὰ τοῦτον βίος θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον
 βίον. Χρὴ δὲ οὐ, κατὰ τοὺς παραινοῦντας, ἀνθρώ- ⁹
 πινα φρονεῖν, ἀνθρώπον ὄντα, οὐδὲ θνητὰ τὸν
 θνητὸν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ἀπαθανατίζειν,

καὶ ἅπαντα ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον
 τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ καὶ τῷ ὄγκῳ μικρόν ἐστι, δύ-
 νάμει καὶ τιμότητι πολὺ μᾶλλον ὑπερέχει πάντων.
 10 Λόξει δ' ἂν καὶ ἕκαστος εἶναι τοῦτο, εἴπερ τὸ
 κύριον καὶ ἄμεινον· ἄτοπον οὖν γίνοιτ' ἂν, εἰ μὴ
 τὸν αὐτοῦ βίον αἰροῖτο, ἀλλὰ τινος ἄλλου· τὸ
 λεγθέν τε πρότερον ἀρμόσει καὶ νῦν· τὸ γὰρ οἰ-
 κεῖον ἑκάστῳ τῇ φύσει, κράτιστον καὶ ἡδιστόν
 ἐστ' ἑκάστῳ· καὶ τῷ ἀνθρώπῳ δὴ ὁ κατὰ τὸν νοῦν
 βίος, εἴ περ μάλιστα τοῦτο ἀνθρώπος· οὗτος ἄρα
 καὶ εὐδαιμονέστατος.

- 1 VIII. Δευτέρως δ' ὁ κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετὴν· αἱ
 γὰρ κατ' αὐτὴν ἐνέργειαι, ἀνθρωπικαί· δίκαια γὰρ
 καὶ ἀνδρεῖα καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πρὸς
 ἀλλήλους πράττομεν, ἐν συναλλάγμασι καὶ χρείαις
 καὶ πράξεσι παντοίαις, ἐν τε τοῖς πάθεσι τὸ πρέ-
 πον ἑκάστῳ διατηροῦντες· ταῦτα δ' εἶναι φαίνεται
 2 πάντα ἀνθρωπικά. Ἐνια δὲ καὶ συμβαίνειν ἀπὸ
 τοῦ σώματος δοκεῖ, καὶ πολλὰ συνωκείωσθαι τοῖς
 3 πάθεσιν ἢ τοῦ ἥθους ἀρετῇ. Συνέζευκται δὲ καὶ
 ἡ φρόνησις τῇ τοῦ ἥθους ἀρετῇ, καὶ αὕτη τῇ φρο-
 νήσει, εἴπερ αἱ μὲν τῆς φρονήσεως ἀρχαὶ κατὰ τὰς
 ἡθικὰς εἰσιν ἀρετὰς, τὸ δ' ὀρθὸν τῶν ἡθικῶν κατὰ
 τὴν φρόνησιν. συνηρημέναι δ' αὗται καὶ τοῖς
 πάθεσι, καὶ περὶ τὸ σύνθετον ἂν εἶεν, αἱ δὲ τοῦ
 συνθέτου ἀρεταί, ἀνθρωπικαί· καὶ ὁ βίος δὴ ὁ
 κατ' αὐτὰς καὶ ἡ εὐδαιμονία, ἡ δὲ τοῦ νοῦ, κε-
 χωρισμένη· τοσοῦτον γὰρ περὶ αὐτῆς εἴρηται·
 διακριβῶσαι γὰρ μείζον τοῦ προκειμένου ἐστί.
 4 Λόξει δ' ἂν καὶ τῆς ἐκτὸς χορηγίας ἐπὶ μικρόν,
 ἢ ἐπ' ἔλαττον δεῖσθαι τῆς ἡθικῆς· τῶν μὲν γὰρ
 ἀναγκαίων ἀμφοῖν χρεία καὶ ἐξ ἑσού ἐστω, (εἰ καὶ
 μᾶλλον διαπονεῖ περὶ τὸ σῶμα ὁ πολιτικός, καὶ

ὅσα τοιαῦτα· μικρὸν γὰρ ἂν τι διαφέρει), πρὸς δὲ τὰς ἐνεργείας πολὺ διοίσει· τῷ μὲν γὰρ ἐλευθερίῳ δεήσει χρημάτων πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἐλευθερία, καὶ τῷ δικαίῳ δὴ εἰς τὰς ἀνταποδόσεις, (αἱ γὰρ βουλήσεις ἄδηλοι, προσποιοῦνται δὲ καὶ οἱ μὴ δίκαιοι βούλεσθαι δικαιοπραγεῖν), τῷ ἀνδρείῳ δὲ δυνάμεως, εἴπερ ἐπιτελεῖ τι τῶν κατ' ἀρετὴν, καὶ τῷ σώφρονι ἐξουσίας· πῶς γὰρ δῆλος ἔσται, ἢ οὗτος, ἢ τῶν ἄλλων τις; Ζητεῖται δὲ πότερον κυριώ- 5 τερον τῆς ἀρετῆς ἢ προαίρεσις, ἢ αἱ πράξεις, ὡς ἐν ἀμφοῖν οὔσης. τὸ δὴ τέλειον δῆλον ὡς ἐν ἀμφοῖν ἂν εἴη, πρὸς δὲ τὰς πράξεις πολλῶν δεῖται, καὶ ὅσῳ ἂν μείζους ᾧσι καὶ καλλίους, πλειόνων. Τῷ δὲ θεωροῦντι οὐδενὸς τῶν τοιούτων πρὸς γε τὴν 6 ἐνέργειαν χρεία, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν, καὶ ἐμπόδιά ἐστι, πρὸς γε τὴν θεωρίαν· ἥ δ' ἀνθρωπὸς ἐστι, καὶ πλείοσι συζῇ, αἰρεῖται καὶ τὰ κατ' ἀρετὴν πράττειν· δεῖσεται οὖν τῶν τοιούτων πρὸς τὸ ἀνθρωπεύεσθαι. Ἡ δὲ τελεία εὐδαιμονία, ὅτι θεωρητικὴ τις ἐστὶν 7 ἐνέργεια, καὶ ἐντεῦθεν ἂν φανεῖ· τοὺς θεοὺς γὰρ μάλιστα ὑπεilhάφμεν μακαρίους καὶ εὐδαιμόνας εἶναι· πράξεις δὲ ποίας ἀπονεῖμαι χρεὼν αὐτοῖς; πότερα τὰς δικαίας; ἢ γελοῖοι φανοῦνται συναλλάττοντες, καὶ παρακαταθήκας ἀποδιδόντες, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα; ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους, ὑπομένοντας τὰ φοβερά καὶ κινδυνεύοντας, ὅτι καλόν; ἢ τοὺς ἐλευθερίους; τίνοι δὲ δώσουσιν; ἄτοπον δ', εἰ καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμισμα, ἢ τι τοιοῦτον. εἰ δὲ σώφρονες, τί ἂν εἶεν; ἢ φορτικὸς ὁ ἔπαινος, ὅτι οὐκ ἔχουσι φανύλας ἐπιθυμίας; διεξιούσι δὲ πάντα, φαίνουτ' ἂν τὰ περὶ τὰς πράξεις μικρὰ καὶ ἀνάξια θεῶν· ἀλλὰ μὴν ζῆν τε πάντες ὑπεilhάφασιν αὐτούς· καὶ ἐνεργεῖν ἄρα· οὐ γὰρ δὴ καθεύδειν, ὥσπερ

- τὸν Ἐνδυμίωνα. τῷ δὴ ζῶντι τοῦ πράττειν ἀφρη-
 μένω, ἔτι δὲ μᾶλλον τοῦ ποιεῖν, τί λείπεται πλὴν
 θεωρίας; ὥστε ἡ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια μακαριότητα
 διαφέρουσα θεωρητικὴ ἂν εἴη· καὶ τῶν ἀνθρωπί-
 νων δὴ ἡ ταύτη συγγενεστάτη, εὐδαιμονικωτάτη.
- 8 Σημεῖον δὲ, καὶ τὸ μὴ μετέχειν τὰ λοιπὰ ζῶα εὐ-
 δαιμονίας, τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐστερημένα τε-
 λείως· τοῖς μὲν γὰρ θεοῖς πᾶς ὁ βίος μακάριος, τοῖς
 δ' ἀνθρώποις, ἐφ' ὅσον ὁμοίωμα τι τῆς τοιαύτης
 ἐνεργείας ὑπάρχει· τῶν δ' ἄλλων ζώων οὐδὲν εὐ-
 δαιμονεῖ, ἐπειδὴ οὐδαμοῦ κοινωνεῖ θεωρίας. ἐφ'
 ὅσον δὴ διατείνει ἡ θεωρία, καὶ ἡ εὐδαιμονία· καὶ
 οἷς μᾶλλον ὑπάρχει τὸ θεωρεῖν, καὶ εὐδαιμονεῖν,
 οὐ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ κατὰ τὴν θεωρίαν· αὐ-
 τὴ γὰρ καθ' αὐτὴν τιμία, ὥστ' εἴη ἂν ἡ εὐδαιμο-
 9 νία θεωρία τις. Δείξει δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς ἐνημερίας
 ἀνθρώπων ὕντι· οὐ γὰρ αὐτάρκειας ἡ φύσις πρὸς τὸ
 θεωρεῖν· ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸ σῶμα ὑγιαίνειν, καὶ τρο-
 10 φὴν καὶ τὴν λοιπὴν θεραπείαν ὑπάρχειν. Οὐ μὴν
 οἰητέον γε πολλῶν καὶ μεγάλων δεήσεσθαι τὸν εὐ-
 δαιμονήσοντα, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγα-
 θῶν μακάριον εἶναι· οὐ γὰρ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τὸ
 αὐτάρκες, οὐδ' ἡ πρᾶξις· δυνατόν γὰρ καὶ μὴ
 ἄρχοντας γῆς καὶ θαλάττης πράττειν τὰ καλά·
 καὶ γὰρ ἀπὸ μετρίων δύναιτο ἂν τις πράττειν
 κατὰ τὴν ἀρετὴν. τοῦτο δ' ἐστὶν ἰδεῖν ἐναργῶς·
 οἱ γὰρ ἰδιῶται τῶν δυναστῶν οὐχ ἥττον δοκοῦσι
 τὰ ἐπιεικῆ πράττειν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον· ἱκανὸν δὲ
 τοσαυτὸ ὑπάρχειν· ἔσται γὰρ ὁ βίος εὐδαίμων τοῦ
 11 κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐνεργοῦντος. Καὶ Σόλων δὲ τοὺς
 εὐδαίμονας ἴσως ἀπεφαινέτο καλῶς, εἰπὼν μετρίως
 τοῖς ἐκτὸς κεχορηγημένους, πεπραγότας δὲ τὰ κάλ-
 λιστα, ὥς ἔτετο, καὶ βεβιωκότας σωφρόνως· ἐνδέ-

χεται γὰρ μέτρια κεκτημένους, πράττειν ἃ δεῖ. Ἔοικε 12
 δὲ καὶ Ἀναξαγόρας οὐ πλούσιον, οὐδὲ δυνάστην
 ὑπολαβεῖν τὸν εὐδαίμονα, εἰπὼν, ὅτι οὐκ ἂν θαυ-
 μάσειεν, εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· οὗτοι
 γὰρ κρίνουσι τοῖς ἐκτὸς, τούτων αἰσθανόμενοι μό-
 νον. Συμφωνεῖν δὲ τοῖς λόγοις ἔοικασιν αἱ τῶν σο- 13
 φῶν δόξαι· πίστιν μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχει
 τινὰ, τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τοῖς πρακτοῖς ἐκ τῶν ἔργων
 καὶ τοῦ βίου κρίνεται· ἐν τούτοις γὰρ τὸ κύριον·
 σκοπεῖν δὲ τὰ προειρημένα χρὴ, ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ
 τὸν βίον ἐπιφέροντας· καὶ συναδόντων μὲν τοῖς ἔρ-
 γοις, ἀποδεκτέον· διαφωνούντων δὲ, λόγους ὑπο-
 ληπτέον. Ὁ δὲ κατὰ νοῦν ἐνεργῶν καὶ τοῦτον θε- 14
 ραπεύων καὶ διακείμενος ἄριστα, καὶ θεοφιλέ-
 στατος ἔοικεν εἶναι· εἰ γὰρ τις ἐπιμέλεια τῶν ἀν-
 θρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη
 ἂν εὐλογον χαίρειν τε αὐτοῖς τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ
 συγγενεστάτῳ, (τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς), καὶ τοὺς
 ἀγαπῶντας μάλιστα τοῦτο καὶ τιμῶντας, ἀντεν-
 ποιεῖν, ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπιμελουμένους, καὶ
 ὁρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας. ὅτι δὲ ταῦτα
 πάντα τῷ σοφῷ μάλιστα ὑπάρχει, οὐκ ἄδηλον· θεο-
 φιλέστατος ἄρα· τὸν αὐτὸν δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέ-
 στατον· ὥστε καὶ οὕτως εἴη ὁ σοφὸς μάλιστ' εὐ-
 daίμων.

IX. Ἄρ' οὖν, εἰ περὶ τε τούτων καὶ τῶν ἀρετῶν, 1
 ἔτι δὲ καὶ φιλίας καὶ ἡδονῆς, ἱκανῶς εἴρηται τοῖς
 τύποις, τέλος ἔχειν οἰητέον τὴν προαίρεσιν; ἢ κατὰ-
 περ λέγεται, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πρακτοῖς τέλος τὸ
 θεωρῆσαι ἕκαστα καὶ γινῶναι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ
 πράττειν αὐτά; Οὐδὲ δὴ περὶ ἀρετῆς ἱκανὸν τὸ 2
 εἰδέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ χρῆσθαι πειρατέον· ἢ εἴ πως
 ἄλλως ἀγαθοὶ γινόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ λόγοι 3

αὐτάρκεις πρὸς τὸ ποιῆσαι ἐπιεικεῖς, Πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους δικαίως ἔφερον, κατὰ τὸν Θεόγνιν, καὶ ἔδει ἂν τούτους πορίσασθαι. νῦν δὲ φαίνονται προτρέψαι μὲν καὶ παρορμηῆσαι τῶν νέων τοὺς ἐλευθερίους ἰσχύειν, ἥθός τε εὐγενὲς καὶ ὡς ἀληθῶς φιλόκαλον ποιῆσαι ἂν κατακώχιμον ἐκ τῆς ἀρετῆς, τοὺς δὲ πολλοὺς ἀδυνατεῖν πρὸς καλοκάγαθίαν προτρέψασθαι· οὐ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῦ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ φόβῳ, οὐδ' ἀπέχεσθαι τῶν φάυλων διὰ τὸ αἰσχροδόν, ἀλλὰ διὰ τὰς τιμωρίας· πάθει γὰρ ζῶντες, τὰς οἰκείας ἡδονὰς διώκουσι, καὶ δι' ὧν αὐταὶ ἔσονται, φεύγουσι δὲ τὰς ἀντικειμένης λύπας· τοῦ δὲ καλοῦ καὶ ὡς ἀληθῶς ἡδέος οὐδ' ἐννοίας ἔχουσιν, ἄγευστοι ὄντες. Τοὺς δὲ τοιούτους τίς ἂν λόγος μεταρρύνθῃσιν; οὐ γὰρ οἶόν τε, ἢ οὐ ῥᾶδιον, τὰ ἐκ παλαιοῦ τοῖς ἥθεσι κατειλημμένα λόγῳ μεταστῆσαι· ἀγαπητὸν δ' ἴσως ἐστίν, εἰ πάντων ὑπαρχόντων, δι' ὧν ἐπιεικεῖς δοκοῦμεν

5 γίνεσθαι, μεταλάβοιμεν τῆς ἀρετῆς. Ἰγνεσθαι δ' ἀγαθοὺς οἶονται οἱ μὲν φύσει, οἱ δὲ ἔθει, οἱ δὲ διδασκῇ· τὸ μὲν οὖν τῆς φύσεως δῆλον ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἀλλὰ διὰ τινος θείας αἰτίας τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐτυχέσιν ὑπάρχει· ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ διδασκῇ μὴ ποτε οὐκ ἐν ἅπασιν ἰσχύῃ, ἀλλὰ δέη προδιωργάσθαι τοῖς ἔθεσι τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ καλῶς χαίρειν καὶ μισεῖν, ὥσπερ γῆν τὴν θρέψουσιν τὸ σπέρμα; οὐ γὰρ ἂν ἀκούσειε λόγου ἀποτρέποντος, οὐδ' ἂν συνείη ὁ κατὰ πάθος ζῶν· τὸν δ' οὕτως ἔχοντα πῶς οἶόν τε μεταπείσῃ; ὅλως

6 δ' οὐ δοκεῖ λόγῳ ὑπεῖκιν τὸ πάθος, ἀλλὰ βίᾳ. Δεῖ δὲ τὸ ἥθος προὑπάρχειν πῶς οἰκείον τῆς ἀρετῆς, στέργον τὸ καλόν, καὶ δυσχεραῖνον τὸ αἰσχρόν· ἐκ νέου δὲ ἀγωγῆς ὁρθῆς τυχεῖν πρὸς ἀρετὴν, χαλεπὸν,

μὴ ὑπὸ τοιούτοις τραφέντα νόμοις· τὸ γὰρ σωφρό-
 νως ζῆν καὶ καρτερικῶς, οὐχ ἡδὺ τοῖς πολλοῖς, ἀλ-
 λως τε καὶ νέοις. διὸ νόμοις δεῖ τετάχθαι τὴν τρο-
 φὴν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· οὐκ ἔσται γὰρ λυπηρὰ
 συνήθη γενόμενα. Οὐχ ἱκανὸν δὲ ἴσως, ἄνους ὄντας 7
 τροφῆς καὶ ἐπιμελείας τυχεῖν ὀρθῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ
 καὶ ἀνδρωθέντας δεῖ ἐπιτηδεύειν αὐτὰ καὶ ἐθίξε-
 σθαι, καὶ περὶ ταῦτα δεοίμεθ' ἂν νόμων· καὶ ὅλως
 δὴ περὶ πάντα τὸν βίον· οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνάγκη μάλ-
 λον ἢ λόγῳ πειθαρχοῦσι, καὶ ζημίαις, ἢ τῷ καλῷ.
 Διόπερ οἴονται τινες τοὺς νομοθετοῦντας δεῖν μὲν 8
 παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ προτρέπεσθαι τοῦ
 καλοῦ χάριν, ὥς ὑπακουσομένων τῶν ἐπιεικῶν τοῖς
 ἔθουσι προηγουμένως, ἀπειθοῦσι δὲ καὶ ἀφνεστέροις
 οὔσι κολάσεις τε καὶ τιμωρίας ἐπιτιθέναι, τοὺς δ'
 ἀνιάτους ὅλως ἐξορίζειν· τὸν μὲν γὰρ ἐπιεικῆ καὶ πρὸς
 τὸ καλὸν ζῶντα τῷ λόγῳ πειθαρχήσιν, τὸν δὲ φαν-
 λον ἡδονῆς ὀρεγόμενον λύπῃ κολάζεσθαι, ὥςπερ
 ὑποζύγιον. διὸ καὶ φασὶ δεῖν τὰς τοιαύτας γίνε-
 σθαι λύπας, αἷ μάλιστα ἐναντιοῦνται ταῖς ἀγαπω-
 μέναις ἡδοναῖς. Εἰ δ' οὖν, καθάπερ εἴρηται, τὸν 9
 ἐσόμενον ἀγαθὸν τραφῆναι καλῶς δεῖ, καὶ ἐθισθῆ-
 ναι, εἰθ' οὕτως ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἐπιεικέσι ζῆν, καὶ
 μήτε ἄκοντα, μήτε ἐκόντα πράττειν τὰ φανῶλα,
 ταῦτα δὲ γίγνοιτ' ἂν βιουμένοις κατὰ τινα νοῦν καὶ
 τάξιν ὀρθήν, ἔχουσιν ἰσχύ· ἡ μὲν οὖν πατρικὴ
 πρόσταξις οὐκ ἔχει τὸ ἰσχυρὸν, οὐδὲ τὸ ἀναγ-
 καῖον, οὐδὲ δὴ ὅλως ἢ ἐνὸς ἀνδρὸς, μὴ βασιλέως
 ὄντος, ἢ τινος τοιούτου. ὁ δὲ νόμος ἀναγκαστικὴν
 ἔχει δύναμιν, λόγος ὢν ἀπὸ τινος φρονήσεως καὶ
 νοῦ· καὶ τῶν μὲν ἀνθρώπων ἐχθραίνουσι τοὺς ἐναν-
 τιουμένους ταῖς ὁρμαῖς, καὶ ὀρθῶς αὐτὸ δρῶσιν,
 ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐπαχθῆς, τάττων τὸ ἐπιεικές.

10' Ἐν μόνῃ δὲ τῇ Λακεδαιμονίων πόλει μετ' ὀλίγων ὁ νομοθέτης ἐπιμέλειαν δοκεῖ πεποιῆσθαι τροφῆς τε καὶ ἐπιτηδευμάτων· ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἐξημέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἕξ ἕκαστος ὡς βούλεται, Κυκλωπικῶς θεμιστεύων

Παιδων ἡδ' ἀλόχου. —

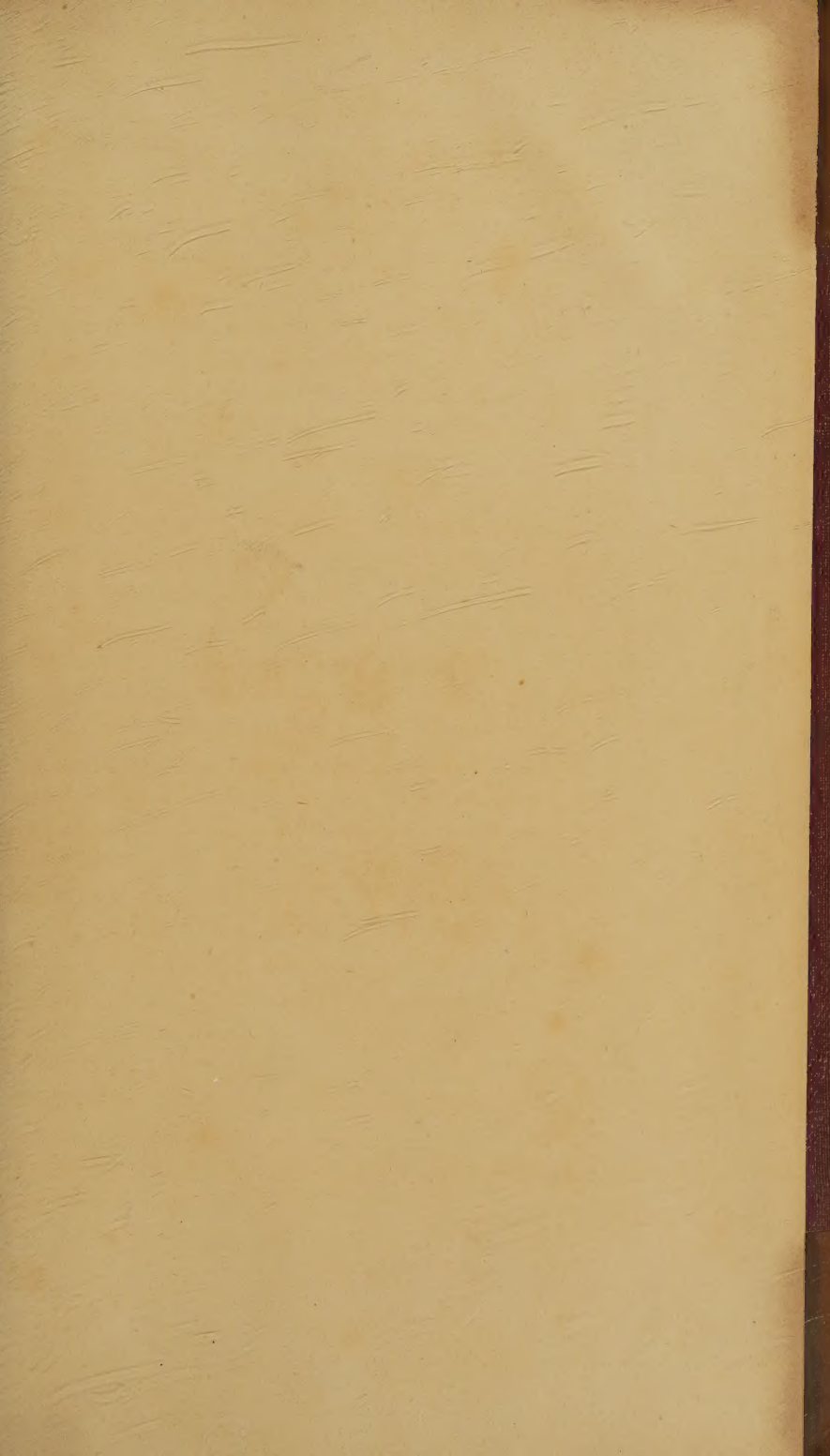
- 11 Κράτιστον μὲν οὖν γίνεσθαι κοινὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὁρθήν, καὶ δρᾶν αὐτὸ δύνασθαι· κοινῇ δὲ ἑξαμελουμένων, ἕκαστῳ δόξειεν ἂν προσήκειν τοῖς σφετέροις τέκνοις καὶ φίλοις εἰς ἀρετὴν συμβάλλεσθαι, ἢ προαιρεῖσθαι γε· μάλιστα δ' ἂν τοῦτο δύνασθαι δόξειεν ἐκ τῶν εἰρημένων, νομοθετικὸς γένόμενος· αἱ μὲν γὰρ κοιναὶ ἐπιμέλειαι δηλονότι διὰ νόμων γίνονται, ἐπεικεῖς δὲ αἱ διὰ τῶν σπουδαίων, γεγραμμένων δ', ἢ ἀγράφων, οὐδὲν ἂν δόξειε διαφέρειν, οὐδὲ δι' ὧν εἷς ἢ πολλοὶ παιδευθῆσονται, ὥσπερ οὐδ' ἐπὶ μουσικῆς, καὶ γυμναστικῆς, καὶ τῶν ἄλλων παιδευμάτων· ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐνισχύει τὰ νόμιμα καὶ τὰ ἡθῆ, οὕτω καὶ ἐν οἰκίαις οἱ πατρικοὶ λόγοι καὶ τὰ ἡθῆ, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν συγγένειαν καὶ τὰς εὐεργεσίας· προὔπαρχουσι γὰρ στέργοντες καὶ εὐπειθεῖς τῇ φύσει.
- 12 Ἐτι δὲ καὶ διαφέρουσιν αἱ καθ' ἕκαστον παιδεῖαι τῶν κοινῶν, ὥσπερ ἐπὶ ἰατρικῆς· καθόλου μὲν γὰρ τῷ πυρέττοντι συμφέρει ἀσιτία καὶ ἡσυχία, τινὶ δὲ ἴσως οὐ· ὅ, τε πυκτικὸς ἴσως οὐ πᾶσι τὴν αὐτὴν μάχην περιτίθῃσιν· ἑξακριβοῦσθαι δὲ δόξειεν ἂν μᾶλλον τὸ καθ' ἕκαστον, ἰδίας τῆς ἐπιμελείας γινομένης· μᾶλλον γὰρ τοῦ προσφόρου τυγχάνει ἕκαστος· ἄλλ' ἐπιμεληθεῖν μὲν ἄριστα τοῦ καθ' ἑνα καὶ ἱατρὸς, καὶ γυμναστής, καὶ πᾶς ἄλλος ὁ τὸ καθόλου εἰδώς, ὅτι πᾶσιν, ἢ τοῖς τοιοῖσδε· τοῦ
- 13 κοινοῦ γὰρ αἱ ἐπιστῆμαι λέγονται τε καὶ εἰσίν. Οὐ

μὴν ἀλλὰ καὶ ἑνὸς τινος οὐδὲν ἴσως κωλύει καλῶς
ἐπιμεληθῆναι καὶ ἀνεπιστήμονα ὄντα, τεθεαμένον
δὲ ἀκριβῶς τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἐκάστῳ δι' ἐμπει-
ρίαν, καθάπερ καὶ ἰατροὶ ἔνιοι δοκοῦσιν ἑαυτοῖς
ἄριστοι εἶναι, ἐτέρῳ οὐδὲν ἂν δυνάμενοι ἐπαρκέσαι·
οὐδὲν δ' ἥττον ἴσως τῷ γε βουλομένῳ τεχνικῶ γε-
νέσθαι καὶ θεωρητικῶ, ἐπὶ τὸ καθόλου βαδιστέον
εἶναι δόξειεν ἂν, κακῆϊνο γνωριστέον ὥς ἐνδέχεται·
εἴρηται γὰρ ὅτι περὶ τοῦθ' αἱ ἐπιστήμαι. Τάχα 14
δ' ἂν καὶ τῷ βουλομένῳ δι' ἐπιμελείας βελτίους ποι-
εῖν, εἴτε πολλοὺς, εἴτε ὀλίγους, νομοθετικῶ πει-
ρατέον γενέσθαι, εἰ διὰ νόμων ἀγαθοὶ γανοίμεθ'·
ἂν· ὄντινα γὰρ οὖν καὶ τὸν προτεθέντα διαθεῖναι
καλῶς, οὐκ ἔστι τοῦ τυχόντος· ἀλλ' εἴ πέρ τινος,
τοῦ εἰδότος, ὥσπερ ἐπ' ἱατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν
ἔστιν ἐπιμέλειά τις καὶ φρόνησις. Ἄρ' οὖν μετὰ 15
τοῦτο ἐπισκεπτέον, πόθεν ἢ πῶς νομοθετικὸς γένοιτ'
ἂν τις; ἢ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, παρὰ τῶν πολι-
τικῶν; μῦθον γὰρ ἐδόκει τῆς πολιτικῆς εἶναι. ἢ
οὐχ ὁμοιον φαίνεται ἐπὶ τῆς πολιτικῆς, καὶ τῶν
λοιπῶν ἐπιστημῶν τε καὶ δυνάμεων; ἐν μὲν γὰρ τοῖς
ἄλλοις οἱ αὐτοὶ φαίνονται τάς τε δυνάμεις παρα-
διδόντες καὶ ἐνεργοῦντες ἀπ' αὐτῶν· οἷον ἰατροὶ,
γραφεῖς· τὰ δὲ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὲν διδά-
σκειν οἱ σοφισταί, πράττει δ' αὐτῶν οὐδεὶς, ἀλλ' οἱ
πολιτενόμενοι, οἱ δόξαιεν ἂν δυνάμει τινὶ τοῦτο
πράττειν, καὶ ἐμπειρίᾳ μᾶλλον ἢ διανοίᾳ· οὔτε
γὰρ γράφοντες, οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοιούτων
φαίνονται, (καίτοι κάλλιον ἦν ἴσως, ἢ λόγους δι-
κανικούς τε καὶ δημηγορικούς), οὐδ' αὖ πολιτικούς
πεποιηκότες τοὺς σφετέρους υἱεῖς, ἢ τινας ἄλλους
τῶν φίλων. Εὐλογον δ' ἦν, εἴπερ ἐδύναντο· οὔτε 16
γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐθὲν κατέλειπον ἂν, οὔθ'

- αὐτοῖς ὑπάρξαι προέλουντ' ἂν μᾶλλον τῆς τοιαύτης
 δυνάμεως, οὐδὲ δὴ τοῖς φιλτάτοις. οὐ μὴν μικρόν
 γε ἔοικεν ἢ ἐμπειρία συμβάλλεσθαι. οὐ γὰρ ἐγίγνον-
 το ἂν διὰ τῆς πολιτικῆς συνηθείας μᾶλλον πολι-
 τικοί· διὸ τοῖς ἐφιεμένοις περὶ πολιτικῆς εἶδέναι,
 17 προσδεῖν ἔοικεν ἐμπειρίας. Τῶν δὲ σοφιστῶν οἱ
 ἐπαγγελλόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι τοῦ δι-
 δάξαι. ὅλως γὰρ οὐδὲ ποῖόν τι ἐστίν, οὐδὲ περὶ
 ποῖα ἴσασιν. οὐ γὰρ ἂν τὴν αὐτὴν τῇ ῥητορικῇ, οὐ-
 δὲ χεῖρῳ ἐτίθεσαν, οὐδ' ἂν ὥοντο ῥᾶδιον εἶναι τὸ
 νομοθετῆσαι συναγαγόντι τοὺς εὐδοκимоῦντας τῶν
 νόμων· ἐκλέξασθαι γὰρ εἶναι τοὺς ἀρίστους· ὥσπερ
 οὐδὲ τὴν ἐκλογὴν οὖσαν συνέσεως, καὶ τὸ κρῖναι
 ὁρθῶς μέγιστον, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ μουσικὴν· οἱ
 γὰρ ἐμπειροὶ περὶ ἕκαστα κρίνουσιν ὁρθῶς τὰ ἔργα,
 καὶ δι' ὧν ἢ πῶς ἐπιτελεῖται, συνίσαι, καὶ ποῖα
 ποίοις συνάδει· τοῖς δ' ἀπείροις ἀγαπητὸν τὸ μὴ
 διαλανθάνειν, εἰ εὖ ἢ καλῶς πεποιήται τὸ ἔργον,
 ὥσπερ ἐπὶ γραφικῆς· οἱ δὲ νόμοι τοῖς πολιτικοῖς
 ἔργοις εἰκόασι. πῶς οὖν ἐκ τούτων νομοθετικὸς γέ-
 18 νοιτ' ἂν τις, ἢ τοὺς ἀρίστους κρίναι; Οὐ γὰρ φαί-
 νονται οὐδ' ἱατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων γίνε-
 σθαι· καὶ τοὶ πειρῶνται γε λέγειν οὐ μόνον τὰ θερα-
 πεύματα, ἀλλὰ καὶ ὥς ἰαθεῖεν ἂν, καὶ ὥς δεῖ थे-
 ραπεύειν, ἐκάστου διελόμενοι τὰς ἑξεις· ταῦτα δὲ
 τοῖς μὲν ἐμπείροις ὠφέλιμα εἶναι δοκεῖ, τοῖς δ'
 19 ἀνεπιστήμοσιν ἀχρεῖα. Ἴσως οὖν καὶ τῶν νόμων
 καὶ τῶν πολιτειῶν αἱ συναγωγαί, τοῖς μὲν δυναμέ-
 νοις θεωρῆσαι καὶ κρῖναι, τί καλῶς ἢ τοῦναντίον,
 ἢ ποῖα ποίοις ἀρμόττει, εὐχρηστα ἂν εἴη· τοῖς δ'
 ἄνευ ἑξέως τὰ τοιαῦτα διεξιούσι τὸ μὲν κρίναι κα-
 λῶς οὐκ ἂν ὑπάρχοι, εἰ μὴ ἄρα αὐτόματον, εὐσυν-
 20 ετώτεροι δὲ εἰς ταῦτα τάχα ἂν γένοιντο. Παρα-
 λιπόν-

λιπόντων οὖν τῶν προτέρων, ἀνερεύνητον τὸ περὶ
τῆς νομοθεσίας, αὐτοὺς ἐπισκέψασθαι μᾶλλον βέλ-
τιον ἴσως, καὶ ὅλως δὴ περὶ πολιτείας, ὅπως εἰς
δύναμιν ἢ περὶ τὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφία τελειω-
θῇ. Πρῶτον μὲν οὖν εἴ τι κατὰ μέρος εἴρηται κα- 21
λῶς ὑπὸ τῶν προγενεστέρων, πειραθῶμεν ἐπελθεῖν·
εἴτα ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτειῶν θεωρῆσαι τὰ
ποῖα σώζει καὶ φθείρει τὰς πόλεις, καὶ τὰ ποῖα
ἐκάστας τῶν πολιτειῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας αἱ
μὲν καλῶς, αἱ δὲ τοῦναντίον πολιτεύονται· θεωρη-
θέντων γὰρ τούτων, τάχα ἂν μᾶλλον συνίδοιμεν,
καὶ ποία πολιτεία ἀρίστη, καὶ πῶς ἐκάστη τα-
χθεῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ ἔθεσι χρωμένη. Λέγωμεν 22
οὖν ἀρχάμενοι.

BEROLINI, TYPIS HAYNIANIS.

Single life no blessedness, let the women 194.

Que len non pubet velat. p. iii.

